

• లక్ష్మీ దర్శన •

శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామి
కొత్త ఆంధ్రప్రదేశ్ పరమ

ఆముక్తమాల్యద

(సాహిత్య ఆధ్యాత్మిక సమీక్ష)

కొత్త వింకటేశ్వరరావు

M.A., LL.B.

సంపాదకులు

కొత్త శ్రీరామచంద్రమూర్తి

M.A.,

అంకితం

బహు శాస్త్ర విద్యా పారంగతుడు
 బహు పురాణ ప్రవచన ప్రవీణుడు
 మా వాయవగారు
 శ్రీకాత్త గోపాలకృష్ణయ్య చౌదరి గారి
 దివ్య వృత్తికి భక్త్యంజలి

కొత్త వెంకటేశ్వరరావు

అమెరికన్

సాహిత్య అధ్యాపక మండలి

కొత్త వెంకటేశ్వరరావు

ప్రచురణ - 2001

ముఖపత్ర రచన

హాస్య

వెల - రూ॥ 150/-

ప్రతులు - 1000

ప్రచురణ:

1. విశాఖాంధ్ర పబ్లిషర్స్, హైదరాబాదు.

2. శ్రీమతి కొత్త రంగమాంబ

C/o Dr. K. ఉషారామ్

6-3-661/8 హిమాలయనగర్.

హైదరాబాదు - 500 082

ఫోన్: 3310568

డ్రైవ్ పెట్రోల్ :

శ్రీ రమణియ్య అంబేద్కర్

నల్లమంచి, హైదరాబాదు

ఫోన్ : 3399390

ముద్రణ :

శ్రీ బాల్యం ప్రెస్,

నారాయణగూడ, హైదరాబాదు - 500 029

ఫోన్ : 7563075

గవయన
కొత్త వెంకటేశ్వరరావు M.A. LL.B.

తేదీ: 10-8-2001

పంపిందన

దెలుగులో ప్రచురణ్య ప్రాధికార్యం శ్రీవార విరచిత శృంగారనైషధస్తోత్రం, అపరిచితాద్య ప్రాధికారి కావ్యం శ్రీకృష్ణదేవరాయ ప్రణీత అముక్తమాల్యద.

అముక్తమాల్యదకు వేదం వేంకటరాయశాస్త్రి గారు రచించిన వ్యాఖ్య నిష్పలకరదీపిక. ఆ విద్యవ్యాసీ వృత్తించని అంశాలను, మోచించని దీక్షలను కొల్లవెంకటేశ్వరరావుగా విశ్లేషించి చూపారు. అముక్తమాల్యద ఒక విష్ణుచిత్తుని కథగానో, ఒక గోరాచేరి అత్తావిష్ణులిగానో రచించబడలేదు. పెద్దబ్బగడవానికి, బహుచింతను సజ్జేపానికి ఉదాహరణమౌగ్యంగా నిలిచిన గ్రంథమిది.

వెంకటేశ్వరరావుగారు సంస్కృతాంధ్ర భాషలతోపాటు ఆంగ్లభాషలో అధికారం కలిగిన కోవిదులు. అముక్తమాల్యదను అయిన ఒక సాహిత్య గ్రంథంగా మూలమే కాక వివిధ కోణాలనుంచి విశ్లేషించి చూపారు. ఆ మహాకావ్యంలోని పాఠానికి, చారిత్రిక, ఆధ్యాత్మిక పాఠ్యాలను అనన్య దిష్టాతో తరచి విమర్శాంశాలను వెలికితీశారు. ఇంతవరకు పరిశోధకులెవరూ ఎత్తిచూపని పరమస్థైర్యుని పాఠ్యాలను కట్టెయట పలిపారు.

వెంకటేశ్వరరావుగారు ఈ గ్రంథరచనలో మేమును ప్రణాళిక నిష్ఠులమైంది. అందులోని కొంతభాగమే ఈ పుస్తకరూపంలో వెలువడుతున్నది. కావ్య పారమరసం, ఆధ్యాత్మిక సాదకులకు, అభినవ ప్రేరణ కలిగించే గురుతరచిమర్మన గ్రంథాన్ని రచించిన కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారి కృషికి నా అభినందన. అంతేకాదు ఇది నా పౌర్ణిక వంపందన.

సీత

అభినందన

డా॥ వేటూరి ఆచంద్రమూర్తి

అధ్యక్షులు, (రీల్స్) తెలుగుకాళ

ఉప్పానియో ఎక్స్‌పెరిమెంటుం,

హైదరాబాదు.

వచ్చాడాయ శిరోమణులైన శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారు సాహితీ సమరాంగణ సాధ్యబోములైన శ్రీకృష్ణదేవరాయలవారి ఆముక్తమాల్యదా ప్రబంధాన్ని గూర్చి కూర్చిన ఆధ్యాత్మిక సాహిత్య సమీక్షా భండమిది. వచ్చాడాయులైన పాణి మహాకయుల కరకమాల నలంకరిస్తున్నది. యజుర్వేదముల సదావ్యాయాల వలరించడోతున్నది. మనోహరమైన వారి యీ కావ్య సమీక్ష చదువరుల తలలూపి ఆపాతమయ్యెను. 'అహో' అనిపిస్తూ ఆలోచనామృతమైన- అహో ప్రజ్ఞా అనిపించేవిస్తూ అనందాశ్రిత్యాలలో నిలరాదించగలదు.

ప్రబంధతత్వాన్ని శ్రీకృష్ణదేవరాయలూ, రాయల కవి పాదయాన్ని శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారు పద్యానంద దర్శించి ప్రదర్శించిన నైతిక కమనీయంగా ఉన్నది.

"శ్రీ కమనీయ హారమణి విమృశదామసు నొప్పుతలలు పం
దాకమలా పథూణీయు మదారతదోప బరప్రతాపం
దా కలితలలులైన తమ యాకృతుల చచ్చుత లైకి దోపియ
ప్రైతవంతు దోచెనన కలిలు వేంకట భక్త గాకృతవ"

అనే రాయలవారి కృత్యాల పర్యం ఎదలో మెదలుతున్నది. అంతేకాదు హారమణి స్థానంలో అంధ్ర ప్రబంధ కృతి, కొన్నుడుస్థానంలో కావ్య సూక్ష్మాకృతి, వెంకట "పద్యరాత్యలం దాకలితలలులైన తమ యాకృతుల చచ్చుత లైకి దోపియ ప్రైతవంతు దోచెనన కలిలు కావ్య సమీక్ష వెంచెదన్" అనిపించేస్తున్నది.

డా॥ ఉప్పానిక్షిగారు, వారి పాదలులు, ఏత్యాదాన్ని భక్త (తత్వంతో) రీయకొనే విశుద్ధ సంకల్పంతో, తల్లిగలైన శ్రీరంగమూలంగా (ప్రరణతో, తమ తండ్రిగారి

సాహిత్య విద్యా పరిషత్తును వెలుగులోకి తెచ్చేయవలెనని చెప్పివారు. అందుకు ముందుగా వారిని హృదయపూర్వకంగా అభినందిస్తున్నాము. కారణంవారి వారి కోరికపై నాలుగు వాక్యాలుప్రాసే వెపాత వహృదయలు, పరమలు, సాహిత్య విద్యాచతురులు, విద్యవృణులు, అర్థియులు అయిన శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారి సార్వభౌమమైన శేషుషి ప్రాధానికీ, ప్రియ మిత్రుమార్మైన వారి సామెప్పానికి నా తోహదలర్పిస్తున్నాము. ఈ పందర్బంధనే శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారికీ, వారి మూలంగా శ్రీ కొత్త రామకోటయ్యగారికీ, అలాగే కొత్తవారి కుటుంబ సభ్యులందరికీ సత్పాదులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారితోనూ, యోగ సాహిత్య విద్యా జన్మపంకజులందు వారినంతావమై పర్తిల్లి పర్తిల్లివ మిత్రులందరితోనూ గల అర్థియతాను బంధాన్ని వెలిగిస్తాది రీయపి తంపుతో శక్కించ వ్పరిస్తున్నాము. ఆ జగత్కుటుంబి ప్రేమ సామ్రాజ్యము అలంకరైనది; అప్యయమైనది.

అగష్టు 29, 1930కీ హార్యం శ్రీ శాస్త్రిగారుప్రవృద్ధిరాగానే, ఆ తర్వాతనూ వారువృష్టుగానే ప్రత్యక్షమయితే సందడం ఈ కుటుంబ సభ్యుల నిత్యామరూతి.

1939లో శ్రీ శాస్త్రిగారిలో వారికీ పరివయమైనది మొదలుగా మా యీ కుటుంబ సభ్యులలో ఒకరుగా మెలగిన శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారు నా తమ్మిలో యేడు మండీ వచ్చియున్నారు. ఆవారి మండీ కూడా నా అర్థ్యరయ్యాన్ని కాంక్షిస్తూ కృషి అభినందిస్తూ వచ్చారు. 1950లో నాడునగారు బోలెగాన్ని విడచిన తర్వాత, అప్పుడచివ అర్థ్యకత, "ప్రజ్ఞాప్రభాకరము"నకు కర్తావలగా, వారి ఒక మహావీయమైన ముందుమాట ప్రాశం. అది మార్కెట్ యోగతర్వాన్ని అమరూరికీ తెచ్చుకొని శ్రీ శాస్త్రిగారి జీవితాన్ని సన్నిహితంగా రర్థించి ప్రరర్థించిన దివ్యరచన. ఈ సమీక్షకృతి రధనకు వారు పూనుకున్న తొలివాళ్ళలో, హైరలాదారులో వారిలో మరంత సన్నిహితంగా మెలగి అవకాశం నాకు కలిగింది. అప్పుడే వారికీ వలపిన ఆకరగ్రింతాలు కొన్నిటిని సేకరించి పెట్టడంలో వేమో తోర్వడెన్ను తప్ప నాకువృది. ఆ తర్వాత వాచనిగా ప్రదించిన "శ్రీకృష్ణరేవాయలు" అనే యింపు రచనను వారు నాకందించగా చదివి వారి పరిశీలనా క్రిషి, విమర్శ విద్యావైఖ్యాన్ని గ్రహించి అనంతం వెంటాడు. ఇప్పుడీ సమగ్ర సమీక్ష గ్రంథాన్ని ప్రత్యక్షరమూ తుదమొట్టా చదివి అనంతాశ్చర్యాల

పొందావని వేరుగా చెప్పడం పైవకుత్తి ఆముక్తమాల్యదా ప్రబంధ రచనలో రాయలవారి సమగ్ర దృష్టిని పెద్ద సమగ్రంగా వీరిందు చిత్రించిన నైఖరి యుద్ధాతిరమ్యము. ఇదంతా ఎందుకు చెప్పావంటే ఈ గ్రంథ రచన వెలకాల ఎంతటి అధ్యయనము, కృషి, పట్టుదల ఉండినదో, మహేంద్ర తపస్సుపూర్వకం పొంది పంపూర వాసవయి, తనదర్శనం పెంచేస్తూ వుండినవో ఒకసారి నాలోపాలు పాఠకురూ భావనకు తిచ్చుకొని పరిశీలించడానికి!

ప్రబంధ గౌరవాన్ని గీచిలో భావనచేసి పెందర్పాట్లో కవిరాజు శిలామణి నచ్చించడం, వాదితంజనం- రాజరంజనం కావించే పెందర్పాలు పెరిగించే పట్టున పార్వతీమణైన శ్రీకృష్ణదేవరాయలు; విష్ణుచిత్తుని రాస్య దత్తిని వాత్సర్యరక్తిని పెదవశించి వర్ణించేటప్పుడు కమలలో ప్రేమమె వర్ణించే ప్రభాకర గురుదేవులు; ముప్పవారు మొలకపెట్టా పొరపొప్పి పెరిగించేలాటి పెందర్పాట్లో చూచేకళ్ళను, వెలికి రుసనను కలం పాళిలో కుచ్చుకొని తనదైన రీతిలో కాలువార్చి మహాబలి విక్రవాత మనకు పాక్షాత్కరిస్తారు; వారిని అనేకస్తారు.

అలాగే "పరమేశ్వర సంకల్పముచలన.....విశిష్టదైత పూర్ణయోగమును యులవార్చకముగా పరిశీలించుట అసక్తికరమున పరికోరూ విషయము" అనడంలో, పెదవిర్జేతకుడైన ఒక ఆరునిక రాళ్ళుచుడు గోచరిస్తాడు. సుమాశ్చ్యునైన వర్ణేహలోనూ రాజవీరి మొదలైన అంశాలలోనూ శిలాలు రెక్కకట్టి వియవలు కట్టడంలో ఒక గణాంకకాస్త్రాచార్యుడు కానవస్తాడు. కావ్యగత కథాంశాలను పరిశీలించి, విశ్లేషించి, అన్వయించి, సమర్థించే పెందర్పాలో వృత్తితో ఉచ్చదశమందుకొన్న గొప్ప న్యాయవాది దర్శనమిస్తాడు. నైన పేర్కొన్న వారి అందరిదివడే వీరిది ఒక లాటిక సమగ్ర దృష్టి ఒక సవ్యసంధిరాయ వృష్టి. వారి అనుపంరాసమే, అమరూతి యోగమే, వారి వీరి తీవర రచనల్లో వ్యాప్తమై వ్యక్తమయ్యే అభివ్యక్తి.

తల్లి, విష్ణురెండూ చక్కగా కుదిరిన వీరి రచనలో కావ్య మృదుమీది అదరము, రాయల రచనమీది ప్రీతి, ప్రబంధపాత్రలమీది గౌరవము, అడుగుడుగునా కానమృదువ్విది, అంతేకాదు; వర్ణేహలో నైశిత్యము, విమర్శలో పాశుమార్తము, దర్శనంలో పూర్ణత్వము, వర్ణనలో లాటిత్వము, వారమున చతుర వాక్యబుత్వము, వివృతిలో పేకంత్వము.

అన్యాయమున పాపములు గ్రంథ గౌరవాన్ని పెంచేవిగా ఉన్నవి. సమీక్ష గ్రంథముంతటా వరచుకొన్న వాస్తవమిది గనుక ప్రత్యేకించి ఉదాహరణలెత్తి చూపనవసరంలేదు. చదువరులే గుర్తించగలరు.

రావలీయ సర్వతత్త్వ దర్శనపాఠమువరకు వరచగా వీరు దీని నావిష్కరించారు. రాయలవాటి దునిక జీవాన్ని ఆవరించియుండిన అప్పటి వారిత్రాక రాజీయ, మత, సామాజిక, కృషి, వాణిజ్య, ప్రాకృతిక పెర్వారణాది సమస్త విషయాలను సమకాలిక దృష్టితోనూ, ఆధునిక దృక్పథంతోనూ, అన్వయిస్తూ వివరించిన వీరు మనోజ్ఞము.

శ్రీ వియలుత్తరులో ఒక పాఠ్యిక యోగదూమిని, గ్రామీణ రోగ క్షేదరాన్ని, "మదురలో" ఒక రాజునిక, రోగదూమిని; శ్రీరంగంలో యామికవరచించిన కేవల మోక్ష దూమిని దర్శించడంలో కవి దర్శించిన అంతర దృశ్యాన్ని విమర్శకుడు జ్ఞాన దృష్టితో వెలువరించినట్లున్నది.

"వ్యాఖ్య లేనినో యేనాదో అంతరించియుండిరి.....విప్రారయ ప్పారయరంజకముగా మున్నదని ఈ రచయిత యూహ" - దీర గంభీరమైన ఆముక్తిమాల్యద రచన సైమాఫలకు కవచవంత కరినంకాదనీ, తాళిచూస్తే రోస వెన్న కనిపిస్తుందనీ వెంకటేశ్వరరావుగారు ఎన్నో సన్నివేశంలో ఆమెదూతితో వివరించి నిరూపించారు.

ప్రబంధంలో వ్యాఖ్యముందనీ, లేదనీ వారించేవారికందరికీ సమగ్ర దృష్టితో కాపించిన వీరి యీ సమీక్ష శుకలు వీర్వి మరింత పుష్టిని, మరిన్ని ఉపపత్తులనూ కూర్చేదిగా ఉన్నది. రాయలు వాచ్యంలేని చెప్పినవాటిని, చూచి చెప్పనివాటిని (విప్రులదృష్టతమవనిచాలయుడు: కవచీ కవచవి విష్ణుచిత్తుని పరీమణి) రావుగారు విశదీకరించిన విరాసం వారి రచనా సైమాఖ్యానికి నిదర్శనం. మారిరికీ వారిట్టివి సమీక్షలో కొన్నే చెప్పినా పాఠకుడు కావ్యాన్ని చదువవలసిన వీరును మోక్షం సర్వేశ్వరుని చెప్పకలేవుడు. రాయలు చెప్పక చెప్పిన మెయాలనేకం ఈ దృష్టితో పరిచించివున్నాడు పాఠకుల దృష్టికందకపోవు. ఉదాహరణకు రాయలు వాచ్యంలేనినా లేయకపోయినా విష్ణుచిత్తునికి రాజు చేసిన సత్కారంలోనూ, పురియేగించుట (ఉరేగించుట వేరీ వాడుక)

లోమా తాళసాళ చెన్నన్న చెప్పినట్లు అష్టమయ్యకు సాక్షి స్వసంహరాయలు చేసిన సత్కారము. సోమనాథ కవి తన వ్యాసయోగి చరిత్రలో విరించివట్టు కన్నారాయలు వ్యాసరాయలకు చేసిన సమ్మానము మన దృష్టి నాకర్షించకపోవుకదా! చేందరికాలువల్లో ముడుముకోచి వరున్న బాతుల్ని ప్రియార్థమేగిన వారు ఉరికిపెట్టిన తడిపిచలుగా భావించడంలో అన్నమాచార్యుల పలుకుబడి గోచరిస్తూనే వుంటుంది కదా! సంకీర్తనపు మాహాత్యన్ని వెంకమ్ముకోచి మాలార్దాసరి పృథ్వాంతంలో, దాసరి వల్లవలో, చిత్త వృద్ధిలో, అన్నమాచార్యుల వారి ప్రవృత్తి మనకు గోచరించడంలేదా? అంటిందుకు?"

అది యుంటే భక్తి యువత!

వెడవ్లేపైకథిరు వృద్ధి స్రయూత

భవభవ్యులు దొరగిన

పాదవన యుదిగాః తక్కివని సైకికముత

అన్న రాయలవారి వద్యం ఎరమ ప్రేమ వ్యూహాన్ని ఏర్పరిచే అన్నమయ్య పదానికి పరిపర్థనమే కదా! (చూ. తాళసాళ వారి పద కవితలు- బాషా ప్రయోగ విశిష్టాలు). రవి కానని వాటిని కవి గాంచగల్గువంటారు! కవి తెలియూపు న గాంచిన వాటిని, లోమాపున కాంచినా సైకి వినిపించని వాటిని, సాహిత్య విద్యారతురులైన సహృద విమర్శకులు, మారు కవులై, వెల్లడిస్తూనే వుంటారు. అదే ఎరవ సాహిత్యో వ్యక్తమయ్య స్పృశన చమత్కారం. అది విండుగా గల వారి సమీక్షా గ్రంథం సహృదయుల మన్ననలను, పండితుల ప్రశంసలను అందుకోగలదనీ, సాహిత్య విద్యార్థుల దృష్టవాకర్షించి ప్రయోజనాన్ని పంచిపెట్టగలదనీ, విండుగా వమ్ముతున్నాను. తిక్కనమ రీతిల్లించే కొత్త వెంకటేశ్వరరావు గారి వాణ్మయ పరిశ్రమకు మరొక్కమారు దోహదులర్పించి, వారి స్ఫుటికి అంజలి మణిస్తున్నాను.

"అయంతిలే మక్కతివో యవీర్ణాః కపిశ్చరాః

విష్ణు చిత్రియం

అభినవ భట్

అధ్యక్షుడు, కృష్ణాపరిషత్ కార్యదర్శి

షోలంక అచార్యులు, ఆంధ్రప్రదేశ్,

శ్రీ కృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం,

అనంతపురం

“అర్థా వ్యాఖ్యలుచిమ్మె” - అన్న పెద్దం అముక్తమాల్యదలో 4వ అధ్యాయ ప్రారంభంలో వుంది. పెందర్లమేమంటే విష్ణుచిత్తుడు పాండ్యరాజు వదిలో పెండితుల వోడించి స్వమత స్థాపనం చేపివచ్చాడు మంట చేపాతులాశ్చిర్యవది అన్నమాటలు. అలాగే ఈశ్వరం చేపివచ్చాడు మార్పాయ పాఠకులు - పెండితులైతే - అంత అశ్చిర్యవదక తప్పరు. అముక్త శాస్త్రతత్త్వ మంతగా విస్మయకావహంగా అనిచ్చునపైనేనోట అన్యైత బ్రహ్మంయె ఒమక.

ఈ జ్ఞానంలో వేదంవారు వ్యాఖ్యానం వ్రాయుటం ప్రథమ మెట్టం, తర్వాత విశ్వనాథ బ్రహ్మసూక్తి - వేయిపదగర్ల్ - ఇతరైలా - అనేక పెందర్లార్ల్ - వ్రాపిన విషయాలు రెండోమెట్టం. మూడవ మెట్టం అముక్తమాల్యద సొందర్లమచ్చి విమర్శ గ్రంథావతరణం. తర్వాత చతుర్థ మెట్టం. ప్రస్తుత గ్రంథం.

అముక్తావతరణ తరిగిన రెండువెండిం పిండ్ల తర్వాత 4 5 వ్యాఖ్యానాలు వచ్చాయి. అవే అచ్చుకానందువల్ల అనేకులకు అందుటాటలో లోకుండా పోయింది. కాగా ఈ శకంలో సైవ చెప్పిపట్లు వేదం వ్యాఖ్యాన పూర్వమే వానిళ్ళ వారి వ్యాఖ్యానం వచ్చినా, వేదం వ్యాఖ్యానంలోనే అముక్త ప్రాటి వ్యాప్తమైంది.

కథలూ గాథల్లో కొదోలు చెల్లవీళ్ళవారన్నారు! “వాకు తెలిపివెంటిపడకు అముక్తంలో పట్టుమచి పది పద్యాలు వచ్చిన పెండితులె వేమ చూడలేరు. కానీ వలావా

వ్యక్తి తపండితుడైనా అమూల్యంకోసం చాలా వ్యయాలు కంఠం వచ్చినవాడు - ఇత్యాదిగా అనుభూతిపట్టి వేదం వ్యాఖ్యానం రావూర్వ వైది ఇలా వ్రాస్తాడనుకోవచ్చు కదా!

కానీ ఈ 70-80 పేర్లలో (వేదం వాదిల్ని వ్యాఖ్యానాలు 1925 ప్రాంతానికి కావరాల్సింది, అమూల్యంకోసం పట్టినంత నిరాశపడితరం కావాలనుకు పట్టలేదంటే అది అసంభవమేమీ కాదు. ఎవ్వరినీ గ్రంథం దీనికి పఠనం నిదర్శనం. ఇది అమూల్య నిరూపణ కల్గి వ అభినేత దీపం - కర్పూర నిరాశనం.

రామలవారు వ్రాసినది అమూల్యమార్గం కాగా ఈ గ్రంథకర్త వ్రాసినది విష్ణుచిత్రియం (రామల వారికి, తన కావ్యాన్ని విష్ణుచిత్రియమునాడెను. రామముంటే అమూల్యమే మరతత్వ - వేదవేదాంగ నిరూపణ వివరాలుగా, భూమిభూ వేమకాని రసవత్ కావ్యాలవారిగా అవిష్కృతమైనవో ఆ విష్కృత వ్యాఖ్యానం, అది ప్రాంతంగా విష్ణుచిత్రి సాత నిర్మాణంలోని దూర్య తత్వం అలాంటిగా వేమకాని వచ్చినది కనుక.

గ్రంథమంతా అమూల్య ప్రథమాశ్వాస వ్యాఖ్యానమే. విష్ణుచిత్రియం కలా తాత్పర్యం విస్తరణనే. మిగిలిన కథలూ - అశ్వసాలా దానివనునందించుకోని పఠామర్శించుచున్నాడీ - ముత్యాంకు మూత్రం విష్ణుచిత్రికరంగా శ్రీ వైష్ణవ మరతత్వ వ్యాఖ్యానమే. ఇంతమూలమే కాదు. ఈ వ్యాఖ్యాన చేసిన గొప్పదనేమంటే - చారిత్రక సామాజిక అవరణం వదులుతున్న తత్వ వివరణ. వ్యాసంగా అమూల్య . మమ, పారిశాల కావ్య విమర్శకులు చారిత్రక దృష్టి కానీ వారి నిమాణ వ్యూహాన్ని కానీ విమర్శించకుండా వాలేని వ్యక్తించలేదు. ఈ గ్రంథకర్తకి విషయం పుష్కలంగా వెలుగునవలసికి వారుదాహరించిన పరిశీలించిన చరిత్ర గ్రంథాలు సాక్ష్యం వెలుగుతాయి. ఇంతవరకే అమూల్య ఏ చరిత్రకారుడైనా చెప్పగలడు. కానీ ఈ గ్రంథకర్త మురారీది మూడవమార్గమున్నట్లు - చారిత్రక తత్వ శాస్త్రీయంలో సామాజిక సామర్థ్య తత్వ శాస్త్రీయం, నైర్వాసిక ముత్యతత్వ శాస్త్రీయం విస్తరించే చరిత్ర. పరిస్థితులతో చేసిన విమర్శ కనుక ఈ గ్రంథ నైర్వాసికంగానే రోతుగానీ సామాన్యమైన దుర్లభం. తీవ్రకామంతా పరిశ్రమించి - పరిశోధన మార్గంలో పఠనంపడదిన మహాగ్రంథం. పండితులనుపారేయం, అమూల్య మహాకావ్యంలాగానే.

కావ్య తత్వ నిర్ణయంచేయటానికి పెండియంబరవారిచిన గ్రంథాలు చూస్తే ఈజాబీ ఏమనానికి ప్రత్యేకించి తెలుసుకు ఏమర్థ - పరిశోధకులకందవి - కవనివీ ఏవనివీ, ఉదాహరణకు- *The Holy mysterium by Rodolph Otay Tikhar-de-chenalia*, లకుముగిసిట్ట అంటే ఏమిటో వెవరించిన తీరు అర్థాయం-2 ఇచ్చిక 2 క్రింద చర్చలో ఉదాహరించిన *Animal Encyclopaedia* ఆ ఏవరణ ఎంత అద్భుతంగా వుంది *Birds in Sanskrit Literature Pancharatre by S.R. Bhelt*

(అమ్మా మూలారీ భాష్యలు - సీవర్ - పేయస్ వంటి వారి వ్రాతలు - చదవటంకాక - అవ్వయించటంలో పాగు చూడాలి. వం - అవం పీఠం ఏమియ చర్చ ఏమియం కోసం పోర్చుగీసులు రాయంకంపిన కామకర్ణ పీఠంన్నాయవటం ఎంత గాడపరిశీలనా వియమగడం 1. 2. 3 ప్రాకారం మధ్యమచ్చ తోటలు రోడ్డు పాటలున్నాయని చెప్పిన వాటి పోర్చుగీసువారి వ్రాతల వచ్చయించినతీరు అలంకారాలపై రాయలవారికుచ్చ ప్రీతివి స్థాపిస్తూ ఏ ప్రియకాయవయ అలంకారాలను సమర్పించారో కానాదారాలనుబట్టి అవ్వయించిన తీరు వారి అవ్వయ గాడరకు విదర్శనం. శ్రీకార్యవయలు - అవ్వమాట అర్థాన్ని స్థాపించటం కోసం వాటి కానానానుదాహరించటం - వారి వార్షిక దృక్పథావకత్తిన పోక కారా ఏవ్వని ఉదాహరించటం పరిశీరించాలి తప్ప- మనవం నేయాలి తప్ప)

ఇదొక పెద్దటి ఏవరణం. దీని పాఠాంశుమంటే ఇందులో ఉదాహరణాలన్నీ వాచావరకు అనుబంధార్థోపే అనుబంధార్థోపే ఇంతగాడ ఏవయాలను పరిపించిన ఈ గ్రంథ నిర్మాణం ఏతకం. అముక్త మహాకావ్య ఏరామనిరణం, రాయలు అశ్వాపాంధార్లో ఎంత వార్షిక మట్టువయ - వందర్థాలు - క్రమానుపారంగా గుర్తిస్తూవో దానికీరీ వయనా : (నూ అముక్త పాండర్యం).

ఈ గ్రంథ నిర్మాణంలో కర్త రమణ ప్రణాళికను చూస్తే 4 అర్థాయాలన్నీ ఏరాగానికి ముందు 60 పుటల గ్రంథానికి ఏరాగిందీడు. కమక దానివి రాబోయే ఏమర్థకు యోమితగా ప్రహించాంమకుంటున్నామ. కర్త ఆ ఏర్థాలు చేయలేదు కమక ఆ ప్రథమ ఏరాగం అముక్తము - దివ్య ప్రణందము - అన్నది ఇందులో రెండు ఏరాగాలు కప్పిస్తాయి.

1. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు
2. శ్రీవైష్ణవ విలాసాలు
3. భక్తిరూపాలు

ఇదొక విలాసం- దూమికలో ప్రథమ విలాసం. తర్వాతవి నాలుగు ద్వితీయ విలాసం.

ప్రథమ విలాసం ద్వితీయ విలాసానికి - తర్వాత 4 అధ్యాయాల గ్రంథానికి. అపరిచిత దూమిక ఇందులో చర్చించిన అంశాలు అముక్త నిర్మాణానికి పునాది. అది దూమికలో కన్పించని లోభివ పునాది. తమిళం చరిత్ర - మలాదిక పెరుమలమంలా అల్వార్ల సంప్రదాయానికి ఆధారంగా చెప్పబడినది. భక్తి - వెంగీత, పాపాత్యమున్న అధ్యాయం అల్వార్ల పాటలు - ప్రతి పామావ్య కేవల క్లిరిగా పరిణమించటానికి పేరువుగా - పేరువుగా సంఘటించటం - ఈ భక్తిమార్గానికి పూర్వ మలాదిక దోహదం చేశాయో చెప్పటానికి చరిత్ర చెప్పవలసి వచ్చినది. ఇది తెలియకపోలే అముక్త కావ్యంలోని వైష్ణవ రీతాలన్న అధ్యాయం అర్థంకాదు.

ఈ విశ్లేషణ అంతా కావ్యారంభం చేయబడినప్పటికీ యోమునారాయణుడి క్లావరిక్తి శాండిక్య కథలోనిది వైష్ణవయోగమిప్పు నిరూపణ తాళా పాఠబుద్ధంగా వున్నది. ఇంటికాక బాధలయ మల దర్శనముల నిర్వచనంలా శాండిక్య కథలో చెప్పిన యోగం పాఠంబలంకారు. రానికడవంగా శ్రీవైష్ణవం చేర్చుకొన్నదవలం సమగ్రంగా అర్థంకాదు కనుక ఆ భాగమంతా అముక్తార్థమగావావకంకో దోహదం చేస్తున్నది.

దూమికలో ద్వితీయ భాగమున్నదంతా కేవల కావ్య సర్వతోచిత. ద్వితీయ క్లిరి. ఉన్నచోట చేసిన మారవ - చెప్పిన వర్ణన ఎంతరికో కనువిప్పు. వేదంవారు శ్రీర కల్ల ప్రయోగ విచారణ చేసినంత అర్థాల్పములైన మంత-వరక తెలుగు బాటియాల - వెలుతులకల్లు - శబ్దాలను పెట్టెనుకోలేదన్నమాట సత్యమేననిపించకపోదు. ఈ రెండవ క్లిరివి గురించి చెప్పిన తీరు స్పష్టంగా వుంది. ఇది రాబోయే అధ్యాయానికి అన్వయిస్తుంది. ఇంటి వర్ణనము - ఋతువర్ణనలు చెప్పుచిత్తుచి - భగవంతుని సంభాషణలోని పాగమలు - ఇవన్నీ రాబోయే 2వ అధ్యాయంలో శ్రీ విలులుతురు

వర్ణనలో కలిపి చదువుకోవాలని తాత్పర్యం. విష్ణుచిత్తుని మిచ్చారున్నామి సంభాషించి కూడ వ్రాయకుండా కేవలం తెలుగు శైలి మారుత్యానికూడావారిని తర్వాత మూడవ అధ్యాయంలో విష్ణుచిత్తుని - దీగవంతుని పంజామను వివరించి, మొగింపులో ఇదొక చిహ్నమాలకమనటం చాలా అందంగా వుప్పిది. రాయలవారి దవనలో ఈ ప్రతి ముట్టాన్ని తిక్కనగారిలాగా అలలి అలలి తెలుగు పెదాలతో పంజామూ రూపంలో చిత్రించటం బహుశా కప్పించే శైలి విశేషం. విక్రవాడవారూ ఇదే విషయాన్ని భాండ్యకేశిర్యుల సంపాదంలో యోగదేనువును పులి చంపిన ముట్టాన్ని అమరించి వివరించారు.

శ్రీ విలులుత్తూరు వర్ణనల్లోని ప్రత్యేకత - పంచాంశము వివరిస్తూ చేసిన విశ్లేషణ ఎంత గంభీరంగా వున్నదంటే - ఇదివరకెన్నడూ ఆ ఎద్దరిగా విశ్లేషించలేదు. ప్రక్కటి మానవ పితృక్షం, నైష్ఠవ వారాపరణం- ఈంటిని మేలిపించడంలోని రహస్య వివరణలు చూచాలి దృక్ విశ్లేషణ- 1) కాట దృష్టి 2) విషయ దృష్టి 3) అలంకార ప్రయోగ, ప్రయోగన దృష్టి 4) ఈ దృక్కుల వెనుకనున్న విషయమేదో స్ఫురులు 5) అందలి క్రమోన్మీలనం 6) వర్ణనలందరి విషయ వైవిధ్యం, 7) అలంకార ప్రయోగం వెనుకనున్న కవి మనస్తత్వ విశ్లేషణ-ఇలా పన్నె ప్రాకారాల మధ్యనున్న శ్రీ విలులుత్తూరు వర్ణనల సౌందర్య వ్యాఖ్యానం లోకోత్తరం.

తాళామించి విలులుత్తూరు వర్ణనల్లోని పంచాంశ మారుత్యాన్ని వివరించారు కానీ ఈ పద్ధతి విచారణ విమోక్షం.

ఈ వర్ణనల్లో - కథానిర్మాణంలోని కవి సముగ్ర దృష్టిని వివరించిన రీతులో ఎంత సమవ్యయమున్నదో కావ్య విమర్శ అంటే కావ్యమశికలవె. కావ్య నిర్మాణంలో కవి ప్రతిభాపరిష్కార శిల్పం - అలంకారం - వివిధ శాస్త్ర పాండిత్యరూపమైన ప్రజ్ఞా విశేషం. నిర్మాణగతమైన అనేకాంశాల మధ్య సావగింపు - ఇవన్నీ దహనుకూలం కావటం

ఈ విషయం పంపుటిని సమవ్యయించటం. పిలుస్తాటికీ అధారమీమిక. క్షేత్రం - కవి ప్రజ్ఞ, కేమున్న వైదివం దీనిని పరిష్కరించిన అధ్యాయమే "రాయల సముగ్ర దృష్టి" అని కథా నిర్మాణంలో - ప్రాత్ర నిర్మాణంలో - వర్ణనల్లో ఎలా ప్రతిబింబించిందీ ప్రదర్శించటం.

అమృతంలో పడుగులు రావలవాదట. ఏమర్కు వ్యాఖ్యాత అంటున్నాడు. పాండ్యరాచారిష్టరు - తాండీయ కేళియనాలు - యామునారాధ్యులు (ముందరి వల్లరు చక్రవర్తులందరి రాజరత్న ఎమ్మగితా స్వరూపం- రాయలు తనలోని చక్రవర్తినిక్కడే ప్రదర్శించుకొన్నాడు. యామునారాధ్యులు కేపిలం రాయలవారే) వీరి విర్యాగం రాయలు ఎమ్మగి దృష్టికి నిదర్శనంగా ఈ గ్రంథం ప్రదర్శిస్తుంది. ౬౩ మహాకవి, ౬౩ చారి సంస్కృతికి యామునామీన కేపిల విరాచానికి సేతువు. అతని కావ్యం ఆ చారియుగాల మీదుగా వాడుకోర్కె గీత- ఉత్తర ఎయిర్ల పాడుకోర్కె గీత) ఈ విషయాన్ని ఈ గ్రంథం అనేక కేగాలలో స్థాపిస్తున్నది.

రాయలవారిది ఉత్తరగ్రం. కమః అయినకీ అలంకారం సరిసాగ్రం. కానీ అది స్వరూపకీ మాయాస్థి ప్రస్తుంది. తప్ప క్షురిమంగా వుండదు. అయిన అలంకార ప్రయోగంలో అనేక ప్రయోజనాలు పొలిస్తాడు. 1. వందర్శనవిత్తం 2. పాత్ర మనవైత్యామగుగ్యత 3. నైష్ఠమిత/రసామకూలత 4) కవి మనవైత్యం. ఈ దృష్టి ఈ విశేషంలో దృశ్యాదృశ్యంగా కనిపిస్తుంది. (దీనికి విరుద్ధంగా పరమరామావతార వర్ణనలో వేదం వ్యాఖ్యగా పురాచారించిన మాటలు వారివికావు. ఇది పాఠపాటు. రాయలకీ అలంకార ప్రీతికి కారణం కవి కేపిల విరాచంలో మనవైత్యంలో నమ్మిన మతంలోమనవైత్య విషయం చాలా విమోళనంగా తమత్కారంగా వున్నది. కానీ కవి వ్యక్తిగత సంస్కారాన్ని - కదాపంస్కారాన్ని ఎవైత్యపరచి నిర్మించుకుంటేనే కవి కేముషి చైతవముంటుంది. ఈ మాట గ్రంథకర్తకూ తెలుసుచుటానికి సాక్ష్యాలున్నాయి. పాఠకులు చూచుకోవచ్చు.

ఈ గ్రంథాన్ని నేను విష్ణుచిత్రియమవటానికి కారణం ప్రత్యేకించి ఈ గ్రంథంలోని 3వ అర్ధాయం.

"అందుందున్ ద్వయ పర్వ పర్వపదమందన్తు విష్ణుచిత్తుని శీలవర్ణనలో రాయలవారితో శ్రీ నైష్ఠా-యోగ సందర్భించడమ గర్భికరించాలో వివరిస్తూ ఈ గ్రంథకర్త ఆ పర్వంలోని ప్రతిపదసార్థక్యాన్ని 17 పుటలలో సుదీర్ఘ వివరణలో

వివరించారు. ఈ విద్యారంభం వ్యాఖ్యాత చెప్పిన భారతీయ సుతరత్నం తర్వాత, అనంతరం తర్వాత, అనే 6, 7, 8 మూలల తర్వాత, చూచి ఆశ్చర్యచకితులు కావాలి తప్ప మరొక మార్గం లేదు.

ఈ కావ్య విర్రోధమున గంభీరంగా వుంటుందా? తావి విమర్శ ఇంత రోతుగా శ్రీరంగ వుంటుందా? అప్పటి పాఠకునికి ఆశ్చర్యకారణం. (మొక The Roads to X Nad అన్న విమర్శ చదివి దీమ్మరపోయాను. అలాగే ఇదీ! కావ్య విర్రోధంలో కవి ప్రజ్ఞాగతమే వివరిస్తుంది.) ఈ గ్రంథం ప్రధానంగా ఆముక్తి ప్రథమాశ్వాస వ్యాఖ్యానముగాను, అంటూనే ఇతర గ్రంథ - కథా బాగానునంతానం చేస్తున్నదని అన్నాను. తావిమరచారణలుగా-

1. 2వ అశ్వాసంలో బాహ్యజీవనమున్న అంశం క్రింద ప్రథమాశ్వాసంలోని పాపికలాదు వర్ణములు అన్న విషయాన్ని వివరిస్తూ 4వ అశ్వాసంలో విష్ణునిత్తుని విలులుతురు ప్రజలు తీరగించి అహ్వనించిన నందర్బంలో మరలా వీరి ప్రస్తావన వస్తుంది కనుక తావివర్ణకలవర్ణ 1 మండి 4 అశ్వాసాల కథ అనునందించినట్లయినది కదా! అలాగే మరలా విష్ణునిత్తుని తీరగింపు విష్ణునం చేయుటం ఆశ్చర్యకరమైన విర్రోధం కదా!
2. ఆముక్తి విర్రోధమున్న అంశ క్రింద పుర వర్ణనలను గురించి కావీ, ఋతువర్ణనలను గురించి కావీ చెప్పినప్పుడు కావ్యమంతా - సమగ్ర స్వరూపం సమిప్తి నైవం - గ్రంథకర్త దర్శన వంధో వుండి ఎందుకంటే ఆ ఋతువర్ణన ప్రసక్తి తీరిగి మరొకచోట వస్తుంది. వృష్టి/అంగ విచారణ అంగ-దృష్టి చేయుటే విమర్శ. సమిప్తి దృష్టలేదే వృష్టి విచారణ గంభీరమైనా అది విమర్శ కాదు. దీనిని కావ్యానికవ్యమైనా కావ్య పీఠాంశంలో రాకపోయినది అనంతి నుండరి సర్వంతంగా చెబుతూ - కావ్యంలో వర్ణనలంత ఉదాహరణలుగా వున్నా - వానికి రసానుసంకల్పం లేకపోతే వర్ణన. అని, అలాగే విమర్శకూడా. సమిప్తి దర్శనంతో వృష్టి వర్ణనలంత- ఈ వాక్యమంత అందంగా వున్నది!

“వెలుగుతూరు వల్లవలో కుమారము ప్రకృతి - ప్రాణి - మానవ వర్గములు
తాయల వెనుక దృష్టికి తొక్కాగములు. అయిన మీ మధ్యనక క్రయశీలమగు
వెలంబరము వేర్వరమును.

ఈ మాట ఈ విమర్శకు అచ్చయిచ్చుంది. పెద్దూర వెదుద్దాంక ప్రతిపాదన
లేకుండా అంగాంగి వెమచ్చయం చేయుట అదే! అందమంటే శ్రీరామ సౌందర్య
వల్లవలో మహర్షి-

“నమ విభిక్తాంగ - అన్నాడు కొరక విద్యాగం ఆ విద్యాగ విశ్లేషణ రూపమైన
విమర్శ విద్యాగము అంటే విక్రమ ఎంతవరకు చెప్పారో - ఎలా చెప్పారో - అంగి
విమర్శాన్ని ఎలా అంగ విశ్లేషణలో అతకారో తెలిపి చెప్పిన విద్య విమర్శ.

దీని రూపానికి మహాకావ్యాలు ప్రసిద్ధిచెంది ఈ ప్రశ్నాత్మకం ప్రశ్నాత్మకానికి తన్నెళ్ల
ప్రశ్నంగా పోషాత్మకమైంది. అది చూచిన వాడయిన కుమారంక ముద్దించును చేయగలిగాడు.

విష్ణునిచ్చునికి మచ్చవారు కల్పించిన అపారాధం కొరకములను వెమర్శిస్తూ,
మోసిన వంటి వివేకియ దిక్కుల అనురూపవరకంటే అది గ్రంథకర్త సౌందర్యంలో
ఒక అంశమేకదా. అలా అతకటంవల్ల రాని విశ్వవివరము స్థాపించటం ద్వారా కొరక
గారూపు వెంచటం.

రాజవీరి

రాజప్రాతరంబు గురించి వెమర్శగా పరిశీలించిన ఈ గ్రంథంలో రాయలవారి
దర్శన యోగ, మత వెంబందయైన వ్యక్తిత్వాన్ని స్థాపించటంలో కృతకృత్యత మహించిన
తల్లిగంటంలో, రాయల మరొక వ్యక్తిత్వం- రాజదర్శి స్థాపించి- దర్శకునిగా. శాస్త్రకర్తగా
నిరూపించకపోవటం ఒక రహస్యమేకదా.

రాయల వారిలో ఒక మహావీరుడైన విజయ - ఒక మహా వ్యక్తమై, ఒక గొప్ప
పాఠశుడువృట్టుగా ఆ ప్రతిభతో ఒక అపుమానాభ్యుదయమైనది. యాముచుని వంటి
అభ్యుదయమైనది. అయిన వంటి రాజదర్శి శాస్త్రకర్త వున్నాడు. వీటినితరులు

చూడలేదు. చూచినా పెట్టించుకోలేదు. ఇవి భావనాపర్యంతో మునిగినందువల్ల కాబోలు వేదంవారే దీనివంతగా పెట్టించుకోలేదు. చూ ఈ గ్రంథంలో రోమికర్ 2, 3 పుటలలో సంక్రమించుటవది. దీనిని విష్ణుతం చేయలేదు. వారి ప్రణాళిక ప్రధానంగా మత-
భక్తి దృష్టి వ్యాఖ్యానం. విష్ణుచిత్త ప్రాత్ర క్రమోచ్ఛ్ఛింపంలో ఇది రీమెకాన్స్ మొదలు
కావటం. ఇందుకీ ఋషుద్వందలు కూడా వ్యాఖ్యానించుటకే పోవటంలోని రహస్యం.
రాయలవారి వర్ణనా భావాల్యాన్ని ప్రస్తావిస్తూ చేసిన ప్రస్తుతిలో ఈ గ్రంథకర్త
ఒకమాటవ్వాడు.

‘‘పైపై వాతావరణమును గూర్చి.....కలను మరుగుపరచుటలో కల
యమిడియుండునను నామది కీర్తక దృష్టాంతము. ఎరిగా ఈ గ్రంథ రచనా
ప్రణాళికలో కూడా ఇదే కళారహస్యమిమిడి ఉండటం ఎంత విష్ణుయోగవహస్రైన
విషయం! ఇది తెలిపినేసిన ఎవికాదు. కావ్య రర్శంలో కల్ప విద్యాగంలో తాదాత్మ్యం
చెందినపుడు ఇలాగే వుంటుంది. భావమందే మృతాంత్యంతో కలిగిన అనుభవం.
యమవ్వా ఇదే. దాని విశ్లేషణ ఎమర్త.

రూమికర్ రెండు విభాగాలను గుర్తించాము కదా మొదటిది చరిత్ర. వివిధ
మత పెర్యారోచనం, భక్తి రూపాలు. కాగా తర్వాతి పెగం కేవలం కావ్య సమాలోచనం.

తర్వాతి 4 అధ్యాయాల విషయం సంపుటిని - వర్గీకరణను సరిచేస్తే 2వ
అధ్యాయమంతా కావ్య ప్రణామాశ్వాసి సౌందర్య వర్ణన. 3వ అధ్యాయంలో మత-
యోగ-భక్తి రర్శన ప్రాద పెర్యారోచన. ఇది పారాధిక అంప పాఠులకు కొడుకుడుదడు.
మరలా 4వ అధ్యాయంలో పోలే ఆహా ఎంత అద్భుతం! ఎంత విశ్రాంతి. కావ్య విద్యాగ
సౌందర్య వర్ణన.

ఈ విద్యాగం మృతంపరగ్గరికదా! కావ్యామళింపంలో కావ్య రర్శమే
ప్రతిబింబించుటవల్ల ఈ విమర్శకూడీ మహా కావ్యాన్ని ఎంతగా మనవం చేసాడో ఆ
భక్తివి తలచుకొంటే తలమున్నెయగా వుంటుంది.

ఇలాంటి వ్యక్తనే, పెండితునే రాయలవారంటే సాక్షాత్తు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి అవతారమనుకొని ఆయన పట్టబోషకోశ్యులను ప్రతి వెంకటేశ్వరం జరిపిస్తూ రాయలవారి రక్షణప్రాప్తికి ఆ మహావేశంకోసే కన్నుమూసిన ఓం నామాలు కోరండ రాయయ్యగారిని స్మరించుకుంటా వుండలేకపోతున్నాను.

వారనేవారు- నేను తమిళనాడు ఎం.ఎల్.ఎగా ఉంటూ ఆంధ్ర, కర్ణాట, తమిళ రాష్ట్రాల్లో ఊరూరూ రిదిగాను. ఎక్కడకుపోయినా ఆ మహా ప్రభువు విరాట్స్థానము అక్కడ శింఖో-కానవాల్లో- దేవాలయాల్లో-చృచ్చివెంబాల్లో కప్పించింది" అని. నేనూ ఇది చూచాను. ఈ తన్మయత లేవుడు ఏమిటా కేవల బుద్ధి కర్మయైన తర్కంకావచ్చు కానీ తపాత్మక కళా విమోచకాడు. ఏమిటా కళ. కావ్యంగా ఎదిగితే లోకానికి దూరమై నిస్తేజమౌతుంది. మహామెరుట్టు మరుమోదన సరస్వతయల అలంకార గ్రంథాల్లాగా ద్యవ్యారోకమంత కావ్యగ్రంథమైనా ఎంత కళాత్మకంగా వుంటుంది! ఈ ఏమిటా గ్రంథంలో ప్రత్యేకంజుంది.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలన్నా అంశంలో యామున కదా ప్రవంతిని కలుపుకొని ప్రారంభమైన పెల్లండు తన్మయత విష్ణుచిత్తుని చైతన్య వికాసంతో ముగించుకుం చూస్తే ఈ ఏమిటా నిరిగా. కావ్యం ఇస్టేవతాన్నిలికో శ్రీ వేంకటేశ్వర స్తుతితో ప్రారంభమై, గోదా శ్రీరంగేశుల సమ్మేళనంతో ముగిసినట్లుంది. ఇందుకే ఈ కావ్యవస్తువు దివిభువుల పరిణయమని ఈ గ్రంథకర్త ప్రతిపాదించారు. ఇది అపూర్వంశం. ఎవరూ ఇంతవరకూ అవని మాట. నేయుని ప్రతిపాదన.

ఈ గ్రంథ విశ్వాగంలో ఏదో అయితువుల్లుచిపిస్తుంది. భూమిక ఎప్పుడో వ్రాసే తర్వాత జీవితాసాంసం అర్థయవంతో మునిగి తలవెరిపిన తర్వాత వాల్మీకీయూలు వ్రాసినట్లున్నది. రెంటిని కలిపి పరిష్కరించలేదు. వ్యాయంగా లోమికలో 2వ భాగం వాల్మీకీయూల్లో కలసిపోవాలి. ఆ పేరుబందన నందర్పంతో ఏమిటాకుడు న్యర్లమైదైనాదా? అని నా ఆలోచన. ఎందుకంటే లోమికలో కావ్య ఏమిటా మారనప్రాయంగా చెప్పే తర్వాత విష్ణుచిత్తుల జరిగింది. ఏమేమీ. కానీ పైవెచ్చిల్లు

కలికి పూచకు ముడిపెట్టలేదు. ఊమెకమ నీరికా చెప్పలేదు. పైగా నాల్గవ్యాధ్యార్థి
 అవంతరాధ్యాయాలున్నాయి. ఏటివి మోచికలో చేర్చలేదు. కనుక ఈ
 ఉదాహరణమేర్పడినది. నిర్మాణంలో రోపం కాపాడవచ్చుకాని వారి అలోచనలో తర్వాత
 చేర్చామని అనిపించి, కాలం కలవరాక అలా జరిగిందేమో! ఇది అక్కటి సరిష్కారలోపం
 మూతమే. ఏమయిలోపం కాదు. ఎప్పుడో 20 ఏళ్ళనాడు నేను టెక్సాస్‌లో అమృత్త
 శీతంధర్మమన్ను అంశంపై ఉపన్యసించటానికి వెళ్ళినప్పుడు వారు నేను ఎడిటిచేసిన
 చోటికివచ్చి "మీ అమృత్తమాతృదా శీతంధర్మమన్ను ఏమర్థ గ్రంథం చూడలేదు.
 ఎందుకంటే అది నా అలోచనలను ప్రలాపితం చేస్తుందన్న భయంతో కనుక నా
 స్వతంత్రాలోచననే వ్రాయాలని ఉద్దేశం"మన్నారు. ఈ గ్రంథమిలా మృందవి
 కానీ దానికి నేపిలా వాళ్ళ మాటలు వ్రాస్తామని కాని ఎవరమకొచ్చాడు. కానీ మన
 జరితంగా మరొక ఏరాల్ సర్ది వుంటుంది. కనుక రాయం కావ్యోపాసకులనిలా జరిపింది
 కాబోలు! ఈ గ్రంథానికి వండిత రోకం విరాజనం వరుతుంది. శత్రుతకాలం
 పాపాల్లోపానికలకు అదర్థంగా వుండిపోయింది.

- తతర్థ ముక్కుపూడి రోపత్తరకపు

మైత్రీ రమ్యులు

శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వర రావు

శ్రీ ఉత్తర సత్యనారాయణాచార్యులు

సంవృత్తాంత్రాలలో అభిజ్ఞాన శాఖంతలము. ఆముక్తమాల్యదలు చందుర కవిరామయ్య సుందరరూపక ప్రబంధాలు. కవీరామయ్య శాఖంతలంలో ఎవసీమలు, ఋష్యశ్రమాలు, నీవార రావ్యాలు, వేళ్లు పూరీగలు, ముచివ్యకలు అష్టాదశరుస్తారు. రాయల వారి ఆముక్తమాల్యదలో శ్రీ పిల్లలుత్తరులోని దీసిడు బావులు, అంతర తామరలు, ద్వంద్వంబాల గింట ద్రోతలు. మడి చీరలు గట్టి అమృత మణ్ణనార్థం నీటిలించెలను కలీం గీలించి ఉద్యానంపు రోహంబలో దివ్యనాంధాలు వదువుకొంటూ వెళ్ళే ద్రవిడాంగనలు వర్ణవమిస్తారు. కవిత్వాన్ని చూడాలమకొన్న వారు ఈ రెండు గ్రంథాలను తప్పక వదువలసినవి.

ఆముక్తమాల్యదలో ప్రాథ ప్రబంధమే కాదు, అదొక దివ్య ప్రబంధం. అదొక అగారమైన ఆముత్య సరస్సు. అందులో దీగడమి క్షణం కాని, దీగిన వారికి మరొక కావ్యం వసేమిదా రుచించదు. చదివినా చదవకపోయినా, ఆముక్త మాల్యదను శ్రీ వైష్ణవులు తమ యుగ్గంలో అలంకరించుకొంటారు - ఆరాధిస్తారు.

ఆముక్తమాల్యదను సూర్య నా బాల్యమిత్రుడు కీ.శే. వెల్లండ ప్రభాకరరావు రాలా కాలం క్రిందట ఒక పర్యాయం క్రిందం రచించాడు. అది రెండుపార్శ్వ ముద్రితమయింది. ఆ తర్వాత మరీర లాలూకాకు చెందినవారు, అప్పట్లో నీతిరాలూదులో కలెక్టరు పదవిలో ఉండినవారు పూర్వపు సైరాలూదు రాష్ట్రంలో అంధ్ర సాహిత్య రథపాఠకులు అయిన శ్రీ పర్వా వేంకటేశ్వరరావు గారు మరొక

గ్రంథం రచించారు. "అముక్త మాల్యద"ను గురించి నేను వ్రాసిన గ్రంథం మీకు విచార" అని అయిన వచ్చాల్సిందారు. కానీ నాకా బాగ్యం కలుగలేదు. ఆ మహావీయుడు ఇప్పుడు లేరు. ఆ గ్రంథం ఏమయిందో తెలియదు. వారి వాతావరణం దాన్ని వెలుగులోకి తెచ్చే బాగుండును. ఇప్పుడు శ్రీ వర్సా వేంకటేశ్వరరావు గారిది కాక, శ్రీ కొత్త వేంకటేశ్వరరావు గారి గ్రంథం వెలుగు చూచింది. వా ముందు ఉంది.

రాదాపు ముప్పై ఏండ్లకు పూర్వం పరిచయమయ్యారు శ్రీ కొత్త వేంకటేశ్వరరావు గారు. అయినా వాటిందుకు ఎలా పరిచయమయిందో తెలియదు. 'అనాంతర జీవితం' మునుకొంటామి. కానిగూడలో అయిన ఏర్పాట్లగుటలో నేను ఉండేవాళ్లము. కొత్త వేంకటేశ్వరరావు గారు మంచి వర్సా అలోచనారుడు. పాపాత్మ జీవితం. అయిన పాపాత్మ పరిశుభం వచ్చి అట్టుకొన్నది. అదివారాన పాపం ఏమయ్యాలు అయినా పాపాత్మ వర్సా చేస్తూ యూనివర్సిటీ రోడ్డులో ఏకటి వదిలాకా గడిపేవాళ్లము.

శ్రీ కొత్త వేంకటేశ్వరరావు గారి అభిమాన గ్రంథం అముక్తమాల్యద. అభిమాన గ్రంథం - రాయల వారు. శ్రీ నైషిత సిద్ధాంత సంప్రదాయం పోషించే తెలుసుకోవడానికి అయిన కంచిలో చేరినప్పుడు మహావేంకటేశ్వరులు శ్రీమాన్ అర్జునగోపాలాచార్య మహాదేవులను కలుసుకొనినారు. అవంత శయనం అయ్యారాదు. రాకాశీ ప్రార్థనలను కూడా కలుసుకొని, వారిలో ముచ్చటించి అనేక సంప్రదాయం పోషించు సేకరించారు. అముక్తమాల్యద శ్రీ రాధాగారిలో ఎంతటి శ్రీమద్వైవ రీత్యాను, ఎంతటి ప్రీతిని కలిగించినదో చెప్పలేము. అది అయిన జీవితాశయమయింది.

శ్రీ వేంకటేశ్వరరావు గారిలో ముచ్చటించేటప్పుడు అయిన అత్యధురపైన విశేషాలను విన్నాన్నా చెప్పారు. అత్యధురగా ఎవడను వా పంతు అయ్యేది. రాయల వారికి గురువైన తాతాచార్యుల వారికంటే, రాయల వారికి శ్రీ నైషిత సిద్ధాంతాలు స్పష్టంగా తెలుసువనడం వేరం వారి వ్యాఖ్య అముక్త మాల్యదకు చాలవడం, దశావతార ప్రాథమిక రాయల వారు శ్రీ కృష్ణవతారాన్ని ఎందుకు చేర్చలేదో వేరం వారు ఒక్క ముక్కయినా వ్రాయలేదనడం వా వర్సానాన్ని పుండరించేకాదు. అలోచించలేకాదు.

అప్పుట్లనే విశ్రుతు శ్రీ ది. రామరాజ గారు రజనరాజారంట్ శ్రీకృష్ణుడు ఉన్నట్లు? లేవట్లు? అని వేమో ప్రామాణికంగా చెప్పగలవని కాబోలు-వచ్చడిగారు. “కృష్ణుడు రజనరాజారంట్ లేకపోవడమేమిటండీ? ఇప్పుడు, ఇలా ఉన్నందుకు తర్వాత నాలుక కొడుక్కోవలసి వచ్చింది. నా తెలిసి తక్కువతనాన్ని శ్రీ ది. రామరాజ గారు మరచిపోయారో ఏమోకాని నా ఇద్దానాన్ని నేనుప్రజలకు మరచిపోలేక భేదపడుతుంటాను.

శ్రీకృష్ణుడు సర్వవారానెవారి. వ్యయం దిగివాడు. గోప వేమంత వెలసిన పాక్షాత్తు శ్రీమహా విష్ణువు. దక్షిణోత్తర వైష్ణవ సంప్రదాయాలు తెలిసిన రాయలవారు శ్రీకృష్ణ దిగివాడుగ్న అవతారిగా భావించారే కాని, అవతారంగా చెప్పలేదు. ఈ విషయం అనేక గ్రంథాలు చదివితే కాని, నాకు తెలియలేదు.

శ్రీ వేంకటేశ్వరరావు గారు రచించిన ఈ గ్రంథం ఆపరివార్థికా ఉంది. ఆయన ఇంకా అనేక విశేషాలు ఈ గ్రంథంలో పొందుపరచడంవలన విషయం నాకు తెలుసు. అందులో ముఖ్యమైనది మన తెలుగువాడైన శ్రీ వల్లభి సుబ్బయ్య రాయుల వారి అభిప్రాయానికి విచ్చేయుడం, వేదాంతాన్ని వారంలో విషయం పొందిన శ్రీ వల్లభాచార్యుల వారికి రాయుల వారు వ్యవహారాలతో కనకాళిషం చేయుడం, ఆ మనవర్ణకళికలలో రెండు మూతమే బృందావనంలో ఆయన విద్యాభ్యాసానికిగాను శ్రీ వల్లభులు స్వీకరించడం మొదలైన విషయాలు ముఖ్యమైనవి. శ్రీ వల్లభుల తల్లి “వేంకమ్మగారూ” (కొత్తరావంతు వాడిన పదం) విజయనగర పరిసరాంకు. రాయులనుమకు వెండిన వాగ్యులని. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి వరమ దత్తురాలు విష్ణుస్వామి సంప్రదాయ ప్రవర్తకుడైన శ్రీ వల్లభాచార్యులు తిరుమలలో శ్రీ స్వామివారి ఆవంర వింయంలో కూర్చుండి రెండుపార్లు శ్రీ స్వామి వారికి శ్రీమద్భాగవతం వివరించినట్లుగా కొత్తరావంతు గ్రంథాల వల్ల తెలుస్తున్నది. ఈ మున్నగు విషయాలలోని సత్యతను, వయంజవతను శ్రీ కొత్త వేంకటేశ్వరరావు గ్రహించి, అమోదించారు. మరొకటిమిటంటి. విష్ణువురాగానికి విష్ణుచిత్ వ్యాఖ్య వ్రాసిన వారెవరు? విష్ణు చిత్తులవారా? అనే సందేహాన్ని కూడా శ్రీ కొత్త వేంకటేశ్వరరావు గారు వెల్లడిస్తూండే వారు.

శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావు ఈ గ్రంథం రచిస్తున్న రోజులలో ప్రముఖ విద్యావేత్త శాసనమండలి సభ్యులు అయిన శ్రీ ఎ.పి. రామచార్య మహోదయులు సరిష్కరించుట శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యుల వారి చేత సర్దుకుంటుంటే తిరుప్పావై కాంక్షించి జరిపించారు. ఆ వెంటనే శ్రీ వెంకటేశ్వరరావు గారు విన్నేసి శ్రీ పుట్టపర్తివారి ప్రసంగాలను వివిధ ఎంతో అవలంబించారు. ఆ సందర్భంలో శ్రీ ఎ.పి. రామచార్యులు గారు "రామానుజ దర్శిని" ఇతనికి శ్రీ పుట్టపర్తి వారి వహ్నివ సంధికగా ప్రసరించడానికి పూనుకొన్నాడు. ఆ సమితి కొంతకాలం నాట అప్పగించారు. నేను శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావు గారిని అర్జించి "పెట్టుచిత్తుని" గూర్చి ఒక వ్యాసం వ్రాయించి ఆ సందేశానికి ప్రసరించాను. శ్రీ వెంకటేశ్వరరావు గారి సైమన్స్‌పాకి ముగ్గురి శ్రీ ఎ.పి. రామచార్యులు గారు వారిని పరిపంపిణీని ద్వారా ప్రసరించారు. ఇప్పుడు శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారు గానీ, శ్రీ ఎ.పి. రామచార్యులుగారు గానీ లేరు. నేటి సందర్భంలో ఈ విషయాలను వెల్లడించకపోతే వారి సౌజన్య పరిధి లోకానికి ఎలా తెలుస్తుంది?

ఆ రోజులలో శ్రీ వెంకటేశ్వరరావు గారు తమ కుమార్తె పెడిసన్ చదివి జపానులో ఉప్పిట్లుగానో, లేదా అక్కడికి వెళ్లిపట్లుగానో చెప్పాడు. ఆ తర్వాత శ్రీ రావుగారు కాచిగూడ వరలి వెళ్లి గృహవిర్యాగంలో నిమగ్నమైపట్లు తెలుసుకొన్నాను. ఆ తర్వాత వారి దర్శనం మరి దుర్లభమయింది. వారు పరమ పరిపిషట్లు తెలుసుకొని అత్యంత కీదం అనుభవించాను. ఎంచీ ఏండా మంచి విముక్తాదులు తెచ్చి యిచ్చేవారు. ఆయన ఇక లేరా అని మాయాపడ కూడా ఎంతో దింతించింది.

ఇప్పుడీ గ్రంథాన్ని వెలుగులోనికి తెచ్చుప్తువారు వారి కుమారులు, కుమార్తెలే అని తెలుసుకొని సంతోషిస్తున్నారు. శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారివరో, వారి సంస్కారం ఎలాంటిదో తర్వాత తర్వాత నాకు అవగాహనకు వచ్చింది. ముద్రపిర్ల రచయిత్రీ, ఉత్తమ సంస్కారవతి, శ్రీ కృష్ణమశీలవతి అయిన శ్రీమతి పి. వేదవతిగారు శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారి మేనకోడలి తెలుసుకొన్నాను. శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారి సాహిత్యంలో ఉన్నప్పుడు శ్రీమతి పి. వేదవతిగారివరో నాకు తెలియదు. శ్రీ కృష్ణమశీలవతి మమ్మల్ని పరిచయించిందను కొన్నాను. అంతటి కుటుంబ సంస్కార

ఎరంపరకు చెందినవారు కాదన్నీ శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారు అమృత్మూల్యం అర్పాణ్ణి
 ఎమ్మిక్షకు ఉత్తమారికారులయ్యారు. శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారి స్నేహానికి పాత్రుణ్ణి
 కావడానికి కారణం కూడా నాకిప్పుడే తెలిసింది. శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారు శ్రీ వేటూరి
 ప్రభాకరశాస్త్రి గారి శిష్యులు. శ్రీ ప్రభాకర శాస్త్రి మహారయులు మా గురుదేవులు.
 వారి గృహ ప్రాంగణంలో వచ్చిప్పుడో చూచి ఉంటారు శ్రీ రావుగారు. అందుచేతనే
 నేను వారికి అర్పణయ్యడవయ్యానని ఇప్పుడు తెలుసుకొని ఆనందిస్తున్నాను.

ఈ పరిచయ నాకాదు బ్రాహ్మణ్ణింత సేపు ఒక నవ్వుని పొడుగుపాటి ఎచ్చని
 న్యస్త్రీ రోపణి. అటు చెప్పిలు దరించిన పాఠవ్యమూర్తి మా మిత్రులు శ్రీ
 వెంకటేశ్వరరావుగారు పొడగడుతూనే ఉన్నారు. ఈ గ్రంథ ముద్రణలో అయిన
 అర్థము కొంత కలుగుతుందని ఆశిస్తున్నాను. మా స్నేహాచంద్రం గుర్తెరిగి నా చేత
 ఈ నాలుగు ముక్కలు ప్రాశస్త్యం వారి అమ్మాయి దా కి ఉపార్జిస్తే కుమారికి
 పాదుపాదములు తెలుపుకొంటున్నాను.

- ఉత్తరం సత్యనారాయణచార్య

10-6-01.

అలకాపురి.

సూరసాగరు - 35.

President, ARCHAEOLOGICAL SOCIETY OF INDIA (Reg.)
 Editor - Mysa Cultural, Historical & Literary Telugu Monthly

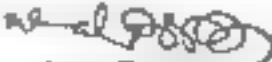
H No 14 245/1 Lingampally HYDERABAD 500 027
 Phone 8081-40-7540814

“అమృతాభిషేకం”

హిందూ సమరంగం నామకమునైన శ్రీకృష్ణ దేవరాయల వారి ప్రబంధమైన ‘అమృతాభిషేకం’ విశేష పద్ధతాలలోను, విద్యమైనది కావడము, వాగవిశేష విశేషముల రచించుచును ఈ పద్య ప్రబంధము రావలయున్న కథను అభిరం చేసుకొని ఎన్నో సైన్యాలకు విశేషములను పెల్లడి చేసివచ్చిన వ్యయముగా కావలూ, వినవలసిన సోగిస్తూ రచనలు చేసివలయు చాలా అరుదు అట్టివారిలో వెలుగు విశేషములను నింపుతుంది శ్రీకృష్ణ దేవరాయల వారు అగ్రాజ్యము మీద కేరళం కర్ణాట గాన ఇదివరకటి విజయము భుజన విజయము మీద అగ్రాజ్యము ఉత్తమ సహిత విజయం మీద కర్ణాటము

ఈ ‘అమృతాభిషేకం’ ప్రబంధమున విచ్చరి వ్యాఖ్యలు చాలా అరుదు కేరళం పద్ధతములు యొక్క కావ్య విజయం గూర్చి వది విశేషములు పద్ధతం గూర్చి మాత్రమే ప్రస్తావనలు కరకు విశేషములు గలవి శ్రీ ‘కావ్య మెంజీళ్ళరత్నాం’ గారు అమృతాభిషేకం కావ్య వ్యాఖ్యల మీదతో అనేక విశేషములను పెల్లడి చేసివారు ఈ వ్యాఖ్యలమందు రాయలవారి గూర్చి శ్రీకృష్ణ దేవరాయల గూర్చి చిట్టే రాయలముల గూర్చి సైనిక గూర్చి పద్ధతలు, రాజనీతి, ప్రజా జీవితాల వివరములను రాయలవారి గురించిన వివరములను వివరించువారు సై వివరములన్నీ ఈ కావ్యమార్గములతో గురించినవిచ్చరినే భావనను ర్థించిన విద్యార్థులు శ్రీ మెంజీళ్ళరత్నాం గారు ఈ గ్రంథము వ్యాస మీ సహితగ్రంథులు అర్థమగుచున్నవి.

అమృతంలో ఉత్తమ ప్రబంధమును వ్యాఖ్యలము చేసిన వ్యాఖ్యకును, ప్రయోగించుచున్న వారి కుమార్తెను, సహాయకురూ పుస్తక ప్రయోగము క్రమ విధించుచున్న శ్రీమతి సి వేదవతి గార్లును కుమార్తెగూ అభినందించుచున్నాము

 (బి.ఎన్. సాస్త్రి)

ప్రస్తావన

సీ. వేదవతి

ఇది ఒక ఉపాసన విధిచేత. ఈ గ్రంథానికి నేను ప్రస్తావన వ్రాయవలసి రావటం అర్హతను మీరివే అవసరం ఒకటి నా చేతి ఈ పని చేయుచున్న మాట విజ్ఞా! అంతా అనుకున్నట్లు జరిగినది. ఎదిసాను సంవత్సరాల క్రితమే ఈ గ్రంథం వెలుగుమంచి ఉండేది. దీని ప్రస్తావన ఏదో ఈ గ్రంథకర్త శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారి వ్రాసుతుంది ఉండేవారు.

అంతా అనుకున్నది అనుకున్నట్లు జరగడం - జరగకపోవడం అన్నది అప్పటికేలా మన చెప్పుచేతిలో ఉండని మాట కూడా వాస్తవం! ఎది సంవత్సరాలకు పైగా, 'అముక్ష మార్గం' కొన్నాన్ని అదే పనిగా తరచి తరచి కోరించిన మామయ్య, తీరా పుస్తక ప్రచురణకు పూనుకొంటున్న సమయంలో - లోడికి జీవితం చాలించడం అటువంటి సంఘటన.

కొత్త వెంకటేశ్వరరావు గారు వాడు మీసమాను. పెద్దక్క, చిల్లగా మరీ చిగ్గర బంధువు. అయినకు నేను మీనకోడలిని కావటం, అయిన పాపాత్మ కృషిని ప్రత్యక్షంగా చూచి ఉండటం, ప్రచురణ కోసం ఈ గ్రంథానికి తుర్ల ప్రతిని నేను తయారు చేయవలసి రావటం - ఇవన్నీ ఈ నా ప్రస్తావనను ఒక అల్పియైనైన భావ ప్రస్థారంగా మలుపున్న అంశాలు.

వెంకటేశ్వరరావుగారు ఒక వింతగా వైచిత్ర్య వ్యక్తిత్వంతో జీవితం కొనసాగించినవారు. తామ వ్యాయం కోవదులే అయినా, వ్యాయుష్టావాల్లో అంతా వ్యాయమే జరిగే అవకాశం ఉండదన్న కారణంతో, వ్యాయవార వ్యభిచే విధవిపెట్టిన వారు. అపరాధగ్రంథ పెరవం, తీర్థాటక, ఆధ్యాత్మిక, విద్యార్థినేరవంతో తన శక్తిని, సమయాన్ని వివిధాంగించినవారు.

అవును. ఆయన గొప్ప చిరువరి. అదృశ్యమైన శిలి. అంబ్రాంగ్లి భాషలోని అనేక తత్వ శాస్త్రగ్రంథాలు వదిలి జీర్ణింపకొచ్చి తత్వశాస్త్రాదిమోషి అయిన వ్యయంగా కవి, భావుకుడు గొప్ప పాపాత్మ్యపాపకుడు. ఆయన పాపాత్మ్య ప్రయత్నానికి కవి ఇషూబ్ విశ్వనాథ ఎత్తవారాయణ గారి శిష్యురీతి తోడు కావటం ఒక విశేషం.

ఇదిగ్లా ఉండగా 1976వ సంవత్సరంలో ఆయనగారి దృష్టి తాములవారి అవుడూపు వృష్టి ఆముక్త మాల్యద మీదకు మళ్ళింది. తందుకు ఒక కారణం - ఆయన రెండవ కుమారుడు కె.ఎస్.ఆర్. మూర్తి అనబడి గొత్త శ్రీరామచంద్ర మూర్తి తాము నేరంపొమ్మ వేలారి గ్రంథాల వ్యక్తత గ్రంథాలయం నుంచి 'ఆముక్తమాల్యద' ను తెచ్చి చదివేమని ఆ కుమారుడు తండ్రిగారికి ఇచ్చి ఉండకపోతే, బహుశా ఈ గ్రంథం వుట్టి ఉండేది కాదేమో!

అది మొదలు - ఆముక్తమాల్యద కావ్యంతో వెంటబిడ్డతావుగారికి ఒక తాతాత్మ్యం పెర్రుపిపోవడానికి! ఆయన ఆ కావ్యాన్ని ఒక యశస్వయుతతో చదివి ఉంటారు. తాముల వారి కావ్యకథా సైన్యాలకి, వర్ణనా సైన్యాలకి అంతాగల ముద్రానికి, శ్రావ్య కవితా తత్వానికి, అచ్చురెడుతూ వదిలి ఉంటారు! ఆముక్తలోని యోగ, పరాత్పర్య అధ్యాత్మిక విధానానికి, సంస్కారయుతమైన సైన్యం దిక్కి వెలువరావడానికి, ఒక దివ్యమైన ఆత్మానుభూతితో ఎరవశిష్టా చదివి ఉంటారు.

అదృశ్యమంతో, అలోచనంతో - వ్యాధియాన్ని మేధమా మేళంపొమ్మగలిగిన కావ్యరచనతో ఆయనను ఓదోకి ఉండవలసియే! కావ్య శిల్పమూ, కావ్య గత లోకోత్తరమైన భావ సంస్కారమూ, చిగ్గత్రపువత్తి విశేషమూ, ఆయన వ్యాధియాన్ని గిరిగిరిలాడించి రెంబోర్వేగం కలిగించి ఉంటాయి!

ఇంతటి మహాకావ్యాన్ని రచించిన ప్రతిభా శ్రీ కృష్ణవేదతాయల పాఠ్యలోమ పాపాలీమూర్తి కమ్మంముందు నిలిచి ఉంటుంది. కవి సైన్యం, కవి వృష్టింపిన అద్భుత కావ్య వృష్టిసైన్యం తపోరసైన అతిమానంతో, కావ్యంలో తాము చిక్కించిన పోగములన్నీ ఇగ్లా తుప్పిపోయటం ప్రాథమికంపెనవాడు ఈ గ్రంథకర్త. తందుకు పాక్ష్యంగా విలుస్తాయి. ఆయన చేరి వ్రాతలో ఒకచోట వ్రామకొచ్చి ఈ శ్రీంది పంక్తులు.

“వ్యాఖ్యానములేని పాపాత్మ అనాదుని వారి ప్రతిని జానియే పాపాత్మ పాపాతీ
క్షానము గల ఈ రచయితకు అముక్తమాల్యదయందు పరమే ప్రీతి, దునివిద్యుతి,
అత్యయన కుతూహలము కలిగివది. - కె.వి.ఆర్.”

ఇట్లు విషయంగా చెప్పుకొన్నాడు కానీ వెంకటేశ్వరరావుగారు ప్రాచీన
పాపాత్మంలోని కవితా ఎంపికలాయానము బాగా గుర్తిరిగినవారు. పరిశీలనా
దక్షతతోపాటు అలంకారికశాస్త్ర పరిజ్ఞానమూ, శిష్యాశాస్త్రం అనే నైపుణ్యమూ
కలిగినవారు. చిట్టచుట్టే తోడు, తునివిరియే పాపాతీ రచన ఒకటి ఈ విలువపీయని
వ్యాదయ తీవ్రత అయిన వేరే కలం పట్టించింది.

ఆ పట్టిన కలాన్ని 1986 ఏప్రిల్ 20 నానం నెలలలో, అముక్త కావ్య
యేనుడు - వెంకటేశ్వరరావుగారుగలవలీ అముక్త కావ్యం ఒక కొండా రానివి అర్థంలో
చూపించే ప్రయత్నం ప్రారంభించారు అయినా ఆ ప్రయత్నంలో అయినకు ఎంతకూ
తృప్తిరలకూ ఎంత కోరించినా, ఎప్పురకాదుగా విశ్లేషించినా, ఆ విశ్లేషణలో చెప్పినదీ
మళ్ళీ మళ్ళీ ఎప్పురకాదు చెప్పవలసి వచ్చినా, అయినకు ఒక తుని రీతి తృప్తి కావ్య
రచనలోని పశ్చిమము ఎత్తి చూడడంతోపాటు, కావ్యం లోతుల్లోకి వెళ్ళి, కావ్యరచనకూ,
కవి వ్యక్తిత్వానికీ, ఉప్పు సంబంధాన్ని ప్రమాణీకరించటంతోపాటు, కావ్య పరిమార్తాన్ని
కూడా విరూపించే ప్రయత్నం చేశాడాయన.

ఆ ప్రయత్నంలో బాగంగా శ్రీకాకుళాంధ్ర విష్ణుభూమి, శ్రీ విలులుతురు
మన్నూరు స్వామిని, శ్రీ రంగపుర రంగనాథస్వామిని దర్శించి వచ్చారు. విలయనగర
స్వామీశ్వారికి, విద్యుత్ప్రయత్న శ్రీకృష్ణదేవరాయల వారికి సంబంధించిన ఎమిషన్ తర్జిత
గ్రంథాలనూ తెప్పించి అత్యయనం చేశారు. అవారోగ్యాన్ని కూడా నిర్మలనెయ్యక,
రాలింజవెల్లి అదే వివిగా పరిశ్రమించారు.

విచిత్రం ఏమిటంటే ఇది ఒక పరిశోధన గ్రంథంగా తయారవుతున్నదన్న
స్పృహకాని, దీనిని గ్రంథరూపంలో ప్రచురించవలెనన్న అలోచన కాని, ఈ గ్రంథరచయితకు
లాలా కాలంవరకూ ఉండేదీకాదు! ఎట్టలాని దుపారంశక్యంతో - తన అవసరం కోసమే
తాను అముక్త పరిశోధనలో నిమగ్నమయినానని చెబుతూ ఉండేవారాయన.

వెద్యత్రులిలా వాడు ఎక్కడ ఉన్నా పెరితంగా అభిమానించే ఉదాత్త హృదయులు మామ్యలు శ్రీ బెజాడ గోపాలరెడ్డిగారు. వెంకటేశ్వరరావుగారు చేస్తున్న ఆముక్త సమీక్షకు కృషి గురించి విని, ఆయనను 1982వ సంవత్సరంలో, వెల్లూరుకు జవిత్రయ జయంత్యుత్సవ నిధులకు ఉపన్యాసకులుగా ఆహ్వానించి స్వాగించారు. "కృష్ణదేవరాయలు - ఆముక్తమార్కం" అన్న అంశంపై ఆనాడు ఆయన చేసిన ప్రసంగం వెలువారు పండితుల, విమర్శకుల ప్రశంసలను అందుకొప్పది.

ఆ ప్రాత్యావామూ, పాపాశీస్రియుల్లైన ఐదుమైత్రుల ప్రార్థనలూ కలిపి వెంకటేశ్వరరావుగారికి ఈ పాపాత్య కృషి ప్రకటించాలనే ఆలోచన వచ్చి ఆ దిశగా, మళ్ళి మార్పులూ, చేర్పులూ, ఎవరింపులూ ప్రారంభించారు.

ఎంతకూ తప్పిపడని విద్యాతృష్టతో, తరచిన కొంత వెలుగునూనే వన బావావిన్యసరణంతో - వెంకటేశ్వరరావుగారు తమ ఆముక్త సమీక్షను విచరికంటా కొనసాగించారు. ఆ తరువాతి, ఆయన ఎప్పుడీ యిద్దంగా ఈ గ్రంథాన్ని వెలువరించాలనే మా సంకల్పం- ఇప్పటికీ కానీ అనరథ సార్వంకాలేదు, కారణాలు ఏమయితేనేమీ అనుకోని జాప్యమే బరిగిపోయింది.

కార్యకారం మీది మేమొకప్పు ఆయన కుమారుడు K S R మూర్తి ఆనారోగ్య కారణంగా - ఈ పుస్తక ప్రచురణకు తీర్థ ప్రది తయారుచేసే బాధ్యతను వేమ స్వీకరించవలసి వచ్చింది.

ఈ పదివి వేమ లక్ష్మీతోమా. తియంతోమా ప్రారంభించాను. ఈ గ్రంథకర్త అన్నేళ్ళ క్రిందట వ్రాసుకొన్న కొంత తుర్ల ప్రతి, కొంత చిత్తు ప్రతి - ఈ రెండింటిని సమన్వయం చేసుకొంటూ, మళ్ళా తుర్లంగా తిరగరాసుటానికి నా శక్తి సామర్థ్యాలు సరిపోరాయూ అన్న సందేహంతోమా ఈ పదివి కొనసాగించాను.

ఇంత సందేహంతోమా. ఈ మిగి వేమ హుమకోవటానికి కారణాలు రెండు. గొప్ప పాపాశీపదుడైన మేనమామ చేసిన ఈ అవస్థ కృషి తప్పక వెలుగు చూడాలనే కోరిక ఒకటి.పాపాశీ లోకంలో - మామయ్య ఎప్పుడీ సైతం వలాకగా ఈ గ్రంథాన్ని

ఆవిష్కరించాలని చాలాకాలంగా ఎదురుచూస్తున్న వెంకటేశ్వరరావుగారి సరీమణి -
పరిణత శ్వాస సంపన్న - మా పెద్దక్క కోరిక తీరాలన్న ఆకాంక్ష మరొకటి.

వెంకటేశ్వరరావు గారు ఆముక్త పరిశీలనలో తండ్రిమొదలుగా ఉండిన
మరీర్థకాలంలో ఆమె విద్యపొందిన ప్రాత్ర పాఠశాలమైనది కారు. రచనా దీక్షలో
ఆయనకు అన్ని విధాలా సహకరించటమే కాక, రచనలో కొంత లాగానికి లేఖకురాలిగా
కూడా వ్యవహరించిన సోహానీ సంస్కార సంపన్న - మా పెద్దక్క శ్రీమతి కొత్త రంగమాంబ.

ఇంతా చేసి, ఇప్పటికి మేము వెలువరించగలిగినది ఆముక్త కావ్యంలోని
నాలుగవ ప్రాసల గురించిన సమీక్ష మాత్రమే! మిగిలిన సమీక్షా విభాగం - మరొక
గ్రంథరూపంలో త్వరలో తీసుకురాగలమన్న విశ్వాసంతో ఈ ఆముక్త రచివిష్కరించి
మీ ముందు ఉంచుతున్నాము.

ఏవరగా, నాకుగా చెప్పుకోవలసినది నాలుగు మాటలు

చాలాకాలంగా వ్రాస్తున్నట్టిది కొన్ని చిత్తు వ్రాతప్రతులలో మంచి ఎత్తి
వ్రాతుడంలో కొన్ని ప్రమోదాలు దగ్గి ఉండవచ్చు క్షుణ్ణము నేను మౌనమే అని మనవి.

ఈ కావ్య సమీక్షనైనా, సమీక్షకువచ్చినా గొప్ప సౌమనస్యం పెంచుకొన్నవారు
ప్రముఖ విద్యవ్యూహాలు శ్రీ ఉచ్చల సత్యనారాయణాచార్యులుగారు. ఈ పుస్తక
ప్రచురణకు వారి సహాయం పెండ్లిదండ్రుల ఎంతో ఉంది. వారికి నా మనఃపూర్వక
కృతజ్ఞతాంజలి.

తామ వ్యయంగా కర్పాటాంధ్ర బాషా కోవిరుడై, కర్పాటాంధ్ర
విద్యార్థులలోముచ్చై ఆహారమైన అభిమానం పెంచుకొని, కష్టనాశుము అనే కావ్యమే
వెలుయించిన వారు గుర్తి రంధ్రశీలరెడ్డి. ఈ వ్రాత ప్రతిని నేను పేర్కొన చేస్తున్నాల్సిలో
అడుగుడుగునా ప్రోత్సహిస్తూ నాకు మనస్థైర్యం ఇచ్చిన ఈ సోదరునికి నా అశీర్వాదాలు.

చిత్తు ప్రతి మంచి ఎత్తి వ్రాసే దశలో వ్యంత సమయం కొన్ని మానుకొని
నాకు తోడైన మరొక సహాయం సోదరుడే! అక్షరవిరూపణ వద్దెల్ల సత్యనారాయణుడుకు
కృతజ్ఞతాపూర్వక శుభాకాంక్షలు.

ఇంతటితో ఈ కృతిని గురించిన ప్రస్తావన ముగిసినా ఇంకా ఏదో చెప్పవలసినది ఉన్నదన్న భ్రాంతి ఆకాటం నామరికి వెళ్ళుదీసియుచు విధంగా అది మామయ్యకూ నాకూ మధ్య ఉండిన, పక్కాగతమే అయినా వెప్పటిరవలసిన పాపాత్మానుబంధం!

కృష్ణవాణ్మయం ప్రతి ప్రీతితో నేను చేసే కవనం గురించి ఒక్కడు అయిన ఈ పద్యం చెప్పాడు.

అమ్మా! వేదపతి! కృతీయ ఇహంద్యోక్త కామార్పన
వమ్మోదాయుడు. వాంగిలాంధ్ర మమ విష్ణుతులడు. యుష్మత్కృత
వమ్మోదా నీయ కృష్ణ వాన్మయ రహితాయుడు. నా బోధయే
మమ్మి! వెళ్ళుచి గూర్చి నీ కవితపై సాంపాద వ్యాపిణ్యులవే!

నేను 1988వ సంవత్సరంలో నా జీవిత సంఘటి పెరిగిచి మామయ్యకు లంకితమిస్తూ ఇలా వ్రాసుకున్నాను.

అమ్మైమచ్చ అంతులేని అత్తామరక్తి
అమ్మైమచ్చ అంతటి దవెదికరాపక్తి
అమ్మై మోక్షద జీవన్మరణం
అలోచనం అంతరంగ మథవంగా,
జీవిత పెర్యంతం అవిధాదాద్రతంగా
సాగిన నీ జీవిత కావ్యానికి ముగింపులేదు.
మామయ్యా! నీవు ఎదా జీవించి ఉంటావు
నీ అనర్థక కావ్య పరిశంసంతో
నీ అమ్మైమోక్షదా దచ్చవంతో!

స్వామివీక్ష్య గదవిన తర్వాత ఈ కృతి పదులైన పదులుంటానా
ఇదేనా అకాంక్ష! ఇదే నా ఆశం!

మా నాయనగారు

కొత్త శ్రీరామచంద్రమూర్తి

(K. S. R. Murthy M.A.
Retd. Senior Tech. Assistant,
Salur Jung Museum)

మా నాయనగారు శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారు బహుశాతం ఆయుక్త మృత్యురాలి పరిశోధనం కొనసాగించి, గ్రంథ ప్రచురణ ప్రయత్నంచేస్తున్న సమయంలోనే విహిత తీవ్రతం వారించారు. వారి ఆనందరం వారు చేసిన ఆవెన్య సాహిత్య కృషిని వెలుగులోకి తీవ్రావు మా సంకల్పం చాలాకాలం నాటిది. పరిస్థితులు అనుకూలించి ఇప్పటికి ఈ గ్రంథాన్ని ఈ రూపంలో ప్రచురించి, ఎవ్వరియినా సాహితీ రచానికీ సమర్పించి గురుగుతున్నందుకు ఆనందిస్తున్నాను.

ఈ ఎమెయిల్ - ఈ గ్రంథకర్త - మా నాయనగారి జీవన రేఖలను పూర్ణంగా తెలియజేసి, వారి వ్యక్తిత్వ విశేషాలను మీ ముందు ఉంచడం వా విధి అనుకొంటున్నాను.

ఆయన పుట్టించి గుంటూరు జిల్లా తెనాలికి దగ్గరగా ఉన్న వెంగళి తాగిల్లమూరి గ్రామం జన్మదేవం - ఏప్రిల్ 12 - 1913వ సంవత్సరం. తండ్రిగారు గ్రామ మునుషులు శ్రీ కొత్త వెంగళయ్యగారు - తల్లి - కొత్త కోటమ్మగారు. చిన్నతనం నుంచే తరువు వెంకటేశ్వరలో కుశాగ్రబుద్ధిగా పేరు తెచ్చుకొన్నవారు. శ్రీ కొత్త రఘురామయ్యగారు (నూతన కేంద్రమంత్రి) వెంకటేశ్వరరావు గారికి పేన తండ్రి కుమారులు. తరువు, ఆలపాటలో జరిపి పెరిగినవారు. వెంకటేశ్వరరావుగారి అన్నగారు- కొత్త బిగ్గయ్యగారు 'కలాపిది. పెన్నా' వంటి పెద్ద కవిత్వాల వెలుగుంచిన కవి. ఇంట నుంచి సాహిత్య సంస్కారం ఉండేది. విశ్వం లాగివుంటు వారి ఏకసంధిగారు పురాణ ప్రవచనం పాగిస్తుండేవారు. ఆ వారావరంలో పెరిగటం వలన మా నాయనగారికి సాహిత్యరీతిని గ్రంథపరచావత్తీ చెప్పాడే చెప్పులులు తోడింది.

గుంటూరు ఏ.సి. కాలేజిలో డిగ్రీ క్లాసు చదువుతున్నప్పుడే Theosophical Societyలో చేరి అక్కడి గ్రంథాలయం నుంచి అనేక అంగ్రాంక్ష గ్రంథాలు తెచ్చుకొని చదువుతూ ఉండేవారు. ఈ తర్వాత అక్కే యూనివర్సిటీలో చేరి M.A.L.L.B. పూర్తిచేసి పట్టా పుచ్చుకున్నారు. గుంటూరులో తామున్ గా పట్టి ప్రారంభించారు కానీ కొద్దికాలానికి తానిపైనే విముఖత్వం ఏర్పడి, వామ్యుశువు కేసులు ముగించి ఆ క్రింది మానివేశారు. నిరంతర పుస్తక వివరణ, పుస్తకములో వుంటే వ్యవసాయంతో అనేక క్రొత్త ప్రయోగాలు చేయటంతో కాలం గడచుచున్న రోజుల్లో, మా నాయకునికి శ్రీ ఉన్నవ రెడ్డినారాయణగారు స్వీహితులయినారు.

శ్రీ ఉన్నవ గారి ద్వారా అయినా మార్జర్ (V.V. ప్రారంభించిన ద్విరహిత తారక తాతయోగంతో పరిచయం ఏర్పడి, ఆ యోగ పాఠశులు, వైముఖ విద్యత్పండితులు - అయిన శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి ఇంటివాసీశ్వరమున్ను లింపించిరి. వివరించకూ వారు శ్రీ వేటూరి వారితోను, వారి కుటుంబ సభ్యులతోనూ అనుబంధం పెంచుకొని, ఆ యోగపాఠశా- ఇందులో ముఖ్యభాగముయిన 'ప్రేయరు' క్రమం తప్పకుండా చేస్తూ వచ్చారు.

విద్యార్థి దశనుండి వారికి నాందిగారి ఉద్యమంపట్ల సిద్ధాంతాలపట్ల - అభిమానం ఎక్కువగా ఉండేది. శ్రీ అరవిందులు, శ్రీ రామకృష్ణ పరిమహంస, హేనానందుల తాత్త్విక దర్శనాలను ఎంతో క్రోధావేశంతో అధ్యయనం చేస్తుండేవారు.

వ్యక్తిగా అయినా మంచి నిష్ఠాపరుడు, క్రమశిక్షణకు, వియమపాటనకు, విలువను ఇచ్చేవారు, ఆలోచనలోనూ, కార్యాచరణలోనూ తప్పక ఒక క్రమబద్ధుని ఉండేది. ఈ ఆముక్త సమీక్ష రచనలోనూ ఆ నిష్ఠా గరిష్ఠత ప్రతిపదించడం అందుకే!

'ఆముక్త మోక్షాద'మే చదువుతున్నప్పుడు అయినకంతటి దాని విద్యరాసుధితం కలిగిందో నాతో తరువాతగా చెప్పుకుంటేవారు. ఆ తర్వాత కలిగిన రచనావేశంతో వారు కావ్యాన్ని తరచడం మొదలుపెట్టారు. ఆ పంచదర్పింలో వారికి కావలసిన అంగ్రాంక్ష వాదిత్రక, ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను అనేకం సేకరించి ఇచ్చడం నా వంతు కర్తవ్యం

అయింది. అనేక సంవత్సరాలు వేరకు నిద్రావాసాలు కూడా మరచి, తన పాపాత్మ సంశోధనను కొనసాగించారు.

శ్రీ సైన్య వాతావరణ ఏర్పాటులను అకళింపు చేసుకోవటం కోసం వారు శ్రీ విల్లుఫుత్తూరు వెర్గిరావటం, కంచిలో శ్రీ అర్జునగిరిరామస్వామి వారివద్ద వేదాంత రహస్యాలు విలుమికోవే ధయత్వం చేయటం - ఇన్నీ ఎన్ను వెంటాడుతున్న జ్ఞాపకాలు.

ఇంత కృషి ఆయన తన ఆవరణ కోసమే చేస్తున్నానని అనేవారు. పిల్లలందరూ, ముఖ్యంగా మా పోదరి డా. ఉషారాజ్. త్వరలో రచన పూర్తిచేసి ప్రచురిస్తే బాగుండువని వాయవ్యగారికి చెప్పుతూ ఉండేవారు. ఆయనకు కూడా ఆ ఉద్దేశం కలిగి, రచన పూర్తి కావిస్తున్న సమయంలోనే ఆయన స్వర్గస్థులు కావడం - అమకోని ముట.

ఆయన చేసిన ఈ బ్రహ్మతర పాపాత్మ కృషి ఇప్పటికీ ఈ గ్రంథ రూపంలో ప్రచురించడం - ౬౬ రకంగా వారి చివరి కోరికను వెదవేర్చడం, మరొకరకంగా మా బాధ్యతను నిర్వహించుకొనడం అని నేను భావిస్తున్నాను.

పాపాత్మబిషామలను, విమర్శకులను, వరిశోధకులను. ఈ గ్రంథం ఆలోచింపజేస్తుందని, వరిశోధన విషయంలో వారికి ఉపయుక్తమవుతుందని విశ్వసిస్తూ ఈ గ్రంథాన్ని పాపారీత్యానికి అవినయంగా విమర్శిస్తున్నాను.

- కె. యస్. ఆర్. హరి

హైదరాబాదు

20-6-2001

విషయములు

కొత్త తిలకము

ఈ తీర్థాదర్శ పాఠము, ఆముక్త మహిమ కవయిత్రుల వ్రాసినవారు శ్రీ కొత్త వెంకటేశ్వరరావుగారు. వారి కృషిని గ్రంథరూపంలో వెలువరిస్తున్న విషయంలో ఆయన సహచరీణునిగా వాని వారునుమాటలు-

ఈ గ్రంథం చూపు దీర్ఘకావ్యానికి ఎన్నో వాంఛలు కనబడతాయి. ఎందరి సహకారమో కనబడితే, ఈ పుస్తక ప్రచురణ విషయంలో మాకు చేయూతవందించిన పెద్దలు, పిన్నులు-ఎందరందరో!

ఈ కొత్త రచయిత చేసిన సాహిత్య సౌరభము గుర్తించి సహృదయులతో తమ 'సంప్రదించు' అందించిన వారు మహాశివ, శృంగేరి పురస్కార గ్రహీత-రాజ్యసేవి నమ్మలు- అచార్య పి. వారాధనురెడ్డిగారు-

మా గురుజీవులు శ్రీశ్రీమూరి బ్రహ్మరత్న శాస్త్రిగారి తపశులు, ప్రముఖ పండితులు, విద్వాంసులు-అచార్య వేటూరి అనంతమూర్తిగారు-ఈగ్రంథానికి తోలిపలుకు అందించిన వారు-

హరిహర సంకీర్తనలో ఆముక్తమార్గదర్శి కొత్త తీర్థాదర్శని అనిష్ఠురైనవిన పండితులు, విద్వాంసులు-సహృదయులు అచార్య యమ్మపూడి కోటిశ్వరరావు గారు- గ్రంథాన్ని విమర్శనా దృష్టితో తరచిచూచి 'విప్లవచిత్రియం' పేరుతో ఈ గ్రంథానికి తిలకం దీర్చినవారు.

ఈ గ్రంథకర్తపైనా, ఆయన చేస్తున్న కృషిపైనా, ఎంతో సోమనస్యం సేచుకొన్న సాహితీమూర్తి కృష్ణాక్షయశర్మని-గ్రంథకర్తతో తమ అనుబంధాన్ని సైత్రీ రమ్యంగా ఆ విషయించిన విశ్వవి-శ్రీ ఉత్సవ పత్రికాచాతుర్యాలవారు-

ఈ గ్రంథ ప్రచురణ భారాన్ని దయతో స్వీకరించి, మాకు అడుగుడుపూ సహాయ సహకారాలు అందించడమేకాక-గ్రంథానికి 'సహకార్య విమర్శ' పేరుతో

ముమ్మడిని అందించిన పోతన్య మూర్తులు. ప్రముఖ చరిత్ర పరిశోధకులు, విద్వాంసులు శ్రీ బి.ఎన్. శాస్త్రిగారు-

ముద్రణకు ముందే ఈ రచనను ఓపికగా చదివి తగిన సూచనలు అందించిన విడుదలకు అచార్య నాయుని కృష్ణకుమారిగారు-

ఈ గ్రంథకర్తకు తనూ నమ్రతంలో అవతరణైన ఆఫురూపి గ్రంథాలను ఎన్నింటినో పేరిటించి ఇచ్చిన వాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం రైబ్రరీయన్ (Rid) శ్రీ సుంకర కోటిశ్వరరావు-

ఈ రచనను గ్రంథరూపంలో లేవడంకోసం తుద్యమించి తయారు చేయడమేగాక, గ్రంథప్రచురణ విషయంలోనూ శ్రద్ధవహించి తన శ్రీసీ, నమయ్యాప్తి వినియోగించిన రచయిత్ర-సోదరి శ్రీమతి పి. వేదవతి-

ఈ గ్రంథ రచన కోసం తానూ ఎంతో ఎరియించి, గ్రంథ పేకరణ, ఇతర విలపాల రూపంలో తయారీకొరికి తోడ్పడిన శ్రీ X S R మూర్తి-

ఈ పుస్తక ప్రచురణ నిర్వహణను సైనవేముకొని, గ్రంథాచరితరణకు పంతాన కర్తలైన డాక్టర్ పి.వి. చలపతిరావు-డాక్టర్ ఉషాంజ్ఞ కుమారి-

ఈ గ్రంథాన్ని శ్రద్ధతో రివ్యురీర్చిన

శ్రీ దత్తపాణి గ్రాపిక్స్ వారికి-

శ్రీ సాయి ప్రాపెస్-ప్రింటింగ్ డెప్ వారికి-

అందరకూ నా మనః పూర్వక కృతజ్ఞతలు. అశీరక్షతలు-

కోశ్రి దంగుమాంబ

హైదరాబాదు

26-6-2001

1	తామి	1
2	ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి ఉపాధి	74
9	పాపములు ఉపాధి	103
10	విలువలు ఉపాధి	111
11	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	118
12	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	134
13	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	145
14	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	164
15	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	194
16	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	201
17	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	205
18	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	211
19	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	226
20	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	237
21	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	240
22	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	243
23	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	252
24	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	255
25	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	188
26	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	265
27	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	
28	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	274
29	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	276
30	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	285
31	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	293
32	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	297
33	విలువలు ఉపాధి - ఉపాధి ఉపాధి	314

ఆముక్తమాల్యద

(సాహిత్య ఆధ్యాత్మిక సమీక్ష)

విహిత్య సమూహంగా విశ్వనాథుడు శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు
దేవరాయ. తిరుమలచేరి, చిత్తూరు

အမှတ်

అముక్తము - కృష్ణ దేవరాయలు

అగ్రమునకు పాపములు నది అగ్రమునకు వచ్చును అప్పుడు
పాపములు అగ్రమునకు, నది, నది, అగ్రమునకు వచ్చును.

ఆముక్త మొక పంథి స్వస్థిదా స్త్రీ మమగమ నివర్తము దయా విధానమును బట్టి మహా ఫలంబుము కదా మనము బట్టి విద్య నుపదరిము. అందుచే, ఆంధ్ర ప్రబంధములలో దీనికొక ప్రత్యేక అంగము కట్టి ఉండెడిది.

గదా వ్యతిరేకమును వేయి పట్టుట అంద్ర విజయపురంబు రామలు గాక
మరొక మహా వివి కానిరాదు. నిచ్చి బోయెడు రాం పూత్రులు, తమనాది నాయకులు
సాహసించుదు. అమర్త్య కదా వచ్చునదిగ నేమి వచ్చినే దివ్యదానమును మానవ దేవుడు
గూర్చినది. ఇతర బ్రహ్మచరి కదం బంధించి దివ్యమైవది. అమర్త్య పుత్రులు నిట్టిదే బాహు
దేవుడు. సైద గిర్వాణము, అంధకార నైపురి, ప్రకృతి మంకిలం బుచ్చిదేదో పాశ్వర్యముని
మార్తము సాక్షర్యముగా అది ఒకరి పుత్రునింపించి వారు మరు బ్రహ్మచరిం బరిగివరికాదు.

[illegible]

నాటి నేలన ఆంధ్ర విష్ణువు, ఆయన వెళ్ళుచున్నది తన కాంక్ష కర కాదు, రాయల
కాలపుది కాదు. ఇరువురకు నడిమి కాంక్షది (సమీపన కాలము) అది కష్టం
కర కాదు, ముదూరములో మెప్పు తమిళనాడులోని దక్షిణ ప్రాంతపుది. కదా నాయకుడు
మానవుడు కాదు. రంగనాథ విష్ణువు, నాయకీ దూరీని, ఎత్తబామల యువతారము.
అందరి కృంగారము కృంగారము కాదు, ఒక లిక్తి విశేషము. ఇక ఆముక్తి లాపి రాయల
కష్టం లాపిది కాదు. రంగనాథ విష్ణుని తమిళ నాటిది కాదు రాయల కీర్తి వరకు
రచనాల్పాసమున్న సంస్కృతి లాపి హిందూ కాదు. అప్రకృష్టమైన ఆయన సామ్రాజ్యమున
తేరుమిప్పు తెలుగుదేశమున లాపాడు తెలుగు. రాయలు కొలిపిన దేవ దేవుడిచ్చిన
యానతి తెలుగు కృపిని విశ్వమును, ఆయన తేవుడి కాదు - లోటి రాయలు.
అందుచే ఒక రాయలక రాయలుకు విడిచిన ఎనాలు బాద! ఇక అంకితమో కావ్య
ప్రేరేపకుడగు ఆంధ్ర విష్ణునకు కాదు. తెలుగు తమిళ కల్పకముల తల సాలములలో
వలసి ఆ మూడు దేశములకు ఆరాధ్యుడగు వేంకటాచరి విష్ణునకు.

ఈ విధముగ ఆముక్తము - కావ్యకర్త, కావ్యరస, ఉత్సాహము, నాయకుడు,
లిక్తి, కద, మొదలగు అన్ని విషయములలోను అపారాధి అకర్తగా కలసి.

రాయలముక్తమును విమర్శి జీవితానుభవమున విరిగిపోయిన కరుణలైన
పిమ్మల రచించెను అప్పటి కాయన పరిపాలనామణియున రాచిలి కుశులదయ్యను.
యిద్ద రంగమున తమిళాంధ్ర, ఒడ్డ కల్లంబి ద్వితీయములను సాధించెను. సాహితీ
రంగమున నెండ్లదాయ బర్తముగ అంబికార, కృంగి, ఈ సారానములగు సంస్కృతి
కావ్యములను రచించెను. సాహితీ, మను, మహా సాహిత్యములకు కృతికర్త యయ్యెను.
సాహితీ నమరాంగిని తనవల్ల కవిత్వా ప్రావీణ్య పనేక, నిశిత కవిత్వలాభివృద్ధిమానః
కావ్య నాటకాలంకార మర్కటేన - యని కీర్తించెను (అది పురాణం సంపాద
లేర్చి మార్చెను. యవని విజయ సంవత్సరంబే ప్రకాశించు శాస్త్ర తత్వ వర్ణన రాపడినే
ఆయన అధ్యయనం ప్రకృతి వెలుగొందెను.

ఇట్లు సంస్కృతాంధ్ర కష్టం, మరయాల, కవి వండిత పద్యములకర్తృత్వం,
రామ కొల్లు దేవ దేవుని ప్రకాశి, అపరి. - వాల్లనందుకావి, వివిధ వేదాంగము వియలగు

తన విద్యబ్రతుల చేత ప్రజ్ఞోదయపడిన శ్రీ కృష్ణ దేవరాయలు పెండిత కపుం రచనలు మించు ప్రాధితో గాక, తన కావ్యము వెల్లువెత్తించుచు, ఈ విద్యా వృత్త చేతనే, ఈ రాజకవి తన బహు శాస్త్ర సాండితీ కవయములు రచించి, చాలిం సంస్కృత పదాన పెటనాయుధమును చేతపట్టి ప్రబంధ రంగమున ప్రవేశించి, పుర యుతు, పల్లనాటికములగు పాము గరిడీలను ప్రదర్శించుచు, నెవ్వతెళియు యగు సాహిత్య వీర మోరము జేసెను.

రాయల పరిపాలన 1509-1534 వరకు సాగినముట ప్రసిద్ధము. కాని, ఆయన జనన సంవత్సరము నిరగా తెలియదు. 1474 కానిచ్చునని చరిత్ర కారుల తీహ

అహముఖ ప్రశ్న:-

ఏ కవి కావ్య రిసాప్యదవకయినను, అతని లేపిత విశేషములొక రుచిని తెలిగించు వనుట ప్రసిద్ధము ఇక ఆ కవి రాయల వంటి అహముఖ ప్రజ్ఞాశాలి యగు సాధ్యభోముడైనచో, చెప్పి బని లేదు. రాయలు తిప్పు చరిత్ర, సంస్కృతులు గల కన్పిడు, తమిళ, తెలుగు ప్రబంధా నిస్తైశ్య వరిచి, శాంతి సమృద్ధులతో మరిపాలించిన రాజ వీరిజ్ఞుడు విరయనిగర సామ్రాజ్యమునకు బలవత్పరోహిని అహముఖులను, గణపతులను, వందల పైళ్ళ ఎమకకు కొట్టిన యుద్ధ తంత్రజ్ఞుడు, తన దీప్తి దైవమగు తిరుపతి వెంకటాచలకే గాక, సామ్రాజ్యమంతట గల ఎన్నో కైవ, కైస్తవ క్షేత్రములకు మహా దానము అర్పించిన ఎరిమ బిడ్డడు, సంస్కృతమున మరలను చరిత్రాడులను, తెలుగున నాముక్తిమును రచించిన మహా కవి కన్పడు, తమిళ, సంస్కృత కవి పెండితులనేకులను సోపించిన వరాహ్యుడు, వారి కృతుల సంకలనము పొందిన యజ్ఞుడు, సంగీత, ఏగావారివ కుశలుడు నాట్య నాటక, కళాలిహాని అందు, నగర విద్యారాస్త్ర పల్లవమును హృదయమున కేరి, ఆవకట్టలను, చెరువులను, కాల్యంను విర్మించిన ప్రభు వలెనుడు. ఈ ఎమస్తము రక్షత్రసిద్ధము.

ఇది తెలిసినంతగా మహా గాయం హృత్తేజవ విశేషములు తెలియవు. మినహివి Domingos Paes) డామింగోస్ పేయస్ అను పోర్చుగీసు ఆశ్ర వ్యాపారి వ్రాతలో

లభించును. అందు రాయలనే ఆచరింపబడి, అయినను విస్మయముగ దర్శించిన వాడు, ఇతని వ్రాతలను రాబట్టు నూయిల్ మహాశయుడు - 'ఓకె ఫెర్గ్యుసె స్మార్టాజ్యము' (A forgotten Lampre) అను తన ఆంగ్ల గ్రంథములో అనువదించెను. ఇందలి వివరములు కొన్ని -

క్షమాపణము - వేషము:- రాయలు మధ్యస్థులగు ఎత్తు గలవాడు. వచ్చుచునుట కప్పు పుష్పగా నున్నచేత దానిన మంచి విగ్రహము. తెల్లని రాయ ముఖము మీద స్వేదకపు గుద్దులు, శరీరముపైన ఒక ఎర్రమగు తెల్లని పట్టములు వాని మీద బంగారు జరి గులాలిం నగిచ్చి మెడలో అమోఘ ఒక పతాకము తల మీద పెండి జరితో వేయబడిన గిరిపీఠా దేశపు శిలప్రతిమను పెండి బోని చరించును.

స్వభావము:- స్వభావతః రాయలుల్లాచారముడు. పెక్కిటి ఒల్లాని తరియడు. విచేకియ్యులను గొరపించి, దయతో రావించి, వారి వోదా ఎట్టియునను. వారి యోగ క్షమములన్నిటిని విచారించు వాడు. గొప్ప పాలకుడు బహు వ్యాయ పురుషుడు. బాని, అప్పుడప్పుడు అకస్మిక కోపాదీక్షములను బోలను వాడు. సై విషయములను మనము పారిణాతము, అమొత్త, రాయ వారామలందు తెలుసు పుడుచుగా నున్న యంశములతో నెవ్వయించి చూచినచో రాయల త్యాగ బోగములు ప్రతిభా పాండిత్యములు మురలగు మరెన్నో విశేషములు తెలియును.

దీనచర్య:- రాయలు తెల్లవారు ఝాముననే లేచి 15 కే నులు మాని వ్రాగును. కొంత శరీరమునకు పూచుకొనుచు చిన్న తల్లటి పట్టమును రాల్చును. జటపుల నెత్తును. తానిన మాని తమటగా వెళ్లనట్లు కిచ్చి సాము చేయును. తన మల్లులలో నొకరితో పోరి, ఎకలమగు ప్రైదానములో ఒక సైపు నుండి ఎర్రకా సైపునకు అరి వేగముతో గుర్రపు స్వరీ చేయును. ఈ సమస్తమును పెద్దని వ్యాధామ స్థిత నందరి బంధ 'అపల్లెత్తురగ జలవిదా నీహ కళా లేపంత' అను సంబోధనలలో మోచించెను. వ్యాధానానందరిము రాయల నాన రాజపురోహితుడు సైనిము చేయించును. తరువాత రాయలు రాజప్రాసాదములోని అండుములో పూజ కరించును. పిమ్మట కొలుపు కూటమునకు పోయి, రాజ్యరీతాదులతోను, పురపాలకులతోను రాజ

కార్యములను విధ్వంసించును, అనంతరము ద్వారము వెలుపల కాచుకొనియున్న సొమంతి దండ నాయకులు లోనికి వచ్చుట కనుష్ఠ యిచ్చును. వారు వెంటనే రెండు చేతులు సైకి సార్వమైనంతి ఎత్తుకు ఎత్తి రాయలకు సమర్పించును. లోనికి ప్రవేశించి, ఆయనకు దూరముగా గోడల వెంబడి స్థానములకు చేరుదురు. ఒకరితో నొకరు మాటాడు కొనరు. తాంబూలమును వమలను, చేతులను అంగి ముంజేయలలో ముడిచి, మామలను నేలకు వార్చి యుందురు. రాయలు వారితో వెలికిలోపలను మాటాడరనివచనో ఆ విచి ఒక మధ్యపర్తి ద్వారా అరుగును. అట్లు ప్రశ్నింపబడిన వాడు కండ్లెత్తి, మధ్యపర్తికి జూచు చెప్పి, యురా పూర్వస్థితి వెలలందించును. రాయలు సెలవిచ్చు వరకు వారల్లే యుండి, ఆయన చిద్ధ కాగానే చలసైకి చేతులిత్తి సమర్పించుచు బయటికి పోవుదురు. ఇది వారి విశ్వ కృత్యము.

ఇట్లే పేయన్ రాయల కొలువు హలములను, భువన విలయ మందిరములను అవల రాయల సమక్షమున జరుగు వనితా ఉత్పరములను, రాజ ప్రాసాదమును, అందలి అంతరిక్షాములను, రాణి వాసమును, వారిని రాయలు కలియు పెద్దతిని, వారి సరివారికలను, ఎల్లకీలను, వీర్యులను మరి ఎన్నో అపకీర విషయములను కన్నులకు కట్టినట్లు పల్లించును. ఇట్లు కష్టరాయల పక్షత్య వెశేషములస్థల ఆయన సార్వభౌమతయు ప్రతిపదించును.

అముక్తము - శ్రీ వైష్ణవ విభాగములు

శ్రీ వైష్ణవోద్ధవనమునకై రామలక్ష్మయ్య మోక్షదము కవించెను

తమిళనాడున స్థిత ఆరు ఎన్నిండు శతాబ్దాల మధ్య తమిళనాడులో పరిణతి చెందిన వైష్ణవమునకు శ్రీ వైష్ణవముని పేరు. దీనిలో రెండు విభాగములు కలవు. ఒకటి హ్యాయు సంబంధి. రెండవది మేలోన్ముయి. మొదటిది ఆరు. తొమ్మిది శతాబ్దాల మధ్య తమిళనాడు పన్నియైదవవరకు ప్రచురించబడినది. రెండవది వది ఎన్నిండు శతాబ్దాల మధ్య నాటి యామున, రాహునాది అచార్యులచే ప్రతిష్ఠించబడినది. మొదటి దానిచార్యుల హ్యాయునాడూరి ప్రమాణము. తరువాత తమిళ దివ్య ప్రబంధములు ప్రాణము. రెండవ దానికి అచార్యుల తత్వ చింతన ప్రమాణము. ఉపనిషత్. బ్రహ్మ సూత్ర. యోగ సాంఘికాది సంస్కృత గ్రంథములు. మేధస్యు మొదటిది చేత లావలో గాన యామున ప్రకారం భక్త్యావేశమును పెల్లిపెరియించెను. రెండవది సంస్కృత వివరణచే పండితులలో తత్వము బాసించి చేసెను. ఒకటి హ్యాయుసంబంధమునకు, వరిమేళ్యర ములోల్లాసమునకు రెండవది నాది బంధనమునకు. రాధ రంధనమునకు విర్ణించబడినది. హ్యాయు సంబంధియగు ప్రావృ ధర్మము దక్షిణమున ప్రకోల్కమముగా కవించి ఉత్తరమునకు వ్యాపించెను. మేదా సంబంధముగవది ఉత్తరము పండితులలో విష్ణు తత్వమును విరూపించి దక్షిణమున ప్రలాపిత మొనర్చెను. రామలక్ష్మి రెండింటి ప్రవీణుడు. ఆయన యోవనోదయ వర్ణనలము దక్షిణాగ్రాటు శిల్పలోని దేవత పురమునను తిరువతి నమీరమున చంద్రగిరిలోను తమ తండ్రి తుళుచి వరిసా నాయకునితో ఉండెను. (తమిళ సరిహద్దులగు లొండ మండలమునకు చంద్ర గిరి యందును) ఇది రెండుము ఆంధ్ర తమిళముల పరిహర్షి రోని ఉదయ సంస్కృతముల ప్రభావముగలవి. అందుచే రామలు తమిళ ఆర్యులు (అచార్యుల) సంప్రదాయ మేరూ గల్గెను. రాహునివారియైన ఏమ్మట ఆయన గురువు తాతాచార్యులు. రామలక్ష్మయన కడ విశిష్టాచార్య

ప్రస్తావములను నేర్పియుండును. రాయలది ఎముగ్గ దప్పి అందుచే ఆయన శ్రీ
 నైఋత మండలి రెండు పిల్లలములను ఆముక్తమున ప్రదర్శించినదే తప్ప నొందలేదు.
 ప్రలంఠారంథమున తామ పెద్దపించి ఖాసినది ఆముక్త మాల్యదా కథ అనియు
 నెప్పికొనినను. ఆయనకు వృద్ధమున సాక్షాత్కరించిన అగ్రథ జలకాక్షుడు చెప్పుచున్నది
 ఆ కథనే. అది (ఒక చిన్నది (రంగనాథ) విష్ణువున ఎండిలి అయిన కథ) కదా నాయన
 దత్తసి మూలమే పొందించును. రానిలో శాంత దాస్యది ఇతర దత్త పాదవలన రావు
 లేడు. ఎశిష్టరైత దర్శన ప్రదర్శనమునకు అవకాశము లేదు. అందుచే
 రాయలముక్తమున మరీ వాలుగు కథలను కూర్చినదే దప్పి నందలేదు. అందు
 గోదావర కథ భవప్రయోగ కథ. అమెరి మదుర దత్త మాల రాని కథ వరమునెప్పుని
 వృత్తాంతము. ఆయనది కలకాగతి దర్శము. ఇది రెండును వ్యాధయ సంబంధములే.
 వీరిద్దరును గాన దత్తచే తరించిన వాడే. విష్ణునిత్ర, కేశిధ్వజయమున చరిత్రలు విష్ణు
 తత్వమున విరూపింతును. ఆ తత్వము వేద వేద్యము. యోగ దర్శితము. రాయలు
 వీరినెప్పటిని గురి కొర్రునుచే. శ్రీనైఋత మదుర. సంప్రదాయముల రెండింటిని.
 ఎముగ్గముగి తాప గలిగెను. ఇది ఆయన ఎముగ్గ దప్పికొక విదర్శనము.

రాయల ఎముగ్గ దప్పికే మరొక విదర్శనము కనిపించును. చారిత్రికముగి విష్ణు
 చిత్తుడు. గోదావర -శివ శత్రుము వారు ఎన్నిద్రతాశ్రయలలోని వారు. యామునుడు
 10, 11, శత్రుముల వాడు. శ్రీ నైఋత అచార్యులలో రెండు వాడు. ఇది కేశిధ్వజుడు
 తిరగాణి వ్యక్తి పురాణములలో మిక్కిలి ప్రాచీనమని విద్వాంసులు చెప్పు విష్ణు
 పురాణములోని పాత్ర. మాల రానిది కూడా తిరగాణి వ్యక్తియే. ఈయన కథ వరాహ
 పురాణములోనిది. వివిధ యుగము లందలి పాత్రలను, వివిధ రూపములగు పాదవలను,
 రాయలక రోల కొర్చి వానిని యువంతముగా మలచి ప్రబంధముగి విబంధించెను.
 ఇది ఆయన ఎముగ్గ దప్పికే కావ్య విర్మాణ కొశమునకు విదర్శనము. ఈ ప్రశ్నీయ
 యందీయన పిల్లవాస్తవము. ఈ మాల అగ్రథ జలకాక్షుడే వచ్చెను.

శ్రీ నైఋత సంప్రదాయమిట్లు అశ్రయలు. అచార్యుల సంప్రదాయముగా ప్రతా
 గానముగా, ఎండిత ప్రవచనముగా రెండు ముఖముల ప్రవర్తించినను, అంతర్వమున

వాక్కులే. అందు వలననే దీనికి ఉరియే వేరాంతమని ప్రకాశి. అచ్చరుల వారాయిర మాచార్యుల భాష్యముల మద్దీప్తిమొనర్చును.

అచార్యుల భాష్యము అచ్చరుల దిక్కిని వ్యవస్థీకరించును. ఒకటి శ్రీ నైష్ఠవమును బస సామాన్యమున వెలయునని వారికి దగవదనుభవావందముమే ఎంచును. రెండవది వెండిత ప్రితివాడులను రంజించి తత్త్వమును స్థాపించును ఒకటి శ్రీ నైష్ఠవమునకు పూర్వము. రెండవది మేధ. ఒకటి శరీరము - రెండవది కవలము.

శ్రీ నైష్ఠవ విభాగముల చరిత్ర

శ్రీ నైష్ఠవము రెండు విభాగములుగా వేర్పడుటకు వారి కారణములున్నవి వీని బసన కాల పరిస్థితులు వేరు. ఇవి యెదుర్కొన్న సమస్యలు వేరు కనుగొన్న పరిష్కారములు వేరు. కాను రానివి ద్రావిడ సంస్కృతాచార్యుల ఆధ్వర్యమున తెంగల, (దక్షిణ) పడవాల (ఉత్తర) మాలములుగా వేర్పడినవి.

అచ్చరుల కాలమునకు ముందు ప్రచా బాహుళ్యము జైన, బౌద్ధముల నాశ్రయించి యుండినవి. ఆ మతములు ఎర రేఖీయులైన కిశ్కత్తుల ప్రభుత్వము నాశ్రయించి యుండినవి. ప్రచలు కిశ్కత్తులసైనికులు, మతములసైన్యము విస్థవము లేపిరి. రాజకీయ రంగమున కిశ్కత్తుల పతనముతో (క్రీ.శ. 550) పాటు మత రంగమున ప్రజల వందరమ వేద - పురాణ మతమువలన త్రొక్కివదిలి ఉండినవి. ప్రజల పూర్వము నాకర్షించుటకు వారు మార్కులాని ఎంగీతము, భిక్షావేశము - వివి చేసినట్లు మరేవియు వని నేయున్నవి. అచ్చరులు దీనిని గమనించి భిక్షావేశ పూరితములగు తమిళ గేయములను (సాతురములను) రచించి ప్రజలను ప్రబోధించిరి. వారి గేయములు 10వ శతాబ్దము రంగూరి మునిచే పేకరింపబడి నారాయిర (నాలుగు వేల) మమపేర వేటికిని విరిచియున్నవి. వీనిని దీప్య ప్రబంధ మునియు అందరు.

అచార్యుల కాలమున ఎమివ్య ప్రచా బాహుళ్య పరిపరిత గారు. జైన, బౌద్ధ, అద్వైత పూర్వమేమాంచి తర్కవిములు పండితులతో ప్రియదే ఉండి సలా వారములతో

నడేయముగా ముందేను, అందుచే వానికి అగ్రవర్ణములందును, రాజ పరిచయందును కొంత అదరము కలుగు ముందేను, వారి నెదురు కొనఁగి అచార్యులు వెనువెట్టె. ఇందుకై అచార్యులు తమ ప్రతివ్యర్థులువయ్యగించిన వారి అయుధములనే ఉపయోగించ వలసి యుండెను. అందుచే వారు, ఉపనిషత్, బ్రహ్మ సూత్ర, యోగ సూత్రములను పొందరాకూడె అగమములను, ప్రమాణముగ గ్రహించి, ఒక మాత్రమే దర్శనమును బ్రక్షి పూరితతత్వ, కాశుముతో విస్మించవలెను. ఈ పని వాదమున కొద్దిగను, యామునుడు విశేషముగను, రామానుజులు సంపూర్ణముగను విరచిరి. వాదముని రచించిన వ్యాయతత్త్వము, యోగ దీపికయు, యామునుడు రచించిన సిద్ధితత్త్వము, గీతార్థ సంగ్రహము అను వ్యతంత్ర గ్రంథములు, రామానుజ దర్శనమున ప్రాతిపదికబని తలపడుచున్నవి. ఈ మూలము ననుసరించి శ్రీరామానుజులు బ్రహ్మ సూత్రమునకు శ్రీ భాష్యమును మహానీయ వ్యాఖ్యను రచించిరి. దీని వలననే శ్రీ నైష్ఠమను నిలువ గలిగి తరువాతి కాలమున మధ్య, వింజాయ్, వర్ణద, రామానందాదులు నుత్పేదవరినెను.

దీనిని 13-14 శతాబ్దము లందరి 15వ శతాబ్దికి వందా దిరువముచే ప్రసిద్ధులైన వేదాంత దేశికులు (1268-1369) అనేక రచనలచే దలపరచిరి. ద్రావిడ ప్రేరణములను సంస్కృతాచార్యులు అత్యంత అభివేషముతో అధ్యయనము చేసెడి తమ రచనలను పొగించిరి. ప్రబంధార్యయవము వలన తమకు ఉపనిషాదులలోని దుర్లభ్యామగు విషయములు విశదమయ్యెనని చెప్పికొనిరి. కాని, ఈ వంస్పూత ద్రావిడ భేదములే తుదకు పడఁచాలు. తెంగిల విరాగములకు త్రోవ తీసినది.

అముక్త రహస్యార్థముకు శ్రీ నైష్ఠ విలాగ చరిత్రలోని మరొకన్ని వివరములు తోడ్పడును. ఇది తమిళనాట రాజకీయ పాఠము, మత చరిత్రలతో ముడిపడియున్నది. అందుచే నైష్ఠ చరిత్రతో పాటు తమిళుల ప్రాచీన చరిత్రను కొంత గమనించ వలసి యున్నది.

ప్రాచీన తమిళులు - (క్రీ.పూ. 500-క్రీ.శ. 300 వరకు)
నంగమ్ (శంగమ్) యుగము - అప్పటి సాహిత్యము

ప్రాచీన తమిళుల చరిత్ర తెలిపికొనుట కొరకు సాహిత్యమే ముఖ్య సాధనము. దీనినే నం(శం)గమ్ సాహిత్య మందురు. దీనిలో కొంత భాగమప్పటికిని అభ్యసించుచున్నది. కాని, దీని కాల విధియమున లేదా తీర్మానములున్నవి. కొందరు తమిళ దేశాధిపతులది క్రీస్తుకు పూర్వమునేక అట్లాం నాటిదందురు. చరిత్రకారులది క్రీస్తుకు పిమ్మట నాశంకల్ప మూడు వందలకన్న పల్లెల్లనందురు. ఇది దక్కనులోని శాతవాహన పాలన యుత్తరార్ధమునకును, రోమన్ చక్రవర్తి అగ్నస్కో శకారంభమునకును, ఐమకాలీనమున వారి అధిపత్యము. మరికొందరు మధ్యకాలిది క్రీస్తు పూర్వం 500 నుండి క్రీస్తు పిమ్మట 300 వరకు వ్యాపించెనందురు.

ప్రాచీన తమిళ ప్రభువుల ఆధిపత్యమున నేర్పడిన కవి సంఘములు 'నంగమ్' అని పేర్కొనబడినవి. ఈ నంగమున పల్లిన రచనలకు ప్రమాణ్యము అధించెడిది.

చరిత్ర కందని కాలమున తమిళనాట, రెండు కవిసంగములు రోకదాని పిమ్మట ఒకటి వుట్టి గలిగెననవి ఒక నంబరాచార్యము కలదు. మొదటి దానికి శివుడు, రెండవ దానికి ఆగవ్యుడు అధ్యక్షులు. ఆ నంగమ్ సమావేశ స్థలములు దక్షిణ మిరుగ, (ఇప్పటి మదురై వారు.) కాపాలపురియు అందురు అవి ఇప్పుడు సముద్రమున కలసిపోయినందుడు. ఆ రెండు సంగముల వారి కవిని లేవెయు ఇప్పుడు లలింపెను. క్రీ.శ. మొదటి మూడు వందల ఏండ్లలో (150 ఏండ్లని కొందరు) రచింపబడిన వంగ సాహిత్యము మూలమే కొంత ఇప్పుడు సంకలన రూపమున (Anthology) బయ్యమనిచున్నది.

నంగమ్ రాజకీయములు:-

మూడవ నంగమ్ కాలమున తమిళనాడు కేర, చోళ, పాండ్య మండలములుగ నుండెను. వీనిని కేళియులగు 'మండి అచళి' = మూర్ధాధిపత్యము. 'అమె' 'కేళ' అను సామంత వాయువులును పాలించిరి. వారు కేళియుగ తమిళ కవి సంఘములను

పోషించిరి. ఆ కవులక ప్రభువు నుండి మరియొకరి కడకు పోవుచు వారిని కీర్తించుచుండిరి.

నంగమ్ ప్రజా జీవనము - (ప్రేమ-శాస్త్రములు -

నంగమ్ ప్రజా జీవనము అప్పటి సాహిత్యమున చక్కగా ప్రతిబింబించును. నంగమ్ కవులు ప్రజల జీవనమును (అపం) (పురమ్) అను రెండు కవితా విభాగములలో వర్ణించిరి "అపం" విభాగ మంతయు ప్రజల అంశము (ప్రేమము) స్పృహ జీవనమును వర్ణించును. 'పురమ్' విభాగము ప్రజల రాజ్యాంగ, వ్యవహారిక, శాస్త్రాది బాహ్య జీవనమును చిత్రించును.

"అపం" 'పురమ్' విభజన ఇతర సాహిత్యము లందు లేవందుకు. వీనిలో నొక విశిష్టత యున్నది. పురమ్ లోనే యుద్ధములు ముఖ్యము వర్ణింపబడినవి. అను పేర ఒక యుగ విశేషముగ వర్ణింపబడినది. ఈయన కాలమున నిది పరణి యను ప్రత్యేక సాహిత్య ప్రక్రియగా రూపొందెను.

'అపం'లో (ప్రేమ వర్ణన మరింత విశిష్టమైనది. అది అపివాహిత, వివాహిత, వియోగ దశలన్నిటిని సూక్ష్మ రశాంతరములతో ప్రదర్శించును. ఆ దశల కనుకూల రంగములుగ పర్వత, అరణ్య, మైదాన, మాగాణ, మరుభూములు ప్రత్యేకముగ సంజీవించబడినవి. ఆ భూములకు గురుతుగా ప్రత్యేక పుష్పములు పేర్కొనబడినవి.

'నంగమ్' నృత్య గానములు :-

అపం అంశ (ప్రేమ) కవిత్వములలో పాట తమిళ ప్రజలకు నృత్య గాన ఉత్సవములందరికీ ప్రీతి యున్నట్లుననించును. ఇది 'నంగమ్' సాహిత్యమున నెక్కువగా కనుపించును. నంగం కాలమునకు కొంచెమేల 'శిలప్పదికారమ్'ను కావ్యమున నాగరిక, గ్రామీణ, అటవిక ప్రజల నృత్య గానములు, వాద్య విశేషములు, అతి సూక్ష్మ వివరములతో వర్ణింపబడినవి. 'నంగం' సాహిత్యమున గాయక బృందము ఒక యాష్టానము నుండి మరొక రానికి తిరుగులాడు చుండి వారి అట పాటల

జనుగుణముగా ప్రేమ వ్యక్తము చేయుచుండిరి. అదిను వివాహులగు 'సాగర్', 'విజయియర్' గుంపులు 'యూర (1846) పిల్లన బ్రేచి మొదలగు పురాతన వార్యములలో' తానెవర గీతములను పాడును. అడును కదిలిపోవు చుండిరి. ఒకానొకప్పుడు గాత్రు లందు కాగదాల వెలుతురున వాస్తవికావస్తువులతో దిగుత వాల్కమువంటి వ్యక్తమును చేయు చుండిరి.

పెరిగేసే' మత జీవనము:-

పెరిగేసే ప్రజలు విశేషముగా లోకక జీవానిష్ఠులుగి ముండిరి. మత జీవనమును గూర్చిన అభిప్రాయము లెక్కువగా నుండెను. ఉన్న మతము లచ్చటను మారినచుండెను. అది విశ్వాసముగా రెండు రకములు.

మొదటిది దేశీయము. అది 'పాడుకలో' అను పేర శివారాధన, రెండవది విదేశీయము. దీనిలో ఒకటి వేద పురాణములను, రెండు తివ. మూడు బుద్ధ మతములను అనుసరించిన మూడు మతములు కవినించును. రాజులు యుద్ధములు చేయుచుండిరి. ప్రజలు శివ బలరామ, విష్ణు, కృష్ణ అర్ధ వారిశ్చర. తులసి ఆరాధనము చేయు చుండిరి ఇంగ్లండ్ గూర్చి 'ఇంగ్లండ్' యను పర్వాప్రాధ్విన్'త్వము విశేషముగా నుండెను. మురుగన్ పూజకములలో చిందులను లంచుచు కవినించును. బౌద్ధ జైవములకు అన్ని వర్గముల ప్రజలు గుహించు విర్మించి ఇచ్చి పక్క గుహలలోని ప్రాచీన శాసనముల వలన తెలియ వచ్చుచున్నది. మొత్తము మీద మతమున సా జీవనము కవినించును. కావి కొన్ని మతముల వారు చేయబడి, పరాకలాడించును. వార ప్రతివాదములు చేసియె వెంగ సాహిత్యమున కొందరి కవినించును. అది ఐహుశి లోలు రోలుల పచ్చిన వైదిక, పారాశిక మతములకును, తరువాత వచ్చిన, క్రైస్త బౌద్ధములకును కలిగివి వివాదములను గూర్చినవై యుండవచ్చును. ఈ వివాదము 'పెంగం' కాలము ఏమ్మల కలెరీ యుగమున (250-(క్రీశ 550(క్రీశ) కలెరీ పతవానంతరము భక్తి యుగమువను పరిణామించుల చూడుము.

మొత్తము మీద ప్రజల సాంఘిక, రాజకీయ, మత జీవనములు స్వచ్ఛ యుతములుగ నుచ్చెట్లు లోనును. ప్రజలు లోకక జీవన ప్రయత్నముగ నుండి

అనందానురాగములనే ముఖ్యముగ పెంచినట్లుగుచున్నది. తీవ్రము రుణముయందును గాని, అందుండి విముక్తి పొందుటే ఎరవు శ్రేయస్సుని గాని, యుంచినట్లెక్కడను జరవరారు, 'నంగం' యుగమునకు తరువాత వచ్చిన కాలమున వెలువడిన 'కురలో' కాను బగ్గత్రసిద్ధముగు వీతి కావ్యమున గూడ మోక్ష ప్రశంస లేదు. చర్య, అర్థ, కామములు మూత్రమే పురుషార్థములుగా చెప్పబడినవి.

కలకర యుగము - క్రీ.శ. 250-550

పారతంత్ర్యము - నిరాకానిస్సహాలు

విదేశీయ పాలన. జైన బౌద్ధముల ప్రాబల్యము

నైరాశ్య వ్యాప్తి - 'అస్స' 'అపాం' కవితల అధ్యత్యము

(నేను నంతోపములలో స్వచ్ఛి వర్ణిల్లు తమిళనాడున క్రీ.శ. 250 ప్రాంతమున అకస్మికముగ ఒక విపాద మేమునావరించెను. అది మూడు వందలెండ్లు విజృంభించి తమిళ పూర్వ వింబుర్ని పరుగు పెరిచెను.

కాశ్మీర్ లో లేక కర్ణాటకను విదేశీయులుత్తరమున అంద్ర కర్ణాట సరిహద్దుల నుండి వచ్చి తమిళ దేశము నాక్రమించిరి. వారి ఏమ్యురీ సాహిత్యము వారిని నాగరికతా విరోధులని, సాహిత్య పాలకులని, అజ్ఞాత జన్ములని వివరించెను. వర్ణితకారులు వారిని జైన, బౌద్ధులందురు. వారు జైన బౌద్ధముల వెన్నోంతముగ వదిలూనించి, నైదిక పౌరాణిక మతముల వానిగ ద్రోశ్కరి. వారిలో అమృత పెక్కుండుని కాలమున చోళ దేశమున బౌద్ధ రామములు మూతవడెను. బ్రహ్మ దేవుములు రద్దు పడెను. శిష్టిలో ప్రాసిన 'పెరియ పురాణము' అను కైవ బిత్తుల దర్శితలో నైదిక పౌరాణిక మతములు జైన బౌద్ధములనే నెట్లెవర పాలాయినో పెక్కుమారులు కవిపించెను.

సాహిత్యమున కూర్పు - నైరాశ్య ప్రబోధము:-

కల్పరియుగ సాహిత్యము నంగం సాహిత్యము రీయి పెవలు వెంటివి. కల్పరి యుగ కవులందరు జైన, బౌద్ధులు. వారి మతములు విస్వక్తి పెరములు, అందునే

సాక్షాత్తు వరమును నంగం కవితలోని, జీవననియంత్రము మీ రచనలో నిర్వహించుచున్నాము. 'అమృత' (ప్రేమ) 'అపారము తానే తేలు, మీ, నైరాగ్యములే పదింబది యువనాస్ సంపదము. 'శిలపూరికారము', 'మణిమేకలై' యను ప్రసిద్ధ కావ్యములు జగత్ప్రసిద్ధి గాంచిన 'తిరుప్పావలి' యను ప్రసిద్ధ కావ్యములు జగత్ప్రసిద్ధి గాంచిన తిరుప్పావలి అను పేరి శాస్త్ర గ్రంథము అచ్చులై (క్రీ.శ. 450-550). ఇవి యున్నాయు నైరాగ్య నైరాగ్యములనే ప్రతిపాదించును

శిలపూరికార కథ శృంగార పితాన జీవముతో నారంభించును అనూయ అభిరంతులతో విహారించును. శృంగార జీవితము నకలుగ పెరిగిత పరిణామముల అను ఆ కావ్యములోని ముఖ్య పాత్రలందు నశించుటి గాక, ఆ జీవితమునకాత్రయమైన పాండ్య రాజదాని మదురై రాజు బీరిత్రమునే బాడిన పాలగును.

మణిమేకలై మొదటి ముండి చివర వరకు జీవిత మందు నైరాగ్యమునే ప్రకటించును అందలి నాంకుక సౌందర్యవారి. నెయియ్యని రాని వేళ్ళ కుమారి అయినను జైన, బౌద్ధ సన్యాసినిగమారి. జీవన దుఃఖమును జైన, బౌద్ధ నైరాగ్య పాశ్చాత్యము నుగ్గడించి 50 మతములను అందించును మణిమేకలై పనువరించి కళల యుగమున జీవ చింతామణి మొదలగు అనేక నైరాగ్య కావ్యములు వెలువడెను తమిళమున ప్రథమముగ సీరాశ కావ్య వస్తువాయెను. తమిళం కల్యాణ ప్రయుక్తముగ నింగీరము విసేదించెదను. రాజకీయమును ప్రియతమము, సాంస్కృతికమును నింగీర నాట్యముల తోను వ్యాధియ నంబంధమును పేర, ప్రేమ కవితలతోను ప్రసిద్ధి జీవనము సరిమోపించు తమిళులకీ అన్యతంత్రతా బద్ధమును నైరాగ్య నైరాగ్యవిర్గుల వాతావరణము లిరింపరావలయును.

తిరిగి స్వతంత్రము. క్రీ.శ. 550 నుండి దేశభక్తి - దైవభక్తి

రాజకీయ - మత విప్లవములు

కళాభావనము - భక్తి ఉద్యమము

క్రీ.శ. 250 నుండి 550 వరకు మూడు వందలొడ్డు తమిళులు రాజకీయ జీవనము విదేశీయ జైన కళల పాలనతోను, మత జీవనము జైన బౌద్ధ

వైరాగ్యములతోను మ్రగ్గును. ఉండి ఉండి, తమకుం ధ్రోహ మొక్కపారిగ ఉప్పొంగి, రాంకియి. మత, విప్లవములుగ చెలరేగి వారు కల్గెదలు వెంతమొందించిరి. జైవ, బౌద్ధముల నెదిరించిరి. బిక్తి ఉద్యమము పెరియించిరి.

క్రీ.శ. 550 ప్రాంతమున బాలామి చాతుర్ముఖును, కాంచి విల్లపులును, మదుర పాండ్యులును, తమ ప్రాంతమందలి జైవ కల్గెరి ప్రాచుర్యమును కూర్చోసిరి. ఇదే పనులుమున జైవ బౌద్ధముల వెదుక్కొను ప్రాంతలో బిక్తి ఉద్యమము చెలరేగెను. ఈ బిక్తి ప్రవాహమున రెండు హాహులున్నవి ఒకటి జైవ బిక్తి, రెండవది నైష్ఠవ బిక్తి. జైవ బిక్తికి నాయనమోదులు నాయకులు. నైష్ఠవ హాహుకి అగ్రుదులు నాయకులు. ఇవకు ఒక ముఖ్య విషయమును గుర్తించదగును. జైవికి పోరాణిక మత పునరుద్ధరణకు యుద్ధయాగిరి క్రియ ప్రచారము నియోజిడు. అవి అవి పాపాన్యము నందరము అభ్యసించి లీపు-నిర్వణాభ్యుదయ బిక్తి నులది మార్గము. బిక్తి తప్ప మరొక క్రోధ లేదు.

బిక్తి ఉద్యమము రాంకియోద్యమములవలె కొన్ని సంవత్సరములలోనో, ఏ కొద్ది యుద్ధములతోనో ఇందియు కాలేదు. ఇది అరవ శతాబ్ది నుండి తొమ్మిదవ శతాబ్ది వరకు ముమ్మరముగ పాగిమ. ఆ ఏమ్మట 12వ శతాబ్దము వరకు దిక్కన నిర్మాణము ప్రధానముగ నుండిను. మరియు, దీనిలో గమనించదగిన విషయ మొకటన్నది. బౌద్ధ జైనముల నెదిరించుట జైవ నైష్ఠవములకు పాపాన్య ప్రజ్ఞా ఇనమే అయినను, వారిలో వారికి వివాదములు తప్పలేదు. ప్రాంతము, రాజులను, ఆకట్టుకొనుటకు ప్రారంభ దశలో కాలాను క్రమటకు ఇది ఇవపరిమోయిను. ఈ వివాదములు అనంతర కాల మున ప్రాముఖ్యము పొంది, అయి రాజుల ప్రాచుర్యము పెద్దపూర పొందకు పోల్చుట మాత్రము.

బిక్తి ఉద్యమములలో ప్రజా ఆహుళ్యమొలి శీఘ్రముగ చేరి పోయెను. దీనికి ప్రాంత మవ్యవస్థము. పూర్వ సంస్కృతి ముఖ్య కారణములు 'పంగమ్' (క్రీ.పూ. 500 క్రీ.శ. 300) కాలమునకే ఉపిశా జాతి విలక్షణత రూపించెను. కపిలా, వంగీత, నృత్య, ప్రేమ, అమలాగ నీవపమునకు వారంకియైరి. జైవ బౌద్ధముల నీలి వైరాగ్య

ములు వారికి తప్పి కలిగించ లేదు. ఆ కారణము రక్తి బీర్పము. జైన బౌద్ధముల స్వరూపములను భక్తి సందేశమును పరిశీలించినచో విరి తెలియును. సంక్షిప్తముగా జెప్పవలెనన్న జైన బౌద్ధముల ప్రాతనిరీక్ష సైరాశ్యము, దుఃఖము, రక్తి సందేశము అశిష్టారితము, అచంద వ్యక్తము. సైరాశ్య దుఃఖములు తమిళుల పూర్వ సంస్కృతికి వ్యతిరేకము, భక్తి సందేశము వారి కమకూలము.

జైన బౌద్ధముల నిరాశా సందేశము

బౌద్ధము :-

జీవిత మంతయు దుఃఖముయమును గుర్తించుట బౌద్ధ మారంభమగును.

దుఃఖము రెండు విధములు. ఒకటి భౌతికము, రెండవది మానసికము.

అనిలు జన్మించుటే ఒక దుఃఖము, అది దుఃఖమునకు నాంది. జన్మించిన వానికి వ్యాధి, జరా, మరణములు తప్పవు. ఇవన్నీయు దుఃఖములే గదా మరణించిన వానికి పునర్జన్మ తప్పదు. పునర్జన్మలో తిరిగి వెనుకటి దుఃఖ గాథయే ఇది భౌతిక దుఃఖము.

ఇది గాక మానసిక దుఃఖ మొకటి ఉన్నది. మానవునికు ద్రియ ఏయోగ అప్రియ ప్రాప్తి రూపకముగు దుఃఖ మనివార్యముగా కలుగును.

ఇంతయేల్లో ముఖముగా కన్పించునవిష్టయలు దుఃఖాంతములే! జీవితమున దుఃఖము తప్ప మరియేము లేదు.

ఈ దుఃఖమును వివర్ణించుటెట్లు? అన్న, పునర్జన్మలున్నంత వరకు దుఃఖమునే కలగయు లేదు. మరి యేమి చేయువలెను. అన్న లేకుండ మీ కనువలెను కొండ నాలుకకు మందు వేయగా ఉప్పు వాలుక యూడినది దీనిలో దుఃఖమునకేదామందా? నశించినది.

అన్నలేకుండుటకు వాడేమి చేయువలెను? అన్న కారణము తెలిసికొనవలెను. కారణము తెలిసినచో కారణ వివర్ణి చేయువచ్చును. అప్పుడు అన్న యుండదు.

అమ్మ కారణమేమి? అమ్మ కారణము తప్ప తప్ప మూడు విధములు. మొదటిది భవత్పట్ట, అన్నించవలెనను కోరిక, రెండవది కామత్పట్ట, నీయమును వానినను దించువలెను కోరిక చివరిది - విధవత్పట్ట వశ్యత ప్రాధుములతో వర్జిల్లాలెనను కోరిక.

తప్పచే ఒక పదార్థమును పొందవలెను. వర్జు అను ఇచ్చి యేర్పడును. తప్పయే దన ఆహారములకు కారణము. ఆహారముల నెంచ సంపూర్ణము లేర్పడును. ఇవియును వేదవ్యాఖ్య నుచ్చిందు ఆయుతనములును, పరుచెవిమిది దాటువులును కలసి సంపూర్ణమై లోకమునగల వస్తువులగును. ఏమి పొందువలెనను తప్ప యేలీనిచో నీవి సంపూర్ణముండదు. అమ్మ యుండదు. అమ్మలేనిచో గదా రుదా, మరగా, వైద్యవ్య, దుఃఖ వలయుముండదు.

అన్నకారణము తప్పయని తెలిసినది. తప్పను నివారించిట్లు? తప్పను నివారించుటకు అర్థ అష్టాంగిక మార్గముచవలెనవలెను అందు ఏనిమిది సమ్యక్ (మంచి) మార్గములున్నవి. అవియచ్చియు అన్న దుఃఖము, దానిని నివారించవలెనను ప్రాతిపదికపై నిర్మించబడినవి. ఉదాహరణ కొక మంచి మార్గమును చూచెను. ఒకదొక స్త్రీ యొక్క తెల్లని పలువరుసను తాచెను. చూడగా అది అందముగ నువ్వుదని అతని మనస్సులో పురించెను. వెంటనే అతడా భావములు ప్రతిగి మరియొక భావము మోపించుకోనవలెను. ఆ వెలువరుస నిజమునకు నువ్వువై మట్టితో నేర్పడిన క్షుద్ర అన్నే నిమూహము. అనతి కాలములోనే అది రంగు మారి వెళ్ళుచును. కాలము గడచిన కొంత అరగిపోయిరైరియమును పొందును. ఏవరకది శ్మశానమున తక్కిన యన్న మౌనకేళిదులతో పగ్గి పొందును. లేదా మట్టి పొందును.

శరీరమే కాదు మనస్సు కూడా నిర్వదా మలినమగుచునే యుండును. ప్రతిక్షణము నశించుచునే యుండును. ఇది యిప్పుడు జ్ఞప్తి యందుంచుకొనవలెను.

ఇదే రీతిని ఇంద్రియములకును. మనస్సునకును ప్రాయముగ నమచ్చ వివేక్షుములను గూర్చియు భావించవలెను. లేనిచో ఇంద్రియముల ద్వారా వివేక్షు నంవర్తమేర్పడి, వివేక్షానుభూతిని గూర్చి తప్ప యేర్పడును. తప్ప వలన యిట్టి దుష్ప్రభావములు కలుగునో తెలిసినదే గదా!

ద్రుతి వస్తువు అనిత్యము. దుఃఖము, అనాత్మము అని మనవము చేయవలెను. ఈ మూడు మాటలలోనే బౌద్ధ దర్శనమిమిడి యున్నది. ఏనివి సర్వదా క్షప్తమందుంచుకొని ఆర్య ఆప్యంగిక మార్గమవలంబించినచో తృప్తి వశించి సమాధి కలుగును. కోరికలన్నియు అరిపోవును. అరిపోవుటే నిర్వాణము. దీపనే దుఃఖ నివృత్తి అన్న రాహిత్యము ఏర్పించును. ఈ యారిపోవుటలో మానవుడేకాదు యందే గాక మరే జన్మయందును నిరాశ తప్ప వేరేమియు మిగలదు.

పోనీ! అన్న నివృత్తియైన ఏముట శక్తత పత్త గల ఆత్మయందును గదా దానిదైన సుఖము కలుగకుండునా? కలుగదు. శక్తత పత్తి లేదు, అందుచే ఆత్మ లేదు. కఠిరము పోయినను ఏదో ఆత్మ యుండునని, అది నిత్యమని, అవంతమని విశ్వసించు సత్కామ దృష్టి అంద పోవుచు శక్తతలే లేకున్న సత్కామ దృష్టియెట్లు కలిగెను? అది కూడా సంసారి తృప్తి నలవనే కలిగెను. ఆత్మయున్నదమకొనుట చాల యధర్మము. అంతకున్న పరమ మార్గత మరియుకటి లేదు. సర్వము అనిత్యము, దుఃఖము, అనాత్మము.

బౌద్ధ దర్శనమవలంబించిన మానవులకు పరితార్థమున ఇహ పర సుఖములు రెండును ఉండును. అందు రెంటికీ చెడిన లేవదగినను.

పోనీ! ఆర్య ఆప్యంగిక మార్గమందరకు అచరణ సాధ్యమా? కాదు. కోటికొకరినైన సాధ్యము కాలేమో! మరి వారేమి చేయవలెను? దుర్దిమంతులై సర్వం దుఃఖమ్, సర్వం క్షణికం, సర్వం అనాత్మమ్ అని స్మరించును. ఎంచోలములపర్యసించవలెను. అప్పుడు వారికి నిర్వృణమల్పురుగాని స్వర్గము కలుగును. ఏమేమో! స్వర్గ సుఖమో! సుఖమంతయు దుఃఖముగా నరిగిపోయెను గదా! స్వర్గానంతరము భూమిపైగాని మరొక చోటగాని తిరిగి జన్మ తప్పదు గదా! మరల పరితార్థమున బౌద్ధ సంసారికలు మోచినను నిరాశ మాత్రమే మిగలును.

ఈ నిరాశోపహాతుడు తనకుపకరించుటకొక ఈశ్వరుడైన భావించరాదు. లేనిదాని నున్నదనుట మార్గ విగ్నానిము.

లొద్దము మానవుల ఆశల మొదలార్చుటతో నంతము గాదు. వారి మనస్సులో యొక పందేదామును మిగుల్చును. అట్లే లేదు. మరి కర్మ ఫలములచే దుఃఖించువ దెవడు? వాని బలముచే వుపద్యమ్యంలో పంపిరించువ దెవడు? అతడు స్కంద నంపాతముచే కలిగిన ఎరుకయే (ప్రక్షప్తి మూతి జీవుడు) స్కంద వ్యతిరేకమైనది. ఎవ్ వరార్థ జీవుడు లేడు. స్కందములు కలిపినపుడు నేను అను భావముందును స్కందము విడిపోయినపుడరియును పోవును. వ్యవహారమువనున్నాడు. పరమార్థమునలేదు అద్వైతులకు గూడ ఇట్టి గోడవాటువాడు అధఃపాతగాడునగు జీవుడున్నాడు - లేడు.

జైవము

ఇక కళ్ళింపు యుగమున విషరిల్లిన జైవము తమిళ ప్రవృత్తికీహించిన ఉపరి రించినచో యాతము.

జైవము కూడా జీవితము దుఃఖముయనునట్లు యారంభించెను. దుఃఖ నివృత్తికి అన్య నివృత్తియే మార్గమైచును. కాని ఈ దుఃఖ మనుభవించు జీవులు కలరమమ జీవులున్నాడు గాని ఈశ్వరుడు లేడు. జీవుడున్నాడమటలో నిది బొద్దముతో లేరించును. ఈశ్వరుడు లేడమటలో నేకీదించును.

జీవుల ఎంభామలు వారిలో ఉత్తమ మధ్యహారి వర్ణము కలవు. అవి తరలను తరలపరమామును బట్టి వాని భౌతికరీతి పంభామ బట్టి జీవి ఉత్తమ మధ్యమ త్తిమముందును. ఉదాహరణకు ఏనుగుకు ఏనుగుత, నీమకు నీమంత జీవుడుందును. మరియు వృక్ష వారి స్పర్శేంద్రియ మొక్కటి. నీమలో స్పర్శ, దు, గంధములు మూడు మానవునిలో స్పర్శ, దు, గంధ, రుచి, శక్తి మనస్సు ఇంద్రియములు కలవు. ఈ ఏర్పాఠము జైవలకు ప్రత్యేకము. ఇతర దర్శనములందు జీవి అగుట లేదా పర్వవ్యాపి. అతని పరమాము మారదు. కర్మమ గూర్చి కూడా జైవలకొక ప్రత్యేక పిర్ధాంతము కలదు.

జీవుని గూర్చియు దుఃఖమును గూర్చియు జైవం భావన రీతియుగ నుండును. ఆ భావనతో పాటు ప్రపంచమును గూర్చిన వారి భావము కూడా విశిష్టముగనే యుండును.

ప్రపంచమున జీవ, అజీవ వదార్థములు రెండున్నవి. వావి లక్షణములు రిప్పుములు.

జీవి అత్య స్వరావతః ప్రతి జీవియు అనంత జ్ఞానదర్శన, మిత, సామర్థ్యములను గుణ చతుస్థయ సంపద కలిగి యుండును. జీవి వ్యయముగ నున్నప్పుడు అజీవము సంబంధము లేక కేవలముగ నుండును. జీవుల సంఖ్యామేలు, ప్రపంచమంతయు ఈ జీవుల గుంపులతో (విగోరములతో) ఏకైకైబ్బుచున్నది. ఈ విగోరముల సంఖ్యాకములు.

అజీవ వదార్థమనగా బొరిక వదార్థము దీనికి పుర్వ రుషి, గంధ, వర్ణములు మూలముండును. దీనినే జైములు పుర్ణం'మందురు. ఈ పుర్ణంము రెండు విధములు. ఒకటి అణుపుర్ణంము, ఇది అత్యంత మౌఢ్యము, నిరవియవము, అవిభాజ్యము. అవి రాజ్యమే గాని పరస్పర సంయోగముచే సంఘాతముగ నేర్పడగలదు. జీరాదులన్నియు ఇట్టి సంఘాతములే

జీవ(అత్య) వదార్థమగు జీవికి, బొరిక పుర్ణం వదార్థమగు జీరమునకు సంబంధమెట్లర్పడెను? కర్మవంశ, కర్మయంత్రాక్రియగాని అవరోధగాని కాదు. అదియు పుర్ణం వదార్థమే. జీవి కర్మలకు కర్త, రోక్త. జీవి మనోవాక్యాయ చర్యలచే రాగము కలిగి పుర్ణంము వాడైంనును. అది జీవిలోనికి ప్రవహించి (అనైవము) అతనిపై పేరుకొని, జీరంపై అతని వాసరించును. జీరావరణచే అనంత జ్ఞానాదులు సంకుచితములగును. ఉదాహరణకు జీరగత వయవేంద్రియము జీవి అనంత దృష్టిపై ఒక పొరగ క్రిమ్ముకొని అనంత ర్పిప్రవి సంకుచిత పరచును.

జీరావరణచే జీవి అనంత జ్ఞానాదులు క్షుప్తచి క్రోధ, గర్వ, మంచన, లోలాది వాననలు కలుగును. జీవులు ఏనిలో మునిగి విమయాచక్షులగుదురు. దీనిచే వారు అజీవ వదార్థముతో బద్ధులయి కర్మపుర్ణంముచే జీరమును సాంది. అన్న పునర్జన్మ వలయమున సంపరించుదురు. ముదియే వారి రుణమునకు కారణము. జీవులను ఆ జీవ వదార్థము వందిరుకుకొనజేయును. కర్మ, ప్రాపము - దానిచే కలుగు అన్న పునర్జన్మలన్నియు జీవికి కేవలాపంచమునకు బదులు రుణముచే ఇచ్చును. ఈ పుర్ణం

వరణమును చేరించినచో అతనికి తన సహాక కేవల అవంత గుణ పరుష్పయము
పునః ప్రాప్తమగును. ఇదియే జైమల మోక్షము.

పుష్కలావరణము వెట్లు చేరించవలెను? బౌద్ధులియు తృప్తము నివర్తించుట
మార్గముగా జెప్పిరి. జైవ భాష మరియొక విధముగ నుండును. వారు జీవిలోనికి కర్మ
పుష్కలము ప్రవించకుండుటకు లాగిపోవునందురు. శరీరధారియగు జీవి యీదో యొక
చర్య చేయుకుండదు గద, దాని వలన జీవిలోనికి కర్మ-పుష్కలము ప్రవించకుండనుండదు
గద! దానినాపుటిల్లు?

దీనికి జైమలు రెండు పరిష్కార మార్గములు చెప్పిరి. సంపరముచే మాతన
పుష్కల ప్రాసము వాచవచ్చును. నిర్జరముచే పూర్వ యన్ని నంచిత పుష్కలమును
క్షయింపజేయవచ్చును.

మనో, వాక్యాయముల గుప్తివి (నందుమము-రక్షణ) అత్యంత అహింస,
ప్రపంచ ల్యాగము మొదలగు అయిదు పాపవలన (దీనిని సమితి యుండుదు)
అర్థసించుటచే మాతన పుష్కల ప్రాస మరీకల్పబడును. దీనిని సంపరమందురు.

విర్జరమనగా అనశ్చరతములచేతను, ఎండ, గాలి, శీతల లాగును నగ్న
శరీరముతో నోర్చి నంచిత పుష్కలమును క్షయింపజేయుట మరియు ఒడలి నుండి
వెంట్రుకలు వీకికొమట వంటి మరికొన్ని కఠిన వ్రతములు కూడా విర్జరము
వందుండును. వెంట్రుకలనే గాక ప్రాణము మాడబడుట అమరణాంత నిరశన
రీక్షయునిందులోనిది.

గత పుష్కలుడగు జీవి తిరిగి కేవలడగును. వానికి మరొకనితో పాత్మ లేదు.
జీవితమున గూడ అతడే కాకియే. ఇతన మరణ దుఃఖముల నుండి రక్షించుటకతని
శిష్యులను లేదు. ఎవరిని శరణు వేడివమలాదము లేదు. ఈశ్వరుడు లేడని పేరు
మొదలనే నిశ్చయించిరి గద!

బౌద్ధుల వలె జైమలు గూడ మోక్ష పాపతులకొక సమ్యక్ మార్గము చూపిరి.
దీనిని వారు త్రిరత్నములందురు. దీనిని నియమాలు మూత్రమే పాలించగలరు. అందుచే

బొద్దులవలెనే - జైమలు గృహస్థులకు అహంసా అపరిగ్రహాది విరుల వ్ధున. సమ్యక్ దర్శన, నమ్మకే చరిత్రలు ఏది వియములు మూతమే పారించగలరు. అందుచే బొద్దుల వలెనే జైనులు గృహస్థులకు అహంసా అపరిగ్రహాది వియము ముదదేశించిరి వానివల్లపిరియము బోగము అనిత్యత. అటుచిత్యమును గుర్తించి వారు మానసికేక్కలము వృద్ధి చేసికొనెదలెను. కాని వారికి అవ్యమున మోక్షము లభించెను. వారికి గాదు ప్రపంచమువను అనంత్యాక జీవవిగోధములకు (గుంపులకు) ఇంత లంతలలో మోక్షము లేదు. అవారి నుండి వేటి వరకు రెండు వెగోధములు మూతమే ముక్తిముల్లినవి. జీవులందరు ముక్తులై ఎంపారము తృప్తమగునని ప్రమాదము లేదు. బొద్దు దర్శనము వలెనే. జైనులు కూడా మానవునొక యుఃత చక్షమునకంట గట్టిను. దాని నుండి వాచొక మూతమున విడిచెద లేదు. ఒకడు విడిపించెను లేదు ఇక మానవుని కేమి యాశ మిగులును? జీవితమా నిర్వాణమా? మోక్ష మార్గమా శక్తికి మించె-ఇక ఒక్కటి వేషముగ లభించెను. బొద్దు. జైవ లిక్ష్మవులను బోషించును, వారికి గురూ, చైత్య ఆ రూపాది పాకర్షముల గూర్పు బారము వారెవరినై కొత్తగా కుదురు కొనెను.

ఇది యులుండ. జైమల అత్యంత అహంసా వైరితలలు వేమని. ప్రతి వ్యక్తిలోను జీవ హంస యున్నది. వ్యవసాయమున మరించి. దానినే ఎన్నో వరుగులు వశించును. నూటికి లొందడి పాత్యుగ ముప్పు వ్యవసాయులకిది వచ్చునా? దాగానొక వర్తకముక్కటి అహంసా కమకూమగును. కమకమే, జైవ. బొద్దులవానాడు బోషించిన వారు కొత్తగా బాగ్యశాలుల్లినవెగిక్కులు. అది కొత్తగా పరిశ్రమలు, వాగ్దము పెరిగిన శాలము వాగ్దమునకు దేశమున శాలె కావలెను. అహంసా ప్రదోధముచే అది సిద్ధించును. నేటికిని జైమలలో ముఖ్యము వ్యాపారస్తులగుట గమనియము.

తమిళ సంస్కృతి - జైవ బొద్దులు

జైవ బొద్దులు తమిళనాడున ప్రవేశించక పూర్వమే (క్రీ.పూ 300) తమిళ సంస్కృతికొక విశిష్ట రూపమేర్పడెను. అది ప్రవృత్తి పరము. చీకు చింతలకు దాని యుండు స్థానము లేదు. జీవితానందము వది విపేదించలేదు. బోగము దానికి రుణమయము కాదు. నంగీత, పాపాత్మ, నాల్క, ప్రేమార్చనలు దాని వరవరమున

జీవించెను. తమిళులు తమ ఐహిక జీవనమందలి కష్టము వారుకొని రక్షించు వైవ మందరికీ విశ్వసము గలవారు. అది నేటికిని వారి పల్లె పట్టణములందెవల జాచినను కొట్టపచ్చినట్లు కనుపించుచు. మనకు వేరీ వీరీనీ, మలుపు మలుపున ఆలయ ము లెదురుగును. వీనితో తమిళనాటనే ఆనాదిగ వెలసిన శాస్త్రము మొదలగునూ, కొన్ని సంస్కృత సంస్కృతి నుండి దగిన శివ భక్తవాది అనేక చైతన్యములను కొన్ని కొన్ని అల చిన్నవి, కొన్ని మధ్య తరగతివి, కొన్ని పెద్దవి అన్ని ఎన్నో ఆలయములీ వాని మూలం. వూరూ సమయములలో గాక ఏ వేళ జాచినను శ్రావణ పర్వ శాస్త్రము గలవి. అప్పుడు వారొక క్షణము నెలిచి, రెండు చెంపలు వాయింపుకొని, రెండు చేతులు ఎత్తబోసి తలలు వంచి, గుండ్రలు తీసి సాష్టాంగ పడుదురు. కాపిని వూరూ కాపిని ప్రసాద ఆర్పించక మానదుముంగిలిలోని పెద్దాదయో, మంకుమయో నామల దలించుట ముగించుట చేతల పేరేమియుని మనమడిగినవో, అప్పుడు వారు ఐమాతాన మేయలెదోపుటయు కలదు. ఈ విష్ణులు పామరులగు పాటక జనమే కాదు, అపీనులలో మద్యగిష్టులు నుందురు చిన్న పెద్దలు ఉందురు.

ఇట్టి తమిళులలో వైవ బొచ్చుల - క్షయ రుణకాద విరాళం అంటేము, క్షేత్ర కర పాదములు ఎట్లెదురులపు? బొచ్చుల అష్టాంగిక్ష్ణ అంబలీలము ఎందుకు పోయింది. అంబర, నిర్గర, శ్రీరత్న విరళవ దీక్షలందును తమిళుల అంగీకరము, వాల్మీకి, వ్రేము, కపిత, వైవ భక్తి, ఎట్లెదురును?

తమిళ ప్రాణములకీ వైవ బొచ్చులు దుచించకున్నాను వానికి కళ్ళెర ప్రభుత్వపు టంకదండలుందుటలే మూడు వందలెట్లెట్లకి పాక్కకుండ ఇచ్చాత జీవనము వరసనలసి వచ్చెను. మంచి రోజులకై వారిదురు చూచుచుండిరి. కళ్ళెర పతనానంతర ముక్కసారిగ పెల్లరికిన భక్తి యుర్యమము వారు కోరిన శ్రావణ మహర్త నందించెను.

భక్తి - సువార్త

ఈ కొత్త సువార్తకు ప్రచారకులు ఇచ్చారు. వాయువ్యులు. వీరు తమిళ పంచ్చులికిని విశ్వసమునకును అనుకూలముగు దక్ష అందేమును తెచ్చిరి. వీర ప్రచార పద్ధతులు కూడ ప్రచార యులిరునికి పచ్చిహితముగ నుండెను.

ఏదీ ప్రచారమునకు దేవాలయములు శాస్త్ర శీలద్రములు ప్రజా దోరమునకు సంకీర్తి, సాహిత్యములు సాధనములు. ఇట్లే ప్రజలమునకు భక్తి సంరక్షణము, కవి వంగం కాటము నుండి తమిళులకు మునివయ్యునైవే.

దేవాలయములు :-

దేవాలయములను శీలద్రములుగా తీసికొనుటలో రెండు విధములున్నవి.

(1) మొదటి విధము - ప్రజలందరికీ చాలా భూమికిది శాస్త్రముగా నువయ్యిం చెను. వాని యందు సంపన్నము పాదమున జరుగు నిత్యారాధనలుండును, పర్య దినములందు జరుగు విశేష ఉత్సవములందును ప్రజలందుకూడి తమ విశ్వాసములను భక్తి పరమార్థములు ఇవి జరుగుచున్నాగాకాల్గిపాదులలో వారి స్వలి భక్తియును, ఆలయ పరిపాలన, సేవలందు పాల్గొనుటనే వారి నిత్య జీవనమున దేవాలయముగా భావింపబడును. ఇది యొక విధము.

(2) రెండవ విధము - ఆలయ మందలి పెగ్గనములు ఆశ్రయ మలేమున నివి శీలము శిలులుగావు ర్వానమువిలువ ప్రతికగాదు ప్రజలెల్లకాలము ములుపుగా దర్శించి, అర్చించుటకు దీనియందు వార్తన సేవ అర్చనలందును. దీనివంటివి అరేత పర తత్వమేకాదు. దక్షిణ వ్యాపారే కాదు, రహస్య అంతర్యామియే కాదు. తాత్కాలిక విధివాదలమే కాదు, యక్షయగాది క్రియపులందు పరి కొందరికి ఆరాధ్యుడు కాదు. అందరికందులూలో నుండి కందరు సులభముగా సేవించవలగు అర్చనలందును కూడ అర్చనలందుములుండునది ఆలయములు కావు. సన్నిధులు, దీగవంతుని సన్నిధులు, నరసింహ వామని, రామ కృష్ణ లెక్కడికిని పోలేరు. ఇది గో మనయూరనే, మన యెదులునే, ఈ కోవలలోనే వెలసయున్నాడు. ఏదీ దుష్ట శక్తిగా, శిష్ట శక్తిగా, ఆర్థికంగా వరాయుగాత వేటికిని పాగుయనే యున్నది వానిని తలచి, స్తుతించిన పరివతులై, నిర్భయములపై ఆనందమనుభవించుము, అశిరో జీవించుము, అనురాగముతో పర్యల్లదము. ఇది ఆశ్రయలు తెచ్చిన సందేశము. ఆ చిత్త శివామిలులందరించిన సువార్త. ఈ మెవార్తకు తర తరముల పరకు దేవాలయములు ముస్లిం స్థాపనములు. అందు అర్చనలందు మా సువార్తకు పరిరక్షకుడు.

(2) (భక్తి) సంగీత, సాహిత్యములు

మతము-గానము-ప్రేమ

తమ ప్రవారమునకు గానమంతయో తోర్చదును. అది ఆ సాతమధురముగ నుండుటచే విప్లవారి నిట్టి యోజనము. ఇది బహు ప్రకారము నుండి మానవుడు గుర్తించిన సత్యమే! తంబో! బద్ధిమగు ఋగ్వేద మందియు పాటలే! దానితో తన్ను పడక పూర్వము దానిని గానము చేయు ప్రత్యేక పద్ధతివో! దానిని కల్పించి సామ వేదముగ రూపొందించిరి వాల్మీకి తదితర రామాధ్యక్షమును కుశలపులచేతి దామ యుక్తమున పాడించెను. ప్రాచీన భాషా ప్రేమలయుములలో గానము, వాచ్యములు, తాళములు ప్రవారమున నుండిను. యూదులు, గూడ పాటల పద్ధతిని (Psalm) విస్తరించుగ నవలంబించు పాత బైబిలులోని చాలా భాగమే పాటలే. యూదుల ప్రాసాదముగ డేవిడ్ (King Solomon) గొప్ప భగవద్ గాయకుడు. కొన్ని బైబిలు అనుయాయులు గూడ గాన పద్ధతిని విశేషముగ అనుసరించురు. ఖురాన్ పసీఫ్ అకర్షణ దాని విశిష్ట గేయ రచనలో మున్నదియెట్లు.

సంగీతము, కవిత్వ, రక్తి వ్యాయం నుండును. తమిళులు, ఎంగళ కాలము నుండి సంగీత, కవిత్వ ప్రేమార్పణలపై ప్రేమ యుధికిము. ఎందుకు కళాదురు, భైషులు, బోధులు, కారవృత్తి తమిళులు 'అవామ్' అన్న పలువు పాటలపై పీఠి పోలేరు. అచ్చురులు, నాయనూరులు తమిళుల అన్నును భగవద్ద్రేమగా వార్త-భక్తి తన్నుయతురు సంగీత సాహిత్యములను కోడించిరి వారి గేయములు రాగ తాళయుక్తములు. వారు తమిళమున మహాకవులు, వారి కైలి ప్రాసాద మధురము. అందుచే వారిపాటలు తమిళ వ్యాయమున ముఖ్యముగా ప్రవేశించెను. వారి జీవనంల పై నర్తించెను వేటికిని వారి వాట నలుగురుచే యున్నది.

అచ్చురుల ప్రేమ భక్తి గేయములను పాటకుములని, దీప్య ప్రబంధములని యుండురు. ఇవి క్రీ.శ. 6-9 శతాబ్దములలో రచించబడిను. 10వ శతాబ్దమునకు నీవి ప్రాచుర్యము తగ్గుచుండిను. ఇది గమనించి కంగవారముని (823-924) సంప్రదాయ

మును రక్షించుటకై వానిని పేకరించి వానికి క్రొత్తగ రోగి తాళములను నిర్ణయించి శ్రీ రంగాది దేవాలయములందు ఎండ్పురి వేరముతో పాటు సెత్యాల్లవె యుండెద్యము నము చేయుటకు నియమించెను. అయిన ఎంకరివమున మునూరు నాలుగు వేల పాకురములుండుటచే ఇవి నాళాయురమని (నాలుగు వేలు) ప్రసిద్ధి పొందెను.

నాయన్నాయులైన ధర్మ గేయములు గూడ 10వ శతాబ్దముననే కంచి అందార్ నంటి నింకలన వలచెను. వైవ వైష్ణవ ధర్మ యుగ్యమములిట్లు పోలా పోటిగ నడచు చుండెను.

ధర్మ - అపేళము

కేవలము కపితా. సంగీతములే గాక ఈ గేయములలోని తన్మయుత. అపేళము ప్రజలను మరింత హృదగచ్ఛము ఈ అపేళము ఆత్మోత్థరము కలిగించెను దుఃఖ విరాగినము చేసెను. ఆశాశ్చోటిని తెలిగించెను. భగవదానందమును వలచెను. శైవ బౌద్ధముల దుఃఖ నిర్వాగముల పాడి శామ్మలతో తప్పించిన సైకల దానములందిని రవి రోగి రసోదయమును కలిగించెను.

మరియు ధర్మ యుగ్యమము సెనాతముగు ఆగ్ర పర్ణముల వారినే నారంభించి బడలేదు. ఉదాహరణకు పెద్దాభిర్యాయులలో ముందటి మూవూరు ఏదో ఒక కులమున బుట్టిన వారు. తిరుమళ్ళ తల్లి వేళ్ళ తిరుమండ్రిదింశ్చిన్ (దొంగల)కులము. తిరుపాంగ్ హరికనము. సమ్మోళ్ళర్ వెళ్ళితిరుదు (కర్నూ) అండో అయోనిక బాటిక, పెరియోళ్ళరు లోర్గర్ అడివ్-పాడి (వైవ నారాయణుడు) మరుర కవి బ్రాహ్మణులు. కుల శేఖరుడు క్షత్రియుడు. ఇట్లే నాయనమారులందు గూడ బ్రాహ్మణేతరులే ఎక్కువ మంది కనిపింతురు. దీనికొక కారణములేకపోలేదు. ఎంత చెడినను బ్రాహ్మణులు సంస్కృతము, వేదము, మఱి అపారములను త్వరగా నెరలరు. ఆళ్ళరు, నాయన మారులవలె లేక దిమ్మరులై పామర ఇవముతో పోయిలేరు. అదియు గాక ధర్మ ఉర్య మము అప్పటికి కారు నిలచొక్క కొన లేదు. అది బ్రాహ్మణులే చేరుకున్న సేవి ఆగ్రపర్ణ ముల వారందు చేరిరి. దానిని ఎండ్పురి ఉపనిషదులతో అన్వయించిరి. ధర్మ-వర్ణ

విలేదము ముగించుచును, లేదా అంతగా పొడిచుచు, అందుచే మరి దువర్జిత కాలము నుండి విశాలముల ఆమోదములై ఎదలేదు. కర్పూరమువలన వసువ పర కైమున విహ్వలము కుల విలేదము పొడిచుచు లేదు. వేరుములకు స్థావము లేదు. ఇంత కై దిక్కి బ్రాహ్మణ ఎండిముల నాన్వేషించు చక్కన ఎక్కువ. బ్రాహ్మణమునై వెలయు వారికి పోలేదు. అందుచేనే ఆరాధ్య బ్రాహ్మణులను పేర వారొ క్రొత్త కావడేర్పడిరి.

ప్రచారకుల పూర్వరంగము సార్వజనీన ప్రచారము

సమస్త పర్వములు - సమస్త ప్రాంతములు - దేశ భాష

మరియు ఆశ్వుడులు, నాయువ్యాదులు, బ్రాహ్మణ వారివనాది నర్వ వర్ణములనుండి ఎచ్చరి. పేరలో క్రియండిరి. ఏమి జూచుము. చేర. చోళ, పాండ్యమండల ముతో నేర్పడిన వచ్చు తమిళ ప్రాంతముల నుండి వచ్చిరి. అది నేటి కింతవరము నుండి మెదులైకి. ఆట నుండి కేరళ వలన వచ్చిరిని యుండెను.

మరియు ఆశ్వుడులు, నాయువ్యాదులు వాడివది లేక బాష లేదా బాష కాదు. ఈ స్మారములు వాడు దైవ బౌద్ధముల నుండి సహించి యుందురు. అన్ని పర్వముల వారు అన్ని ప్రాంతముల వారు. ఇందరం తెలియు బాషలో అందరినీ ఎవనమగు లక్షణముతో ప్రచారము చేసినందున పేర దిక్కి ఎండిశమును వలన నిశ్చయముగ స్వీకరించిరి.

ఉద్యమ పురోగతి :-

పేర ప్రచారమున మరికొన్ని విశేషములు కలవు. ఆశ్వుడులు, నాయువ్యాదులు ఒకే చోట వ్యాపకముగా వెలువక, తమిళ లేమంత కలియ రిరిగిరి. ఉన్న దైవపన్నుల నచ్చిటిన దర్శించిరి. మార్గపరిష్కరమును, దైవ విప్లవించుచును, వారు తన్నయలై ఎర్థ్యంచిత కేతములను శ్రావ్యముగ పొడిది వారి వెలు వలన తందోపతంశములుగ వీర్ల యాత్రలు ఇయలుచేరిరి. ఆడుచు పాడుచునే మూతపడినచేతములను తెరపించిరి. అట పొటలతోనే దైవ బౌద్ధములనువ్రాసిన తెప్పిరి.

ఉద్యమ ప్రభావము -

ప్రజలలో భవ వంతులు పాటుపడి, భేదముల మధ్యరించిరి. కొత్త వానిని గట్టిచిరి ఈ నిర్మాణముల వలన శిల్పంకు, కార్మికులకు, జీవనాధారములు దొరికినను. ప్రభువులు, సంపన్నులు, అలయములకు పంట భూములను దానము చేసిరి. ఏవి వలన పూజారులకు, వృద్ధ వాచకులకు, గాయకులకు, వాద్యకారులకు, నాట్యకారులకు శిక్షణ జీవితము లభించెను. 6-9 శతాబ్దాలలోని దక్షి ఉద్యమ ప్రభావము తమిళ జాతిపై చెరిగిన ముద్ర వేసెను. పురాణీకృతాంశము వంటి మహా నిర్మాణములకు, నటరాజ వంటి రోకోత్తర కాంస్య శిల్పములకు ప్రోవరీసెను. తమిళ నాట నేడు ప్రతిమృగామములలోను మహా పగడములలోను ఎరల జాచిన నెదురగు అలయములా యుద్యమ పరిణమాలి! నేటి తమిళ ప్రభుత్వ తాంభనము చేరాలయ గోపురమగుట గమనార్హము. ఈ వాస్తవ శిల్పరీతి లేకని కళలు సముద్రములను దాటి దాటులాంచులోని అంకోర వాట్ వంటి రోకోత్తర నిర్మాణములను వృద్ధించెను.

ఉద్యమ వ్యాప్తి - రెండు ముఖ్య కారణములు

సంస్కృతముగ చెప్పబడినప్పు దక్షి వ్యాప్తికి రెండు ముఖ్య కారణములు గను పొందుము.

మొదటిది:- ఎంగం యుగము మండి తమిళ సంస్కృతికి లక్షణమగు పాట, ఆట, అన్న (ప్రేమ), రిరిగి వారికి దక్షి ఉద్యమ రూపమున సాక్షాత్కరించెను.

రెండవది:- కళిద్రుల విరంకుశ పాఠంలో నరిగిన ప్రజలకు యుగయుగము లందు దుస్థైర్యకణ, సామర్థ్యగనేయు (ప్రేమ మయుడగు దిగవంతుడున్నాడను అభయ మును దక్షి పంరేశమెచ్చెను. కళిద్రుల ఎతివెము వారి కల్ల యేదుట చరిగినదే కదా!

శ్రీనైషిత ప్రభవ రూపము

శ్రీనైషితమున ఆశ్వాదు, అచార్య సంప్రదాయములు రెండు విభాగములున్న వనియు అవి ఆయా కాల పరిస్థితులను బట్టి యేర్పడివవనియు అనుకొంటిమి.

దాని ప్రథమ స్వరూపము ఆశ్వురుల సంప్రదాయము తమిళ భాష వాతయించి నది. దాని ముఖ్య ప్రసర్తకులు బ్రాహ్మణీతరులు. వారు ప్రసవించినది వేదోపనిషత్తులను కాదు. బాగవతుల పాంచర్యశాస్త్రములలోని భక్తిని. వామనపారించినది వేద సూక్త ములనుగాదు. శీరాణీక గారలను. వారి వేదతలు మార్క్యంద్రాదుల వంటి ఆకాశ, అంతరిక్ష, భూచలములందలి అశరీరి మహాములు కావు. రామకృష్ణాది అపరాధములు! తమిళ శ్రీ వైష్ణవము నైనను దశరథ మరీయుక రూపము దాల్చి, యీ రూపమునే తాల్చుటకు అది యెచుడు కొన్ని పరిమితులే ముఖ్య కారణము.

ఆశ్వురుల కాలమునకు కైన బొద్దు పక్షపాతిలైన విదేశీయు ప్రభుత్వము పతనమైనది. ప్రజా బాహుళ్యమును కైన బోర్లముల నుండి వెను వెంటనే వేద-పురాణ మతమునకు తాబట్టుకొనుటయు అచ్చటి శీఘ్ర పరిమితి. ఆ పనికి విద్యుత్ చర్యలుపయోగించవు. అత్య పింతన, దర్శన నిర్మాణము, దీర్ఘ కాలమున గాని రూపాంతరపు. మరియు ప్రజలకవి మెదోతములు కావు వారి హృదయముల నొకర్నించుటకొక అశ, అనేకము, పాట కావలిను ఈ పనే ఆశ్వురుల పంధీగము. పాశురగాన రూపము తరించెను. ఈ పంధీగముగ నున్నవారి నుండి వచ్చినవో, దాని ప్రభావము పరిమితముగ నుండెడిది కాని నమస్త వర్ణస్థులు. నమస్త ప్రాంతీయులునగు ఆశ్వురులనే విది ప్రవర్తతమగుటనే ప్రజా బాహుళ్యమున కిది త్వరగా అందిను. అందునే శ్రీ వైష్ణవ ప్రథమ స్వరూపము హృదయ పొందంది అయిను.

ఆశ్వురులు తమ భగవంతుని తమిళ ప్రజాపీక మధ్యమునకు తమిళ గీతా నీమలకు తెచ్చి చూపాలెను. అతని నత్యంతముండువిగ కాపాలెను. అతడొక శక్తి కాదు. మలభుడగు నేమ మూర్తి. ఆశ్వురులు ఆ పాంచర్యమూర్తివేక విధముల రూపాందించెరి. అందు పరియాశ్చర్య, అందాశీం వచ్చిని మాతము. ఈ వ్యాసము ఆముక్త మాల్యదా ప్రవర్తతో నారంభమయినది. దానిలోని యాశ్వురులీ యుద్ధరీ! అందునే వారి దృష్టాంతమును మౌనమే గమనించెము. ఈ గమనికలో వారి పాత్ర చిత్రణ ఆముక్తమున లేని విశేషాంశములను మన దృష్టికి తెచ్చును.

అశ్వమేధ భగవంతుడు అతి ముఖ్యుడు

నేడే దేవతలు దండెడిందులు, ఉపనిషత్తుల బ్రహ్మమునకు మానవత లేదు. అశ్వమేధ భగవంతుడు ఇంది పసిబిడ్డ వారి ప్రయోనాడుకుడు, భగవంతునిట్లు పెచ్చిక చేసి తమకుల కందించినది అశ్వమేధ!

భగవంతుని బిడ్డగా భావించిన వారిలో ముఖ్యుడు పెరియశ్వామి. శాస్త్ర యోగము, కృష్ణార్థములందుగా, శివభక్తి, బాహ్యుగా భావించిన మహాత్ముడితడు. ఇతని సంకల్పము వారీడు తండ్రియైన మండి అనన్యపక్షంలో పలుకుతూనే దేవతలము లోని విష్ణుభక్తిని ఎలవలెకాదు యగు శివభక్తిగా ఆరాధించిరి. పాండ్య రాజు పెరిలో వైష్ణవమును శిలిపించివుడు తనకు కనిపించిన విష్ణునాక బాహ్య దీవించినట్లు దీవించెను. తులసి వనమున దొరకిన అశ్వమేధ జన్మయగు శివభక్తి వండు పెచ్చ వాత్సల్యము వెలసె అందాలోగా పెంచినది మహానియుడే.

కులశేఖరాశ్వామి కూడా రామునట్లే భావించి, రామ పర్యాయాదులను దేశించి భావము ననుభవించెను.

కృష్ణుని నాయకునిగా రాము నాయకయగా భావించినవారిలో అందాలో కన్య, తిరుమంగై నమ్మాళ్వారులు ముఖ్యులు. తిరుమంగై నమ్మాళ్వారులు నాయకా భావము తెచ్చి పెట్టుకున్నది. అందాలో కన్యకు నవాచము. తిరుమంగై పిర్వల్కవి, నమ్మాళ్వారు రసాంధ్రుడై, అందాలో కన్య పదునాడేండ్లయిన చెల్లది ముగ్ధ బాలిక. అయినను నాయకా భావనలో ఆమె రచనలే రసవంతముని పెరియశ్వామి అభిప్రాయము.

అమృతమున ప్రాప్తయ్యెను యీ తండ్రి బిడ్డలు తమ తమిళ రచనలలో భగవంతునిట్లు మలచుచు చేసెదో చూతము, దీనినే అమృతమున కేని పాదుములు కొచ్చి తిరియును. వారి ప్రాత్రలకోకి విమలత సమకూరును.

విష్ణుచిత్తుడు - పెరియాళ్వారు

దేవుని అనుబంధం చేసేవాడని తెలుసుకున్నాను. అందుచేతనే నేను కేవలమిది పేర్లు కలవు. ఇందున్నాయి పట్టుడు పేర్లుగా అందును పై రెండును అందరినీ పేని భావన. భావ - శ్రీశైవ్యమున సంస్కారం. భావన సంస్కారములను ప్రసరింపించుచున్నది. విష్ణు చిత్తుడనిగా చిత్తుడని విష్ణు భావన. పెరియాళ్వారనిగా (భావననువాదించినా చే) పెర్తి యోగ్య"ని భావన.

విష్ణుచిత్తుడు:- అందునీడ తెలివి యోగమున గలుగుచో మరునీరి (విష్ణువు) యను పేరును కట్టినీడ వాడగుటచే విష్ణు చిత్తుడను అపర్యాయము కలిగినవాడని అమృతమున ముప్పది. "అక్షాంత యోగాంధూరప్రమథ ద్వివిద్విరదుడవ్వర్తాదితా మందు... విష్ణున్ విష్ణు చిత్తుడనన్"

మదపుటినుగులను గొలువించి గట్టించు రాయం భావనమునకీ యుపమానము తెలి యుండును కాని. ఇకను వాత్సల్యయోగియగు విష్ణు చిత్తుడకు భగవంతుడు మలభుడు. ఆ యనుభవము వ్యయము. వెళ్లు తప్పక"ని చూడము.

"ఓ రక్షణ" మహాదానా అనంతగరుడు లందరి ప్రేమనలముగ జేసి క్షీణాశ్లేష, మార్గ మండల. శ్రీ, వైకుంఠములను విడచి. విరాటాదులెల, వచ్చే నీకు దగిన తావుగ వెనుకొంటే! నా వ్యాయమున చిలిచి సన్నిజ్జీవించ జేసితివే! ఏమి నీసౌలభ్యము ఏమి నీవాత్సల్యము! నీ మహాసేవారమును తలచుటచే నా మనసు కరగి కన్నీరుగారి, నా క్రమ గుంతులు తొలగినది. (పెరియాళ్వారు తిరుమొళి 5-2-910).

ఇంత కన్ను వెలగలమగు భగవద్వాత్సల్యమును గూడ అయిన చెప్పకనెను. అది విష్ణుని చిత్తుడని తానున్నాడనుట.

పెరియాళ్వారు:- విష్ణుచిత్తుడను పేరు అమృతమార్గముల ద్వారా తెలుగు వారికి సుపరిచితము. కాని తమిళమున పెరియాళ్వారను పేరే అయినకు ప్రసిద్ధము. పెరియాళ్వారను పేరు వెంచి మన గాయన వాత్సల్య భక్తి చక్కగ స్ఫురించును.

భగవంతునితో దుష్టకాయములు వాత్సల్యభక్తికి లక్షణము. పెరియార్లు ఎండితుడు కాదు. అయినను భగవత్పరంగానే పాండ్య రాజాస్థానమున విద్యారంభము కడించి, నైష్ఠమును గలిపించెను. రాజాదువేసుగునై మారగింపించెను. ఆశ్చర్యకరమును విష్ణువాక్యమున కనుపించెను. మరేయొక భక్తుడైనచో కనుపించిపడేవుని పురించును. ఈయన దీపించెను. ఈయనకు విష్ణువు ధువనిమోహని దివ్య ముండరిమూర్తిగా భాసించెను. వెంటనే ఆ వలన భక్తులకొక ద్విత్వము కలిగెను. ఆ దియ మాయన ప్రేమ వలన కలిగెను. ఇది కలి, భూలోకము ఇందా మూర్తికీడయిన దృష్టి రోషమో మరేయొక అపర్యమో జరుగిపెట్టెను. ఈ కలలో ఈయన విష్ణుని రోషుల పాదములకు ఎలుగోటి వేలిండ్లు లక్షలు గావించిన మంగళాశాసనము చేసెను. చేయి దీపించిన పెద్ద కనుక ఈయనకు పెరియ (పెద్ద) అన్నది.

ఈ దీపె నేటికిని 'పల్లండు' అను పేర ప్రబలితిమగు చున్నది. ఇది ఎన్నియ పాతరములతో మోడిన లము క్కరి అయినను బ్రాహ్మ దివ్య ప్రబంధములన్నిటిలోను ఆగ్రహింప మరంజింపు చున్నది. నెంబ్బరె వేరోషడమమున అంబర అనుపంధానము వలి ఇది నైష్ఠ ఆలయములందు, స్థూపములందు, ద్రవిడ దివ్య ప్రబంధోషడమమున నేటికిని అవశ్యము సంకీర్తితిమగు చున్నది. దీని యాదంధమురా రమధార ధ్వనులతో శ్రోతల హృదయము.

పల్లెగ్గు పల్లెగ్గు పల్లెయి రల్లెగ్గు

పలకోడి మోములమ్మ—

పలు యేండ్లు పలుయేండ్లు

పలువేలవేలెండ్లు పలుకోటివేలెండ్లు

నీ వెంగాని పాదముల వెంగానికనుగా

కుభవ్య ఓమణి (వీల) వర్షదా (రామారావి)

మల్లంమ కయించె భుజ నర్మకమ శారీ.

నీ పాదములకు కుభమగు గాక.

ఈ మనోహర మంగళాశాసనముచే నేటికిని దివ్యలక్ష్మ భగవంతు నాశీర్వాదించు భాగ్యము కలిగినది.

ఈయన అనంతయ్యడు, ఇది యొక కొరత, భగవంతునే దిద్దగా భావించి, ఆనందించిమాని, ఆయనకా కొరత రేకడు. లేక దిద్దనే యొక భగవంతునిగా తలచిన గాని తీరదో ఆ దిద్ద తనకు నిత్య దర్శనమియ్యవలెను. దీని కొరకాయన ఒక చిత్రమును సాధన నవలంబించెను. తన స్వగ్రామమగు శ్రీ, ఏర్లియత్తురు కోటల స్వామిని ఒక దిద్దగా వెంచెను. తోకములన్నయ్య సైతము ఇలచిలో మునిగినను, ఆ దిద్ద ఒక రస్మి ముద్రి యాకుపై వేలి కదార విందముంచే, ఏదార విందములవందుకొని వానిని ముఖార విండము ననునరించి ఆడుకొను ముందును, నిజమునకా యూరి స్వామి పటపత్రకాయుగాడు ఎవదిర్చయు కాదు. ఆడుకొనుచు నుండడు. క్షీరాల్నియందు శేష కయ్యపై శాంత యోగ ఎమారి నుండువారు. ఆ పగ్రవామిప్పటికి వట్టి యున్నది.

సాంధ్య రాగ వెలవాదమయిన పిమ్మట పిల్ల చిత్తునకు పెద్ద తనము దగ్గరించు నాటికొక స్త్రీ శిశువు తులుపి మనమున దోరము. ఆయనలోని వాత్సల్య భావము సాంగి భగవంతుడే ఆ దిద్దను తుకెన్ద్రెనని తలచి, ఆమెను గోముగ వెంచెను. ఆ వెనముందలి పుష్పములనే మాలికగా గట్టి పటపత్ర శాయిభ్రంతులు ఆయన నిత్యక్షైంకర్య ఏదానము. అందు వేతనేమో ఆ దిద్దను కేళై (మాల) యని పిలుచు కనెను. ఏదని కొన్నాళ్లకా జారిక దరించిన పూమాల భగవంతున కీష్టమని విష్ణు చిత్తుని స్వప్నమున భగవద్మూలమునని 'అందాలో అందాలో' (నమ్మి, మమ్మి ఏరివదానా) అనుచు మేల్కొనెను. అందుచే కేళై 'అందాలో' అమె రెండు పేరులామెకు ప్రసిద్ధ వామములు. కేళైను తరువాత వారు గోదా అని సంక్షుభీకరించిరి. గోదా అనగా సాంధ్యరాయకులు అనేక అర్థములు చెప్పుదురు. కిరణముల విచ్చనదనియు ఒక అర్థమున్నది.

భగవంతునాశీర్వాదించుట, భగవంతుని పటపత్రకాయుగా కొలుచుట, యాదృచ్ఛి కముగ దోరికిన అడ్డత జన్మయగు శిశువును భగవద్దత్తముగా నెంచుట- వీని వలన పెరియార్వారు వాత్సల్య బిడ్డ ద్యోతకమగుచున్నది.

తమిళులకు భగవంతుని అన్వేషణములందు వేయి ప్రయత్నముల వస్త్రధారావ్యాదులందరు చేసినదే కాని ఈ ప్రక్రియలో పెరియార్వారునే అగ్రస్థానము. ఆయన దలిచిన 473 పాటలములలో రెండు వందలయిదువదింటి ఆయన దిగ్విదించినాక మిగిలిన, శిశువుగా బాలునిగా యుమభవించెను. తాను యువోద, అతడు కృష్ణ కేశోరుడు, ఈ బాలమును ఆయన అన్వేషణ ప్రాధాన్యముగ, మనోహరముగ సాగించెను. ఇది అముక్తిమున కనెరారు.

ఈ వాత్సల్య భావనలేత తమిళ స్రావాహికమునకును విడిచి, తమిళ తాములకు తమ కష్ట దీర్ఘల యందే శుభ్రకల్గినమ సత్యము చూచు బాగ్యమిచ్చెను. దీర్ఘపై గలుగు యుమరాగము అచ్చలేనే వంటిది. ఇది తమిళుల వ్యారములలో విద్యుల వాత్సల్య దీక్షనే శుచురు కొనజేసెను.

భగవంతుడొక బగదరిత తియ్యమే కాదు, నైకుంఠముడగు విష్ణువే కాదు, విగ్రహ సమాధిలో మాటుపెంకని అప్రామార్జిత గాదు, తిల్లల యుడిలోని మందర బాలుడు కాక ఆయన రాముని వలె రాకాం ఇంద్లనే కాదు. అమామలగు గోపగృహము లందును సంచరించెను. వారి నానందింపజేసే తానానందించెను. గోపమాతల వలె మనకు గూడ బాలకృష్ణమనవివాదము కలుగును.

పెరియార్వారుల యశోద

బాలకృష్ణుడు - బాలకృష్ణమనవివాదము

పెరియార్వారుల బాలకృష్ణమనవివాదము తెలుపు పాటలములలో ప్రేమల్లిలోని యశోద కొక విముగు కలుగును. అతడు తమిళ కల్గిన, అతడి తిలుక్కృష్ణయూర్ కేశవుడు, (సామ్యనారాయణ స్వేమి)

అతడు పుట్టిన వార్త విని గొల్లం త్యానందముతో మానెను, గందర ప్రాడిని ఒకరిపై నొకరు చల్లుకొనిరి. గలిలిలిగా ఎదులు పెరుగులాడిరి. మరదలలో చాలివడిరి. ఎక్కడ? యెక్కడ? ఎట్లున్నాడని యడిగి పెద్ద గండుతో పాడిరి. తప్పెట్లు తాములు

మోయించిరి. తండ్రివారి చెందులు త్రొక్కిరి గొల్లపల్లె వెంతటివి కోలాపాలముతో నింపిరి, నందునింటిలోనికి పోయిరి. బయటికి వచ్చిరి. మంచి నిక్షత్రము (శ్రవణ)న పుట్టివాడు జగమేలును అని చెప్పుకొనిరి. పాలు, పెరుగు, వేయి పేరులలో గ్రుమ్మరించిరి. దానము చేసిరి. కాపడి, కత్తి, కజ్జలు తాటాకు బాటలు, ఇంకేమేమో తీసికొని గుంపులు, గుంపులుగా తెల్లని వర్షిడిలించి. ఒడలికి నేయి పూసుకొని ఒకరినొకరు కొగలించుకొమము మృతివృన్యము (ఒడలికి నేయిరానుకొని) చేసిరి.

ఆ బిడ్డను స్నానమయివది. బిడ్డ మొగమున యశోరహ. తోటి గోపికలకు, వస్త్రబువనములే గోచరించెను. ఇతడు సామాన్యుడు కాదు, సంచుగా దిగవంతు డమ్మ యని వారమకొనిరి.

తల్లి శిశువును తొట్టెలో మంచెను. దాని నతడు విసుగ దెచ్చెను. నిఖులందరిను పిలిచి "కాగేరీ అంజనండుకాగేరీ" "చూడండి ఎల్లున్నాలో ఎచ్చి చూడండి" యని మరి మరి సత్యంగమును చూపును. తొట్టి నూపును "తాళేలో తాపిల్లికొల్లనే తాళేలో" 'కో, కో, తామరకమ్మల కెళ్లా కో, కోయని కోలపాడును.

పెరియోళ్ళరు యశోర పాటలలో ఎన్నెన్నో తమిళ నాటి గాముల పునోహరాను దివిమురుచ్చిని. అందరిటి తెలుగు తెల్లలు. పిల్లలు పాడుకొను చందమామ పాటను జ్ఞప్తికి తెచ్చును. యశోర కిశోరుడు మెరుట అలకాదరణముతో వారి గజ్జెలు మెల్లు మెల్లుమనుచు మట్టిలో పారాడును. తల్లి అతినిచి చంద్రునికు చూపి, కమ్మలున్న చూడుమనును, శిశువును చంద్రుని ద్వారకు తెచ్చుటకు తల్లి చంకెకెక్కించుకొనును. అతడు చెన్నీ చేయిలతో మరిమరి జాబిల్లిని చూపును. పిలుచును. ఆ జాబిల్లి రాడు. బాలుని కమ్మలపై నిదుర తూగాడును. కాని మాటిమాటికి రెప్పలు విచ్చి బుల్లిబుల్లి ఎలుకులతో జాబిల్లినే పిలుచును ఆ జాబిల్లి ఇంకను దూరమే చేవును. ఇరంతయే తల్లి జాబిలికి చెప్పి, ఓయి జాబిలీ. ఏవి కోరిక తీరినవే నిదురపోడు. పాలరగవు. గావాయని బలిమాలును. రాతుచ్చినిదిగో ఎగిరి వచ్చుకొనును యని చెరిరించును. బిడ్డను కొంతము సైకెత్తును. అతడు జాబిల్లిని ఎత్తుకొని ఎల్లీ తంపి నిదురచేవును. ఏమి తెల్లులు? బిడ్డలకు చందమామ వందించు పడమ వార్పొల్ల నిదులు!

అప్పుడు యశోదా శిశువు కొంటె మెదిగిమ. వానినే శర్మిష్ఠ పృత్యము చేయించెను. “అడుకవాడుకమ్” అడవోయ్! అడ వోయ్” యని బరిమారును.

‘శిష్టాణి, శిష్టాణి’ యనుచు చప్పలులనేర్చును. మరియొక మధుర తర దృశ్యమున యశోదానందు రిద్దరు శిశువులతో ఏవోడించును. దిడ్డమ తన యొడికెక్కి చప్పలులు చిందులు చూపచుని తల్లి కోడును. తన యొడి దిగి తండ్రి యొడికెక్కి ఆ గొప్ప విజ్ఞాన మరల చూపుమనును. తిరిగి తన యొడినే చేరి చప్పలులు చిరప మనును. చిందులు శ్రోక్కుమనును మరియొకలో దిడ్డ తప్పటడుగులు నేర్చును. తల్లి కొంటెము దూరములో నుండి ‘అచ్చో పచ్చో’ రా, రా! వెచ్చి నన్ను కొగలించుకో! అనును. దిక్షవాణుల పాఠలడును అందునే ఉత్పాదము తిగ్గును. తల్లి ఆ యాటనే కొంటెము మార్చి పూగమ్ పుల్కువాన్ వెనక నుండి పచ్చి కొగలించు కొమ్మునును. వీపునెక్కి కొగలించుమనును. అతడుచ్చోయోమన్నును పరీ.

దిడ్డకొంటె మెరుగును. అమ్మపి బూచిని చూపి తియిపెట్టును. అమ్మ

అయ్యరవ్ అచ్చుచ్చిబాట్టుకీర్తాన్

అమ్మవో అచ్చుచ్చిబాట్టుకీర్తానీ

అచ్చురుడు బూచిని చూపుచున్నాడీ; అమ్మకి బూచిన చూపుచున్నాడే యని తయము నటించెను.

బాలుడు ఆటల మెరుగును అలసిపోవును రేయి పాలుకుడువకనే నిదురించును. మరల తెల్లవారగనే ఆటలభోగిలడును. కొమ్ముగూడిచి యాడు కొనవచ్చునని తల్లి బుజ్జగించును ఆటకు ఆలస్యము కారు. చిటికలో రా! చిటికలో త్రోగిపో అనును. దిడ్డ స్నానము కందడు. “వాడూ? నీరాడవారాయ్” వార (రాయ్)రా! నీరాడరావోయ్! అని తల్లి ఏలుచును. అతడందునా? తల్లి ఎన్నో యుక్తులతో వానిని రాలట్టును. ఈ రోజు నీ తిరువోగమ్ (పూట్టిన రోజు పెండుగి). గొల్ల బారికలు నీ మురికి చూచి వచ్చరురు అని రోసము తేప్పించును. ఇవిగో పెండ్లు అని అంచము చూపును. నీలమణి! రానయ్యా ప్పివానికి అని వారిగా బరిమారును.

ఇది తలచుచున్నవలె తాను దుష్టుని కాదు, కాకీ చేత దుష్టునియినా? "ఓకాకాయ్ ఈ పట్టావకుడు, ఈ కల్లడు, ఈ పిల్లడు, నీవి దుష్టులకు రా! నీవి కాత్తు దుష్టుల! అని యుకోదమ్మ కాకీచేత బిడ్డ తల దుష్టించును. కాకీకి కాదు నిలుచునా? కాకీలేనిది కల్లడు నిలుచునా? "ఓ కాకీ అరవకు! కదలకు. చంతపు దుష్టనతో నీతని కాత్తు దుష్టమని" తల్లి దాచినాపును. తల దుష్టనే గాని కిగలో పుష్పలు మూడువ లేదు!

ఇంతలో అలను తోలుకొని పిల్లలు పోవుచుందురు. పిల్లడు తాను కూడా పోదు నని మరచును పెట్టును. తల్లి యోచించి ఇల్లమమ "అవులుగాయుకోలయేది? అది కాకాయ్ వల్లనే ఉండి, అది తన ఇంటికిపోయి అయినవేమాయో! దానిని మరల పిలుచును. అది నమ్మకంపల ఈ పూలు పెట్టించుకో! ఇదిగో దానిని పిలుచు చున్నాను"

"ఓకాకాయ్ ఈ పిల్లనికొక కోలనే, ఈ (కడలిపంట) పల్ల పిల్లని కొకకోలనే! రంగుల రంగుల కోలనే, లక్ష్మిపూల కోలనే"

ఇట్లు కాకీనే పిల్లడి తల దుష్టించి, కాకీనే కోల ఇప్పించి, నేట్టుతో తలపై వస్త్ర వస్త్రాల పూలు ముడిచి తల్లి కల్లక యోచుకొనును. ఏమి పూలో వస్త్ర పూలో! పింపంగలు, మల్లెలు, చవచము, కలువలు, పువ్వాగలు, మాలయలు, ఓ - మనకు తెలియనివి వచ్చి-వచ్చున్న!

సింగారించిన పింగడింటిలో మెండునా! అందరికి తన పాగను చూపించుకొన వద్దా! అతడిచ్చుటచేత తిరుగులాడు చుండును. మాపటి నెంజ రానేవచ్చి! ఇల్లంత చూడమున పిల్లడు కనుపించును. "ఓయి కన్నా! అమర నందెలో తిరుగురాదు. నాలుగు వీరులు కలయు చోటున నిలవవచ్చు ఆ పిల్లల కిండ్లలో ఇనుక చల్లకు. వారిని తవ్వుతు! కొనాను! నీవు తవ్వులేదు! గతే తమ యిల్లం నీ పేద చెప్పుచున్నాయో! కంసుడు పూతనను ఎంపెవను చున్నాను. కొనాను నీకు రథము లేదు. పాకీ తియ్యము! దా రోవకి వచ్చి చచ్చి తియించుకో!" అని తల్లి అరాటపడును.

రోకలు గడచుచున్నవి. పిల్లని యాగడములు పెరిగినవి. మా ఇనుక గూళ్లు వడదన్న మొంక్క చేతులు నాకేసె-మాపై మరల చల్లె. మా గాకాయాడ రీత, మా కన్న

ముందే ఏ వర్ణము వచ్చు వేసితో ప్రతుక లేము - అని బాలికలు మొందెట్టిరి. ఇంకెందరో కృష్ణుని యాగడములనెన్నో చెప్పి యుకోదము "లేని మాటల దానా" (మంజుల వాణీ) యని బెప్ప సాడుతురు. ఈ గోల ఎడలకే తల్లి వానిని దూడల వెంట ఆడనికి పంపును. త్వరపడి పంపును. తీరికగా వెళుచును. అయ్యా ఎంత పాపమో అల్లరైన చేయనీయక పోయినదే! అడవుల కంపలనే! అని యుడలును. అడవుల యానందము తెలియను. అదేటి కల్లునును ద్వమలామెను చెప్పించును. అందరి కలలు బోయలు కనుపించురు. రాలబాట నామె తెలుసును. గొడగైన, పాపలనైన ఈయని తాతి గుండె దానినే- అని తనకు వామ దీట్టుకొనును ఇంతలో కల్లడు తిరిగి తానే చెప్పును. దూడము నుండి తల్లి ఆ మోహాని కుమారుని నామెను చచ్చి తియ్యమును మరచి. నఖుకాండ్రము పీలిచి. ఆ అందము చూపును. పెన్నుకాగీర్ పచ్చి మూడంటే నా మాట విషము. కొడుకును కన్న దానను వేసే తక్కిన వారు గృధ్రాండ్ర! (ఈ తల్లికి ఈ దీర్ఘము తాను కెవరికను మాట న్నువూర్ లేనేలేదు!).

ఆ వచ్చెడి కృష్ణ మోహముని తలపై వెమరి పెంపము గుత్తులుగా నుండెను. అని యొక గొడుగు పలి కనుపించెను (అతని కుడి నెరదాక రీతి, ఎడమ చెవివోర రీతిగను నెగలుండెను). అతని పిల్లని శ్రోవి నమ్మోహనముగ పిలిపించెను. అతని ముట్టు గోప బాటులుండెరి వాతని కత్తి, పిల్లు, వేడుక కోల మోయు చుండెరి. అతడొకని రుతముపై చేయి వైచి. రెండవ చేతి శంఖము పట్టుకొని దచ్చులనున్న గోవులను లిలుచు చుండెను.

అడవి నుండి క్షేమముగా తిరిగి వచ్చిన కుమారుని చూచి తల్లి చేసిన భావని లిప్పున్ని గావు, ఎరికిమ మాటలిప్పున్ని గావు! ఈ గోపాల కృష్ణుని నమ్మోహన రూపమెన్నెన్నో శతాక్షుల నుండియో, ఎందరెందరి ఆధ్వర్యములలోనో మదిలుచున్నది. అకర్తవ్యము చున్నది. పెరియార్వాదు యుకోదా బావనచే. తమనతాములకు కల్లన సుపరిచితుడా యెను. ఆయన బాలకృష్ణ రచనలననుసరించి, తమన సాహిత్యమున పెళ్లి-తమిలో అను ప్రాక్రియ యొకటి అచింతపై వేటికిని పాగుచున్నది.

అమృతము - భక్తి రూపములు

అమృత మందరి పాత్రంలో నిష్ణా చిత్తుడు ముఖ్యుడు అందరి ఏడు అశ్వసములందును ఆయన ప్రత్యక్షముగనో, పరోక్షముగనో ప్రసన్నుడగును. అందరి అందు కథలు కూడ ఈయన కథ వారాముగ తీసికొని చెప్పుచున్నావే. అమృత ముఖ్యుడ మధుర లక్ష్మి, ప్రెమ్మ చిరమై అన్ని అమృత మందిరి వర్ణితములైన సాధనలన్నియు ఈయన యనుష్ఠానములోని భాగములే కను ఈయనను, ప్రవేశ పెట్టుచునే ఈయన చిరమైను. అనంతర కడలకును దీక్షావాస చేయును, ఈయన సాధన మానవుని అపారంతర నిర్మాణము వారాము చేసికొని కొన సాగును. నిర్మాణములో లేనివి నిర్లక్ష్య పరమక అస్తిలోను, లోకవస్త్రాద్యములు మెగు సమగ్ర శ్రీయను, సాగించును. మానవుని న్యూల శరీరము అస్తి కందరములతో నిర్మించబడినది. ఉపనిషత్, భావలో ఇది అస్తియై శరీరము అది శ్రీయ శరీరము. శ్రీయ నేయన లోకనల్, భాగవత కైంకర్య శీలముగ రూపాంతరభాగ మొనర్చును (Transformation). ఈ చర్యలో మొదటిది ఎలులుత్తారు మన్నినారు నిష్ణానకు మూలా కైంకర్య మాలికాకరణ కైంకర్యము. దీనికై ఆయన ఒక తుంపి వనమును నిర్మించి, కరకైవ పని ముట్లలో చేయలు పండు లేమందా కాదులు కాదునట్లు రూపిని త్రవ్వ శ్రమించును. మిగిలిన కాలమును అందు సమ్మోహనముతోనో, తీర్థలల సేకరణ తోనో, స్వామి ఎల్లకవి, ర్యజమును, ఏవనను, మోయుటతోనో, దీపమాలికను తెలిగించుటతోనో గడపి తన కాయక చర్య వాయుని లోకనల్ వైచన్యముతముగ కైంకర్యముగ మార్చును. లోకనల్ కైంకర్యముతో పాటియన భాగవత సేవను చేపట్టి జన్మి యుతువులలో ప్రతి దినము వడిరేయి వరకు వారేమి కోరిన దానిని అందుక చేర్చి నంతస్త్ర పరమెటలో విమగ్నుడై యుండువాడు.

మానవ నిర్మాణములోని రెండవ పాఠ ప్రహ్లాదండి నుండి తెలువడు వాడి. అస్తి, కందర, పంపరమంతలును వ్యాపించు వాడి మందలము, ఇది వేదన (Feelings) భావోద్వేగముల (Emotions) ప్రసరణకు వాహక ఇది ఉపనిషత్ వ్యవహారమున

ప్రాగమాయ శరీరమున కారము. ఈ ఉద్దేశము వాయువారులు భగవత్ భక్తి భావముగ మార్చుదురు.

భక్తి భావోద్దేశము వలన ఆయన వడవడ వడకును. సాష్టాంగ మెరగును. సమ్మోహితములను కారును. పులకంతో ముమ్మరించును. వివేచనవివేచిత గాఢుడగును. స్వామికి మారాడ నలనును. ఈ శ్రీయో పదము భగవత్ సామీప్య సిద్ధి.

మానవ శరీర నిర్మాణమున అష్ట, నాడీ మండలముల కప్పు రోపరి పాంథో ముందునది మొదలు. ఇది వానిని శాసించి శ్రీయో చర్యలను సునియమితములుగా చేయును. వారికి లేచి చించూ శక్తిగిరి స్థానము. ఇది ఇంద్రియ స్పృశిత వివేచనము. ఇది మనోమయ కోశమునకు నిమాంతరము (Parallels) విష్ణుచిత్తుడు మొదలు హేతువాది, కాపాల, మహాన, వ్యాకరణ శ్లాస నిమిషార్థవ యందు కోర్కె కలవాడే గాని. పరమేశ్వర ప్రసాద రూపముల అత్యంత కృపణి ఈశ్వరునకును, తనకును, అనార్యములు స్వామి భక్త్య నిలంబరము కలరని. నాకృతి. తీవుడు. ఈశ్వరుడు. అను తత్త్వమును నెరిగి. పరిమ వడముననైత భగవత్ పరివర్యయే. పరమ పురుషార్థమని, గుర్తించి, శక్తి శ్లాస ప్రయోజనము రాజ రంజన వాదిభంజన మాత్రమని, అది పువర్తన హేతువని తర్కించి తెలిసికొని, వెంటనే విసర్జించెను. వీరి. వేదాంత వాక్కులను గూడ ఈయన గురు ముఖమున పరించెలేడు. అయినను అవి పరింతగా కలుగు విశిష్టాద్వైత సునియిత్తును ఆయన చక్కగా రోధ పరమకానిను. ఈ బోధ అనునకు మనోమయ కోశమునకప్పు ఉత్పాదముల విజ్ఞానమయ కోశమున కలిగెను. ఈ కోశము మనస్సు ఇంద్రియముల మధ్య చర్చితము లేకుండ తాదోక్తానుభూతి విచ్చినదే. తీవ్రకి స్థానము, పై మందు పరమనకు దిగుత ముందు అవరమునకు వంది స్థానము. ఈ అపరోక్షానుభూతి పీయనకు మనో వ్యాపారములను నిరోధించి ప్రజ్ఞను అంతర్ముఖము చేయుట యోగవిప్ల వల్లనే కలిగెను. విష్ణు చిత్తుడే ఎలాగున్న వనంబించి విజ్ఞానమయ కోశ ప్రభావమున వేది చేర్చ విశిష్టాద్వైత శ్లాసము వెరుగుటయే గాక యెడ యెచి యోగిష్ట వంతెంతో విష్ణుము యేనుగును తని చిత్తమున అంధించి కలిగి పార్థక వాముడయ్యెను.

విష్ణు దూతమును వారణ ధ్యాన విషయముగ లేయు నిలము పాటాన్య సిద్ధి. భావ బోధ వలన కలుగువది సాయుజ్యము. పాయుర్య స్థితిలో మేడ కీచకి వ్యక్తిత్వ నాశనము లేదు. ఇది విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమందలి సైన్యవల

ఈ దాని, భావ, యోగ విష్ణులలో పాటు విష్ణుచిత్తుడు అనిపిస్తా ననునరించెను. ఆయన ముఖము ద్వయ మెంత నెదనము. (ద్వయ సర్వవ్యాపకమైదు) ఈ మంత్రము నైష్ఠాని రుందరు సర్వ కాలము అందు అపించి దగివది. మిచ్చువారు సర్వమున తులసి మోక్షమును చేర్చునని దాయన మూ మంత్రమును అనుచును. ఈయన ప్రధాన పాదన దాన్య రిక్తి. దాని వలన నైష్ఠానికు అపాంకారము నెగచి అపించును. అని, యోగ, భావ, పాదపాలు అపాంకారము వలన విష్ణు సరిఅందించినను. దాన్య రిక్తిలో లొంగి నెడనును. 'రాసానాం ఇమి సరుకమ పొందును. ఇది నైష్ఠానిని సాధన లన్నిటికీ మూల సూత్రము.

ఇది, యోగ, భావముల ననుష్ఠించినను. ఈయన ప్రధాన పాదన దాన్యరిక్తి, విష్ణుచిత్తుని పర్య మొదటి మండియు లోగివచ్చేరింగనే అమాద్యామిగు మలుపును తిరుగును. ఆయన మొదట శిష్ట భావేచ్చి గలవాడయినను ఎదమేళ్ళర సైసారి దూతమున గురువ దేశమున వానిని పెడచెను. ఏమ్యుట భిక్షాల్లకు మన్ననాదు స్వామి అదేశము వలన శిష్ట భావము వారరయుగ గాని. వాని రుంజు, రాజ రుంజనములు చేసెను. అతడు గురువదేశమున ఎండు శాంత దాంధ్రుడై విరాగియగు యోగి యయ్యెను. కాని అమృత మోక్ష శత లాభమున ఎరమామరమైడగు తలగ్ది యయ్యెను.

కేళ్యలాది నైష్ఠాన యోగము

ఈ కది విష్ణు పురాణములోనిది. కేళి ద్వకడను రాగా అడవులలో ముందు దాయాది అగు శాండిక్యుని పర్వమ సరివ్రాడుగ పోయి. తాను చేయుచున్న యుద్ధ దేనుపు పులి వాత పడుటకు ప్రాయశ్చిత్త మెరిచిన తలపెకాని, అతడు గురు దక్షిణగా అడిగిన వెకల తన క్షేమాదులుగు నైష్ఠాన అష్టాంగ యోగమును బోధించును. ఇది దీనిని పాంధ్యరాజ సలా వారమున, విష్ణుచిత్తుని ముఖమున చెప్పించును. ఈ కద కేళ్యరానా, తీరాణి, బాగవత సంప్రదాయములోనిది. కేళ్యలాడు ఆరాతి అనన.

రాజ్యపాలనములను చేయును. బ్రహ్మనిష్ఠ ముండి యుండు గౌరవంబు, యుద్ధ యోగముల నొనర్చును. పూర్వ కర్మము దోషములే క్షీణించి చేయును. వైవర్చవాది పంథా క్షేత్ర వాచనముగ చేయు అష్టాంగిక నైష్ఠ యోగము వలెనందించును.

ఈ యోగమున పాఠముడు శ్రీ విష్ణుచి తుర్థ స్థూల రూపమును, నిర్వాంగ బద్ధముగి దించించి, తద్వేదమునై పాంచ లోకక శరణు ముండి విముక్తుడగును. అపవిత్రులకి అపారాధముగ విష్ణుసామ్య ముక్త రూపములు కలుగును. ఆ పిమ్మట లేద భావమును వశించును. ఆ పిమ్మట అపవిత్ర విష్ణు కళ్యాణ సుఖములు చేరువగును. యితరతడు వారిని తనకును లేని భేదమున్నది కల్పించుట - అమెష్ఠిని చేయును.

ఈ నైష్ఠ యోగి యను వియములను వలన మున్దైర్బల్య సార్వభౌమిని సంపాదించును. బ్రహ్మచర్యము వలన శరణమును పురుగును ముందును. ప్రాణాయామము వలన మనో వ్యాపారములను మూలముగ ప్రాణ సంహారమును వశి పరుచుకొనును. ఇంద్రియములను పియముల నుండి ముక్తము మరల్చి మనస్సును స్వీకరింప వలెను. ఇంత వరకు ఈ యోగము పఠించి యోగమును దోలును. కాని, దాశగు, ద్యావ దాత విష్ణుచి తుర్థ స్థూల రూపమును దించించుట దీని ప్రత్యేకత. ఇది పాఠశాలమున లేదు కాని లక్ష్యము ఏ రూపము లేని, నిర్వైచారిని నిర్వికల్ప నిమగ్ని అనబడునది ప్రజ్ఞా య ముఖమునకు వెలించిరి కాదు. మోక్షము అనింద్రియ చైతన్యమునకు పంపించించిన పాదన మత పరిశ్రమకు పూర్వపుది. దీనిని సుశ్రివ మురతి సాక్ష్యము క్షేత్రము 2500 వాటి ముహూర్తదాత. హరప్పలలో దొరికిన ముఖ్యులైన. అంతయును మర్య యోగావనముననున్న 65 భుజుమని ప్లహము కనిపించును. దీని ప్రధాన లక్షణము యుద్ధ విధానము వెలిగిన శాండియ్యనకీ యోగ విధానము తెలియకుండుట. యోగియును కేశవచానకు అయిన అశ్వమేధుని క్షయపున కలుగు అంతరాదుమునకు ప్రాయశ్చిత్తము తెలియకుండుట ఈ రెండు సంప్రదాయములు భిన్న మూలమును సూచించును. శాండియ్యను లేనిత పూర్వ భాగమంతయు యుద్ధ యోగాదులవర్చులతో గడిచి, వైవర్చవరాహిత్యమును, పంథా దక్షిణ వాచనమును కోరి, యోగము వాక్యించుట, యుక్త యోగముల భిన్న స్థూలము తెలుపును. అపారాధములను ఇంద్రియ చిత్తవృత్తులను విరోధించి, అంతర్ముఖము

చేసి, ఆలింగిద్రియ, అతి మౌనవిక ప్రకృతి బడయుట, తిలగి, అస్తి, హామ, ఆవాహన, పట విమోచనములతో మండి బుద్ధులమును యుక్త (ప్రేమ) బుద్ధులందు అంతర్ముఖమును యోగము నెరిగి వ్యతిరేకము. కొన్నాళ్లు రెండు సంవత్సరముల మధ్య పోన మధ్యని వివారిమొప్పట్లు చదవ ర్థం కలిగి వలసి తెలియును. మహాయోగమును శిష్యుడు ద్వారమున పూజ్యుడు కాపందులు పలక ర్థంప మొనర్చినచే ఈ వ్యవ తెలుపును.

దీనిని గూర్చిన ప్రసక్తి బుద్ధుని పాఠము వ్యసించు బోధ ప్రాంతములలో ప్రాంతముగా కనిపించును. కాని, దీనికి శక్తి దానిమునిచ్చి ముఖ్యస్థితిము చేసిన ప్రాంతముడు ఎంతవరకీ (ప్రేమా 25 శతాబ్ది) ఈ బోధ పాఠంబల యోగములు నిరీక్షరములు ఒక తాని నిర్ది పితాగము. నిండవ తానిని నిర్దికల్ప సహాది. కాని యోగమును పర్యమతముల వారు అపి పాపిపర్ ఒక ప్రేమగా అవలంబించిరి. తాని వలన పాఠముని వైరవ్యము వెలుగునై. నిర్దింపి గియ్యమును శీఘ్రముగా చేరమొనరిచి పీఠ భావము. అప్రమేధివ కైవ. వైష్ణవ శక్తి సంవత్సరములతో గాఢ నాస్తికమును కైవ బోధ పాఠ్య సంవత్సరముల వారు-పరమార్థ దృష్టిలో కీర్త్యులు రిదను అచ్చెన వేదాంతము మహా దీని వెలంబించిరి. వైష్ణవ వ్యాసములలో కొందరు యోగులు అను సంవత్సరములు కలదు. కాని, తాని వ్యూహ ము నెరిగించు రునలు లేవు. ఇది వాదనోప గిరించేమో అవ్యాసము రిచ్చ ప్రాంతము. సుధానించి. ఎంబింపి పరచిన తంకవారముని (వరద శతాబ్దము) యోగి యోగమును గూర్చిన ఒక ప్రాంతమును రునించెనందుడు. ఇది ఇంత వరకు రునించ లేదు. వైష్ణవము (ప్రపంచ అవ్యాసముల పూజా రూపమును వ్యాసము దక్షిణీ అంబుద్ధులమును యోగ నిష్ఠము కల పరమబ్రహ్మ తాయలీ యోగ్య. భాగవత సంవత్సరములలోని కీర్త్యులని కలము తెచ్చి. అందరి యోగమును విష్ణునిచ్చుచే పాండ్యరాజు నా వాదము పలక పినిపించజేసెను. విష్ణునిచ్చురా రాజును వైష్ణవని చేయుటకు రావమువలించు అంబు పూజ. భాగవత పత్కారములనుమూలించిని యెరిగి రావోచితమును యోగము మనదేశించెను అ యుపదేశము రాజ పాలన. అలాగి వానిని శిరియును ఒక ప్రయిచ్చ కీర్త్యులడు అన రామారీ యును శాంతివ్యసన పరివాదను మునియు: ప్రయిచ్చవలపలేశించిన దాంబుచే వారి వలన రాగాలు పాండ్య మున్వర్తకవలన పమ్యులమును.

వైష్ణవమున - కార భేదము ననుసరించియున్న సాధనము ప్రదర్శించుటకై రామలి కథను దహు పురాణేతి హాసముల కదాపర సంగ్రహమును విష్ణు పురాణము నుండి తెచ్చి అముక్షమున కూర్చెను.

యామునాచార్యుని జ్ఞాన భక్తి -

యామునాచార్యుడు కూడ విష్ణు రక్షుని ఎరిగిన ప్రేమియై రాజ సలా వారిమున విశిష్టాష్టత దర్శనమును పొంది, రాజాను వైష్ణవోననిన నాడే. విష్ణుచిత్తుడీ భార్యమును గృహస్థాశ్రమమున భగవత్ బాగవత కైంకర్యసరుకై యున్న పరువున నెరివేర్చెను. యామునాదా ఎనివి ఆచార్య కులమున వేర శాస్త్ర ముఖ్య విద్యలభ్యసించు చిరు ప్రాయముననే విద్యహించెను. మరి రామలక్ష్మీ విషయమును విదర్శించు రెండు కథలీల చేర్చెను? దీనికి కొన్ని ముఖ్య కారణములున్నట్లు తోచును. మొదటిది శ్రీ వైష్ణవమున గల ఆశ్చర్యల భక్తివి. ఆచార్య తత్వ చింతనను ప్రదర్శించిన విషయ సమగ్రతను పొందించుట కై యుండును. రెండవది శ్రీ వైష్ణవమున జ్ఞానము భగవత్ కృపచే భక్తిగా పరిణమించుచే విష్ణులమై పరమ్యుని పొందు అనామమున్నదని చెప్పుటకై యుండును. మూడవది యామునాడు రాజైన ఏమ్మకు ఆతని కైత్రయ్యత్రకు ప్రతి బంధకమైన వర్త ఋతువును, అనుకూలమైన శుద్ధియవును విరాలిగ వర్ణించుటయును. యామునాడు సన్యాసాశ్రమము స్వీకరింపలేవును కుమారునకు రాజ్యమప్పగించు పందర్బమున ఆతనిచే ఉపవ్యసించుటకును, కైన పెద్దపాతి యగు ప్రభువు నలన నితర మతస్థులు పొందు ఉపద్రవములు ప్రదర్శించుటకు, అంబ యుండును. ఏనితో మొదటి రెండు కారణములు ప్రాప్తిలాంశముకు భక్తి సాధనల వైవిధ్యమునకు సంబంధించి నవగుటచే కొంత విస్తరించుట ఉచితము.

(1) ఆశ్చర్యలు - ఆచార్యులు

విష్ణు చిత్తుడు వ్యాదయ భక్తి ప్రధానముగా గలిగి, భగవత్ ప్రేమానందపు లోతుల ననుభవించి, భగవత్కృపచే తాము తరించి, ఇతరులను తరింప చేయుటకు యత్నించిన ఆశ్చర్యల సంప్రదాయముతోనాడు. వారి వలన ఆతడు కూడా వేర

శాస్త్రములను గురు ముఖమున పెరించిన వాడు కాదు. రాజు సభావార మతనికి దైవా రేశమున అమృతమును విడిచి యాద్యుచ్చముగా ఎరిపించెను. కనుకనే ఈయన ఇతివృత్తము పెద్దివర్తకాచారమును గూర్చిన దివ్య సూరి చరిత్రమున చేర్చబడిన ఆచారములు శాస్త్ర దివ్య భావము కన్న స్వయంబుధము, దక్షి, పెరిమేక్షర కన్న ద్రావము. ఈ యనుభవమును వారు నిత్యామృత్యునిములోని కనుపదించుటచే స్థిరపడి మార్గమృతి కవకాశము లేకుండ తరించ గలిగెను. వారు తరించగానే వైష్ణవ సేవా తర్కము ననువరించి, కుల వయో లింగ భేదములతో విముక్తియు లేక నిర్వణమును తరించ చేయుటకు సందేశమును ముఖ తమిళ గీయ రూపమున నెనుదించి, భక్తిని శ్రీమముగా సలా పూర్ణమును నాటుకొనలేని వారిని, జైన భౌద్ధముల నుండి ముగ్ధించిరి. ఇది శ్రీ వైష్ణవ ద్రావము దశ, ఆచారముల సంప్రదాయ మననగిరి.

రాసు రాని వైష్ణవ భక్తిని ప్రత్యక్షులైన జైన, అద్వైత, శైవ పెండియల శిందముల నుండి రక్షించి, రావరికాపు సామ్రాజ్య సంపాదించుట అవసరమయ్యెను. ఇందుకై వేద శాస్త్ర తర్క ప్రమాణములతో భక్తికి సంప్రదాయమును ముగిర్చి, మన్వసృష్టి మగు దర్శనమును నిర్మించుట యవసరమయ్యెను. ఆ పని నారంభించిన వారిలో ప్రథముడు రంగనాథ ముని. రానిని మరికొంత పాదించిన వాడు యామునుడు. దానిని సర్వ నిమంజనముగ సంపూర్ణ మొనర్చినవాడు శ్రీరామానుజుడు. పిమ్మట రామానుజ దర్శనమునకు కలిగిన యాక్షేపణల నదుర్గొన్న వారిలో మణవాళమాముని, వేదాంత దేశికులు ముఖ్యులు. వీరిని ఆచార్యులందురు. వీరి చరిత్రము గురు పెరింపరా ప్రభావమును తమిళ శిందమున చెప్పబడినది. ఆచార్యుల పూర్వాయనేశము, ఆచార్యుల తత్వ చింతన - శ్రీవైష్ణవమున కొకటి పూర్వాయము - రెండవది కవరము. ఈ రెండింటిని ఐతరవనవదే శ్రీ వైష్ణవపు సంపూర్ణ స్వరూప మేర్పడదు. అందుచే నమగ్న వర్ణన యందభిలాష గల రాయలు విష్ణుపత్ని ఆచార్యులతో పాటు యామునారాయుని చరిత్రను చెప్పెను. నిజమునకు యామునుడు చెప్పనివైనను రెండు శతాబ్దముల పిమ్మట వాడు. అట్టి ఆరవ యాశ్వాసమున కీర్తించిన రామానుజులు, మణవాళమాముని, వేదాంత దేశికులు, తరగపయలియు తర్వాతి కాలపు వారే. అయినను రాయలీ

యోమునుని కథను, రామానుజాదుల ప్రాంతము, బ్రాహ్మ వేదమును ముప్పానకు స్వామి చేతను, బ్రాహ్మర్షుల చేతను చేరి యొకటి చేర్చించెను. కదా తీర్చమున గాకుచ్చును, భక్తి విషయమున సాకల్యతను పొందెను.

జ్ఞానము - భక్తి - కృప -

యోమునుని కథ చెప్పుటకు రెండవ కథగాము రాయలు శ్రీనైష్ఠవమున జ్ఞాన భక్తి ముప్పానకు గల ఎప్పుడ సంబంధమును, నాని పాత్ర పర్వములను ప్రదర్శించుటకై యుండుట, జ్ఞానము వలన శ్రీ నైష్ఠపులు పరమ పురుషుని స్వరూప రూప గుణ విభాతులను అతనికి గల సంబంధము తెలిపి అతని యందమరకముకై తన సైతవ్యము విని, నైపు మర్శించి, అతని కృపచే ముక్తుడగును. శ్రీనైష్ఠపుని జ్ఞానము భక్తిలో పెద్దపెరించి, భగవద్భూత పరపర్యను, ముక్తిదాయకమును, విష్ణుచిత్తుని జ్ఞానమిట్టిదే! అయిన అపార్య కృపచే జగత్సర్వముల తత్త్వమును తనకును పరమేశ్వరునకును అపార్యముగా కల భక్త్య-స్వామి (శేష-శేష) సంబంధమును, పరమ పదమున గూడ భగవత్ పరిపర్యయే తన పురుషార్థముగలుగును తెలిసి, అపార్య భూ పరమేశ్వర లబ్ధిమని విశ్వసించి, ఆ తెలిపి, విశ్వాసమును, భగవత్ బాగవత సేవా రూపమున శ్రీయో శీలమునర్చెను. ఈ సేవారతి అతనిని మార్గమ్యతుని కాకుండ రక్షించెను.

ఇక యోమునుని జ్ఞానము - అపార్య కులమున నతడు వటువుగా పరిచించి వేద శాస్త్ర, నిర్వల వలన కలిగి పాండ్యరాజు వలన పరతత్త్వ నిర్ణయ వాదమున, విష్ణు తత్త్వమే పరతత్త్వమని విశ్వాస్త్యైతమే మతమని ప్రతిష్ఠించుటకు ఉపయోగించెను. ఈయన జ్ఞానము అనుభవము కాలేదు. ప్రేమదళుల చేరమ లేదు. అట్లు చేరుటకు కొంత భగవదనుభూతి కలుగి వలెను. అరి యోమునునకు ప్రత్యక్షముగ లభించలేదు. విష్ణుచిత్తుడు తనను రాజు నిటా వారమునకు పొమ్మను స్వామి అవతరి వివగలిగాను, తన అశ్మతమే అతనికి విప్లవించ గలిగెను. "నీ ఇచ్చయే మిచ్చక పోవోయి" - అను స్వామికి మారు పలుక నంకిము. పరిలో వారి అతని చేతగతి వలసెను. ఈయను తనములు భగవదనునొక తత్త్వముగ భావించుట వలనకాక భక్తి వరముడగు పరమ

పురుషునిగా సేవించుట వలన కలిగిన సత్కర్మామరూతి. యాముసుడు పాండ్య
 విభావాదమున జయము చేయవలెనను తలపు హిదా భగవత్ప్రేరణ చేతనే
 సంభవించెను. కాని, అది రిచ్చావలెననున సత్కర్మముగ తన వాక్కుచే శాసించుట
 వలన గాక, అంతర్యామిగా మండి, అతని కా తలపు పుట్టించుటచే కలిగెను. యామున
 విష్ణుచిత్తుల పాదసత్వోని భేదమును మరొక విషయము వలన నృష్టపడుచున్నది.
 విష్ణుచిత్తుడు వార తుల్యముగా తనకు పాండ్యలాకా యిచ్చిన ధన మశేషముగ
 బాగవతుండు. స్వామి అలయ సేవకు వెచ్చించి రిక్తుడయ్యెను. మరియు, శ్రీశత్రుత్వ
 గృహమున ద్రవ్య, తండంములుగా నున్నను పూర్వపు మూల నిర్మాణ దాస్యమును,
 ఉత్పాదకతతో ఉండును పూర్వముకన్న కలి గుణముగ, బాగవతి పూజా ప్రవణుడై
 యుండెను. ఇక యాముసుడు వాదమున గెలిచినందునకు మెచ్చి పాండ్య రాజీచ్ఛిన
 సహృదయిని పరిణయమాడి అతడు రాజ వాసిన య్యరాజ్యమును స్వీకరించి, యువరాజై
 రిద్ధిత్రయోక్తలు చేసి, యుద్ధములు చేయును. వావారేశ విప్రులను తనుపుచు,
 సంవత్సరతో అనికము దుర్బలాగ్గొన్నరుడై ఆరమరచి, నిశ్చంకుడై యుండెను.
 ఈయన వేద శాస్త్రజనితముగ భావము భక్తిగా పరిణమించక, భగవత్కృపై
 తపించకపోవుటచే, సమయాయురంతో మరుగునడచు, తుదకాతడు తన పెద్దలు కూర్చిన
 నిధిని చూపించునను వారముచి సత్కర్మని పెంబ శ్రీరంగాయమును స్రవణించి,
 "సీపెద్దలు కూర్చిన నిక్షేపమిదిగో తీసికొనుమని" అతడు చూపిన శ్రీరంగవతి
 శ్రీపరయ్యగ్న దిచ్చనముచే వారయ్యగా ద్రుమ లొంగి, తన ప్రహారమునకు విశ్వదమును
 పొంది, శ్రీరామ ముత్రుని వలన దివ్య మంత్రముపరేశించెడి. పంచ సంస్కారములను
 పొంది, అంతట నిలువక తురీయా శ్రమము చేరెను.

యాముసుని భావము వ్యయముగా అతనిని మాయావరణము మండి
 రక్షింపజాలక పోయెను. రంగనాథుని కృపచే ఆ పాద లొంగి, అతని భావము భక్తిగా
 పెర్యవహించెను. అప్పటి మండి అతడు రంగనాథాయముననే యుండి, అన్యాయం
 దివ్య ప్రణంధ రహస్యముల వసుదూతికి తెచ్చుకొని మహాభక్తుడై, స్వీతి రత్నమును
 ప్రశస్తినీతిమును ప్రస్తాన త్రయముతో అమలించింది. శ్రీవైష్ణవ ద్వితీయాచార్యుడై
 రామానుజుల ఉతయ వేదాంత నిర్వాహమునకు మార్గ దర్శకుడయ్యెను.

ఈయన తనతం దయ్య దూడ దైవ ప్రేరితమై, అనూచ్యమగు మలుపులు తిరిగిమె.
వలు (ప్రాయమున రాజ నెటానాదమున పాల్గొనుట, ప్రాడ వయస్సున రాజ్యత్యాగము
చేయుట ఇందుకు ఉదాహరణలు.

ఆముక్తసాగ్యుడ - మధుర తల్లి -

రాయలు రాజ్య యోగ, తత్త్వ పాదవలను చిత్రించిన ఏమ్మట, ఏనికి కీరీట
స్థానముగ ఆముక్తమున మధుర తల్లిని వెలయుచెను.

అమె ఒక చిన్నారి బాలిక, విష్ణుచిత్తాదుల వరి, పూజాయోగ, తత్త్వములందా
మెకు ప్రవేశము లేదు. అమె దగవంతునా నేమె వ్యత్యాసానికి బాపించును. ఆయనను
మధుర ఈ ప్రధానమగు వరూ బావముతో అనుకోరించును. పాదనను పరమ
నేమె యని పరమానురక్తియని, మధుర దక్కియని నలు విధములుగ నూచించవచ్చును.
పేరేదైనను, ఆ పాదన వలన అమె యోశించునది ఏమ్మె ఐక్య రహితుడూతి. అమె
యోశాంక్షించునది ఏమ్మె చిత్తాదుల ఏమ్మె పాపార్థ్య పాదావ్య పాదుల్య ముక్త
రూపములకు అలీతమగు మధుర రహితుడూతి. ఇదియే గోపాల కృష్ణుని మోహన
వేణు రవమాలించిన బృందావన గోపాలు పొందిన రహితుడూతి. ఇదియే "రహితుః"
యని ప్రకటించినది ఉపనిషదంతర్భూత యమలవము ఇదియే. "యస్యగ్ర వార్ష
మధుర వదాన" (ఋగ్వేద ఏమ్మెమాత్ర). ఏమ్మె మధువార్ష త్రిపాద చిన్మావమును
సంకీర్తించిన వేద ఋషుల యనుడూతి. ఇదియే ఇటీవల కాలపు వారు తమ తమ
తన దర్శముల ననుసరించి అనుదించిన మధుర రవము. ఇదియే వింబార్కుచి
రాదాకృష్ణ పరతత్త్వ ప్రమామడూతి. ఇదియే వల్లదువకు పుస్త్ర మార్గము నవలంబించిన
నైకుండాతీతమగు రావలీలామృతము, ఇదియే నైతమ్యుడు - శాంత, రాజ్య, సత్య
వాత్సల్య పాదవల వరిశయించిన రతుర్వర పురుషార్థములమ (పాలోక్య పామిన్య
పాదావ్య పాదుల్యములు) బ్రహ్మ వర్షబ్రహ్మ బావసంమ మించి మారుకోసాసనచే
అచింత్య భేదాదేర బావమున ఏడ్చిని పొంది, శ్రీకృష్ణ భావామచి యు, స్వరూప శక్తియందు
పాల్గొని, అతని యానంద సౌందర్య ప్రేమలతో నందరాడినది.

అమృత మాల్యదా బ్రహ్మచారి తనగమున కామ రివ్వ ప్రేమయే కారణమగుటచే కవి అందలి దశాంతరములను కొంత వివరముగ ప్రితించిపట్టగవడును. పూర్వ జన్మమందామె టూరేచి, విష్ణుచిత్తునకు ముకుంద ప్రపాదమున తులసి వనమున శిశుప్రాచుమున లభించి, అయిన ధర్మగోపినీ గోముగ పెంచబడెను. అంతకు ముందే అమె వయస్యులు వాగవ్య లిరుగుపొరుగు బాగవతుల గృహముల జవించిరి. ఇంతలో అమె బాల్యము బారి ప్రేమాయుగమునకమహిమెగు నవ యౌవన సీమలో కాలిడెను. ఆ సందర్భ నిమయమందామె వయస్యుల లక్ష్మీనారాయణుల రోమ్యం పెండ్లి పొడెడు నారాయణుని కళ్యాణ గుణముల వద్దుల మొప్పుగ వివగ వివగ-ప్రాప్తవ్య వింస్కారము వలన అతనినే వయవిగ పొందెననివను ౬౩ ఆలోకిక బుద్ధి జనించెను. అప్పటి నుండి అమె జీవితముక ప్రేమ తమస్సుగా మారెను. అందు మొదటి దశలో అమె నారాయణుని అవతారరీతిను ఎదే ఎదే లోలోన స్మరించుచు వర్తిల్లిను. అ స్మరణ తానా నారాయణునకు తగునా? యను విచేహముగ మారెను. విచేహముక చిన్తా రేఖను శ్రవణ తీసెను. తండ్రి మువ్వనాదు ప్రియ జలంకరణకై కట్టి బుట్టలో నుంచిన కమ్మ చెంగళున పూలోమాలె అమె నాబద్ధించెను. వానినామె, తనముంగురులు దుష్ట. ఎడమ వాకింత యురుగునట్లు క్రొత్త రీతిగా చుట్టిన దమ్మిల్ల వలయునా యెగున నెవ్వరెరుగదుండునట్లు ప్రేమతో కొంత సెపు కీలించి, బాచి నీటిలో నీడ చూచుకొని మురిపి, వానిని మరల తండ్రి పెట్టిన చోటున నుంచ పోగెను. ఎన్నార్ల వట్టియానంతో మురియ గలదు! మాలలను పెట్టకపోనే గాని, వాని వలన వామెకు నమాయ కలుగ నారంభించెను. కాని, ఎవరితో ఏమని చెప్పుకోగలదు? తన మనోహరుని గుణములు పొడిన వారి నామె "నీపొడిన వారి చందములే పొడిగ (వ్యాధుముగ) తలపెచ్చును" ఇతడు తనను ప్రేమించిన పతులను కాపొడినాడు. రాముడై నీతను, భార్యగణను, కృష్ణుడై గోపికలను ఏమి మఱపెట్టెను? అని యుపాసించెను ఈ యుపాసించిన మదింత నిప్పువ్రాకు కారణమై రాత్రిల్ల నిద్రపట్టుక వెడకలో పారరాడును. తన వంటి అడు పుట్టుపునే విందించుకొన లేకను, ఈ యుపాసించిన ఊరట కల్పించక, పును పునః స్మరణ కారకమై దాదమున చికాకు పరచుటచే, అమె నానాటికి చిక్కిపోసాగెను.

ఇదంతయు, అమె చెలులకామె అంతరంగ మిందలి దివ్యానురాగమును తేల పెరిచెను. వారామె ఇంగితము వామెచే బహిర్గతముగా చెప్పించి, అమె చింతను మావృతపోయినచో ప్రచూరమగునని అమె గుట్టును గీరివేయ పోగిరి. వారి గీరి మాటల కామె వచ్చు నాపుకొని, లేచికోసము జూచి, కాదుపొమ్మని తేల పలికెను.

వారిని తేల పలికెనే కాని లేవ భారమెట్లు తెలిసేగలదు. ఒక విండా న్యాయము వలన, తన మనోవేదనను వెల్లబోయు అవకాశము లేదు. దాని నడచిన కొలది అది పుటపొకొప్పిలలి అమెను మరింత ఆలయించెను. అయినను దాని వామె వహించి, అయినను ఉండలేక ఒక్కొక్క మాట రాత్రీ వేళయిందంటి పాటుని, వేణుగోపాలుని మోహన దూపమును పూరించును, రాధను విందించును. ఈ మాటలను పొంది విన్నయామె ప్రిహితరాండ్రు అమె ఎదుటబడి నిగ్గదీసి యడిగి, తుదికామె పూర్వ జన్మమున ఏత్యులకామెయని వెల్లడించిరి. దీనితో అమె ప్రేమ తనమ్మ మరియుక పుట్టమాకందించెను. వారి మాటలు వినుచునే అమెకు పూర్వ జన్మ మందలి క్రిదా వ్రాపించము అనుదూతమయ్యెను. దానితో అమె క్షరాంగియై, నోరి, తెలిసి కనువెరిచి, ఈ జన్మమున నాతనిని పొంద సాధ్యము కాదు గాన స్రీయారాధ దళతో తండ్రి తన నితరుల శిష్యుల ముందే, యోగి శక్తిచే తమపును పోగొట్టెదమని నిశ్చయించెను. సఖులకామె వేగపాటును వారిని, ఆ యదువంశ మిదానిది శ్రీరంగవాడుడై వెలసెనని, అతడు చిరుదగుటకు తమ యూరి వారిని రికంపుమని, అమె అలుపు తీర్చిరి చెలి కరైల ఆశా నిందేశము వెలన అమె గుండె కోత మరింత విశేషమయ్యెను. సఖురాండ్ర నమాశ్వాసమామెను కొత్త పలపంతకు పాల్పరచెను. ఇంతలో ఆశ, ఇంతలో నిరాశల రాప్పిల్లలో అమె గుండెకోత మరింత భారాకరమయ్యెను. అమె చేతన, వేళవేళకు చెలులిడు తెలిచి వెలుగుంతో, అంతలో మాగు చింతల చికెట్లతో అవ్యవస్థితమై, ఉదయ, మధ్యాహ్నా సాయంత్రం జాగ్రదవెజ్జలలోను, రేయి వృష్టివృష్టిలోను, ఏ పొడ్డు కనుగొందక, పకల కాలముల మారలు లేని అరాటముల నందడించెను.

స్వప్రయత్నమున కట్టుబడితే ఈ లోందుడుకుల వాళ్లుకామె దృష్టి ఆ యూరి మన్ననాదు వారొంపుమని చెప్పిన విధుల సూచన వాళ్లుయినను.

అది మార్గం, నిండు చరిత్రము. ఆ నిం వాళ్లుకామె ఒక్కొక్క దినప్రకమును కల్పించుకొని, ప్రత్యక్షముననే మన నియంతితో మెల్లని, ఇంటి వెనుక దిగుడు బావిలో స్నానమాడుచు, రోజున కొకటిగా తాను తరించిన వూరూ గీతము ననుసరించి మును, వాసలు గుమ్మడి గింజలె తెల్లని మట్టి తింకమును తరించి, చెయ్యిలతో మూడి, అరటి పండ్లను తీసికొని గుడికిపోయి, మ్రొక్కి, వేదికపై రంగురంగుల ముగ్గులు పెట్టి, బేల గోవేరితో దీపకలిపి తీర్చి ద్వయ మందరి పూర్వముగ స్వామి వక్షమున గలువ దండల చేర్చి అగిడు దూపము తిడి, చావ్యమగు చక్కెర, నేయి, అరటి పండ్లను వైద్యమిచ్చి, అకండ్ స్థిరతతో తాంబూలము నమర్చించి, గర్భ గృహ ప్రదక్షిణము చేసి, వివేకయై, తన కోపము తరించి, చరణ తీర్థము కొని, స్వామి ప్రసాద లబ్ధమగు మాల్యము తాల్చి, తిరిగి ఇల్లు చేరెడిది.

ఇల్లు చేరుటే గాని అచలామెతు శాంతి కలుగుటకు బదులు గుడిలో కలిగిన వైద్యము చెదిరిపోయెడిది. చెదరిన వైద్యము మూడ గట్టుల కామె శ్రీవృష్ణుని గుణములను స్వరచిత తమిళ గీతములతో (నాచ్చియూర్ తిరుమొళి) పాడుకొనెడిది.

ఇల్లామెతు చరిత్రల మంతయు అనురాగతాపముతో గడచెను. ఇంతలో వైద్యప్రాణి వైతవ్యముల వనరాగోదయము చేయు వనంతము వచ్చెను. మ్రోడులు చిగియెను, చిగురులు పూచెను. పువ్వులు కొయలయ్యెను, కొయలు పెండ్లయ్యెను. కాని అమృత మార్గం అకాలత ాడియే యుండెను. శ్రీహరిదైన గీతములు ప్రేమ విపంచికపై పాడుటయే కాని, అవి యోమెతు మనో రంజకములుగా లేవు. గళము గర్లరమగుట కాశ్చర్యపడి మ్రోవ్వుడులతో నవి యంతమగుచుండెను. తొలి దశలో స్వామికిచ్చిన మాల్యములను తరించి, సింగారించుకొను నరరా పోయి, పామ్ములప్పు చీరంవ్వు చికాకు వీరెడెను. పూర్వము ఏకాపము కొరకు వానినిమార్చెను. అమె ఇప్పుడు

చెకాకు తొలగుటకు మార్చి మార్చి. ఈ మార్చేలో ప్రత నిష్ఠ కారకమిట్లు నటించు పలసి వచ్చెడిది. ఎంత తెలివితో సంవరించెనను ఆమె వలవంత దాగక తండ్రి కంటబడెను. ఆయన ప్రేమ తపస్సు నడుగడు తనకు చిట్టలు లేరు. ఉప్పు ఈ చిట్ట ఇట్లుండుట కాయనకు నెవ్వగ కలిగెను. అదిగ పెరిగి పెరిగి రోజు రోజునకు పెరుగు తనయ తమ గ్లాని వలన అత్యంత దుఃఖమయ్యెను. ఈ వింత తపమునకు కారణమెరుగక ఆతడామెను వారింప జానెను. వారింపిన కొలది ఆమె వలవంత. తన దుఃఖము పెరిగెను ఇక తరించలేక అతడు తాను కొలుచుచున్న మున్నెనూరు గుడికి పోయి, నమస్కారానందము, పునర్జన్మస్వర్గము కిది, "స్వామి! మీదాసి యగు నా పుత్రుక ఏమి గురించియో వివ్రతమగు ప్రతి చర్య చేసి శరీర శోషము చేయు చున్నది. వలదప్పు ఏనరు అపూత్రకుడనగు నాకు పుత్రులైనను, పుత్రకుడైనను తానే నేనేమి చేయుదును. మరి ఆ తపశ్శర్య మా తపశ్శర్య వంటిది కాదు. ఇది ఏమి తపమో! ఉన్నాదము కాలేలు! ఎంత తపదీయి లక్షి కలిగనను. మారోంట్లకు ప్రకృతి సంబంధము ఏడువదు. అంతర్యామియును నీ వెలుపలి రీతి. దీని తెలుగు పరిగింపమో" యని విప్లవించెను.

అప్పుడా స్వామి "ఈమె దూరేచి. పరాచా విష్ణువు వలన మాత్ర దానిది గాన పూజా మహాత్మ్యమున ప్రసన్న బ్రహ్మ రాక్షసునికీ పూర్వ దూరము కలిగించిన కథను విని, విష్ణు పూజోపచారములలో గానము విశేష అలవదమని, అమెయు నైస్సచి గావున, ఆ గాన పూజ పాచరించు కుతూహలమున నీకు కూతురుగా లభించినది. అందుచే తగవద్దయ్యిగా మిమే, రాక్షసింబగిల్లు విష్ణుగారా పమేతమగు గీత రసమున ప్రార్థన పుచ్చుచున్నది. ఇంత కంటి పెరము లేదు. రంగనాథుని సేవించుట కామెను శ్రీ రంగమునకు తోడుకొని పోయిరమ్ము. అంతయు మేలగును" అని వెలచిచ్చెను.

విష్ణు చిత్తుడిది విని "ప్రసాదము" అని మరల ప్రణామము చేసి, వసి పల్లకిలో కుమార్తె మంచి, అనేక పరిచారికలును బాగవత పరిపత్నలు కొలువగా, ప్రయాణ పర్యాయములతో పరమామరాగమున శ్రీరంగమునకు పోయెను.

అచట గర్భాంతయుమును ప్రవేశించి ఆముక్త మాల్యద రంగనాథుని వలె పంక జములకు కుమారాంజలు లర్పించు యుండగా, అమెలో పొంగిన, నిర్భర ప్రేమావేశమునకు చింతలచే చిత్రీకృత అమె తరల పంజరము రాశలకపోయెను. అమె యాత్మ రానిది వేదించుకొని రంగనాథుని కృపకు పోగొట్టె. తుట్టాంత వీమును చేరి, అయినలో లోకకృమును చెందెను.

ఆముక్త మాల్యద దివ్య ప్రేమ గార ఇంతటితో ముగిసినది. కాని రానిది మంగళాంతము జేయుటకు కవి మరికొంత పెంచి, విష్ణు చిత్తుడు తనకుమార్తెను తన యనుమతి లేనిదే అన్యాయముగా రంగనాథుడు లోపనైని కొనివని అదనెట్టుట, భాగవత క్షోదమునకు ఆ భువన రత్న రియినది, అమెను తండ్రి విడిచి ఇంటికి చేర్చుట, తరువాత భ్రష్టాంశ్రాదుల ద్వారమున పెళ్లి తాయబారమంపుట, విష్ణు చిత్తుడందుకంగీకరించుట, రంగనాథుడు దివ్య మార్గమున విష్ణుచిత్తునింటికి తరలిపోవుట అచట సాక్షాత్తయముగ ఆముక్త మాల్యదా రంగనాథులకు పరిణయమగుట, వారు రుషావ్రాత్య మేలుటతో ముగించెను.

ఆముక్తము - ద్వివిధ శైలి

ఆముక్తమున వింతుమించు పెగము లాగము న్నాకమించిన కలా కథనమున నెమన్న ప్రజలకు మదోరముగు బాసాడు తెలుగు వినిపించును. పెగమునకు కొంచెముక్కున లాగమున ఎండిచులకీ దుర్బోధముగు బలం ఎంపబ్బును. బహు శక్తి పొందితి, విజృంభించును.

రాయలు బాసాడు తెలుగు నవలించుటకు రెండు కారణములు కను పించును. మొదటిది శ్రీ నైష్ఠూరివసేళము - రెండవది ఆంధ్ర విప్లవి ఆసతి.

నైష్ఠ మాయన ఆత్మకు వ్యక్తి గతిమగు ఉట్టివన పోయవలయు గాక, మహా సామ్రాజ్య నిర్మాణమున కర్హులంద్ర ప్రావిదులతో సాధ్యమగుటకు లావ పుష్టికమును సాధించుటకు ఉపకరణముగ బాపించెను. ప్రజా సామాన్యమున నైష్ఠ మత ప్రచారమునకు ఉదాత్తములగు పూర్వకారలనయోగించినంతగా శక్తి చిర్యలుపయోగించెను. అందుచే రాయలు ఎంబావకారులతో ప్రజల మదికొనియును మిక్కిలి మెలకువతో పాటించెను. ఈ మెలకువలకు

తెలుగదేలయిష్ట చేశంబు తెలుగేమ

తెలుగు వ్యభుంబి తెలుగో కంటి

మొల్లవైపులు గొలువ తెలుగనే బాసాడ,

చేక భావించు దెలుగు లెన్న

అను ఆంధ్ర విప్లవి ఉద్బోధము ముఖ్య కారణములు ఎంబావ్యము. కఠింగ దండయాత్రలో రాయలు శ్రీరామ విజేతముడగు ఆంధ్రమరుమరిముని సేవించిరియి, హరిహరవర ఉపసాదమున నాటి లాతి ప్రియ ఆరవి కలలో పాక్షాత్తి, దించి, రసకుల మెప్పుకై రాయలు రచించిన గీర్వాణ కావ్యములను ప్రశంసించి, "ఇట్టి పాత్ర ఆంధ్రము అసాధ్యమా? అందునకు ప్రయముగా నొక కృతిని వివిర్ణంబును"ని ఆదరించి, కావ్య

వస్తువు అమృత మార్గద పెంటిలి వృత్తాంతము. బాని ప్రజలు బానియ (బాసాడు) తెలుగని నిర్దేశించెను.

వచ్చుచో అంద్ర రేఖమును పాలించిన అంద్ర విష్ణువునో తెలుగును గూర్చిన మమకారమంత నిలిచి యుండగా, ఎందరో తెలుగు కవులను పోషించి, వారి కృతుల సంకీర్తము పొంది, తెలుగు వారి వాదర్థిని దలచిన రాయల మాట చెప్పలేనా? ఆయన అప్పుడప్పుడే తెలుగు సేమల నుండి ఒక గణపతులను పొగడోలి క్రొత్తగా తెలుగు వాటికి ప్రణామయ్యెను. సార్వజనీనముగు బాసాడు కండ తెలుగున తన వైష్ణవ సింహామును జని ప్రియుము చేసి తాను జని ప్రియుడు కావలెను. వారి మధ్య భావ విమోచకము వర్ణిల్ల జేయవలెను. కావ్య కంబులో పెచ్చులు తాచినా తెలుగు సంభాషణలోని ఒడుపులు, నుడికారపు సాంపులు వలారును. 'తెలుగిరేం' అని అలలి అలలి పర విశ్వాసముతో నాట్యమాడిన అల వెంటియే ఇందుకు మొదటి దృష్టాంతము.

ఇట్టిదే తెలుగు సంభాషణ ప్రాంతిని తెలిపడి ఒకటి రెండు నిర్వచనములు చూతము.

నీ యిచ్చయి మిచ్చక పో

నోయి మునివ్రవలో చెచ్చి ఒప్పించుమ భూ

వాయకు వధ ఇందులకై

మే యుచ్చము వెలవడు - అవల నేమున్నాడన

ఇది పాండ్యరాజు నిలిలో ప్రతి వారులను గలిచి, రాజును వైష్ణవనిగా చేయుమని మన్ననాడు స్వామి విష్ణునిత్తున కావలిచ్చినపుడతడందులకు ఎమర్తుడను కానని విష్ణునించినప్పటి స్వామి వచనము. దీనిలో స్వామి ప్రారపము. అతని మాటలలో బాసాడు ఒడుపు, ప్రాప్తుములు.

కేశిద్యజుడు తన చేసువు పులివాత రచినపుడు, యుక్తము లింగము కాకుండ ప్రాయశ్చిత్తము తెలియుటకు అంతకు పూర్వము తనచే ఎరాశేతుడై అధ్యాపాసమున మిచ్చి భాండికుని ఏమిపించినపుడు భాండికుని మంత్రులతోగని తంపుమని చెప్పిన ముట్టమున పర్యవములు నుడికారపు పడుపులతో నిండియున్నవి.

"ఇంక రెన్నాళ్లు మోచి, వీరంక వెనుక

గలుగఁబడెన బ్రహ్మాత్మ దంపితోహ" --- (3-39)

"ఈనేర బలియు వశమిం

దో పడివెరి పామునాడు పోయిన రాక్షసం

బీదధి గ్రహములు వారెక

వీరెవని నేలు మదచి యేర్పడలేవుమా" (3-44)

ఇట్లే, పెట్టి శ్రమము మురిసిన పాండ్యరాజు యామున వటుని తోను (4-60), ఆముక్తి మార్పడ తన వెలులతోను, (5-56) విష్ణుచిత్తుడు రంగనాథునితోను, (7-49), అడివ నంభావగాలు బాసాడు తెలుగుకు దృష్టింతుములు

రాముల ద్విపర శ్రేణిలో రెండవది - ప్రబంధ లక్షణముల ననుసరించి విద్యా స్పర్థతో కూడిన భౌడ శ్రీ. దీని మూల వాడుమడు కుమార వంటిన కర్తయును వన్నె చోడుడు. ప్రబంధ రచనకు కాను తెనుగును నిర్ణయించిన ఈ కవి రాజ శిలామణియే అందుకు దిన్నెనును ఇట్టి కూడా యేర్పడెను. ఆయన రస్త్వలో ప్రబంధము పది ప్రాణములు, బొమ్మిది రచనములు, ఎదువెపిమిది వర్ణనలు, ముప్పదియారు అలంకారములు, డెబ్బది రెండు భావములతో కూడి ఎని ఐదుముల నర్మలించి, బుర శిల్పభాణమై, దుప్పచి హస్తలోక వనములను దంఢింపెను, జగన్నాథ్య ప్రభావముతో ఎందును మారులేక మరదాగము వలె ప్రాసరిమి, ఎక్కచి కావ్యము వెలుకాని అమ్మచెలి పెయ్యార్పావైలె రిల యూపింపెను" అదొక కావ్యమా? అదిదోపిరుదా?

పాల్కురికి సోమనాథుడు కూడ ఈ ప్రబంధ లక్షణములను శిరపావహించెను.

అనలీ విద్యా స్పర్థ నిష్పేయ గారితోనే ఆరంభమయ్యెను. ఆయన తన కాలపు వేంగి పెద్దయో పరిమత్తుల ప్రాతికూల్యమును అరిగమించి, వారిని మెప్పించవలసిన పాడయ్యెను. (ఆంధ్ర-1-142)

ఈ వివాదములను ఆయన మోంఁగముతో పోల్చి, పాముక పాకకాపనిక' 'బారతి మోర రణములో' వారాయులువి వలె తనకు సంపూర్ణ కల్లాలుక ప్రాకృత,

వైశాచిక, ఆంధ్ర వాఙ్మయ దురందరుడును, కవితా శేఖరుడును అయిన నారాయణభట్టు అభిమతముగా తోడ్పడినట్లు చెప్పుకొన్నాడు.

అనాటి నుండి తెనుగు కవిత శంఖమున రోసినగాని రీత్యముగాకుండెను. మధ్యమధ్య తిక్కనాది మహిమలు ఒప్పుదునను జాత్యము కాని సంస్కృతమును తెనుగు క్షయంలో నొప్పించుకొన్నను, రామరాను రాయల నాటికి తెలుగు ప్రబంధ కవులు కవితా శిఖామణి కట్టి నమివరించి, పోలా పోటిగ సంస్కృత పెరిమాయిష్టమగు ప్రాదతర ప్రబంధములను రచించుట పరిపాటి అయ్యెను.

జాను తెనుగు వారులగు న్నా వోడుడు, పొల్లూరి! పోమనాథుడు కూడా పండితుల మెప్పుకై ఒకరిని మించి ఒకరు గాఢ సంస్కృత విద్యా స్పర్థ ఆరాము నుండిను. రాయల పెద్దలి మెలందించి, ఆంధ్ర ప్రబంధ కవులందరికన్న దుర్లభామగు సంస్కృత సమానియులతోను, పదకాలముతోను, అలంకారములతోను సింపెను.

వన్నెవోడ, పోమనాథులు ప్రబంధ రక్షణములను పోటీంచి ఐదులవిధ వర్ణనాదులను చేసినను, ఇవి మితముగా నుండి, వారి కావ్యములు కథా వస్తువు ప్రధానముగ నుండెను. ఏ పురాణము నుండో ఇనుమంత కదను గ్రహించి, ప్రబంధ సంప్రదాయము ననుసరించి, క్షుణ్ణిమ వర్ణనల భావము క్రింద అంగారునట్లు చేయసాగిరి. ఏరు తమ కావ్యములు రాక నడంలో కవి పండిత రసకులచే కొనపింపించుకొనుట ప్రధాన లక్ష్యమయ్యెను.

టాప్తా పాండితియే గాక తన క్లిరి యుండు ముఖి వన్నెవోడ కవితా శిఖామణి విరించినట్లు అరుచరి వారును పద్యాలను ప్రదర్శించుట పరిపాటి అయ్యెను. రాయల నాటికి పదవడి స్థిరపడి కవులలో విద్యా స్పర్థలు పామావ్యమయ్యెను.

రాయల దువవ విజయ సంవత్సర చిట్టి విద్యా స్పర్థతో కూడిన ఉద్దండ పండితులకు విత్య సెలయమయ్యెను. ఆంధ్ర పండితులే గాక, కన్నడ, తమిళ, మళయాళ పండితులకు ఆశ్రయమయ్యెను. పోహలీ రంగము ముదాలగలా మయ్యెనని

తెలుగు గాథలన్నీ ప్రచారమందుచున్నవి. యివని వెలయు సరిలో రాయలు వివరిన సవాలు వెదురుకొని, సంస్కృతాంధ్రములందు ప్రాద పర్యమాలిక వాకువుగా చెప్పి, రాయలనే గండపెండేరము తొడిగించుకొన్న పెద్దని గాఢ దీనికొక దృష్టాంతము మూత్రమే! ఈ సమస్త సాహితీ సమరాంగణమునను, రాయలు సార్వభౌముడు.

అయిన పట్టాభిషేక కాలమునకు (1509) కావ్యాలంకార మర్కణ్డవి పేరు పొందినది. అష్టదిగ్గజములలో పేరు మోపితిమి, పెద్దన, రాయలకు పారిజాత మనువుల సంకీర్తనచ్చిరి. వారిలో రాయలను- "కవిరా ప్రాసాద్య పరీక్ష" "సాహితీ, ఎమరాంగణ సార్వభౌమ" యని, "లోకజ్ఞమాతా విద్యాపతిపాత" యని పరిపరి విధముల కీర్తించిరి. ఈ ప్రశంసలు అముక్త రతనకు పూర్వమే కలిగినవి. ఈ కవుల మాటకీమి- అముక్త రతనకు స్వప్నమున ప్రేరేపించిన ఆంధ్ర విష్ణునే రాయల రచనలను ప్రశంసించెను. అయిన రాయలు రచించిన సంస్కృత కావ్యములను పేర్కొని, వానియందలిశయించిన ఉత్త్రేక్షారులను, విరులుగా రాగిన భావ వ్యంగ్య ర్థములను, పేర్కొనెను. వీనిని యిటులా సరిది. పండితులను మెప్పుంచుటకీర్తి రచనలు చేసినవాడు తనకు సైదుముగునట్లు ఆంధ్ర భాషయందొక కృతి విర్మించెదా? ఆంధ్ర భాష అతనికి సాధ్యమా?

ఆంధ్ర విష్ణుని కోరిక రాయల కొక అపరి. రచనోద్దేశము స్థిరపడు సమయమున తెలుగు రాయని ప్రశ్న అతనికికొక ఎవాలు.

రాయలు తెల్లవారాడే. కొలువున ఎల్ల జనులను కానిపించుకొని ఆంధ్ర విష్ణువు తనకు కలలో కాన్పించిన వస్త్రపు మృతాంతమును వారికి చెప్పెను. వారు పార్వ విస్మయ సస్యంత్తులై ఆ వస్త్రపుము సూక్ష్మాంశములను వివరించి చెప్పిరి. దాని వలన కలుగు అనేక ఖిదములు పేర్కొని, ప్రబంధ విబంధనము గావించుననుట రాయల కితోదిక గాఢ సారస్వతోద్గృహమును సూచించువని చెప్పిరి. వారింతటితో అగక, 'అఖర్వ మహామాధిరూప్యమందగు తుర్యపంశంజునం బుట్టినట్టి' చికిట్టి శోధని పరంపరలే మద్భుతమని అయిన పంశమును కీర్తించి ప్రోత్సహించిరి.

వ్రజల రాజాధి రాజు వీర వ్రజార
రాజవరమేశ్వరార్థ దుర్గావధోశ
పాపిల వమలంగణ పార్శ్వభూమి

కృష్ణరామోద్రా వ్రాత వివిక్తంపు మనో" (1-44)

ఈ పంక్తివలన కృత్యాదిని వేరి, కృతి రచనలో నాక యుండును కృతినతి పంకాదిక వర్ణనాభాగమును పూర్తి చేసెను

ఇట్లు విద్యాద్వైతకో ద్వివిధ కావ్య రచన యందు పండిత కవులచే కొనని మెప్పించిరి, మరియి ఆ విద్యజ్ఞులని చేతనే కావ్య రచనకు ప్రోత్సహించబడిన రాయలరాముత్తమును పండితులు పన్నెడు స్త్రోతములగువల్ల పంపియిరి పది. పరూప గుంధపంతు అంధ్ర పన్నెపూడించెడి తీర్థేశ్వర్యలంకారాదిశయముతో తెలుగు వ్రజలంద మర్యాదలవనమనిరించి, పురి, బులు పట్టనాదులతో పంపియిరి సాము గరిడీలతో రచన పాగించెను. పిని చూచియే నేటి పండితులు రాయల అముక్త శ్రీ యంతయు గాడ, భాషెన్మ పంపియిరి సమాని యొప్పుమని, పాపాగ ఇల్పమని, పాపము నారోపమని, దుర్బలా ప్రాడి వలన పరిత్యజితిచే త్యజమైనదని, వ్యాఖ్యే లినిచో యేనాడో అంతరించి యుండిరిని, అనిముగ పరిశీలనా ఫలితముగు ౬౬ అర్థ పత్యమును లోకమున వ్రారాము చేయుటచే, పర్యాయము అముక్త రసాస్మరనా యుత్సము నుండి విముఖులగు చున్నారు. ఇది పూర్ణ పత్యము కొరని, కావ్యమున సగమునకు పైచెడివి కదా భాగమంతయు. పాపాన్య పాపాశ్రీప్రియులకు కూడా మనోర్హస్తి, రసవంతమై, ఎట్టి వ్యాఖ్యల వసేక్షించకయే అముక్తము యు మందరిండ్లు పశివమై పర్యాయము రంజకముగ ముచ్చదని ఈ రచయిత యూహ

బాపాడు కడద వెలుగు రాయల అమితవము

రాయల పంపియిరి కావ్య రచన పండిత ప్రశంస నందికొములుకు కాని అముక్త రచన అంధ్ర జలకాష్టాని స్రీతికొరకు

"అంధ్ర భాష అసాధ్యంబో అందునాల్క,

కృతి వివిక్తంపుమింక మాకు క్రియము గాగ" (1-13)

దుష్ప్రద్యమును గీర్వాణ భాషయందే పండితులు మెచ్చు కావ్యములను రచించిన రాయలకు, సత్యము నాలుకపై యుండు అంధ్ర భాష అపార్యమా? విశేషించి, తన ఆరాధ్య దైవమును విష్ణు ప్రేతివై ఒక్కగా వాక్క, కృతి అపార్యమా? ఆ తెలుగు తీరుతెచ్చులు చెప్పవలసిన కారణము తెలుగు వల్లదుడే విష్ణుర్థ దేవము. ఈ విష్ణుర్థయే రాయల సంస్కృత శిష్యులమునకు తెలియలిట్లుయే నిర్వహించబోయినచో దాని పొరగు కదా భాగమును కూడా ముంచెడిది.

ఏ కావ్య భాషయైనను అయో దేశ కాం ప్రభావితములు మెదిలితమే. కావ్య భాష ప్రాదమే అయినచో అది దుర్లభమును పండితుల యాక్షేపణ అపాహ మెట్లుగును? రాయల కావ్య భాండారమున దెండు యేకము దర్శించినచో దుర్లభమును అక్షేపణ ఎల్లపాహయగునో తెలియును. దానికి గూడ అంధ్ర విష్ణుని అవతరయే ప్రమాణము.

రాయల బాసాడు తెలుగు భాండారము

పండితుల వసులుకు వారితో మెప్పించుకొనుటకు వ్రాసిన సంస్కృతము వటుంచి అంధ్ర భాష వాక్క, కృతిని నిర్మింపుమని యాచరిచ్చిన అంధ్ర కలకాక్షుడు అందరి ఇరివచ్చుమును, అందుపయోగించు తెలుగు వ్యూహమును కూడ అవతరించును.

దేశమా (దేశ ప్రజల) తెలుగు-మేనా తెలుగు ప్రతిభును, తెలుగు కలకండ దేశ భాషలలోనా అదిరిష్టా అని యింతగా కీర్తించిన తిన్నరనమేమి? దానిని గూడ అంధ్ర విష్ణువే మోలించెను. తెలుగు తీసి, తెలుగు తిప్పరవము దాని బాసాడు యుడువూరే (నంభాపాణి సైనికరిగో మున్నాది. రాయలీ అంతర్యమును గ్రహించి కదనంతమ అట్టి పడినెను. అసలీ తెలుగు వల్లదుని వాక్యమే అందుకు నిదర్శనము. దీనిలో తెలుగుదనము. బాసాడు రీతి ఉట్టిపడుచున్నది. సంస్కృత భాషకు పెద పమాన మునక నైకమైనచో తెలుగునకు అంతరి అంతరి యువియల కూర్చు ప్రాణమని కని గ్రహింప తిక్కన యంతరి వారి అభిప్రాయము గదా! అంద్ర విష్ణునిట్లు పరికిన చిన్న అట వెండి, అట యింపులతో అయింబడినది. ఇది తెలుగు తనమున కొక మచ్చు ఇందలి తెలుగు బాసాడు ఒడుపేమి?

అందర విష్ణుని అవతరి కర్తకర్మ క్రియాత్మకముగ వ్యాకరణోచిత వాక్యముగ నేర్పడలేదు. తెలుగొందుకొందువా లేము తెలుగు, వేవా తెలుగు వల్లరుడను. తెలుగొ-కండా ఏనిలో కర్మ, కర్మ, క్రియా విర్జితముగ వాక్యము లేదు. ఇది తెలుగు మాటాడు రీతి. అయినను, భావమును ప్రకటించుటలో ఇది పూర్ణవాక్యము కన్పి విష్ణుముగ మున్నది. మరియు సంభాషణలో "ఇందు వలన ఇది అందువలన అది" యను ప్రక్కటి పద్యతి కంటే "ఎందుకందువా? ఏమిటగా?" అను యిదురు గొండి ప్రశ్నలు తెలుగు వారి నుడికారమునకు వదిలిబట్ట మెల్లొప్పును.

ఇంత సంయుక్తముగి, ఇంత సమీకృతముగి, ఇంత దృఢముగి తెలుగు వల్లరుడు భాసాడు తెలుగున ఇచ్చిన యావతినీ రాయలు తిరపావహించి కలా భాగమున తెలుగు రాయవీకి, తెలుగు వారికి, ప్రయుమగువట్లు తెలుగు నుడికారమును గుప్పించి, తెలుగు భాసాడు వడుపును కదము త్రొక్కించెను.

కథలో మొదటి సంభాషణలోనే ఈ తెముగు భాసాడు వడుపు వివరమును, శాస్త్ర గ్రంథ పఠనమున శాత్యండుడవని మొరపెట్టు తన దివన రామదగు విష్ణునిత్తుని విలులుత్తారు మన్నవారు స్వామి సాంద్య ఎలావారమున పాల్గొని నైవేదమును స్థాపింపుమని అవతరిచ్చును. అతడందుకు తన యునుమర్మతను నేకరుపు పెట్టుచు విష్ణునించును. దానిని త్రోపిపైని స్వామి ద్రుమ దర్శముతో అరలించును.

"నీ ఇచ్చయి? మిచ్చక నోవోయి ముని ద్రవణి -" అను పర్యటావమిత నుడికారపు సాంపును వెలాయుచున్నది.

నీ యిష్టమేనా? మొదలుకుండపో! ఆ నెరలో శలిపించువరి వేను. అవతరి నేనున్నాను-ఈ భాష తెలుగు వారి నోట ఈ వాటికిని ఏమి తీరి!

"భూవల్లరుడెట్టిట్లు!"

రా వారము నేనె, తివమతంబు అయింప

గావచ్చెనా? మాతముగా

రావించుమటచ్చ"

ఇది కేవలం తన మనసు వేడించుటకు మాత్రమే వచ్చినది కాక నిష్కారము అయినది అవును.

యెడలనుచు పులివెందుల వంటివైన ప్రాచీనములను తెలియుటకు కేరళాదేశము విరాటమునై, కాంచీపురి పట్టణము రాగా, అతని మంత్రులు కేరళాదేశమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, వారి వ్యాపారము ప్రాచీనము, అంతయును తెలియజేయుటకు, అందులకు సాక్షులు.

అయితే మార్గము తన దగ్గర (ప్రతిమ) విడుదల చేయించుకొని, వారు వేరించగా, 'ప్రతిమ' అని పేరుపెట్టెను. అందులకు విడుదల చేయించి పట్టణమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, వారు కేరళాదేశమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, అందులకు సాక్షులు.

ప్రతిమను పట్టణమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, వారు కేరళాదేశమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, అందులకు సాక్షులు.

ఈ విధమున పట్టణముల వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, వారు కేరళాదేశమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, అందులకు సాక్షులు.

అయితే పట్టణమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు

మన మనోహరములు, అతనిన మర్చివారి మారి యగు శ్రీనేరము వెంకట రావురావు పాదులు అయినందుననే కృష్ణముల వెడుకుకొని, పండిత పరిజ్ఞానముతో, తమ పట్టణమున అయితే మార్గము కేరళాదేశమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, వారు కేరళాదేశమునకు వెళ్ళినది తెలియజేయుటకు, అందులకు సాక్షులు.

విశేషములను పట్టించిరి. కాని వారి పమ్మగి దృష్టి ఏదోకో అమృత మాల్యద శరీరము వర్త భాగమును కండ తెముగుపై ప్రసరించలేదు. కవి గుణాధికములను చెప్పుచు, "ఇతడు మహావీరుడు వ్యావహారికాంధ్ర భాషా పరినిష్ఠుడు. చిందో వ్యావహారిక నదీష్ణుడు" అని మోత్రమనిరి. కాని అమృత సంస్కృత శైలిని అద్భుతముగ ఎదుర్కొనిరి.

"అమృత శైలి పాషాణ కల్పములు అమృత - ప్రాడములు ఏమందనము. ప్రాడ రసముల కన్నగోయము. దానిచే అద్భుతముగ ఉత్పన్న కలుగును. మను చరిత్రము ప్రాడము కాదా? దాని యర్థమును మహావీయులు జాలూరి అప్రయ్య పంతులుగారు వ్యాఖ్యాన ములమున అందరకు తేలువరుచుని యెడల అరియు పాషాణ కల్పము కాదా? మను చరిత్ర. రామన పాండవీయాయల మాట చెప్పిన అక్కరలేదు. అమృత శైలి పాషాణ కల్పమే అయినను, దానిని బీరించి అర్థము అడయుటచే బుద్ధివిశలత మెండగును. గ్రంథము రాదగార్హము. ధృతము అగును. కవిత్వము. ఇమిడికయు అరిచేయొప్పునయు. అరికారము నామెయు కారణములు. అరికారికి క్లృణవదాముగు సెస్సార కరివతి రోముగావి. అపరికారికి అరికారమునగుననదైన పారచూయిష్ఠిలో వినిర్మితమయిన అమృతము పంటి కరివ గ్రంథము పుణ్యపరిమము.

అమృత పాకము నారికేళ పాకములు కంది. విరిపక్వ పవన పరి పాకములు మేలు. అరి పవనమున గింజలువి త్యజించవచ్చుననిది. (వేదము వారి ప్రతి - 1927, పే.59-62-148)

అమృత సంస్కృత శైలి ఏలు పడుచుంచిన శ్రీ శాస్త్రుల వారి పమ్మగి దృష్టి - వర్ణనాధికముగు అర్థభాగమువచే గావి, కదా భాగమును మందరముగ తీర్చిన కండ తెలుగుపై ఏదోకో ప్రసరించలేదు. అయినను వారు కవి గుణాధికములను చెప్పుచు "ఇతడు వ్యావహారికాంధ్ర భాషా పరినిష్ఠుడు" అని ఒక మాట విడిచిరి.

(ప్రాడ సంస్కృత శైలిలో పాట 'కాపాడు' తయగు మిడికారమును క్రుతి కూర్చిన అమృతము రాయల ద్వివిధ శైలి కుశలతకు గొప్ప తార్కాణము.

అముక్తము - వర్ణనలు

అముక్తమునె శ్రవిత వర్ణనలున్నవి. ఏదో పురు. యును వర్ణనలు ముక్తము కావ్యములో మూటికి 29 వంతులున్నవి ఏవిని వరలికను కరాగమవము కుంటువడడు. మరికొన్ని వర్ణనలు కదలలో అంతర్భాగములుగ మున్నవి. వర్ణన వర్ణములన్నియు మోక్షాధి మోక్షములగు నాప్తికి వివరములతోను, కవి కల్పిత అలంకారములతోను నిండియుండును. అందు చేత వర్ణన వచములకు తావుండదు. వర్ణములు దిగువగా చేపడేరి, వ్యాయామ స్థల సంధిలుండుడు తాములను తలపించును.

మనవర్ణనలు శ్రీవిలులుత్తరము:- అముక్తమున శ్రీవిలులుత్తరము, మరుత, శ్రీరంగములను గూర్చిన వర్ణనలున్నవి. కవి ఈ వర్ణముల విశిష్టత స్యురించుచున్న వర్ణనలను రూపొందించెను. విలులుత్తరము కవి-రక్తి-ధిశ్శుంతు, యోగి-రోగములకు కేంద్రముగు భూమిగా నైన్దవ శ్లేశముగా ప్రదర్శించెను. ఇతటి గ్రహాలు బుధయమువలె ఉద్యానముల అంతర్భాగములందలి కొలనులలో వెలువూతో ప్లివమాడి గృహమార్గమని అభివేషార్చనలకు దీర్ఘమును, కలువలను దీపికవి, దివ్య బ్రహంలాను సంరావముతో ఇండ్లు చేరుదురు. ఈ ఇండ్ల ముఖ ద్వారములపైన రంగారు నీరూచివంశ్శ్రీ, రెండేనుగులు, శంఖ చక్రములు గల చక్రములుండును. అది దిగువ యుగులలో ప్రతిదించించును. ప్రతి దివమా యుండ్లలో అదిచి లాగవతులకు సన్నదీయ్యపు అన్నము, పప్పు, కొవ్వులుగట్టువేయి, వెలు కూరలు, పాలు పెరుగులు, తాంబూలములతో అర్చన జరుగును. యోగీశ్వరుడగు విష్ణుచిత్తనిలల బాగవతార్చన అయిన యురువులకెనుకూలములగు వది పెదకొండు పరార్థములతో పెరమ రోగ్యముగ పొగును. ఈ వర్ణన వలన కవి విలులుత్తరము లాగవతుల రోగమును మోపించును. ఇతర రోగులపైన కూడ మున్నవారు అందు ప్రభావము వ్యాపించి యుండును. పాయం వేళ, కేలి వన పరమ్యుల మండి గూండ్లమీరిచేపు వాంఠం రెక్కల పలుపలులు, క్రంకారములు పారరిండ్లలో ప్రతిధ్వనించి అచటి వారికి అందు యుండులికాపాతి

ధ్వనునిపించును. వేళ్ళ పీఠిలో తమ ఇంద్ర అనుగుల మీద పడరాదుముగ వాదమాడు కలాపతులు ఆలయ శంఖాదానము కొరకు తలలోకొంచి యుందురు. శ్రీ శార్వణులను జూచి అంజలింతురు. ఇట్లు కు విలులున్నారనొక పార్శ్వక యోగ లోగదూమిగా చిత్రించెను.

మైథుర:- ఇది హింద్య రాజదాని దీనిని కవి రాసినందున పేర లోగ దూమిగా చిత్రించెను. దీని మహాస్థాత దుర్గద్యారములు. కనాటములు, శాపై చిత్రించబడిన కొండలంత కోతులు, అకపములు గోడలు, మురుతాలు, పరంగులు, పాతాళమును చూచు అగస్త, భీకరముగ జూచు కల్గిన నేపి బండలతోనే రాంట్లు చేయుచు వెదురువచ్చు మరపులేమగ - మరుక పేర దూమియని తెలుపును. పేరులలో వుచ్చుములము, లావణ్యములు, వారితో దీరములాడు శృంగార పురుషులు అంగళ్ళలోని కుంభము, కన్నారీ, కద్దూరము, వనరత్నముల రాసులు, పోల్గొములపై విహరించుచు విలాసి జీవనము గడుపు సంపన్న గృహములు, ఉద్యాన వృక్షములకు శాస్త్రములగు కృత్రిమదోహములవచ్చు విలాపములు, అడవులలో జల శ్రీదరాడు కామినులు, మరుక లోగదూమియని తెలుపును. మరుకరాగు మత్స్య వృజాకు పీఠలోగవసంతరాయుడు.

శ్రీకృష్ణము:- ఇది శ్రీ సైన్య దివ్యదేశముంబుదోమ ముఖ్యమైవది. దీనిని పేరు మోక్ష దూమిగా చిత్రించును. శ్రీరంగము తానె నైతుండుము. నైతుండుమందలి పరతయే ఇనటి కావేరి. నైతుండుమందలి దివ్య అవార్ణులే ఇనటి పరక్ష బాగవతులు. నైతుండునాడుదే రంగ నాడుడు. అచట పిచ్చక్తి పోయిదామిలే ఇనటి అంతుగోపుర రక్షకులు. ఈ సర్వమువకు రంగనాథుడు వెదుడు.

ఋతు వర్ణనలు

అమృతమున శ్రీమృ, వర్ష, శుక్ల, వసంతములు వర్ణించబడినవి. ఇది కావ్యము నూటికి 21 వంతు లాక్షమించివది. దీనిలోని వివిధ ఋతు స్వర్ణనకు 1. ప్రకృతి, 2. వృక్ష, 3. జంతు, 4. మానవ స్వభావములను సూక్ష్మ వివరములతో చిత్రించెను. ఒక్కొక్క

ఋతువు రాదుల కొక్కొక్క నరాన బావమువానిచ్చుచుండును. వీనివినట ద్యోతిర్మండలమును గుర్తించుటకు కొన్ని వక్షస్థి రామంను చూపినట్లు మారించుట మాత్రమే సాధ్యము.

శ్రీశృంగు:-శ్రీశృంగు లీశృంగు అది వరులను, చెరువులను మెదుగులను, బావులను ఎండించును. దిక్కుల ముఖములను కందించి. ఎండమావులతో కొప్పును. మిడి గాల్పులను లేపి, అడవులను దావాగ్నితో కాల్చును. మార్యాగ్నితో లోకమును దహించి. ఆ బాడిదను బూరుగు ఏలల నాకుమున కిగజిమ్మును. లేత దొండుమల్లె సోదలు ఎండకు మోల్చిలును. ఒడలు కాలివ్వాడు లేను అగ్ని బొట్టల వలె రాతిళ్లు వాని వివళలో పెద్ద పెద్ద పూలు చెప్పలుల్లి పుట్టును. కొంగలు ఎండిన చెరువులలో లురద వ్రోక్కును వెదకి వెదకి నిన్న చేలను, వర్తలను మ్రొంగును. చెట్ల శ్రీంధ నేద్రించు బాటసారులు, చెట్లవేడలతో దొర్లుదురు ముఖమారులు పెగులుతోటలలో గడిపి, రాత్రి చెంగావి వస్త్రములు రరించి, తంబో మల్లెలు తురిమి, గుడ్లమ మోయు ఎర్ర చీమల బారుల వలె, చెరకుగామగుల వద్ద చేరుదురు.

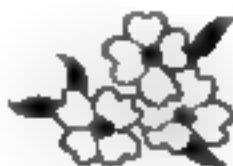
వర్షము:- వర్షము ఎండరము, లీశృంగు మీద. అమృత ఋతు వర్షవలలో వర్షా వర్షన సౌర్యలోమము. రాదులు వర్షమును పుట్టుక నుండి, అంతమును పో . నమగ్రముగ వర్షించెను. మేనుము బుల్బుల్లి అయి, మిడిగాల్పులుదగ్గి, ఇంద్ర రమస్సులేర్పడును. తరుములు, మెరుపులు, ఏడుగులు విచ్చలించును. వడగొండ్లు తొలి నిమకులు పడి అవిరులు లేచును. నీటి తుండెలలో వచ్చి చీకట్లలో మునుగును, దొంతరులు దొంతరులుగా జల్లుపై జల్లుగా అల్లుకొనును. యుండూమరుత్తు వలన ఏకైక, పోరన, తెరిపి లేకుండ, కడవ వంచినట్లు నీటి బరువుతో భూమిద్రవ్యంగువల్లు కురియును. ఈ సమస్త వర్షముతో మనము తడిపి ముద్ద యగుదుము. చెరకు అకు పసిమి, రేణువు బారి, తోలు ఎరువు - ఇంద్ర రమస్సును పోయును. పుట్టగొడుగులు మొలిచి, పుట్ట రంద్రమును మోయును వేరేడు, పంములు పండును, మొగలి. కడిమి, కొండమల్లె మర్రి, అడవి మొల్ల పూయును. మేడిపొద్ల చెట్లములలో నీరుదారి రోపరి రోమలు బ్రేలికి వచ్చును.

పక్షులు తడిసికొట్టుకొంటున్నాయి. తిలమిది నీరు మూసిన కనులలో చేరును. కనులు మొదమొదలాడే రెప్పచేదనలు కొంచెము పిచ్చును. మరల మూయుకత్తి వానికి లేదు. కనులలోని నీరు ముక్కులపై చేరును. ఈపరాడక కొంత వీటని, నోటిలోనికి తీసికొనును కొంత గూటి క్షుర కడ్డును. మిగిలి పుట్టి మోకాళ్లు రొమ్ములలో వచ్చును. తుదకు రెక్కపిడుర్చడలేక చేష్టలుడుగును.

పూరిండ్ల గృహాలులు చెమ్మగిరిగిన వంట చేరకుతో పొయ్యి రాజేయబోగా, అది రాకాలకు బదులు పోయాయి. ఉప్పు విప్పు కూడ జరుగును. ఇల్లిల్లు తిరుగగా రివ్వంతవిప్పు అబ్బును. అద్దినా ఇంటి బిల్లులలోని పూరి పెట్టి వివరక రాణడు. రాజీనా ఇంటి వాపాలు పెట్టక రవండు. చవిరినా దాని వలన కూడగుట కష్టము. కూడయునా పొగముట్టుకొని మితి చుక్కి అమరదు. ఆ చుక్కి పెట్టిన బహుబాహుము తొలి వంక్కి తీరును. గృహాలులకు పునఃప్రయత్నమే మిగులును. ఈసారి వారు పొయ్యిలో నేతి గుడ్డ ఇంటి కంట మొరలైనవి వాకుమయినా లెక్కింపదు. ఇట్లు రాత్రి వరకు వంట చేసినా వారు అబ్బును లేని వారేయగుదురు. ఎడకలకు చేరితేరు. ఇట్టి వర్తములో అవస్థ వదు బాటపాదులు. పాలము కాపులు మట్టి మియ్యెలవారు. మిర్యపాతులు. అర్జ్యప్రదాతలు ఎందరిందరో కనుపించును.

శత్రువు:- శత్రువు ప్రకాంతము. మందరము. శత్రువు మేమి జలము నేలపాల్చి. అకనము నిర్మల విలకాంతిలో మెండును మార్క చంద్ర నిష్కలములు దీప్తిమంతములగును వెలిమిబ్బు తుంపులు సంధ్యా కాంతిలో సైలాగమైరబడి, వెలుగుతున్న చిల్లని కర్పూర శంకమొల వలె మండును చంద్రకాంతిలో తళతళలాడును. రెల్లు పూయును. పరి పండును. చెజకు పక్వమగును. చేదులు రామర కాదల పొడవునున్న మేగుడ్డను తినును. కాలం వెంటపైకి పాతును తేటనీటిలో పెండి చేపలవలె తళతళలాడును. పాలమున పచ్చ గడ్డిమేయు అపులు దూడలను తింది చేపును. అబోతులు పెద అపులలో పెరుగిత్తలేక గునుకుతీయును. మెడవంచి ప్రయాణలో గొంతు కొవ్వు కదలుచుట్లు రంకెలు వేయును. మరపులేమగులు పటిరసిన పోరాడును. పరి చెరకు చేరి వచ్చ మంచెలపై కాపుండి. చిరుకలను తోలు కాపు కన్యల అమాయక వాన్యములలో పాలములు కలకలలాడును.

వనంతము:- మంతము సవ జీవముతో సాంగును. సూర్యుడు ఉత్తర రిక్కుకు తొలగును. చలి కాలమున నిద్రించి, వనంతమున మేల్కొనివెట్లు అగ్ని శిఖలతో దీపించును. వెన్నెల చిక్కని పాలవలె ప్రకాశించును. గొడ్డులు పుచ్చాదులతో సైకిగురును. సముద్రమంత మంచును మలయోచింము సులువుగ మ్రోగి నువ్వు తిరుగును. పండుటాపిలు చాలి చెట్లు ఎర్రగా చెగిర్చి వనలక్ష్మి ప్రసవించిన పసిబిడ్డల వలె వర్దిల్లును. మొగ్గలు బిడ్డల రంతముల చలి పాలమరించును. మోడుగు, ఇచ్చ, గోరంట, మామిడి, గోగు, పొగడ, అశోక, ఎంపెంగ, స్రెంకగా, వావిలి, బొట్టుగు, ఇందుగు చెట్లు వ్రాకై రీవలు వూచును. వెదురు, జిప్సె గుటురులు పెరుగును. తుమ్మెదలు మరుసానోత్పవములను జరుపును. వీని సాహస చర్యను రాయలు సుకుమార చాన్యముతో వర్ణించెను. స్త్రీలు చలికాలమున పెదవులకు వూసికొను పైనమును వాడుటనూసిరి. దోమతెరలను సైకెత్తిరి. కుంపటులను దీసివేసిరి. చలికాలపు కమ్మరి వూతలు మావి అగడు చందనకలవమును అందిరి. చెవులకు చందనము వూసి, గులాబీలతో అలంకరించిరి. కొప్పులలో సంపెంగ వరుసలు వేరినవి. చేతులకు వంటకముల వాసనలు పోవుటకు ఎర్రగా మెంయుటకు కుంకుమ పువ్వు పులిమిరి. వ్రతులు చ్యవ. శైలి రాయల విశిష్ట పరిశీలన, వర్ణనా చాతుర్యి ఇవి మచ్చుతునకలు.

ఆముక్తము - రాజనీతి

ఆముక్త మందలి గర్వ పెర్వముల మొత్తములో రాజనీతి నూటికి తొమ్మిది వంతులకు పైగా మున్నది. దీనిని స్పృశింపనిచే, ఆముక్త పెమ్మిక్త పెదియు పమ్మగ్నము కానేరదు. కావ్యమున రాయల వ్యవస్థమును ప్రతిబింబించు ఎట్టములలోనిది ఆత్యంత ప్రధానమైనది. ఆయన కీపితములో అనివాదాన ఎంబందము గలది. దీని యందాయ మకు భక్తితో ఎఱువమగు అభివేషము గలదు. ఇందు చేసే అయిన దిక్కి బంధుయును ఆముక్తములో దీనివల్ల వచ్చించెను ఇందు కొరకు విష్ణునిత్యవకు రెండు వందలొండ్లు తిరువతి వాడగు యామునుడు విష్ణునిత్యవకప్ప వూర్వదపియు, ఆయన కదను విష్ణు చిత్తుడు మన్ననలు వలన వినిపియు కల్పించెను.

ఆముక్త రాజనీతి అనాటి రాజ్యాంగములును అమోఘ్య ఆప్త సైన్యములను గూర్చి, రాష్ట్ర దుర్గ భాండారములను గూర్చి, రాజ ఆమెవరించవలసిన నీతిని, వివరించును. రాయల దిష్టితో రాజ అంగి, లక్ష్మీమణి అంగములు, అతడున్నచో వానికి స్థితి, వానిని సుదర్శించ జేయు మూలకారి. అతడే! స్వయం శరీరాంగములను పోషించి పరిదిద్దినట్లే రాజ రాజ్యాంగమును దిద్దవలెను. ఇందు చేసే రాజను గూర్చి రాయలు 46 పెర్వములను వినియోగించెను. ఇది రాజనీతి మొత్తములో మూలముల్ని యారు వంతులు వైల మూర్తమించివది.

రాజ జన్మించుట, దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణాదికవైన, సైన్య పెరిపాంస కొరకే, కనుక అతడు భర్తము నందే దిష్టి యుంచి క్షాముల కోర్కె, ప్రజల యుండుటను తీర్చవలెను. దాని వలననే అతని జన్మ పెరిపెనును. ఎట్టి పరిస్థితులలోను, వినువక, సైబలను రక్షించుట, విషమైన మొరలు తీర్పుట, రాష్ట్ర వర్తనమునే హృదయమున కోరుట - ఇవి అతని సురమ విరులు. అట్టి రాజ మేలును సైబలు కోరుదురు. వారి యొక ముఖపు కోర్కెను వారి రోపిలి పరమాత్ముడిచ్చును.

పండితుడు, బిరుదు, అయిన రాజ - వీరి, నైపుణ్యముల వలన స్వకృతి వలన, రాజ్య వ్యవహారములను నాలుగింట మూడుసార్లు తెలియును. తనకు తెలియక పండిపించిన ఒక పాటు, మిత్ర బృందము వలన తెలియును. అత్య పరిశీలన వలన తన తప్పులను తాను గుర్తించి, వానిని త్యజించి, నిర్వాగమై, క్రూర దండనలు విధించక పాలించినా చిరకాలము నిలువ గలుగును. భోగము లభుభవించుచున్న రాజు బహిరంతరదైరుంపై దృష్టి మందపలిమ. నిర్ద్విమగు తన దినచర్యను నిర్ణీత కాలములో నిర్ణీత విధమున అనువరించవలెను.

అముక్త రాజవీరి రాయుల స్వయామదనముతో మోడి విఫలముగ నున్నది, పూర్వ గ్రంథాధ్యయనము మోడ ఇందు చేరి యుండును. ఏనివి గుర్తించుటకు ప్రత్యేక పరిశోధన యవసరము

రాజు, రాజ్యాంధరమో తల్లడైగి వెలిను. ఉగ్ర దండము పనికి రాదు. వయ్యలను ముమ్మారు క్షమించవలెను. అదిమి వెచ్చి వెలిను అగి అపరాధిని శిక్షింపవలెను. పుష్ప ప్రజలు, వృద్ధు, దండ బియ్యమువలననే . తమ రక్తములను వెరవేర్చురు. రాజు రక్షక రేటులను రాలించి, నరియగు అపరాధిని పట్టి వెంటనే శిక్షింపవలెను. దొంగలను తుమను వలెను. విధివివాదు తవంతలు తానే వెచ్చివరకు అగి వాడు వెచ్చనప్పుడు వెంటనే చేర్చుకొవలెను. తాను అతి తూరుడైనను, తన తూరుల గర్వాభావముల విసుగును ఓర్చవలెను. వారిలో తన శిష్యమునే కొంచవలెను. సామంతులను తీరేసామును నాకర్షింపవలెను. వ్యవిక్తము వలన ప్రమాదమును మాన్చుకొనుటకు నైరికి పగము రాజ్యమిచ్చిట్టినను, లోని నైతి శివకొనవలెను. అదను మంచి నైరినై పెడవలెను. అపాద్య పర్వతాగిగ్యములలో వెనించి, లోనికడ నేయు ఎరుకల గ్రామములను ప్రియపదవి అన్యాయుల కిచ్చవలెను. వారు వారువేల్చిన నగుదురు. అటువిలులు కొద్ది తప్పుకే పగ పెట్టుదురు. కాని, అడివమాల తప్పరు. పత్యము వలన వారిని వెళువరు కొనవలెను. దూరం యెడ, దూరద్వీప వర్తకుల యెడ, కాందిశీకుల యెడ, ఉదారముగ విధించవలెను.

ఇంకను మంత్రులు- వీరి అర్హతలు, దుష్ట మంత్రులవలననుట, మంత్రులపై గూడచారులు. అధికారులు- వీరి క్రమబద్ధిత్వ పాపీయము, వీరి చెడు నడక, వీరిలో

ప్రజలకుపాడులగువాడు. వారులు- వీరి అపవిత్రులు. అపామానములు- అపూరు. వీరి అపవరము, వీరిలో పాపాపాతులు వంటి సమస్త రాజకీయ విషయములను వర్ణించెను.

దొరభవ వారు పలువురు అప్రకరవారు కావలయును. వారిలో స్వర్ణము పెంచుట రాజాదు ప్రయోజనము. వారికి తగినంత అధికారము, సైన్యాదులను ఇచ్చి ఎని గొనవలెను. పామెంచుటకు మౌళము మిలము ఉన్నవి దూము లిచ్చవలెను. కోశము వ్యయ విభాగములకు ఒక పాలు, ఉన్న సేవార్యులకు రెండు పాళ్లు, భారదాగృహమునకు ఒక పాలు, వ్యయము చేయుచులెను మొదట దేశమును స్వాధీనపరచుకొని దుర్గములతోను సేవలతోను, నాద్యులను కొరడవలెను లేక సైన్యమును పెంచి వెరువులు కాద్యలు ద్రవ్యంప సేవలను చురూపమైన ఎన్నుకోను. భాగ్య రూపమైన ఎన్నుకోను, ములువును అమగ్రహించి వాచిని ఎన్నిక చేసి దనమును గ్రహించవలెను. అడవులు వరినాద్యులలో అమెరిము, రాష్ట్ర మెచ్చమున లేకుండ చేసి దొంగల భార తప్పించవలెను. సైన్యమున కాయకంట్లకు విశారమున చేతిమచ్చి అశ్వములకు పాఠతోషణములతో కూడిన కొలువు ప్రసాదించి, తృప్తియను చేయుచును. అప్త యోధులకి మంచి గుఱ్ఱములను ఏనుగులను ఇచ్చవలెను. అశ్వగణ శాలలను రాజా తన స్వాధీనముచేసి యుండుకొనవలెను. దండయాత్రలు మఠలీలుగా చేయువలెను. శత్రు బలమును బట్టి ముందుకు పోవుటో, ఎరికి దిగుటో నిర్ణయించవలెను. దుర్గములను బ్రాహ్మణులకి యిచ్చవలెను.

ఈ విషయమున దిక్పాదుడు, ప్రజానిష్ఠుడను పెండితుడు, శూరుడు, భోగి విత్యకాగిటాకుడు వలెవిగిలెత్తడు. రాజ్యపాలనము ముగ్ధ తంత్రమును సమముగ నెరిగినవాడు, అగు రాజుల మార్గము ప్రకాశించువ్వుని రాజ్య చక్ర ప్రవర్తనదలదే మంత్రుల యుద్ధభాగములలోని మంచి చెడ్డలను నిర్ణయించుచురి అతడే. అతని ప్రణామమునకు ప్రతి రూపమౌగిలే ఏరు. ప్రణలను రక్షించుట అతని జన్మ ప్రయోజనము. ప్రణల కుట్రాకంక్షలనువిడి వైన రక్ష కల్పించును.

అముక్తము - ప్రజా జీవన చిత్రణ

అముక్త కథలో కంది పుర, ఋతు వర్షాలలో రాయల సమకాలీన ప్రజా జీవనము ప్రతిబింబించును.

ప్రజా- పుర వర్షాలలో నిలుబుల్తురులో మనకు అచారసరాయలుగల వర్షవ పులుందీనులు, వారి యిండ్ల ముందెండకోసవి కలమనవి పొన్నమునకు వాడలియున్న పిన్నిలు, వారి వర్షకు పూవుల నమ్మకకు వచ్చిడి శూన్యతరుణులు. పాయసాల మించు తమ ఇండ్ల యునుగులపై పూర్పుండి చాచిమురాయి వేళ్ళు కనుపించుదు. మరులో సార్వములయి పరామయ జీవితములను గడుపు ఎంపపు గృహాలు, ఉర్వాన వర్షములకు స్పృహ దహిమి రోషపు ప్రపంచలు, కోటయగడ్డలో నల శ్రీదళాడు కామిమలు పీఠులలో పుచ్చములు, విరిమళ శ్రవ్యములు అమ్మ యునియలు, వారితో నర్మ గర్భముగ బీరిమాడు శృంగార పురుషులు, వేళ్ళల బాతులో కళా ప్రవీణులకు ఎగ్గు యునియలు కనుపించుదు. ఋతు వర్షాలలో వేపిలో ఎలివేర్లుల వర్ష బాలపాదులకు పేరు పోసిడి అందరిప్రేమ. బాపులలో పాతాళము నెలిన పేరు బోడులకు నేతాళిమ కలిపి ముడి వేయు గృహాలు, వర్షకాలమున రిడి వానలో పాలములలో పునానపైర్లకు వాపుపు రిద్దలకు అంలల్లి మోపకొని పాపు కాపు ననియలు, ఎంత సేపటికీ కాచి పొయి పర్వ, ప్రాప్త్య గుండులు వెంట వేయ వాయునెడు పూరిండ్ల పుటందీనులు, శరత్తులో పరి, చెరుకు చేల వర్ష ముందెంపై కాపుండి, తమ ఆమాత్యుల వాన్యములలో బాలపాదులకు తిప్పు శ్రోత కాపి వర్షడు యునియలు కనిపించురు.

ప్రతి యుగకాలమునా- నిలుబుల్తురు గృహాలు కొంపగట్టుల మీద ఎమిపుకోమ్ము నరిగినవి, తమ మెడలో గొడ గట్టు శ్రీంధ ముండు వాంసం రెక్కలు గూడ పిచ్చెలుడునెట్లు ప్లానమోడుదురు కాని ఆ యూరి వేళ్ళు ఎమిపు పూత పిచ్చెమైనిడి వారు గూడ ఎమిపు పూమకొని ప్లానమోడుదురు. కాని ఆ ఎమిపు

కుట్రమైన వస్త్రముతో ఒరిసి వర్తియను, దాని కంటక చేదముననే నిగ్గులు లేరువట్టు నాచాకుగా పూసికొందురు. చందన మ్రోకుము సైతము మురుకగాకుండ పైటలోనే చేయొడించి వజ్రపుల మంతలు అందుదురు. వగల మెయముతో గూడ వారు నాచాకుగ నుండు పచ్చని తీగల వంటి ముత్యాలచోరములను, కంకణములను మూత్రమే దరించుదుగాని, విలుము పట్టునని యంగారు వగలు దరించదు. పొడిపొడిగ నుండు కమ్మరని పూసుకొందురే గాని, తద్దని పుసుగు పహించెను. తిలకు మగంధ ధూపము వేయుదురే గాని పూలు చెమ్మయుని దరించదు. జీలుగు వలెపెములే తొల్పురుగాని తక్కినవి ఒర్చుకొనువని వచ్చెదరు.

యీ కాంచములో కొందరు ప్రేలు పెదపూలు వగులకుండ పైసముపూసి కొందురు. శరీరము వేడెక్కుటకు కమ్మరని పూసికొందురు. వనంతములో చిలువ కొరకు శరీరమువకు అగదు చందన మ్రోకుము పూసికొందురు. పెంట్ల వాననపోయి ఎరుపెక్కుటకు చేయిలకు కుంకుమ పువ్వును పూసికొందురు. చెవులకు చందనము పూసికొని గులాబీలు పెట్టుకొందురు. పిగలో పంపంగలు, జలంబరించురు చిల్లని పచ్చని పొవడలు దరించురు. ఆముక్త మాల్యదవంటి వైష్ణవ కన్యల ప్రతి దినాలంకార ములు, పూజా సమయాలంకారములు, పెండ్లి కుమార్తె అలంకారములు విలక్షణములు.

జోకనమ్మలు:- ఆముక్తమున రాయలు పరి పేరుల బోజనములను వర్ణించెను. విలులుయ్యారు లాగవయిల ఇంట, వలు తీరుల కూరలు: పొరువములు, పిష్ట చిత్తునింట పిండి వంటలతో కూడి, ఆయా ఋతువుల కమకూలమగు, బహు విధమృష్టివృత్తులు: రాజు పురోహతుని ఇంట వేసిని రాత్రి పలు రకముల పల వారములు: వేసిలో రోగుల చేత మామిడి ముక్కల కూర, దాని కనకుపశమించు లకు చిల్లని కొబ్బరి వీళ్లు, వావకాంచమున పొలములలో గుడిపెలందు కాపుండు వారికులు (త్రాగు అంబళ్లు, ఒకపాటి అధికారమల్చి వావరో పొలముపోక ఇండ్ల వద్దనే యుండు రెడ్లు మెక్కడి వేడి వేడి చిప్పరిగ అప్పుము, మావెలతో వేయించిన అకు దూరలు: సోదాగ్రములపై నుండు వృష్ణలొరగించెడి అడవి చంచువుల మారపము,

అనాది వెన్న కాచిన ఆపుల వెయ్యి, రాజనాథము, తిరునాళ్ల ఊరేగింపులు చూడబోయిన వారు కాలువ యొడ్డునందు కూర్చుండి తనకి రాజనాథపు వద్ది, గీదె పెరుగు మీగడలతో పిసికి నారించి, అల్లపుముక్కలతో కలిపిన అన్నము, అడవులలో చెట్ల క్రింద కాపురముందు బలవీరులు (బ్రహ్మరాక్షసుడు) త్రాగు తాటి కల్లు, బాల్మికాల్ని అందించు మోపపు కరుణులనంతా, దూరపు ప్రయాణములలో తీసికొని పోవు సంచారములు, సావిత్రికింగాయలు, అరిసెలు పిటి నవ్విటివి గురించి రాయలు వేపుచూచుచున్న పల్లెంచెను.

భృషీకలులు - పలుకులైన పుస్తకములు తొమ్మిది రకముల పైర్లను పెండించురు. ఎనిమిది రకముల పూలను పూయుచురు. పవన, అరటి, చెరకు, మామిడితోటలను పెంచుదురు. వేపిలో తల్లవారు యాముననే, తోటలకి రాములు శ్రీకృష్ణుడు గొంతెత్తి శ్రావ్యముగ పాడుచురు. ఎర్దుమునకు భూమి ఎదును కాగానే నిమ్మపత్తిగా వేరలు ఎల్లుదురు. శివుని ఎర్దును. యముని దువ్వును ఎదిలక, మెట్టమాగాలులనొక్కసారిగ దుమ్మును పరువాక నందంబమును పొగింటురు. బాధ్రపదమాసమున పునాది పైర్ల పర్వ గుడిసెలలో కాపుందురు. శరత్తులో చెరికు లనమాడుదురు. ఖచ్చిలో కాపు కిష్కలు పరి, చెరకు చేలలో మంచెలిక్కీ చిలుకలను తోలుచు బాట యుడిగిన వారిని అమాతుక హాస్యములతో నాడించురు.

బాటసారులు - వేపిలో కొందరు బాటసారులు చెట్ల క్రింద ఒడలు మంచి నెత్తించి పీడతో పాటుచొచ్చుచురు. పెండినయీటిలో చెలమలు శ్రద్ధ పేరు త్రాగుమును చలివేలములలో పేరు త్రాగిపోయి, పేరు బోయు స్త్రీల యందమును త్రాగుదురు. పర్వాకాలమున వాన దయమున ప్రాణలు యూర్ల ప్రయాణములాపుకొందురు. అగక పల్లిన వారు దారిలో భంగ పెడుదురు. దూరాన పచ్చు లెల్లు జూచి చెట్ల క్రింద చేరుదురు. కాని అంతకు ముందే వానకు తడిపి, గాలికి ఊగింపుల వంసుల్ల వానలో ఇబ్బడి ముబ్బడిగా తడియుదురు. కొందరు చేతిలో గొడుగులు గాలి కలిగిపోయి మిగిలిన ఇల్లను పట్టుకొని పరుగు లంకించుకొందురు. కాని, ముందుకొనివచ్చిన పర్వపు చెల్లుకు

వాని ముద్దయగుదురు. కొందరు వానరు డచ్చ కన్నేటిలో ఇరికి నవారి, ఆత్మవతి, గణపతుల సైన్యబలములను గూర్చి మత్తులాడుదుము. వారి తెలివి కాగానే ఎవరి శ్రోతము వారు ఉదయించుదురు.

శతపథము:- వేదపథో నైరలు శ్రామ శ్రావమున సామంతులకు తలుచు నిష్కారములు వేయుదురు. ఎడలవారు నిష్కల దామియలో ఎప్పుడు వాడవ్వించుటకు తయారై నిలుచుదురు. నుపహములు పెనులు తోటలో మురికి క్షాంతి చెడుతు గానుగి పల్లి తేలుదురు. నిర్వాహలమున తొంగి రిపెమును గూర్చిని పిచ్చాడు ఏని రాదా శిష్టమును తరించి, దొంగలను పెట్టుటకు బయలు చేరినా, దొంగలు తాము దొంగలవలన సామ్యము క్షాంతి పూట - వ్రదు ఎడలవలద వూర్చు స్థలములలో వేయుదురు. మార్గవైయలు, పరివార్త మచ్చు ద్వివారు, ముట్టుపల్లి యుందులచే పొచ్చు తెలియ, రిపెముడును గిహిగాలు ఇందు. 'యం రాముతో నీటి పెండ్లును చేరుదురు' ఇంపులో శ్రేణియును యాము చేయుదురు కొందరు ఎల్లటి కలవలన లో! వట్టింతును అర్థములను చూడెదవో తోపి, వర్తకాలపై చిలుమును పొగట్టుదురు.

ఇట్లు - వారి సామాజిక వ్యవస్థలోని నైరలు దీనిని పరావమును ఎతిరమైన పరిశీలనతో వర్ణనా కైచ్చితో - మొలకు ఇట్టివెట్లు ఏని వర్ణించెను.

ఆముక్త మాల్యద

సాహిత్య అధ్యాత్మిక సమీక్ష

(1-4 అధ్యాయములు)

అధ్యాయము-1

రాయల కల - ఆముక్త యోజన

శ్రీ కమలమయి వారముగఁ జెప్పెను దామము గొప్పలంబునం
దా కమలా వధూలేయు మదారత దోహఁ అర్చనారాచ్యం
దాకిరవంబులైన తమ యాభ్యుదయపురా ల్లికఁ దోచి, య
స్తోత్ర వంతుఁ దోచెనెన, శోభితు వేంకట భక్త గాభ్యుదత్ (1-1)

అల వస్త్రావృత మాయలందుమ వముద్యక్షిణ గాభ్యుదత్
గ్గలభించెదామము బాచెనా, ఏం మనః కంఠాత సంతాత పు
ష్కల మాత్రీక ఝరి మృతారి పాగియంగా జోక్య భవ్యాత్మక
నిల వస్త్రావృత మాయలందు మాయల మోక్షవ్యా మలం విప్రయత్ (1-10)

శ్రీదేవి యొక్క మనోహరమైన ముత్యాల నెరము నందలి నాయక మగియందు
అందముగ లామము (వేంకటవారి) తన కొవ్వరి మగియందా కమలా కన్యయు
మృదుముగా కనుపించెగా, అవ్యోమ్య ప్పాదయములందు నెలకొనబడిన తమ యాదా
రములు (దేహములు) స్వచ్ఛత వలన సైక కనుపించి, ఆ వారముగ యందు, కొవ్వరిము
నందు, మనముగా కనుపించె ననునట్లు శోభిల్లు వేంకటవారిని కొల్పెదమ. (1-1)

ఆ పండితులగురు మార్కులందు (ద్యారకారిత్యులు) పెట్టుదలతో విలాసముగా
వివరించినందున కలిగిన అరిక లామము పోగట్టు కనుటకో యువనట్లు నాయకులు
తమ వ్యాయ కమలములందు పుష్ప పుష్పంపైన తన స్రూపామందు ముఖించు
మండగా పరవలెనై, దివ్యాత్మకలైన దూమ యందలి ఎప్పుడుగురు మాయలనెడి

(పెద్దిద్రవ్యాదులు) రివ్యలను మోక్షమును కోరిక మనుషుల పొందింతును

(1-10)

అవి రక్ష వేదాంత యోగియుడు, “కవితా స్రావణ్య పోగెడు” (ప్రతి-4-1). కల్లాటాల్ల (ప్రతి పాద్యబోముడు వసు శ్రీస్త్రావాయ మహారాయ) రివ్య వేదా వంశము చేసి, కలింగ రే వికాషి మహాబో దండినోయి. వియవాడలో కొన్నాళ్లందీ ఆ పమీపమున శ్రీకాశమున వేంచేయున్న అల్లర వస్తువును పేరించెను. ¹

ఆ లాల్లి లాయల కలయందు ప్రియ శ్రీదేవీ పోతముగ పాక్షాత్కరించి, తనుకు సీయముగా నామృత మార్కడ రంగనాదుల పెండ్లిని తెలుగున కృతిగా విర్మించి, దానిని రాయలప్పమైన వేర్వగు వెంకటాచరి కంకితమునయ్యెను అనబోయెను.

రాయలశ్చర్య రివ్యలతో మేల్కొని, ఆ కుల వ్యవస్థమును వేదాగ మవిరులు తన విద్యలనులకు వివిసించెను. వారా నృపు మనేక కోతన పరిపరిలను తెల్పు చున్నదని, కృతి వివిర్మించుమని యుద్ధోపించగా, ప్రహ్లాదాంతరంగుడైన రాయలు - తాను విచ్చించి దూచిన నామృత మార్కడ మహా (ప్రపంచమువికలి కిరా ప్రమమును యోజించుడు, తన యూహా విహంగమును కాలగగనమున కెగయజేయును,

(1-11-13-44-45-50)

1 రాయల రివ్యల కివెములలో - శ్రీ వీర కృష్ణరాయ మహారాయుని మహా రాయలని యే పేర్కొనిండుమీ రియలరి రేపెట్టిన శాసన సంఖ్యల (3, 20, 32, 33)

2 రాయలు 27-1-1920 శ్రీకాశుభా “తెలుగు రాయల”ను కుంభ వంశముగా పూజ్యకాలమందున దర్శించి, “స్వామి విద్య నైవేద్యాలకున్నా అంగరంగి నైవేద్యాలకున్నా యదమదంక బతుకులు” అయిదు గ్రామాలను శ్రీకాశుభా. నల్లూరి దూమి”ని “తొలులు - శ్రీరామానుజ మాతము ద్వాదశులు (పెద్దిద్రవ్యాదులు) పవిత్రమైన లోమిచ్చి వసుర్మించి, “పెద్దిద్రవ్యం కట్టడ” చేసిన వివరాలలో “రాదిన శిరా శాసనములలో శ్రీకాశుభా వ్యాపి అలయమున వేరికిని ముసించుచున్నాని అమృత రమహర్షిర అచ్చలరేయినులు ఎక్కువ పరిణతిముగా లోయను. అమృత ఉద్ధర 1615 వాటిని కొందరు శాసనము (5-1-1-VOL. IV No 981)

శ్రీ విలుబుత్తూరు - 2వ అధ్యాయము

1. ఉదయశ్రీ

2. దీవిభువుల పరిణయము

ఆ యూహ విహంగము దాదాపెరిమిరి శతాబ్దములు వెనుకకు చరిత్రమింది. సుపరిచితములగు కర్నాటాంధ్రముల విధిగమించి, ఇటీవలనే రాయలు పంక్తిబింపిన తమిళనాడులో ప్రవేశించి, విక్షణు శుభకువలతో మేల్కొను తొలి వంశజో సురూప దక్షిణమున గల 'పాండ్య నగరోక్తి రత్న సీమంతము' శ్రీ విలుబుత్తూరు' చేరును. అచట లలితోద్వాన వరంపంలపై విహరించును. మిన్నలలో రాయు మవర్ణ సౌదములపై వ్రాటును. నీలములతోను, పెచ్చిలతోను విర్జించి, ఆ సీద చింత్ర శాలలలో

3 శ్రీ విలుబుత్తూరు ముడత పచ్చిభారో ముచ్చది పూర్ణప్రసాదము తర్యామెడునై మల్లియును రోయ పాంతుమే పాలింపబడి మల్లిపాడమునది మల్లి కుమారులగు విల్లి గండవంధో విచ్చవాడగు గండవ మేలమేలాయి బూతాఫల పరిచి ఎంపెలదెను వామి వెరతురు విచ్చిన విల్లి యలవికి చూచి మూర్చిల్లెను. ఆ స్థితిలో అలవికి ఎలవలతలాయి యగు చేచ్చు గండవ శ్రుతిసేన విల్లి లోచి కమలు తలచి బూదగా గండవ ప్రతికి యుంపెను. వార్జియై కొంత మోరములో పాలి చచ్చియుండుట జాలిది. విల్లి తలకు ప్తప్తమును కమలించిన స్వహవి వెరకి మల్లి క్రింద పాదం మాటున చిచ్చి చార్వాడవ శ్రీందమచ్చ మూర్చిని చూచి అలగ్యమును చేరించి, అచట లలింపిన దవమేలలో గచ్చ అలయుమును చావియును విర్జించెను. విల్లి విర్జించిన చావెను వెళ్ళివెళ్ళియు శ్రీత్రా క్షుపండును ఫిచ్చి ఫిచ్చు, ఫిచ్చులులుగా బూద ప్రవర్ణమైచి, ఎలవలతలాయి అలయును పంపెను. అమృతమూర్తం విచ్చిరి వంశము. విది ప్రవర్ణ ప్రేమ శ్రీతలపయిచి. ఇది వెరియార్చాన్ (విష్ణునియును) తిరుమొళి' రోను. అమృత మూర్తలచి రచించబడిన వామృతయోగ తిరుమొళి రోను ఫిచ్చుల్లి, ఫిచ్చుల్లి, విల్లిఫిచ్చుల్లి అని పేర్కొనబడినది. ఈ పదనానాయులో వివరి రిందు వాగ్యములు లెచ్చ, లెక్క, వది కీర్తి కమలుగు వా మెళురు చెచ్చాన్ అది బాహ్యకారావ్యునిను వామ పి శ్రీ రచించిన తమిళ శ్రీందముల నుండి పేకరించి 1978లో వామ పంపిరి. వారి అవ్యుతు నా శ్రద్ధాంజలి.

(నలిన=పైమేడ) నరంజాడముగ మంసిన కోయిలల చిరుకల ప్రతిమలను జూచి యుచి దైన వృణితములగు పక్షవ వక్షులచి ద్రమించును. అచటి యుర్వాచ పక్ష శుకాలాపముల ప్రతిదృశులను విచి అచి యా ప్రతిమల స్పృశములచి మరలత ద్రమించును (1-51)

దీప్య రేఖన వృద్ధుడు వుండించి, దీప్యకృతముగ మానవ రేఖన పరిణామమే రేఖా వస్తువుగా గలది ఆముక్తము. దీచి మిథుల పరిణామమే దాచి యాంతర్యము. అచోక దీప్య మానుష ప్రపంచము. దాచి దైన మానవ స్వప్నంలోచి పక్ష శుకముల లలాప ప్రత్యాలాపములు తగిన నాంది.

(1) ప్రవిదానకాండ:-

అప్యటికంకను అచి వెంపారమేర్పిడరు ఈయదనున పలులుత్తరులు ద్రవిదానకవలు తమ యుర్వానపు వెంకట్ దిగుడు జాతంలో, నేకాంతముగ పుష్పాలో లలక మాడుదురు. అచ్యుతుచి యలపేడమువక్షై వీరు సంచించి దించెటను వడుములపై కీలించి గ్నిహోస్యులులయు, అచి సంపర్క ము లేచి యుర్వానపులో శ్రోవలో వడయు. వక్షో బారములను దించెల బడువు తోడయి వారి లో వడుము లల్లనాడును. పూజక్షై దించెలలో వైచి, పేరిలో కాడలు ఎట్టి తేచ్చుచున్న తామరలు తడవడును. ఇట్లు

క్రీస్తు పూర్వము మండి యా ప్రాంతము పాండ్య మండలములోచిది మొదటి బుద్ధి రాయల కాలమున గుమార కంపా సాతన మంతులు మదన మిత్తానును నిర్మించినప్పటి నుండి (1370-71) విజయ నగర పామ్రాత్తామలో చేరినా. కృష్ణ రాయల సంపాదన విజయనగరము (1516-17)లో పలులుత్తరులలో చా 77 రాక్షాశ్చక్రై వైష్ణవ క్షేత్రములను రక్షించి, యారి దానముల వర్ణించెను కంపముల పంపి తెలియును. అయిన పలులుత్తరులలో మోడు కొడుత్త వాచ్చాను (ఆముక్త మార్కర) పమేతముగా పెంపురి ముత్తాను స్వమిచి నేచిచ్చి. తిరుమలమ్మ (మొం.లో), కింపుల వద్దాకాం, బిల్గారు మాపురములున్నా. నేవరల్ల కీలవైన సంపా ముఖం ప్రెలుమ్మి పమిప్పించి, గుంట్ల తోచ్చించి, తారి కల్లవేకున్నా. వడిమి మంట్ల పావమ్మ లక్ష్మమ్మ ఇప్పించి, పట్ల రాయరావమున (1592-1602) వక్షైతము (పుట 77-78) పాపాల్ల జాడను ప్రతి-1982)

వడమును వారు దీప్య ప్రణంధములను' పొందుకొందురు. ఆ జరిగినది పాపము వారి పాపములందరి పాపములను ఎదు రవలె తామును (1-56) (పాపము/పాపము = అందె వంటి వని)

ఇంతలో వారింట్ల వేరుచేయు. అవల వారెవరికి తుది దృశ్య మెదురగును. ఇంట్ల ప్రవేశ ద్వారములపైను బంగారు వీటితో వ్రాసిన రండ్ల దూపములు, అమెను బలమొడిచిను రెండేములు, అమె పాపములందరి కంట దీప్యములు - (లేందమచ్చ రచ్చపు అడుగులలో) ప్రతిఫలించు ముందును. (1-53). ఈ రండ్ల నారాయణులు తుది చిహ్నములను బాపించును. వారు రోనికి పోవుదురు. వీరి తూరతర్యమును దివరి తునులందరములో ముచ్చటించును.

ఉద్ధాన తుది పాపములు శ్రీ విజయపురుషుడయిత్రీకి స్వగత గీతములు కొన్ని, ద్రవిడ మునుగిలుల దీప్య ప్రణంధ గానమా యూరి ప్రైవత్రికి మంగళా శాపమయ్యును.

మధ్యాహ్న వైభవము

1) ద్రవిడ కవయితు:-

ఇంట్లకు చేరిన ఇల్లార్లు - తమ తులనములు తోడుకొని ఎప్పుడ వరదేశి బాగవతి బ్రందముల కనేక విధములు రుచ్యాన్ని పాపియారుల నమెచ్చు పెనులలో మునిగిపోవుదురు. (1-76). వీరి నింటి వారికి వరపడ సంకరించవలెనప్పుడు.

- ఇది 7-9 (7-8?) శతాబ్దం మధ్య రాక్షసాచార్య శ్రీనైషితి మహాశ్చరితులగు ఎప్పుడోవారములకు మహాశక్తిలు (అంతమై క్రింద తొలగింపుల ముందే మరలబ్రతుకు మంత్రముల తమిళ భాషలో వ్రాసి పాడిన 4 వం పాటములు వీరిని పారాయణమని (4వం) ద్రవిడ వేదముల తారా తారము. ఇది 18వ శతాబ్దము (తం) వాదములతో నెకరించుచు. ఈ తాళములు మార్పుల శ్రీనాథము తమిళుని కంది, వంటి ద్రవిడ విశ్వవిజయములలో, పెంపున వేదములకు ముందు పరిచయమునచ్చుచి. వీరికి తమిళమున పదియ వాక్యంలోని మొదలు వారదేశ గొప్ప వ్యాఖ్యములు రచించిరి.

నింతరింతరిలో తెములు పని కాదు. మరి నిత్యము పచ్చిపోయేది యెరిది లాగవలె సమాహములైన చెప్పిడిదేమి!

ఈ వెంట వారుంటే మర్యాదపైవారు. ఆ గృహిణుల కుసే రాదదు. మరి వారి యత్నమ వాటి పాపాటతో ముగియువది కాదు. వారు పొగించువని నిత్య నంతర్భుజులు. అందుకై బియ్యము నిండుకొనక ముందే పరపు జాచి ముంగిళ్లలో కలమ రావ్యమందబోయింతురు మరి రాని కాలకి అందుకు వారికి తీరిక యేది? అది వారి చిన్న కొవ్వైన పంచు!

(II) దేవునితో యుప్ప పిల్ల:-

ఇంతలో గ్రామ్య తరుణులు పేదగింపం నిండ చెంగల్వ పూదండలను పేర్చి. గుంపులు గూడి అమ్మ వత్తురు. దండలు కంటబడగనే బాలికలకు తమ ముని సిగలు ప్లప్లకి వచ్చును. వాస్తవ దండలు పింగారింప మునుగును. క్షణములో దింపించి, చిటికెలో తీరసారములలో పై మరతురు ఈ పంపిడిలో దేవునింటి యుప్ప పిల్ల యెప్పుడు పెట్టెడు కూతలు మాని, నడి చెప్పుడు చేతుక వల్ల దూరి. మాటి మాటికి రావ్యము బొక్కలాడును. అయినను, ఆ బాలికలు ఏమనక రానివి చెంగల్వ నిరులతో మౌనమే యురింతురు. (1-75) అది దేవునింటి యుప్ప పిల్ల గదా! ఆ యూరి అలయ ప్రభావమట్టిది!

(III) అరిది లాగవలె:-

హమాచల. మలయాచల మధ్యస్థములగు. నైవేద్య దివ్య క్షేత్రములను సేవించుటకు పోయి వచ్చెడు అరిది లాగవలె బృందములు - దారిలో విలులునల్లరు పటపత్ర కొయిని దర్శించుటకు నిత్యము వత్తురు. వారికా యూరి లాగవలెయిదురేగి. సాష్టాంగమిడి, ఆస్థానములతో పిండకు తోడుకొని వత్తురు. సాధ్యమిత్తురు. బోకవ కాంమువ కొట్టురాకు అనివములపై గూర్చుండ జేయుదురు. వారి ముందు విశాలములగు వరటి యాకులు వెరుగురు. వాని నిండ రాజవపు వరియెప్పుము, పెప్పు.

పలు దీరుల కూరలు వడ్డించుదు. నేను కార్వలు కట్టించుదు. మనస్థిని పోక సాత్తులతో కుట్టిన దొప్పలలో పాలు పెరుగు అర్పించుదు. వార్జిన పేమ్మల తాంబూల మిచ్చుదు. క్రమ దీరునట్లు పాదము రోత్తుచు కుశించుదుగుదును. పోయిన మనస్థివుడు చాల దూరము పోయి, తమ సిరికి, తగివట్లు నిత్యుని చేయుదురు 'నెత్తురుమల నెడలాసితిమే' యని శేదముతో తిరిగి వచ్చును. (1-76)

శ్రీ, నైపుణతకు తదానంతరం కప్ప తరీయూరారన విశేషము గదా ఇది వారి సంఘ వ్యాప్తికి, పరస్పరాప్యాయతకు, తోడ్పడు సంప్రదాయము.

3. సామం శోధ

(1) సామంశాదు పెద్దపెళ్ళులు:-

ఇంతలో ప్రాచ్య హాటారి సామం శోధి సమకూరును. అది అలయ నాట్య కత్తెలకు (పెద్దముఖులు- 1-60) శృంగార ప్రదర్శన వేళ అలయ సేవకారము కూడ. కాని పూజారంధి శంకారన మంకమ పెనరాలేదు. ఏ క్షణముననైన ఏమిలదనచ్చు. ఈ అందున నోక యొక్కరపు జాదవోదవచ్చు ఇంట్లో హుర్పుండి కాదు. ముంగిలి తొప్పలనైన గుమిగూడి! ప్రదర్శన గదా ప్రదానము!

సారి యువర్పివేయుట తప్ప, తేర్పి వేయుట వారెరుగదు. ఆ యువల్పకు రేగిన గానాల గల గల. పారెలు దొడ్లుమోత దారిన దోపు యిది గుండెనైన యుల్లని కంఠిక మానపు. కాని యెదురుగా విల్పిన మవ్వదునైన మొగమెత్తి చూడవి ఆ యొమ్మికత్తెల కదియేమి పెట్టును. అంతటి పెదాకు మవ్వదుని సైతము కొరగాని విటుని జేయడ మానదు! అవలది పెరాక్షన గదా పెరాశీ యుపిన - లాల మెలకువతో కూడిన పెరాకు! కానినో వెదురుగ విల్పిన మవ్వదుని జాదవివాడు శ్రోతను పోపు శ్రీ కార్యపరులను? చూచి చూడకనే యెట్లు గుర్తించుచు? ఎట్లు తలుక్కున లేచి అంతరి పెటించి మొక్కుదురు? ఈ యువలలి కొరకు ఇంద్రుడైన వారి కొలుపు కాని పెడక తప్పదు!

8. అలయ తదోల్లంబదోని నామ వివరములు 30 అనుబంధమున వివరించినవి.

సేనా కాలమైనది కాదోయ! శ్రీ కార్యమయలు పోవుచున్నాడు. శంభారవమక విసిరిపెగించు. అది విమోచనా విలాసిమయ త్రొప్పు కడగమ్మల తరుకు జోలున ప్రజల గుండెలను దూసికొని పోవును (1-59)

శంభారవము వినుటకు ఈ బోధగించిరనుచివే, వారి వీధి - అలయ సమీపమందున్న స్ఫురించును, విజయనగరమందలి మాలై/మాలై బచారిట్టిదో విలులుత్తురు వర్ణనకు విజయనగర దృశ్యములు మోత్తుకలవి 4వ అధ్యాయములో ప్రతిపాదించెదనది.

(II) స్వంతత దృశ్యశ్రవణము:-

రాయల యూచా విరాంగమవిల్లు - వేరువన విలులుత్తురు లలితోర్యాసము అపై విహరించి, అందలి సౌరాగ్రములపై వ్రాలి, నాని వెంకట కాలంలోని పీఠ, పుక ప్రతిమల ప్రతిష్ఠాసముల పలన భ్రమ వెంది వెంగలువ డగ్గియున వర్ణ దూమికి డగ్గి, ద్రవిరాంగనం దివ్య ప్రబంధ గానమున వాకర్చివై వారి వెంట మారిలో ప్రవేశించి, మర్యాదావేళ వారి ముంగిల్లో వెండ్రోపిన రాస్యమును బొమ్మలాడు చేవుపించి చుప్పి పిల్ల యాగడములకు మురిసి, పాటుంకాల మాలయ ప్రాంతమున మాలై బచారు వేరి. అచట ఉన్నపై ఎక్క ముఖలాడు గడుపరి జారిమును గమనించి, అలయమునకు బోవు శ్రీకార్యమయలను వెంటడించి, తేరు పీఠిని చేరును. అచట మేరు మంచనముల వెలి ముచ్చ వర్ణముల వెంట - రాని మోపు వర్ణగించును. అందొకటి వచనాశ్చేది. మరొకటి వచనాద్వైపది. ఒకటి కొకటి చీల్చినవి (1-58)* ఏది వర్ణన వివరము లొకక దృశ్య శీర్షికలో వెంచము.

7 అచటి మాలై (మాల్యదేవత) బచారు. వేలి జ్వల విజయనగరమున అమృత రామాయమునకు ఎమీపమున యుండెడదని రాని శిథిలములను పరిశీలించిన భారతీయ శాస్త్రజ్ఞులు గుర్తించిరి.

8 శ్రీ విలులుత్తురులో మోదాక పెద్ద ప్రాచీన వర్ణమున్నది. దీనిని సౌరాంగముగా అయిదు బీయరు అమృత కొంత కాలము క్రిందట డాబోయిలో నది కొంత చెడెనది.

(11) శ్రీవేద పాఠశాల - ఆద్యు ధుందుర్తి

గూర్తులు:-

ఇంతలో నా యూరి కీలపన విద్యులలోని వాంఛలు గూర్చి పాపములను
కలవరముతో గుంపులుగా లేపిపొగును. రాయల యూరీ వివాహమే కలవరములే
నాకర్షించును. లేచి అంతర్భుజములను విహారములు గొంతుల క్రోధములు
జనబి పాదరింగ్ల గర్భములలో మోయుట ఏమను. అందు వారిని దృశ్యులలో
పాపములము లందా యూరి మురారి కోవలలో చెలరేగు దుందుర్తి కావాలి
ప్రతి సునత ముగించును. (1-72)

ఆ యూరి వారా నిమిషమును విచల మున్నామె, నేమి చెప్పును, నేమి చూచినను వానిని స్వామి పేవాకాలపు హెచ్చరికయిగా గ్రహించుదు. అందు ప్రభావము వారి చైతన్యమునట్లు వియుగిరించినది.

(iv) సాగంధి కుర్రబిగ్గెలు:-

ఈ హెచ్చరిక నమినిరించి వారాయమునకు రయలు దేరుదురు. ఈయం యూహా విహంగము వారిని వెంబడించును శ్రీవల్లీ + వారికా యూరి మిగిరి

రామల కొమ్మల రెండు రథములుండెడివి వారిమీద భక్త్యమును వియములైన
 విష్ణుమచ్చల వలె విరుచుచు వుండు విష్ణు భూ రామల వలెయూరి ఎప్పుడును
 నారాధ వలెనట్లు తోమును నేటికినా వానిలోని వంశాదుల విరాట్స్థలం బంగారు
 కొమ్మల నైతి మిథ వాగ్దేమనాడు ఏదీర రోగ్యములో రెండు గొప్ప రథముల
 లుంబరింపెనడి నేల కొలిచి ప్రజలచే రాజుడనైతే వీరికి ఎన్నది వంశాదేవి, పెన్నది
 విరాట్స్థలది. *A K Balasundaram - Relics of Vijayanagar
 Glory, P 81 1948 Anantapur- B N Subba Rao, Hampi
 Gude. P 4, 1964/ వయస్ లకు, రథము మరేగింపులు చెప్పినాడు Sewell-
 Forgotten Empire - P 246, 1970/ విరాట్స్థలం అలయములోని 27
 అడుగుల యెన్ను లాది రథము ప్రస్తావన. Sewell - Plate 6. also
 Balasundaram P 85.*

యెడటి తోటల వరుసలు కవిపించును. అందరి గెలుపు పొడవుగా పోగి, పెచ్చుగా పండి, వేలమ జీరాడును. పెండ్ల వ్రాలి యుండును. పెండ్ల రెవరలు మౌత్రము వల్లగా నుండును. ఆ గెలుపు వారికి పెద్ద పెద్ద పంపెంగ పూలును వారి దళములుగా కీరించి, పైన చావుగా. క్రింద నవ్వుముగా నుండువల్లు కట్టి, స్వామి కలంకరించిన గొప్ప తోమాతలను తలపించును. (1-69). పెండ్ల రెవర వలుపు పంపెంగంపై వ్రాలి, వాని వాసనకు మూర్ఛిల్లి విపకపైన తుమ్మెదల గుంపవిపించును. ఇది కూడ వారి వైతన్య నియమనే పరితమే!

(మగంధ యెడటి తీరాండ్రములో కెచ్చారి ఇక్కడో! యుండును).

(V) శ్రవణ వైఫల్యకర్తలు:-

గూండ్ల కెగురు వాంపెల కలకంఠములో నాయు యందులి కాపాటుల పలుపు విని, పండిన మగంధి యెడటి గెలలో స్వామి పంపెంగ తోమాతలను బాపింపును తిక్కు బాలుయమును చేరుచును వారిలో పాలు. రాయం యూహా విహంగము కూడ చేరును. వారి కవల ఏను గారు లిరుగు కోరిన్చి, వారి అద్వైత్యుక, అదిబోలిక తాపత్రయమును చిల్లార్చును. అందుకా గాలిలో మూడు ఉపర్యలున్నవి. మొదటి వరటి యెండ్లోకాడ్చి అలము తులసి మాలలోని తేనె దిండువుల సంస్కర్త. రెండవది అలయ సైవేర్యపు పండి వంటల పూజ్య పరిమళముల పంగలి. మూడవది స్వామి పన్నిదిలో నాట్యమాడుటకై పట్టికొరిలగుచున్న అలవల కిగల మండి వారి విరుగాలు లాడించుచున్న చెంగలు వల మగంధముల చెలిమి. (1-73)

రాయల వైఫల్యమువచ్చి యాకర్షణలు! రక్తికి తులసి! భుక్తికి ప్రసాదము!! రక్తికి శృంగారము!! అప్పియూ వారి దేవునికి సంబంధించినవే! వారి పరిమాత్య నిర్వయ మూర్తి! భువన సుందరుడు! భగవద్వాసవలో శౌంధర్య మేమాంప వైష్ణవ మల విశ్వాత. ఇది స్లేలో శౌంధర్య పోషానముగా గుప్తు చేయును.

4. రేయి సాగను - మువ్వల ప్రాత

ఇంతలో ప్రాత్య పోవును. అలయ ద్వంద్వంధముపై కంవోకా ప్రాక్షి ఉండుండి అందరి పసిడి మువ్వల గుంపును కదల్చును. అవి ముల్లమని ఉలియును ఆ ద్వని

అకపము సంబిడి ప్రాకారపు అంతులపైవ (వారిన సంపెంగి శాలరలో దూరి, అందరి పక్షుల నులికించును. దాని రోరి ఏవి, ప్రక్క యుద్ధలోని దంపతులు తెల్లవారివని, అలకలు రీరి హుడుమెదు. (1-74)

6. రాయల సమగ్ర బుద్ధి

విలులుత్తూరు ప్రేష్ట వారాచరణ పల్లవలోని విద్యుత్తైవిద్యమును బట్టి మదమ రాయల సమగ్ర బుద్ధి మోరాయగా పొడకట్టును. కావ్యము సోని కొలది దాని పూర్ణ స్వరూపము గోచరించును.

అయిన వమగ్ర బుద్ధికి విలులుత్తూరు మానవ విమోచమే గాక, అవటి స్థావర చంగమ ప్రక్కరి కూడా ఏమయమే! ఈ యుద్ధంలోను అయినటు ప్రేష్ట వారాచరణ స్పర్శ యునుమోతమగును. దాని వలన కలుగు మారత వ్యాధియు స్ఫురదవను, ప్రక్కరి పులకింపును అయిన ప్రదర్శించును. ఏవి నొక చోట క్రోడికరించి చూచినచో, ఏ విషయము స్పష్ట పెడును.

దీనికి సంబంధించిన మరికొన్ని విషయములు రెండవ అధ్యాయములో చిదపరిచిపడెనవి.

1. మానవ ప్రౌఢత స్ఫుందన

(I) వేరువే వనిప్రౌఢతలైన ద్రవిడ ముసుంగులల ఏర్కల వృద్ధయములందు లక్ష్మి సాంగారి దివ్య ప్రబంధ గానముగా బాహరిలును. (1-56)

(II) ముంగిల "కలమపు తిందుగు లకు వాళాగా మచ్చ ద్రవిడ కన్యలు లేవునిటి దుచ్చి పిల్ల యాగడములకు కేవియక మృదువుగా కలువ రండలతోనే మందరింతురు. (2-75)

(III) గృహస్థ భాగవతుల మువో వాక్యరక్షణ రుదీయారాధన కుసిత మును. (1-76)

(IV) పారి యదర్చివేయ అమకములో గూడ "అలవెలయ" లాంఛన శంఖారవమున కిదిరు చూచును. ఏమైన మమ్మిరువే రంయెత్తి చూడవి యుక్తాధలు క్రీడావ్యవధులను మూడవే లేవి. అందరించి మ్రొక్కుదురు. (1-59)

(V) కేరవన మంజ గర్భములలోని యేకలు సైతము పొంపెల కలకలములో వాలయ దుండులి, కాపాటుల ఏలుపు పండురు. (1-72)

2 ప్రశ్నల వ్రాయుట:-

(I) పండిన మగందరి యరలి గెలలలో పోవు పంపెగ తోమాళల యాశ్చరి యావేశించును. (1-69)

(II) విలుబుత్తారు గాదులారయ సుగంధములతో భక్తుల కెదురేగి, వారి లోపలయమును వారింపును. (1-75)

(III) ఆలయ మలయానింపు లామలందు భగవంతుడు యందరి మువ్వలను పుట్టిన మ్రోయుంది, పంపెగ కాళలలోని పట్టులను రోరెట్టించును. (1-74)

ఈ కొద్ది వర్ణనాంశములలో సైతము-ప్రకృతి, మానవ పర్వములు గెండును చేరియున్నవి ఇవి కవి విముగ్ధ దృష్టికి రిచ్చాత్రి మాదికలు. ఈ దృష్టి విలుబుత్తారు లోకిగ భక్త వర్ణనలో మరింత ఎక్కువగును. ఋతుపర్వనలోను, సమకాలీన నీపవి చిత్రణలోను, పరాకాష్ఠ పండుకొనును.

3. వైష్ణవ వాతావరణ ప్రయోజనము

(1) శ్రీవిలుబుత్తారు పర్వ:-

శ్రీ విలుబుత్తారు స్త్రీత్రము కావ్యమున కీలకప్రకటన విష్ణుచిత్ర ఆముక్త మాల్యదల జన్మస్థానము వారి జీవిత చరిత్రలకు కేంద్రము. ఆముక్తము వారిని గూర్చినది. అందువలన నది యాయూరి పర్వపరిచోచారంధమగుట సహజము.

మరియు రాయల వాటికి తెలుగు ప్రలంధ కవులకు అష్టాదశ వర్ణన లాదర్శములయ్యును. వానిలో పురపర్వ పర్వసాధారణము. విలుబుత్తారు పర్వన ఈ పరిధిదాటుము నమరించిపడమట పుట్టుము.

కావి. అందరి యంశములను విష్ణుచిత్తుని కవలో వస్త్రబుంది చూచినతో నది కేవలము లాంఛన ప్రాణముగ జేపిన యాద్యుక్త పర్వన కాదని. కవి దానికొక ప్రత్యేక ప్రయోజనము సుద్దేశించెనని పురించును. ఎట్లన

(II) విష్ణుచిత్తుని చర్యకు పూర్వరంగము:-

విలులుత్తూరు వద్దనే 26 పర్యములలో పోగివది. వీనిలో పది ప్రత్యేకముగ అచటి నైష్ఠ వాతావరణమును స్ఫురింపజేయును. (1-53-56-58-59-69-72-76) వీని వింతకు పూర్వము గమనించుమి. మిగిలిన 16 అచటి లోకక దృశ్యములను సూర్చివది.

నైష్ఠ వాతావరణమును సూర్చిని తొలి యొడు పర్యములు (53-56-58-59-69) లోకక దృశ్యముల నడుమ నడుమ చెదురు మెదురుగా మెప్పుచి. అందుచే వాని ప్రత్యేక ప్రయోజనమును వెంటనే గుర్తించుట కనుభవ వడదు. కళను మెదుగు పరచుటలో కళ యిమిడి యుండునను నామదికీరక దృష్టాంతము.

కాని పునర్వర్ణన తుది భాగములో నైష్ఠ వాతావరణ సైదు పర్యములలో (72-76) కేంద్రీకరింపబడుటచే విష్ణుముగ గుర్తించదగియున్నది. ఈ అయిదింటిలో ఏకవి పర్యమున, ఏది ఆ యూరి భాగవతుల యులిది భాగవ తార్చనలో ప్రత్యక్షముగ మూర్తీకరించును. భాగవతుల పర్యను వర్ణించిన వెంటనే కవి ఆ యూరి 'యందుండు' భాగవత శ్రేష్ఠుడు విష్ణుచిత్తుని ప్రవేశపెట్టును. ప్రవేశపెట్టుచునే ద్వయమంత్ర. యోగ, వేద, వేదాంత విష్ణులతో సూటి అసాధారణమైన యులివి బహుముఖ నైష్ఠ పాదిన నొక గంభీరమగు పర్యమున వర్ణించును (1-77)

ఈ వర్ణన క్రమమును బట్టి చూడగా కవి యీ నైష్ఠ వాతావరణమును కావ్యమున కీలకపాత్రయగు విష్ణుచిత్తుని అసాధారణ నైష్ఠ పాదినను సంగతపదముల కుద్దేశించినవి స్ఫురించును. విష్ణుచిత్తుని కదలిక వ్యాప్త రంగము. అతని పాదన ముండియే యులివి ఎమున్న చరిత్ర యుద్భవించెను. అచటి చరిత్ర కావ్యగత కథలన్నిటిని కలుపు నూత్రము. ఒక విధముగా ఈ కథలు కూడ విష్ణుచిత్తుని బహుముఖ పాదినకు దృష్టాంతములే! ఈ విషయ మా పర్య ఎరికించడలో విజయపడును. (1-77)

ఇక విలులుత్తూరు లోకక దృశ్యములను చూతము. ఇది సైవ తెలిపిన వానితో కలపియే యున్నది. మొదట నైష్ఠ వాతావరణ భాగమును మూత్రమే వ్రాసి ఎదురు వసుగ్రత కొరకు లోకక వాతావరణ దృశ్యములను కూడ తేర్చడమైనది.

అధ్యాయము - 2

లోకీక దృశ్యములు - (విశ్లేషణ)

అధ్యక్షున పద్ధతి:-

విలుబుత్తారు లోకీక దృశ్య పద్ధతం పాఠ్యామును పుష్కలముగా దర్శించుటకు మొనము -

మొదట - వాని నా యా కేళిల మొనవరించి, నమీకరించి, అందఱ యంశములను విశ్లేషింపఁజేయు.

తరువాత - ఆ యంశములను వివిధానుసారముగా వర్గీకరించి, వాని పుష్కల స్వరూపమును దర్శించి, తాముల సమగ్ర దృష్టిని సుత్రింపఁజేయు.

ఆ పిమ్మట - ఇవి భావించిన యంశాలములను వర్గీకరించి, పద్ధత భావాత్మకమును, అలంకార సమ్మర్పిని సుత్రించి, ఇంచుమ కారణములను వివరింపఁజేయు.

తురకు విలుబుత్తారు దృశ్యముల వెనుక మున్న విజయనగర స్వరూప వర్ణనము.

పద్ధతం విశ్లేషణలో పద్ధితాంశములతో పాటు ఇవి వయన మనో వ్యాపార క్రమమును కూడ సుత్రింపఁజేయు.

అలంకార సమీకరణంలో వాని సారస్వమునే గాక, వాని వెనుక మున్న ఇవి మనస్తత్వము వావిష్కరింప యుద్ధింపఁజేయు.

విజయనగర స్వరూప గదెణిలో విలుబుత్తారు దృశ్యముల మూర్త్యులను దర్శింపఁజేయు.

దృశ్య విశ్లేషణ

1. ఉదయము

1. విలులుత్తారు - వెలువల మండి ఉద్ఘాటన పరంపరలు:-

విలులుత్తారు వర్ణన యారంభమున కవి యువల లలితోద్ఘాటన పరంపరలను, అందరి ఏక మకాలాప ప్రతిధ్వనములను పేర్కొని, ఆయురారంభ జూచినను మిన్నలలో రాయు సౌరములలో వెచ్చిండుమన్నదని ఇత్యాదిగా చెలిపి, ఈ యాలాప ప్రతిధ్వనములా సౌరమేరి చంద్ర కలరండుంచుటవే నీల వారన్నగే ఏక మక ప్రతిమల స్థానము లనెడి ప్రమమ పూర్వ నేయువని యుల్లేర్చించును.

ఈ వర్ణనను బట్టి

1. ఈ లలితోద్ఘాటనము లాయూరి సౌరముల కమలంధించినవని-

2. ఆ సౌరములా యూరి యుండెన్న ప్రకృతి మండెనని-

3. సౌరములలో పాటు, వాని కమలంధించిని యుద్ఘాటనములు కూడ నాయూరి వస్త్రాదికల వారించి యుండెనని విచ్చెడును.

ఇవి యనేక సౌరములకు సంబంధించి యుండుటచే "లలితోద్ఘాటన పరంపరల నుట సార్థకము. (సౌర శ్రేణులను గూర్చిన చర్చ 2వ అనుబంధమున చూడవగును.)

ఈ యుద్ఘాటనములకు తోడ యూరి చుట్టు పూర్వాదోటలు, ఉప వనములు, కేళి వనములు, ఎవన, అరటి, తిమ్మల పాటు, మోచి తోటలుండెనని కవి వర్ణించును. (1-66-72)

ఇవన్నియు వెలువలి మండి విలులుత్తారుకు వచ్చు వారికి యారమున మండగా, ఒకే గుణుడుగా కవిపించుట సహజము అగింతుకులకు మొదట దృష్టి గోచరమగునదా యూరి లలితోద్ఘాటనాదుల ఎత్తు బాహ్యకారితో మోత్రమే. (Combined outer skyline) మోత్రేరర్పణుడని వాయుల మర్మమును గ్రహించి విలులుత్తారు ముఖ చిత్రణలో వచిలి లలితోద్ఘాటన పరంపరలను స్థాపించును.

2. విలువలక్షణ రోపలి నుండి

(I) సువర్ణ సౌధములు:-

అగింపిను దూరిలో ప్రవేశించిగానే అలిచోద్భవములు మాటు ఎరచిన సువర్ణ సౌధములు మృతముగా కనుపించును. ఇవి మిన్నలలో రాయు ఉన్నది గిలచి. ఉన్నతా ద్వితి యొందునైపుడు, మానవుని దృష్టి దాని యుగమునకు మరలుట నవశము. అట్లు చూడగా, సౌధములపై చంద్ర కాలలు (పరిశి= సైమేడ) గోచరించును.

(II) ఏకకుళ ఫలితములు:-

చంద్రకాలలపై అందరి నల్లని కోయిలులు. వచ్చని చిరుకలు ముచ్చట గొలుపును. వాని సోగము గమనించి యుండగా, వాని నుండి వెలువడు మంజులాలములు శ్రుతిగా పేరుములగును.

(III) అంతా భ్రమ:-

ఇదొక భ్రమ! భ్రమ తొంగిగానే ఆ ఏక ఏకములు నీలములలోను, గరుడ ఎచ్చలలోను విర్జింపబడిన ప్రతిమలు మూలమే ఏ ఏ విధుల అంకకార్యమునిరి! విలమునకపై స్వనింపుట లేదు. ఉద్భవ ఏక తుకారామముల ప్రతిధ్వనములే ఈ భ్రమను పూర్తిచేస్తున్నవి. (1-51)

(IV) సౌధముల కష్టములు:-

కవి మాత్రా చంద్ర కాలల నుండి సౌధముల కష్టాలపైకి ప్రవేశించి. వానికి గప్పిన యువరంజి యోడు దిల్లంను (పంజులు) పర్మిరాగ కంఠములను గమనించును.

ఏమి! మిన్నలలో రాయు ఈ సౌధములు స్వర్ణ పురి యంచరి. ఇంద్రుని నైరయంతి భవనమును గెలుచుటకు ఏర్పై, కోమముతో విటారుగ నిలిచిన యోధులూ ఈ యువరంజి యోడు దిల్లం వారు తాల్చిన కవచములూ పర్మిరాగ కంఠములు వారు దరించిన యుగ్రదారు శిరస్త్రాణములూ (1-52)

(సౌధ యోధులను గూర్చి అంకకార శిర్షికలోను, విజయనగర మాతృక అనేది శిర్షికలోను చూడవలయు)

(V) నిర్దుష్టములు:-

సోదాగముల నుండి కవి దృష్టి పార దీర్ఘాలపైకి మరలును. అవి మౌన పట్టినట్లు తిన్నగా నుండి కంటికింపరును. (1-53) ఇచ్చట 'నీరీ' శబ్దమునకు 'శ్రేణి', 'వరుస' యని చెప్పుకొనుట పరిచయము. ఇది రెండవ యమకందమున వివరింపబడినది.

(VI) వాగ్వినియోగము:-

సోదాగములను కలయజూచిన కవి చూపు క్రిందికి మరలును. అనటి ద్వారముల ముందున్న అందమైన మెల్ల తాని వాకర్చించును. సరికిరించి చూడగా వానికి తానిన గజ సింహాశ్రయము గోచరించును. ఆ యేమగుట మరకతములతో మలచబడినవి. పాద పట్టిన దిగ్గజములా! సింహములో! అవియు తానితో మలచినవే! ఏమి సింహములు! తొండములను తప్ప యేమగుట దేహములన్నె ప్రాంగినవే! లేకున్న యేమగుట తొండములు మాత్రమే వాని వర్గ నుండి యీల నైరాదును? (1-53)

(VII) తోరణములు:-

కవి తన దృష్టిని ద్వారముల మెల్ల నుండి పైకి మరలించును. ద్వార చందములకు కట్టిన మణి తోరణములు కనుపించి యానందించును.

అవి యా "తపన రాజ" దీతర పుర గృహశ్రీలను పెండ్లాడుటకు రచించిన భావితములా! (1-53)

(VIII) తోరణములపై చిత్రములు:-

తోరణములు సరే! వాని కెగువనున్న చిత్రములేమి? ౭వో! అవిరంతి నీటితో న్రాసిన లక్ష్మీ అమె శిరుస్థాన నుండి జలక మాడించు రెండేమగుట! అమె పాశ్చర్యము లందున్నవి శంఖ చక్రముల చిత్రములు!

క్రింది యదుగులలో గూడ వివయున్నవే! కాదు! ఈ యదుగులు రత్నపు తిన్నెలగుటనే నీవి యందా చిత్రములు ప్రతిపరించుచున్నవి! (1-53) (లక్ష్మీ శంఖ చక్రముల గూర్చిన వివేములు ఈ యమకందమున చాడవగును)

(IX) కొల్లరాకులు - మొగ్గలు - ముగ్గులు:-

వాకిళ్ల ప్రక్కనున్న రత్నపు టప్పెల నుండి కవి చూపు వాకిళ్ల ముంగిలి బాటలపైకి ప్రసరించును. ఇవియు రత్నాలు పెరచి చదుముగా విసిరించి వట్లున్నవే! (రత్నకుట్టి మంబులన్)

ఏనెల్లో ప్రతిపెరించుచున్నది - ముంగిళ్లలోని కొల్లరల ఆకులు, మొగ్గలు! ముంగిళ్లను పచ్చని పేడతో పలికి తెల్లని ముగ్గులు పెట్టి నల్లయెత్తు శృంగారము మెరించుచున్నది! (1-55)

(X) పక్షము - కొల్లరాకులు:-

కవి దృష్టి ముంగిలి బాటల మనువరించి ప్రజలందరు పెరచి పెరచుము(అటారు రోడ్డు) వేరును. ఇది కూడ ప్రముఖులు పెరచి విడిచిపెట్టు కాంతి ప్రవాహమును వెల్లార్చుచున్నది. (ప్రజ కుట్టిమంబులు పెరచులు)

పక్షమున కీరు ప్రక్కల ఎర్రని బొండ్లములతో పెండియున్న సన్నకొల్లరి పరుచి లెంత మనోహరములు!

ఈ బొండ్లములు పెరిగవు వాడు పిందారము ప్రాపించ పొంద్య పక్షా పక్షములను వచ్చు చున్నా?

కాంతి ప్రవాహము పలి సాగిపోవుచున్న యీ ఏకల దీర్ఘ మార్గమో! ఇది గంగా ప్రవాహము కదో! ఈ కొల్లరలు అమె కుమారులు కల్పవృక్షములు కావా? అవును! ఈ యూరి వారు పముద్రివి కొల్లగొట్టి సైకి అగి తెచ్చిన రత్నములు గాక మిగిలియున్న వానిని వారి కొరకు రక్షించునని యుతడు తన పెద్ద బాధ్య గంగను, అమె కుమారులు కల్ప వృక్షములను విచట వూటగా నుంచెను! (1-54)

(XI) పసిమి రెక్కల పాపము:-

విలుముదూరు వెలుగుట్టి మార్గ పరిశీలనలో రాయంకడలు వెంచరించు పసిమి రెక్కల పాపములు కనిపెంచును.

ఏమి వింత! ఇది ఆకాశి కంఠ ముండి దిగి వచ్చి బంగారు రెక్కలతో సైకళియను దివ్య మరాళ ఎమూహములా!

అవోద్రుమ! ఇది ద్రవిడ ముటుంటిమల భవన ఎరోమరాళములు కావా? వారు స్నాన సమయమున ఎనువు గొమ్మరగదీసిన రత్నపు మెట్టు క్రింది పీటిలో రాత్రి నిద్రలో పొరలాడినందున గదా - ఏది రెక్కలు మొత్తము ఎచ్చిబారిపని! (1-64)

(XI.) పరిచేం కాల్యము-బాతులపెద్ద, రక్షిమల క్రమ:-

రాయల యూరో పివాంగము వేకుచే ఏలుబువ్వుడు అలీనోద్యానిములను వేరు శ్రోవరో నూరి వెలువలమిచ్చి పరిచేల కాల్యం పెద్ద వాస్యమెయ్యునుగు వాడ దృశ్యమును తానెను తానిని పట్టించు పర్యవేక్షమును పరించని వారియినను రసత్వలగు వారి వార్యంపైనే నల్లించు చున్నది.

అ యూరి పరి పాంములను బోవు కాల్యలున్నవి. వాని పిటి నడిమి అగమించు బాతులు రాత్రిళ్ళ తలలు రెక్కల గుములలో గ్రుచ్చి నిద్రించును. ముడుచుకొని యున్న పీనివి మివక వెలుగులో తానిన యూరి కాదులు ఉపసార్పిణుల్ని పరిశ్రావ్యాలుల వచ్చివు పడుచులని ద్రుపించి. వానిని వారి ఇండ్లకు తేర్చుకముని రేవులలో దిగుదురు. బాతులు మేల్కొని తలలువ పారిపోవును. బాతుల చురుగు, రక్షిమల చింగపాటు బామనున్న పరిచేల కాది పరిచేలు గుంపులు గూడి గీలి చేయుదురు.

తలలక్షిచ్చకు గ్రుచ్చి బాతులు కేవలంపు, సుల్యాంతర

పరి నిద్రించగఁబారి. యారెమలు మిస్తాత ప్రయోత ద్విజా

పరి పిండిభూత కాళీకల్పా దరావాచంబు తేర్చియి రే

పుం దీర్ఘస్వన బామవాచిగది వచ్చువ్యాది గోచ్యమముల్ (1-65)

రాయలపోషకము:-

ఏనగదే నవ్వు కదిగింతెడి యా దృశ్య వర్ణన పయన గమనించిన రాయల వాస్య పుటాపమున కొక తక్కువి దృష్టాంతము. "He is cheerful of disposition and very merry" ¹

1. Swell A Forgotten Empire Part. P. 259 19'0

ఇట్లే - రివ్వకబిటుల మనక తుకలు, ఏలట చేలలో మంచెలవెక్కి, చిలుకల నదలించుచు, బాటపానె తిన్నచాలివి పట్టించిన గోపికల చిలిపి నవ్వు గూడ రాయల చాస్య దృష్టి నాకర్చించును. (4.239-163)

గంభీర కావ్యమును నామకృతమున ఇట్టే మరికొన్ని చాస్య పాదకములగు దృశ్యములుండునని మనమనుకోవము.

మర్యాదావేళ:-

ఉదయమంతయు విరులుతవ్రును నడవనేక దృశ్యములను తానును పినోదించిన రాయల యూచో పదాంగమున కిరుల మర్యాదా కాలమున మూడు దృశ్యములు మూత్రమే అనకివి కలిగించును. అందొకటి కలమపై లిందుగులను బొమ్మలాడు దుప్పి పిల్లను గూర్చినది. రెండవది అతిపి బాగవదారాధనాదికము, వీనిని నైషిత వాతావరణ శీర్షికలో గమనించెడిమి. ఇవియు వీరికన్న నానక్తి కరమగు లకుముఖుల వలీటీలను చూడము.

లకుముఖుల వలీటీలు:-

ఈ వెంటి వెలులువవ్రును రక్కల (పిరుల) లోనిది. పక్కడి మండియో లకుముకి పిట్టలు ¹ గుంపులు గుంపులుగా వచ్చి, గుటాలున క్రిందికి వెనుచు, త్వటిలో నైకి

- 2 లకుముకి= బట్టతముని మండి వీటిలోనికి ముడి చేరినను నట్లు ఎక్కి - (అ. ౩. రక్క) దీని భవక తలుగు పట్టవచ్చి నిజమున మేలు పీల్ల బుద్ధిగాడు King Fisher = Small bird with long eleph trunk and brilliant plumage feeding on fish etc which is captured by diving (shorter Oxford Dictionary 1971) లకుముఖులలో 190 బాటును విస్తారముగా వ్యాపించియున్నది ఇది కీ కీ యని అరుచును. అత్యంత వేగముతో వెగిరిపోగలవు. ఇది పాతాళముగా వీటి ప్రవాహముల ఎమీనమున చెల్ల కొమ్మలను పట్టుకొని బాధ్యుండి యుండి, వీటిలో పుట్టి నేని కరిలిక కమపించగానే తూలున తలాశించుగా నీటిలోనికి దుమికి చేరును ము క్కుతో ఒడనిపట్టుకొని, వెంటనే కొమ్మనైకొరి వచ్చి, ముందుగా చేు తలను ప్రసంగును ఇది పట్ల కొంచెము ముక్కు

లేచుచున్నది. ఎక్కడి మండి. ఎందుకు? ఎక్కడికి? అని గమనించగా సునర్ల సౌరముల చంద్ర శాలిల నంటుచున్న ఉప్పుత పక్షముల గుటుదుల నుండియు, ఆ ఏరులలో నీలపు తల్లి యురవరకు లేట నీరు విండియున్న వడబావులలో తలుపుమను చేయ కొరికి తెలియును. ఇవి గట్టిమని డూకులు, వెంటనే నైపుయట చంఠియాల వరి లేదా

కోశేమి! అర్చకులయినా మున్న గేహంఠిర ద్రవిదాంగవల పరిచితి వలన నేర్పిన చెందాట ఇది! (1-57)

సామంతము

(1) పుండవ పుండ్రము: -

మేరు మంచరముల పరిమన్న యీ రతిమొల రంట విలుబుత్తూరు పవజాగ్గి వన కాన్తుల పని మాత్రము నైపున వాతావరణ వివేకుమున గుర్తించితిమి. తక్కిన వర్ణన యంతయు లౌకిక మగుటచే దాని విలస నచివరముగ ముచ్చటించెము.

నిజమునకు నీవి వర్ణన నైన తెలిపివంత విరళము (sample) కాదు. అంత మాటిల్లిపది కాదు. ఇది దీనికొక యుత్పేక్షను తలఁగిండులుగా క్లిష్టాస్యము మాత్రముతో నుక్కిరి చిక్కిరిగా బందించి, ఒక మహాద్విరగా నిర్మించెను. రాయల యుత్పేక్షల దుర్లాభ్యతను, అన్యాయ క్షేమమునకు విదోషమచ్చ. దీనిని సుబోధ మొనర్చుటలో ప్రఖ్యాత వ్యాఖ్యాతలకు గూడ కొంత క్షేమము తప్పలేదు. ఇక నా దోంట్లా!

మెరుము. (Cutharing Blue. Animal Encyclopedia PP 175, 177 Octopus Book Ltd London, 1980)

ఇది సాధారణము నీచుక ప్రమాణము. పొడుగు పొలి ముద్దు, రంగు రంగుల వర్ణము కలిగి యుండును. మీకే సంప్రదించువ క్కే వాళ్ళ (కీకీయమ అర్థపు కలవి), మొదలగు ఏడు పేర్లు కలవు. ఇవి ఒక్కొక్క మారు 10x20 అడుగుల యొత్తున గాలిలో వ్యర్థము చేయుచున్నట్లు రెక్కలల్లాచుచు, మే కమవడచే తటాకం తలఁగింయగా నూటోగ నీదలో దుముకును. నీవి సంప్రదించు పేర్లు, వాని వ్యర్థగమనమునకు సంబంధించినవి (K & Dave Birds in Sanskrit Literature King Fisher PP. 35. 158 Murti's Sanskrit. 1983)

రాయల వారి మహాసైన్యం వినుమారు ముమ్మారు ఎన్నాళ్ళానముగ వరించి యెట్లెట్ల సువంబర్లపైత కాత్పర్యము వేర్పరచుకొన వలసియుండును. గ్రంథ విస్తరమైనను, ఈ పరిశ్రమ క్రమమును ఎప్పరయులకు నవేదించుట నా పరి.

మొదట పద్యమును, తరువాత పద విభాగమును, తుదకు కాత్పర్యమును గమనించెము. పద్యము

- I స్వ పిరిం పావపద భావన కలం మిళ పాపవర్ణము దీరి
- II కుమర దీమల్లాలు వెన్నాడుతలం యెడుగం చొగ్గు మెద్య క్రవోన్నీ
- III కద పేద క్షణ్య భుజానంబు నిల తల వెన్నాడు మంజుధర్లో నా
- IV నవ చాపై పువన క్షణ్యము తిలక మువచ్చి యెవర్య ముచ్చాన్ (158)

గమనిక:-

- (1) పదముల క్రింది శీర్ష పద విభాగమును తెలుపును.
- (2) పదములపై యంకలు అయీ పాదములలోని సరి పదార్థ క్రమమును తెలుపును

మరొక ముఖ్య విషయము- పద్యపాదముల వరుసను క్రిందు మీదులు చేసి :- I II III- క్రమమున అన్వయము పొరింపవలెను. పద విభాగానుపాదముగ సరిపదార్థము గమనించవలెను.

4వ పాదము:-

1. చిత్రింపబడిన, 2. నరనారుల చేత, 3. పొందబడిన, 4. పట్టిపది భావము కలది (దంపతులుగా చిత్రింపబడిన స్త్రీ వరుడుల యాశాము కలది) 5 వనచాక్రి యొక్కయు, వనచాక్రియి యొక్కయు, (లక్ష్మీ నారాయణుల యొక్క) 6 తీరుల 7 కోడు (విల్లుబద్ధులగా)

1వ పాదము:-

1. తమ యొక్క (మేడు మందరముల యొక్క), 2 దేవతలకు, 3. నివాసము విచ్చుట యొక్కయు, 4. ఆదారము విచ్చుట యొక్కయు, 5. బండ్లంటి యొక్క, 6. హెచ్చు తగ్గులు, 7. ఈ నివాస ఆదారములిచ్చు రెండు వర్ణములను (గూర్చి).

2వ పాదము:-

1 దీనులు 2-3 ఏమేడల వలన పొందుచున్నారో, ఆ మేడలనే, అడిగి పరిసికొములకై 5. (విషయ వ్యూహముగా) మోహన్ మీద వదలి వచ్చిన (మేరు మందరములు) 6. విస్మయించివే 7 కామగ్రీడలో 8. కూడికలు గల

3వ పాదము:-

1 ప్రేమపురుష సేవల యొక్కయు, 2. బంటుల యొక్కయు, 3. విమోహముల యొక్క, 4. వివాదములయన, 5. గుహలును, 6. దరులును గలనైన 7,8,9 మేరు మందర రహితములో 10 ఆమెనట్లు (4వ పాదములోని) 5 లపునో న్యందన ద్వంద్వము ప్రకాశించుచున్నది. (ప్రతి పదార్థ మర్థమయినది గదా! ఇక తాత్పర్యమును వివరించండి)

(1) శ్రీ, విలులుత్తరులో లక్ష్మీ వారాయణులను పరియోగ రథము ఉన్నది, విసిరో తాంబూళి బావమును పొందు వరనాకులు విశ్రించబడిరి.

(2) మేరు రహితము లేవలకు నివాసమిచ్చునది. మందర హారము (అమృతము) నిచ్చునది. ఈ రెండిటి యందును ఉద్యోగ రతిలో కూడు సిద్ధ మితున విమోహములు గల గుహలు, ఈములు కలవు.

(3) విలులుత్తరులోని మేడలు కూడ ప్రజలకు నివాసమును ఆహారమును నిచ్చునవే!

(4) ఈ రెండు రహితములలో గల తారతమ్యముల నా మేడలనే యుద్ధగురమని, మేరు మందరములు విచ్చి యాశ్చర్యమును ధరించి దోగాడుచు వచ్చివట్టున్నది - ఈ రెండు రథములు.

రథములలోని వరదంపతుల విశ్రమములు మేరు మందరములలోని సిద్ధ రంపతుల పరి మున్నది.

ఇంత వివరించినా, ఇంకొక శంక మిగిలియే యున్నది. ఈ రెండు రహితముల తారతమ్యము వివాద ఆహారములను గూర్చినదా? లేక మేడలిచ్చు ఆవాస ఆహారములకు రహితములిచ్చు ఆవాస ఆహారములకు గల తారతమ్యమును గూర్చినదా? (1-58)

ఇదీ-రాదుల వారు 'పెంపెక్కి' వ 'య్యత్తేక్కి'లను 'పెరుకుట' లోని విశేషము! (1-13)

2. సాచికలాడు పర్కములులు:-

ఏరు లేరు వీధిలోనో, ఆ ప్రాంతమువనో నివసించు అలయ వాట్లకత్తెలు. స్థాందన ద్వంద్వమును వర్ణించిన వెంటనే ఇవి వీరివి గూర్చి ఘనముగ ఆయుదు పర్కములలో వివరముగ వర్ణించును. (1 59-63) ఈ వివరములలో శ్రీ కార్యపరు లకు (మొక్కట), అలయ శంఖారవమున కిదురు మూచుల - పైన్ల వాతావరణ శీర్షిక క్రింద గమనించుచు. మిగిలిన వానిని ప్రస్తుత మాది 3-7 దృశ్యముల (పూపురోలలు-మావిలోపులు) రియవాత సావకాశముగ ముచ్చటించుము.

3. మామిడిలలు - పరిమళ్లు:-

వేకువ జామున లలిలోర్కాన పరంపరలతో నారంభమైన రాదుల యూహా విహంగము పురవిహారము సాచికలాడు పర్కములులతో రాదాపు పూర్తియై సాయంకాలము కొంత గడచిపడి. ఈ పర్కలారువేళ ఊరి వెలుపలి ప్రకృతి సౌందర్య దర్శనమున కిమిహాలము.

ఊరు పెడలగడే రాదుల యూహా విహంగము నవల ప్రక్కప్రక్కనే యున్న పరిమళ్లు, పూపురోలలు ఆకర్షించును. ఇవి ఒకరానితో నొకటి పోటీ పడుచున్నవి.

ఈ పరి వేలలో వరుసలు వరుసలుగా వర్ణించుచు వీగమల్లెలు, ఖర్జూరములు, పుచ్చమొంకరులు, మామిడి గుత్తులు, కుముములు, పంపెంగలు, పచ్చిదోష్టరులు, పాళలు అను పరి వంగడములున్నవి. పూర్వోలలో గూడ వీయేనిమిరి పేర్లు గల పుచ్చ బాతు లున్నవి, కాచి, పరి వేలలో రావములు విశేషము. ఆ పేరు గల పుచ్చ బాతి లేదు.

పరిప పరిప వే యున్నయో వేలు. లోలలు • ఒక శ్రామిలో రెండు నైపుల పరి ఊగుచున్నట్లు లేనా! అదిగో రాజవపు కాంతి మిగిలి. ముల్ల పరి మల్లవైపు చూపుచున్నరా! వేలు పూర్వోలలుమ'వచ్చుచున్నవి! వేలలోని కొంగల గుంపులా వచ్చుల రాశదశ్యము!

4. పండిత కలమ పరి - కవిత్వ విశ్లేషణ -

పండిత రచనల మల్లమ కోయిలకమమృతా నీరు తెల్లగొట్టింది. పైరు కోపించి యొకగబడినది. పవీషమువ మిచ్చు ఉపవసముల గాలి బెల్లమ మరింత పెంకబడినది. స్రవ్యవ కాళ్ళలో బలపీయిచ్చు చెంగలువ గుంపుల మీద తన శాంజారు ముండ్లలో రాయు చున్నది!

నీరు లేక యీ పరికి నిలుపునా దప్పి దేగినో పూర్వము తాను ఏళ్లు శ్రాగు వేళ్లను శ్రీంది మండి శాంజారు ముండ్ల దూపమున ఎల పైకి తెచ్చికొని, పంగి చెంగలువల లేని శ్రాగుచున్నదో! (1-67)

5. పగిలిన పనవలు - మునిరెడు తుమ్మెదలు:-

అదిగో! వేరు ఎవని తోలలు! గండ తిలంతో పోటీపడు పెనుపెండ్లు! దూమిలోనే పండి (బ్రహ్మచరిత్ర) ఏది రసములో నేల బురదయినది. నా మారు లేని శ్రాగులు ఇప్పిస్తూ పుండి తుమ్మెదలు పెనవేసికొని మునుగుచున్నవి!

ఈ పెండ్లు పనింత వ్యర్థం మేటి యేనుగు అక్కరించి తలపించుచున్నవి. ఏది రసమా యేనుగు గండ స్థలములు ఎగిరి మెక్కుటముగా పోరు మర తలమే! పెండ్ల పంటిన బురద ఆ యేనుగు కొట్టుకొన్న దుమ్ము పంచి బురదయే! పెనవేసికొని పెనుగులాడు తుమ్మెదలా యేనుగును బంధించుటకు కట్టబడి, దాని యూపులకు దరిండు గట్టి గొలుమలు (1-68)!

3. ఏమగులు రాయుటకు విద్య నవ్వహములు. అదిమాన పోయెములు. అయిన స్వయం వర్ణవేక్షణలోనిది. ఉన్నతములైన ఏది కొలులు నేటికిని తల్లి విశయమగుములోని తెలుగు పుంసము నానుకొని యున్నది. ఏమగులు కట్టుట కుదరనివి సారాధిపతియొక్క వీరిలో లేవు కాని, వీరిని కట్టిన ముగియవకు కట్టితి వారని తప్పుకొన వచ్చు కదవము.
- (1) Datta Kumari, *Humpe P. 49* And *Sources of India*, 1970 అనుక్రమమున ఎరువాపులందు రాయలేనుగులను గూర్చి ప్రస్తావించును.

- (ii) పల్లవిత్తుడు నిరంతర వ్యాస యోగము గొలువతో పల్లవము పల్లవము బంధించును. (1-77)

ఉష్ణజ్వలంతి చెట్టు వింజ దిగు పవనం సైక్తి (4-274)తో కనుపించును. విణయనగరిమువి పవన తోటలను గూర్చిన పేరున. మ్యాచివోర వర్ణన విణయనగర స్థులులు (ఉద్యానాలు) అను శీర్షిక క్రింద చూడవగును.

౪. తమోటపు తీగలు - పోకమానాలు

చెరకు తోటలు - జెల్లపు వంటలు

పవన తోటల సైక్తినే వరుసలుగా ముప్పది మిగింది యురటి తోటలు వీనిని వైష్ణవ వాతావరణములో గమనించితిమి. వాని సైక్తినే చెరకు తోటలు. వీని చుట్టు పోక మ్రోలులు. వీని కందముల వరకు వెల్లుకొన్నవి తమోలపు తీగలు. పోకమట్టలు చురువెక్కి నడుటనే చెరకు ముత్యములు చిట్లుచున్నవి. చిండుచున్న చెరకు తనము వీనిని నమీవమున విరంతరముగ దిల్లము పండు పాయిలో ఎడజేయుచున్నది. ఆ ముత్యములు చూడమగుచున్నవి.

ఇదీ రాయల వాస్తవిక వర్ణన! ఇది వారి ఊహా విద్రుమము.

ఈ తీగి ఒక నాయక కౌగిలించి చెరకు ముత్యముల చూల్లము మున్నము. అది తమయనుకర్షిని (ఎరువును) పెంచిడి మందని నాయక నాయకుని హెచ్చరించుచున్నది. (1-70)

(111) జ్వల తీగన మరొకము మధుర పీఠాలలో దిద్దించి వేరుతో నుంచించును (2-24)

(112) మురుత ఉద్యానములలో చిట్లకు అందించబడిన మన గజములు తోలులు. తొండములతో దుమ్ము నీరు వెల్లుకొనును. నమీవించి రాకుండును. (2-25)

(113) ముచ్చటమగుట ఎలావలె రాజా స్పృహినిమున నుంచవలెను (4-232). రాజా వాని దిగుమరికి దీపు పోకములు కడగ నేయునటని (4-245). వాని విశ్రాంతమునకు మేతకు, అగు తిప్పు వచ్చి కాచు (4-262) రాయల రాజనీతి.

7. మాది తోషలు ఏటి కుంటలు:-

చెరకు బోటల ముచ్చట బాపించును ముందుకు సాగిన రాయల యూవో విహంగమునకా పెట్టెముచ మాది తోషలు గమనించును. అవియేమో చాతమని లోనికి పోగా, పురాతనపు ఏటి కుంటలు కమపించును వాడుకలోనిది కావు. మరి సేకో? ఉప్పుది, కాచి ఏమి ఏరు! దీనిపై దట్టముగ తెట్టాల్చిన మామిడి పూత మీద నడువవచ్చునో! అడుగుని పట్టిస్తేకి కచ్చిన కలుచలు! నేల నంటక మొలిచి లేలు అంతరదామరలు! సిటిలోనే జీలుగ నల్లకొచ్చు ప్రాచి. అచ్చి కంట యొగబోయు కప్రపు వానని! బలే, సిటిలో నేదో పంకుల చెంచము! బంపిన వారు! గుంపుల పోరు! ఈ నీరుకోళ్ల గుంపులో! ఇది కొలకొల కూయును మేల కొరకు సిటిలో మెడలు ప్రొంకుచున్నవి. కాచి, ఆ మెడల పంపుల గుంపులు సైకి కమపించును పినోరముగా ముచ్చటి! (1-71)

ఈ ఉప్పు దృశ్యములో రాయలు తొమ్మిది వ్యూల మాడ్చి చెరిమిలను తోపు. కుంట, మాచిపూత. కలుచలు. అంతరి రాపించు, ప్రాచి, వానన, వారుగల పోరు, నీరుకోళ్ల కొలకొల ప్రొంకులు, సైకి కమపించు మెడల పంపులు వాస్తవికముగా చీతించెను. స్థానిక ప్రాకృతిని ప్రాగే వర్ణ చేస్తామని ఏది పరిష్కార పంపించెమును. మాడ్చి దృష్టిలో పరిశీలించి ఉన్న పుష్పిల్లుగా వాస్తవి చెరిమును ప్రదర్శించుటలో రాయలకుగల ప్రావీగ్యముని కేదోక మంచి దృష్టాంతము. ఋతు వర్షవలో విది పారమ్యము వండు కొనును.

చెరి ఖైదు దృశ్యములు (1-72-76) ప్రైవై వారాపరగ శీర్షికలో ముచ్చటింపబడినవి. వాచితో విలులుతొరు పురవర్ణన ఎహాద్వమగును (1 51-76)

కాచి మనమింతకు పూర్వము వాచమూలముగ పేర్కొన్న పాఠికలాఁ పర్వముఖుల' చ్చిత్రాంతమును రాయలు పాదకముగ వర్ణించిన ఆసక్తి కరమగు వివరముల పొపుడు గమనించవలసియున్నది (పెజ్జయనగర విద్యాలయరాంధ్రలో రాయలకు గల ఎచ్చిపాత పరిచయము, వారిని గూర్చిన వన్యానము - 5వ అనుబంధమున చూడగలము.)

పాచికలాడు పద్యములు

విలులుతుర్రీ వర్ణనలో పాహువ్యముగ నొక విషయ మొక పద్యముతో నెంతమగును. మనవర్ణ పాదములు మౌళము మాడు, కెరినీలు, గుడి గాలులు, రెండు రెండు పద్యము లాడమెంచివెచ్చి. పద్య ముఖం పుష్కారం మొకటి హృదయ అయిదు పద్యముల పాదపు పాడివి. ఏదిలో వారి విలాసమయమగు అంతరంగికి జీవన వివరము లీయబడినవి. ఇది కొంత దీర్ఘముగ నుండును. అందుచే ముందు వారి అపహ్న జీవనమును గూర్చి సంక్షిప్తముగ ముచ్చటించి, తరువాత అంతరి జీవితమును గుర్తించెము.

1. అపహ్న జీవనము

ఈ యాశ్వాసమున రాయం వర్ణనను బట్టి యీ పద్యములు ముఖ్యవిధి - పాశుంకాలములందలయు వూతా శంక ర్చవి (1-59) వివరించే అలయమును వేరి, దిల్లీస్థ నటనోద్యోగమునకు నిర్దిష్ట పుత్తి గీతములతో స్వీయివి. తత్కలను, అలరించుట యిది తోచును. (నటన ప్రోద్యోగ ఎక్లేరెవలలవా... (1-73)'

ఈ యాశ్వాసమున అందు స్థానికులతో కలిసి వీరు విష్ణునిర్మలమయమగు కోలుగ పోవుట, ఢిల్లీగింపులో వ్యర్థము చేయుట, రాజమహారాజ యొక్క పర్యాయమునకు పాత్రులగుట, ఆ రాత్రి వారి కొలువున వివిధ అపహ్న పుస్తకంలో పాల్గొనుట నడుపుట వారి వాడులు పరితీర్చి వెంపుట (4-35-36) ఇత్యాది పుష్కారములను వెలసి అలయ సేవయందే గాక, వీరు ఎందు జీవనమున గూడ పాల్గొని, తమ వ్యర్థ కొళముచే ప్రజలను కంకంబ జేపడివారవి, రాజమహారాజ చెలిమికి అరిహనమునకు పాత్రులని, ఆ కాలమున రాజమహారాజు నర్తక నర్తకుల కలకొళం వివారములను పరితీర్చగల నాట్య విద్యా విభాగమంది తెలియును ఈ వాల్మీకిరైలు 'వైక్ర గృహము' లందు

4 విలులుతుర్రీ ప్రోద్యోగ, ద్వాదశీకావ్యం పుష్కారమున గూర్చి ఎందు ప్రాసవి రాయం వర్ణనను వివరించెను (40 అమలందము)

theatre) తన యెత్తననే తాళగతి వనువనించి నాట్యము చేయుట గూడ రాయలు మనోక వోట వర్ణించును. (4-115)

ఇది ఈ పద్యములుల గ్రహ వేషమును గూర్చి వీరి గుణ గణములను గూర్చి విందము.

(II) గృహ వేషము:-

(1) పద్యములుల పాచికలాట:-

(.) పాచికల యుదరింపు:-

సాయంకాలమైనది కొంతయు పేపటిలో ఆంధ్రుని యారంభమగును. ఈ వ్యవధిలో ఈ నాట్యకర్తలు పాచికలతో నాట్యముయ్యారపు తాచువాడుడు. ఇంట్లో కూర్చుండి కాదు. ముంగిలి యరుగుల మీద గుమికూడి వినోదము కొరకు కాదు. నైదర్భవము కొరకు. ఉత్సాహము పెరిగిన కొంది పాచికల పరిధి వేయుట పాగును. పాచికల గల గల. కంకణముల కెరకణ యరి సుందరిని యుల్లని కంచును. (1-59)

(II) కంకణముల పైచుట్ట:-

సేవా నిమయ మానవులైన కొందరి తొందరతో వారు పాచికలను మరింత యుంకించి నైరురు. ఆ యాభుట కొచ్చె నిదలును. ఆవలి చేతితో తాని నిమర్చదోగా. నైరులోని పట్టు రుచికర మున్నును సుందరి తరిగడవలి ముప్ప తిగుపు చిమ్మ నిమ్మను. (1-59)

(2) అంకరణ తొలిద్యము:-

రాయలు వారి యంకరణ తొలిద్యమును ముక్తి పవరములతో వర్ణించును. పాచికలాడు యుయ్యారము బాహ్యరీతి. అందరు గమనించునది. అంకరణ మధ్యంతర కళ అయినను. రాయల పరిశీలనా పరిధిలోపలే!

(1) పలు వరుస:-

బహుళాంజ్ఞాత పేరనే వారి పలువరుస చిహ్నీతి కంపెత్తును. అయినను వారు తాని నొక్క పరిగించునోనే తోమ వేర్వేర గాముంతురు. (1-60)

(II) పెనుపొత్తో జంతుము:-

వారు పసుపు పెట్టుకొని జంతుమోడుచుడు. అది పరిపూర్ణముగ వస్త్రముతో నిరసి యొత్తివను దాని పంటరు. వేషముననే నిగ్గులు తీరును. (1-60)

ద్రవిడ కుటుంబిను లింటి కొండు గట్టుమీద పసుపు కొమ్మరగ దీసి స్నానమాడుటను గూర్చిన కవి వర్ణన నిది వరకు పంటిమి, ఆ రంగు వాతనే గాక గట్టుకొండ నిద్రించు బాతుల రెక్కల మెత్తమును గూడ ఎచ్చబరచును. (1-64)

వారు వీరు నొక యూరి వారే. ఒకడు కళాపంతులు. మరొకడు ఆచార విరాయగాడు.

(III) కలప ములముడు:-

జలరమోడిన పెమ్మల వారు సైబరోనే చేయొడింపి, ఎరిమల ద్రవ్యము కలిపిన తందనము, ముదుక గాఢుండ అంతట యుంటున్నట్లు, తంట నలచుచురు (1-60)

(IV) అభరణములు - అలంకరణలు:-

ఇట్టి - వారి యాభరణములు, అలంకరణలు గూడ మునుమోరిమొలు, బంగారము చిలుమంటునని వారు పిచ్చిండును మేలగు దీగల పంటి హారములను, వలయములను మ్రోతమే ధరించుదు. వ్రుము జడ్డని యేసిగించి శిరోజములకు రూపము మ్రోతమే పెట్టింతురు. పూవులు ఎమ్మయని పిసిరి పారవేయుదురు. జీలుగు పస్త్రములు తప్ప, రక్కసి వాస్తుకొనునని గీలి చేయుదురు. (1-61)

(V) జడ చిహ్న రీయుటో? పరివాయింనుటో?:-

తల్లవారగనే వారు మేడపై చంద్రకాలరోహి¹ కిటికీల వర్షివో హుచ్చుండి, జడను

5. విజయవిగతి వేళ్ళల యిందల్ల శ్రమిమి వీరులలో ముప్పావని ఆ వీరులుశ్రమ గృహ శ్రమిలలో కూడియుప్పునని ఎయివ్ వర్ణన (4వ ఆములందము) రాయల చిలుబుచ్చురు వర్ణన విజయవిగర చ్చియులలో కూడినది. (చిలుబుచ్చురు వర్ణన విజయవిగర చ్చియులు)

దమ్మలపై వేసి, వేళ్లతో చిక్కుచీయుచు గోళ్లతో పూలను మీటి తొలగి జిమ్ముదురు. పూవుల పరిమళముచే వాకర్చితములైన తుమ్మెదలు రోద వేయుచుపోవును. వారు పీణాభ్యసన బగుట వలనను. చాల యెత్తున సైమీదపై ముండుట వలనను, వారు ఖడ చిక్కుచీయుట - వీరివి సోపు కాముఖులను పీణాభ్యాసముని భ్రమ కలిగించుచు, వారి కుద్రములు పీణ కాదులు. వానిపై వేసిన బడ పాడులు పీణ తంత్రులు. పూవులు దంతపు మెట్లు, చిక్కుచీయుట, అమెట్ల వెంబడి పెడిగా వ్రేళ్ళతో తంత్రులు మీటుట, తుమ్మెదల మ్రోత పీణావాదము.

అముక్తముని పీణ వాదనము మరి రెండు లోట్ల ప్రస్తావించును. ఇవన్ని రాయల విశ్వాసమునకు దృష్టాంతములు ఇది ఏవరి యుమబంధమున వివరింపబడినది.

3. అంతరలాళిత్యము (గుణావళి)

పిలులుత్పారు పర్వముఖుల యుచంకితగా లాళిత్యము శరీరికము. బాహ్య సంస్కృతికి చెందినది. వారి అంతర సంస్కృతిని తెలుపదు. అందుచే రాయలు పని గట్టుకొని వారి అంతర సంస్కృతిని గుణ లాళిత్యమును వివరించును ఇది వారిని మధుర పర్యాంగవల నుండి (2-30) వేరు పరుచును.

4. అదోరణు - అలీకాళ్యము:-

ఈ పర్వముఖుల చెలికత్తెలు అపహాస్యములను, జీర్ణులను, అరావణ్యులను, పిలుచుటకై లాభము తెల్పినను, అమాటబట్టి లోర్యము వారి చెవులు పోకదు. అని శ్రీలు గదా:- (1-60)

శ్రీలు:- ఈ పదము వలన: (1) వారి చెవులే శ్రీ లక్ష్మణులని, (2) 'శ్రీ' యను నక్షరాకారము గలవని, రెండు విధముల స్మరణ, 'శ్రీ' కి లోభ్యమంటక పోవుట ఉభయత్ర వర్తించును.

తెవులను శ్రీకారముతో పోల్చుట ప్రసిద్ధి యని నమయ్యును. అముక్త కవికిది నీయము కాలేలు 4వ యాశ్వాసమున ముందెంపై నెక్కి చిలుకల పరలించు కాపు కన్యల చెవులను గూడ "శ్రీలు రాయలొట" యని వర్ణించును. (4-163)

(II) నిర్లక్ష్య పాపము:-

ఈ విలాపముల కూడికలలోని వేగము వలన హఠములు తెగి, ముత్యములు రాలినను నిర్లక్ష్యము వహించుదు. (1-60)

(III) మోక్షము:-

తానెల్లిన మాత్రమువే వీరిల్లి పరుచి కులమునైన తెలియగలరు. (1-60)

(IV) దోచాకము:-

వెలుడు వ్రాకుత నడి పేద ఎడినచో పేరు కాపాడి వృద్ధి పొందినె సమర్థులు. (1-60)

(V) అంతిమత వర్ణ:-

పేరు రాదుగాకున్నను, రాక తెలియంతి పురముగా మెలగ నేర్చు గలవారు. రెండవ యాశ్వాసమున మిక్కిల్య రృణదమ పాండ్యునివతి రాకోచిత వేషమున నలంకృతుడై, నందు వెచ్చల రీతి చాపుదాడులు దారినేయగా, రాచనగరు నుండి అవలి పీఠిలోని వేరొక యంతి పురమున నున్న బోగిని పంపిరికి బాహుముగ బోవును. (2-75) విలులుత్తూరులో వెలియంతి పురముగ మెలగనేర్చిన ఎద్ద ముఖులిట్టి వారై యుండురు. పేరు విన్నవిత్తుచి మారేగించుటకు పాండ్యరాక సమీపున వచ్చిన రాచకుమారుడు (4-9), పూర్వానుకుక్తంబు (4-35)

దాములవాటి పిచ్చయినగరమున గూడ, గొప్ప ప్రభువులైనను బోగిమల వర్ణకు పోవుట యాశ్చర్యము కాదని ఎయిన్ కథనము. (4వ యనుబంధము) అందుచే రాయలు పిరివి నృపతి వెలి యంతిపురముగా వెచ్చమెలగ - పంతు" అని వర్ణించుట సార్థకము. (1-60)

(VI) కపితా ప్రాప్తిగము:-

పేరు కవయిత్రులు 'హస రో కృతి చెప్పగల నేర్పరులు.

జాక్ష:- (1) దేశి బాని (2) పంభాషగా - 'ఇవట ఉరయార్తములు గ్రహించుట సదనము. ఈ వర్ణమున విలులుత్తూరు ఎద్దిముఖులు దేశి బానిలోను, పంభాషగా సమయమున

అత్యుగ్రము. కవిత చెప్పగలరని యేర్పడును. తంజావూరి రంగాజమ్మ, మధురవాణి, ముద్దుపళవి, యిల్లీ వారగుట ప్రసిద్ధము. తంజావూరి సంస్కృతికి విజయనగర సంస్కృతి హిత్యక యగుటచే విజయ నగర విభాషితులు ఇట్టి నేర్పరులగుట సంభావ్యము. విలుబుత్తూరు వర్ణన విజయనగర ప్రతిరీలము. విలుబుత్తూరు పద్యములు విజయనగర పద్యాంశువాండ్ర మానసిక పులికలలు యుందురు.

సాదర వర్ణన

విలుబుత్తూరు పద్యములు లాభ్యంతర సంస్కృతి వర్ణనలో రాయలకు వారి యందు గల సానుభూతి, సమాధరము తేట తెల్లముగా కనుపించును. రాయలు స్వయముగ కవి కవి పోషిడు. దేశ భావించు 'తెలుగు లెప్ప' యని పునరుద్ఘాటించి ఆ భాషలో కావ్యమును రచించిన జహానేశ భాషావిదుడు, అట్టి వానిని దేశ భాషలో కవిత్వము చెప్పగల విలుబుత్తూరు పద్యాంశువాండ్రరిమాన పాత్రలగుట సహజము. ఈ యభిమానము వెలననే ఆయన వారి ఉదార గుణ సంపత్తిని ప్రశంసించి, వారిని "సురత నైయాత్య పరి"లగు మధుర వారిని వది "పెన్య యుపిత" లని పేర్కొనడు. (2-30) నాట్య నాటక కూకారులలో ఆయనకు గల ఎన్నిహిత సంబంధమందుకు తోడ్పడి యుండును. అయి విషయములు శివ యనుబంధమున వివరింపబడినవి. కొన్ని అముక్త విశేషములను గ్రహించుటకు రాయల తీవ్రత చరిత్ర, విజయనగర సామాజిక చరిత్ర యవసరముగయవచ్చు.

లోకీక దృశ్యములు - వర్ణకరణ

వర్ణకరణ - దాని ప్రయోజనము:-

విలుబుత్తూరు లోకీక దృశ్యముల యుద్యయనములో మన మింత వరకు వానిని ఆయా వేతల సమసరించి విశ్లేషించి చూచితిమి ఇది చాల వరకు పెద్దకృమమునను సరించి పోగినది. ఇప్పుడీ పెద్దజాంశములను విషయామెపాదముగ వర్ణకరించి చూతము. ఇందువలన వర్ణనలోని విషయ వైవిధ్యము, రాయల నిరంతర లోక వరశీలన, విలుబుత్తూరు సముగ్ర స్వరూపము, వాని నెనుకముప్పు అయిన సముగ్ర దృష్టి స్పష్టమగును.

ప్రశ్న 6 మానవుడు:-

నిలుబుత్తూరు లోకి దృశ్యములను మనిము స్థూలముగ ప్రకృతి - మానవుడు అను రెండు శీర్షికల క్రింద వర్గీకరించము. పెమ్మలు వానిని వైష్ణవ వాతావరణ దృశ్యములలో పాటా వల్లేలో చేర్చి పరిశీలించము. అందువలన రామల దృశ్య మిత్యములోని గుప్త శిల్పము వెల్లడి యగును.

I. ప్రశ్న 6:-

నిలుబుత్తూరు లోకి దృశ్యములలో ప్రకృతి 42 మారులు ప్రస్తావించును. ప్రకృతి వర్ణనలను తొమ్మిది వర్ణములుగా పంచుకొని చూచినచో, ఒక్కొక్క పర్వ మెన్నిమారులు ప్రస్తావించునో గుర్తించగలము.

(I) పర్వ వర్ణము:-

ఇది 8 మారులు జనించును కోయిలలు, చిలుకలు (1-51); (2) లకముకులు (1-57); (3) ఇంటి కొలని వానిలు (1-64); (4) బాల్కనలో నిద్రించు బాలులు (1-65); (5) పరి వేలలోని కొంగలు (1-66); (6) మాచివోపుల నిటి గుంటలలోని వీరు కోళ్లు (1-71); (7) కేరివన వాయలు (1-72); (8) చింపక కాళంలోని పక్షులు (1-74).

(II) మృత్యు వర్ణము:-

ఇది రెండు మారులు - (1) లకముకులు వేలాడు ఏది బావులలోని మీలు (1-57); (2) మాచి వోపుల గుంటలలోని వాయులు. (1-71)

(III) శిశు వర్ణము:-

ఇది మూడు మారులు. (1) పిర్మముఖుల బడ వూరిపై తుమ్మెదలు (1-62); పనిని పండ్ల రసమునకు మునుగు తుమ్మెదలు (1-69); (3) చింపక తోమాలలపై మూర్ఖులు తుమ్మెదలు. ఇవి ఊహా మృత్యుములు (1-69)

(IV) వృక్ష వర్ణము:- పచ్చెండుమారులు (1) చలిలోర్వానములు (1-51); (2-3) పథము ప్రక్కలందు, వాకిండ్ల యందు గల కొబ్బరులు (1-54-55); (4) లకముకు

లుందు ఉన్నత వర్ణములు. (1-57); (5) పూవు దోటలు 8 రకములు పూవులు (1-66); (6) ఉపవసములు (1-67); (7) వేరు వసవతోలు (1-68); (8) సుగంధి యురటి తోటలు (1-69); (9) పోకలు, తము, ౩ రీతులు (1-70); (10) మాచి తోపులు (1-71); (11) కరి వములు (1-72); (12) జలయ చంపక వర్ణములు (1-74).

(x). పుష్పవర్ణము:- ఏడు మారులు (1,2) చెంగలువలు (1-56,67); (3,4) రామరలు (1-56,71); (5) రీతి మచ్చలు మొదలగు 8 జాతులు (1-66); (6) తోమాలిలకు కీలించు పెద్ద చంపకములు (1-69); (7) అంతర రామరలు (1-71).

(xi). పుష్ప వర్ణము:- మూడు మారులు (1) పరి రేల నైక్య సున్న ఉపవసముల వినురు గారి (1-67); (2) పండి యురిగిన కలమపరి (1-67); (3) చెరకు తోటలు (1-70)

(xii). పాము పర్ణము:- ౬౩ మారు (1) పరి రేల నైక్య సున్న ఉపవసముల వినురు గారి (1-67); పైప వారావరములోని అలయ సైద్యుల గారి, మువ్వలను ద్రోగించు మలయపు గారి.

(xiii). జలపర్ణము:- అరు మారులు (1) చెంగల దిగుడు బావులు (డిగ్గియులు) (1-56); (2) వీరి బావులు (1-57); (3) భవన పరమ్యలు (1-64); (4) బావులు పైదించు పరి రేల పావులు (1-65); (5) మాచి తోపుల ప్రాత వీటి గుంటలు (1-71); (6) కేరవన పరమ్యలు (1-72).

దీనిని బట్టి విలులుయ్యారు ప్రకృతిలో రాములను విశేషముగ నాకర్షించినవి- వర్ష, పక్షి పుష్ప, పర్ణములని తోచును. మొత్తము 42లోని 27 మారులు కనుపించును. అవి విలులుయ్యారు వర్ణవమే అరితోద్యాన పరంపరలతోను, పితృకారావములతోను ఆదరించును. ఈ మొగ్గును నూచించును

2). మోసపుడు:-

విలులుయ్యారు లోకక దృశ్యములలో మానవ పర్ణము పెచ్చెందు మారులు ప్రసక్తమగును. వీరిలో-

అలయ సంబంధితులు:- నాలుగుమారులు. (1) పాచికలాడు పద్మములు. (2) శ్రీ కార్యపరులు-(1-59-63). (3)వటన సౌద్యగినులైన లలవలు-(1-73). (4)పద్మల రొదవిని తెల్లవారినవి కూడు దంపతులు-(1-74) వీరాలయ నమివమువి నుండువారు.

II శతర స్త్రీ పురుషులు:- ఎనిమిది మారులు. (1) ఎనిమిడు ద్రవిడ కుటుంబినులు-(1-64). (2) ఊరి కావరులు. (3)పరివేరి కావరి స్త్రీలు-(1-65). (4) ఉపస్థాపరుగు ద్విదాలు-(1-65) (వీరు మనకు కనపించదు). (5)కలపపు చిందుగులను ముంగిళ్లలో కాను ద్రవిడ కవ్యలు. (6) చెంగిలువరందలను చెచ్చు బ్రాహ్మ్య లకులు-(1-75). (7). (8) పూరి బాగవతులు, ఆరితిబాగవతులు-(1-76)

పైన చూపినట్లు, నిలులుత్తూరి లోకిక దృశ్యములలో (16 వర్ణములు) కవి, ప్రకృతి సంబంధములగు లంకములను 42 మారులు, మానవులను 12మారులు ప్రస్తావించెను. ఈ గణనలో, దేవునింటి దుప్పిపల్ల యుష్కిటి దుప్పి వైష్ణవ వాతావరణము (10 వర్ణములు) లో ప్రస్తావించిన ప్రకృతి, మానవ వర్ణములు కూడ చేరియున్నవి.

దేవులంబగు పరిరీక్ష:-

వర్ణన సంపర్కమునుబట్టి మనమే దృశ్యముల కూహించిన వేళాశ్రమమును పరిశీలించినచో నిలులుత్తూరులో రాములు ఏమి జామున తుక వీరాలాపములలో నారంభించి, ఎడరేయి అలయవిహవపు పనిమువ్వల ప్రాతి పరకు నిరతి ప్రకృతి, ప్రాణి మానవ వర్ణముల తీరు తెన్నులను, చేష్ట విశేషములను మనిశితముగా గమనించుచు వినోదించినవి పుర్రించును తమిళారి ఆశ్వాసములలోను ఋతు వర్ణనాడులను, కదా సచ్చివేశములను గమనించినచో రాములకే సూక్ష్మ వివరపరిశీలన విటి కేదారి పాగు నిత్య వినోరమని వున్నవిడును.

నిలులుత్తూరు నమగ్ర స్మరూపణ-1

లోకిక- వైష్ణవ దృశ్యములు:-

నిలులుత్తూరు ప్రసిద్ధ వైష్ణవ క్షేత్రములయే గాక, సుందరి గ్రామిణ ప్రకృతితో గూడిన ఒకపాటి పెట్టణము గూడ. ఈ యుద్ధి వైఖరులను ప్రదర్శించినదే రావి నమగ్ర

స్వరూపమేర్పడదు. ఏదెంతో వైష్ణవ వాతావరణమోచిక దృశ్యములు విష్ణుచిత్తుచి కథకుగాక, కావ్యమంతటికీ పూర్వరంగముగలవే, కవి వానిని వర్ణించక తప్పదు. కాని, వాని కన్ను లొకక దృశ్యము లెక్కువగమందుట సహజము. ఇవిలేని వర్ణన అపమగ్రము. అవాస్తవికమునగును. రాయల స్వరూపమువకేరి వ్యతిరేకము. అయిన వెన్నగ్ర దర్శకుడు ప్రకృతి సౌందర్యోపాసకుడు. రోజుకొడు. అందుచే వైష్ణవ వాతావరణమును వదిలెద్యములలో మూనించి, రోజిక దృశ్యములను ఎరువారింటిలో విపులీకరించెను. అయిన "కావ్య నాటకాలంకార మర్మజ్ఞాదు" గిదా! ఈ మిశ్రమ పల్లవక్రమమును పరిశీలించినచో, కవి దాని నొక ప్రణాళికనునువరించి నిర్వహించెనని తోచును. అది ఈ శ్రీంధి పట్టిక వలన విశదమగును. ఏమియు వివరానికి రోజిక వైష్ణవ దృశ్యములైనైదు సముదాయములుగా వింగడింపబడి, పట్టికలో వెదురు రొరుకుగా చూపబడినవి.

లోకీక దృశ్యములు వైష్ణవ వాతావరణ దృశ్యములు

1వ సముదాయము

(1-51) లలితోద్ధానములు

(1-53) లక్ష్మీ, యోనుగులు,

శంఖ చక్రములు

(1-52) మాడుపులు

2వ సముదాయము

(1-54) పతము, కొబ్బరులు,

(1-56) రివ్వ ప్రబంధ యుగాస్పలు.

బోంబములు

(1-55) కొబ్బరులు, మొగ్గలు, ముగ్గులు.

3వ సముదాయము

(1-57) లకుముకులు ఏవిలలిటీలు

(1-58) వనజాక్ష స్వందనద్యంద్యము

(1-59) పాచికలాడు పద్మములులు

శ్రీకార్యపరులు

4వ సముదాయము

- (1-60-63) పర్వములుల తారము (1-69) పండి పగిలిన మగంధియరటి
 తీరు అలంకారములు- గుణములు. గెలులు - పృథివితోమాలలు.
 (1-64) ద్రవిడ ముటులీమలు-పమిపు
 గొమ్మరగ దీయుట-రక్కలు పెచ్చుబారిన
 పొంపలు.
 (1-65) పరికార్యలలో బాతులు-రక్షమలు
 (1-66) పూపు రోటలు
 (1-67) పండియొరిగిన కంపివరి.
 (1-68) పండి పగిలిన ఎనులు.

5వ సముదాయము

- (1-70) తములపు తీగలు-పాకలు (1-72) కీలవన హంపల పటపటలు
 చెరకు చిల్లపు వెంట. అలలు దుందురి కావాలి వ్రవములు
 (1-71) మాచి రోటలు.పిటి గుంటలు (1-73) తావ్రెయి హరములగు
 గుడి గాలులు.
 (1-74) అలలు విమివ పాళ మువ్వం
 మ్రోతి.
 (1-75) ద్రవిడ కమ్మలు-గుడి దుప్పిస్సెల్ల
 (1-76) డిరి బాగవతులు-అతిరి

అలు.

పై వర్ణనకు విధి :-

1). లోకీక వైష్ణవ ర్యశ్యమిక్రమము- 2-1, 2-1, 1-2-9-1, 2-5, పాల్గలో అయిదు
 సముదాయములలో జరిగిపి-

2). ప్రతి సముదాయములోను కవి రెండు విధములగు (లోకీక- వైష్ణవ)
 వర్ణనలను కోడుగుర్జుల ఎగ్గములు రెండు చేతులా ఎట్టి పాఠము తోదినట్లు వదలెను-

3). మొత్తము వర్ణనలో ఆరంభం. మధ్య అంతఃముఖంబు వైష్ణవ వాతావరణ స్ఫూర్తకములగు ద్విత్వములను చొప్పునముఖపరచును.

11). ఏవరకు వరుసగా అయిదు పద్యములలో వామో కేంద్రీకరించుట వలనను-

కవి సమస్త వర్ణనయందు వైష్ణవ వాతావరణము వ్యాపించినట్లు స్పృహింపజేయు గలిగినది- తోచును.

విలులుతుర్తారు సమగ్ర స్వరూపము-2

పట్టణ గ్రామీణ భృత్యములు:-

విలులుతుర్తారు వైష్ణవ క్షేత్రమగుటయేకాక మందర ప్రాకృతిలో కూడిన యొకపాటి పట్టణమని యనుకొంటిమి ఇప్పుడా పట్టణగ్రామీణ భృత్యములను వింగడించి చూచిము. అందువలన విలులుతుర్తారు స్థానిక పరిస్థితులు మరికొంత స్పష్టమిది, వాని మాన్యకల గుర్తింపుకు తోడ్పడును.

పట్టణ భృత్యములు:-

(1) మిమ్మెలతో రాయు మిపర్ల పాఠములు (2) మాడుపులమెట్లు, ద్వారములపై ఆవరింప నీటి ఏత్రములు, ఆవరింతి మోడు దిల్లలు; పర్మరాగ కలశములు, మణి తోరణములు; (3) షూలంట్టిన వీధులు. (4) ఇల్లగుట్టపై పెడము, రిచ్చి మట్టిమములు; (5) పాచికలాడు పర్మములు (1 51-55. 59-63)

గ్రామీణ భృత్యములు:-

(1) లలితోర్వాన పరంపరలు (51); (2) కొల్పరులు, బొండములు, మొగ్గలు, ముగ్గులు-(54,55); (3) దివ్య ప్రబంధ యుగాధ్యక్షులు(56); (4) అశుముఖుల పరిచీలు-(57); (5) పసవాక్ష స్థగంచన ద్వంద్వము; (6) పసుపు గొమ్మరిగడిపి స్థానమాడు ద్రవిదాంకనలు. ఇంటి కొలచి వాంపలు-(64); (7) పరిచేల కాలువలలో నిద్రించు లాతులు, పరి కాపరి వ్రీలు-(65); (8) పూదోటలు, పరిమట్లు, కొంగలు-(66); (9) పండి పగిలిన సుగంధి యురటి గెలల తోటలు-(69); (12) తిమ్మలపు తీగలు, పోకలు,

చెరకు, బిల్లపు వంటలు-(70); (13) మాచి తోటలు, పిటి గుంటలు, కలువలు, జంతెరదామరలు, ప్రాచి, వాయుగల పోరు, పేరు కోల్ల కొలకొల-(71); (14) కేరవన పొంపం కంకెలము, అయ్య దుందుటి కొండకెల ప్రాత-(72); (15) తామ్రతయ వారములగు అయ్య వాయువులు-(73); (16) ఏమాని ఎరక మువ్వల ప్రాత-(74); (17) కలమపు బిందుగలు, వ్రువిడ ప్యలు, గ్రామ్య తరుణులు కలువ రండులు, దేవునింటి దుప్పిపిల్ల-(75); (18) ఊరి బాగవతులు, అరిచి బాగవతులు-(76).

ఈ గ్రామీణ దృశ్యములలో కొప్పింటిని పట్టణ దృశ్యములలో చేర్చవచ్చు. కాని మొత్తము మీది రాయల దృష్టి విలులుత్తారు పెట్టణముగా కనిపించుటకన్న గ్రామీణ ప్రాంతముగా తోచిననుట ఎక్కువ.

ఈ గ్రామీణ దృశ్యములలో సైరువంటలు, పువ్వువనములు, పండ్లతోటలు, ఎర్ర నిమోహములు, విదేశీయులు వర్ణించిన రాయలవారి విజయనగర పరిసరములను, విజయనగరమేదని (1,2,3) కోటల మధ్య నరేశమును ఉద్ధిష్టి తెచ్చును. ఏనిని విలులుత్తారు పెర్లన- విజయనగర స్మృతులు" అను శీర్షికలో వివరముగా చూడగలము. రెండవ యాశ్వాసమున పాండ్యరాజరానియగు మధుర ఎర్లన నూడ విజయనగర స్మృతులతో నూడినది.

విలులుత్తారు మివర్ల పొడములు ఇత్యాదులు కూడ విజయనగర రాజ ప్రాసాద స్మృతులతో కూడినవి.

రాయల సమగ్ర దృష్టి

రాయల సమగ్ర దృష్టిని గూర్చి వైష్ణవ వారాహరా శీర్షికలో కొంత ముచ్చటించితిమి. విలులుత్తారు పెర్లనలో కనుపించు సర్యుతి. ప్రాణి, మానవ పక్షములు రాయల సమగ్ర దృష్టి తాత్పర్యములు. అయిన మీ పురస్కృత శ్రీయో శీరమంతు పంతులరము నేర్పరము. అది వేదికపై పెద్దల్లముగా ముండవు. ఎక్కురాస్యతములై వర్ణన కోక యొక్క చైతన్య స్ఫూర్తినిచ్చును. ఈ సమగ్ర సమస్యత శ్రీయోశీర వృష్టి, రాయల మనస్తాపమునకు వైఠము. అయిన జీవరత్నము, అత్యుగము.

నిరంతరాధ్యయనము చేసిన, దుష్కారాధ్యాసము వలన నిది వెలిపుష్పమై ఆముక్త నిర్వాణమునందే గాక, ఆయువ జీవిత చర్యలన్నిటియందు గూడ 'వైస్ఫుటముగా' ప్రతిబింబించును.

ఆముక్త నిర్వాణము:-

ఆముక్త కథలను ఎరిశీలించుడు. అంద్ర విష్ణువు రాయల వానివిచ్చినది- ఆముక్త మాల్యదా రంగవాధుల పరిణామము గూర్చి చెప్పుచును.

ఎచ్చెను గూర్చుచున్న నను, మేమును చాల్చిన మాల్యమిచ్చిన
ప్రీన్వది రంగమందయువ పెండలి పెచ్చుము. '11-14)

ఈ యావతి ననునదిని వాక్యమున గోచరేని మధురభక్తిని ప్రదర్శించుట నవాతము. కాని రాయల యవకామును దీపి కొని మరీకొందరు విష్ణులిష్టుల తంత్రంబు నొందు జేర్చి, వాని ద్వారా వెలువడములగు నైష్ఠ సాధనలను విశిష్టత్రైత లక్ష్యమును ప్రదర్శించగలిగెను. విష్ణులిష్టుని తావ్యరక్తి కేశర్యరాని యోగము, విశిష్టత్రైత లక్ష్యము, యామునుని ఇంద్ర నైరాగ్యములు, రానరి పరమ ప్రాప్త దర్శము- శ్రీంధముని నిట్లు వేరినవే

i). ఆముక్త పురస్కరింపఁడు రీసకొనుడు గ్రామీణ ప్రాంతమందలి నైష్ఠ జ్ఞాతముగు పిలులుయ్యరును, సాంద్యకాలలాని యగు మధురము. భూలోక నైకులందుగు శ్రీరంగమును వాని విశిష్టత యేర్పడునట్లు వర్ణించెనదే ఆయువ చెంపించెడు.

ii) ఆముక్త ఋతువర్ణనలు గమనించుడు. (గిచ్చి, పర్వా కరద్య పంతుములు వాలుగింటిని సుదీర్ఘముగా 182 పద్యములలో వివరించెనదే ఆయువకు తచిచి తీరడు.

iii) శ్రీంధప్ర రాకాలము చూతమా! అయిదుగురు లిష్టస్వభావులయిన ప్రభువులను ప్రదర్శించెననినదే!

1). వీరిలో మత్స్యర్యకాదు ప్రజాహితకారియగు రాజ్యతంత్రజ్ఞుడు. భూత వశికరణ మంత్రవేత్త, మహాతూరుడు కాని స్వామిరాజ్యవైభవానందము మరగి, ఇంద్రియారాముడైన భోగిని ప్రియుడు. తుదకు యాద్యన్వీకముగా విప్రు సులాపితము

వలన పరివర్తితుడై దిగవత్సవమ్మనైన పంస్కారము గలవాడు. రాయల వర్ణనమబట్టి తక్కిన వారికన్న ఆయనకేరాజునైన నెక్కువ యుధిమానమున్నట్లు తోచును. (2-39-40-44-81: 4-5)

2). కాండియ్యడు కర్మరుడు. కేశిద్యజానిచే రాజ్యదస్థుడై, అతడు గురుదక్షిణగా రాజ్యమిత్తునన్నను కారని, అతని వలన ఎకర దివ్యకేశి సంక్షయమగు ఆత్మ విద్య నెరిగి మరు మరన సారధ్యము పొందిన ఎత్తురుమడు. (2-14-16-60-89).

3). కేశిద్యజాడు మన విజ్ఞాన ద్యానియోగి. (2-14-86)

4). యాముమడు వేరె శాస్త్ర పండితుడు. రాజ్య లాభమువలన బహు బోగోన్నతుడైన వాడు. రాజు పీరిచ్చాడు. యదమి తన పితామహుని బ్రతివ్వాని బ్రదోధము వలన వారాత్మగా బ్రమహోరిగి ఎన్యాపాశ్రమము నివలంబించిన వాడు శ్రీనైషణాచార్యులలో ద్వితీయుడు. (4-41-186-202-285).

5). పాండ్యరాజు పెరి కైవము ముదిరి ఇందిము తెంచిని జంగమ పెద్దపాతి. (4-42-47).

2. రాయల భద్రులు -

రాయల పామ్రాజ్య నిర్మాణమును పరిశీలింపుడు - అప్పు మృతి వలన ఆయన 1509లో తిలనని తిలంపుగా రాజ్యభారము వహించవలసివచ్చెను. అప్పటికి, దక్షిణ కర్ణాటమున ఉమ్మత్తురు సామంతులు వధులు దివ్వరి. యర్జున గజపతులు కొండవీటి మండి ఉదయగిరి వరకు ఆక్రమించిరి. ఉత్తరమున బహ్మనులు కొన్ని కోటలు లాగికొనిరి. మిగిలియున్న నైవను పటిష్ఠముగా లేవు. సమగ్ర దృష్టిగల రాయలకీముక్క వోయున పామ్రాజ్యము సహించరానయ్యెను. దీనిని పరిదిద్దుటకాయన వధముడేడు తెల్లిన కత్తిని దింపక దృఢ చిత్తియుతో ఎర్ల రిస్సలయమును పోరించెను. ముక్కలైన రాజ్యభాగములను పైనుద్ధరించెను. పామ్రాజ్యమును పూర్వముకన్న పమృతముచేర్చెను. ఉత్తరమున తుంగభద్ర కృష్ణలను. మూడు దిశలయందు మూడు సముద్రములను

సహజముగ నరివార్చుకొనకపోయినను, కర్మాటాంధ్ర, తమిళ ద్రావిడవారి గొడుగునీడకు జేర్చి వారిమధ్య భావ సమైక్యతను సృష్టించెను.

అంగీత, సాహిత్య విశిష్ట వాఙ్మయ శిల్పి వాని కళలను సాగించెను. అందు, తటాకమలము, అనంతలయ, వాల్మీకిని నిర్మించి దేవమును దత్త దత్తంతులతో పంచెను. పమ్మగ వినాయకమాయన అందరము.

ఓక్కి మాటలో - రాయల రచనముల కార్యకలాపములయిన పమ్మగదత్తవర్ణన తాత్పర్యములు.

అధ్యాయము-3

విలుబుత్తూరు వర్ణనలో అలంకారములు

ప్రవేశము:-

పరిశీలన (క్రొత్త) పుస్తకములు వారి పరిపరిచి

రచనలలోని మరలని నిర్మిత

ఇది అంధ్రప్రదేశ్ లోని రచన సమయముగా పరిశీలనాధ్యయనముగా సమయము నిర్మితముని రాయల కాలానికిని దానిని గీర్వాణ రచనలను గూర్చి పరిశీలన ప్రకారం వాక్యములలోనిది. రాయల రచనలలో యదార్థ మొక్కతా అలంకారము.

పల్లవి సమయము రాయలములమున రాయల సమయ లాగమును పల్లవలలో నిలిపి వానిని పల్లవ అలంకారములతో చూపించెను. వానిలో సుగ్రీవుల దుగ్రీవులము. విలుబుత్తూరును గూర్చి 26 పద్యములలో చూపించు 39 మాటల లోపల యొక అలంకారమును గుర్తించెను అనినది మర్చివారు పంచేను వ్యాఖ్యములట్టి తెలియును.

వావిలూరు సోదావరముగా పల్లవలని మరలము.

1). ఉత్పత్తి:-

ఉత్పత్తిని రాయల కమల పుస్తకము వాని వానిని పుస్తకములగునై వచ్చింది. వాక్యము నొక సాహితీ పుస్తకముగా మొదలెను. విలుబుత్తూరు లోకిని పుస్తకములను

గూర్చిన 16 పద్యములలో పదునాల్గంటి వాడున 17 మారులు శ్రేష్ఠతో వెలంకరించెను. ఒక పద్యమున మూడు, మరొక దానిలో రెండు శ్రేష్ఠలు కనిపించును.

ప్రస్తుతము కావి వస్తుపాదము, క్రియ- ఇత్యాదుల సంబంధమువలన ప్రస్తుత వస్తువు వద్రప్రస్తుత వస్తువుగా వెంచుట యుక్త్యైక్యముచే అంధ్రవాచస్పత్యము.

ఇట్లు శ్రేష్ఠీయలలో రామలకు (విశేషించి ముంజుపల్లిపలలో) రూప్యాకాశితాశములందలి ఇస్లాగీ ప్రాణి వ్యములు రెండును

I. సీత తీర్థములు:-

రామల సీతానీ ఎమడములో పలుకుతూను సీత వరంపర యోధప్రణి యగును. కాని యవధంతి యోధు లిల్లులు (పెంకులు) మోడుల కెవములగును. తామరముగలదిలి మంచిన పద్మరాగ కలశములు తిరుప్ర్రాగములగును. ఆ సీతములు మిమ్మెలతో రాములు అంధ్రప్రాసాదముగు నైజయంతమును గణించుటకు కోపముతో నిలిచిన యుద్ధ వస్తావామగును. (1 51 52) ఏది పంతుకు పూర్వము (ప్రసక్తించెతిమి తిరిగి విజయవగన మార్పులనెడి శీర్షిక క్రింద చూడవలయు.

II. కలహ వర్ణనా పాదము:-

పండి యురిగిన కలమ వది తన మెచ్చుల జండాలు ముండ్లలో పెంగలువలపై రానుకొనుట. ఆ వది వేదమున దాదాము పెంగలుట వలసి, క్రిందమిచ్చు ప్రేక్షను (జంజారుముండ్ల దాదమున) పైకి తెచ్చి, కొని పెంగడువల లేన త్రాగుట యగును. (1-67).

ఇట్లే రామల యుక్త్యైక్యము కొన్ని పరిభాషగా పాఠ విభాగము కలకములగు నుండును. కాని కావ్యము మొత్తము పీఠి జూచినతో వివి క్షణములు, ప్రాథ తమములు, క్షిప్తివ్యయము వసేక్షించుచు యుని రోయిను ప్యంకవ ద్యంధ్యమును గూర్చిన క్షేణము విధి వరకు గమనించెతిమి. పలుకుతూను వల్లవల విధి వరకు విశేషించి వర్ణకరించెతిమి. గమక ప్రస్తుతమందలి యంబికావలంబు తలపెడుటకు క్లుప్తముగా కాని నాయా పట్టికలలో చూచుము.

భావము - ఉత్పేక్ష - (14 పద్యములు-17 ఉత్పేక్షలు)

పద్యము

(1-52) వెలులుతురు మీదలు యోతులు - వాని అపరంజి పెంకులు వారి కవచములు - వద్దొరాగ కలశములు శిరస్తానములు- మిన్నులతో రాయుదు (1-51) నిలుచుట - స్వర్ణమున గల సైకయంత్ర స్రాపారమును గెలుచుటకు దోపముతో నెలుచుట.

(1-53) ఉత్పేక్షాశ్రయము ద్వారపు మెట్లు - ద్వార తోరణములు

I మెట్లకు తొచిన మరకతపుటిమెనులు రిక్తికములు.

II సంతాముల నోల్లసుండి ద్రోడు తొండములు- తొండము తప్ప ఏనుగు సంతటిని మ్రొనుటవలన-

III ద్వార మణి తోరణములు- ఇతర పుర గృహశ్రీలను పెండ్లాండులకు దవన రాదాటు కట్టిన బాసికములు.

(1-54) పెడకుట్టెను పరము - నమియుదు మడుపెయ్యుంచిన ఆతని పెద్దలార్య గంగ - ప్రక్కల కొబ్బరిచెట్ల గంగ వ్రాలులు.

(1-55) కొబ్బరాకులు- మొగ్గలు- రత్నకుట్టెమములలో వ్రణివరించుట- (గోమయముతో) అలికి ముగ్గులు మెటించుట.

(1-57) లకుముకులు గుళాయివ క్రిందికి పడి, సైకి లేచుట - అచ్చశ్యయగు గృహలక్ష్మీ బంతురాడు.

(1-58) స్వందన ద్వంద్వము - అందరి నరదంపతుల చిత్రములు - మేరు మందరములు - వాని లిలములలోని సద్వై మిథునములు.

(1-59) పాచికలాడు పెద్దముఖుల సైటలోని పల్కు కంచెలలో వెక్కుబిగువు అన్ను మరుని గుల్మదని రిందు.

- (1-63) ఈ లేమల చెవులు - శ్రీ లక్ష్మణులు
- (1-66) పరిచేలు పూదోటల పోటీ. పరి చేల గెలుపు. అందరి కొంగమూడలు, చేల తెల్లని వచ్చు.
- (1-67) కలమ పరిరాస్యపు కాండాలు ముండ్లు - తలపైకి తెచ్చుకొన్న వేళ్లు - ఆ ముండ్లు చెంగలువలపై రాయుట- అందరి లేచి న్నాగుట.
- (1-68) పండి, పగిలి, రవముకారి, బురచయ్యెన పనిప పనులందు నానిపై ముసరు తుమ్మెరలు పవంత వచ్చుని పట్టు టిమగు అక్కరి రాని గిండములు పగిలి కాదు మదకలము రానిని కట్టిప గట్టి గొలునుల చలనము.
- (1-69) (ఉత్తేక్షాద్యయము) : పండిపగిలిప మగందె యరటి గెలులు, పెద్ద సంపెంగలతో రళముగా కట్టన తోహరిలు. || అరటి పెండ్ల చెవర వలుపు సంపెంగలపై వ్రాలి మూర్చిల్లిన తుమ్మెరలు
- (1-70) తాండూరి పల్లి- పోకమాను నాయికా నాయకులు ఆ రీగ పోకకు చుట్టుకొనుట. నాయిక నాయకుని కొగిరించుట ఇల్లార్ది. (పమాసోక్తి- ఉత్తేక్షకు అంగము)
- (1-72) కేరివన పాంసం రెక్కల పలుపలులు, క్రింకారములు (ఉత్తేక్షా వ్రాంతి మంతముల సందేహ పంకరము)

2. జాతి - స్వభావోక్తి -

పెలులుతూరు వల్లనలో ఉత్తేక్ష తరువారి, స్వభావోక్తి గణనకు వచ్చును. ఉన్నటాని మున్నట్లు పల్లించుట (యరావర్తము వల్లన) స్వభావోక్తి రాయల రచనలలోని జాతి (స్వభావోక్తి)ని గూడ అంద్ర విష్ణువు ప్రశంసించెను. యాక్షాతి హాస్య విషయములతో గూడిన స్వభావోక్తులకు రాయలు ప్రసిద్ధుడు. పెలులుతూరు వల్లనయందు తొమ్మిది పద్యములలో స్వభావోక్తి ఎరింబదిగ కమపించును.

భావము - స్వభావోక్తి - (9 వర్ణములలో సేనామాంశం)

వైద్యము

(1-56) ద్రవిణాంగవలు చెంగయ్య దీగ్గియలలో పనుపాడి అచ్యుత మజ్జనార్థము తెచ్చెడి వీటి పెంజుము వడుముపై కీలించి దివ్య ప్రబంధములతో కూడిన ముఖములతో, పాగడముతో ఒప్పు పాదములతో ఉద్భావపు రోగ్రోపలతో నడుచుదు. చప్పుల జంట లేనడుముపై దయ తప్పి చేతిలోని పూజాంబుజములు చిందెలో తడలడును.

(1-59) నాట్యస్త్రీలు గుంపులుగా అడుగులపైనే పాపికలాడుట, ఎవరియొక్క భృసిగా పారె యుదల్చివేయుట - ఎదురైన ముచ్చటపైన ముగమెత్తి చూడని పరాకు, శ్రీనారాయణులను కాంచి లేచి అంజలించి మ్రొక్కుట- విష్ణ్వలయ పూజాశాల శంఖము విమటకు తెలుగు కడగమ్మలు త్రొక్కుట, పాపికలుండించి వేయుట, కొప్పుపెడలుట- అవలి చేతితో అచ్యుతపుడు ఎక్కువదోచి ఎట్లు రవిక యందలి చీగుపు చెప్పు విక్కుట.

(1-60) ఆ పద్మములులు తాంబూలపు ఎర్రని ఎరుపు తోలగి వప్పల గాయునెట్లు ఒక్క పరిగించలోనే ఎలువరుచి తోముటకు - పరిశుభ్ర వస్త్రము రాచిఒర్చినను రానికి అంటక శరీరమువంటి నిగ్గులు చేరునెట్లు ఎరుపు పూసికొని జలకమాడుటకు, పైటలోనే చేయొడించి మురుక గానండ చప్పుల యంతట అంటునెట్లుగా పరిమళ ద్రవ్య మిశ్రమ కలపమునలడుటకు, రలిరయము చేత తొగిన మూత్రమున విలువక ముత్యములు తాలినను, నిర్లక్ష్యమును చూపించుటకు, తారపిల్లిన మూత్రముననే ఎట్టి వెరునైన కుంము తెలిసికొనుటకు, ఎటుడు విశ్వర్యము చెడి పేదపడినను పిలుటకు పరపలి కలి యంతపురముగా ఎప్పుడగినట్లు మెలగుటకును, బాసలో కృతి చెప్పటకు (ఆ పద్మములులు) నేర్పుగలవారు.

- (1-61) ఆ యువశీ బృందము - మేలయిన శీగలవంటి నోరములను వలయుము లను తప్ప బంగారము విలుముని ప్రోపితేయును. కన్నురిచి మౌత్రమే దేహమున అలడుముగాని, ఇవారి జిహ్వ విపగించుము. దూపము మౌత్రము అందును గాని, పూవు చెమ్మయుని వివిధ పారవేయును. తిలుగు వస్త్రములే గాని ఇతరములు ఒత్తువని నవ్వును.
- (1-65) వరి మల్లలు దోపు కార్వల పిటి మర్కట బాతులు తాగులందు తలలు రెక్కల గుమిలో భ్రుచ్చి పిడించుము. ఊరి కావరులు వానిని ఉపకాలమున చూచి, స్నానము చేసి వెళ్లిన పిల్లలు చేసిన వస్త్రముల పడుచుంది తలచి, వారి యింద్లకు చేర్చుటకై రీపులలోదిగ్గ. తటాలున పారిపోవు బాతులను తాని వరికావరి ప్రేల గుంపులు నవ్వును. (భ్రాంతి- వ్యభాచోక్తులు).
- (1-71) మాచి తోపులలోని పురాతనపు నీటి గుంటలు- వానిలో తాలి తెట్టులు గట్టిన మాచి పూత- కలుపలు- అంతరి దామరలు ప్రాచి- కర్పూరపు వానన- నీటిలో వాలుగల పొడు- పిరు కోళ్ల కొం కొల- అవి నీటిలో మునుగుట వాని వంపు మెడల గుంపులు నైన కమపించుట.
- (1-73) తంబోళాక్షుని గొప్ప యలపి మాల తేనె తుంపురులు; నైవేద్యపు పుణ్యగంధములు- పేనితో గూడిన గాలి తిత్తుల తాపత్రయమును వారించుట- నాట్యమునకు పిళ్లవడు లలనం నగలనుండి క్షారిన ఎజ్జ కలువలను అల్లార్చుట.
- (1-75) ముంగిట ఎండబోసిన కంఠు వరిరావ్యమును కామచుచ్చే ద్రవిడకవ్యలు- గ్రామ్య తరుణులు చెంగలువ దండలు పేర్చి తెచ్చిన పేము గింపలను రించుట. విశ్వేలయపు యున్నపిల్ల మాటి మాటికి దావ్యమును లోక్కులాడుట- ద్రవిడ కవ్యలు చెంగలువ దండలతో తోలుట.
- (1-76) ఊరి బాగవతులను తోడి తెచ్చి యుచ్చావు పావములతో అర్చించుట ఇత్యాది-

3 ఉదాత్తాలంకారము - (ఉదాత్త = గొప్ప, అధికము)

విరులుచున్న వర్ణనలో నది జీవ మైకు పెద్దములలో పెరుపించును. రాశిలో యీవము వానిలో పెరుపించును. ఈ యలంకారము ద్వారా రాయలు సాహసము వస్తువులను గొప్ప నానిదిగా భావించి మనముగా ప్రదర్శించును. ఈ యలంకారము వస్తువుల యుద్ధాత్మకత గా, ఇవి ఉదాత్త భావము, ఉదాత్త భావభాగ్యములను సూచించును. ఇవి ఆయుధ సాధ్యతను జీవన ప్రతినిధిములు. ఈ విషయమును గూర్చిన పేయస్ వర్ణన (మిష్ట పోరా ఇర్వాది) విజయనగర వృత్తులను శీర్షికలో కొంత ఉదాహరించబడినది.

వర్ణము భావము - ఉదాత్తాలంకారము

- (1-51) లలితోద్భావ పెంపెరకలలో, మిమ్మలలో రాయు మివర్ణసాధములు, నీవి లెండ్రకాలంకరి నీలవారివ్వణి ఏక కుకములు. ఈ వర్ణన బంగారపు శయన మందిర స్పృహలో జూడివది. (Sewell. *Forgotten Empire Pers.*, P 373, 1970)
- (1-52) ఈ మోడువులు, వాని బంగారు పెంకులు (అపరంజి కడు దిల్లలు), పెద్దిరాగి కలకములు - ఇంద్ర స్రాసారమును పయించుటకు కోపములో నిలచిన సారయోధులు - వాని కవచములు, శిరస్రాములు - అపరంజి-పెద్దిరాగి - ఉదాత్తాలంకారము)
- (1-53) (i) ద్వారపు మెట్లకు తాచిన మెరకల గణములు - ప్రాచీన పట్టిన దీశాకరులు
(ii) ద్వారమణి తోరణములు - ఇంద్ర పురముల గృహశ్రీలను పెండ్లాడుటకు రవెనరాణలు కట్టిన భావకము వర్ణమంతట ఈ దీని ఉదాత్త భావము)
- (1-54) వజ్రకుట్టిమముగు వరము - పముడువి పెద్ద భార్య గంగ - వరము ప్రక్కెందరి నారకక వర్ణములు - గంగ కుమారులకు కల్పవర్ణములు - నీవి పముడు తనయందలి రత్నముల రక్షకు వామిగా ఇరట ఉంచెను. వజ్రకుట్టిమ రాయల ఉదాత్త భావము

- (1-64) ద్రవిడ కుటుంబములు స్థాన సమయమున సమస్త గొమ్మరగ రీపిన భవన
సరస్సు యొక్క రత్నపుతాన (మెట్టు)

4. భ్రాంతి మదాలంకారము :-

ఉన్నది లేనట్లు లేనిదెప్పుట్లు వర్ణించుట భ్రాంతి మదాలంకారమని ఆంధ్ర
వాచస్పత్యము. విలులుత్తారు వర్ణనలో విధి ఆరు పద్యములలో గమనించును. అవిలు
కావ్యమే ఈ యలంకారముతో ప్రారంభమగును.

- (1-51) సువర్ణ సౌర చంద్రశాలలందరి పీఠ హరిస్కణి పిక తుక సరిమలు
సజీవములవి, ఉద్భావమందలి నిక పిక తుకముల స్థానములవి భ్రమ.
- (1-61) వెల్లవారగనే, విలులుత్తారు వేశ్యాయువకులు, మేడమీది పై గదియందు
- ఇద చందీపైన వేపికని విప్పును, పూవులను గోటితో తొలగ జిమ్ముట,
ఆ సమయమున (పూవులను వదిలి) పోయి తుమ్మెదలు రొదినేయుచున్న
వారు గమక (1) ఉచ్చు+ఇద పీఠయని (2) పూవులు దంతపు మెట్లని
(3) వానిని తొలగ జిమ్ముట వేశముగా పీఠము మీటుటయని (4)
తుమ్మెదల రొద పీఠమోతయని భ్రమ కలిగించును.
- (1-64) ద్రవిడ కుటుంబములు స్థాన సమయమున సమస్త గొమ్మరగ రీపిన యింటి
కొలను గట్టు క్రింద పొర్లాడి, రెక్కలు ఎచ్చిబారిన పాంపలు స్వర్ణంగలోని
లంగడు రెక్కల పాంపలు - అని భ్రమ
- (1-65) పరిమల్చితు పోపు కార్యంలో - తలరెక్కంలో గుచ్చి నిద్రించు బాతులను
దాచి, ఆరెకులు ఉమ్మనందే స్థానము చేసిన ద్వికాలు వస్త్రపు పీడుచలు
- అని భ్రమింతురు.
- (1-72) కేరివన సదస్యనందున్న పాంపలు పాఠులంకారములందు గూండ్లకు పోవుటకు
లేచునప్పుడు వాని రెక్కల పటపట భ్రమ భ్రమ అను కంఠధ్వని - అనబడి
కుంజ గర్భములందు ప్రవిర్భవించును. ఈ శబ్దములు విస్తారమున
ప్రాయుచున్న దుందుల కాపాతుల ప్రవిర్భవము అనుభ్రమ.

- (1-74) రాత్రులందు మలయ్యై గాలి మ్రోగించిన జలయ విమాన పతాక పసిడి మువ్వల మ్రోతప బియ్యపడిన వస్త్రల రోర విని - తిల్లనారినవి భ్రమపడి దంపతులు అలకలు మోసి కూడుట.

6. ఉపమానంభారము :-

ఒక దానితో నొకటి పోలిక గల రెండు వస్తువులయందలి మనోహరముగని సామ్యమును స్పష్టముగా బెల్లెటయే ఉపమానంభారము అని అర్థవచ్చునట్లుము. ఈ వర్ణన యందలి రెండుపార్శవులు కవిపించును. ఈ దృశ్యములు గూడ విరివరకు గమనించినవే. ఇప్పుడందలి యుపమానంభారమును గుర్తించుము.

వర్ణము భావము - ఉపమానంభారము

- (1-54) ఎల్లని కొబ్బరి బొంబములు - పొడవు రాయ సింధురము ప్రామిన పాండ్ల వరూకులములు.

- (1-63) దూమిలోనే పండి పగిలి, బుదిరయై (రవముగాను) వేరు వనసలు - గండశీలలతో పోలేడు వపంత వృష్టవి వ్యూహముగని వంటి అక్కరి గలవి.

వర్ణన బాపాశ్శము - (కారణములు)

ఈ వర్ణనా వంశ - రాయల విలుబుత్తర వర్ణన అంశాల భూయస్థముగా మున్నదని స్పష్టమయినది. ఇట్లే -కావ్యము రాదాపు పగము వర్ణనలతోను, అంశాలయలతోను నిండియున్నది. వీరిలో లాభము స్థానిక ప్రకృతిని, నమకాలిన తీవ్రమును చిత్రించును. కాని, పుర టుతువర్ణన లతి దీర్ఘములై, కథాగమనము నడ్డగించుచున్నవి. "కావ్య నాటకాలంకార మర్కణ్డ" డగు రాయలీ యులివ్యాప్తికేం లావించెను? నహ్నదయులకిట్టి ప్రశ్నము కలుగుట సహజము. మరి దానికి సమాధానమేమి? రాయలు "కవితా ప్రావీణ్య పోతు" డగుట (పాఠి. 4-1) వలననా? ఇది కొంతవరకు కారణమే! కాని, మూల కారణమిది కాదు. మూలకారణమాయన మనస్తత్వమే!

(II) కాయం మనస్తత్వము :-

జీవన సేమ - రాయలు జగద్వాపారమును జగల్గిలను సమితముగా ప్రేమించిన వాడు. ఆయన సముగ్ని పమవ్యయ దృష్టిపరే నిదియు ఆయన మనస్తత్వమునకు. మౌలిక జీవధర్మమునకు సంబంధించినదే! జుతుచక్ర పరీభ్రమణము, ప్రకృతి పరివర్తనము, రేయింబగళ క్రమము, మేమమెయి, కొండలు, నదులు, తీరు గుర్తిములు, పశు పక్షి మత్స్య కీటకాది ప్రాణులు, మానవుని పాంపిక, రాజకీయ, వైయక్తిక, ఆర్థ్యాత్మిక, మత జీవనము- కలలు, శాస్త్రములు - భంకష్టాన్నే రోకప్పుర్తము రాయన సముగ్ని దృష్టి నాకర్షించును. వాని పలుపున కాయన వ్యాయము, మీద - స్పందించును. వాని మోక్షాత్తి మోక్ష్య వివరము రాయనను పమ్మోహ పరచును. అది ఆయన అంతశ్చేతనరో ముద్రితములగును. ఆయన కావ్య సృష్టికి మూలపదార్థముగును. స్వర్ణకాయుడు మువ్వలమును కరిగించి, తన తిల్పనపుటి వలన మనోహరమగు జీవుగు ఎవితో కూడిన ఆభరణములను విర్మించినట్లు, రాయలు రాయ పేకరించిన వివరములను బయటిర వర్ణనలుగా రూపాంతరీకరించి, తన యూహ వైభవముతో వానిని అలంకార సమృద్ధములుగా చేయును.

ఇది - అమృత పద్ధతల బాహుళ్యమునకు, అలంకార శిష్టాశ్చయమునకు మూలకారణము, జగల్గిలయందు, జీవన వైరియందు ఆయనకు గల అనంతాపక్షి అనిలు కారణము.

(III) వైష్ణవ పద్ధంతము :-

వైష్ణవ మతమందు విశిష్టాద్వైత పద్ధంతమునందు ఆయనకుగల ప్రగఢ విశ్వాసమాయన జీవనాపక్షిని బలపరచెను.

జగత్తు నారాయణుని లీల, అదిరో ఒక్కడగు నారాయణుడు లీల యందే కాకిత తగదని, చేతనా చేతనములందు పాచ్చి యనేక మయ్యెను. (అము-3-10) ఏకల భ్రమించము పన్నికల్లీ సమన్వితమై, అతని శరీరమయ్యెను. (3-79) ఆ శక్తి ఆ ప్రాణులందు, తరుగుల్కూరి స్థావరములందు, పరిస్పృ (ప్రాణు లంతువు) లగు మృగ, పశు మనుష్యాది ప్రాణివర్గములందు... ..ఉత్తరోత్తర క్రమమున హెచ్చగుచు

సలివ్యమగును. (3-80). విష్ణులిక్ష్మణుల రాయలు విష్ణు రూపమును సమస్త జగత్తును ప్రేమించి, గమనించి, వర్ణించి, అలంకరించును.

III. రాయల అలంకారప్రీతి :-

రాయలు స్వయం జీవనమున గూడ అలంకారప్రీయుడు. అయిన అపాదమస్తకమున రచించు అనర్థ మణి మయములను ఎదారు వర్ణ దూషణములను రాయవారిక కారుడు శ్రందవ్యము జేసెను. (1592-1602)¹ తిరుమలపై స్వామి సన్నిధిలో ముకులితహస్తుడై దేవేరులతో నిలచియున్న రాయల వందరోహ (త్యామ?) విశ్రహమునందిచి కొన్ని కవిపించును. పారవారకారుడు రాయల బాహువువందలి భూషణోర్జ్వల మణులను వర్ణించెను (పారి 1-20) పెద్దనగారాయన దుక్షాణాచలములను చిత్ర వర్ణితములను జేయు మూడు రాయల గండపందార మణి మరిచి రించోరిచి వర్ణించెను. (మమ 1-12)

రాయల అలంకార ప్రీతియే అనేక దేవతల కావన అసంఖ్యాకములగు అమూల్యాభరణములను విమర్శించుటలో గూడ వ్యక్తమగును. "తిరువేంగళనాథదేవు" నాపాదమస్తకమలంకరించుటకాయన 1513 నుండి 1522 వరకు కామకలిచ్చిన "తిరువారణగముంద" (1) ప్రలామందలి, (2) కిరీటము, (3) "కుల్లావు" (4) "అంగునారము" (5) శ్రీనరము, (6) నరపరకము, (7) కంఠమాల, (8) దుణ్ణకర్ణులు, (9) పీఠాలరము, (10) కడియాలు - ముఖ్యముగా పేర్కొనవచ్చును. ఈ యాభరణములు కొన్నివేల "రూకాలు" గల "పైడి" "కుందనము"లో బహు విహస వజ్ర, వైడూర్య, మాణిక్య, గోమరికములు, ఏలూరు, కెంపులు, సచ్చలు ముఖ్యము పొదిగినవి. వీనిని గూర్చియు మరి యనేక అమూల్యాభరణముల గూర్చియు రాయల తిరువతి శాసనములోని వివరము లాశ్చర్యకరములు²

1 సాహిత్య అకాడమీ ప్రతి - పు. 63 (1982)

2.. T.D.I VOL 3, PP 123 181

1516-17లో సింహాచల విజయవంశరము రాయలు కాళహస్తి నుండి రామేశ్వరము వరకు, తిరిగి విజయనగరము వరకు 20 కైల నైష్ఠవ క్షేత్రములలో (విలుబుత్తురులో వచా) సమర్పించిన ఎవరత్పాదరణములు "ముత్యాల కిరీటం, ఎచ్చెల వెలకం... ఎలాల కమ్మలు, ముత్యపు ముక్కర, తిరుముక్కు, కంపుల నొడ్డగార, బంగారు మాపురములు, నవరత్న కీరతనైన సింహాముఖం, నెరలు," (వివరి క్రిందు చూడు కొడుత్తువార్యుడు (అమృత మార్గం), నవరత్న పాడి భాషగాదులు, ఏకలాభరణములు అనర్హమైనటువంటి భాషగాదులను రాయవారకకారుడు గ్రంథము చేసెను. (పు. 77-79)

వ్యవహారమున, తాను కొల్లిన దేవరల వెయ్యమున రాయలు కనుపరచిన అలంకార ప్రతిభ అమృతమార్గంలో ఎల్లవలలో రూపాంతరమున ఎందుగ వెలకొన్నది.

(iv) ప్రబంధ పరిభాషాభివృద్ధి

రాయల జీవన ప్రసంగ, వైష్ణవ సిద్ధాంతమునకు, అలంకార ప్రతిభ తోదానాటికి ప్రబంధ సంప్రదాయము కూడ రాయల వర్ణన భావోత్సాహమునకు రోహదమువర్సెను. రాయలనాటి కాలం పాపాభ్యములో కదా ప్రధానములైన ఇతివాస పురాణానువాదములు ననుకూడి, వృత్తముగు "పూర్వపుష్పము" ము గ్రహించి, "అవారికి ఎక్కడి కల్పనా వివేచనా"పై, అహువర్ణనలకు తావిచ్చు ప్రబంధ రచన సార్వభౌమమయ్యెను. అంధ్ర ప్రబంధరచయకు మార్గదర్శకుడైన "అపరాధ శిఖామణి" నమ్మిచోడుడు తన "కుమార సంధివెము"న ప్రప్రథమముగా మాలిన కావ్య రక్షణము అను పేర్కొనెను. అయిన యరిమతము ప్రకారము వానిలో "వర్ణనల్లనో వర్ణనకక్క" వెలెను, కావ్యములు వరవెలిచిలి నలంకార భావోచ్చరిచి పొంద వలరా మరి? - అని ఆయన ప్రశ్నిము. (కు. సం. 1-39) తన కావ్యము ముప్పదియారు అలంకారములతో గూడిన "దివ్యకథ" యని ప్రకటించి, తాను పొడిచిన అష్టరక వర్ణనల వాయన పేర్కొనెను. (1-41-43)

అప్పుడే మండి ఆంధ్ర పాద్యతములో ప్రబంధప్రాయంలము కొనసాగి, రాయల వాటికి వర్ణనలు, అంశాలములు, పక్కటిల్లడి ప్రాళ వద గుంధనముతో కూడిన ప్రబంధ రచన కూడికెక్కినవి.

ప్రధాన పుట్టి :-

కవులట్టి కవిని నాకరిచి మించి యొకరిని రాజ్యానందంలో నమ్మినము పొంద యుద్ధించిరి. ఈ కవిరా న్నట్లుగా "కవిరాజకవిమణి" వంద ప్రాచుర్యమును పొందెను. ఈ వృద్ధినుగూర్చిన ఆయన పలుకు ములుకులు ప్రధానంతులగు కవుల ముచ్చెరపరచగలవి.

వదలంధముల వర్ణించి, బుధ శబ్దాశ్చర్యమి సర్వగా
ప్రవర్ణై, ముక్కుచి ప్పాత్మనోక మములే భంజింపుదున్ భూరి
మృద రీలన్ నిలసిల్లి నల్పులి జనహృద్య ప్రభావంబువన్
మద నాగంబును బోలి గ్రాం వందా? మా రెండు రీతివృత్తిన్.
ముదమున సత్కవి కావ్యము
నరరగి నిలుకాచి పట్టవమ్ముమె, అరహృ
భృదమై రం యూహించె
యది కావ్యమె, మరియె లట్టి వదియున్ శరమ?

(మ.వం. 1-40-41)

ప్రబంధ యుగార్థమైదు "పాపాచి సమరాంగణ పాద్యలోముడు" నగు రాయల కి యపామిక మరింత హెచ్చుగ నుండుట సహజము. ఆయన "రసికుల" నను నట్లు" పారితే మెప్పించుకొనునట్లు మరలవ చిరిగ్రాది గీర్వాణ కావ్యములను రచించి నది ఆంధ్ర పిష్టిని ప్రశంస వలన తిరియును (అము. 1.13) ఇట్లు మెచ్చిన రసికులలో ముద్దండ ఎండితి కృపాగు రాయల అప్పగిస్తాముల వారుండుట ఆత్యంత సంతోషము. వీరిలో విద్వది కృతులగు పారిజాత, మనువుల వాయవ అంకితము పొందెను. కాని,

అప్పటి కాలద్రవమందాయన ఏమియు వ్రాయలేదు. అంద్రమాయన కపార్యమును ప్రకటియింపవలయు తోచును. దీనిని వెల్లడించుననుచు గారోలు నాంద్ర విష్ణువు

“అంద్ర భావ యపార్యంబి? యందునాన్తి,
భృతి వివర్తింపు మీక మోక్షాద్రయము నాగా”

అని రాయల కొక పాటలు పలికిమె. దీని నెదుర్కొనుట కాయన పారిజాత, మనువులను మించి, అగస్త్యుని ప్రభావమున మారెందులకె మెరుగమునని నుచ్చరితో ప్రకాశించునట్లు పెదవ్యాధిరహితై తలయుచునునట్లు పెద్దనెల్లభావో పెద్దనెల్లభావో ఇంద్రాధిపతియలలో నిభరతిరేఖింపడి “జానోవుతి” పొందునట్లు, దివ్య మామవ కథగా నామృతమును దూపారించుటకు సమర్థి ప్రయత్నియింపయ్యెనని తోచును

అమృతమందరి పెద్దన బాహుళ్యమునను, ఇంద్రాధి నమృద్ధికి తోయినామికి, విద్యా స్వర్ణ, ప్రోత్సహించెననుట యవసరమనవలయుగాదు.

అయిన దువన పితయ గోష్ఠులలో ఇష్టవిగ్నియనుల మధ్యవిట్టి విద్యాన్విర్జలను ప్రోత్సహించెడివాడని పెద్దన గండపెండెరిగార వంటి వృత్తాంతము లనేకము ప్రవచించును. అందుకే తిమ్మనగారాయనను “గోష్ఠి వృత్తి మణి రంగ తల యని కీర్తించెను (పారి 5-111 = విద్యారముల గోష్ఠియనిదు వాట్యమునకు మణి నిర్మిత వాట్యమొను యైనవాడ!)

మచ్చి తోడుని ప్రభావము

అమృతమునై నచ్చినోడుని ప్రభావము గందని నిర్ణయముగ నిశ్చయించుటకు 44 రాజకవులిద్దరి కావ్యములలో నామావ్యములగు కొచ్చి వెయ్యములు తోడ్పడును.

కుమార పంథవ మచ్చిరక వర్ణనతో ముప్పది యోరంకారములతో గూడిన రివ్యకథయని కవి చెప్పుకొనెను. (1-41-43) అమృతము దివ్యభావ ప్రేరేపించిన వారి చిహ్నము వర్ణించును. కుమార పంథవము వలెవది దివ్యకవి గాకున్నను దివ్య సుఖాంతితులైన

మనుష్యుల కరలకప్పు దిన్నెము, ఎల్లవల బాహుళ్యము, అలంకార పద్ధతి, కథయందలి దీప్యత - కుమార సంభవములకు ఆముక్తమునకు ఎవరైన గుణములు.

ఇవి గాక, వెండు కావ్యములకు పితృములగు సంఘటనల చిత్రణ, (బ్రాహ్మ గారిశ్యము (ఉరా, ఆముక్త రాజవీరి), తమిళ కన్యక ఎర (ప్రయోగము, ప్రకృతి పరిశీలన, బహు ఋతువుల విస్తార (విస్తృత చోడుదారించి, రాయలు వార్షింబి వర్ణించిరి). ఆముక్తమునై కుమార సంభవ ప్రభావమును సూచించును.

ఒక అపాహవ్య దృశ్య వర్ణనలో వస్త్రోదయితో రాయలకు గల వస్త్రహీన సామ్యమే యుద్ధప్రాయమును బలపరుచును.

కుమార సంభవ భృశ్యము :-

అరుణశాలి కళశములు శుకాలి గరమ కొమరు వెం
బర భలమున వోలి వెగిసి పాడు దిగ్భ్రూరయం
బరయ బెలున మెదగు, శారదాగమమున మత్తయో
భృత వికారి తోరణములు గట్ట వట్టులందెనై (6-120)
(కళశము = పవ్య మంబి, 108)

ఆముక్త భృశ్యము -

గూండ్లకై శాలి మంబులుల్లమెను, మూగి
యంబులమునా బరమ కరాట రొప్పి,
బరమ తొండొంటి యామలో, బండుబాళ
నేద భయమున వెగిసె వేలవం (4-162)

ఈ రెండింటి లావసామ్య మటుంచి (1) అరుణశాలి కళములు* వంద(బారిన) శాలి మంబులును, (2) శుకాలి*కీరాళి (3) అంబరతలమునా అంబరంబున, (4) పాడు*పరమ కట్ట సామ్యము గమనీయము.

నన్నిచోడురాకాశమున పరుసలుగా వెరువెడు చిలుకలను ఉల్పాదమున గట్టిన తోరణములతో పోల్చెను. ఈ భావము రాయల వర్ణనలో విడువబడినది. కాని, ఇదే భావము ఆయుక్తమున నాగిన యోశ్యానములో విష్ణుచిత్తుని యూరేగింపుటత్వన వర్ణనలో కమపించును. ఈ యూరేగింపులో "వంద్ర వేళియులగు గంధకారులు" "పచ్చిరుపించిన తిత్తుల"త్రా "వార్యకారుల వార్యములు తడిసెను వానినెల్ల నెచ్చబెట్టి వారు "వారు పలికించి వాయింపు దిమి దిమి ద్వాపంబులకుంటెదరి, యివలె యువవన శుశ్రూషులావలికి ఆవలి యువవన శుశ్రూషులీవలికి రట్టంబుగా 'గట్టని తోరణాంబులై పెరపె" అనేది రాయల వర్ణనకు నన్నిచోడుచి వర్ణన మూలమని పించును. నన్నిచోడుని "తోరణములు గట్టిపట్టు" అనేది వర్ణనకన్న రాయల "కట్టని తోరణాంబులై" యుమునది విశేషాచిత్యము కలదిగా తోనును.

సిండికార్తమున :

(1) రాయల వర్ణన భావాభ్యుమునకు, అలంకార వెన్నెత్తికి ముఖ్యకారణము సమగ్ర దర్శకమగు అయన కేవలపీమయని.

- (2) (i) దీప్తికాయన అలంకార (పీఠి)
 (ii) ఆపైటి నైజంధ సంప్రదాయము
 (iii) విద్యాస్వర్ణ - దోహదము చేసినవి యీర్పడును.

అధ్యాయము - 4

విలులుత్తారు దృశ్యములు - విజయనగర మాతృకలు

రాయలు విలులుత్తారి దృశ్యములవలనకే మాన్వే వివరములతో వినిచి, కంటికిగొడునట్లు వాస్తవికముగా చిత్రించెను. కొంచెమాలోచించినచో వివిధ వివరములు కేవల మూడో జగత్తునుండి యూడిపడవని, వాని నేమక నేదో యుద్ధార్థ స్రవంతి స్ఫూర్తి యుండి యుండువని తోచును. ఈ స్రవంతియు రాయలకు భార్యయు నుండి స్థిర నివాసమైన విజయనగరము. రావి ప్రాంతమున యుండుట నివాసము. ఈ ప్రాంతమును రాయలకు పూర్వము, రాయల కాళమున దర్శించిన పలువురు విదేశీయుల వివరములను పరిశీలించినచో విలులుత్తారు దృశ్యముల మార్పిడి లభించినట్లును గమనించుట కలుగును. 1516-17లో రాయలు విలులుత్తారును దర్శించుటలో పాల్గొనెను గమనించి, దీనిపై గాఢాభిమానముతో వానిని తన కావ్యమున స్మరింపజేయుటకు జేసెనని తోచును.

ఈ మాతృకలలో కొన్నింటిని నిపుడు గుర్తించుకొంటాము.

(1) విలులుత్తారు మువర్ల సౌధములు. (1-51)

విలులుత్తారు వర్ణన లలితోద్భవ పరంపరలతోను, చిక శుకలాపముల తోను, మిమ్ములతో రాయు మువర్ల సౌధములతోను వారంబించును. ముందీ మువర్ల సౌధములను గూర్చి ముచ్చటించుము.

‘మువర్ల’ శబ్దమెచట మేరలకు వ్రాసిన ముచ్చట పచ్చని రంగును ఉదాత్తముగ చెప్పుట కుద్దేశించెనని యవచచ్చును. కాని, రాయల రాజ ప్రాసాదమును దర్శించి వర్ణించిన డౌమింగో పయిన్ (Dumingo Paez) కథనమును (1520-22) గుర్తుకు తెచ్చుకొన్నచో రాయల ఉదాత్త భావన నెమక మువర్లమయమగు స్వయ ప్రాసాద స్ఫూర్తి యున్నదని తోచును.

రాయల శయన మందిరములు - వయస్ వర్ణన (1520-23)

రాయల ముప్పినలు స్త్రీయైన క్రీస్టోవాస్ (Cristovao de Figueiredo) అను పోర్చుగీసు ఆశ్చర్యకారి బృందములోని వాడు పేరువే. వీరు 1520 వే. వెలలో రాయలూరు ముట్టడిలో రాయల విజయమునకు తోడ్పడిరి. ఆ సంవత్సరము ఆశ్చర్యకర మోసమున విజయ మగయున జరిగిన మహాసభయి (మైసూరు 12) ఉత్సవ సమయములో రాయలకు నిమిషమున ప్రత్యేక స్థాపనయొనడిరి. కాస్తీక మాసారంభమున (అక్టోబరు 12) జరిగిన మారవ వత్సర ఉత్సవములకు పిమ్మట రాయలు తాను నివసించుచున్న నాగరావుర ప్రాసాదమునకు తిరిగి పోయెను. ఆ సమయమున క్రీస్టోవాస్ అక్కడిన నంగీకరించి రాయలు తన విజయనగర ప్రాసాదమును పోర్చుగీసులకు చూపుటకు తిమ్మరము తమ్ముడగు గోవిందరాజు నాళ్లపించెను. పయస్ తాను మోచిన యదృశములను దీర్ఘముగ వర్ణించెను. అంతటి రెండు శయన మందిరములను గూర్చిన దాని నిరూపన ప్రతిపాదముగ విందము.

రాజ ప్రాసాదములో ప్రవేశించగా యిడమనైపున రెండవ్యంతర శయన మందిరములు కనిపించును ఇంకొకటి క్రింద మరొకటి సైనున్నవి. క్రిందిది భూమిపట్టమునకు దిగినున్నది. దానికి రెండుమెట్లున్నవి. అవి. బంగారు మెరము చేయబడిన రాగితో కప్పబడియున్నవి. అక్కడి మండి సైనికులు బంగారముతో రాపబడి యున్నది. (lines with gold). వేమ బంగారపు పూత (p. lard) అనుటలేదు. బంగారముతో రోపల తాపిబడిన (red inside) దనుచున్నామె.... ఈ గదికి చిత్తపు పనితో ఏర్పించబడిన చతుర్ముఖ ప్రవేశిక ఉన్నది. (Four sided porch made of mure work) ఇది కెంపులు, వెలములు, తపితరములైన విలువగల నెమ్మ పిరములగు రాళ్ళు ముత్యముల పవిత్రనము గలది. ఈ ప్రవేశికపైన (Above the porch) రెండు బంగారపు పోరములు నైలాదుచున్నవి. (two pendants of gold) వాని వాని మధ్య మెరికలు తీరి ఒక్కగా కూర్చబడి, చిత్రనము వంటి ముత్యముల మెతనమున్నది. (seed pearl work) మందిరము గోళము (dome) పైని గూడ నిట్టి పోరములు నైలాదుచున్నవి. ఈ శయన మందిరములో పొక వడక (Bed) యున్నది. దీని కళ్ళు

ప్రతీక సాదముల వంటివి, దీని అడ్డు పట్టీలు (Lion Bars) బంగారముతో కప్పబడి యున్నవి. (covered with gold) దానిపైన పల్లవి వెన్ను వెల్లు (black satin) పరుపు ఉన్నది. రెండు దిండ్లు ఉన్నవి. దాని చుట్టు భాగము వెడల్పున ముత్యపు కుంకుమమున్నది. (trailing) వేరే అద్భుతమమేమీ లేదు. దీనిపై గదిని నేమి చూడలేదు. ఈ భవనములోనే మరొక గది సైనుండి అడుగు వరకు వేరే, గోడలు - అంతా దంతముయ్యై యున్నది..... ఈ భవనములోనే బంగారముతో కప్పబడిన రెండు పిండాములు, చిరలతో గూడిన వెండి మంచముకలీ యున్నది.

ఆ పిమ్మట వెయ్యే ఈ భవనమునకు వెలుపల ఏకాంత ప్రాంగణమును... ఆ తరువాత ఆ సమీపమున మంచి వెనియము గల తాళి పుంతములపై విరిగిపెరిగిన భవనమును వర్ణించును. ఈ ప్రాంతములు, కొయ్యతో నిర్మించిన ఇతర భాగములు కూడ బంగారముతో కప్పిన దానివలె కనుబడునట్లు మొలాము చేయబడినవి. (274)... మరొక వడవో వేండి గోలుముతో వ్రేలాడు మంచ మొకటి యున్నది. దాని సాదములు (feet) బంగారు పట్టీలతో (Bars of Gold) చేయబడి, అంతకన్న మేలుగా చేయి కాలనట్లున్నవి. మంచపు పట్టీలు బంగారపు తొడుగు గలిగియున్నవి. దానికి ముందున్న తయిన మంచరములో మరొక మంచము బంగారపు గోలుములను వేలాడుచున్నది. దీని బంగారపు కోళ్ళు అనేక విలువగల రాళ్ళు తొలబడియున్నవి. పట్టీలు బంగారముతో కప్పబడియున్నవి. ఈ గదిపైనున్న మరొక చిన్న గదిలో బంగారు మొలాము చేయబడి రంగులతో పిరిగిపెరిగియున్నది. అది దాటిన పిమ్మట, ముందలి భాగములో కృష్ణరాయం అర్థ ప్రకారము విరిగిపెరిగిన మరొక తయిన మంచరమున్నది. ఇది తక్కిన యన్నాటికంటే అందముగా మండవలెనని గది మొత్తము క్రింద వేరే, తక్కిన వెనుకము - బంగారపు రేకుతో తొడము చేయవలెనని అనకు దండులు వూయువారు చెప్పిరి. దీనిపై వడవో ౭౫ అవులో సగము వండుటకు తగిన పెద్ద బంగారు కాగులు మూడు. మరొకన్నా చిన్న పెద్ద బంగారు కుండలు... పెద్ద వెండి కాగులు ఉన్నవి.

ప్రత్యక్ష సాక్షియైన వెయిన్ కథనము బట్టి మనకు రాయల రాజప్రాసాదపు మెట్లు, విమానము (dome) ప్రవేశిక (porch) గదులు, స్తంభములు, మంచములు ఊయల మంచములు, వాని గోలుములు, పిండావెములు, కాగులు బంగారు మలాము చేయబడియో, బంగారు రీతులు తాపబడియో, నవరత్నములు కూర్చబడియో వర్ణము వర్ణమయమైనవిగా కనిపించును. చిరకాలానుభవము వలన వీని స్పృశులాయన బహిరంగఃశ్చేతనలో జీరించుట ఎవరము. కవి యాంతర్యమున నెలకొన్న అనుభవముల ప్రయత్నముగా అదవి వెలుగులలో, వ్రాతలలో ప్రతిబింబించి మానవు. ఈ దృష్టిలో నిలుచుత్వారు "మెవల్ల సీదము"ల వెనుక రాయల రాజప్రాసాద స్పృశులు మెడలుచున్నవని భావించుట అత్యుపా కాదనుకొందును.

(2) నిలుచుత్వారు సీదయీర్లు (1-52)

నిలుచుత్వారు వర్ణనలో రెండవ వర్ణములో గూడ రాయలచరిత్ర మెవల్ల సీదములనే ప్రదర్శించును. కావి ఇపుడవి లలితోద్భావ పిక కుకాలాపములను ప్రతిర్వనించు సౌమ్య రూపమునుపనించారించి, కోపముతో, ఇంద్రపురియగు నైజయంతమును జయించిలోపు వీరచేపమును రరించును వానిపైన కప్పిన అవరంజి యోడు లిల్లలు (బంగారు పెంతులు) వారి కవనములగును. వాని శిఖరములపైన తామర మొగ్గవలె చేవిన వర్మిరాగ కంఠములు వారి యుజ్జవాలు శిరప్రాణములగును. ఇట్టి ముడుపులు (మెడలు) అనేకములు. (అనేక వీరులని ద్వని)

ఈ యనేక సీదయీర్లు వర్ణన వెనుక రాయల స్వయ సైన్య శ్రేణుల స్పృశులు దాగియున్నవని వెయిన్ వర్ణనవలన మృతించును. 1520 సెప్టెంబరు 12వ తేదీన మహావనమి ఉత్పన్నమునాడు సాయంకాలమందు రాయలు విజయనగరము వెలువల స్వయ గజ, తురగ, భానుష్య, పెదారి దళములను సమీక్షించెను ఈ దృశ్యమును వ్రాయుముగా చూచిన వెయిన్ దానిని మరీర్తముగ వర్ణించెను. అందులో ఒక భాగము.

.....కందరాశ్వులు బంగారు ములాముగల పెంకములకు నిలువగల పెద్ద రాళ్ళను తాపించి, అంచులందు చిన్న రాళ్ళతో జేరుగు కూర్చు చేయించిరి (Harc

work). వీరు దూరదూరము యుద్ధములు (quilted tunics) తరించెరి. ఇవి బట్టివేసిన ముడి తోలు పాదలతో నిర్మించబడినవి. కొందరి పరికరములకు రోసల వెలుపల బంగారు మొదము చేయించెరి కొన్ని వెండితో చేయబడినవి. వారి తల కవచములు (head pieces) ఇనుప పుళ్ళాయి(helmet) రీతిగా ముప్పవి. వాని తలములు మెడను ఆవృతించుచున్నవి. ప్రతి దానిని మొదమును రక్షించు ముక్క (Peler) ఉన్నది. ఈ తల కవచములు వారి ఉడుపుల మారించి వారు మెడల మీద దరించు కంఠ కవచములన్ని బంగారు పూతగలవి, ఇవి కొన్ని పట్టుతో చేయబడి - బంగారు వెండి పరికరములు, మరికొన్ని ఇస్త్రములతో మెరయు ఉప్పు పరికరములు గలవి.....దాని కాండ్రేయములపై నవక వెండి బంగారు పూలున్నవి.

ఇందున వర్ణనను బట్టి విలులుత్తారు సారయ్యుల పల్లవ మొక రాయుల వీర్యుల సైన్య వృత్తులు బుచ్చుచు గుర్తించుట అవసరమనియు కారు.

(3) విలులుత్తారు ఉద్భావము :-

రాయులను పూర్వము రాయల కాలమున విలయనగరమును తాచి ప్రాంతములను దర్శించి వివేకియుల కథనములను బట్టి చూడగా రాయుల విలులుత్తారు వర్ణనలోని అరీతోధ్యనములు, పూర్వీకులు, కార్యులు, పరిష్కరులు చెరిగి తోటలు, కొట్టరులు, పక్షి పక్ష, జంతు పంజాపములు గూడ, మిక్కిలి మక్కి విలయనగరమునను, ఆ ప్రాంతములను చెరిచివేయుచు గుర్తించి, అశ్చర్య నిరంశములు పొందుచును.

(1) వికటగెయ్య కోంటి సంగతి (The comic 1420-21)

(కార్యులు, తోటలు, పక్ష కంఠములు, పరి, చెరిగి - (Sewell) కోంటి ఇటలీ దేశస్థుడు, క్రైస్తవదేవతాదులకు (1509-30) దాదాపు మూలండ్లకు పూర్వము 1470-21 ప్రాంతములో, రెండవ దేవతాదులు నిరంశములను ఎన్నివి కొద్దికాలమునను విలయనగరమును దర్శించి ముందవరినను. ఇతని వర్ణనము ప్రకారము :-

విజయనగర బాహ్య రక్షణ శ్రేణి వ్యాపించిన అనేక మైశ్వరకళుగల గుట్టల మధ్యమన్న వెమతలమొలో రాయలు క్రమించి మాన్య విచరములతో ఎవో నిర్మించిన కారువల వలన నీరు పారించుటకు శక్యమయినది. ఇంకా సంపన్నములగు బోటల్లు, వృక్ష కరంబములు, యీవుగా పెరిగి వర్ష చెరువు పైదులు పొందిరి పోవుచున్నది.¹

మైశ్వర్ - కోంటివి ద్రువవరమును. అతనికి దాదాపు ఆయిదు వందలీండ్ల తరువాత రాబట్టు మామోల్ మహాశయుడు 1900లో చెల్లు వ్రాసెను -

కోంటి వర్ణించిన కారువ లింకను ఎవరేయు చున్నది. అవి యున్నచోట్ల బంగారు పంటలు, ఉన్నతములైన ప్రాళవముగల వృక్షములు, ఏవుగా పెరిగి పెనవేసికొన్న చెల్లు, చేమలు కమనంచుచున్నవి. ²

జాతి మొలకదళ - బహువిధ శిల్ప బోధన విద్యార్థికారియగు ఈయన 1948లో చెల్లు వ్రాసెది.

చోప్పలు - (నాగిలాపురము - రాయలు తన తల్లిపేర క్రొత్తగా కట్టి తరచుగా నివసించునది - (Sewell pp 218-245) లో వర్ణించిన యీకరములలో చెరుకు పంట పంచదార స్పృహరి యున్నది. విజయనగరములో మతంగ పెద్దతమునకు యార్చునైపున ఇరటి చెరువు తోటలున్నవి.³

(11) అబ్దుల్ రజ్జాక్ (Abdus Razzak 1443)

(తోటలు, గులాబులు, బజారులు)

ఇతడు పాహారుక్ అను పాఠశీ చక్రవర్తి వలన కాలికల్ తామిరిన్ పర్లకు పంచబడిన పరిపాలనామథనము గల రాయలూరి. ఇతడు రెండవ రేవరాయల

1 Ibid - P 80

4 Ibid - PP 79-81

5 A.K Balasundaram *Relics of Vijayanagara Glory* - PP 53-71

నందేశము వనువరించి విజయనగరములో* 1443 ఏప్రిల్ నుండి డిసెంబరు వరకు నివసించి ఇట్లు వ్రాసెను.

1, 2, 3 కోటలకు మధ్యనున్న ప్రదేశము వ్యవసాయ భూములతోను, ఇండ్లతోను, తోటలతోను నిండియున్నది.....(3-7) కోటల మధ్యనున్న బాహు లత్యంత దీర్ఘములు, విశాలములు, లలితోద్భావ వరంబులు - పొడములు (1-51) ఏలులుగల్గారు పథము- (1-54) గులాబి పూలు ప్రతిచోట అమ్మబడుచున్నవి. ఇవి లేవితే ఇవితీ ప్రజలు బ్రతకలేరు. వారి దృష్టిలోవిచి యాహారమంత యవనద్రవ్యమని.'

(4) డెయిన్ (Dennings Pages, 1520-22)

(మామిడి, పపన, నిమ్మ, దబ్బ, కొబ్బరి, వరి, తోటలు - కార్యలు, చెరువులు, గృహారామములు, పక్షి ఎంజాపము)

ఇతడు పూర్వరాష్ట్రములైన పోర్చుగీసు అత్య వ్యాపారి రాయలచే నుచ్చరించబడినవాడు. 1520లో పోర్చుగీసు గోవా నుండి విజయనగరమువకు ప్రయాణించెను.

శ్రోవణ: :- (తోటలు, వరి పశు, పక్ష్యాదులు)

ఇతడు కూడ మౌల్యమధ్యమున తాను చూచిన పల్లి పెట్టణముల వెనుక పెంచిన మామిడి, పపన, వింత మొదలగు తోటలను.....చక్కగా వ్యవసాయము చేసిన సారవంతమైన భూములను, విశేషముగానున్న పశు, పక్ష్యాదులను సమస్త్రీగానున్న వర్తి, ఇతర దేశాళి సమృద్ధులు, చక్క, శుభ్ర, పుష్కలమైన గోదవులను, తదితర పంటలను వర్ణించెను⁶

6 K.A. Nilakant Sastri A History of South India P. 31 (Oxford, 1971)

7 Sewell P.P 81, 88

8 Ibid- P 210

విజయనగరములో - (తోటలు, వరి, వూర)

వెయ్యే విజయనగరము చేరిన వెయ్యేట చూచిన దృశ్యములన్నిటా వర్ణించెను:-

ఈ నగరమును చూచుకొనియున్న కొంద గుట్టలను, వరుసలుగానున్న కోట గోడలు కలుపుచున్నవి. ఈ వరుసల మధ్యనున్న పైరానములోను, లోయలోను (235) వరిపైరు, అనేక నారింజ-నిమ్మ-దెబ్బ తోటలు, ముల్లంగి మొదలగు కూర మొక్కలు పెంపకబడియున్నవి. ఈ పైరులకింటి గుట్టల వరుసల మధ్యనున్న అనేక నరస్సుల నుండి నీరు పారింతురు..... ఇవట బండపై బండ పేర్చినట్లున్న తెల్లరారి గుట్ట లత్యంత చోడ్యములు. (ఇత్ర కుట్టమంటగు వరమే రాళ్ళతో నిర్మించిన విజయనగర పరమేమో 1-54). గోవానైపు (నవోత్తరము వద్ద ఈ రాజ (కృష్ణదేవరాయలు) మిక్కిలి ర్హదైన పెట్టణములను కోటను నిర్మించెను. (నాగలాపురము), దీనిలో (నాగలాపురములో) ఘనముగ నిర్మింపబడి, ఇది గాఢ రాజచట రెండు గుట్టల నుండి వచ్చు నీరు విలుములకు, నాచి ముఖమువద్ద నోక చెరువు కట్టెను. దీనికి పేరు మోదా మదల (Moada) దూరమునగల మరొక చెరువు నుండి గొట్టముల ద్వారా వచ్చును. ఈ దూరపు చెరువోక చిన్న నదిలోనికి పారును..... గొట్టముల పోలివి తోటలకు, వరి పొలములకు పారింతురు..... నాగలాపురముః పైరానములో మున్నది. ఇదిచూచు వలె అనుకూల్యమును బట్టి (పూవు) తోటలను (Gardens) పెంచుదురు. ఇది వేనికివి విడిగా ముందును, (c) అమృత తోటలు, ఉపనసములు, కరివసములు 1-66, 67, 72) మొదటి ప్రాకారము నుండి విగరిమువకు చాల దూరమున్నది. ఈ భాగంలో, నీరు రెండు చెరువుల నుండి ఘనముగా వచ్చు నీటితో పరి సైదును. ఇనేక తోటలను పెంచుదురు. నీరు మొదటి ప్రాకారము గుండా వచ్చును. ఇక్కడ పెండ్ల తోటలు (Orchards) ఒక చిన్న కొద్దిరి తోపు, చాల ఇండ్లు ఉన్నవి. (c) అమృత, ఉపన, అరటి, మామిడితలు, కొద్దిరులు 1-68-69-71, కొద్దిరి, 54, 55). ఈ నగరమంతా ఒక్కచోటు నుండి కమపించదు, అందుచే నేనొక గుట్టనొక్క నగరములో చాల భాగము చూచింది. '

వనగరములోని గృహారామములలో చెట్లతోగూడిన అనేక తోవులున్నవి. (many groves of trees within it, in the Gardens of the Houses) * వనగర సుర్యమున నీరు ప్రవహించు కాలువలు చాలా ఉన్నవి. కొన్నిచోట్ల సరస్సులున్నవి. (Lakes &) భవనంలో.....అము. 1-64) రాజుకు తన ప్రాసాదమువకు దగ్గరగా కొబ్బరితోపు సమృద్ధిగా పరిమలులు కాయు చెట్లున్నవి. మహమ్మదీయుల పేట దిగువ నొక చిన్నవది యున్నది. ఈ నైపున రాజు పండ్లతోటయిన్నవి. ఇవి యొక్కచి బాగము మామిళ్ళు, పోకలు, పెనపెలు, (గలఅముక్తమున సేదవరుచు మామిడి 1-76; పోక 1-70; పెనప 1-69; కొబ్బరి 1-54, 55) వీనిలో ఇంకా అనేక నిమ్మ వారింజ చెట్లున్నవి. ఇవొక దానికొకటి దగ్గరగా వేరి (గలఅముక్త ఉద్యాన పరిమాణ 1-51) చెప్పి అడవియొకయొందును "

విజయనగరములో వడ్డులు -

విజయనగరములో కారు నొకగా అమ్మడి కోళ్ళు, కొబ్బలు, అడవి కోళ్ళు బాతుల పోలిక గలిగి, చెరువులలో మండు ఇతర పక్షిలు (ఎవరు కోళ్ళు - అము 1-71) గువ్వలు, పావురములు - వీనిని గూర్చి కూడ పయన్ వివరముగ వ్రాసెను. "

పయన్ కథనము పరిచి విజయనగరము పండు, దాని ప్రాంతములందు పక్షికాతులు సమృద్ధముగా నుండినవి తెలియును, రాజులకిది నిత్యానుభవములోనినై యుండును. విలులుత్తారు వడ్లవలో పలుమారులు కనుపించు వివిధ పక్షి పంజానమునకిది మార్కకలవి తోమును.

(iv) ఫెర్నాన్ నూన్జ్(వే)(Fernan Nunez 1535 37)

(కాల్వలు - పూరోటలు - పండ్ల తోటలు - చెరుకు - తమిలపాకు తోటలు చేపలు - వడ్డులు)

10 లరితోద్భవ పరంపరా... మువ్వల తోయముల నెంచుంజూడ - అము - 1-52. లరితోద్భవ = గృహారామ = Gardens of Houses. 'లరితోద్భవ' ములమా - గృహారామములను పేరలె - (గింజాలతమున కవనము)

11 Sewell, PP 242, 48

12 Sewell

ఇతడు కూడ పోర్చుగీసు ఆశ్చర్యపారియే. రాయల అనంతర సైబేండ్లకు విజయనగరముచేరి మూడేండ్లు (1535-37) చాలపాటిగాని ఆశ్చర్యపారియే చేసెను. (Sewell, P 228)

ఇతడు మహమ్మద్-లిద్-తుగ్లక్ యొక్క పేనాని, 1327లో కంపలి దేవుని చంపి, ఆనెగోరి నాక్రమించివచ్చిటి సుండి, అయ్యల దేవరాయలు వనిశాపుటకు అయిదు పెంపల్లిరముల ముందువరకు (1537), కంపలి విజయనగర చరిత్రలను సేకరించి, అనేక సాంఘికాచారములలోపాలు గ్రంథస్థము చేసెను. (Sewell, PP 279-350) ఇతడు కొంత కాలము అయ్యలదేవరాయల యాస్థానములో సుండిను. ¹³ ఇతని వ్రాత ప్రకారము-

కాల్వలు - నగరము చుట్టు తోటలు -

"అలరావు" (రెండవ బుక్కరాయలు 1405-6, మొదటి దేవరాయలు 1406-22) నిర్మించిన యానకట్ట నుండి కాలవ ద్వారా రాంరానికి పాడు నీటితో నగరము చుట్టు అనేక పొలా తోటలు, పెండ్ల తోటలు, తోటలు, పొలాలు, నిష్క, వారింక, గులాబి తోటలు మంచి మంచి కాయలు కాయు యితర వృక్షములు పెంచెరి ¹⁴

రాజుల కాల్య - (చరి తమలపాకు తోపులు - వనం, మామిడి పెండ్లు)

కృష్ణరాయలు పోర్చుగీసు రాతివెవారిని తెప్పించి, రాం ఉన్నతముగానున్న రెండు కొండ బోడుల మధ్యనున్న (345) నడుమ రాం యొక్క పెడల్పు గల గట్టుపాసి పెద్ద పెడల్పు నిర్మించెను. రాని నుండి ద్రిప్పిన అనేక కాలవల ద్వారా పరి పాలములకు తోటలకు నీరు పారింపెరి (345-47) (కేదారంపు కుల్య-అము, 1-65)..... పొలాలునగరము, వాగదాపురముల తెలుపెనున్న పాగు తొములలోను, ఇతర

13 Nilkanth Sastri - History of South India P.P 234 & 281

14 Sewell: T.E. N. Ind. - P.P 285-9

తయైన కట్ట కాల్య వర్తత పావములోని కరివైట రాతిని చేరించి నిర్మించినదని ఇండియాలో వనించు అత్యంత విశేషమయిన నీటి పారుదల నిర్మాణముని మాయలో వ్రాసెను. R.E. 150

స్థలములలోను, గోదను, పెప్పు, వరి, ఇక్కడ ముఖ్యముగా తిను దాన్ని - ఈ సైరులను సమృద్ధిగా పెంచుదురు. వీని తరువాత, ఈ దేశములో చాలా భాగములో తములపాకు తోటలున్నవి. ఇవటి వారు దాని నెల్లప్పుడు తిందురు. వాళ్ళలో పెట్టుకొని తిరుగుదురు. (cf ఆముక్త ప్రాకర, తములపు దీగలు 1-70)

పక్షులు, చేపలు, పండ్లు :- (నవన, మామిడి)

ఇవటి వారనేక విధములగు మౌనములు తిందురు. వీనిలో అస్పృశకముల పక్షులు, వరుల నుండి పెద్ద మొత్తములుగా తెచ్చిన చేపలు ఉన్నవి. ఫ్రెంచు తాము కొనువాని వాస్తవ రూపము, గుర్తించుటకు ప్రతి ప్రాణిని సకేవముగా అమ్మువలెను.

వీరి మార్కెటు లెల్లప్పుడు ద్రాక్ష నారెంజు, నిమ్మ, దావిమ్మ, పనస, మామిడి మొదలగు పండ్లతో సమృద్ధిగా పండి పోర్లుటచే, వానిని చాలా తోటగా అమ్ముదురు. (356) *

ఇట్లు విజయనగరమును గూర్చి ఇలరీ, పర్వత్యూ, పోర్చుగల్, ట్రిటన్, బారతదేశీయులు వ్రాసిన దానినిబట్టి విజయనగరము నందఱుడు, ఇప్పుడూ వరిపైరు, మామిడి, పనస.....కొబ్బరి, చెరకు, పోక, తములపాకు, పూదోటలు, పక్షులు, చేపలు మొదలైనవి సమృద్ధిగా ముందుట తెలియుచున్నది. వీనికి ఏలులున్నారు వర్ణన అర్థము పట్టినది.

(15) Sewell, F. E. *Nuzar* pp 143-47, 56.

రెండవ యాత్రానమంలోని లోగుం మామిడి, చేపముక్కల వేపుడు కూర మదుర దాఁ పురహోతులెంత వరిలి పైసాలకు పెట్టు మరలి రంభాపలములు, పనస తోనలు, తిల్లి చెరకు ముక్కలు, పలు తెలగుల మావిపండ్లు ద్రాక్ష గుత్తులు, బలిపిన దానిమ్మ గింజలు, రుపరాడి యురలి పండ్లు విజయనగర తోటల నుండి మార్కెటు నుండి వచ్చివచ్చే (ఆము. 2-68, 73)

విజయనగరము - విలులుత్తూరు

ఈ ఏమిప్పు విజయనగర ప్రియులతోనే రాయలు విలులుత్తూరు (1) మివర్గ సోరములను; (2) సోరయోరులను; (3) లలితోర్వాన పరంపరలను; (4) పూర్వోటలను; (5) కేళివనములను; (6) నరస్సులను; (7) కొల్లలను; (8) వరి; (9) తెరకు పైర్లను; (10) పనిని; (11) అరటి; (12) మామిడి; (13) తములపాకు తోటలను - మార్క్ష్టి వివరములతో, వాస్తవికతను ఉట్టిపడుచున్న పద్ధింపముల పహారము పమ్మతమగు ననుకొందును. రచయిత యుమధవ మఠవి ప్రాతలలో ప్రతిఫలించుట సహజము. రాయల విలులుత్తూరు పర్లనలను, విదేశీయుల విజయనగర పర్లనలను ఒక పట్టికలో జోల్చి చూచినచో నీ విషయము స్పష్టమగును.

రాయల విలులుత్తూరు

విదేశీయుల విజయనగరము

(1) ఉద్యానములు - వృక్షములు

(i) లలితోర్వానములు గృహపంజరములు
(1-51-56)

పయన్ గృహారామములు, తోపులు

(ii) పూవుదోటలు - ఎలు పంగడములు
(62-66-69)

పయన్ - మ్యానిక్ - రజ్జాకీలు
పూదోటలు-గులాబీలు

(iii) పంపికములు-ఉచ్చిత వృక్షములు
(5-57-74)

పయన్-మ్యానిక్-తోపు
కొంటి-వృక్ష కరంబములు

(iv) కొల్లరి నరుపలు (54-55)

పయన్ - కొల్లరి తోపు

(2) పండ్ల తోటలు - పోలు
తములపాకు తోటలు

(i) మామిడి

పయన్ - మామిడి, పనిని, పో

(ii) పనిని-68

మ్యానిక్ ఇతర పండ్లు

(iii) పో-70

(iv) అరటి: అరటి ఆకులు (69-76)

బాం మిందరం - అరటి తెరకు

(v) తములపాకు తోటలు(70)

మ్యానిక్-తములపాకు తోటలు

(3) పంటలు - నీరు

(i) సరి వంగడములు-(65-66-67)	కోంటి - పయన్ - మ్యానిక్ - సరి
(ii) పరిచేరి కార్వలు - (65)	పయన్ - మ్యానిక్ - కార్వలు
(iii) చెరకు (70)	జాల మందరం
(4) బావులు - గుంటలు - నెరమ్మలు	
(i) చెంగల్వ డిగ్గియలు (56)	
(ii) వీరి నడబావులు (57)	పయన్-మ్యానిక్ - నెరమ్మలు
(iii) భవన నెరమ్మలు (64)	
(iv) కేరివన నెరమ్మలు (72)	
(5) పెక్కులు	
(i) ఏకవిక- (51)	
(ii) చతుముకులు (57)	
(iii) సరోసురాళ (64-72)	
(iv) బాతులు (65)	పయన్ - అనేక పెక్కు తారులు
(v) కొంగలు (66)	
(vi) వీరు కోర్కె (74)	
(vii) చెంపక వస్త్ర పెక్కులు (74)	
(6) చేపలు	
(i) వీరి బావులమీలు (57)	మ్యానిక్-అనేక తారుల చేపలు,
(ii) మాచి చోపుల వాలుగలు (71)	
(7) వేళ్ళు	
(i) ఆరుగులపై పాచికలాడుట (59-63)	రెడ్డి ప్లగ్ (దీక్షా ఉపదేశం)
(ii) వట్టికత్త వాల్కకత్తెలు (72)	పయన్-అయి వాల్కము (తరువార రాగం)
(8) సౌధములు	
(i) సువర్ణ సౌధములు; మాడుపులు (51-52)	పయన్ - తారుల ఇంకారు శయన మందిరములు
(ii) భవనసౌధాలు (53)	

వేళ్ళు-రజాకీ పద్ధత

వేళ్ళ వారక

టంగుపాల వెమిక - 20 గజముల వెడల్పు 300 గజముల పొడవు గల పీడియున్నది. ఈ పీడికిరుప్రక్కల చక్కని పూచీదరిండ్లతో నిండిన ముంగిట వాకళ్ళు గల కోదవ గ్రామాలు బారు దీరియున్నవి. ఈ ప్రాంగణములందు రెండ్రకాంతి శిలా నిర్మితములైన వేదికలు వరునిగా గలవు. ఆ వేదికలకు వెమిక మీద గోడలపై సింహములు, పులులు మొదలగు వన్య మృగములు ఎఱిచియుగామన్నట్లు ప్రితింపబడినవి. తవరాష్ట్రమున నిండవడిమి యిందుక తగ్గుచుండ నావార చిలాసీముట్లు చక్కగా నలంకరింపబడిన తమ యింద్ల ప్రాంగణములందున్న చంద్రకాంత శిలావేదికలపై తిరామం మీదను, బుర్జీం మీదను, నోపాల మీదను..... చోటి జనముతో మునిష్టైయుండియు.....వరికచ్చ తిరామూల్యధరణములతో, మంచి ముత్తెముల వారములతో.....రంగు పీఠలతో.....నూచువారల పూదయములను బారగొందురు. (cf చిలుబుత్తూరు పర్వములు 1-59-63) (ఎన్. పేరరాజు - చిలుబువగడ చరిత్ర 1958 పుట 94)

అధ్యాయము - 5

కొన్ని విశేషాంశములు - అనుబంధము-1

చిట్టావారులు

చిలుబుత్తూరు వర్ణనలో కవి - (1) రలితోర్వాన వరంపరలమ, (2) పూత్తాదోటలమ, (3) ఉపపెములచి (4) కేరవములమ పేర్కొనును. తొలి చూపున కవి పమానార్థకములని తోచును. కాని పూనా పరిశీలన వలననిది శ్రీవిరాటానుములని, నీది ప్రయోజనములు వేరని కవి ఈ పదమును ప్రత్యేకార్థములలో ప్రయోగించినవి, తెలియును.

(1) లలితోద్భావములు (1-51) :-

ఇది కథారంభముననే పేర్కొనబడినది ఇందరి ఏక కువాలాపముల ప్రతిధ్వనములు సువర్ణ సౌరముల చంద్రకాలరేచి (వలలి) ఏక కుక ప్రతిమల స్వనములనడి గ్రమము పూర్పుచున్నది. ఈ సౌరములు మిస్టరంతో రాయుచున్నవి. లట్టి సౌరములతో శ్రీ విలులుత్తరు ఎందు చూచినను చెప్పించుచున్నదని కవి వర్ణన. (1-51) సందర్భమును లట్టి యీ యుద్భావములు సువర్ణ సౌరములను చుట్టుకొనియున్న గృహరామములని తోచును. శబ్దార్థము కూడా దీనినే సూచించును.

“లలిత” శబ్దము తాత్పర్యమును, మనోహరితను తెలుపును. ‘ఉద్భావ’ శబ్దము విహారార్థము పెంచిన శృంగారపు తోటను విచించును. పెద్దవిహారమున లలితోద్భావములనిగా నిలులుత్తరు సౌరముల చుట్టు, సౌరవాసుల విహారార్థము పెంచిన శృంగారపు తోటని యేర్చుడును. ఉపకిపిలట్టి, పరిమిత ప్రయోగనమును బట్టి యిది పెద్ద తోటలు కావని, అయీ సౌరములకు తగుపాటికని తోచును.

(లలిత=(1) లలితమిప్పితో - మేడి, (ఎంచినవి వ్యాఖ్య 1964); (2) మనోజ్ఞము (ఆంధ్ర వాచస్పత్యము); (3) లలి ఇచ్చాయామ్.....(ఆంధ్ర శబ్దరత్నాకరము 1980); (4) శృంగారపుతోట (అమలము నావార్ధ - గురు బాల ప్రదోదిక)

(2) సోమ ప్రోటా (1-56)

ఆ యూరి పరిచేలలో రీగమల్లెలు, తర్జురములు మొదలగు సెనిమిరి రాన్యపు పంగడములు పరుసలు పరుసలుగా పట్టిల్లుచున్నవి (సారించి చేర్చిన), అనే పేర్లుగల పూవులతో గూడిన పూచోటలు వానితో పోటి పడుచున్నవి. కాని పరి బాతులలో రానమను తోమొడవ తాటి పేరు విశేషముగనున్నదని.....అందుచే వాని పరితూమ (తాను పరిచేలవైపు (రానపు) ముల్లు సూపెవని -ఇత్యాదిగ కవి వర్ణించును (1-66)

పరిమళ్ళు పెద్దవగుటచే ఈరి వెలువల మందును. వానితో సరితూగు పూవుచోటలు గూడ వాని ప్రక్కనే యుండుట పెద్దవిగా నుండుట బాధ్యము. పరిచేలలో పరి పంగడము పరవే, వానితో పోటీపడు పూచోటలులోని పుచ్చకాయలు

గూడ వరుసలు వరుసలుగా వర్ణిల్లుచున్నవని, ద్వవి ఊరి వెలుపల మండలు, పెద్దవిగా మండలు, అనేక జాతుల పూవులు, వరుసలు, వరుసలుగా మండలు-యను వీ మూడు లక్షణముల వలన వీ పూర్వీకులు గ్రామములోని పౌరములను చుట్టుకొని పరిమిత సైకాల్యములో శృంగారము కొరకు పెంచబడు లలితోద్యానములకప్పు దిష్టములని, వానికప్పు పెద్దవని తలచుట ననుంజనము. సౌరారణముగా నిట్టివానిని పూల వ్యాపారము, కొరకు పెంచుదురు. ప్రక్కనే ఎట్టగముండుట వ్యాపారమున కనుకూలము. రాయల విరయనగరము, నేటి చూరాయి - ఇట్టి వసతులు గలవి.

కనుక-పూవు, రోటలు గృహస్థుల 'ర-ప్రీతము'ను 'ఇచ్చు'ను అనునరించి ఇంటి చుట్టు "శృంగారము" కొరకు పెంచు లలితోద్యానముల కప్పు దిష్టమయినవని అర్థము. విశేషముగు ప్రయోజనము గలవని యేర్పడును. అవి కూడ శృంగార లక్షణము కలవనుకొన్నను అది గోణము. వ్యాపారము ప్రధానము.

(3) ఉపనవనము (1-67)

ఇవి పూవుదోలం మొదలంటే పల్లంపండినవి. నవీనమువనువాడని - గాలిదెబ్బకు (నిశబ్దమైనవాని అవాలిని) పెంపిన పరి వేర్పులు తెంగలు వలపై రాచుకొనుచున్నవట. అందుచే వరిచేలతో పరితూగుచు వాని ప్రక్కనే యున్నట్లు, సైనచెప్పిన పూవుదోలలే యివి యనవచ్చును. (1-67)

(ఉపనవన = యుల్ క్షురీమం వనం తరీవ - మనుష్యులు వేసి పెందిన తోట - అమరము; వనోపవీ-గురుజాతి వ్యాఖ్య. ఇట్టి ఆంధ్ర వాచవృత్తము, ఆంధ్ర శబ్దరత్నాకరము).

(4) కేళినవనము (1-72)

(i) వీని యంతరమున వెన్నులున్నవని (అంతర వరః)

(ii) ఆ వెరన్నులలో వాంపలు (వగలు) విలకడగా నుండి (స్థాయి) సాయంకాలములందు గూండ్లకు పోవుటకు లేచునని (సాయంకాలములందు.....గులాయ గమన ప్రారంభ)

(iii) ఆ సమయమున వాని రెక్కల పటపటలు (గొంతు) క్రింకారములు (గరుచ్చల పటాత్కారము) క్రింకారమున (అనర్థ) పాదంబు రోపి ప్రదేయించు (కుంజ గర్భమున) ప్రాయముచి-

(iv) ఆ ప్రాత ఆ యూరి స్వామియగు మూరి అలయమున స్వనించుచున్న దుండులి యొక్కయు హచ్చుచున్న కాళికల (వ్యసన) యొక్కయు, ప్రతిస్వవతను మ్మరింపజేయునది - మాన్యు వివరములలో కవి పల్లినెను (1-72)

ఈ పల్లననుబట్టి మనము కొన్ని విషయములను గుర్తించవచ్చును.

ప్రేషణములు:-

(1) ఈ పదములలో వాంఛలు సాయంకాలము వరకు నిల్చియుండు ననుటచే, ఆ పదస్సు వాంఛల యూహల వివరములకు తగినంత పెద్దదని, వాంఛలు రిదరని యేకాంత ప్రదేశమున నున్నదని.

(2) ఇట్టి పెద్ద పదములలో కూడిన యీ కేరివనము కూడ పెద్దదేయని, ఉపరిత దూరముగా ఏకాంత ప్రదేశమున నున్నదని.

(3) ఈ కేరివనములోని (వాంఛల ద్వనితో ప్రతిస్వనించెడి) కుంజ గర్భములు యుజ్జమానుల యేకాంత విహారముకూలనను మించించునని.

(4) వాంఛల పటపటలలో క్రింకారములలో స్వామి అలయ దుండులి, కాళికల ప్రతిస్వవత తోచునది (ప్రతిస్వవత: దోపి) ఆ యుజ్జమానులకేవల.

(5) ఇట్టి యేకాంత స్థలమున, నేకాంత విహార యోగ్యమగు పెద్ద కేరివనము నాయూరి వెంపెమ్మలూరికి దూరముగా నిర్మించుకొనినది.

సందర్భమును బట్టి భావించవలెను. అందున వివి మొదట చెప్పిన లలిత, పుష్ప, ఉపవనములకన్న భిన్నార్థము ప్రయోగవము కలపని యేర్పడును.

కేరి కేరి శబ్దార్థ మీ భావమును పరిపూర్ణ మొనర్చుచున్నది. కేరి యనగా:-

(1) ప్రేయసితో విహరించు నాయిక క్రీడయని.

విలాసముతో స్త్రీ పురుషులు మోరించుటయని కోశాదులు (శబ్ద రత్నాకరము, ఆంధ్ర వాచస్పతియ్యము, ఆంధ్ర శబ్ద రత్నాకరము)

‘కేరివని’ యనగా శ్రీదాసవని అలివన మల్లినారుల పంజీపనీ వ్యాఖ్య (1964)

ఇట్టి ఏకాంత కేరికి మిమ్మలతో రాయు పొరములను చూడ్చుకొనియున్న లలితోద్దాసములు పసిగావు. ఎక్క పొరముల కేరి గోవ్యతకు భంగికరిములు. ఇట్లే- పూవు రోటలు గూడ వుచ్చ వ్యాపారమునకో. ఎక్కనున్న పరిచేల పమలకో వచ్చిపోవు జనుల సమ్మర్థము వలన నేకాంతత కమకూలములు గావు.

సిండితార్థమున :-

కేరివనము దూరికి దూరముగా, జననివారములేని ప్రాంతములో సంపన్నులు తమ నాయకలతో శ్రీడించుటలు పెంచిన పెద్ద తోటలని, వరోవరివిరుంజ పోతములని, ఉద్యానాలులకన్న భిన్నములని యుచ్చుదును.

విజయనగర ప్రథమ ప్రాశాసము నుండి వెగరము వరకు రాం దూరమున్నదని, రెండు చెరువుల నుండి పుష్కలముగా వచ్చు నీటితో, ఈ ప్రదేశములో అనేక పూదోటలు (garden) పరి, పెద్దతోట (orchard) కొల్లరితోపు - పెంచిన పయస్ కథనము (Sewell-p 243) ఏది నితలు స్మరించదగినది.

రెండవ యాశ్వాసమున ప్రేయసి ప్రేయులు వేసవిలో పంపండా, దీర్ఘములైన నడవబావులలో (దీర్ఘికలు) నొకరిపై నొకరు నీరు చల్లు పోరాటములో నలసి రని కవి వర్ణించెను. (2-61). విలుకుత్తైరు కేరివన అంతస్సరమ్మలట్టివి కావచ్చును.

పారిజాతమున తిమ్మనగారు పితృరామా కృష్ణలింగుని యువనవయసున ‘వనకేరి’ గావించి, ఆ పేర్ముట ‘వేలుపు - గొరమలో’ ‘పరిల విరాళం’ మొనరించినది (4-13-17, 24) దీర్ఘముగా వర్ణించెను. అముక్త - పారిజాతముల వలన రాయల కాలమున కేరివనములు, అందరి పెరమ్మలు, వాయికా వాయుకుల యేకాంత కేరికి స్థానములని యుచ్చెదరును.

ఈ పరిశీలన వలన - రాయలుద్దేశించిన ఆయా తోటల విశిష్టత ప్రత్యేక ప్రయోజనము, రాయల శక్తి ప్రయోగములోని మర్మము వ్యవస్థితి పూర్వయంతక మగుచున్నది.

విశేషాంశములు - అనుబంధము -2

(1) పేర్లు - (2) పథము

తొలిక దృశ్య విస్తీర్ణ శీర్షికలో పేరు అనిగా నిర్ణయమైనది పేరు మనిగా - ఆ పేరును రెండింటి మధ్య ప్రకారంను వదలి పేర్లు మార్చుచు మార్చుచు వచ్చినది. (అను. 1-53, 54 పు. 14, 15) ఈ విశేషాంశము నితర పరిచయపరిచియున్నది.

పేరుల పథము (1-53) ముగియగానే పేరులు' పర్చింపబడినది. (1-54) పేరు సామ్యము వలన, వెంట వెంటనే పర్చింపబడుట వలనను, మొదటి చూపునకవి పరమావర్తకములని తోచవచ్చును. కాని, పరిశీలించి చూడగా - ఎవని భేదమువలనను, పర్చితాంశముల తిప్పిత వలనను, ఇవి పూర్వమునే వేరివి తోచును.

వ్యాఖ్యలు - పేర్లు - అందేదా నివృత్తి ప్రచారములో మున్న రెండు వ్యాఖ్యలను చూడగా - పేరులను రెండింటిలోను అర్థము పేరులనియు యున్నది. ఇది నిత్య వ్యవహారికమున సుపరిచయగు పరిమితి వ్యాఖ్యలకు అవసరముండును. అట్లే రెండు వ్యాఖ్యలలోని తాత్పర్య భాగమున గూడ పేరుల పేరులనియు పేర్చినవలసింది.

వ్యాఖ్యలు - పథము - పరిమితిను రెండు వ్యాఖ్యలలోను అర్థము మార్చుచు యున్నది - కాని ఒక వ్యాఖ్యలో పథమునకు తాత్పర్యము పేర్లు' అని - అనువదనమున విచ్చుట పొసగలేదు. ఇందువలన నీ వ్యాఖ్యలకు ప్రత్యేకమైన వాగ్దేవము తగ్గలేదు.

రెండవ వ్యాఖ్యలో తాత్పర్యముని పరిమితిగా - రాజపరిమితి యున్నది. అర్థమున మార్చుచు చెప్పి, తాత్పర్యమున రాజపరిమితిని పేర్చి పేర్చి మార్చుచుటకు గాబోలు, ఇది విచార్యము. పెద్ద పేరులను మార్చుచుటకు రాయల యాశ్చర్యమున 1-57), రెండవ యాశ్చర్యమున (2-23), 'రథ్య' అను పదమునుపయోగించుట గమనార్హము.

నిరవక-కోశాదులిచ్చిన యర్థములలో ప్రస్తుత పంచర్యమున నేటి పాపమున
మారము.

పేదలు - కోశములు

కోశములలో వీరికి (1) శ్రేణి (వరుస) అని; (2) ఇండ్ల వరుస - అని; (3) ఇండ్ల
వరుసలు రెండింటి వడిమి శ్రవణమున అర్థములు కవిబడును.

కాని - ఏవీలో ఏది అనిపించలేదు? ఇది నిర్ణయించుటకు ఈ శ్లో ప్రయోగ
నిరవర్యమున పరిధానములే మన కారాధములు. "

పేదలు - పరిధాన పరివర్తములు

పలుకులైన పీఠములను పల్లవులు మొదటి మూడు పర్యములలో (1-51,
52, 53) నిరవ కానిలో 'పేదలు' అని ప్రయోగించబడినవి.

పేదలు - పరిధానములు

పీఠములను గూర్చిన మొదటి పర్యములో - మిచ్చలలో తామును, లలితోద్భవ
పరంపరలోని ఏక కుకారావముల ప్రతిపత్తులలో పండిన మనస్థ కీరములు
వర్ణించబడినవి. రెండవకానిలోని అంశము పెంపొంది శరీర క్షయములను, పర్యరాగ
కలశములను, శరీర క్షయములను రరించి, ఇంద్రపురిని గెలుచుటకై విలసిన
యోధులుగా వెల్లెత్తించబడినవి. - మూడవ (ప్రస్తుత) పర్యములో - ఆ పీఠముల
ముంగిలిమెట్లు (2) అవసరం వీటిలో వ్రాసిన రద్దీలేవి. ఆమెను స్థానమూడించు
రెండేమగులు అమె పర్యములందు ప్రియించబడిన కంఠవర్ణములు వర్ణించబడినవి.

- 16 (1) పేదల తారలూ పల్లవు శ్రేణి అని అమరుడు - మోహి పల్లవు (నేది అని, అని, ఎంక, శ్రేణి) ఇది వరుస పండులు గల పల్లవ స్థానము అని ప్రబోధిక (2) వీరి పర్యవ - అని కూడా అమరుడే (వార్త) వీరి శ్లోము మార్గమునకును, అది శ్లోము పలు పల్లవు వీరి పను అని ప్రబోధిక

23 (ఇండ్ల వరుసలు, ఇండ్ల వరుసలు రెండింటి వడిమి (శ్రవ) శ్లో రత్నాకరము;
అందర శ్లోరత్నాకరము.

మరి తోరణములతో గూడిన ద్వారములను గూర్చిన వర్ణనలో వీరులు ప్రసక్తులైనవి. ఆ పద్యభాగములున్నవి.

పెంపుటలో గృహశ్రీం పెండ్లియాడ
భవన రాజులుగట్టిన లాసీకమనః
దనరు మరి తోరణములతో ద్వాన విభతి
బరగను వీధులు పురి సెగిత పట్టినట్లు (1-53)

ఆ పురి వీధులు - రిపపములనెడి రాజులితర గృహశ్రీలను పెండ్లియాడుటకు
కట్టుకొన్న లాసీకమనసునెట్లు ఉప్పరి (దనరు) మరి తోరణములతో గూడిన ద్వార
సమూహమునెరి పంపులు లేకుండ కోరిల్లును-అని లావము

ఇవట వీరులనగా వేమి? కోకావీలు చెప్పిన (1) శ్రేణి (వరుని), అను
మూదర్శములలో ఉపి లేని మర్త్యశ్రీయెను?

(1) పాదములు ఈ మూడు పద్యములలోని పాదములు సారములేగాని, సార
ముల వరుసల రెండింటి నడుమ శ్రోతను గూర్చిన ప్రసక్తిలేదు. ఆ శ్రోత వాల్మీకి
పద్యముని, ప్రత్యేకించి పల్లించినట్టి, "పరిము" అని పేర్కొనబడినది. దానిని తరువాత
చూడము.

(2) పాదవరసవత పలుకుతూరెచుట జూచినము, అలితోర్వాన పరంపరలలోని
పిక కుకాలాపములను ప్రతిధ్వనించు సారములతో చెప్పండి పెంకుచున్నదని వర్ణన
(మొదటి పద్యము) వలన, అలితోర్వాన పరంపరలందున్న సారములు గూడ
పరంపరలుగా (వరుసలుగా) మున్నవని ధృవ. అట్టివనో, ప్రస్తుత వీరి శబ్దము సార
శ్రేణిని (వరుసలను) మూచించునని తోరును.

(3) ఇట్లు చెప్పుకొన్న యెడల లావపరిపాదు లోని వీధులనే, యేకపరసము
లోని పరిముగా భావించు శ్లేశము తొలగును.

పథము

క్రీస్తుని - పథమునకు కోకొలులు మార్గము. బ్రోచి-అనియో నిర్ణయముగ చెప్పిరి. వీరులకు పది దీనివేదార్థములు లేనందున. వానిలో నందర్కొనితమదియని చెడకపోసిన చిప్పిలేదు.

పేదము-పాదానికి వెళ్ళవలెను.

పేదకు వెళువలె పల్లెనను ముగించి, తాయల వసునిల మధ్యనున్న పథమును పల్లెంచును దీని నాయన "వైఖపట్టిమలందు పథమున" అని పేర్కొనును. మట్టిమమనగా "తెలుగులనేల కొట్టబడిన నేల" (4, 2.) కాని మొదలైనవి పరిచి జట్టిమ చోటు" (అం. 36) అని వ్రాసిన "మోతారి వెంకట" - అని యొక వ్యాఖ్య మూలము కన్పి వ్యాఖ్య మార్పడమను నిర్దిష్ట మాలకిని వృష్టాంతరము.

పథము - పల్లితాళములు.

(i) ఈ పథము వైఖములతో (ఈ వైఖ కవిత్వము గల మొదటి తాళిలోనో) నిర్మించబడినది.

(ii) ఎల్లవి బొంబములు గల కొల్లరి చెట్ల పథమున కీరువైపున నెచ్చి

(iii) పథము పముద్రుల పల్లి తాళములు గలవి. కొల్లరి చెట్లమే మహారులు కల్పవృక్షములు

ఆ యూరి వారు (ఆమె తన పిల్లగామును) పముద్రుల కొల్లగొట్టితగా. మిగిలిన తత్వముల దృశ్య పూటగా నెరడు తన బాధ్య పుత్రులను వారి పమున నుంచెనని కవి యుత్తేక్ష.

కల్ప పితామహు

1) వీరులవలె పథము బయలుదేరినవి కావందునను-

2) వీరులను గూర్చిన పల్లితాళములు పథముమే గూర్చిన వాటికన్న లిప్తములగుట వలనను

ఈ రెండు పరిమలులు ఏకార్థములు కావు.

(3) వర్ణితాంశములను బట్టి వీరులవగా విచిటి ఇంట్ల వరుసలు అందుచేత ఆ పదము బహువిధములు ముప్పైది.

ఒకటిగా కనుపించేది యీ పదములను కవి (ఉద్యాన, ఉపనవాదులవలె) తీవ్రార్థములలో ప్రయోగించెనని తోచును. మేరాపంతులక్షణ అపారాగమగు బోధకు ఆకంపించి వ్యాధయము గలవాడని, అప్పటిప్పుడు క్రోధగా ప్రకాశించు మాంధ్యములేని ప్రజ్వలించాడని - తిమ్మన పెద్దవనలాడునో మారకే ప్రశంసించలేడని తోచును.

విశేషాంశములు - అనుబంధము - 3

శ్రీకార్యపరులు (1-59)

విలుబుద్ధురీ ఆలయ నాట్యకళలు మన్మథు డెదులైనను తలయేల్చి చూడని పరాకుతో రాదమాడురురని (నెత్తిపాడు) - అయినను, శ్రీకార్యపరులను గాంచినచో లేచి, యుంజరించి, మ్రొక్కుదురని-

జాదమాడుచునే, ఆలయ పూజాకాల శంఖధ్వని వినుటకు కడగంటిని గ్రహించురని

కవి వర్ణించెను. (1-59) (పైష్టవ వాతావరణ శీర్షిక)

మమ్మడునైన పరకుజేయని పెద్దముఖులు శ్రీకార్యపరులకింత గౌరవమేల యావుదురు? శ్రీకార్యపరులవగా వెనరు? అది ప్రశ్నయు కలుగును.

శ్రీకార్యపరులవగా - భగవద్వైంకర్యసత్తులని, భగవద్వైంకర్యపరులని ఉదయ వ్యాఖ్యాతలు ప్రాసరి. కాని, వీరి కైంకర్యమెట్టిదో తెలియుటలేదు.

17 మేరావర సాహరణ బోరాకల వ్యాసయమునకున్ - (పాఠ- 1-26-); విప్రలద ప్రతిపా - ముచ్చ-2-79)

కోశాధికారులు శ్రీకార్యమనగా - గుడి పోరుపత్తెమని, పోరుపత్తెమనగా (1) దొరతనమునకు ప్రెసలీయవలసిన దానిని రాబట్టి యధికారమని (2) అయ్యయ్యాయలపై యధికారమని వ్రాసిరి. (కె.జి. అం.కె.ర.)

ఈ యధికార స్వరూపము శాసనములలో మరికొంత విశ్లేషముగా కనుపించును. శ్రీ.కె. 796-847ల మధ్య కాంచీ పల్లవరాజులు దంఠి పెక్కుమార్లు దేవుని తిరునాటి శాసనముల (833-34) వలన, అంతకు పూర్వము నుండియే - దూరప్రదేశములందున్న ప్రజలు తిరుపతిలో రాము వెంకటేశ్వర యఖండ దీపమును పరకారము రక్షించుటకు, పెక్కుముగా వియమితులైన ఆలయాధికారుల పర్తి తమ దానములను, మూల ద్రవ్యముగా వేర్పరచిన విధిని గూడ దుడవరచెడి వారిని వచ్చిన కార్యవిధ్యవాటకు నేటి సెక్రటరీని పోలిన "శ్రీకార్యం" (శ్రీకార్యపరుల)లో కూడిన గ్రామ వ్యవస్థాయుండెడిదని తెలియును.

'తిరుచ్చీహమలో' - (తిరురామాయ)లోని మరొక శాసనము వలన "శ్రీ- కార్యం" వర్త కొంత బంగారము పదిగా నుంచబడినదని, యీ దానమునందు బహిరంగముగా ప్రకటించబడినది, తిక్కంలో "ఊర్పియోగం"గా (గ్రామస్థుల ఆజ్ఞకు లోబడినదిగా) చూపబడినది తెలియును "

దీనిని బట్టి శ్రీకార్యపరులనగా

(1) ఆలయ కార్యవిధ్యవామునైన, ఆలయ నిరులైన, పరికారము గల యుద్దోగులని-

(2) అందునేత గ్రామస్థులకు, ప్రత్యేకించి ఆలయ సంబంధితులకు దేవదాసిల వంటి వారికి పూజనీయులని వ్రాసినవచ్చును.

కనుకనే మువ్వదునైన తలయెత్తి చూడని పరాకులో చాడమాడు విలుబుతోర్చు నాట్యకత్తెలు శ్రీకార్యపరులను చూడదే లేని, అంతరించి మ్రొక్కుట, ఈ వ్యవస్థ

నాయులను కనిపింపజేసింది వందలార్జును పూర్వము నుండియే యునులులో నుండుటనే కావ్యమువర్ణిస్తోంది.

అరణ్య వ్యవస్థ

మరికొన్ని శాసనములను చట్టి అంతు దొముల నిర్వాహమునకు, చిత్రయము నకు, క్రయద్రవమును ద్రవదరమునకు, దూములను శివులీకుండ తేయులకు, వానిని బాతబుద్ధికించిన ధర్మ కార్యములకు వినియోగించుటకు గ్రామ సభలుండెడి పని ఇది శ్రీ సైన్యపుల యాజ్ఞకు దోచింది. ఆయ వ్యయపట్టికలు (నాయు సభ్యులందరితో గూడి యుండిపని తెలియును " 2.4 అశ్వాసములలో మొదలను శ్రీ చింతార నిర్వాహకులకు స్థాపకులు, అంచలము మోయు దోయారు ఈ సభ్యులందరిని వారి!

విశేషాంశములు - అనుబంధము - 4

పాచికలాదు వడ్డములు - రాయల స్వానుభవము

రాయల స్వానుభవము :-

విలుబుత్తరు నాట్యకళయను వర్ణించునపుడు (I 59-63) రాయలకు విజయనగర రికాపంతులు శ్లాప్తియందుండి యుండుడు. వారి నంగీత, నాట్య నాటక కళల యందాయునకు గల యునివివేకమే విలుబుత్తరుకు వారిని గూర్చి పాదరముగ వ్రాయుటకు కారణమని తోచును.

(1) దోమింగో పయస్ నచిరిముగ వర్ణించిన రాయల యంతిద్వార నాట్యమందర¹⁹ మాయన నాట్యభిమానమును వెల్లడించును.

(2) విజయనగర శిథిలములలో నేటికని కనుపించు భువన విగయ దినవపుటున్నది మూల వేదిక పార్శ్వములందరి శిలా ఫలకములలోని శిల్పములలో.

19 Ibid. pp 333, 34

20 Sewell F E. pp 276-77

వివిధ వాద్యములను వ్రోగించును. వివిధ వాద్య భంగిమలలో గమపించు పలువురు స్త్రీలు, స్త్రీ పురుషుల జంటలు యీ యభిమానమునకు శాశ్వత పాఠులు. ²¹

(3) రాయలు తాయికుండ నాటకములో స్త్రీ పాత్ర రచించిన నట్లు: నాగయ్య అభివాయుమును, అతని బృందము వారి కళానిష్ఠాన్నియును మెచ్చి బూరాలమెచ్చినని ఒక శాసనము వలన తెలియును. ²²

(4) రాయలు కవి పెండిన గాయక బృందముల ఏర్పా గొప్పలో వివరించుచు "విద్యత్పూరాయ" దిరుగము వహించునని. వాట్యబృందాధ్యక్షుడగు శ్రీ రంగరాజు, అయిన కుమార్తె కుప్పాయి, మనుమరాండ్రు తిరుమలమ్మ, ముద్దు కుప్పాయి "విద్యత్పూరాయ రంజక" దిరుదులు గలవారిని, అదే శాసనము వలన తెలియును. ఈ దిరుదులు కప్పలాయలు, వాట్యకారులు - వెంపరమెచ్చుకొప్పుచి కావగును.

రాయల రెండవరాణి చిహ్నరేపి అయిన రాణ్యమునకు రాకవూర్య మతడు వరించిన భోగిని (consecration) అని వెయిన్ వ్రాసెను. ²³

ఈ విధముగా పెంగిత, వాటక కళావిధులగు విజయనగర ప్రేక్షకుల ఇష్టపాత పరిచితి వలన రాయలగు వారియందేర్పడిన అరర భావము, వారి జీవన పద్ధతుల యాకరింపు - విలులుత్వము పద్మముఖుల పద్మవరో ప్రసంగించినవి భోమమ

పెయిన్ - విజయనగర పరివర ప్రేక్షకులు:-

పీరివి గూర్చిన పెయిన్ వృత్తాంతము కొంత దీర్ఘమయినను రాయల కాలమున సమాజములో వారికి గల ప్రత్యేక స్థానమును తెల్పుటనే మరచిపోయి బదులున్నది.

21 D Devakunipuz Hampi p 23 Archaeological Survey of India 1930

22 కళాని రామనారాయణ శ్రీ కృష్ణ జీవితాయలు పు 187 Ep Cos 99:1914. No. 35A of APPB

23 Sewell F E Pata p 24

ఇంతకు పూర్వము తెలిసినట్లు పౌర్ణమి అశ్వినాశాదియగు ఛామింగో వయస్ విజయనగరమున రెండేండ్లంది (1520-22) తాను చూచిన వానిని ఇతర పాఠముల వలన తెలిసికొన్న వానిని, అవకాశంపైనే వివరములతో పౌర్ణమి బాబో గ్రంథము జేసెను. వానివాగ్దమున ననువదించి రాధర్మ మాయర్ మహాదయుడు ఒక విస్తృత సామ్రాజ్యము (A Forgotten Empire) అను గ్రంథముతో 1900లో ప్రచురించెను. (National Book Trust of India, New Delhi Reprint, 970)

దర్శన వాక్యకర్తలు

ఎయిస్ గోవా నుండి విజయనగరమునకు వచ్చు తారితో దర్శ (Darsha) దాద్యోర్?) పట్టణమున తాచిన విష్ణుశైవాలయ వాక్యకర్తలను గూర్చి వ్రాసెను:-

వీరు నిత్యము నైత్య కాలమున స్వామి విగ్రహమునకును స్థూపము చేయుదురు అముక్తమున (ఆ నైత్య కాల వృత్తము (1-23).....మరి యింట్ల నగరములోని శ్రీమగు విమలలో నున్నది. రాజ్యములోని అన్ని నగరములలోను నట్లే ఈ విధులు ఉత్తమ కృపా శ్రేణులలో గూడినవి. ఇతలు వీరిని మనమైన వారినిగ నెంచి రాకోద్యోగుల యుంపుడు గతలలో గౌరవవియ చక్రములలో చేర్చుదురు. మున్యువకుముడెందైన వారి యుండ్లకు పోనెచ్చును, అందుకు వారినే వింద యుంటుడు ఈ స్త్రీలు రాజుల నిచ్చిరిని ప్రవేశించుటకు గూడ ననుమతించుటచురు. రాజులతో వారు గొంత కాలము గడిపి, వారితో తాంబూలము సేవించును. ఎంత గొప్ప పోరాగలవాడైనను వితరుడెవ్వడు ఈ పని చేయలేడు (పు. 234)

విజయనగర వాక్యకర్తలు

విజయనగరమును గూర్చి ఎయిస్ లాల్ వ్రాసెను. అందులో వాక్యకర్తలను గూర్చిన తాని సారాంశము :-

విరలాళయమునకును, మరి రెండు గొప్ప అలయములకును, సంబంధించిన యుత్పాదనలలో ప్రజలు రెదములు దోగుదురు. వాక్యకర్తలు, ఇతర స్త్రీలు - పాటలు

పాదులు వాని వెంట పోవుదురు. విగ్రహమును పీఠవెంట గొప్ప వైభవముతో మారేగించి, అలయమునకు చేర్చుదురు. (పు. 253)

విలయవగడము లావరావి ధైర్యవంతుని ముఖ్యోత్పాదములకు రాజా (కర్ణరాములు) కొత్త పట్టణము (నాగలాహరిము) పుండ్ల అవలకు వచ్చును. ఏందులు ఇరిపి సమావేశమగుట వారి యాచారము. ఈ ఏందులకు పోతరు కావలసివదిగా రాజ్యములోని నాట్యకత్తెలందరిని పీఠిపిరితురు. అట్లే దండనాయకులను, సామంతులను, మండలారీలను, వారి పెరివారములతో సహా పీఠిపింతురు. (పు. 253).....నవపు ఉత్పన్న కాలములో కొందరు నాట్యకత్తెలు (పు. 254).....అనేక నృత్య, మ్రాణ మౌక్తికాలరణముల నలంకరించుకొని భువన విజయ ముందిర రాగమునామకొని..... అచ్చాది గం రెండు నలయోకారపు కోస్తములలో (gallies) చేరుదురు. (పు. 260).....అక్కన వాదవేటులుదడు పూతా సమయమున భువన విజయ ముందిరము వెలువల వొక చతురస్ర స్థలములో నాట్యము చేయుదురు. పీఠ నాట్యము లాడవచ్చిన అనేక దండనాయకులు, ముఖ్యులునున్నారు. ఈ చతురస్రము చుట్టునున్న పంచెలలో నుందురు. (పు. 256)..... సాయంకాలము మూడు గంటలకు ప్రాశస్తాప్రాశస్తమున బరుగు వేడుకల బేటలు పెత్తురు గాని, ఫ్రావిరిని వేయనే లోని కన్నపిత్తిరించుట, కాని మల్లలను నాట్యకత్తెలను పినుగులను, వానిపైనున్న సాయుధులను మౌత్రము రోనికీ రోవ మమూరించురు. (పు. 256: N)ఆ భవన మధ్యమునకుల మెట్లగది సమీపములో కొందరు నాట్యకత్తెలు బుస్త్రలు పట్టుకుని విగాల ప్రదేశము పిర్వపరచి యుండును. (పు. 258).....పీఠికపై రాజు అసీనుడైన పిమ్మట, రోవలనున్న స్త్రీలు నాట్యమాడసాగుదురు.....ఈ స్త్రీలందరు మెడచుట్టు వనేక రత్నములు, కంపులు, ముత్యములు, తాపన లంగాలు వట్టడలమ (కంఠిలను) ధరించియుండురు. ముంజేతులకు కంకణములు, పై చేతులకు బాహుపుడులు, మొలకు వడ్డాణములు నుండును (పు. 260)

ఈ వృద్ధిలో స్త్రీలంత బాగ్యమెట్లు ఎడవోయని అగ్రధ్యము కలుగును. పీఠిలో కొందరు భూములు, అందలములు, అనేక పెరివారికా యువకులు ఈయబడినవారు.

వీరి ముప్పైరెనిమిది యే యొక్కదు రిక్కింపెదారదు. ఈ విగరము లోనే లక్ష పరపాదుగల నాట్యకత్తె యున్నదని వింటివి (పు. 260) నేను చూచిన దానివి బట్టి యీమాట నమ్ముచున్నాను.”

విజయనగర వేళ్ళలు-విలులుత్తరము ఫిర్యాదులు :-

(1) వియన్ వర్గపరమ. రాయల వర్గపరమ (1-73)వీరి వ్రాసిన వృత్తి ఆరయ వ్రేద్య వాచా కాలములందు స్వమి ఎప్పిదిలో వర్ణించుటగా కవినించును.

(2) వియన్ వర్గించిన రథోత్పము వారి యూరీంపులో వీరి పాత్ర (పు. 253) రాయలు వర్గించిన విష్ణుచిత్తుని యూరీంపులో వీరి వర్గము (4-35) పైకి తెచ్చును

(3) విలులుత్తర పర్వములు కలవియులు అరణ్యములు తో రాలిన పోముల యొడ నిర్లక్ష్యం. ప్రదుత చెడవ విలువి వేదుట. తీర్పులను. అయ్యులను వర్ణించుట. అతడుతప్పవ - ఈ యుద్ధిలో మూలము వారి నియమిరకు. మావ్యరకు ప్రతినింపటే.

(4) రెండవ యాశ్వాసమున మత్తర్వకాడను పాండ్య మహావర్ణుడు రాకోపిత వేషమున వలంకించుట. ఎందు వెన్నెలలో, తలవరులు శ్రోత వేయగా, మధురాపురములోని రావనగరు నుండి మరొక వీరిలో వేరుగానున్న యంతఃపురములోని రోసిని వెంగలికి బాహులముగ పోవును. ఇది వియన్ వర్గించిన మావ్య వ్రతులు విశ్కంజముగా వచటి వేళ్ళల యింద్లకు పోవుటను తలపించును.

విలులుత్తరము వారి కవితా ప్రావీణ్యమును రాయలు ప్రశంసించియు, విజయనగర వేళ్ళలను గూర్చి వియన్ వర్గించలేదు. ఇందుకు వియన్ విదేశీయుడగుట, వారిని నిన్నిహితముగా వెరుగకపోవుట, వారి బాపా కొకలము గమనించుకుండుట - కారణములు కావచ్చును. కాని విజయనగరవాసులగు తంజావూరి వాయుకుల యాస్థానములోని రంగాదమ్మ మొదలగు కవియిత్రులను బట్టి విజయనగరమున గూడ నట్టి వారుండరుని తోచును.

విశేషాంశములు - అనుబంధము 5

తాయల పీఠా విశ్వాసము

మొదటి యాశ్వాసము వందొక మారు తాయలు చెలులుచేస్తారు పెద్దముఖుల పీఠాభ్యసనమును పేర్కొనుచు. (1-62) అయిదియ యాశ్వాసములో మరీ రెండు మారులు పీఠానాచు విశ్వములను వర్ణించును. (5-147, 153)

(1) బావర్చరవాక్త యగు అమృతహృద వసుని బులు సహాయుని తుమ్మిరల పాట భరింపలేక, తానవి మాటు ఎరులుకు పీఠము పీఠము కాని, పీఠానాథము, భ్రమర గీతకలు శ్రుతిగూడి రక్త హమ్మలనే వామకు మరింత బాధ కలిగి, వెంటనే విపంచిని పీలుట నాపి లేచును. దైవము నెరుట యుక్తులు పరింపవలెను నిట్లుర్ప వచ్చును. (5-147)

(2) అమె శ్రీమతి మీది గీతములపై గద ప్రమాలో పీఠ వెంటగా, విరూతిప్రమగు వామె చేరి వేడిపోక, పీఠమెట్లు మయినిము కలుగుటవలన వామె పీఠ నానలట్టిట్టును. (5-153)

ఆచార పాఠికలు

ఈ రెండవ అధ్యాయంలో పీఠమెట్లు మీద నుండు చలపాఠికలకు సైస మరికించి కదలకుండ లేసి ఆచల పాఠికలుగా మార్పు మారన పద్ధతి యాచరణ రోనికి వచ్చుట కనుపించును ఇందుక భిష్టముగ, ఆయా రాగములకు తగినట్టిప్పటికప్పుడు మేళవింపబడునవి చలపాఠికలు ఆచల పాఠికల మాతన పద్ధతి అమృత రచన నాటికి ఆచరణరోనికి వచ్చి "వరస కళ రోరణుల" వెరిగిన (పాఠి 1-33) తాయలచే గ్రంథస్థమైనది. అమృతమునకు కొద్ది కాలము పూర్వమే దువితమైన పారిజాతములో నానదుడు, మేళవించినవి మమ్మీ రీని మెట్ల "వి హెచ్చరించుచు, కృష్ణుని మాంసభాంసమున మోయించి, అగదాలు పెట్టించినప్పటి పీఠ (పాఠి 5-86) మనుచరిత్రలో "పాటకున్నేణనంబైన" మంచి—మేళయ గదచే రోలాక్తి రోక్తిహ్"

అని కరూరిని తెలికత్తెలామెను హెచ్చరించిన పీఠ (మమ - 3-57), చలపాఠికలు గలవి. "తిమ్మన పెద్దవరీ మోతన పద్ధతి నెరిగియే యుండురు. గావి, తమ కలా సందర్భమును బట్టి పూర్వ పద్ధతినే మారించెయి. "విప్రైరద్ర ప్రతిలా" యుతుడగు రాయలు" (మమ 2-79) తన పీఠ విద్వానము (రుప్తు లక్షకుండ జ్యోగవై మోచెనని తోచును.

ఆముక్తమున రాయలు నాలుగు విధములగు పీఠము పెర్చొనెను. (1) విలుబుత్తూరు పర్వములను పీఠ (1-68); విష్ణు చిత్తుని యులేగింపులోని ముఖపీఠ (4-35); (3) ఆముక్తమాల్యద అచల పాఠికల పీఠ (5-153); (4) చాపరి తాండారికాపీఠ (6-7) ఇవి రాయల పీఠ శ్లాఘమును మోచించును.

మారన గురువులగు రామచంద్ర రీర్వుల పూర్వలలో నాకలగు కృష్ణయ్య పర్వ రాయలు బాల్యమున పీఠ వేర్చి "గురురీర్షిగా ముత్యాల రత్నాల హరిమచ్చెను" ²⁵

రాయల పెరిగిత ప్రాసాదము :-

రాయలు పీఠ విద్వానము గలవాడుగా మూలమే గాక పెరిగిత ప్రాసాదము గలవాడు. కృష్ణానాథ శాసనరాయునిను "పెరిగిత సాహిత్య ఎమరాంగిని పాఠ్యలోము" డని పెర్చొనుట గమనియును ²⁶

25 రాళ్లపల్లి అచల కృష్ణ శర్మ - పెరిగియు - తెలుగు విద్యుని వ్రాసు - 843 - హైదరాబాద్ - 1983)

26 విప్రైరద్ర ప్రతిలా = నాద గుల్ మూర్త్యము లేని, అప్పటికప్పుడు వికాసము పొందు బుద్ధి - కొమండూరి అచలనారాయణ స్వామ్య (1914) సాహిత్య సరి స్వామ్య - (1951)

27 Vijayanagara Secretanary Holam- P 313 193A

28 ఆయ్యల ఎమ్మగొండ సాహిత్య తెర్రత - పం. 7. పుట 77, 78. 1963.

29 Ep. Ind. Vol I. p. 601 కళానిల రామనారాయణ, శ్రీ కృష్ణ వేదరాయలు, పు 186 - హైదరాబాదు, 1960

పోర్చుగీసుల కానుక :-

రాయలకు సంగీతమునైన, పంగీత పరికరములనైన గల ఏదీ ఆయన కాంక్షన ప్రసిద్ధమై యుండును. కనుకనే కాలేలు మాలవాగతులగు పోర్చుగీసు అశ్వశ్యాపారులు, రాయలు తన తల్లిపేర క్రొత్తగా నిర్మించిన వాగరావుభవములోని రాజభవనములో మండగా ఆయనను రద్దించి, కానుకగా నిచ్చిన ఎన్నెన్నలలో కొన్ని పంగీత వాద్యములుండెను. ముఖ్యముగా ఏ వాద్యములాడునకు పరమ పంతులము గలిగించెనని ప్రత్యక్ష సాక్షియైన ఎయిచ్ వ్రాసెను.

"Then Christovao gave him the letters and the things he brought for him, with which he was greatly pleased, principally with certain organs that Christovao brought him"

ఏనిలో కొన్ని పంగీత పాదపములు ఒక "క్లవికార్డ్" (Clavichord) వానిని మోగించు పరికరము ఉండెను.

(Some organs and a clavichord, and a player for them"

'క్లవికార్డ్' అనగా పరిణతరూపమున "పియానోఫోర్ట్"ని (Piano Forte) పోలిన పంగీత పరికరమని ప్రియర్ అక్బర్ షహిద్ నిమంటువు (1970) తెలుపుచున్నది. "పియానో" పోర్చుగీసు-తెలుగు నిమంటువు (1974). దీనినిబట్టి పోర్చుగీసువారు రాయలకు కానుకగా నిచ్చిన క్లవికార్డ్ మన దీనిని పోలియుండునని తోచును. అందువలననే, దీని ప్రయుడగు రాయలకది ఏదో ప్రతిని కలిగించి యుండును.

30 Snell, F.E. Poet, p. 234

31 Ibid. F.H. 2.

అధ్యాయము 6

యోగి విష్ణు చిత్తుడు

అందుకుం ద్యయ పద్మపద్మవదమంద ద్యుమద్ద్రుతాంతయో
గాందో బద్ధ మధు ద్విపద్మదకుడవ్వలారి ధామందుకు
చ్చిందో బృంద తరంత వాగ వళనా సంజాత తక్కువని
మైంద వైర మమ పెదంయకు విప్రవిష్ణు చిత్తుండవ్ (1-77)

శ్రీ విలులుత్తారు వైష్ణవ వాతావరణమును అంతటి లాగవతులను వర్ణించిన
వంటనే కవి గంభీరముగా నీ వర్ణమును లాగవల శ్రేష్టుడును. వాక్యమంతటికి కీలక
పురుషుడును వగు విష్ణుచిత్తుని నాటకీయముగ ప్రవేశపెట్టును. ఈ కవి - వాక్య
నాటకాంశాల మర్మజ్ఞుడు గదా ప్రవేశపెట్టుచునే అంది బహుముఖ పాదనను
వప్రయోజనముగ వర్ణించును.

శ్రీకృష్ణుని తీసి భావము :

ఆ విలులుత్తారులో విష్ణుచిత్తుడను సతకుండను. వర్ణము వంటి యులని
ముఖము ద్యయ మంత్రమునకు గృహము. అతడు ద్యువ్యములు లేనివాడు. ఎడతెగని
యోగమును గొలుసులో విష్ణువందీ ఏనుగును చిత్తమున నింపించుటనే సార్థకమైన
(విష్ణు-చిత్తు) పేరు గలవాడు. మహావీర సమూహమును, దాని అంతములందరి
వాక్యములను (ఉచినవ్యులను) వదిలెడు. వాని నుండియే జనింపవలసిన, స్థిరమైన,
నిర్వృప్తమైన (విశిష్ట) ద్వైత భావమునకు పెంపైనవాడు. మరియొక సరళులు.

ఇది, విష్ణు చిత్తుని గూర్చిన తొలి ప్రసిక్తి అయినను, కవి-మనకాయువ కుల
వయో రూపాయలను వివరింపక, మాటిగా అయిది రసాముఖ వైష్ణవ పాదము వర్ణించి,
విష్ణువును చిత్తమున నిలకొల్పుకొనుట వలన విష్ణుచిత్తుడను సార్థకమాయము కలవాడని
తెలుపును. విష్ణుచిత్తులను వారి కులమును చిత్తకాక, విష్ణు సంబంధము వలననే
గుర్తించవలెనను సంప్రదాయము ఏనుట కవి పాటించెనని తోచును.

మనమీ పర్యమును చొరిపారినా ఏమనవలసిందలి శబ్ద గాంధీర్యము, ఎమావ జటిలత- కొట్టవచ్చినట్లుండును. కాని కావ్యమంతటిని సావధానముగా పరిచిత పిమ్ముట తరగి పరిశీలించినచో-

(1) ఇది విప్లవితత్వని మంత్ర, యోగ, సంపత్, నిష్ఠలను పేర్కొను నెఱఱమున ఆముక్తమందలి వివిధ కథలను పూరించు శీలక వర్ణనలు:-

(2) ఇందలి ప్రతి పదము సార్థకమని-

(3) ఇందలి మంత్రయోగ, సంపత్, ప్థలు, సాధమిక రూపములో దిన్న సంప్రదాయములకు చెందినవని, సిద్ధాంతమునందు, క్రియాయందు, పరిస్థితి విరుద్ధములని, పిమ్ముట శ్రీమ లక్ష్మీసర్వ కౌశల కౌచ్చ మార్పు కౌశ్యులతో పదునైనను నెఱింగెఱడవని-

(4) ఏమి నమయ్యయమ హార్యమును ఆర్యాత్మిక దృష్టితో తాచినచో నష్టియు గలసి యుకావోక విశిష్టవైత భాషయొగియుగా రూపొందుననియు మృగించును.

ఈ నాల్గు విషయములను ఈ యాధ్యాత్మికమునందు తరువారి ఆర్యాదుములందు గుర్తించము.

(1) శీలక వర్ణనలు

ఈ పర్యమున దీక్షాప్రాయముగా విశ్లేషించబడిన ద్వయ, యోగ, సంపత్, నిష్ఠలకు ఆముక్తముక విభల వ్యాఖ్య అవచ్చును ఒక్క గోరాకవ్య పుస్తాంతము తప్ప. తక్కిన ఆముక్త కథ వర్ణనలందు ఏమిమండియే పరిగమించును.

1. ద్వయ మంత్రము

శ్రీమన్నారాయణ నరణ శరణ ప్రసన్న

శ్రీమతే వారాయణాయ నమః

ఇది తాక్షీగాత్య శ్రీ వైష్ణవల ద్వయమంత్రము శ్రీమన్నారాయణుని (శ్రీ+మత్+వారాయణ) శరణములందు శరణము పొందుచున్నాను. శ్రీదేవితో కూడియుండు వారాయణునకు నమస్సు ఇది బ్రాహ్మణ ఈ మంత్రము అధికార

లేదము లేక, ఏదీ ఏదేదములు లేక, ఎక్కణములు - చెప్పి దేశ కాలములందు
 తమసరింపదగిన కరణాగతి (ప్రతిష్ఠ) దర్శమును దోరించును. ఇది "సాతవిం
 సైరుద్యము" అను వర్ణానుములో తిరిగి ప్రవృత్తమగును.

ప్రతిష్ఠ దర్శమునకు దృష్టాంతముగా కవి-వరాహ పురాణము నుండి విష్ణుపును
 గూర్చిన కైశికీ గాన మహాతవ్యమును కథను దీనికొని, తారాళిక పద్ధతినుసరించి
 పాడి పాడిగా యులుకబడిన దాని. మనేక స్వయ కల్పనలలో నింపి, ఆముక్తమున
 6-7 అశ్వాసములలో రసనిర్భరమగు చిన్ని కావ్యముగా (మోల దానరి కథ)
 దీనిపొందించెను. ఇది ఆముక్తమునకే కాక, అంద్ర ప్రణంధ వాఙ్మయమునకే
 ముఖియమైనమగు రుచిగా పేరుపొందినది. ఆధ్యాత్మిక దృష్టిలో కూడ నిది ప్రతిష్ఠ
 దర్శమునకు ఎరిమ దృష్టాంతముగా పేర్కొని గవ్వది.

(iii) యోగము

దీనిని వివరించుటకు కవి విష్ణుపురాణము నుండి శాండిభ్య కీర్తనల కథను,
 అందరి అష్టాంగ యోగమును గ్రహించి కొన్ని మార్పు కూర్పులలో, 3-4 అశ్వాసములలో
 దానినొక చిన్న యంత్రప్రబంధముగా తెలియించెను. విష్ణుచిత్తము యోగియైనను రాయం
 కల్పనలలో నొకటి ఈ విషయమును కూడ తరువాత పరిశీలించెను.

(iv) ద్వైత పంచద్యు:-

దీనిని విపులీకరించుటకు కవి 3-4 అశ్వాసములలో విష్ణుచిత్తుడు, యా
 మునుడు - పీరుపురు మధ్యవ్యర్థక, శైవరాజుల అస్థాన నిభలలో వాదించు
 వ్యర్థాంతములను ప్రవేశపెట్టెను. (యామున చరిత్రలో రాయలు స్వయ రాచనీతిని
 యామున ముఖమున సుపాద్యపించును) విష్ణుచిత్త యామునుల వదనడి అంతర్యామి
 ప్రేరితమగుటచే, పీరి కథలు అనూహ్యమగు మలుపులలో కూడి సాతకుల యాపక్తి
 ఇముడుకింపజేయును. పీరి వాదక్రమము మనకు రాయల చివన విజయ పథలో
 నడచిన వాద సైఖయలను కండ్లకు గట్టిపెట్లు ప్రదర్శించును.

(v) పుష్టి

దీనిని దృష్టాంతీకరించుటకు కవి విష్ణుచిత్తుని దర్శనము వివరించి, దానిని

రెండువిధములుగా ప్రదర్శించును. అందు మొదటిది - విలులుత్తరు ముప్పనారు-
విష్ణుని గూర్చిన మాలికా కైంకర్యము (1-78) ఆయుము నూడుగుల, పిర్ల జలమును
తెచ్చుట, మొదలగు తనవ రొవ్వ వృత్తాంతము. (2-91-92) రెండవది అతిథి
భాగవతులకెప్పు టులుపులలోను ప్రసాదించును నడిరేయి వరకు వారేమి కోరవ నాయా
రుచ్చెప్ప పావారుల వర్ణించి చెంతుప్పలము జేయుట (1-79-85) 7వ యాశ్వాసములో
రంగూథస్వామి విష్ణునిత్తుని కుమార్తెయగు గోదా కన్యను అతని అనుమతి కోరకయు
తన కుద్ధాంతమున జేర్చుకొనుట సదాచారము కాదని, అన్యాయమని, విష్ణునిత్తుడద
పెట్టుట-తుదకామి వివాహమును విలులుత్తరులో తన యింట పెళ్ళిప్రయముగా
నిర్వహించుట మొదలగు కథకూడ విష్ణునిత్తుని సదాచార పరాయితము విప్రలీలకగాదు!

రెండు ప్రశ్నలు

ఇవట మనకు రెండు ప్రశ్నలెదురగును ' ఈ వర్ణమున ఇన్ని కథలను
నూచించిన కవి - భార్య వాయికయును గోదా కన్య పరిత్ర పేం పరలెను? ' అమె
పెండ్లి కథను తనకు ప్రాయముగా కృత్రిగా వినిర్మించుటయు వాండ్ర విష్ణునావతి
ననుసరించి ఆముక్త రచనకు దూసుకొప్పు రాయరా కదలో పెంజందములేని ఇతర
కథల నేం ప్రవేశపెట్టెను? దీనికి దిగువ ఎపిసోడును బాహించవగును.

1. మొదటి ప్రశ్న - ఆముక్తమాల్యద కథను చెప్పుచుని ఆండ్ర విష్ణునే వాన్యముగా
వారేకించినందువలనను

(11) ఆ ప్రకారమే కవి కథారంభమున ఆముక్త మాల్యదా ప్రబంధమును చెప్పు
వింపబూనితివని తెలిపినందువలనను అమె కథనే వర్ణమున తిరిగి మూచించవల
సరము లేకపోయెను.

1. "పప్పుమె గూర్చున్నా వివే మేముమె రొచ్చిన మాల్యమిచ్చినప్పిన్నాది ముందమున
పెండిలిపెచ్చుము" = నా పప్పుచించుచును నాముక్త మాల్యదా వివా ప్రబంధమునకు
గోదా క్రమంబిట్టిదనిన" (అము. 1-14- 150)

2. పాత్రస్వీకృతము (నేను దూపా: పా ఎవమరికీకీస్తలే. వారయ శాండియ్య దక్షి న్యాలములు
- (1-2: 1-2)

(iii) మరియూ-అముక్తమాల్యద ఆవలంబించిన దివ్యపదా (ప్రేమ యోగము (Bhakti-Mysticism) లేక ఆధ్యాత్మిక పరిణయ యోగము (Sensual-Matriage) విప్లవించుచు పాఠన పరిమితిలోనికి కాదు. అమె ప్రతిపద్య ఏదో విరివల చర్యయ్యె, అమె తపశ్శర్య తన తపశ్శర్యనంటిరి కాదని, అదేదో యువ్వారము గావచ్చునని, విప్లవించుడు - తాను కొలుసు వెలులుతురు స్వామికి తన మనో నిర్వేదనను విప్లవించును. (5-157) విప్లవించుచు పాఠన పరిమితిలో విముఠుని గోతా కన్య సాధన వెలివి పాఠనంను గూర్చిన పద్యమున మారించుకుంటుంటు ఉచితము.

(2) కేంద్ర ప్రశ్న :-

దీనికి సమాధానముగా ఇంతకు బూర్వమే యుద్ధాభూతంబియునందు రామం నమగ్న దృష్టి - అమె శీర్షిక క్రింద తెలిపిన విషయములనే మరికొంత వివరించవలసి యున్నది.

అందర విప్లవ వివములను పడిన అముక్తమాల్యద అత్యపరిణయ యోగము అనివాహితంను బాలికల వ్యభావమున కనుకూలమైనది. అది శ్రీ నైష్ఠవ మోక్ష పాఠనంలో నొక్కటి మాత్రమే. ఆ మతమున వివిధ వ్యభావములు గల భక్తుల కనుకూలములగు నలు విధములగు పాఠనంను స్థానము కందు. భక్తి అవగా వరమ ప్రేమ, పరామరశ్చ యుగులనే భక్తి పాఠనంలు వ్యాధయ నంబంధములు దీనికి తోడు మతమునకు భక్తి ప్రాణము, తత్వము కనలము, నమగ్న దృష్టి గల వాయులు- శ్రీ నైష్ఠవ- విశిష్టాద్వైత విభాగములను రెండింటిని పాఠ్యముగా నెరిగిన వాడు, వానియంద మితానినివేళము గింపాడును ములనే తన మత వ్యాధావమును నమగ్నముగా ప్రదర్శించుచు ఆయనకు తృప్తి కలుగదు. అందుచేతనే అయిన అముక్తమాల్యద యొక్క అమాయక అత్య వేదన మారము చేసికొని శ్రీనైష్ఠవ కర్మ, జ్ఞాన, భక్తి ప్రవర్తి మార్గముల నైదు అత్యవములలో కాన్యముని ప్రదర్శించెను.

(1) ఏదిలో విప్లవించుచు భగవద్భావత క్రిందకర్మము శ్రీనైష్ఠవ పాంధ్రాధానుక కర్మమార్గమును దృష్టాంతము.

(2) అది అవరిత వేది, వేదాంత జ్ఞానము, యామునారాధ్యుడు ఆచార్య

వచ్చినది, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమునకు పునాది నిర్మించిన అధ్యాత్మ పురుషుడు. ఇక మాల దావరి. కురులగుడికి మూడాడుడల దూరమున ముందు పల్లెలో వివహించెడి పేరుకొనరాని కులమువాడు. (6-3) కులము వెలన కలిగిన ఫకం జనదయనీయ మగు పరమార్థికి, సైన్యమునకు లోబడి, గుడి దహారావరణ యందే నిలిచి, (6-10) నిండ, గాలి, ఆకలి, తాకుమ పరకు చేయక చెక్కిల్ల నానంద బాష్పములు కప్పగా, చిన్న తంబురపు మీటుచు, గుండెలు నీరుగునట్లు మతులు పాడి ఉద్యత్నాడవనూడు పరమ (ప్రపంచ్చిడు (6, 7)

దాడులు పీఠంపరి చరిత్రలను ఆముక్తమున గుర్తింపజేసినచే, చిన్న కుల, పయో, స్వభావములు గల శ్రీ పురుష సాదనం కనుకూలముగ శ్రీ సైన్య దత్త సాదనం సార్వజనీనతను. నానికి ప్రాతిపదికయగు విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత ప్రాశస్త్యమును, కావ్యరూపమున తెలుగువారికి తెలుపగలిగెను. మతీయు రాయలీకధం ద్వారా కేంద్రరాజు భాగవత మతమును (విష్ణుపురాణములోని శాండిత్య కేంద్రజాం భూ. వరాహ పురాణములోని మాల దావరి వృత్తాంతము) దాక్షిణాత్య శ్రీ సైన్యముతో (విష్ణుచిత్త యామున, గోదాగారలు) నమ్రబంధించి గలిగెను. అట్లే అత్యధుల స్వాదయదత్తవి (విష్ణుచిత్త - గోదా కుటుంబ) అనాద్యుల తత్వ చింతనతో (యామున) మేలింపవగలిగెను. మరియు సైన్య దత్తకి అష్టాంగ యోగ సాధనము లభింపవగలిగెను. (కేంద్రజం)

విష్ణుచిత్తవి బహుముఖ సాదన దివ్యమూరి చరితమునగాని, పరమయోగి విరాసమునగాని లేవు. అట్లే కేంద్రజాని భావము, యోగము, దావరి ప్రపంచ దర్శము నానిలో లేవు. దాడులు శ్రీ సైన్య - విశిష్టాద్వైతముల ఎదురైన రూపమును స్ఫురింపజేయుటకు వీని నాముక్తమున దీర్చినముల వృష్టము. విజమున నాముక్తమాంధ్ర వెలన కావ్యములలో చరమ స్థానమునకు వెంచిన సాహిత్య ప్రక్రియయే గాక, సైన్యంల అధ్యాత్మిక సాదనం కొక చిన్న కోక గ్రంథమున దుగియున్నది.

అధ్యాయము 7

ప్రతి వచ సార్థక్యము

ఇప్పటిక 'అందుందున్' అను పద్యములోని ప్రతివచ సార్థక్యమును గుర్తించుము.

(1) అందుందున్ :-

ఎందుందును? ఇంతకుముందు పట్టించబడినట్లు, చైత్ర వాళావరణము వ్యాపించిన శ్రీ విలులుత్తరులో అలిది బాగవతార్చనాదులగు బాగవతి మహాముచందు (1-76) అని కవి భావము. ఈ చిప్ప వదము పూర్వోత్తర కలి నమలులించును. విలులుత్తరు పిష్టలయ మచటి ప్రకృతిని ఎక్కి మమవ్య ప్రవర్తన - ప్రలాపిత మొనయ్యుట - అచటి చైత్ర వాళావరణము విష్ణుచిత్తుని బహుముఖ సారవశు పూర్వరంగముగట - మొదటి యర్థాయమున ప్పొందుగా జాలితిమి.⁵

2. ద్వక్కు పేక్ష :- (ద్వయ మంత్రమునకు గృహము వంటిదియు) ఈ మంత్ర పాఠము నిదివరకు గమనించితిమి. కవి దీనిని విష్ణుచిత్తుని సాధనలో మొందుగా పేర్కొనుటలోను, అయిన మొదటి మంత్రమునకు గృహమగుటలోను గల యాచిత్యమును, సార్థక్యమును గమనింతుము.

(1) ఈ మంత్రము రాక్షసాత్మ శ్రీస్థైర్యులకు ముఖ్యమగు తిరుమంత్రము (నారాయణ అష్టాక్షరి) ద్వయ మంత్రము. చరమ శ్లోకము (పర్వరత్నావృరీత్యణ్య) అను

5 దీప్య ప్రబంధ యుగావధాన: రేవతెంటి దుప్పి పిల్లి. అలిది బాగవతార్చన: సాచికలాదు పర్వములు: శ్రీకార్యదాన: ప్పొంచు ద్వంద్వము: కలివల కుంజ గర్భములు అలయ దుందుల జాలితి: మొదటి యవటి నెంలు. తావంతయ సాయము గడి గలుపులు, ఏమైన వలక మువ్వల ప్రాతి.

దాహస్యత్రయము లోనిది.' వానిలో విడియొక్కటి సమస్త జనులు సర్వకాల పర్యాపస్తలలోను విరి విడిపదములతోగూడి కొన్ని వేళలందు మాత్రమే యనుసరించదగినది. 'పర్యధర్మాన్ పరిత్యజ్య' - అను గీతా వరమ శ్లోకము దిగవంతుని అధ్యయనము, చేతముని కదాగతి వివేచనను తెలుపుదు. అందుచే ముఖ్యత్రయములో ద్వయమంతటే పాఠకుని కదాగతికి విరంతరాసుష్టిన దానము కనుకనే పూర్వపాఠ్యులలో ఎవ శ్రీ సైన్యపుర విశేషాదరము పొందినది. 'సర్వ కాలం

6 దాహస్యత్రయము:- దీనిలో మొదటిది 10 వాచానముగాను' అనుచు దీనిని రియమితమునీ మూల మంతయునీ మంత్రమునీ నారాయణ అష్టాధి అని అందుకు ఇది చేతుడు నారాయణుడు పుత్ర పితౄణా గర్భముల స్వరూపుడు (మోక్షము) గల వాడని బోధించును. (2) ఇంతకు పూర్వమువారించిన ద్వయ మంత్రము రెండవది. ఇది శ్రీ ముక్తారాయణ శ్రీమతే నారాయణాయ అమ రింప అందుముననే ప్రేక్షకుని ద్వయముని (ప్రార్థి చెందినది దీనిని మంత్ర రత్నము సుఖ అందుడు దీని వలన ముముక్షువు పర్యపాతుముల శ్రీముక్తారాయణుని కదాగతిని సాధింపను ఇది శ్రీ కృష్ణుని ప్రార్థన అనుష్ఠాన రూపును కృష్ణుని నారాయణుడు దయామయు యగు శ్రీదేవితో విశ్వ సంయుక్తుడై యుండి (శ్రీ+మహానారాయణ! ఆమె పరమహారము (పితౄణా) వసువనంది. నేతముని యవధానములను క్షమించి అయితే మోక్షము నిచ్చును. 3 పర్యధర్మాన్ పరిత్యజ్య మాయకం జిహ్వాపత్య ఇహంత్యాపస్త్ర పాపేర్కృష్ణాముష్కాపి మాయకం' అనుచు మొదలది ఇది అష్టముని గుర్తించి శ్రీ కృష్ణుని అధ్యయనము (దీని 1866) పాఠ్యయోగాని ప్రాచీనం తరుములను తెలిసి తరుకు జిహ్వాగతిని బోధించుననే విరి వయస్ క్షేమని ప్రార్థి పొందినది ఇట్లే నారాయణ మంత్రోక్త క్షేమమును గూడ జిహ్వాగతి మంత్రముగా భావించును కృష్ణ సంప్రదాయమున విష్ణు గాయత్రి వాసుదేవ త్వాదకృత్తి విష్ణువక్త్రుని మొదలగు వరక మంత్రములున్నను వానిలో దాహస్యత్రయముని సైవ పర్యపస్త్ర మూడు మంత్రములతో కృష్ణముని సంప్రదాయముల మంత్రము విష్ణు లోకపాఠ్యం ముముక్షువునది (దమోశయ) అర్జునగీతాని విముల దీక్ష 1-8-10 - కాంచీపూర్వము 1949).

7 అదే ముముక్షువునది

క్షీపేవ ద్యయం" అని వేదాంత రేఖలు ఇట్లు నిరంతరముగా వరుసపెందిన దగిన దగుటచే విష్ణుచిత్తుడు తానెల్లప్పుడు స్మరించుచుండును. అతని ముఖము ద్యయ మంత్రమునకు గృహమమటలోని మొదటి యాచితీ ఇది.

2. మరొక యాచితీ:- శ్రీవైష్ణవ మోక్షోపాయములలో కర్మ, జ్ఞాన, లక్ష్మీ మార్గములు సాత్వికాాయము లనబడును. వీనిలో మానవ యుత్పము ప్రధానము. ఈ సాధనల అర్థి, మధ్య అంతములలో కలుగు ఆవరోధముల నధిగమించుటకు గాని, మోక్షము నిచ్చుటకు గాని, మానవ యుత్పములకు సాత్వికాాయములు వ్యయముగా వశిష్టములు. అందుకు సీద్ధాంతాయముకు శ్రీమద్భాగవతములో ఎదుర్కొడు. అట్టి సాధాయముని గూర్చిన శరణాగతి ద్యయ మంత్ర మనుష్ఠిన రూపము. ఇట్లది విష్ణుచిత్తుని నమన్త సాధనలకు శీలకముగుటచే కర్మలకు (యోగద్యవ), (సంవిత్-స్థిలకు) ముఖ పరాకాగా స్థాపించెను. ద్యయ మంత్రమును తత్పైన సాధనలకు ముందుగా పేర్కొనుటలోని రెండవ యాచితీ, ప్రయోజనము ఇది.

(3) పద్మనభాపూర్ణ:- (పద్మము వంటి ముఖము కలవాడు) ఇందరి పద్మ 'పదన' శబ్దములు రెండును నిప్రయోజనములే వీనిలో పదన శబ్దచితిని ముందు చాతము.

(4) శతపూర్ణ:- (ముఖము కలవాడు) పది తాళువు చెప్పుకు అనువర్తము కలది, 'పద' మండి యేర్పడినది. పదనము. పరించునది పదనము 'ద్యయ మంత్రమును వదిలరుటయే ముఖ్య లక్షణముగా గల విష్ణుచిత్తుని ముఖమును కవి వేరొక శబ్దముతోగాక 'పదన' శబ్దముతో వర్ణించుట రోచి సాధ్యమిది.

(5) వైష్ణవ:- (పద్మము వంటి) సాధారణముగా కవులు శ్రీ ముఖమును పద్మముతో సోల్పుచురు. ఇది విష్ణుచిత్తుని ముఖమును పద్మముతో సోల్పుటలో భిన్నముగైశించిన విశేషమేమి? - విష్ణుచిత్తుని ముఖము ద్యయ మంత్రమునకు గృహము వంటిదని చెప్పిన వెంటనే, కవి తాచిని పద్మముతో సోల్పుటచే - ఈ యుపమానము ద్యయ

హంబ్రామి వందానముతో నందరించి న గమలు నమింజుము, ఈ మంత్రోద్ఘాతమును శరణాగతి వలన విష్ణునిత్తుడు తన సమస్త భారములను శ్రీమద్భారానుకుని చరణ వచ్చిదిని న్యామి 9 వేయుటవలన కలిగిన పరిత్యక్తి ఆయన ముఖమును వర్ణమువలె వికపింపచేసి, ప్రసన్న వర్ణస్సును ప్రసరింపజేపనని ద్వివి. ఇది ఈ వర్ణస్సును మరునక మూడవ యోగములో విష్ణునిత్తుడు పరతత్వ నిర్ణయవారమున సార్వమట్టై పాండ్యరాజు సరలో ప్రవేశించువచ్చుడు - మరల ప్రవర్తించును. రాజా, ఆయన విభావలు విష్ణునిత్తుని చూడగనే ఆయన వర్ణస్సునే తగిలుల్లి లేచి యురురుకోలుగా విలవిలక. " . . . తానయ్యార్జ వ్యలుడౌట భూపతియు నిర్ణవ్రాతమున శంకై ప్రత్యుత్థానము జేసి నిగ్గుగ " (3-23)

ఒక పూర్వ తమిల ప్రకరిలో గూడ పాండ్యరాజు, ఆయన పద్మిలు - సరలో ప్రవేశించి విష్ణునిత్తుని పెన్నాచించిరిని కలదు.

"పాణ్ణియన్ గొన్నాడప్పిట్టర్ పెరాన్ ప్పొ మెయి
ఈగ్గియన్ శక్ల మెయార్తర"

పాండ్యరాజు కొనియాడుచుండగా, తట్టవారులు (విష్ణునిత్తుడు) వచ్చిరని (పద్మిలు) స్త్రీములగు శంకములవెల్లి యూరిగా - అని భావము.

(4) అర్చనద్వైతశాంత, యోగాంచూరణ

మధుద్వైతస్థైర్యము, దవ్యర్థాధిమందు

ఐంటలు లేనవాడును, ఎడతగిన (బడతగలేని యోగము గొలుమతో (తన చిత్తమున) ఐందించిన మధు పరోధి (విష్ణువు) అనెడి పేరును గలవాడును, (అందుచే) సార్థకమైన పేరు గలవాడును).

9 (1) అనుకూల్య వింకల్పము (2) ప్రాతికూల్య నిర్ణయము (3) మహా విశ్రాంతము (4) గొప్పతన (రక్షణ) పరామము (5) కార్యకామి వందానము (విప్రసాయిత) (6) భిష్యానము (అల పుత్రునిము) అను పదములు గల యోగమును శరణాగతి యందును, పేరలో మొదటి అంటు అంగములు, అందుచే అని.

ఇందరి ప్రతి పదము పార్థకమై పారస్పరమును తెరార్చుచున్నది. మఱియు ఈ వర్ణన రాయల యోగశాస్త్ర ప్రావీణ్యమును, రోజుకొకను వాడుచున్నది.

[4-1] అర్చ్యులద్యుడు :- (నంటలు లేనివాడు)

ఇదియ శబ్దమునకు, అర్థమునకు, వెంటబడించిన రెండు నమత్కారములు పుట్టించును.

శబ్ద తమత్కారము:- విష్ణుచిత్తుచి ముఖము ద్వయమునకు (ద్వంద్వతకు) వెలసినది. (ద్వయ సద్భు) - అనిన వెంటనే, అతడు ద్వంద్వములు (ద్వయత) లేని వాడమట శబ్ద తమత్కారము.

అర్థ తమత్కారము :- అర్చంద్వమవగా, ద్వంద్వములు (నంటలు) లేనివాడమట పరి. లేక శరీరక శిరోష్ఠాదురా? ఉదయములునా? ఇవి వార్ధయమేమి?

ఇందుకు సమాధానము - మనమీ పరప్రయోగ పూర్వవరముల నమనరించి గ్రహించుట యుక్తము. 'అర్చంద్యుడు' అని పదతెనుచి యోగమును గొలుసుతో అనగా త్యాగవరంవరలో విష్ణువనది యేమగును (చిత్తమున) బంధించినవాడని (లర్తమడుర్చిపర్చిరదు) అని వర్ణితము. అందుచే విష్ణుచిత్తుచి అర్చంద్వత అతని అశ్రాంత యోగమునకు వెంటబడించినది గ్రహించుట వ్యాధ్యము. విష్ణుచిత్తుచి యోగాభ్యాసమున అర్చంద్వతకు గల స్థావరమును పరిశీలించినచో విధి పుష్టనదును. ఈ యోగమెట్టిది?

విష్ణుచిత్తుచి యోగమును మూడవ యోగ్యానమున కీశిర్వకాచి ముఖమున విశదీకరించును ¹⁰ అది యను వియమముల మండి ప్రత్యాహారము వరకు. (3-74,75) వతంజరి యోగము నమనరించును. అహంసా ప్త్యాత్మారి

10 వతంజరి యోగమే కీశిర్వకాచి యోగమునకు ప్రాతిపదికయని రాచిచి విష్ణుచిత్తుచియోగముతో పాంధ్య శాఖకు విశేషించుటచే పరియే విష్ణుచిత్తుచి యోగము కూడ అనియు పాదపద వైరుధ్యము నెమిచ్చయియు అను నయ్యయియు చూడగలము.

యమవియమముల వలన యోగి మనో వైర్యల్యములను సంపాదించును, శరీర స్థైర్య పిర్తి కొరతతో యొక భద్రాపనము నవలంబించి, ప్రాణాయామము వలన ప్రాణాపానాది పవనములను వశపరచుకొనవలెనని కీర్తనాడు తెలుపును. (3-75) ఈ భద్రాపనమునే పతంజలి స్థిర మఖమానవమ్" అని నిర్వచించును. (యో.సా. 2-46) పతంజలి యోగశాస్త్రములో శరీర ప్రయత్నమును పెదలించుట వలనను, అనంతమున గూర్చిన ర్యాసమువలనను, అననపరిమితి ఏర్పించును. "అనన కయము వలన యోగి "ద్వంద్వము" అనే అనదిమాతుడగును. "(కొట్టబడని, బారినపడని) (Un-Assailed, Yoga systems of Patanjali, JH Woods, p. 192 Harvard University- 1966) అనంత విమానత్రివి, అద్వంద్వతమ వివరించును - బాహ్యకారుడగు వ్యాసుడు - ఆ స్థితిలో -

(i) శరీరము శాముపలి ప్రయత్నంహలనై, (ii) మొదలు భూమికి తొలబడినట్లు, ఏమ్మట తన యునికియే లీనట్లు - అనంతాకాశములో లీనమైనట్లు తోచుననియు (iii) శీతోష్ణాద్భిసాసాధి ద్వంద్వ పృథ్వులు లేక ఇదమువలె మరడుననియు - తెలుపును. ఇట్టి శరీర బాధలచే అవి పలికుడు గానిదే యోగి తరువాతి యోగాంగములలో మానసిక దారణ ర్యాసముల సవిచ్ఛిన్నముగా సాగించవలెదు.

ఇవటి 'అద్వంద్వ' పదమును అనంతర సమానముతో (అశ్రాంత యోగాంగరూపర్థి) వ్యవయించి చూచినచో - (1) విష్ణుచిత్తువి 'అద్వంద్వ' స్థితి యిట్టిదేననియు (2) అద్వంద్వ పదమిచ్చట పతంజలి యోగతంత్రమున శీతోష్ణాది శారీరక బాధలు లేకుండుటను తెలిపడి సారిలాపిక పదమనియు స్పష్టపడును. అద్వంద్వ పద సార్థకత ఇది.

ఇక విష్ణుచిత్తువి యోగమును గొలుమెతో పోల్చుటలోని యాచరిని పరిశీలించుము.

11 ప్రయత్న శిలిల్పానంత పమాపత్రిల్పామ్ (యో సా. 2-47)

12 తతో ద్వంద్వ వదిమాతః (యో.సా. 2-48)

(4- 111) అశ్రాంత యోగాంధూకర్త మధుర్వివర్తితమక్షు = ఎరతెగి. బడలికలేని యోగమనెడి గొలుసులతో బంధించబడిన మను ఎర్రది (ఎప్పుడు) తనెడి యోగును కలవాడు).

ఈ విమానిములో పూర్వభాగము వందున్న అశ్రాంత యోగ - అందూ-బద్ధమును నాలుగు పరమల సార్వకలము మొదలు పరిశీలించెము. ఏనెలో యోగ శబ్దము కీలకము. దీని అర్థమును విశ్లేషించినచో తక్కిన నాని సార్వకల విశదపడును.

యోగశ్రాంత (యోగమనెడి) విష్ణుచిత్తుని యోగము కీలకమని యోగము వనునెడించునని, కీలకమని యోగము ఎతెంతలి యోగమువనునెడించుననియు - ఇంతకు పూర్వము గమనించితిమి ఎతెంతలి నిర్వచనము ప్రకారము యోగ శబ్దము యును నీయమోది సహాది వర్ణించుముగని యోగ-కష్టాంగములకు సామాన్య వాచకము" కాని, ఏనెలో ద్వేయ విష్ణువును చిత్తమున బంధించుట కుపకరించెడి అంగములు దారణ, ద్యానములు మౌలమే. ప్రస్తుతిము యోగము వలన విష్ణువును చిత్తమున బంధించుటయే తెలుపబడినది. అందునే సందర్భమును బట్టి ఇతల యోగమనగా దారణ ద్యానములనగా నేమో చూడము.

దారణ, ద్యానములు: (1) ఎతెంతలి యోగ తంత్రమున చిత్తమును ఏదేని ఒకే ప్రదేశమున గాని, వస్తువునందుగాని బంధించుట దారణయగును. "ఆ విష్ణువునందే రిచేకమగు భావమును ప్రసరింపజేయుట ద్యానము."

(2) కీలకమని యోగములో కూడ యోగి దారణ ద్యాన విషయమగు విష్ణుని శుద్ధ స్వారూపము (ఆము-3-84) నంతలి ఒక్క యుగమే ముందుగా తన మనస్సున

13 యును- నీయ మోది-ప్రాయము ప్రత్యేకం దారణద్యాన విమాన మోక్షాంగగాని యోగ (యో.వి. 2-29)

14 దేశ బంధితవిష్ణుదారణ - (యో.వి. 3.1) దేశ మమగా యోగి శరీరమందొక భాగముగాని, ఏదైన భావ్యా ప్రదేశము గాని, విష్ణువుగాని అవి ద్యారానము.

15 తంత్ర ప్రత్యయిక వాచకద్యానమ్ (యో.వి. 3.2)

చిక్కువల్లు భావించును. ఈ పర్యాంగముల భావన వలన నేర్పడిన సకల మూర్తిని యోగి తాను నడచెను, దీనికే యున్నను, మానక ఏదైన చేయుచున్నను, తన మరచి పాపమును పట్టు స్థిరపరచుకొనును. (అము. 3-36) ఇట్లు (1) దేవుని వస్తువు వెదకెగక భావించి, (2) దానిని చిత్తమున స్థిరపరచుకొనెడి రాగణాధ్యానముల లక్షణము సతంజలి, కేశిద్రుణం యోగములు రెండింటికీ సమానము.

అశ్రాంత (ఎడతెగని/ బడలిక లేని)

అశ్రాంత ఎడమే రెండర్థములు కంది. " అది యింకల యోగ శబ్దమునకు విశేషణము (అశ్రాంతయోగి) యోగిమనగా నిచల ద్యానమని, ద్యానమనగా దేవుని వస్తువునందు ఆదేకముగా జ్ఞానమును (ఎఱుకను) నైవహంవిజీయులయని చెప్పకొంటుంది. ఈ దృష్టిలో అశ్రాంత శబ్దము - (1) ఎడతెగని అను సర్థమున విష్ణుచిత్తుని విష్ణురూప, ద్యానమునకు ముఖ్య లక్షణమగు తదేక జ్ఞాన ప్రవాహమును తెలుపుటచే సార్థకమగుచున్నది. మఱియు బడలికలేని యను సర్థమున కూడ నీ పదము విష్ణుచిత్తుని ద్యానము, శివోష్ణిది ద్యంధ్యములచే అనభిపూతమని రూపిపరచుటచే సార్థకమగుచున్నది.

అంధ్రా :- (గోలుమలో) ఈ పదమువలన ఐవి విష్ణుచిత్తుని యోగము (విష్ణురూప ద్యానము) వందు గోలుమ వారోపించును. గోలుమ నిర్మాణము అనేక చిన్న చిన్న రోపాపు లంకెలను పరుసగా నొకదానితోనొకటి లగించు క్రియవలన జరుగును. ఇంతకుముందు తెలిపినట్లు ద్యానములో విష్ణుని నికలయూర్తి పాక్షాత్కారము కూడ అతని యంగముల నొక్కక్క దానిచే చిత్తమున చిక్కబట్టి వానిని పరస్పరమను లంఠించు ద్యావక్రియ వలన కలుగును. విష్ణుచిత్తుని ఎడతెగని యోగము (అంగాంగ ద్యానము) వందు లంకెలతో కూడిన గోలుమ వారోపించుటలోని పాదస్యమిది.

16 అశ్రాంత - (1) వ ఏర్పిత శ్రాంత: యస్మిన్ తదశ్రాంతం దీని యందు అశ్రాంతి లేదు. (2) వ శ్రామ్యత్యంత అశ్రాంతం క్రమమునని లేదన - దీని యందు బడలిక లేదు ఇది గురు భావ ప్రదోదిక.

గొలుసుతోని బంకెలను విష్ణుమూపమందలి అంగములుగాను, బంకెలను బిగించుట అంగముల నను బంధించుటగాను భావించవలెను.

జుత్త ముడుదీపిద్దీపకముడు. - (బంధించబడిన మరు విరోధి (విష్ణువు) అనేక వినుగును గలవాడు.) ఇంటి 'బద్ధ' అమెదలము దారణము గూర్చిన పఠంబలి నిర్వచనము (దేశబంధశ్చిత్తస్య దారణా) లోని బంధ శబ్దమునకు ప్రతిద్యునియే.

ఇంటి బంధించబడునది విష్ణుని 'అమూర్త రూపము' ఇది నిమగ్న శక్తులకు ఆశ్రయమైనది. అది మహాత్మ్యముతో నిలుగునది. యోగి వ్యాధ్యేయ మౌళిమైనది. (3-82) దారణా త్యాగ విషయమైన విష్ణుని తుర్ల వ్యూహ రూపాంశరము (3-84) " అనగా రణస్వరూప సుగాములతో మిత్రమము కాని తుర్ల నిత్యముతో నిర్మితమైనదని భావము. ఈ రూపము త్రిగుణ మిత్రమములు మన నిత్యమి మందలములో మూర్తి కట్టినది కాదు. తుర్ల నిత్యమయమగు పరమ పరమమన మందునది. నిరవధిక లేకోరూపము గలది " పరక చక్షువులకు కమపించునది కాదు. యమ నియమాదుల వలన నిర్మలమై, తుల్యతయుమున మంచిన యోగి మనస్సు (3-77) వంద ది వ్యర్థకాలము ప్రతిబింబించి పచ్చిమ, కాని రాపివలన స్థిరముగా నిలుపుకోమకు దుష్కరము. ఇది ఈ దుష్కరత వేముగను గొలుసుతో బంధించు దుష్కరతతో పోల్చును. వినుగునెత్తును, విష్ణువునకును బ్రహ్మత్యము (విష్ణువు విశ్వరూపి), నిత్యగుణము, మహాలయ పామ్య సుగాములగుటచే ఈ పోలిక యాచితి స్ఫూరక మగుచున్నది.

17 ... విష్ణు సంజ్ఞానకు యోగి వ్యాధ్యేయమై యున్న నమూర్తి రూపంబొందు... ఎమువ శక్తులకెల్ల న్నాశయిత బొంది... యతి మహాత్మ్యముచే నెల్ల దారణా త్యాగ విషయంబై తుర్లంబుల వ్యూహ రూపాంశరం బయ్యవంతునకు గలదు. (అమృ-3, 82, 84)

18 విగ్రహాశ్చాన్ తుర్ల పోల్కొనెడియాయ్... నిరవధిక లేకో రూపమాయ్... యోగి భ్యేయమాయ్ - పిల్ల రోకాద్యుల తుర్లతయాయ్, ఈశ్వర ప్రసంగము (పా-40) శ్రీమద్ శ్రీపదమ్మ వేంకట రంగాచార వ్రాసిన అయ్యనారం అయ్యల తాత్పర్యము మొదలు - 1904.

ద్వికర్త: ఏమగు నితల రెండు వంశములు కలది. (ద్వి+కర్త) అని వివేకించుట వలన దాని బలము ద్విగుణీకృతముగా ర్థవంతం. దానినే బంధించుటలో గల దుష్కరత ప్రస్ఫుటముగా గోచరించును.

విష్ణుని మూర్తిని ల్యావవరంబరతో బంధించుటకును, ఏమగును గొలుసుతో బంధించుటకును గల సోలిక ఈ రాకపనికి పురించుట పరాకమూ విజయనగర శిథిల రాజప్రాసాదమున కెదురుగా నేటికిని నిలిచియున్న గణకాలయందీ దుష్కర కృత్యమాయనకు ముదిరినది.

విష్ణుని కూచుము విష్ణునివైదు వ్యవయ్య బలమునే బంధించెనని శ్రీసీల శ్రీకృష్ణదాయ మహారాయుల యానా కాని పదమ సాక్ష్యమిది. రావధివైదునగు విష్ణునివైదు కది సోలర్య సోళిల్యది గుణవలెమ్మిదగు విష్ణునే వ్యయముగ వాచర్చిచ మహావకారముగా తోచును. దానివలదు వ్యరచితమగు తిరుమొళి (తుదివాక్య)లో పలల పయమై కృతకృతతో విష్ణు పురించును.

"ఓ చక్రసోగీ మహావకారమందా అనంతమి యందును. గరుత్మాంతుని యందును గల ప్రదువల్లముజేసి. నా హృదయమున నిలచి. వస్త్రకృతంబు జేసితిని. ఇట్టి నీ సోలర్యము వమనందించి, క్రమ యంతయు తోలగిన వాడ పయితిని. నీవు క్షీరార్ణవమును, సూర్యమండలమును, శ్రీవైకుంఠమును వీడి, విరాటాదువివరి వన్నే నికు తగిన వాని ప్థలము గావించుకొంటే! ఏమి నీ సోళిల్యము" "

19 పరియ్యవ తిరుమొళి 50 పద్య 40 తిరుమొళి 89 సాఖలములు కాచి లగ్నంరా వార్య వ్యయ తెలుగు లోక కాచి. 1968.

సోలర్యము: తరిగిరియైనై వ్యయ వైదామును చూచుట అనెడు వారికి దానిని గోచరించితయు ఈశ్వర గుణము

సోళిల్యము: గొప్పదాన తక్కిన వారో కుటమి లోక కలసి పైలసి యుందు గుణము.

(1) పల్లె లోకార్యుల రావధిల్యము ఈశ్వర (వైదికము) మా 10 ముగానామముచి వ్యయ తెలుగు రావధిల్యము సోలర్య కీర్తి బంధ్రామూలము 5/ 3 తిరు వేంకట రామానుజాచార్యులు కాచి సాహిత్య పరివర్తనము.)

అస్తర్వాదితామకర్తుః - (పార్థకపైవ నేరుగలవాడు)

ఎడతెగి ద్వానయోగము ద్వారా విష్ణువును తన చిత్తమున నిలుపుకొనుటచే విష్ణుచిత్తుడను పార్థకామము కలిగియున్న రామలవారి ప్రతిపాదన కాని శ్రీరామామలాల కమ్యుడును, శ్రీ రంగారాం ఆరోగ్యశాల పెల్లరుడునగు గరుడవాదాని పెండితుని (11 వ.శతా) దివ్య మారి పరితమ్ ఇమి సంవత్సర కార్యమున కాని దీని ననుసరించి నాసిని అస్త్రహార్యుల మనుమడును, రాయల కిచ్చ చిన్నవాడును, ఎమకాలీమడును నగు రిలువేంగలవాడుని' (విష్ణువు 1498-1561) 'పరమయోగ విలాస'మును తెలుగు ద్వీపం కార్యమున కాని, ఇల్లు కనిపాడు, దివ్యమారి పరితమ్ గుణశేషుడగు రిట్టనాడు (విష్ణుచిత్తుడు) కృష్ణహరిమయి, గిరురాంశలో రిమ్మించిపెరియు, అతడు నిస్సమ కారుణ్య విరామడు, విరథశాసే కళాప్రియుడు, విరంకుళలోకమును గలవాడు నగుటచే వెత్తురుమలతనిని విష్ణుచిత్తుడని పరిచిరిసి మూతమే కలదు. " గురు పరమృతా ప్రభావమ్' రోని పెరియార్వార్ వైరవమ్'లో శ్రీ విల్లుకుత్తురిలో బ్రహ్మలోత్తములగు వేయల్ మలమల్ 'విష్ణుచిత్తు' అను రిరువామముగల రిట్టనాడు కృష్ణహరిమయిలో జన్మించి పెరియు, అతడు ప్రవ్వడునిపరి జన్మవైష్ణవుడు, సతాక తాన్యముతుడు పనియు మూతమే యున్నది. " పరమయోగ విలాసము గూడ, రిట్టనాడును సకల కళాప్రియుడును, నిరుపమ కారుణ్య విరియు, సైష్ణవి వూణా వివర్ణముడును నగుట వలన విష్ణుచిత్తుడని భాగిరిపొందెననియు కలదు."

- 20 శ్రీ విష్ణు మారి పరితమ్మ సంఘము వుల్ 32 33, అల్లసానిరామయ్య ప్రకటితమ్ 1953
- 21 గురు పరమృతా ప్రభావమ్ పెరియార్వార్ వైరవమ్ (పాట 72,73) వాని రిరించెన అచ్చు ప్రతిలో గిరడకర్త, ప్రామరిక కర్త, ప్రామరిక లేరీలు వున్నవెరి. ఈ ప్రతి కీడు శ్రీ మూరి ప్రభావ శాస్త్రాల వారి వుంరి ల్లిరిరిలోపెరి రా మూరి జనరిమూర్తి గారి సోకవ్యము వరిన దీనిని మూడరిరిరి.
- 22 పరమయోగ విలాసము పెరియార్వార్వైరవమ్ 4917-4924 పెరియ్యు రిరుమల రిరుమల రేపిష్టాన ప్రామరిక 1938 దీని ప్రతి వా మ్యులు కీడు గురు శ్రీమాన్ చిరి బావ్యకారాలాచ్యులు గారి సోకవ్యము వరిన రిరించెనెరి.

విష్ణుచిత్తుని పురచితముగఁ బరిత్యాగముఁ జేయుము. తన మహావీర్యముఁ బ్రకటఁగఁచు తన సౌందర్య, సౌకీర్య గుణములచలన విష్ణుచిత్తుని హృదయమున నిలఁచెనని ఇంతకు పూర్వము గమనించినది. ఈ సౌందర్యము ఈశ్వరుని భావ, శక్తి, విద్య, విస్తీర్ణము కలగూ గుణములలో నొకటి.²¹

ఇంతగాక-పరియోగ్యుడు తిరుమొళి భవే విష్ణువు యోగులకు దుర్లభుడని చెప్పును, విష్ణుచిత్తుడు తన యనుభవము నెల్లు న్నారించెను.

1. నా తండ్రి హృదయం యోగులకు దుర్లభమమని నిన్ను నా హృదయమున నిల్పుకొంటిని ఇట్టి నన్ను కూడ నేను నీలోన చూచుకొంటిని (5. 4. 8. 9)

ప్రేమల పాదయములందరియొక్కయు యుండి, నాని ఇంద్రియములను
 లననైపున కాకర్ణించువాడు. పాపీక్షకుడు. కర్మవారిలామలుకు లయ్యలకు మలందుడు.
 యోగులకు చుక్కందుడు. సైమదపారించిన విష్ణుచిత్తుని రెండు విష్ణునిముల వలన
 నతని చిత్తమున విష్ణువు నిలుచుటకు విష్ణువు నీలద్యమే కారణమని, విష్ణుచిత్తుని
 యోగాభ్యాసము కారని ముగించుచును.

నే సన్ననిములో మరయ్యి విడిచి, విష్ణువును చిత్తమున బంధించుటవలన విష్ణుచిత్తవశకు పార్థక నామము కలిగివని తాము వారొక్క కారణమునే తెలిపిరి. కాని, విష్ణువుయొక్క చిత్తమున తనను విలుపుకొనుటయును మరొక కారణమును గూడ, ముచియ్యజే తెలుపును.

4. యష్టిలేని బట్ట + విష్ణువిష్ణుడు యోగి కాడని తోచును. అయినచో
తామును ఆయనకీ యోగిమనవేది యుంటున్నట్లెవను ప్రశ్ని కలుగును.

నైపుణ పాఠశాలాగమములలో యోగపాఠమువలెను భిక్షునికి యోగ
భ్యాసము పెరిగెనటవలె. అట్టి విశిష్టమైన ప్రమాణ శ్రవణములలో నొకటి యగు
విష్ణుపురాణముందు శాండిక్య జీవిత్యుల సంపాదములలో యును నియమానిని

ప్రాణాయామప్రత్యాహరణముల ఏర్పడుట. తాదాగ్రాహకములలో ఏర్పడి రూపము నేర్పాడముగా తాపించుటయొగికి ఏర్పడతామృత రూపముల ముక్తి లభించునని సుప్రసిద్ధముగా వర్ణించి వదిలినది. శ్రీ రామానుజుని యోగ్యానమందలి యోగమును శ్రీ భాగ్యములో వివరముగా వర్ణించినది. ఇట్లు ప్రైధ ప్రమాణ గ్రంథములలో వివరించబడుటచే యోగము శ్రీ ప్రైధ బిత్తులకు, విశిష్టాద్వైత అచార్యులకు సమాసముగా అవగాహనమైంది అందుచే సమాగ్ర దీర్ఘము రాములు ప్రైధ పాఠము ప్రదర్శించినది. కీర్తనకావ్యాసమును - మూడవ యోగ్యానమున ఏర్పడియున్నది వలన చెప్పించెను. అందుకు ప్రతిపదికగా ఏర్పడియున్న ప్రవేశములు తొలి పద్యములోనే అతడు అజ్ఞాత యోగము వలన ఏర్పడును అన విత్తిముని లంఘించి పార్థివ వాముడయ్యెనని వర్ణించెను. ఈ సందర్భము ద్వారా రాములు తన కలిమాన ప్రాణములైన రామియి (3-2-46) విశిష్టాద్వైత తత్వమును (3-8-12) ఏర్పా ద్వారా, యోగ విలాసమును, (3-73-86) ప్రవర్ణించగలిగెను.

ఉరు - తంత్ర - తుంద తదంత - వా - గి వరవా - వంశాత

తత్వవ్య - విష్ణువంద - ద్వైత - మ - వంశిదాంతముడు

గొప్ప - వేద-సమూహమును, వాని యిది లోగములగు ఆపనివిద్యాగ్రములను, ఎరియవే బలి/వదియు అ వేద వేదాంతముల వలన వలది కలుగి వలసివదియు. స్థిరమైనది-యవగు (విశిష్ట) ద్వైతమును గూర్చిన - విత్తిమునిని శ్లాఘమునకు నిలయుమైన వాడునగు)

ఈ సమాన ములన విశ్రుతమైనది. ఇందలి శబ్దములు రాదావుగా నిచ్చియు నివరియితములే. కాని వాని మాధుర్య భావములోనే వినింపు. వానిని దుర్బోధములుగా చేయు చున్నది. రాయలవారి రచన యంతట ని సైంధ్యము కోట్లవచ్చింజులు వినిపించును. పెద్దవ గారాయనము (1) "అపహృత్తుడని యావిహారవా కలా రేవంతుడ"ని (2) "వ్యాయామ స్థిర ఎంది బంధుడ"ని వర్ణించును" ఈ వర్ణన రాయల శబ్ద

24 మను. (1-43) విశ్వాంతలముగా నిష్పాదల దుముకు లాడుచున్న గుణము లను అందుకు తుల్యముగా విత్తి విద్య యందు ప్రవీణుడని భావ్యము. వేదంతుడు రాశి శక్తిమలను వైమన ౬౯ విశిష్టమిదు. (1854)

25 మను. 6-124

ప్రయోగమునకు, విమాన బలీలతకు కూడ వర్తించును. కాని అయిన రవివల్ పొల్లు మాటలుగాని, పాద పూరణకై పడికట్టు శబ్దములుగాని, మృగ్యములు ప్రతి శబ్దము ప్రయోగనముగ ముందును. ప్రస్తుత విమానమునది పరిణామమును గూడ నొకటితో పరిశీలించినచో నచ్చయు సార్వకములని ప్రస్తావి విచారము రంజకము లగును.

విష్ణునిచ్చుచు మహా వేద వేదాంత విమోచమును చెయినవే. నానిని చదివినందువలననే కలిగిడి విచ్చని విశిష్టస్వరత్ భావమును గ్రహించిన వాడిని ఈ విమాన తాత్పర్యము. ఇక ఇందరి ప్రతిపద సార్వకమును గమనించిము.

ఉరుచ్చుడో బాంధ తదంతరాక్ :-

(= ఉరు-చంద్ర-బృంద-తత్-తంత-రాక్)

(గొప్ప వేదముల విమోచమును అవేదముల యిదిభాగములందలి వాక్యములను (ఉపనిషత్తులను) - ఇందరి ఉరు, బృంద, తంత - పదముల సార్వకతను గమనించము ఉరు= (గొప్ప)- చంద్ర (వేద) పరమునకు విశేషము యుక్. యజుస్, సామ, ఆదర్శకములుగా విభజింపబడిన వేద సంహితం (మంత్ర) విష్ణునిచ్చి తెలుపును.

బృంద (సప్తసహస్రము) : ఇది వేద సంహితం కనుబడినములగు బ్రాహ్మణ, ఆదర్శక విమోచమును మోచించును.

తంత (మృది భాగములందలి వాక్యములు) : ఇది సంహిత మంత్ర విమోచములు బ్రాహ్మణ, ఆదర్శకములకు యిది భాగములందుకెడి ఉపనిషత్తులను తెలుపును.

వేద విష్ణునిచ్చ :- సంహితలు, బ్రాహ్మణములు, ఆదర్శకములు కలసి ఏలది లక్షల అక్షరరాశి గలవని పరిశోధకులు గడించెరి. యుక్యం సంహితా (మంత్ర) భాగముక్కుది 1017 మాత్రములతోను, ఎదివేరి సైనికులు యుక్కులతోను, 1,53,826 పదములతోను, 4,32,000 అక్షర విమోచాయము లోను. మిడిన బ్రహ్మార్థంము, తక్కి న మూడు వేదములు కలిసి దాదాపు తంత విష్ణునిచ్చ కలవే. వాక్యవేదములందు గల పది సంహితలు, పదియైదు బ్రాహ్మణములు, ఇందు ఆదర్శకములు పదునాల్గు ఉపనిషత్తులు

(10:13:108 ముఖ్యముంచి కొందరు) - కొని ముఖ్యము నుంచి వార్షిక గ్రంథములును, వీనిలో కవచ ప్రాహ్లాదముకూడ, రాధాపు ఋగ్వేదమున విష్ణుగీ గంది "

ఉత్తు - బృందవరముల వలననేగాక పెద్దమున రాధాపు రెండు పాదములకమించిన దీర్ఘ వమాన విత్కాణము వలన బాధ కని విష్ణుల వేద స్వరూపమును ద్వనింప జేయును మొదటి వారివారి ముక్కరాయల కొలమున విజయనగర రాజుల పోషణలో నార్క వేద మంత్ర సంహితలను, ప్రాహ్లాదములను, అరగ్యకములను, అనేక వేద పండితుల సాయముతో పాఠశాలార్యుల అధ్యర్థమున బొమ్మములు వ్రాయబడినవి పాఠశాల శిష్యులకు మార్గ విద్యారణ్యులు సంపదశి' యను వచ్చిత గ్రంథమును రచించెను వీరిరువులు విజయనగర సురువుల మంత్రులు, గృహరాజులు విజయనగర పెద్దవ్రాడువు. "వేదార్థప్రాప్తిని ప్రసాదిండు" నగుటచే జయనకు వీరి ఉద్యోగించి బృంద ఉదయత వాక్ పెరిగెను పరిచితమగుట అత్యుచా కొదనుకొందును. అమృత మందాయన అనేక ఉపనిషత్ ప్రాహ్లాద, అరగ్యకములలోని విషయములుమదహాగించుట ఈ యాచాను వివరించును. (3-10) లారదోగ్య నారాయణ, సైత్రాయణ, చైత్రీయ మహాపనిపిత్తులు (అశ్వ 3-11); అరుణములు, (అశ్వ-3-13); మిలలోపనిపిత్తు, పరిలోపనిపిత్తు (అశ్వ 3-45), ఋగ్వేదాగము ఇతరులు.

అపరనా సంజాత తల్లస్య నిష్పంద ద్వైత సునం విరాజయదు

(అ పరనా - సంజాత - తల్ - జన్మ నిష్పంద - ద్వైత - మనంపిత అయ్యుడు)

(వేద వేదాంతములను పరిచక - కలిగినదియు పానిపలన కలుగ వలసినదియు - స్థిరమైనదియు (విశిష్ట) ద్వైతమును గూర్చిన నిర్వృణ్ణమైన - జ్ఞానమునకు - వెంజైనవాడు.)

అవతా - పంజాత - (నేర వేదాంతములను పరించకనే కలిగినదియు) - ఇటు మానకొక ప్రశ్న కలుగుట సహజము. వేదవేదాంతములను పరించకనే విష్ణుచిత్తునకు వాని పటన కలుగవలసిన భావమెట్లొచ్చెను?

ఈ ప్రశ్నకు అభినవ మల్లినాథుని మారి, మహామహోపాధ్యాయులు నగు శ్రీ శ్రీ వేదము వేంకటాచార్యుల గొప్ప పెద్దవారు అనన్య సాండిలీ గరిమతో నొక సమాధానమును సూచించిరి.

'అపరనా లోపి సఖ్యము (వ్యతిరేకత్వము) యొక్క భావము "సమప్రతికస్థ వేదేన వాదగముచేత" అనియు ఆ వాదగము జన్మాంతర ఫల్య సుపేయము వివరించిరి.

జన్మాంతర ఫల్యమైనను ఏదో ఒక యారంభము నమెవరింపగాని పరిణామి చెందదు. విష్ణుచిత్తుని ఏమయ్యెను ఈయారంభమేదీ? ఇందుకు సమాధానము మన మాముక్తము సుండియే ప్రకాశము యుక్తము. ఈ యుక్తమేదో మన దిష్టించి రెండు సంధర్భము లొకర్చించును. మొదటిది విష్ణుచిత్తున కాలాత్మ్యం కృతమేన పరిపా (178) అది ఈ పద్ధతిమనకు తరువాత గల గర్భములో చెప్పబడినది. రెండవది విష్ణుచిత్తుని అతిరి లోగవలె గొప్ప అది ఇక ముందు లోగల పద్ధతిమనలో చెప్పబడినది. (1-79.85)

అతాగ్యోపదేశము వలన విష్ణుచిత్తుడు ప్రకృతికన్త తాను పరుడని తన కన్త పరమేశ్వరుడు పరుడని. తనకును పరమేశ్వరునకును, అతాగ్యమును స్వామి ద్విత్వ సంబంధము కలవేని. ఆ సంబంధము వలన పరమ పరమున గూడ తనవంటి లోగవలెనకు అప్రాకృతములగు బహు ద్విరమూర్త్యులను దితంచి తగవత్తురవర్క చేయుటలే పరమ పురుషార్థమని తలుసుకొనెను. ఈ తలిపెట్టు - విశిష్టాద్వైత తత్వ - హిత - పురుషార్థములకు సంక్షేప రూపము. దీని పూర్ణ స్వరూపము శ్రుతి స్మృతి, షాస్త్ర, సమాజమున క్షేతకత్వము గల్గించుటవలన గలుగును. (3.6) ఇదియు వేద వేద్యమగు విష్ణుతత్వము (4.5) దీనివే విష్ణుచిత్తుడు సాంధ్యరాత్ర లోక సత్యావరమున రాత్రింతవలనవది. ఇందు కొరకతడు వేదవేదాంతముల సన్నిహితి పరించకపోయినను, తన మతయును సమర్థించెడు ముఖ్య ప్రమాణముల నెరిగి యుండును.

ఇక్కడోక ప్రశ్న కలుగును. ప్రమాణ భేదములను పరిచెననే యుతనికే ప్రమాణములెట్లు ప్రాప్తించెను? దీని సమాధానము మన కిదియే యుతిని భాగవత గోష్ఠియందు లభించును. మలయోచనము మండి హేమాలయము వరకుగల దివ్య దేశములను సేవించును. మార్గమధ్యమున శ్రీ వెలుచుత్పాదు స్వామిని దర్శించుటకు వచ్చిపోయిడు వైష్ణావరితో విష్ణుచిత్తున గృహము కీటకట లాడెడిది. (179) వారికళదు ఎండవక, వాసవక, చలియవక, అయో ఋతువులకు హింసకు మృత్యుస్థిములను పెట్టిడి వాడు. (1-80, 82) ఆయ్యుని ఇంటి వమీచముని ఎడరేయి అలించినను, విష్ణుకథలు, దివ్య ప్రబంధము సంతాపము నొకయు ముండెడిది. (1-84) విష్ణుచిత్తుని కాలమున (శ్రీ ౩ 725 ప్రాంతము) రాక్షసాత్మక శ్రీ వైష్ణవముక ప్రకృత లైన, బోధిములను, మహాక ప్రకృతి చంద్రుని, కైవలములను - ముఖ్యముగా వెదుర్కొని స్వమతమును నిర్వహణ కొనసలను యుండెను. అందుకై శ్రుతి, స్మృతి, సూత్ర ప్రమాణముల కొంత వైరుగా పయనించుచుండెడిది ఇట్టి పరిస్థితులలో విష్ణుచిత్తునింట హాసెడు వైష్ణావరిలో పెండియలు స్వమత ఎమ్మెములగు పెటక శ్రుతి, స్మృతి సూత్రముల సుపన్యసించుట అత్యంత సుఖము. ఈ వైష్ణవ ఎంటరి గోష్ఠిలో తుల్యమైన వేద వేదాంత వాక్యములు విష్ణుచిత్తుని అంతశ్చేతనలో (Sub-consciousness) చేరి అప్రయత్నముగా సునిమిస్తామియై యుండును. ఈ భానమే (సుపించెటి) అంతరాత్మ ప్రబోధము వలన (వారి తన చేత) గలి వలయు 3-4 పాండ్యరాజ సభలో సువ్యవస్థిత రూపమున బహిర్గతమయ్యెను.

ఈ యువా శ్రీ వేంకటరాయ శాస్త్రిలు వారి (స ఇ+స్థ) వెంకటాకు (అవరూప దువులకప్పు వేదైవ కాలగములే వసేన మనోవిశ్లేషణ శాస్త్రమువకుమ) (Psycho-Analysis) లోకానుభవమునకును, నిమ్మలమని తోచును.

అవరమమవగా నిరట, విష్ణుచిత్తుడు వింధ్రదాయు ఎద్దలలో వేదవేదాంతము అను గురు ముఖమున పద, జట, పువ, క్రమమున పంత రెప్పు కొనలేదనియు, వానిని గూర్చిన భాష్యములను గాని, కిష్ట వ్యాకరణాది వేదాంగములను గాని

నిస్సందిగ్ధముగా సమవ్యయించి, చిదచిద్వికృతముగ (చిత్తు అచిత్తులతో కూడిన) అద్వైతమును స్థిరపరచుదు

నిస్సంధ- (స్థిరమైన) శబ్దమిట్లు పార్థమిగుచున్నది. ఈ స్థిరీకరణయే సైన తెలిపినట్లు సభాపాదములో విష్ణుచిత్తుడు శ్రుతి స్మృతి సూత్ర సమాచయమైనైః శంభ్యమును కల్పించి జగమెరుగునట్లు రాద్ధాంత-రచుటగా (3-6) ప్రమాణమంతో విశిష్టాద్వైతమును తెలుపాలంటో తెలుపుటగా (3-6) గుర్తించవగును.

ద్వైత - మ - పరిపత్. ద్వైత - మ - సంపత్ అనగా - జీవేశ్వర భేదము యొక్క - మంచి - జ్ఞానము అని మరొకపాద్యయుల వారు వాడిరి. పంజీపీ వ్యాఖ్య (మ - 73.9) కాని ఈ అర్థ కల్పనలో వాక విక్రమంబును జీవేశ్వరుల భేదమును తెలుపుచి ద్వైతమెవలె నరియే. కాని ద్వైతము, రూఢ్యమున మార్చ రర్థసమును తెలుపును." కాని, పాంశ్యలాక పత్రిలో విష్ణుచిత్తుడు జగమెరుగునట్లు రాద్ధాంత పరిచినది. ప్రమాణములతో తేటగా మాటాడినది అయిన స్వేయ, విశిష్టాద్వైత మతమని ఎఱుఱుముగా పేర్కొనబడినది.

"జత్వమతము జగమెరుంగక రాద్ధాంతముకర్చి (3-6)

విశిష్టాద్వైతమును తేటగా తెలుప మాటాడెద్వైతమాణువునో (3-9)"

అందువలన వివర ద్వైత మనగా విశిష్టాద్వైతమనదు చెప్పకొనవలెను. అయినచో ఇది దీనిని ద్వైతమని పేర్కొనుటలోని సాంప్రద్యమే" దీనిని సహించుటకు మనము విశిష్టాద్వైత అర్థమును గూర్చి కొంత యాలోచించవలెను

విశిష్టాద్వైతము - ప్రకృతి, జీవ, ఈశ్వరులవెడి తత్వత్రయమును ప్రతిపాదించును. వీనిలో ప్రకృతి తదము, జీవుడు తేతముడు, ఈశ్వరుడు పరమ తేతముడు.

29 మార్చరర్థము అయిన అత్యంత భేదములను తెలుపును. ఇది ముక్తాపిఠలో గూడ నమొదలయ్యెను. ఇదియే జీవ ఈశ్వరులను ఈశ్వరతదములను జీవతదములను, జీవతత్వము, తద తదములను గల భేద పరిచయము ఎల్ల వ్యాప్త ప్రజ్ఞావాక్యముల ద్వైత మేహంతము. విజ్ఞాన ఎవర్తము 7వం. పు. 472-3 (1962)

లేచి కరుణలీలలకు వ్యయంపాశము, భాసము, అశ్వమేధము, కర్మభ్యము- మొదలగు లక్షణములు సాహిత్యములు. ఈ లక్షణ సామ్యము వలన వారొక వర్గమునకు చెందుదురు. భాస కూర్మాది లక్షణముల వలన ప్రకృతి రెండవ వర్గమువలన చెందును.

కనుక వెంకటాద్రినాథుని విశిష్టస్వైతమున తత్వములు మూడుగా కనుపించి వను, చేతన, అచేతనం వర్గ విభాగములో రెండింటినినూ, పండిత్యామున విచల స్వైత సంపత్తిగా జడ - అస్మి, అనాత్మ భేదము వలన తత్వము రెండు విధములములు విశిష్టస్వైత పూర్వవార్య నిమిత్తమే "

మనవి వివరములు :-

(ను - సంపత్ - అలయుడు, విద్యుత్ప్రసాద భావమునకు - ఇల్లుయినవాడు మంచి భావమునకు ఇల్లుయినవాడు అని ఎంతవని వాల్మ)

మనవి :- విష్ణునిచ్చుచి భావమును జని సంపత్ కల్పములో తెలిసి యూరణివక, రాసికి 'మ' అను విభేదమును హిర్యుల రాసిలో కునంపిచ్చ ముండి వేర్వేరుల దలంపిచ్చు లోనును. జని కాయూరా దేని 'మ' విభేదము ప్రత్యేక ప్రయోజనములేని గణపూర్వకమును పడికట్లు రాయి యగును. కాని అనంతర కథలో వచ్చయించి చూచినలో నీ యుద్ధంము సార్థకమని తెలియును. మూడవ యాశ్వాసము సాంధ్యరాత్రు సభలో పరతత్వ నిర్ణయవాదమున విష్ణునిచ్చుడు వాదవరణలో విరీశ్వరులగు సాంఖ్య మాయా, పిమాంబ, వైశేషిక, లోర్థ, తార్కాక వాదములను, బ్రహ్మమూర్త, ఉపనిషద్వాక్యముల వలన విడిచి, ఈశ్వరుని విరూపించి, ఆ యీశ్వరుడు

30 ఏకం తత్వమితి ప్రతిపాదయంతి మారణా అన్యాయాల్లోని దైత్ర విద్య విరూపయంతి యువయూ ఒక్కటి యగు తత్వమును విడిచియు ప్రతిపాదించుదురు. అత్మ - అనాత్మయని రెండు తత్వములుగా విభజించి యునును విరూపించు చున్నారు. ఇటు అత్మ వదము లేనాత్మ, పరమాత్మ, రెండిటికీ అవ్యయంనును, శ్రీ, మే, న, తాత్పర్యానార్య స్వమి యుతీయర మత దీపిక తెలుగు అమూలము పు. 159- వింసారము - 1975

సర్వవ్యాపీయగు విష్ణువనియు, సూర్యునితోగల వారాయులు దవియు - తెలిపి -
 త్రుతి, వృతి స్మృతి నెహితిమయ కైకకంఠము గల్గిరిని. ఏదాంత మొనర్చి,
 ప్రమాణములతో నేటగా తెలిపివ విశిష్ట ద్వైతమలయే. (3-6-12) రాయలుద్వేషించి
 స్థిరముగ (విష్ణుని) మునివిత్తు తక్కినవి కునివిత్తు. ఈ భేదమును దృష్టో
 నునిమిశ్రితయే రాయలు విశిష్టద్వైతం ననిత్యకు 'సు' యను విశేషమును జతచేసెను.
 ఈ దృష్టో 'సు' విశేషము కూడ పార్థ్యమని మురించును.

జలయుడు - (ఇల్లయినవాడు)

జనులు నిలీవస్తై (లంగి) యుందునది అలయమని కోశకారుడు " విష్ణునిత్తుడు ద్వితి ననివిత్తును జలయమైన వాడగుటలో కవి, ఆజ్ఞాపయితని యంతరంగమున వంగి (నిలీవస్తై) యున్నాడని ద్వినంపజీయును. ఇనట ద్వని మృతముగ మోచించిన దానినే కవి ఆ తమవార గిర్యములో వెనడు జడరరతునివలె ఇతియు గుర్తించరాని క్షావముగలవాడై యుండినవి వాచ్యముగా తెలుపును.

"భకత భూమి మనవలవంబునుందోరి రుద్రీలావ్య తోరుండై" (1-74)

నిష్కర్త (నిందరాములర్థముగ ఆచార పరాయణతో) (నరాచార నిష్కర్తతో - అని మహాపాద్యాయుల వారు)

విష్ణునిత్తుని ఏముగ పారవలోపి మంత్ర, ననివిత్తుల వర్ణనతోనే రాదాపు పెద్యమంతయు నిండిపోయినది. ఇక వర్ణించ వలసినది అయిన నరాచార పరాయణత, నిర్వామస్థానము. ఇది బహుశ్రీయులతో గూడినది. ఆయా వేశంసులట్టి మారునది, అందుచే, నిందరాముపాదముగ వర్ణింపవలసినది. కనుకనే కవి దీని నిరల 'నిష్కర్త' అను చిహ్న పెదముతో మోచించి వర్ణనానిధిని పోలించెను తరువారి గిర్యమున దాని నాయూరి చక్రపాణికి మాలికాంకం కైంకర్యముగా వర్ణించును. (1-75) ఆ ఏమ్యుల పెద్యములందరితో భాగవతుల కాదూ ఋతువుల కమవగు రుద్రస్వపానాయును నెమర్చించుటగా వర్ణించును. (1-80. 84) మణియు రెండవ యాశ్వాసమున

31 నిలియన్త అలియన్త జగ్గల పండు అలయశ్రీ - మృత్యు భావ ప్రసారక

వ్రాశ్యాభిముఖగు రెండు ఎడ్యములలో, విష్ణుచిత్తుడు స్వయముగ నేలమ త్రవ్వె స్వామి ఆరామమును విర్మించుట, ఆంధము మార్పుట, రీర్థమును తేచ్చుట, స్వామి శృంగార సంయోగిని మోయుట, మనమోలికలను విర్మించుట, స్వామి ర్వజమును, వీచమను, గొడుగును, పెట్టుట, పడిపడిగా రీచులను పెట్టుటలలో నొడివ ఆంధు దాన్యమును వ్రాదయంగనుముగ వర్ణించును (2-90, 91)

విష్ణుచిత్తుని ఆరాధ్య పరాధులు - ఈ లోకపద్మాగత కైంకర్యములకే పరిమితము గాక ఆయన జీవిత చర్యవలెటిని నియంత్రించి (CONDITION) తుదికామున చరిమ జీవితములో పరాశ్శా పండుకొనును. 7వ యాశ్వాసమందాయన తనకు దైవదత్తమైన యీశైక పుత్రుడగు గోరాకన్యను, తన యనుమతి పొందినే రంగనాథుడు అత్కి దివ్య కుల్లంతమున జేర్చుకొనుట సదాచార విరుద్ధమని యుక్తోకించును. రంగనాథుని యువ్యాదుమును భాగిపత పరిపత్తు ఎరుటికీ లాగును. దయానిధియగు అమ్మకు పోదించును. రంగనాథుని పించ చూపును దుష్టులట్టును. (7-44-47) భాగవత క్షోరకు దియపడిన రంగనాథుడు గోరా కన్యను తిరిగి తండ్రిగీ లభించెజేయును సదాచారమును పాటించి కన్యకారై విష్ణుచిత్తునింటకీ వ్రాహ్మరుద్రేంద్రాదులను రాయలార మంపును. విష్ణుచిత్తు నమమరి నమనరించి సపరివారముగా అయిపంటకీ తరలివచ్చును మోహతంత్రము యరాశ్వాస్తముగ వడచును. పవత్రీకుడైన విష్ణుచిత్తుడు రంగనాథపరునకు గోరా వదువును తారవోయును. (7-52-66)

ఇట్లు 'విష్ణు' కావ్య చిహ్న విరము విష్ణుచిత్తుని జీవిత చర్యవలెటిని సూచించుటచే సార్థకమయినది.

విష్ణుచిత్తుడవనె - (విష్ణుచిత్తుడు - అవన్ = విష్ణుచిత్తుడవనడుచు) ఎడతెగని యోగమనడి గోయములో విష్ణుము ఏముగును చిత్రమున లంగించుటచే, విష్ణుచిత్తుడను సార్థకనామము కలిగినదను కవి యూహ నింతకుముందు చర్చించితిని. యోగులకు

దుర్లభుడైన విష్ణువును అతని పౌరస్థము వలన తన వ్యూహమున నిర్మూలించినవి, అట్లే విష్ణుని చిత్తమున తనను విమూలించినవి. పెరియార్వారు తరుమొలిలో విష్ణుచిత్తుడే తెలుపుట మౌడ ఇంతకు పూర్వము గమనించితమి.

అనన్ - (అనెచుడు) తెలుగువారి నెవరినైన నీ పేరేమని యడిగినప్పుడు "నన్ను పలానా అందురు" - అని బదులు చెప్పటం తెలుగు వలకుబడి తీరు. ఏ పేరైన నొక వస్తువునో వ్యక్తిని సుర్తింపుకున్నేతివబడిన సంజ్ఞయే గాని. ఆ పేరే ఆ వస్తువుకాదు, వ్యక్తికాదు. ఈ యీటుకయే ఈ పలుకుబడికి మూలము. రాయలవారు బాసాడు' తెలుగు వలకుబడి రీయతీయములను సుర్తించిన వాడగుటచే " విష్ణుచిత్తుడు అను పదము చివర అనన్ అను శబ్దమును పార్థకముగ చేర్చెను అమృతమంతట కనుపించిడి నుడికారపు మెలమెల కీటో: పచ్చ యురావారగ యునవచ్చును.

మొగిలెత్తి - ఇట్లు అమృత కారణంబున విష్ణుచిత్తుని ప్రవేశపెట్టిడి 'అందుందున' అను పద్యము -

(1) అమృత రచనా ప్రణాళికకు కీంకర్షి

(2) రాయలవారి ఎడన విశ్వాగ గాంధీశ్యమునకు, ప్రతి పదపార్థశ్యమునకు

(3) విశిష్టాక్షర తత్వ, హిత, పురుషార్థములను సూర్చిన రాయలవారి ప్రగాఢ పరిజ్ఞానమునకు ర్పణంతస్తు, ఎవ్వరయి రంజకముగ బాసెల్లుచున్నది.

ఇందాయుని వ్యవహారతో విశ్రించిన విష్ణుచిత్తుని మంత్ర, యోగ, పంచిత విశ్లేషణమున ఎన్నగ పడవ చివ్య నూరి చిత్రితాది గ్రంథములందు కనరాదు. అది అర్హాత్మ పాదవలను సూర్చిన రాయల ఎన్నగ ర్పణని పెల్లడించుచు, విశిష్టాక్షర పూర్ణయోగమనదగియున్నది. ఇట్లుముటకు గల కారణములను మరొక యధ్యాయమున ముచ్చటించెము.

ఆధ్యాత్మము 8

భిన్న సంప్రదాయములు - సాధనల వైరుధ్యము

6. 7 ఆధ్యాత్మములలో మనము 'అంతుండున్' అను ఎద్యము యొక్క కీలక స్వభావమును, అందలి ప్రతిపద పార్థివ్యమును గుర్తించితిమి. ఈ ఆధ్యాత్మమున అందలి మంత్ర, యోగ, వేదాంత, న్యాయ మౌలికముగా భిన్న సంప్రదాయములకు చెందినవనియు, సిద్ధాంత, క్రియా, లక్ష్యములందు (తత్వ, హిత, శ్రమపార్థములందు) విరస్థిత విరుద్ధము లనియు, కాని శిష్యులవ్యవస్థి కోరికల కొద్ది మార్పులు మార్పులతో నొకరికిగా ననుజుంధించి బడినవనియు గుర్తించెదలసియున్నది.

భిన్న సంప్రదాయములు

విష్ణువిత్తుని సాధనాంబో మురటిది ద్వయ ముద్రము. ఇది రాక్షసార్థ శ్రీ శైల్యని సంప్రదాయమునకు చెందినది రిండినది యోగము. ఇది సాంఖ్య సంప్రదాయమునకు చెందినది. నాల్గవది నదాలాంబిష్ఠ ఇది పాంచనాత్ర తత్వాపాదమునకు చెందినది ఏడవో మొదట ద్వయ ముద్ర యోగముల విరస్థిత వైరుధ్యములపై గుర్తించెదము

సిద్ధాంత తత్వవైరుధ్యము (అధ్యాయ 8 - ద్వయము x శ్రీ యోగ

ద్వయము

సేక్వర సెన్సెషము

ద్వయమునకు మూలమగు శైల్యము
సేక్వరము, భక్తి ప్రవత్తి ప్రధానము
(ప్రవత్తి = భద్రదాగతి, భరివ్యాధిము)

యోగము

సేక్వర సాంఖ్యము

యోగమునకు మూలమగు సాంఖ్యము
విరీక్వరము, భావ ప్రధానము (సాంఖ్య
మతగా నమ్ముచో క్వాతీ - నిరీయగు

ద్యయము మోక్షసాధనకు శ్రీమద్భాగ-
యముని శరణమును బోధించెను.
(ప్ర. 91) ప్రపత్తి పాపచిత్తాగమముల
ప్రత్యేకబోధ "మోక్షం న దేశికురు
దీనిని సంపాద్యస్యముతో పోల్చి." 3

ఈశ్వరుని గూర్చిన భద్రము మతముల భేదములను విశిష్టస్వైతము యోగము
అను శీర్షిక క్రింద చూడగలము.

క్రియా (పాత) నైరుధ్యము)

ద్యయము
వైప్రళయత్వము

ద్యయ ప్రబోధితముగా శరణాగతిలో
స్వప్రయత్నము కేవలము విచ్ఛేదము
కొందరు-కొంత యువనశతమని కొందరు.
ప్రపత్తి వాన వంటిదని- దానిలో తొలక
కూర్చుంటుంటే ప్రపన్నుని వంటని.
తక్కిన వివిధయంతయు నావిషమగు
విగవంతుని గూర్చిన (1) ఆమృతాభ్యా
సంకల్పము (2) ప్రాణిహత్య వర్జనము
(3) అతలే రక్షించువను మనా విశ్వా
సము (4) అతనినే రక్షకుడుగా "నమః.

యోగము
వైప్రళయత్వము

విష్ణుచిత్తుని యోగాభ్యాసములో
స్వప్రయత్నము కొట్టబెట్టెనట్లు కను
పించును. ఎడతెగని గొలుసు వంటి
యోగము (యోగము)లో విష్ణునను
సమగును తన చిత్తమున బంధించి
అన్వర్తనమునామయ్యెనని గదా బి వర్ణన.
కవి విష్ణుచిత్తుని యోగ వివరములను
వర్ణించలేదు కాని పాండ్యరాజుకు
అమోఘముతో వినిపించిన కీర్తిద్రావి
యోగమును బట్టి చూడగా నది విష్ణు

33 S R Bhat. Panchara. p 101 1968

34 Raksha Praya Sara in S S Raychaudhar. Visvabharata. p 19 1977

35 విశ్వాస వర్ణనము- 7 పు. 115, 1969.

(5) అతనియందు ఆత్మజ్ఞానములన్నియు విక్షిప్తములు, (6)తన నిస్సహాయము (కార్యణ్యమును)తెలిసికొనుటయును ఆరు అంగములతో కూడిన ఎడంగయోగముని ప్రాచీనమగు పాంచరాత్ర అపార్యుర్వ్య సంపాత పేర్కొనెను. "పేనిరో ధర ఎను ర్విగ అంగియనియు, తక్కినవి అంగము లనియు అందురు

ప్రపాదము-అర్చనీన సైష్టాతార్యులుగూడ మోక్షపద్ధికి చేతముని తరణాగతి,ధగవందుని ప్రపాదము ముఖ్యములని తలచిరి. తెంగులు పుష్కరజాలార్యాది తెంగులు (దక్షిణాదివారు) తరణాగతి స్వప్రయత్న మపేక్షించని నిర్దోషాయముని, కర్మ భూన లక్ష్యాదులు స్వప్రయత్న సంపాతమగు ఉపాయాంతరములని, అవి జీవుని పారతంత్ర్య స్వరూపమునకు విరోధములని బోధించిరి. వీరి దస్త్రబీనవి తీవుని పారతంత్ర్య స్వరూ

నిత్తుని యోగమునకు ప్రాతిపదికయని తోచును. దానిని కీర్త్యకాదు అష్టాంగ స్థకాఖ్య మనయోగముని పేర్కొనును. (3-87). అష్టాంగయోగమునగా దూఢ్య ర్థమున ఎతలందలి యోగమే కీర్త్యకాని ఎవరణము ఎతలందలి యోగ మ్నాత్రము లందలి అష్టాంగ ఎవరణతో పోల్చినచో నది దాని దూపాంతరమని తెలియును.

ఆ యోగ సారముడు యును నియమము లు నలవి మనోస్థైర్యమును సంపాదించి, భ్రాంతనాచులందొకటి నెవలం దించి, ప్రాణాయామము నలన ప్రాణా పాపములను నిరోధించి సత్కారము నలన శబ్దని నియమముల నుండి ఇంద్రియములను శ్రీప్తి మనస్సున కధిపియుచేసి, దాదానా త్యాసములందు నిర్విమును పాష్ణ దూపమునందుంచి తాదాత్మ్యముతో నతని సారత్వమును

36 పోహా మేన వియదో ఎలంలి మం మహముని
అనుబాల్క సంకల్పః ప్రాతిపార్యస్య వ్యవం
రక్షిన్యత విశ్వపో గోష్టత్య ఎదాం తదా
అత్మ విక్షేప కార్యణ్య వ్యక్తరా తరణాగతి
అత్ర నా వీరి ర్మహింసార్ ఉపాయ భూన పేయ
నరేణ కృత్యమ అన్యతమ నానికన్య ఏ తద్దాతే

అపార్యుర్వ్య సంపాత SUTRA 11 38 S 4 Das Gupta 4 History of Indian Philosophy

ఏము నెరుగని అజ్ఞాను బలబలించువని,
 జీవుని పారతంత్ర్య స్వరూపమువకు ఏరో
 యులని బోధించిరి పీఠ దృష్టకోవి
 జీవుని పారతంత్ర్య స్వరూపము నెరుగని
 అజ్ఞానుబలబలించువని జీవుని స్వరూ
 పము తన కళ్లలో స్వప్రయత్నమును
 గంధ మగ్రముకూడ వెహించెడు
 స్వప్రయత్నోపాయములు జ్ఞానులు పార
 తంత్ర్య స్వరూపమునకు విశాళకరములగు
 అపాయములు " పీఠ దృష్టకో మోక్షార్థి
 యగు వాడు భగవంతుని సైవే తన
 భారమునడి, స్వప్రయత్నరహితుడై,
 అతనికి వెళ్లెయ్యవచ్చు వాయుమే అతడి
 ముముక్షువును గమ్యస్థానమునకు
 చేర్చును. ఇందుకు దృష్టాంతము వారు
 తల్లి పిల్లి నోట గరచికొనిపోవువచ్చుడు
 కదలక మెదంకియందు మోర్కాంకి
 కోర న్నాయము ముదపొరించురు
 వేదాంత వేళిచి వడ హలూర్కరు
 దృష్టకో మోక్షస్థానికి కొంతయత్నమువలయు.
 ఇందుకు దృష్టాంతముగ వారు తల్లి కోరి
 బొందునెచ్చుడు తాని పొట్టును గట్టిగా
 అంటిపట్టుకొని మరణేత స్థావరమును చేరు

పొందునని కవి వర్ణన. (అమృ. 3-
 74,75) (84, 85, 86) పారదర్శ్య
 నిర్మిని గూర్చిని భాగము తప్ప తక్కిన
 వివరణయంతయు- యమ, నియ
 మానన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార -
 ధారణా - ధ్యాని - విమోచయోగ్యాంగాని
 అను ఎతెంతరి నిర్వచనముతోను
 వానిని గూర్చిని యుతని వివరణతోను
 సంపదించును. (యో.నా. 2-29, 30,
 32, 46, 49, 54, 55; 3-1, 2, 3)
 ఈ చిత్తివల్ల నిరోధాభ్యాసము దీర్చ
 కాల నిరంతర యత్నముని స్వాత
 కరుడే పేర్కొనుట గమనియము.
 అనిద్యాదికలైన అతిద్వి శ్రమశ్రమముగా
 తొలగి జ్ఞానము దీపించి ప్రకృతి సం
 దూగము తొలగుటకు యోగాంగముల
 యనుష్ఠానము అవసరము
 (యో.నా.2-28)

37 పిల్ల రోగార్యుల (యమో. శ్రీ మహా దూపాము - కందాడే జేపూర్వం తెనాలింపు
 - 2వ ప్రకరణము, 116, 118 మార్గములు (1925) డిబ్ - లబ్ధింకానాన (1970).

మధ్యమ కిశోర స్వయమునుదహరింతుడు పిండి
 తామున ద్వయ మంత్ర తరంగానీ స్వప్నయల్లము
 పరోదము రేదా- నాను మంత్రముగి సహాయము
 ఉదయగ్రంథ పరమవ్యూహము సాగము.

ప్రస్తుతి- ద్వయసాసన శక్తియను సంద
 నముతో కూడి వాన్మయ్యుల అత్యంత
 ప్రవృత్తిని కోరును. "

ప్రస్తుతి- యోగాభ్యాసము విత్తి విత్తి
 సరోదక సాధనముగలుగుచే వాన్మయ్యుల
 అత్యంత వివృత్తిని విధించును.

రం పరముగా స్వప్రయత్నమును బోధిగా నిహించని విష్ణునివృత్తిని ద్వయ
 మంత్ర తరంగానీ, అత్యంతయత్నముతో కూడిన అతని యోగాభ్యాసమునకు
 పరువుముగా తోచును.

అక్షర (పురుషార్థ) వైరుధ్యము

కృత

మిత

జైస్థపులు జీవన్ముక్తి పంకికరించరు
 వారి మంత్రమున ముక్తుడు బేహదతనా
 పంతరము అర్చిరాదీ మార్గమున వెలు
 పించి దివ్యమంగళ ప్రియామును పొందె.
 శ్రీనైకుంఠమున ద్వయ మంత్రోపాపియచి
 శ్రీమన్మాయాముని లేరి. ఇంచెని
 పరివేష్టించెయుంచు అనంత గరుడాచి

యోగిదిద్దెనుమన పురుషుడు తాను
 వేరు. ప్రార్థనవేరు - అను వివేక
 భాసము ఎలని, ప్రార్థన నుండి పంయో
 గము తోలగి. చితిశక్తి స్వ స్వరూపము
 వందు ప్రార్థనముగను. (యోగాశా.33)
 ఈ కైవల్యమే (ప్రార్థన నుండి ఉంటు
 తనము) యోగి పొందించు ముక్తి ఇది

38 మంత్ర రహితము వింతాన నంతల స్వరూపం

అర్చన లక్ష్య నిర్వాణ మన్తవ్య వైరవోధతమ్ అ

మననానాముని దినపర్య వర్ణియ బడేవరి

ముముక్షుత్వార్థే. Z-116 కాలే రిగ్గణానానానానా అర్చన లేక పు. 73. 1949.

నిత్యముక్తులతోను. తనవలె సంపూర్ణ
చక్రమునుండి ముక్తులయిన వారితోను
కూడి ప్రీతికారిత విత్వక్షింకర్ణా
నందిమును పొందును క్షింకర్ణముగు
ముక్తి అతని స్వాభావిక పుష్కమున
కనుగుగానైనది. మరీకొచ్చి వివరములను
యోగము - విశిష్టాద్వైతము అను శీర్షిక
క్రింది గమనించగలము.

దేశిక మాత్రముగు నతని స్వభావమున
కనుగుగానైనది. ఈశ్వర సహాదము
పలన గాక వ్యప్రియత్వము వలన సిద్ధిం
చును. జీవించియుండగనే సిద్ధించును.
కాని నిత్యముగు క్షేపిల్యము శరీర వలనా
నంతరము కలుగును క్షేపిల్యమున
పురుషునికి శరీర పురుషులతో గాని.
పురుష పరమముగు నిత్యునితోగాని.
ప్రకృతితోగాని, సంబంధముండదు.
మరియు ఇట్లు కేవలము జ్ఞాని స్వరూపు
యైననున్న దశలో పురుషులకులనం
దామలవిముక్తులు ఎరింగరి యోగ
దర్శనముగాని. దానికి స్రావధిక
యగు సాంఖ్యదిర్భవముగాని క్రింది
తెలుపరు. మరికొచ్చి వివరములను
యోగము విశిష్టాద్వైతము అను శీర్షిక
క్రింద చూడగలము.

యోగము X ద్వైత సంవిత్తు - యోగి విష్ణులిక్తుడు

విష్ణులిక్తుని ఆశ్రంత యోగమునకు విష్ణుకు కవి ద్వైత వివరవిత్తును
పేర్కొనెను. ఇది విష్ణుస్థైర్య విశిష్టాద్వైత జ్ఞానమనియు, అతని ఆశ్రంత యోగము
ఎరింగరి కేశిర్వచారి యోగమునకు దూరీకరింపబడినది, ఇంతకు ముందు
తెప్పికొంటిమి. ఇప్పుడా ద్వైత సంవిత్తునకు, యోగమునకు గల వైరుధ్యమును
గమనించవలసియున్నది. దీనిని ప్రమాణములు, తత్వములు, పద్ధతి, సాధన. మోక్షము
లను నైరు శీర్షికల క్రింద చూడము.

యోగము:-

ప్రవేశాగమము:- విష్ణు చిత్తుని ద్వైత సంపత్తి వేద వేదాంత అవ్యమని. కపిలే తలుపును. అతడు ఉరుస్సంఠి బృంద తదంత రాగ పరమా సంగాత తత్త్వవ్య నిష్పంద ద్వైత మి ఎంవిదాయుడు అని గదా కవివర్ణిని (1-79)

మూడు యోగములలో సాంఖ్య రాజ సభయందు మృగనిర్మల "విశిష్టద్వైతమును దీటుగా తెలుసు మాటలెం ప్రమాణములను" అనియు కపిలే తలుపును (3-9).

ఇందుచే విష్ణునిర్మల విశిష్టద్వైత సంపత్తికు వేద వేదాంతములు ముఖ్య ప్రమాణములని స్పష్టపరుచుచున్నది. (అగమములు, పురాణములు మొదల).

కాని, అతని యోగ మట్టిది కాదు. దాని స్రావ సేవ్తంతమును ప్రకృతి పురుషుల సంయోగ వియోగములకు మూలము కలెనుని సాంఖ్యదర్శనము. కపిలుని తత్వజ్ఞానము (అనుమానమును ముఖ్య ప్రమాణముగా గ్రహించుటచే) వ్రాంతి మూలమనియు సాంఖ్యవిష్ణుతి నిరాకరించ బడుటచే యోగ విష్ణుతియు, నిరాకరింపబడుచున్నయు, విశిష్టద్వైతాచార్యుల సేవ్తంతము"

[2] తత్త్వద్వైతము:-

సాంఖ్యయోగములు అనుమాన ప్రమాణము ననుసరించి అగర్వాపారిమున ప్రకృతి, పురుషులవెడి రెండు చరిమి తత్త్వములను మాత్రమే గుర్తించును ప్రమాణములేపందున తంశ్చరుడు సద్గింపడు.

కాని, ఎతంతరి యోగ విశ్రములలో నామవిశ్రాంతిగను తంశ్చరు డొకడున్నాడు. కాని, అతడు అవ్యమరగాది క్షేమములు లేని అకావక పురుష విశేషము మాత్రమే. " నన్ను, ప్రితి, బయ కాకుడగు సత్త్వరుడుకాడు. తం మతిమున ప్రకృతి

39 జాడధ శ్రీ భాష్యము 2-223. సరి. 2. పు. 10

40 పురుషవ్య రత్నాల్కమ్, క్షేత్రాల్కమ్, తదా ప్రదామ్య

సంగస్తంరమి రయోరతి ఎంయోచ్చ త్త్వైతః సభ

సాంఖ్య కారిక - జాడధ శ్రీ భాష్యము 2-21- త్త్వము (ప్రకృతి) యొక్క స్వరూపము

పురుషుని కొరకేర్పడినది

పురుషుల తత్త్వములు తెలియను వేరుగా మిందు వ్యత్యతల వస్త్ర కంఠి, వీచిలో ప్రక్కల యొక్కటి, తడము, అయినను ఒకప్పుడైనా, పురుషులచేయిలు చేయములు అయినను అవర్తలు ఉదాసీనులు సాక్షిమూర్తులు. ద్రష్టలు ప్రకృతి దృశ్యము పురుషునికే దర్శన దూరమైన దోగము వియ్యుతము దర్శన ఎయోగ దూరమైన కైవల్యవియ్యుతము ప్రవర్తించుట తాని వ్యభావము.

(3) ప్రకృతి-వ్యక్తి:- ప్రకృతి యొక్కటి అయినను అది సత్య రసవైహిగుణములను మూడు ద్విత్వములతో సంక్లిష్టమై యుండును. సామాన్యలోపిని విమయిరములుగా మిందును. అ స్థితిలో ప్రకృతి ఒకప్పుడు పరిణమించు కేయకాలము. ద్రష్టలకు పురుషుల సామీప్యమున ప్రకృతిలోని సుగంధ సౌఖ్యము దింపదు అది వికృతిగా మారును. అ స్థితిలో నది పురుషుల ప్రయోజనము కొరకు సుగంధ తారితమ్యములతో గూడిన మహత్త్వ మొరలు ఎక్కువ ఒకప్పుడు పరమగు సమ్యుదామములను పరిణమింపజేయును.

(4) మహామోక్ష:- ముక్తి సామాన్యము. పురుషులు తద్వలు, సాక్షిమూర్తులు నైవను. ప్రకృతి నిర్మలమగు వివిధ జగత్తును, అందరి జుష్టివికృతల ద్వారమున దర్శించి సాగుదురు⁴² జుష్టి వికృతులు పుష్ట వ్యధామును పొందినవగుటచే వాని ద్వారా పోయి పురుషులు, నిత వ్యభావమును మరల జుష్టి వ్యక్తులతో సామాన్యమును భావించును⁴³.

(5) సరిసార జలవైశ్య:- అందువలన పురుషుడు ప్రకృతి దత్త కీరమునందు చేరి త్రిగుణముల తారితమ్యముల వలన జలుగు కల్యములను తానే కర్తనని భోక్తనని భ్రమించి, వానియందు పక్షాద్ధై, కీరము ననునరించును. తానికి సమానమైన అని మరగా రూపమగు సంస్కృతి చీడమున బద్ధుడగును. ప్రకృతి పురుష సంయోగము అవిర్యవలన జలుగును. అవిర్య యువగా- (1) అవిర్యమును నిత్యమని అనుచు అనుచును, దుఃఖమును ముఖమని, అనాత్మమ అత్యయని భావించుట "మారువారు

42 ప్రకృతి దృశ్య మృత్యు తద్వైది ౧-౨ మారు సత్య యోగము 2-20

43 ముక్తి సామాన్య విత్యతల యోగము 1-4

44 అవిర్యవలన, దుఃఖవార్యము సత్య అని, మహత్త్వ త్యాగినిద్య యోగము 2-5

చూడడకు నాడు దానితో సంయోగము పొందుట దుఃఖహేతువు. అందుచే నీ సంయోగము త్యాజ్యము”

(6) **మొత్త ప్రాథమిక:-** సాంఖ్య తత్వసమము ప్రకారము పాఠకుడు జనన మరణ దూషమగు శరీరము తామకాదని, తాను నిత్యమొప్పుడును అత్తి యని తినుతె జనన మరణములు లేవని, తాను కర్మ భక్తి బావన, ప్రకృతి వికృతుల కప్పు తానత్యంత రిద్వంద్వని మననము చేయుటవలన ప్రకృతి సంయోగము పొంది, పరిపూర్ణ చైతన్యముండి ముక్తుడై తనకు తాను ఒంటరిగా (కేవలత్వై) యుండును. ఇట్లు సాంఖ్య మతమున వ్యవహరించునను ముక్తిని కలిగించును. కాని యోగ శాస్త్రదృష్ట్యా కైవల్య సిద్ధికి జ్ఞానాభ్యాసము మాత్రమే తారాగ్రహ. నావికి తోడు ఉష్ణాంగ యోగాభ్యాస మవసరము. యోగాభ్యాసము వలన ఆకుర్తి స్థిరించి ఏకేక భాగి కలుగును” ఏకేక భాగి యనగా ప్రకృతి పురుషులను గూర్చిన ఏకేవనా భావము. ఏకేక భాగి కలన సారభూతపు తత్వమే సునిమితి అను స్థితి కలుగును. (ఇది బొద్దియోగ సిద్ధాంతములనుండి గ్రహించబడినది) దీనివలన అపిత్యమొదలగు క్షేమములు, కర్మఫలములు విమోచముగా వశించును. జ్ఞాన ప్రకాశము నావరించియున్న మలములు తీరగియు, భావమనంచునై ఇంద్రియ లెలుసుకొన రిగిసిది ఆద్యర్థమగును” ప్రకృతి గుణ వ్యత్యాసముల వలన వేర్వేరు కార్యములు పురుషునకు ప్రయోజన త్యాజ్యముల్లి పరేషు క్రమమున రయించును”

(7) **మొత్త స్వరూపము:-** ప్రకృతి రయించగా ప్రకృతి పురుష సంయోగము ఆజాపిస్తై, చితిశక్తి ప్రకృతి బంధము నుండి స్వరూప ప్రతిష్ఠితమగును. ఇదియే ఎతెంతటి యోగమున కైవల్యము, కైవల్యమునందు పురుషుడు తినుతె తాను ఒంటరిగా నుండును” ఇదియే సాంఖ్యయోగముల వరమ పురుషార్థము ఈ కైవల్యములో ఇతర పురుషుల ప్రసక్తిగాని, ప్రకృతి ఈశ్వరుల సంబంధముగాని, ఉండదు.

45 (తల్లి) దృశ్యయో వ్యుయోగో హేతుహేతుః యోగ. మన్. 2-17

46 యోగాంగానుష్ఠానాదకుర్తి క్షయే భావ రీప్తితా ఏకేక భాగి యోగ. మన్. 2-28.

47 యోగ మృతములు - 4-28, 29-30

48 యోగ మృతములు - 4-33

49 యోగ మృతములు - 2-25; 4-33

2 విష్ణుచిత్తుని (విశిష్టా) ద్వైత సంవిత్తు

ఇంతవరకు మనము విష్ణుచిత్తుని యోగమును గూర్చిన ముఖ్య విషయములను గమనించితిమి. ఇప్పుడది ద్వైతసంవిత్తునందలి ముఖ్యవిషయములను చూచెము.

(1) **ప్రసాదములు**:- విశిష్టాద్వైత సంవిత్తునకు వేద వేదాంతములు ప్రమాణములని ఇంతకు బూర్వమే గమనించితిమి.

(2) **తత్త్వతయము**:- విశిష్టాద్వైత దర్శనము వేదసంహారి శ్చ ప్రమాణముననుసరించి ప్రకృతి పురుషులను తత్త్వతయమున వాః విత్ (జీవ), అపిత్ (ఇంద్ర); ఈశ్వరులను మూడు చరిత్ర తత్త్వములను ప్రతిపాదించుచు ఇవి మూడు బిన్న స్వరూపములు గలవైనను, ఒకటని నుండి మఱొకటి వేరువరచరాని వ్యతస్పర్శముగ (అస్పృశ్యస్పర్శ) సంబంధము కలవి. వీరిలో ఈశ్వరుడొక్కటి స్వతంత్ర వత్త కలవాడు. చిద చిత్తులు అతనికి ఇంద్రపియోగార్థముగ జీరియు, ఈశ్వరుడు జీరి-(అస్మి) ఈశ్వర జీరిముగట వలననే అవి ఎద్యములుగా మెప్పుటచుచున్నవి " అస్మిమి ఏడిచిన జీరియు తత్త్వమును కోల్పోవును. అట్టి ఈశ్వరుని ఏడిచిన చిద చిత్తులను వ్యధావ, స్థితి, ప్రస్పర్శలుండవు.

(3) **సృష్టి**:- సాంఖ్యులు ప్రతిపాదించు పురుషుని వలన గాని, ప్రకృతి వలనగాని, సృష్టి కలుగవేరదు. సాంఖ్యయోగములందు పురుషుడు నిర్వికారుడు. అకర్త, ఉదాహనుడు, కైవల్యమే స్వరూపముగా గలవాడు. అట్టివానికి సృష్టిత్వము, ద్రష్టృత్వము, రోక్షృత్వము అనందితము, నిత్య మజ్జుడగు పురుషుడు ప్రకృతి మెప్పుడు చూడడు. ప్రకృతి గుణములను తనయందా రోపించు కొనడు. వానినే నిర్మిండుకాడు. నిర్మకారుడగు నతని సృష్టిత్వము వలన ప్రకృతిలో వికారములు కలుగవేరవు. " సాంఖ్యవర్ణనము చెప్పు ప్రకృతి

50 తస్మాత్ప్రకృత్య వ్యతిరేకస్య క్షుద్ధస్య తప్తరూపేనైవ విస్తార్యత్ శ్రీ భాష్యము 1-1 జీవ వరీరి భాష్యము శ్రీ భాష్యముని వలమారులు వలు దీటులుగా వివరింపబడినది. ఉదా శుని-మే అంశ, అంశి, అంశా - అరేయ: వియంశ-వియోమ్యాదులు- ఇది విశిష్టాద్వైతమునకు ప్రాబులముగు ప్రతి తంత్రము (ప్రత్యేక యుక్తి)

51 అం శ్రీహ - 2.2.9 వం. 2 పు 116, 117

జడమగుటచే చేతమనితో కూడి యుండక వ్యతంత్రముగా స్పష్టి చేయబాలదు. ⁵² దానివల్ల మొదటగు సతతన పదార్థములు రథాదుల విద్యాగము సజగిన చేతమనిచే నియమించబడనిదే వానిని నిర్మించలేదు. అట్లే అచేతనమును ప్రకృతికూడ చేతమని (ఈశ్వరుని) పరాయణుడనెందే, ఈ విచిత్రప్రపంచమును సృజించబాలదు. కేవల ప్రధానము జగత్కారణము కాదు ⁵³ చేతమని ఏయమెవము వసేక్షింపకయే ప్రకృతి వ్యయముగా జగిత్తును పురోయ పక్షమున, స్పష్టికి విరుద్ధమును ప్రథమము కలుగుటకు వ్యవస్థ లేకపోవును. నిర్దేశ్యుడనిచే నియమించబడి సృజించిన పక్షమున అతడు పర్యవంశిలుగను గనుక, స్పష్టి ప్రథమములకొక వ్యవస్థ గలుగును ⁵⁴

ప్రహ్లాదు స్పష్టి కారణము

ప్రకృతి సృష్టికారణమును సాంఖ్యవాదమువెందు లోక దృష్టములగు దోషములుందును ⁵⁵ విచిత్ర జన్మరుగం ప్రహ్లాదు ⁵⁶ జగత్కారణమనెడి శ్రుతిని ⁵⁷ మనమవలంబించెదలెను.

ప్రపంచమీశ్వర శరీరము, దాని మూల రూపము ప్రతి కల్పాంతమున తవ్విత్ర- అపాంతాదారి పరంపరగా పూర్వ పూర్వ కారణ వస్తువులందు లయ మగుచు తుట్టుతుడను ఈశ్వరుని మిండ్ వేరుగా తెలియరావంత సూక్ష్మావస్థను పొందును. అవ్వెడది తమస్సునడి అచేతన వస్తువుగా మిగిలియుండును ⁵⁸ అట్లే

52 అం. శ్రీ. బా - 2-2-1- సం. 2 పు. 100

53 అం. శ్రీ. బా - 2-2-1- సం. 2 పు. 107

54 అం. శ్రీ. బా - 2-2-3 సం. 2 పు. 107

55 అం. శ్రీ. బా - 2-1-29- సం. 2 పు. 90

56 అం. శ్రీ. బా - 2-1-28 - సం. 2 పు. 90

57 అం. శ్రీ. బా - 2-1-27 - సం. 2 పు. 89

58 అం. శ్రీ. బా - 1-4-27 సం. 1 పు. 594.

స్థితిలో చేతవంగు జీవాత్ములు కూడ వాని, యాని, చేష్ట రహితములై తదవస్తువులవలె వైట్రములై అచిచ్ఛవందు చిట్కుకాని యుండును. మహారాశయములను పొందించెదగిసిట్టినగు వాని ప్రస్తుత దుస్థితిని తాచి ఈశ్వరుడు వరమ దయాళుడై వాని సువర్ణరించి, వానితో ప్రేమింపగోరి సాక్షిరూపమున సుష్ట ప్రపంచమును పరిణమింపజేసి, జీవాత్ములను అందరి వివిధ శరీరములలో ప్రవేశింపజేయును. వానియందు తాను అంతరాత్మగా ప్రవేశించును” ఇది ఈశ్వరుని లీల” అతడు లీలామాత్ర నిష్పస్థితి లయకారి”

మోక్షపాదము:- జీవునికి కరణ కళింబములు కంఠమొవర్చుట కేయలడివని. నిర్వశశ్శములు ఈశ్వరాశయన దాపములే. వాని వలన జీవుని పూర్ణ స్వరూపా నిర్వాచము కలుగును. అతని క్షుణ్ణ పాత్రుడై మోక్షమును పొందును. ముక్కుని మోక్ష స్థితిని రెండు ప్రమాణ గ్రంథములలో విల్లు వివరింపబడినది.

మోక్ష స్వరూపము:-

(1) **యతీంద్ర మతదీపిక:-** ప్రెస్టెలు జీవన్ముక్తి నంగీకరింపరు. వారు అక్షించునది సేవాముక్తి, రామానుజ దిక్పాపమునకు ప్రవేశ గ్రంథముగు యతీంద్ర మతదీపిక ప్రకారము:- ముక్కుడు జీవాచసానమున మమవ్రా అహ్మరీంద్రముల ద్వారా జీవాము ముండి వెలువడి, సూర్యకీరణముల ద్వారా అగ్ని రోకమును చేరి దీపాది కాం దేవతలచే నత్పరింపబడి. సూర్యుని రోకములను తాటి ప్రకృతి మండలమునకు పార్దగు విరజా నదిని తాటి మోక్ష శరీరమును ఏడని అమావన పురుషుని హస్త స్పర్శవలన

59 అం. శ్రీ. లా - 1-4-27 వం.1. పు-594. రామానుజం గీతా భాష్యము - 3-10.

60 అం. శ్రీ. లా - 2-1-32 వం.2. పు.95.

61 అతల దువన జన్మస్థమ దంగాది లీల. అహ్మణి శ్రీనివాస- శబ్దాక్షరీ భాష్యము- మంగళ శ్లోకము. నకల జగత్సంస్థితి వందాంకంవాయ ఇవో పకల జగత్సంస్థితి కారణదూరం ఇత్యు ప్రయోచనం. కులలీల - పల్లి రోకాచార్యుల తత్వప్రయోగము. ఈశ్వర ప్రకరణము - 1,11,21 వరమృ వెంకట రంగనాదస్వామి తత్వవాయు అంధ్ర తాత్పర్యము- పు. 145. 169. 176-(1904).

చతుర్ముఖములతో కూడిన అసాక్ష్యత దివ్యమంగళ శరీరమును పొంది శ్రీనైకుండనగరమును తేరి. మహామణిమెంటవమును వివ్యక్తని గరుడాది నిత్యముక్షులతో కూడియున్న నారాయణుని ఎమీపించి. అతనిచే వారరింపబడి జగద్వ్యాపారము తప్ప ఉక్కిరి అచ్చిట అదినితో సమానమగు నానందమునుభవించును. (విష్ణు సామ్యరూప, స్వరూప గుణ, విలెవములందు గూడ విష్ణు సామ్యమును బడయును) వరమ పురుషునిపైతిలో మండి, అదిని సంకల్ప నిర్వహణార్థము బహు శరీరవారియై సర్వలోక మంచార ఎచుర్బుడగును.

(2) శ్రీ బ్రాహ్మము:- యశోధర (రామానుజ) మత దీపికను మూల్యగ్రంథమగు శ్రీబ్రాహ్మములో శ్రీరామానుజులు ఎలుకా వుండు ముప్పై స్థలి బ్రహ్మ (నారాయణ) సామ్యమని ఆరణ్యక ఉపనిషత్ భగవద్గీతా సమాఖ్యములతో విరూపించిరి. మణియు శరణాగతి, వైకుంఠ గర్వలలో ఉష్ణల దివ్యదేశములతో కూడిన అంతర్నిష్ఠతో దాని స్వరూపమును చిత్రించెరి. దానినిట్లు వెల్లడిపించుచును • ముక్త పురుషుడు తానీ లోకమున విట్టి ర్వాసములో నుండెనో ఈ లోకమునుండి బయల్పడరియు అట్టి గరియే కలవాడై (శ్రీ.బ్రా. 3-3-52; తాం. ఉ. 3-14-1); వింకా వదిలి దాటి శ్రీ. బ్రా. 3-3-27; కొప్ప. ఉ. 1-3-4) బ్రహ్మలోకమును పొందె (శ్రీ.బ్రా. 3-3-36, బ్రా.ఉ. 8-13-1); పరమపురుషుని పాక్షాత్కరించుకొని, అదినితో వరమ సామ్యమును పొంది- (శ్రీ.బ్రా. 3-3-57 ముం.ఉ. 3-1-3); అదిని ఏ భావంతో మహాసించెనో అట్టివాడై- (శ్రీ.బ్రా. 4-4-17; 4-4-21); అదినితోపాటు సమస్త క్యాగమగముల సమరవెంచును (శ్రీ.బ్రా. 4-4-4, బై.ఆర. 1: 2) ఈశ్వరుని సారస్వమును, సాహిత్యమును, సామ్యమును పొందును. (శ్రీ.బ్రా. 4-4-4, ది.గీ. 34-2) స్వస్వరూపానిర్వాపము కలవాడై- (శ్రీ.బ్రా. 4-4-1) స్వ సంకల్పానుగుణముగా శరీర యోతుడును, బహుశరీర ఏహతుడు వెగును- (శ్రీ.బ్రా. 4-4-12 4-4-15) అన్ని లోకములందును యుద్దేష్టముగా నుంచరించును. (శ్రీ.బ్రా. 3-3-30) వరమ పురుషునివలె శ్రీదాయమనుభవించును.

ఈ వ్యవహారాపాదన రూపము మోక్షము దగవత్త్రసాదము వలననే కలుగును" (శ్రీ.బ్ర. 3-2-37). అర్హా సామ్యవత్తయే మోక్షమగుటచే నీ మతమున మోక్షమనగా, జీవి పరిపూర్ణ వికాసాద్యక్షి అని ఏర్పడును. సాంఖ్యయోగ కైంకర్యములోపల యథా పూర్వస్థితివి చేరి నెప్పు యుడై వికాశ గావించడు. నష్ట, స్థితి, చేష్టులు, మోక్షము- ఈ దశలన్నియు ఈశ్వర సంకల్పితమగుటచే జీవుని ప్రాంతీకమున, అర్హాన వలన కలిగినవి కావు. ఈ ఎదుపు దశలు జీవుని పరిపూర్ణ పరిణామమునకై ఉద్దేశించబడినవి.

శరణాగతి- వైకుంఠ గద్యలు

ఈ గద్యలలో శ్రీ రామానుజులు మహానీయ దివ్యవేశ జనితమగు అంతర్ద్రస్థితో జీవుని ప్రాప్త్యస్థానమగు వైకుంఠమును అందలి నారాయణుని పరిజనమును అతని దివ్య మంగళ ప్రియామును కనులకు గట్టినట్లు చిత్రించెరి. శరణాగతి గద్యలో ముక్తి జీవులు నారాయణుని పరివేష్టించి, పరిపూర్ణ అనపరత విత్య వికరతమ- అనన్య ప్రయోజన- అవిశయస్థియ- దగవరసురవచనిత- స్థితి కారిత, విత్య కైంకర్యవంద మమెరించుటను వర్ణించెరి. వైష్ణవ మతమున జీవి ప్రధాన లక్షణము కేవల్యమే (సారతంత్ర్యము). అతని ముక్తియు వట్టిదే!

ఇట్లు విశిష్టాద్వైతం పరమ పురుషార్థము దగవత్త్రాత్కార, సామ్య, కైంకర్యరూపమై యున్నది. వైకుంఠ గద్యలో శ్రీరామానుజులు తనకీ మమెప్పుడు కలుగునా? ఎప్పుడు కలుగునా? (కదా వాం. కదా వాం) యని ఉత్కంఠతో తలించును."

62 పరిమత తపవత్తే - బ్ర. శ్రీ. బ్ర. 3-2-37 సం. 2 ప. 71: ప్రాపకమును అనన్య - (అనివిత్యమునాదును అంతరి). శ్రీనాథన ద్విపాదము: 3-70- కందాది కేవలార్హుల అర్హదీకరణ 1925.

63 ముక్తిని స్థితి వైష్ణవ భావాద్యులు అర్హిలారి అమర్తగంఠమున వివరించి వర్ణించెను. యోగి మునివత్తడు - విశిష్టాద్వైత పూర్ణయోగము యోగము

విష్ణు చిత్తుని నిష్ఠా X యోగము

విష్ణు చిత్తుని నిష్ఠా ఆముక్తమునందు ద్వియునుగలతఁడగును. శాంతి, రాంతి వరచంద్రత. మాలికాకరగర్భైకకర్మము (1.77-78) అందు, అరామ, శ్వాసనము, అలయ సమార్థనము, జలాహారణము, శృంగార వల్యంతికావహావము, ద్వల గ్రహణము, ఏవక, గోడుగులను రాల్చుట, దీపికారోపము చేయుట, - అని. అంతలే రెండవ యాశ్వాసములో మన్మథునియు విష్ణుచిత్తునియు 2-90-91 మఱియు సంవత్సరము పాదువుని ఆయా ఋతువుల కమఃకాలమునునట్లు అరది, బాగవతులకు నడిరేయి వరకు పిండివంటలు, పాదుసములతో తృప్తిగా నాహారము వర్చించి, శనిహారములందు అర్చ్యంగవముల నమర్చి నడు రేయి వరకు పన్నకథలు, దీప్య ప్రబంధములు అనుసంధించుచు ద్వివర్ణావతార్యవై పరుడై యుండును. (178-84)

ఈ నిష్ఠలేవియు అష్టాంగ సాధనలో కూడిన అతని యోగమునకు సంబంధించినవి కావు. అవి బహుమూల్యకీర్తులు. జగదంగీకార మతమును పాంచరాల చర్యాసాధమునకు సంబంధించినవి అతని యోగము. అంతముఖ్యభాష్యనము జగన్నిరాకరణ దర్శనమును సాంఖ్య సంప్రదాయమునకు చెందినది.

పాదసంకేత సమన్వయము:-

ఇంతవరకు విష్ణు చిత్తుని మంత్ర, యోగ, పంచత్ నిష్ఠలు మాలికముగా లిప్తి ప్రాంతాయములకు చెందినవియు. చిత్తు హత, పురుషార్థములలో పరస్పర విరుద్ధములనియు గుర్తించితమి. అయినచో నిది ఒకే సాధనలో ఎట్లు, ఎప్పుడు ఎందుకు గురి గుచ్చబడిన పను ప్రాప్తి కలుగును ఇందుకు తృప్తికరమైన సమాధానము మనకు భారతీయ మతములను, దర్శనములను, చారిత్రక పరిణామ దృష్టిలో పరిశీలించినగాని లభించదు. ఈ పరిశీలన పఠన మన మతములు, దర్శనములు వేలకొలది సహజీవనము వలన పరస్పర ప్రాపాదితములై దూపాంతరము పొందెనను ముఖ్యవిషయము గుర్తించగలము. కాని, ఇది బృహత్తర మగుటచే ఇతర రేఖామూలముగనే దర్శింపగలము.

యోగి విష్ణు విశ్వుడు
విశిష్టాద్వైత పూర్ణ యోగము

Summary:

యోగ శబ్దము యుక్త - తాత్పర్యముండి ఏర్పడినది. బాటమి, కంఠము-
తమ శబ్దము గలది' మనస్సును అత్యంతము. (ఎంతంత). అత్యంత పరమాత్మతోను,
(అద్వైతము), లేక ఈశ్వరునితోను (ప్రభులు- స్వైరాలు) లేక దేవితోను (శక్తులు)
కలుపు సాధనలన్నిటికీ విధి వర్తించును. వివిధ యోగ గ్రంథములలో, వందకుపై
రెండుకు యోగ నిర్వచనములు కనుపించును. ఇవిన్నియు మంత్ర, వాచ, తాప,
అభి, యోగములను వారును వర్ణములకు చెందును' కాని గీతాచార్యుడు ఆర్క,
జ్ఞాన, రక్తి, సాధనలు గూడ పరమేశ్వర పరయోగమును జరిగించిన పగులునే కానివి
గూడ యోగ శబ్దముతో పేర్కొనును ఈ విస్తృతార్థమున విశిష్టాద్వైత మత
ప్రయోచనము కూడ జీవేశ్వర పరయోగమగుటచే తానివి కూడ యోగమనవచ్చును.

వ్యూహర్యోగము:-

పూర్ణయోగమును పఠము ఇటీవల శ్రీ తలవంద్యుల వలె ప్రసిద్ధి బడసివది. ప్రతి యోగ సంప్రదాయమునందు యాదాశ్చర్యమును గూర్చియు, తానిలో మానవుని స్థానమును గూర్చియు, ఒక పీఠాంతము వమినిరించి మానవుడు పొందవలసిన పఠము

- [illegible]

ప్రయోజనము (పురుషార్థము)' ఆ ప్రయోజనమును సాధించునుపాదుములు (హితము), ప్రధాన లాభములుగా నుండును. విశిష్టత్వము పరిణామలో వీనిని తత్వ, హిత, పురుషార్థములందురు. ఆ మత మీమాంసా విషయములందు పరిపూర్ణతను లక్షించుటనే దానిని విశిష్టత్వము పురుషార్థముగానున వచ్చును. ఈ విషయముల నొక్కొక్క దానినే పరిశీలించినచో వీరి వ్యవస్థలును.

తత్వ సమగ్రత:-

లాభరీతి దర్శన కారులు యోధార్థమును (goal) గూర్చిన విచారణలో- ప్రకృతి, పురుషులు, ఈశ్వరుడు, అనేడి మూడు మూల తత్వములను గూర్చి చర్చించిరి. (1) వీరిలో కొందరు జగద్వ్యాపారము అనార్యమగు హానినక, బాధక స్కంధముల సంహారముచే జరుగుచున్నదని భావించిరి. వీరు అర్హును, ఈశ్వరుని ఒప్పురు (బౌద్ధులు). (2) కొందరి జగద్వ్యాపారము ప్రకృతి- పురుష (పురుష-కీ) సంయోగము వలన జరుగుచున్నదని ఊహించురు. వీరు కూడ ఈశ్వరునొప్పును (సాంఖ్యులు- జైనులు). (3) మరి కొందరు జగత్తు తీవ్రము, ఈశ్వరుడు అప్పు మధ్య కల్పనలేనని, నిర్వికేష విస్మయ బ్రహ్మయొక్కే సత్యమని వాదించురు (అద్వైతులు). ఈ యందరి కప్పు రివ్వముగ విశిష్టత్వముల వివరించిన తత్వముల మూడింటిని అంగీకరించురు.

వీనిని సూర్పియే, విష్ణు చిత్తచార్య వ్యవహర తరిసికొన్నది. ప్రకృతి కప్పు భావ పరుడు. తనకును ఈశ్వరునకును అనార్యమగు కేవలమేక సంబంధము కలదు. (1-78) ఇట్లు వాద్యని పంపి విశ్లేషణముగా తరిసికొన్న భావమే ఆతని

3 శ్రీ ఉ. 3.11. 62: బృ ఉ. 5.7. 3.23? మ.ఉ. 7.1: భం.ఉ. 6.72 ఇయ్యాయును శ్రీరామానుజులు శ్రీ లక్ష్మణులతో కల్గిపోయినప్పుడును మహాపీఠాంతమునందు - (1.1.1) అకాశ, ఇంద్ర, సూర్య, అంతర్యామి, ప్రకృతివికారములునందు మేలే పరే యుదాహరించును శ్రీ. లా.

4 అంక- అంక. అలానే అదేము వియించి వియోగ్య వికేమ- విశ్వ, ప్రకార- ప్రకార, మే మే ఇయ్యాయులు 11 1 వై. 82-89.

యంతరంగమున పరిపెచ్చమై గుప్పియుగ నుండెను. దానినే అతడు దైవాదేశమువలన పొంద్యురాక సభావాదిములలో జహరంగముగ మనస్కపించెను. ఆ యుపన్యాస ముందతడు విదవిదీశ్వర తత్త్వముల సంబంధము విల్లు రద్దించెను.

జగత్పరిణామము: -

అదిలో నారాయణుడు దొక్కడే అయిను. బ్రహ్మలేడు భూమ్యకాశములు లేవు. సూర్య చంద్రులు లేరు. పక్షత్రములు లేవు. నీళ్లులేవు. అగ్నిలేదు- అట్లుండగా నారాయణుడు - "లింబు ఏకాదీత బ్రహ్మ పెచ్చయ్యెదను"- అనిచు ఏద చిత్తులందు చొచ్చి అట్లయ్యెనని భాంధోగ్యము తెలుపును (3.10) అర్థము అవసరి, గగనాదులు ఏను పక్షల విదచిత్రైవించెము అతని శరీరములే నారాయణుడే చేతనునకు మాత, పిత ప్రాణ, ఏవానము, శరణము. మిచ్చావు, గతి-(3-13) ఎకల ప్రపంచమును, విష్ణుశక్తి సమస్తతనై అతని శరీరమై యుండెను అట్టి విష్ణు శక్తులలో కర్మ శక్తివలన వేస్తెత్తిన స్వేతికృశక్తి కర్మానుగుణములగు శరీరముల నెత్తి, విజ్ఞాన తారతమ్యముల నొందును(3-79). ఆ శక్తి ఆ ప్రాణులలో ఒక్కొక్కరి యుండును. ఆ జాతికంటె తరుగుల్కాది స్థావరప్రేణియందు. అంతకంటె ఎక్కు రోకటి బండ, మస్తెండి స్థామ, మొదలగు ప్రాకడి ప్రాణులందు అంతకంటె ఆకాశగమనములగు పక్షులందు, వానికంటె వెన్యమృగములందు, అంతకంటె ఏనుగు, గోవు, మొదలగు పాదు పతులంతరియందు, అంతకంటె మయ్యలగు హిషన సమాహములందు, అంతకంటె యక్ష, గంధర్వ నాగాళియందు, అంతకంటె దేవతలయందు, అంతకంటె దక్ష ప్రజాపతియందు. అంతకంటె అయ్యడగు హిరణ్యగర్భునందు ఉండును.(3.80) ఇట్టి రూప రోజులెల్ల ఆ విష్ణుని తమరయములే తతడచింత్యశక్తితో నిశేల భూతములయందు నాకామమువలె నెండి యువగును. (3.81). ఇదియే విష్ణు చిత్తుడు తెలిపిన విదవిదీశ్వర సంబంధము దావిపలన వేర్వడు జగత్పరిణామ క్రమము.

శరీర-శరీర పరివర్తనము:-

చిదచిత్తు లీశ్వరుని శరీరము. అతడు నామి రరించెడు శరీర (అత్మ) యని తెలిపెడి ఉపనిషద్గ్రంథ విశిష్టస్వైరమునకు కింకమును ద్రవి తంత్రము. దీనిని విశిష్టస్వైర దర్శన కారులచేత ద్రవి ప్రమాణములతో అనేక పరములుగా విశదీకరించిరి. చిదచిత్తు లీశ్వరుని స్వేచ్ఛ లిస్వ తత్వములయినను అచి మండి విదదీయరాని స్వతః స్పర్శమును (అచ్చదక్షిణ) సంబంధముగలదై ప్రళయ కాలముందు నామరూప వేష్టారహితమును మాడ్కాపెట్టెను చేరును. స్పర్శకాలమున నామరూప వేష్టా మారమును స్వరూపమును పొందును. ఈ రెండు రకాలలోను అచి తత్వముని శరీరమే- అతనికి రార్యములు, అనగా అచి యొక్క స్వరూప సంకల్పములను విడిచినప్పుడు అచి సర్వ తేజస్సుగలదు' చిదచిత్తు లీశ్వరుని అంశము, సహజములు, ప్రకారములు నగుటచే - నిజమునకీశ్వరుడొక్కడే తత్త్వము'

సంగ్రహ-విషయము:-

ముందు అర్చితములు ముందీ, అనేక మయ్యదనిని సంకల్పించి, అట్లయిన దానిని తాంబూలము నతో-అచి పేర్కొనుచు ' ఇదియి నతో శబ్దముచే తెలుపబడిన దానినే నారాయణగోవిందయ్య పురుష నారాయణుడని పేర్కొనుచు ' విష్ణు చిత్తుడే

- 5 శ్రీ.శ్రీ. 2.3.17- అర్చారంకరము- సం.2 పుట. 186.
- 6 శ్రీ.శ్రీ. 2.3.19. దాదామార్త యాచయి అచిమయ్య పురుష సంకల్పములై యుల్లిని పొందుతో ఎత్తె యుల్లి యాచ్యుడే యుల్లిని.
- 7 58 పు. 44. అచి పర నిర్వకాలం ద్రవ్యం మేర తత్వం. వేదాంత తత్వము - వ్యాఖ్య పర్యవర్తనము.
- 8 ఎ.క. పర సామ్యరమల అచిరక మనాచిత్రీయము. తల్లికల అచిరకం ప్రకారముల తల్లికల పురుష తదానా 22 పురుష తల్లి. శ్రీ. శ్రీ. 6.2. వే. వే. 9. పు. 205
- 9 25. అచి పురుషాచిత్ర నారాయణగో కమయన. ప్రకా పురుషుల. నారాయణ (ప్రకా రాయన నారాయణగోవిందయ్య వే. వే. 9. పు. 205.

వల్, నారాయణ పెదముల కైక్యమును కల్పించి నారాయణుడే ఎప్పుడు సకల్పించెనని తిర్చి, నిర్గుణ ఎగుణములను సమవ్యయించును. (3.10) " ఆ ఏమ్మట ఆ నారాయణుడు ద్వానయోగ్యమగు రూపము కలవాడని తెలుపును. ఈ విధముగా వతడు ఉపవిషద్ర్పహ్నా వింతవము ఎగుణారాధనతో పంబందించి జేయును. దీనిని విపులీకరించుచు ఇతడిట్లు చెప్పును:- (1) ఎవో శబ్ద వాచ్యమగు పదబ్రహ్మము ఇట్టిదట్టిదని పరించుటకు గోచరించుము కానిది. అత్య పరివేష్యము, ఛానైక నిరూపణీయము నగుటచే ఛాన శబ్ద వాచ్యము గూడ అగును. బ్రహ్మార్థకమగుట వలన బ్రహ్మ ఎంతయు పొందును. (3.79). (2) అట్టి పరిబ్రహ్మమునకు ద్విరీయమై విష్ణు సంక్షేతమగు అమూర్త రూపముకల కందు. అది యోగి హృద్యేయము. దానినే ప్రాణకోటి ఎవ్ సంక్షేతో పరించుమి. ఆ రూపము పదుపు శక్తులకు ఆశ్రయము (3.82). జీవ మానవ పశు పక్ష్యాది వేతనములతోను, ఇంద్రి నముద్రాది అనేతనములతోను కూడిన వ్యూల ఎక్వరూపమున కన్నా అది విలక్షణమైనది కళ్యాణ గుణ భూతి గరిమతో ఉనదునది. అతి మహాత్మ్యముతో వెలుగునది, అట్టి శక్తులతో అలరెడి ఆ బ్రహ్మము జగదుపకృతి కరకు తన రీలనే దేవ రిద్వద్భుసప్య నామ వేష్టలతో గూడిన యవతానములను కల్పించుచుండును.

ఇట్లు విష్ణు చిత్తుడు ఎవ్ సంక్షేతమగు పర (నిర్గుణ) బ్రహ్మమే ఖరుని నారాయణుడని. ఆ పరిబ్రహ్మమునకు యోగి హృద్యేయమును, విష్ణు సంక్షేతమును అగు అమూర్తరూపము కలదని తిలిపి. దానిని ద్వాన విషయమగు ఆ విష్ణుని తుద్ద ప్పూల రూపము నాపాది ముక్తముగా వర్ణించి (3.82, 84, 85) దానిని ద్వానించు పద్ధతిని వివరించును. (3.86) ఇట్లతడు జగత్ప్రపాకమున ప్రకృతి-పురుష- ఈశ్వర తత్త్వములను మూలించిసంగీకరించి, వానిని శరీర- శరీరి సంబంధమునే నమయిరదించి,

10 వ్రూపము:- శ్వానందములు రూపము శ్రీ హి రూ పమేతమగు రిద్వ మంగళ విగిహము. గుణమిండా వ్వాన్ శక్తి లుల ఎక్వద్వ పిద్వ లేవో వయో వాల్పల్ల నాశీల్వ పాల్పూడులు- ఛై-ఛై ఈశ్వర ప్రకరణము నా 1.6.8.11.

నగుట- నిర్గుణముల వేరేదివలెనేనే తత్త్వచింతనను మూర్తి ద్వానముతో జతచేసి
వెలిష్టాద్వైతమునకు తత్త్వ సంపూర్ణతను కలిగించెను. ఈ సగుణ సమన్వయము
మనకు ఆముఖ్యమున ఏదెంతోశ్వాసమున విష్ణుచిత్తుడు రంగనాథుని అధ్యామూర్తిని
(సగుణమును) ఆపార మృతము దిర్ఘించి, ఆ వెంటనే- అగుచు ఇన్న చిహ్నమును
పరిష్కరణమును (నిర్గుణమును) స్మరించువపుడు మరింత విశదముగ తెలియును.
(7-34-40)

II. పురుషార్థ సమగ్రత.

ముముక్షువులగువాడు అగర్వ్యాపారమునకు మూలములగు తత్త్వగ్రంథమును
గూర్చి వానిలో దేవుని స్థానమును గూర్చి తెలిపి కొన్ని పదములు, ఈ సమయ పురుషార్థమును
మోక్షమును గూర్చి పూరించుచున్నాడు. అట్లానము వలన, రాగద్వేషాదుల వలన,
అరామరణాదుల వలన, దుఃఖాదులున్నాయి. కర్మ ప్రవర్తితమును సంపార పుష్కలమునుండి
చోలగుటయు మోక్షమని, భారతీయ మతముంబ్దియు వంగీకరించును. కాని,
అగర్వ్యాపారమును పడినందు తత్త్వములను గూర్చిన దీర్ఘాప్రాయముల ననుసరించి,
వాని మోక్ష భావనలు గూడ తీరించును. దీనిని తులనాత్మకముగ పరిశీలించినచో
విశిష్టాద్వైత మోక్షభావన యొక్క ఎన్నో ప్రభావము తెలియును.

(1) స్వర్గము - (కర్మసమూహం)

ఈశ్వర ప్రేమాయములేకనే అగర్వ్యాపార మెల్లప్పుడు పొగురునే
యున్నదనియు యుద్ధాది పుణ్యకర్మల వలన కలుగు అపూర్వ శక్తి వలన స్వర్గ ముఖముల
ననుభవించుటయు మోక్షమై పరమపునఃప్రాయమని భువారీలునకు పూర్వకాలము కర్మమే
మూలములు భావించిరి. వీరి వీర్ధాంతములో ఇహము నందు వలెనే స్వర్గమందు కూడ
ఈశ్వరి తత్త్వమునకు స్థానములేదు. మరియు, కర్మవలన కలుగు స్వర్గాది ఫలము
క్షీణించిన వెంటనే పురుషుడు మరల అన్నప్రేక్షాఫలపీ యుండును. అందుచే వారి
మోక్ష వీర్ధాంతమెన్నడునుగనును.

2). వైవర్యము:-

ఇట్లే సాంఖ్య యోగ దైవమిత్రములవారు ఈశ్వర ప్రమేయములేని ప్రకృతి పురుషుల సంపర్కము వలననే, (సాంఖ్యము, యోగము), లేక జీవునిలోనికి కర్మ పుర్ణము ప్రవినియోగవలననే (జైనులు) - తేచి, సంపాద ఇక్ష్మమున చిక్కుకొను ననియు, పురుషుడు కేవలము తనకు తానే యుండుటయే మోక్షమనియు (వైవర్యము) అందురు. వీరి వైవర్య భావనలో ప్రకృతి తత్త్వము, ఈశ్వర తత్త్వము- ఉండును, భోగించును మరియు ముక్త పురుషులకు పరస్పర సంబంధము లున్నవగును. ఇందువలన వీరి వైవర్య భావన అపమృగమగును.

3). నిర్వాణము:-

ఇక, బౌద్ధుల భావనలో సంపాద ఇక్ష్మము అత్య తత్త్వములేను, ఈశ్వర తత్త్వములేనా నిమిత్తములేనో తృప్తి చోదితములగు మానసిక, భౌతిక, స్థిరధాతుల సంఘాతము వలన నేర్పడి దుఃఖమయముగా వర్తించును. తృప్తి భేదనము వలన సంసరణ దుఃఖము ముగియును, దుఃఖవాశనమే వారి మోక్షము. నిర్వాణము, దుఃఖవాశనమయి యేమి కలుగునో దాని నిర్దిష్ట వ్యరూపమును సాధారణముగా వీరు నిర్వచించరు. మరియు వ్యక్తి నశించుటలే తృప్తి వాశనములో పాటు స్కంద సంఘాతమగు నిర్వాణము ననుభవించు వాడెవడో వీరు చెప్పరు, మరియు వీరి నిర్వాణములో ప్రకృతి ఈశ్వర తత్త్వములకు కూడ స్థానములేదు. ఇందువలన బౌద్ధుల నిర్వాణభావన కూడ అపమృగమేమగును.

4). ప్రహేళ్యము:-

అద్వైత- మాతావారుల దృష్టిలో- జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు జగద్వాసారము సర్వము అవిర్యా కల్పితములు' నిర్వహే చిహ్నాత్రమగు ప్రహేళ్యమే మోక్షము. లేని ప్రపంచములో లేని జీవిక లేని చందము చొరగనిమట మోక్ష యుత్పమునకే విరుద్ధము. మరియు వీరి మోక్షదశలో జగత్తు, జీవులే కాక, ఈశ్వర తత్త్వము కూడ లుప్తమగుట వలనను వీరి భావన మూడ అపమృగమే యగును.

5). సామ్యముక్తి:-

పైన తిరిపిన వ్యర్థ, కైవల్య, నిర్వాణ, బ్రహ్మకృత రూపములు మోక్ష సిద్ధాంతముల కన్న వేరయినది విశిష్టాద్వైతముల వరము పురుషార్థభావనము. అది తత్వత్రయమును గూర్చిన వారి ప్రాథమిక పితృభావము ననుసరించి యేర్పడినది. వారు సంపాద రశతోమ, మోక్షరశతోమ కూడ అపినాభావ సంబంధితములగు విదవిరీక్ష్వర తత్వత్రయము (వైకృతి, జీవులు, ఈశ్వరులు) సంశ్లిషించుదు. వానిలో వేసిని విసేధించుదు.

ఈశ్వరుని స్వరూప, రూప, సుఖము లెప్పుడును పరిపూర్ణములే.

తత్త్వ సమగ్రత:-

వైకృతి, ఇందులు (జీవాత్మ) లీలావిదూతి (భూము) ఇందు అపరిపూర్ణములై యుండి మోక్ష పరమగు నిత్యవిదూతులందు పరిపూర్ణతను పడయును.

ప్రతిష్ఠితి:- వైకృతి రెండు రూపములు గలది. ఒకటి లీలా విదూతి (ఈ లోకము) యుండరిది. రెండవది నిత్య విదూతి (పరమపదము)లోనిది. లీలా విదూతిలోని నిత్య రజస్వమోగులు మిత్రములు. వీనినే అపెద్య మాయ, యుని కూడ వ్యవహరించుదు. ఇది స్పష్ట స్థితి, లయ రూపములు దిగువల్లించు ఉపయోగము, దేవ, శాల సంబంధములగు వికారములను పరిగించును. కర్మ బద్ధులగు జీవులను స్థానము, వారి క్షానాసంబంధములను లీలోకాయక మగును. దేవామే' తామనుకొనుట- మొదలగు వివిధ క్షానమును వారికి కలిగించును¹¹.

నిత్య విదూతి:-(పరమ పదము)లో, వైకృతి రజస్వమస్సులు కలియుని శుద్ధ నిత్యరూపమున మిందును. క్షానానంద జనకమై ముక్త జీవులనును, నిత్య ముక్తులగును పరమ పద నామధగు ఈశ్వరసంకమ స్థానమై యుండును. పరమ పదమున ముక్త జీవులు శుద్ధ వైకృతి విద్వితిములో గల అకారములను ధరించుదు. ఇది కర్మాను సరణములు కావు. కేవలము భగవదీశ్వ దోగ్యము. ౧. విరచితక లేకో రూపములు, అత్యద్భుతావహములు¹²

11 ఈ ప్ర. అచిత్ ప్రకరణము

12 పై. పు. మా. ౩.10.

జీవులు:-

కర్మబద్ధులైన జీవులు రీలా విధానంలో కర్మామగుణములును ఈ మరణాది నిత్యవికారములును, మిశ్రమ ప్రకృతి దత్తములువగు జీవములను దరించి పంపార యాశ్రమ సాగింతురు. వీరి జ్ఞానవిరాజము ఇంద్రియారూఢ పంప పంపించితమై ప్రసరించును¹³

పురుషార్థ సమగ్రత:-

కర్మబంధముమెండి ముక్తులైన జీవులు పరివ్రాజితాది యందు ఈశ్వర సామ్యమగు వ్యరూప, రూపగుణములను వడసే¹⁴ పరిపూర్ణులైన నిత్య ముక్తులతోను, ఈశ్వరునితోను, కలసియుండి ఈశ్వరాతీమిత విగ్రహములగు సేవాపందము ననుభవించుదు.

ఈ విధముగ విశిష్టస్వైయం పురుషార్థయోజన విధ చిత్తులకు పరిపూర్ణ పరిణామము ముద్దేశించును. ఈ పరిణామక్రమమును ఇంతకు పూర్వము గమనించితిమి. ఇది యాద్యప్రకముగా అరుగువది కాదు. ఈశ్వర సంకల్పమువలన నానింపవచ్చు ఈశ్వర ప్రసాదము వలన సిద్ధించునది¹⁵ ప్రాణయ దశయందు ఆచిత (జడ) అర్థములతో సమానముగా సాక్ష్య రూపమున వెలగియుండు జీవుల సత్వరుడు దియమాన మానముడై కరణ కళేబరములతో చేర్చును¹⁶ ఇది ఆరవి రీతి¹⁷. కరణ

13 జ్యోతి నిర్వికారము. మా. 43 (బద్ధులు), 67 (జ్ఞాన సంకోచము)

14 శ్రీ చూ పీఠ నాయకత్వము. జాన్ వ్యస్థిత సంపాద శక్తి తత్వవిక కలుగును.

15 అది నారాయణుండాయోగ్యుడు రీతి మోక్షం దలచు- పెళ్ళి బిడ్డదనవి నయ్య విధవిధ్యయందు సాప్ర- (3-10): విజ్ఞానమున జీవి మోక్షాది పంప మున్నవనూహించి ప్రాప్తము అనేకు విధించి వలయు నిశ్చయవంతులకట్లు పంపించునీతడు తప్పించు నటు నాత్మజాపందిప్ర వాస్తవము విద్యార్థ్య సామ్య తాద్యులట్లు- (374)

16 అదిద విశేషాత్ ప్రాణయ సీమని అంపంక కరణ కళేబరైర్వల యియ దయ మాన మనా" జ్యోతి ఈశ్వర నికరము. మా. 21. పు. 177

17 లోకవత్తు రీతి కైవల్యం - ప్రా.పూ. 2-1-33.

కళిందములతో జేపుకొనెడు పర్వకర్మలు ఈశ్వరాధన రూపములగుటవలన నవి వారి పూర్ణ పైకూపానిర్వాపమునకు తోడ్పడును. ఇట్టిశ్చరత్త వేదము వలన జేపులు రాకుండునుండి మానవరతు చేరిన ముక్కుటా (3-10-79-80) వారీశ్చర సంకల్పములను గ్రహించి, అందుకు ప్రతి పుండమగా ఈశ్వర సామ్యులర్జిత కర్మ, జ్ఞాన, భక్తి ప్రసాది యోగముల ననుసరించి, ఆశచియుండు లభ్య చెయ్యై, దేవా సతావంతర మతచి కృప వలన తతచి ఇకూప, రూప, గుణ, సామ్యులను పడయుదురు.

ఈ విశిష్టత్యైవ వరము పురుషార్థ (మోక్ష) భావన వారి తాత్విక భావన
వలన సంపూర్ణ దృష్టవలది.

IV. 5th session:

విశిష్టాద్వైతుల తత్వ, పురుషార్థములందరినీ వారి హితము (మోక్షోపాయము) కూడ సంపూర్ణ పరికరము కలది. అది మానవుని సమస్త సత్తకు విష్ణు సామ్యమును లభించును. అందుచే విశిష్టాద్వైతుల సాధన పద్ధతులు కూడ జీవుని సమస్త కోర్కెలకు విష్ణు చైతన్యసమృద్ధిని కలిగించునవిగా భూసాందరించబడవచ్చి, విష్ణునితనను మంత్ర, యోగి, సంపిత్, విష్ణు లిట్టినే. ఈ బహుముఖ సాధనను పరిశీలించినచో అది సాధకుని జన్మమయ, స్థానమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ కోర్కెలను విష్ణు (విక్ర) చేతనాను భూతతో సంపి వానిని దివ్యకృతిములు చేయ మున్నేకంబు అడివదనియు, విశిష్టాద్వైత కర్మ, జ్ఞాని, తత్త్వ, ప్రపంచుల కనుష్ఠాన రూపముగా నెదిరిర్పబడవదనియు తెలియును. ఈ సమగ్ర సాధనవలన సాధకుని సమస్త కోర్కెలు ప్రాప్తములై, తమస్తైత (సహజాత్మ) సమసిరించి విష్ణు తత్త్వమును వివిధ స్థైర్యాలతో ననుభూతమొనర్చుకొనును. ఇది ప్రైథ్వీయ, బ్రహ్మదాహ్యకములతో విశిష్టాద్వైతోపాయల నొకటిగా కలపించబడియును.

- 10). అప్పుడు బ్రహ్మలో వ్యత్యాసాత్ ప్రాణోబ్రహ్మో వ్యత్యాసాత్
మనో బ్రహ్మో వ్యత్యాసాత్ ఇక్షావం బ్రహ్మో వ్యత్యాసాత్ శ్లో. ౩-2-5.
వాగ్ బ్రహ్మో ప్రాణోబ్రహ్మో చక్షుర్ బ్రహ్మో
శ్రోత్రం బ్రహ్మో : మనో బ్రహ్మో
హృదయో బ్రహ్మో . ౩) ౬ 127.

విష్ణు చిత్తుని పాదన నప్పుడు విశిష్టాద్వైత కర్మ జ్ఞానాది మోక్షోపాయములతోను ఉపనిషత్ కోశములతోను సవ్యయించి చూడము.

(1) విష్ణు చిత్తుని నిష్ఠ - (కర్మ- అస్తమయ కోశము)

ఇది విష్ణు చిత్తుని నిమగ్న పాదన సోపానములో మొదటి మెట్టు. విశిష్టాద్వైత మోక్షోపాయములలో మొదటిదని కర్మమే అనుష్ఠాన దానిము. ఇది శ్రీయోశీలమగు, అచ్చమయ కోశమునందు కైంకర్యరూపముగ విష్ణుమర్యాదిని నెలకొల్పుట కనువుగ దాపించించబడినది. ఈ కోశము వ్యూర విరాజ్జయితో హేతుకొన్న దగుటచే దీనిలో భావి ప్రకాశము మందముగ నుండును. కన్య, దేవి, కాలు, చేతులు మొదలగు భావేంద్రియ, కర్మేంద్రియముల దర్శన శ్రవణ, గమన-గ్రహణ, వృత్తాది శ్రేయణ మూలమున మాత్రమే యిది వచ్చు వ్యధాపమును గ్రహింపగలదు. ఎటులున్నాదు చక్రపాణికి ధవన దాస్యమును చేపట్టి విష్ణుచిత్తుడవచ్చు మాలికా కరణము, దీర్ఘ జలాహరణము దీపికారూపము మొదలు లిగవచ్చుకైంకర్యము లలసి అచ్చమయ కోశమును విష్ణుని అర్చా మూర్త్యుమధనముతో వింపును. ఈ కైంకర్యనిష్ఠ కరీరమును గూర్చియు, అతాధనమ గూర్చియు, విశిష్టాద్వైతములకు గల భావన నమనరించి యేర్పడినది. వారి దృష్టిలో, జీవునకు కరణ కళింకములతో గూడిన విచిత్ర రేఖా సంపత్తి ఈశ్వరాధారన కొరకు అనుగ్రహింపబడినది." ఈ రేఖాము వలన చేయు నిమిస్త కర్మలు, ఈశ్వరాధారన దానిములు." అట్టి యాధారన వలన కలుగు లిగవడమధనము వలన జేవి వ్యవహాసాపిర్వాపమును పొంది, విష్ణు పాశ్యమును పడయును. ఈ విధముగ విష్ణుచిత్తుని లిగవత్కైంకర్య నిష్ఠ-జ్ఞాన ప్రకాశమున కనువుగాని అలవి అచ్చమయ కోశమును అర్చావతార అనుభూతితో వింపును.

19 ముత్రా నేహ సంపత్తి రక్తరాణు నివేదియమ్!
పూర్వమేన భూత్ ప్రహ్లాన్ వాన్ పాదర వింయుతా-
త. శ్రీ ఈశ్వర ప్రకరణము మా 21.

20. యత్కరోసి యదాత్మనః, యత్కరోసి చరాచియత్
యత్త వివృణోతి కౌన్తేయ, తత్కర్మయన్త మిదర్హణమ్ - భా. 9-27

(2). విష్ణు చిత్తుచి సైత పంపిత్తు - (జ్ఞానము - మనోమయ కోశము)

ఇది విష్ణు చిత్తుచి సారవ సోపానములో రెండవమెట్టు. ఇదియే విశిష్టాద్వైత మోక్షోపాయములలో రెండవదియగు జ్ఞానము. ఇది తర్క వితర్కాత్మకముగు మనోమయ కోశమును విష్ణు తత్వావగాహనతో నింపును. ఈ కోశము విశేషా సమస్త్యయముల వలనను, ప్రాణ మనహరి త్యాజ్యంబులను మూలమే తిత్తమును గుర్తించెడిందు. అందుచే విష్ణుచిత్తుడు దీనిని వేద వేదాంత వాక్యజన్యముగు ద్వైత సంపత్తునకు అలయము జేయును. వేద వేద్యముగు విష్ణు తత్వాను దూరీతో నింపును.

(3) విష్ణుచిత్తుచి అశ్రాంత దోషాగము - (భక్తి సజ్జానములు కోశము)

ఇది విష్ణు చిత్తుచి సారవ సోపానములో మూడవ మెట్టు. విశిష్టాద్వైత మోక్షోపాయములలో మూడవదియగు భక్తికి అనుష్ఠాన రూపము శైలదారవలె అవిచ్ఛిన్నమై దర్శన సమాకారముగు ద్వానమే భక్తి. ఈ భక్తి పూరిత ద్వానము అత్య దర్శనాను మూలము విజ్ఞానమయ కోశమును విష్ణుచి అమూల్య రూపానుదూరీతో నింపుట కనునగు సాధన. ఈ కోశము అప్పుమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ కోశములకు అంతరిస్తేనది జీవాత్మకు స్థానమైవట్టిది. అప్పు, ప్రాణ, మనోమయ కోశములకు నవాకముగు రేహాగ్రియ చిత్త విక్షేపముల కరితనైనది. ఆ కోశములందు ప్రధానములగు రజస్తమము లింక అత్యల్పముగ నుంచును. వాని యుండల్పముగ నుండు సత్యగుణ మింక ప్రధానముగ నుండును. అందువలన నిది అత్య దిర్భవమునకొక నిర్మలముగు అర్థమువలె మెపయుక్తముగును. ఇది ఎర, అవర ప్రాప్తియులకు గడి నీను. దీని నుండి శ్రీరీతి జాచు జీవాత్మకు అవగ్రహకృతి సంపదమేర్పడి, దేహ-ఇంద్రియ-ప్రాణ-చిత్త వృద్ధులతో తాదాత్మ్యబాధన కలుగును. పైకి చూపినచో వెంమాత్మక స్థానము లభించును. ఈ దర్శనము పైన తెలిపిన శైలదారవలె వివిచ్ఛిన్నమై, దర్శన సమాకారమై, భక్తిపూరితముగు ద్వాన పరంపర వలన కలుగును. ఇట్టి ప్రేమ పూరితముగు ద్వానమువలన పరమేశ్వరు దాకర్తితుడై నవాకముగ నిర్మలమైనదియు, వెరావరములకు వెంది స్థావరమైనదియు. యమనియమూది

యోగాల్పావతరములచేత నమిచ్చ ప్రవృత్తి విక్షేపరహితమయి, పరమాత్మ దర్శన యోగ్యమైవట్టిదియు. అగు ఈ విషయముయొక్కమున తిలకపర్వ స్థూల రూపము నా యోగి అంతర్వృత్తివాచిష్కరించును. ఇట్లు విష్ణుచిత్తుచే అకాలిత యోగ మతచే విధానముయొక్కమును విష్ణుచే తుర్జ ఎత్తల దూర పాక్షాత్కారముదొరిగితో నించును.

(4) విష్ణు చిత్తుచే ద్వయమిత్యంతము - (ప్రవృత్తి- ప్రాగమయోగోపము)

ఇది విష్ణుచిత్తుచే సారవే సోపానములతో తుదిమెట్లు. మోక్షోపాయములలో శ్రీమన్నారాయణుడే విక్షేపాదులనుచే బోధించు ప్రవర్తికది అనుష్ఠాన రూపము. తాగదసోత్సాహములను వెలచు సాగమయోగోపమును²¹ శ్రీనారాయణుల దివ్యప్రేమ తత్వానుదూరితో పంపుట కమచగు పాదవి.

ద్వయమిత్యంతము²² లోని శ్రీమన్నారాయణ శక్తియు. (శ్రీ+మనో+నారాయణ) శ్రీదేవితో నిత్య సంక్షిప్తములు యుండు నారాయణుని పలుపును. అతడు కీచుల కర్మములను తొలి, నాని పరిమితముని విశ్రయించి, తానిననురంభింపజేయు నిగ్రహముగ్రహ స్వతంత్రము కలవాడు. అతని యనుగ్రహము అతని నిగ్రహము చేత సంకుచితమై ఏదో ఒక పరిమితమున మృత్యు ప్రకాశించుటలు. శ్రీదేవి మృత్యు అనుగ్రహమే స్వభావముగి గలది. అనుగ్రహమెప్పుడును సంకుచితము కాదు. అమె చేతనుల యావరాదముచే విముఖులైన ఈశ్వరూపమువలించి అతడా యుపరాదములను గగేంపక వారియందు కృపాబువగునట్లు చేయును. మరియు అమె చేతనులు స్వకర్మానుగుణముగ ఈశ్వరుని యందు విముఖులై యుండుట తొలగించి,

21 ప్రాగ్గై ఇహాల వరము (ప్రాగ్ ప్రాయమిత్యేన మిహాసిత కొ ఇహయోగా యోగవల్క్య) ప్రాగ విప- (ప్రాగమే ముఖ్యమైవది పరబ్రహ్మ రావి) ప్రేమతో మహాసంపదము. యోగవల్క్య (ప్రేమయనగానేమి? ప్రాగమే (ప్రేమ) బృత. 4.13.

22 శ్రీమన్నారాయణ పరబ్రాహ్మణ ప్రవర్తి, శ్రీమతే నారాయణాయ నమః - అమెచది ద్వయ మిత్యంతము.

వారికి భగవద్గురుని కలిగించి భగవద్రాశయమున కున్నులులను జేయును. ఇట్లు మఠింప జేయుటనే పురుషకారముందురు. ఏ వేతమునవచ్చుదార్శి కలుగునో వాని మృత్యు కృతార్థుని జేయుట కామె ఈశ్వరునితో నిత్య సంక్లిష్టమై యుండును²³¹ ద్వయ ముల్లామ సంరావము వలన విష్ణుచిత్తుడీ భగవాన్ పితరుల ప్రేమను నిరంతరముగ ప్సరించును. ఆ ముల్లముతని ప్రాణమయ కోశమునకు బాహ్యవృత్తియగు ఉర్వాస నిశ్వాస తరంగముల ద్వారా ఆ కోశమును శ్రీమన్నారాయణవరమప్రేమగుగాను భూతితో వింపి దివ్యకృత మొనర్చును.

ఈ విరముగ ముల్ల, యోగ, సంపత్, నిష్ఠలతో కూడిన విష్ణుచిత్తుని సద్వతోముఖ పారవ అతని సమస్త కోశములను వాని వాని స్వలావములననుసరించి విశిష్టాద్వైత పూర్ణ యోగమునకు పారవ సమగ్రతను వెమకొచ్చుచున్నది.

ముగింపు:-

ఈ యుర్వాయోరంతరమున మఠము విష్ణుచిత్తుని పారినయందలి తత్త్వ, హిత, పురుషార్థములన్నియు సంపూర్ణతను లక్షించుటచే అది విశిష్టాద్వైత పూర్ణయోగ మనదగియున్నదని ఫలిపారించి, ఏమట్లు వాని సమగ్రత వాయో శీర్షికల క్రింద పరిశీలించితిమి.

తత్త్వ విషయమందాయన జగత్ప్రపంచమునకు మూలముగు ప్రకృతి - జీవ- ఈశ్వర తత్త్వత్రయములలో నేనివి వివరించక, శరీర-శరీర ప్రతితంత్రము వలన వాని వరప్రస పంజందములను విశ్లేశించి, చిదచిద్వికృతమై సమగ్రముగు అద్వైత తత్త్వమును రూపొందించును.

హిత (ఉపాయము) విషయమందాయన నేని అన్న, ప్రాణ, మనో, చిత్తన మయ కోశములలో రేనివి ఉపేక్షించక, వాని వాని స్వలావముల కనుకూలములైన ముల్ల, యోగ, సంపత్, నిష్ఠలతో కూడిన సమగ్ర పారవ నవలంబించును.

231. పురుష కారమును గూర్చిన మొదటిముఖ శ్రీ హైదర్ నూర్ కులూలాల శ్రీ మన భూదాసుపై సునూనూ మని వ్యాఖ్యానమవలించి ప్రాయుడమై ఏ. 6.7.8.10- ఇర్బది.

పుడుపార్థ విషయమందాయన మానవని నెమిస్తా నత్త దివ్యకృతమై- విష్ణు సామ్య స్వరూప, రూప, గుణ, పరిపూర్ణతను పొందు లక్ష్యమును స్వీకరించును. ఇది బ్రహ్మారణ్యక చైత్యరీత్యాది ఉపనిషత్తులలోను, గీతయందు, బ్రహ్మ సూత్రములలోను దేహంతమున బ్రహ్మవిదుడు పొందుచు యొందెన అరికతర శ్లోకములై²⁴. బ్రహ్మ సహానుభూతిక²⁵, విష్ణు సారస్యమునకు²⁶ విశిష్టాద్వైత తత్వవికాసం విఫలీకరణ యనవచ్చును.

పరమేశ్వర సంకల్పమునంద యుగయుగములలో రామ, వృక్ష, ఇంటి రక్షణమంది మానవదశకు పరిణమించిన దీవి, పరమేశ్వర సంకల్పితమైన వచన పరిణామ క్రమముచే వాక్యంబుల పూర్వము కన్య శ్రుతిరముగా పరిపూర్ణ మానవతను పొందుననెడి నేటి పూర్ణ యోగ సిద్ధాంతములతో²⁷ ఏ విశిష్టాద్వైత పూర్ణయోగమును తులనాత్మకముగా పరిశీలించుట అపక్తికరముగి పరిశోధనా విషయమగును.

24 i) ఉపన్యస్తవతరం శ్లోకంతరం రూపం కరుతే- ii). ద్వారకాపాదకు భయ విధం బాదరాయణోఽపి- (బృ.ఉ. 4.4.4. శ్రీ. బా. 4.4.1.2)

25 బ్రహ్మ నిరాపృతి పరం సో భూతే ఎర్హన్ కామానీ వాబ్రహ్మగా నిర్బలత- తై. ఉ. 3-1.

26 మమ సారస్య సమాగతా- బృ. 14.2.

27 సీరిలో i). కుంభకోణమువారి ద్విత్వసౌత తారక యోగము. ii). పురుషోర వార పూర్ణ యోగము. iii). Tiel Hard de Chanderyయొక్క క్రైస్తవ పరిణామ సిద్ధాంతము (చరిత్రములు).

రాజ సభకు విష్ణుచిత్తుని ప్రయాణము

ప్రస్తుతాడు అదేమును - మధురలో మెచ్చువైనానాకొక పెదవో పులిని మరచిపోయి మినుకు వెలువ పెదవల్లాన్నెడనను గురించిన పంతు యనుబదిము గలుగగా, శ్రీనివాసుత్తరులో దైవోద్ధార వలన అదే మెచ్చుమును గూర్చి విష్ణుచిత్తునకు అంతకప్పు పంతు యనుబదిము కలిగియు. అంతకొకాడు తన పితృ విధివచునొస పుచ్చునామస్యమి వృష్ణులమున "అయిల గుంటి మిగింది మాత్రమును" వేర్వేల్చెము. అప్పుడాస్యమి డదార గింటిది మరుదోక్షతో పాండ్యరాజ సభా పుత్తాంతము పఠనవాచనార్థి యుల్లవెను (2-88).

"వేడు మహామతి, మధుర వీపు కయంబువ తొప్పి, యందు బాం
డీడు దివాలము పైజయి పంచిన, జీరిడు దుర్బలాంధులన్
బోడిమి మార్చి, మహాహయముం బ్రకటించి హరింపు శుభ్రమున్.
వాడును రోపివాడివాడు, నైష్ఠానా వాడప్పు మెచ్చుచున్"

ఈ యానతిలో మూడు భాగములు గలవు. మార్జ్జిమిస్తియగు విష్ణుచిత్తుడు వీని నెట్లు గ్రహించి. క్రమము లెప్పుకొ నిర్వహించెనో ముందు చూడగలము. ఇరట స్వామి 'మహామతి' అని నింబోధించెట్లు, లెప్పులలో గల మెలకువ గమనార్హము.

విష్ణుచిత్తుని ప్రవేశపట్టిన పర్యమిలోనే అతడు వేద వేదాంతములను పఠింపకనే వాని వలన గలుగు భావమును చక్కగా గ్రహించెనని కవి రెప్పెను. దీని భావము, విష్ణుచిత్తుడు వేద వేదాంతములను గురు ముఖముగా పఠింపకున్నను, వానితో తగు మాత్రపు పరిచయము కలదనియు, అది అతని అంత్రాంతర్యమున సమస్యతము అయ్యెననియు రెప్పెకొంటిమి విష్ణుచిత్తుడిట్లు ఇతరులకాహంసలాని భావము గల వాదయనము (దుర్భిలాస బోధుండు-1-78) అంతర్యామియగు మన్మథునానకిరి తిలయనిరి కాదు. (అంతర్యామిని నీ వెఱుంగనియెడి లేడు-5-57) కనుక మహామతి' యని నింబోధించెను. వాని హనుమంతునినలె విష్ణుచిత్తుడు కూడ చిత్తరులు ప్రబోధించినదే స్వకత్త వెఱుగడు, అతివివి వేరుకొలుపుటకీ ఈ పంబోధన ఉద్దేశించబడినట్లు తోచును.

విష్ణుచిత్తుని వడకు:-

విష్ణుచిత్తునకీ యమభవము ఎరికొల్పిరి. అలడీదివరకడలేని యోగిపుంజులతో ఈ చిత్తుమున విష్ణుము ఏమగును బంధించుట మూలమెఱుగును. (అశ్రాంత యోగాంధూ బద్ధ మిదు ద్విష్ట్యురయదు. 1-77). అది ప్రభావముగా అతని ద్విప్రయత్నము వలన సాధించిన అనుభవము. స్వయంభుము లేక విష్ణు ప్రభావము వలన కలుగు అనుభవము వలలెఱుగదు. మరియు, అర్చావరణమున వెరమేశ్వరుడు స్వపంకల్పితమగు మోనపూరి పీఠి శ్రవణగోచరముగా వెలుకుట నతడెప్పుడు నెఱుగను. ఉప్పుట్లుండి స్వమి గంభీర కంపింపని ఏమనో అతడు వడ వడ వడకెను. ఇది శారీరకమగు చేష్ట ఇందుకు వారణము మానసికమగు భయము. అర్జునునకు విశ్వరూప కంపింపనియు వలన కలిగిన మహా భయమిట్టిదే! నిరక్షరాస్యుడగు మహమ్మదు ప్రవక్తను ఖురానును పల్లెలపునుచి లేవదూతయగు గాబ్రియేల్ అలేకించినపుడతనికి కలిగిన దిట్టి భయమే దైవ కంపనమో వాక్ శ్రవణమో కలిగినపుడత్యంత భయముతో పాటు, నిలలను ఆకర్షణ కలుగునని ఇటీవలి మత, శాస్త్ర వ్యాఖ్యాతలు గుర్తించినవే. (The Holy Myrtenum Tremendum by Rudolph Otto)

విష్ణుచిత్తుని ప్రయోగము:-

విష్ణు చిత్తుని మానసిక భయము వలన శరీర కంపము కలిగి అతడు నిలుచుండ జాలక పోయెను. వడ వడ వడకుచు నతడు స్వమికి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసెను. సాష్టాంగములో పెర్వాంగములు డూమిని తాకుట వలన అతని శరీర కంపముడిగెను. రానితోపాటు మానసిక భయము తగ్గెను. స్వమి కంపింపనిని తాను ఎవనలుగుట 45 దివ్యానుభవముని అతనికి తోచెను. అట్టి మహాద్భావమునకు మనస్సు పార్వముతో సొంగెను. అది శరీరముపైకి వ్యాపించి, ఎమ్మిద్రాక్షులను, పులకలను ముమ్మరింపజేసెను. స్వమి కరుణను గుర్తించి అతని హృదయము లిక్కితో నిండెను. అతడు సాష్టాంగమునుండి లేచెను. ఇది, భక్తి వలన చేపాము వివరముతో ముందును సంగెను. ఆపుడతడు కొంత తెప్పరిల్లి స్వమికి తన భావమును విష్ణుచింతి పాపానీంతెను. ఈ మానసిక శారీరకానుభవ క్రమము సంకటిని రాయల వారిక చెప్పి లేట గీతలో వర్ణితముగా వర్ణించి.

అవి నడ నడ నడనీ పాపీంగ మొంగి,
నమ్మదాతులు, పుంజులు ముమ్మరించ
వివయ వివయ గాఢుడై పిన్నవరుడు
వెచ్చవకు లక్ష్మి పిల్లని పిచ్చించి - (289)

అయిదు నడనూ హర్షము- పుంజులు, లక్ష్మి- వివయ గాఢము ఇల్లాదిగా
పాతల మనోభావములగు శరీరక మ్యామములను, మార్మి దళంతరములతో గుర్తించి
చిచ్చి చిచ్చి మాలలనే ప్రస్తుతము చేయుటలో రాయల సామర్థ్యమును గుర్తించ
వచ్చును. ఈ నేర్పు కవి బ్రహ్మ లిక్కిన కావ్య శిల్పమును తెలిపించును. ఇతడు
"విచ్చించి" అను పదముతో యోచిత్యముతో కూడినది. అది సైక్లప్సి దాస్యలిక్తిని
స్ఫురింపజేయుచు విష్ణు చిత్తుని పాత సామా కుచితముగా ముచ్చది.

విష్ణుచిత్తుని పిచ్చవము -

నడ నడ నడనీ. లక్ష్మి నిండారీ. వివయ వివయ గాఢుడై. విష్ణు
చిత్తుడు మన్మథుడు అదేమునును పింబనే రోజుడు ప్రియార్థిసాయమును పల్లించి
మానడు. అయిన నృలాపమునే మనస్స (మహామతి). అయిన సాధన ప్రధానముగా
మనోమయ భూమిలో జరుగును. ఆ భూమిలో వ్యక్త ప్రియార్థిసాయమును, ఇచ్చును,
తర్క, వితర్కములకు పిచ్చులగాని, సైచ్చులు రంగుడు. శాస్త్రజ్ఞానము, దానినించి,
వాటి తింజనములు, పునర్జన్మ హేతువులనియు, తన పదమ పురుషార్థమునకు
సిద్ధియొకనములనియు పూర్వమతడు చక్కగా సత్యించి పడచినది. ఇచ్చుడు స్వామి
తాను పడచిన వాటినే తిరిగి ఆవరింపుమని చెప్పునేమి? అయిన స్వామికి
చెప్పు సమాధానము ఏదము. దానిలో అయిన నృభావము మఱికోంత విశదపడును.

"స్వామి! నేను శాస్త్రజ్ఞులంత వయమున గ్రుడ్డిని. మీ పూర్వము జరిగినవై
గడ్డపాదలో ప్రస్తా ప్రస్తా చేతులప్పుడు కాదులు గాచిన మోటువాడనే! మీ భవన
దాస్యము దప్పు వితర నివంచనమే నెరుగిని వాడనే! ఇట్టి నన్నా వారుకు పంపుట!
రాజునిలో ఓటమైన ఆ అవయములు మీకు గాకుండునా! (1) మీ ఇల్లు తుడుచులో,

(2), దీర్ఘము తెచ్చుట (3) మీ శృంగార ఎంబంబి మోయుట (4) విలువెట్లు మారలు కట్టుట, (5) అరికారము లభించెననో మీ ద్వజమును మోయుట, (6) నామరము విసరుట (7) గొడుగు వట్టుట, (8) వడి వడిగా దీపమాలికలను వరిగించుట- నాకు తెలిసిన పదులు, 1 వదలెంత? ఇట్టి వాడు వాడములేట? ఏ లీలలు పాఠులీలలు లేరా? స్వామీ! నవ్వు విత: పురావీత శాస్త్రగిందబాత్వండు, నా రామజ్ఞానవన శ్రీయాభరణమెల్లగూహతోద్యుక్తిగవైచా స్వీకరము, వృషధృవన రాను, వ్యాధిగా బంపుతో రూపి భృత్యుల నోటనైన నయశంబులీకలు గాకుండునా! (2.91)

శృవాపమాప్తవమో, అలాపారగమో, శృంగార వ్యంజిత
వసాపంబో, వసమాలికా కరగమో, వాల్మీకీలభ్య ద్వజ
గ్రహణంతో, వ్యజవార వత్త భృతీయో ద్రాగ్ధీకారోపమో
వృషాదీ వాడమువాడు లేని యితడులే ఏ లీలకు వ్యాకరములే?

ఇది విష్ణు చిత్తుని విస్తరము. ఈ విస్తరములో అనేకము పాటలు ప్రత్యక్షము. దీనిని 3వి ప్రత్యాకములగు ఏ రెండు పద్యములలో ప్రవహించేసెను. ఇవి నాల్గు శతాబ్దములనుండి సాహితీ పరమ వాల్మీకిని వాల్మీకీమారునున్నవే!

దీనిని మనము (1) 17-చిత్త పుష్టి, (2) శిలసాహిత్య, (3) రచనా శిల్పము- అను మూడు దృక్కోగములనుండి పరిశీలించి యావందించెదమన్ను.

ఇందలి యంశములన్నియు 3వి విష్ణుచిత్తుని ప్రవేశపెట్టుచు తెలిసిన ద్వయ యోగాది సాధనలో ఉదాహరించిన "విష్ణు" అను చిత్తు పదమువలన వివరణలే. అయిన సిద్ధాంత స్థాపనములోనిదే. పరమపదమున గూడ బాగాపయలకు అప్రాకృతములయిన బహు భక్త రూపములను దరించి భగవత్పరివర్య చేయుటే పరమ పురుషార్థమని వితర్కించి, విష్ణుచిత్తుడు మాలికాకరణ కైంకర్యమును చేపట్టినవి 3వి మొదలనే తెలిసెను. (1.78). ఆ వెంటనే 3వి- అయిన భాగవత కైంకర్యమును విపులముగా వర్ణించెను (1.79-85). ప్రకృత పద్యములందలి పవరములు అతని భగవత్కైంకర్యమును విపులీకరించెను. వీనిని 3వి అంటే ఏకరుపు పెట్టిననో

సాగముండదు. ప్రాణవంతముగాని జాతిరాముగను. పెందర్పము వనునదిని వానిని విష్ణులిక్తుని చేతనే అనేకములో చెప్పించుటవలన వానికొక ఓడమృ. దొరికినట్లు సనుకూరినది.

(2) శీల సోపాన:-

విష్ణు లిక్తుని పరమ పురుషుడై పితర్మమందాయని వాద నైపుణ్యము, అలిథి సానునయమందాయని పంస్కృత భాషా పటిమ, ప్రదర్శించబడినవి. ప్రకృతపు పద్యములందు రెండు గుణములు చిట్కగా పోషించబడినవి మొదటి పద్యముందలి "స్త్రీమీ! నన్ను ఏడు పురాపరిత శాస్త్ర గ్రంథ జాత్యందు ఆ రామక్షాణనన శ్రీయోశర ఖనిత్ర" ఇత్యాది వాక్యవాచములో విష్ణులిక్తుని అనేకము. పంస్కృత వాక్యజీమ తెలియునవి అనుకొంటిమి. రెండవ పద్యముందలి గృహ విమర్శనాది పరిమితి, విదములగు భవిని రావ్యముల చర్చన అయిన మతిమత్తమును. నాక్షాంతులు మదవారిని పదిది వారిని ప్రాణమదంను వాదనైపుణ్య ప్రదర్శించును. ఈ గుణములు మూడవ యాశ్వాసములో. రాక విభావరమున అన్యమతి కండ్లనమునను, స్వమతోహ్యమునను, మతంత న్నన్తమును. ఏదవ యాశ్వాసములో రంగనామను పాఠంలించుటలో (1-44-47) పరాధాత్మమ చేరును.

పదశీర్షము:-

ఈ రెండు పద్యములలోను, కవి రెండు దిన్న రచనా శీల్పములను ప్రదర్శించెను. రెండింటిలోను పంస్కృత పదములే విశేషముగా మున్నును. మొదటి దానిలోని రచనను మార్గవర్తతియని. రెండవదానిలో దేశవర్తతి యని అనవచ్చును.

మొదటి పద్యములో (1) రాదాపు మూడు పాదములు ఇతః పురాపరిత ఆ రామక్షాణనన ఇత్యాది రెండు పద్య విమానములలో నిండి పోయినవి. అందలి పదములు కూడ ముదోదపములు కావు. ముదోదపములు కలవి రావు. (2) భావ ప్రకటన కూడ పంస్కృత భాషామర్యాదను. ఏమోవి చిత్కాణ పరిగిని అనునదియును. చదవెబడవి శాస్త్రగ్రంథములను గూర్చి పుట్టు గ్రుడ్డిని ఆమట ఇందుకురావారణము.

“ఆ రామకృష్ణాశ్రమ” ఇక్కడి నమానముచే “స్వామీ! నీ ఉద్ధాన భూమిని ప్రవ్వడి చెవి కొఱకు వెట్టుకొనిన కరివచ్చెన వెనిముల్ల వలన పాడమిన కాయల నిరూపాముచే నునుపులేవి చేతులను కలవాడను” అమల భావముతోను భావలోను సంతాపణ సంతతికప్పు వర్ణన పర్వతికి సంబంధించి యున్నది ఇది స్వామి గంధీర కంఠధ్వనిని క్రొత్తగా విమలవలన కలిగిన అనేకపు పాంకును. పారవశ్యమును, గంధీరముగా తెలుపుచున్నది. రెండవ పద్య శీర్ష మెందుకు నదిగా భిన్నము- (1) మొదట కలిగిన మానసిక అవేశము, పారవశ్యము ఆరామకృష్ణాశ్రమ నాది వాక్తృ వాచాముగా బహిర్గతమై కొంతవరకు స్వారీవములోనికి వెచ్చినది ఇచ్చెదది దీర్ఘ సమాన రాతి న్యాశయించక చిన్న చిన్న పదములతో కూడిన పదతెగవి కూర్పుతో వ్యక్తము కాకోచ్ఛును. ఈ భావ పరివర్తనమును - స్వహానమ్మార్థవహి మొదలగు ఏడు చిన్న యంపులతో కూడిన పద్యపాదములలో గుర్తించగలము. ఈ యంపులోక్కొక్కటి - రెండు మూడు పదములతో మాత్రమే కూర్పబడి మొదటి పద్యములో నూచించబడిన భివన దాప్యమును హృదయంగమముగా వివరించుచు. (2) అగుటకిని సంస్కృత పదములే గాని, వాని వెలుగుబడి తీరు తెలుగునాటి సంభాషణ రీతికి సంబంధించినది. ఇట్టి సంభాషణలు కర్త, కర్మ, క్రియా క్రియములతో కూడిన సంపూర్ణ వాక్యములుగా నుండవు. స్వహానమ్మార్థవహి- “అని మొదటిది. స్వహారీ వాదము! నాకు” అనుటతో అంతమగు మూడున్నర పాదములు- విష్ణుచిత్తుడు చేయుపనుల జాచితాయేగాని వాక్యము కాదు. స్వహారీ! అనువది ఆశ్చర్యార్థకమే కాని, స్వహారీ! వాదము నాకెందుకయ్యె! అనుటవలె పూర్తి వాక్యము కాదు ఇది తెలుగు భాష లెప్పరనము, భాషాడు వడుపుతో మెచ్చది. దీనిని రాయలు ఆముక్తమందలి సంభాషణంబైటిలోను ప్రరర్థించుచు. “విష్ణువులు గొలువ వెలుగవే బాసాడి, దేశభావలందు తెలుగు లెప్పు” యని తెలుగు రాయలు గ్రంథావతారికలో కన్పడ రాయలకు నూచించినదీ మర్యమనీ!

అంద్ర విష్ణువు మొదట కృష్ణరాయల సంస్కృతరచనా కౌశలమును ప్రశంసించును. ఏమ్మట తెలుగు నుండి కారపు రీతిని జ్ఞుడించును. సంస్కృత రచనలో

దేవులవలన నావనినందుకొనెన నీకు తెలుగుపాఠ్యమా? అనుచు ఈ దేశము తెలుగు నేను తెలుగు వల్లదుడను, తెలుగా! తీయవలె కలకండ. సామంత రాజులతో వారి వారి భాషలలో భాషాదేశ వీ విధి యెఱుగదా! ఇప్పుడా తెలుగు భాషలో మాకు ప్రయత్నముగా కావ్యమును కూర్చున్నాము" అనిన తెలుగు రాయల ఆవతి కన్నడ రాయలకొక పాఠమునది.

అప్పుడు మంతలేని పరిశీలించినచో రాయలు తన పూర్వాభ్యాసము ననుసరించి దాదాపు సగము శ్లోకమును పుర యుక్తాది వర్ణనములతోను, సంస్కృత పదములతోను నిండుటయు, మిగిలిన పదము వందలి కథా శరీరమును భాషాదు కండ తెలుగుతో నింపుట తెలియును. అప్పుడు శ్రీరంగయమును భాండారమున కార్పి విప్పిన అవతియే దీక్షముగా భావించవచ్చును.

విష్ణు చిత్తుని పాండితి:-

విష్ణుచిత్తుడు తాను శాస్త్రజ్ఞులందరినీ విషయమున దౌర్బాగ్య అర్హులనినెంతి చెప్పుకొనెనను, ఈ వర్ణములందు గొప్పించు వాక్యలేమయు అతిరుచునను నయిందేది సంస్కృత వాక్యములు అయిన పాండితిని తెలుపునని ఇంతకు పూర్వము గమనించెదమి ఈ శైలిలో వాక్యలేమ అయినను యోగాభ్యాసము వలన లభించిన యొక పీఠిణునిను గావచ్చును.

ప్రముఖ ప్రాశంసలు:-

కవి- విష్ణు చిత్తి ముప్పవారుల సంభాషణాను క్షణముగను, వడి వడిగను వడిపెను. మధ్యలో దానికి మనమంతరాయము కల్పించెదమి.

ఇరుగో విష్ణు చిత్తుని దీర్ఘపద్యమునను సుప్పవారు సమాధానము,- అనిన తద్యక్తి కథమెచ్చి యుచుండు ములకపగవోచ్చి, శ్రీదేవి మేము చూచి వారితనచే నేగిలిపించు, నారు మహామ ముచిరికను" మని ప్రతిపది బోచ్చి లలికి,

నీ యుచ్చయో? ముప్పక పో

వోయి ముచ్చివల! నిప్పు- వాప్తించును భూ

నాయకు వళి: నిందులై

యే యుద్ధము వంపదవం నేమృతాడన్. (2-902-93)

రాజ నిధిలో తానడిచినచో స్వామికి అయిదుపులు కా? యుని పండ్లపొరుగు విష్ణుచిత్తుని రిక్తిని ముప్పునారు పూర్వమును మెచ్చెను. కాని రాని నాయన బహిష్కరము కాసియులేదు. విష్ణుచిత్తుడెంత భిక్షుడయినను. పూర్వనానా లయము వలన ఆయువలో స్వ- ఇచ్చ మిగిలియున్నదని స్వామికి తెలియును. అది అతనిని భగవంతుని నుండి వేరు పరుచును. అతని కైంకర్య దీక్షకు ప్రతిబంధముగా మందును. దానిని నతడు పూర్తిగా వర్జింపబడి తన పరమ పూరుషార్థమగు భగవత్ప్రసంగం పిద్దిన పొందలేదు. భగవద్గీతా మంత్రములను విశ్వసించుటకు తగిన ఉపదేశము కాలేదు. ఈ యుద్ధము తొలగించి అతని కట్టి యోగ్యతను ప్రసాదించుటకీ మిష్టహారతనిని స్వ- ఇచ్చకు వ్యతిరేకమగు కార్యములలో నియోగించుట. అందుచే తన మెప్పును లయటకు కనవరతక- "నీ యుచ్చయి? మిచ్చకపోవోయి!" అని అచరించును. పిల్లల అమాయకతను పెద్దలు మెచ్చినా. మెండరింపక తప్పుపట్లు! ఈ మెండరింపులో తెలుగు బాసాడు రీతిని రాయలు ఎంతో మనోజ్ఞముగా ప్రదర్శించును. నీ యుష్టమే! నోరు మూసుకుపో! పరిలో నిన్ను ఒప్పుస్తాను! రీతికి ఇట్లము వద్దు. అవతల నేనున్నాను! ఇంతకప్పు తెలుగు బాసాడు పడుపు ఏమున్నది?

ముష్టనాయకు- ములకనెమ్మ:-

విష్ణుచిత్తునికు ప్రభుత్వ మున్ననారు ప్రభువుల మెప్పు దుర్లభ్యాము. వారు మెచ్చినప్పుడు ఆగ్రహించినట్లుండురు. అవినిరమునుబట్టి నటించురు. అది వారి రమత్కారము. దేవేరిలో మెచ్చుతాటి ద్వగుగీర్వరమగును. ఆ వెమయమున రాసుల నాథులపంపవలసి వచ్చెనా? ఇక చెప్పెడి దేమి? వారి రమత్కారమునకు ప్రాభవము లోడగును. ఈ మర్కము రాయలకప్పు నెక్కవ మతిరంగి తెలియును! శ్రీదేవిలోనున్న మెచ్చనారులో మనకు అంత పురముననున్న రాయలు కవిపించును. విష్ణు చిత్తునిచరించెడి స్వామిలో మనము ఎదుటి వానివొక యాల అడిచి వివేచించు రాయలను జూచుము.

విష్ణు చిత్తుచి దిక్కికి మెచ్చివె స్వమి. తన యెదుటనున్న అతనితో కాక, ప్రక్కనున్న శ్రీదేవితో వాకమాటయవేసట ఎట్లవెను? అమె మొగము జూచియునెను. మొగము జూచుటలో ఏమేమిమి? అమె పంక జూచియునెను- లేక అమెతో ననెను అవిన చాచడా? చాచరు. అమె మొగము జూచి యనినవియు అవకలిను. అట్లమటలో రెండు ప్రయోజనములున్నవి. (1) స్వమె యామె నైపు మొగము త్రిప్పి యెను మాటలు ఇతరులకు వినిపించకుండ వనగలుగును. (2) తన మాటలచే నలరిన అమె ముతోల్లానమును బాడగలుగును. అది ఆయనకు ప్రేయము. అయినచో అమె మొగము జూచి చెప్పెనని ముగించరాదా? ముగించరాదు. స్వమె ఒక క్రొత్తమాట నాడబోవుచున్నాడు. ఆ పంతులముతో అయిన మొగమున మొలకవగిన్న మొలచివది. అయిన మొలకవగిన్న జూచి నిత్యావసాయిని యగు శ్రీదేవి ముఖముల్లసిల్లును. అమె ముతోల్లానము ఆయనలో ప్రతిబింబించును.

అది మొలకవగనీ పిలకాపరిమె? ఏం కావలెననగా ఆయన హర్షము విష్ణు చిత్తునకు తెలియరాదు. తావతని మంచరించ వెలసి యున్నది అయినచో మొలక వగవుతో అమె మొగము జూచి యిట్లనెను, అది పంక్తిపించరాదా? అట్లు కాదు! "ప్రాథవంబొప్పుటలికి" యవతలనినచే! పిల? ఆయన మాటలు రావరిపితో గూడినవి. ప్రేమిపు యొక్క ప్రాగల్భ్యమును దెలుపునది. ఆదువారియెదుట మెగవారి బింకమును జూపునది. అర్హవర్త పిదుత్వమును తెలియించునది. ఆ ప్రాథవమా యాదువారికి వెగటు కలిగించునది కాదు. చూడముచ్చటగునది. ఈ పిదుత్వమును ముచ్చటను, రాయలు ప్రాథవంబొప్పు. ఒప్పు. అమె పదములచే మోచించును. ఇరట ఒప్పుట- రెండు పదములైనది. ఒకటి నాటకమున ప్రాథవారి ఒక రావమును ఒప్పించు పదము, రెండవది- ఆ ప్రాథవము చూడ ముచ్చటగా నుండుట. "వారికివితే నీ గలిపించు, నాదుమహిమ ముపిర కనుము" అను మాటనే ప్రాథవము పితాక స్థాయికి చేర్చును. ఇది రాయల కొర్య శిల్పము. దీనినే అంద్ర వెష్టాప్త-

భావత్వవి వ్యంగ్య సేవధిగాగః ||

స్థితివి వత్సానమా ప్రేమవంతు" - (1-13)

అని ప్రశంసించును.

బాపాడు తెలుగు లెప్ప దేవము:-

ఇక ఇందరి పది శిల్పమును చూడము. ఇది యొక చిన్న తేట గీతి. ఇందరి పదములు చిన్ని చిన్నివి. మాటాడు దీనికి పంపించిందనివి. ఈ బాపాడు పదములలోనే కవి ప్రాత్రల మనోభావములను వెల్లడించును, మాట వరచును. ముఖవిక్షణములను ప్రదర్శించును. చిన్ని పచ్చివేశమునాక వాలికపలి నడుపును. ఈ నేర్పునే అంధ్ర విష్ణువు విల్లనపులు గొలువ నరుగనే బాపాడి. రేళ హులందు తెలుగు లెప్ప - అని కీర్తించెనది.

అమృతముని స్వామి మరీ మూడు మారులు చిలువగవుతో మాటాడుట వినిపించును, సైత నగవుతో నొక విశేషము గర్భితమై యుండును. ఆ వివరములను ముందు ముందు చూడగలము. అది అటుంచి ఇచట మనము స్వామిని విశ్వస్థితి పూర్వరీతిగా - అనెడి నైష్ఠపుల మనోహరముగు మోహమి గుర్తించెదగును.

విష్ణు చిత్తుని అలుకు:-

ప్రకృతమునకు పిత్రము -

-అనిన మారుపంక పరిశీ పయ్యకు వారియ్య కొనియి బోవ-.

ఇచట రాయలు విష్ణుచిత్తుని మనస్థితిని రెండు తీరులుగా వర్ణించెను. (1) విష్ణు చిత్తుడు మారుపంక దయపడెను. (2) అందునే స్వామి యుక్తు పమ్మగించెను. ఆపల వేమన్నాడన్ అని అతయము పరిశీలనను అయిన అనుమానము తెగలేదు. ఇది ఆయన స్వతంత్ర బుద్ధిని తెలుపును. 7వ అశ్వాసములో విష్ణు చిత్తుడు తన ఏకైక ప్రിയ పుత్రకయగు గోరా కన్యమే రంగవారి పరునకు పెద్ద సమర్థుగా బుద్ధితో నెనావారితంత్రమున దారవోయు చరమ పుట్టము పరకు అతని స్వతంత్ర బుద్ధిని రాయలు ప్రదర్శించుచునే యుండును.

విష్ణు చిత్తుని "అలుకు"ను కూడ రెండు దశలలో గమనించెదగుము. (1) మొదట ఆయన విశ్వవిద్యా తులసి రామమును స్వామి యుక్తున చేర్చబోయినపుడు అరివరకు తాను వివచి స్వామి కంఠరస్వి అకస్మికముగ శ్రవణాపాతమగుట వలన

కలిగిన యులుకు. ఆ కంఠమున గంభీరమైన గీటువలె- (ఉదారమధురోక్తి) ఈ అద్భుతమైన ముఖము వలన కలిగిన వడ వడ మెగులులు ఇంతకు పూర్వము చూచితిమి. అయినను ఆ పలుకులలోని మాధుర్యము- "మహామణి" అను పద్యము- అయినను కొంత పనుపు కల్పించెను. ఆ పనుపు అధారమున అయిన తన అశక్తతను విస్తరించుకొనగలిగెను. కాని అనుమంతయగు స్త్రీ- "మిచ్చక పోవోయి" అని అదలించెను. సుఖమును స్త్రీ "మిచ్చక పోవోయి" అని అడ్డవించెను కావునను స్త్రీ ఇందుకు ఏ అర్థము వలననే శాసించెను. రక్షకుడగు స్త్రీ "అవల నేమిచ్చా"ని అభయమిచ్చెను. కాని - "మహామణి! పాండ్యరాజు పల్లెలోని దుర్మదాంతుల పాగడలంపుము. పల్లెపల్లె రాగాను పల్లెపల్లెగా నొనరింపుము." అని పల్లె పల్లె పూర్వమును అనునయ మిచ్చెను లేదు ఇచ్చెను "మిచ్చక పోవోయి". అను నదలించు మూలమే ద్యనించుచున్నది. అందుచే పల్లె పల్లె తన యుద్ధిప్రాయమును వెల్లెవకు విస్తరించు చున్న పోయినది. ఇక మిగిలినది మారువలుక నలుకుటచే నియ్యకొన వలసి వచ్చుట మూలమే మొదటి యులుకు కొంత చెప్పెనుతో కూడినది, రెండవది మారు పలుకవలసియున్నది.

విస్తరించుట: ఈ అయినను పద్యములలో రాయలొక చిట్ట నాటకమును ప్రదర్శించును. (1) మొదట మనకాయన విస్తరించును గర్భముడి మనక పిల్లలలో పాత్రుగా స్త్రీ ఉదార మధురోక్తిని వినిపించెయును. (2) తరువాత వడ వడ వడకును సాక్షింగమింగి పమ్మరాగపులు పులకులు ముమ్మరించగా వివరించినమిత గాతుడగు విష్ణు చిత్తని చూపును. (3) ఆ పిమ్మట పేరుకొనిన అతని నిరర్థకమును విస్తరించును వినిపించును. (4) ఆ తరువాత స్త్రీ అంతరంగమున మెచ్చు, శ్రీదేవిని అనిది అయిన మొరకవచ్చు. 'అదియో చూడు నా మహిమ'మను (ప్రాగల్భమును ప్రదర్శించును. (5) తరువాత 'పోవోయి' అని శాసించు స్త్రీ ప్రతివమును చూపును (6) అవల నేమిచ్చానను అభయమిచ్చెను, అనుమానము తొలగక, తొలగకున్నను మారువలుక నలుకే ఈయకొను విష్ణుచిత్తని చూపును. ఇట్టి చిట్ట పల్లెనేములను నొనరించ రహితముగ కల్పించెనుతో రాయల "కన్య నాటకాలంకార మర్చితము" (విహసితబాలాన శబదము) సాక్షిమొనరుచున్నది.

విష్ణుచిత్తుని భక్తి స్వరూపము

ఇటు మనము విష్ణు చిత్తుని భక్తి సాధనను గూర్చిన ౬౩ పాదములు గుర్తించెదము. అది అతని కడలోని ఆనాహ్వానము మధ్యమం వ్యయము చేసేవలననే తోడ్పడును.

ఆముక్తమున రాయలు వివిధ భక్తుల చరిత్రలను చీత్రించెను కాని అందఱనో మూలలో సోత పోయలేదు. వారి వారి వ్యక్తిత్వములను భక్తి నైశ్ఠ్యములను, అందరి వేరు వేరు దశలను విలక్షణముగా ప్రదర్శించుటలో ఏమెఱలేదు. అందుందున్ అను మొదటి పద్యమువనే భవి విష్ణు చిత్తుని పాదపము య. యోగ, సంపత్, నిష్ఠలతో కూడిన బహుముఖ సాధనగా ప్రదర్శించును. ఈ బావ యోగాదులు సాధకుని స్వ ప్రయత్నమున నాచారమునవి నానతో కూడిన పాదప మేదస్సుకు సంబంధించినది. "దీని మూడు వృక్క, కొంత గింను ఇంతరాయంబు నొందినఁ బువర్ణవంబు, దొందించి మఱి ముక్తి కిచ్చునట్లగుట నింకకంటి మఱి పాయునామోదవంబున నయ్యుభక్తకాండు గాండివి కువర్ణించిన జగదాగర ధర్మంబ నిరపాయ దర్శంబు" (3-89) అని విష్ణు చిత్తుడు మనసా పలుకును. ఈ మర్మ మితరులకు తెప్పాను. కాని అయిన స్వభావము స్వప్రయత్నమునై నాచారమనది.

ఆయన "ప్రకృతి సంబంధము" స్ఫూరితమము. లోనాచార పరాయణుల ఆయన సాధనలకు అవరోధములగును. అధికార్యము, విరక్త మొదలగు అపాంకార స్పర్శయే లేని మారదాపిరి పరి (6-౮౪౨) ఈయన మొదటి మండియు పరమ ప్రాప్తమృదు గాదు. రాయలు తన శ్రుతిమును విష్ణు చిత్తుని నైష్ఠ భక్తిలో వారంధించి గోరా, మారదాపరుల అత్యర్థగా యోగములతో ముగించుట గమనీయము.

విష్ణు చిత్తుని సాధనలో మొదటి దశ

విష్ణు చిత్తుడు మొదట బహుశాస్త్ర పఠనేర్చు కలవాడు. కాని లగణేచ్ఛర రహస్యమును గూర్చిన అచార్యోపదేశము వలన అందొక అజ్ఞానవివర్ధన కలిగిను. అంతకు బూర్వమతడు హేతువాద గాగదారి బహుశాస్త్ర పఠనమునందు

మతాచారము గలవాడు. బాగ్దాద్‌పేక్షర తత్త్వము తెలిపి, అఖండ నిర్వచిని గాంచి, మిథీంచు యోగికి శాస్త్రములు బహుక్షేత్రములనియు, అవి భ్రేగుణ్య విషయముల గుటచే రాజరంజన, వారి భంజనములు చేయును. పునర్జననములకు విముచని వారికి మూత్రమే తగుననియు, సముత్పన్న విజ్ఞాని తుదకు వానిని ఏడువవలసనియు శాంతి, దాంతి పరతంత్రతతో పరమైకాంగియగు తనకవి నిరుపయోగములనియు వెఱిగి ఆ యూరి మచ్చవారుకు మాలికా కైంకర్యము చేయును. (178) అతిథి బాగవతార్చనతోను (179-84) ఇవి, యోగ, సంవిత్, నిష్ఠాతోకూడిన ఎమ్మగ్గ సాధన వనలంబించెను. ఇట్టి ఆకస్మికానురూతి, పరిపరమ, [Liberation], ఆధ్యాత్మిక సాధన సాహసములో మొదటి మెట్టు. విజమునశీయమలవము ఏకైకైతన్యము. మానవ చేతనలోనికి వచ్చుటలో ప్రథమ విప్లవేశము. [Liberation] ఇది యొక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క కారణము వలన కలిగిపట్లనించును. కాని ఆ కారణము నిమిత్త మూత్రమే విజమగు కారణము పరమేశ్వర ప్రసాదమే. ఆయన ఏలుచే విష్ణుచిత్తవశీ ప్రసాదము, ఏలుపు ఆతాద్య కృపయను వ్యాధమున కలిగెను. (178) ఇది విష్ణుచిత్తని సాధనలో మొదటి దశ.

దైవదత్త దశ: ఇక ఆయన సాధనలో రెండవదశను చూతము. ఆయన చేపట్టిన ఎమ్మగ్గ సాధన వలన ఆయన అంతశ్చేతనలో కొన్ని అశీంద్రియ శక్తులు మేల్కొని పరిణతము కావచ్చెను. వాని వలననే ఆయన ముచ్చవారు అదేశము విసగటగను. కాని ఆ యాదేశము దానిమ్ముకొనిన శాంతి, దాంతి పరతంత్రతకు, పరమైకాంగిక సాధనకు వ్యతిరేకము. ఇతడు వివర్ణించిన శాస్త్రములనే చేపట్టుచుని, అతడొల్లని రాజసిద్ధికి నడుపు మని స్వమి యాశ్చర్యించెను. భవ దాస్యము నెమ్మకొనిన అతనికి సేవాచార మును విధించెను. శాస్త్రగ్రంథముల పరిచయ స్వమి పుచ్చవారిచే మాలిక్తు కారము గడుపు నతనిని రాజసేవాచారమున ఒప్పించువని, ఇందుకే యుక్తము వలదని శాపించెను.

ఇది విష్ణు చిత్తుని పాఠశాల రెండవరక జు యోగాయంతో కూడిన మొదటి రక కేవలము స్వప్రయత్నముపై నారాకపడివది. దైవారక విద్యాపాఠశాలముగు రెండవరకలోని అతని పాఠశాల దైవమే నిర్వహించుచున్నది. అర్హతగల పాఠకుల పునరుత్థేవనములో నిరియుక మహావీరు రక. పాఠకుడుండవే కాని నిజమున కతడుండడు. ఉండునది భగవంతుడే. పాఠకుడని ఉపకరణము మాత్రమే. దానిని తన ఇచ్చ వచ్చినట్లు త్రిప్పుచు తాత్పర్య ప్రజ్ఞయే. ఇది పాఠకులకు పామ పామ క్రమ క్రమముగా వికర మగుచుండును. తాత్పర్య పాఠకునిపాఠ్యముగు కార్యములను విధించును. దానిని తానే నిర్వహించును. ఈ యనుభవ వరంబుననే "మర్చిత్తస్వర్గ దుర్గాణి మత్ప్రపాదాత్త శిష్యసి" (గీత-18-58) అను నిత్యము పాఠకునిలో ప్రసక్తితమగును. అది యతని క్రమముగా "సర్వద్యానిర్మలత్వ్యా మామేకం కరణం నర" (గీత-18-66) అను వరము ఎంతయు వైభవ త్రిప్పి నరమ ప్రవచ్చుచి చేయును.

విష్ణుచిత్తునికి ముచ్చానరు కలిపించిన అపార్య కార్యములవంటివి ప్రపంచ వ్యాప్తి త్రియోగుల (Africa) పరిశ్రమలో వేరేములు కంఠ. వానిలో ఒకటి రెండటి నిజమి పరిశీలించుట అవశ్య కరము.

(1) క్రీ.పూ. 1480లో గొల్డెంకాపరియును మోసెస్ అను భగవంతుడు 'సెనాయి' పర్వతముపై (Mount Sinai) మందుచున్నానాక పాదమండి ఎదురుకొని 'ఇశ్రాయీల్' దేశస్థులను, తాతప్ప ప్రతులను 'ఫారో' (Pharaoh) వద్ద బానిస తనమునుండి విడిపించుమని అభ్యపించెను. అందుకతడు ఏలొందుడై - "ఫారో" ఎదుటికి వచ్చి 'ఇశ్రాయీల్' పుత్రులను విడిపించుటకు నేనే మూలమనాడను?"

[Who am I that I should go to pharaoh and bring the sons of Israel out of Egypt Exodus] (2) 'జెరిమియా' అను ప్రవక్తకు (Prophet Jeremiah) మొదటి పాద అంతర్దర్శనము కలిగివుండదు- 1. ప్రభుగ దేహ వాడూ ఎట్లు మట్లడమివో కూడ తెలియని బాలుడను నేను- అని విన్నవించెను. (Ah! Lord God! Behold I do not know how to speak for I am only a youth) Jeremiah-1-6 అయినను 'మోసెస్' "జెరిమియాలు" తమకు విధించబడిన అపార్యకార్యములను తాత్పర్యవంతే నిర్వహించుచున్నారు.

దైవాదేశము - విష్ణుచిత్తుని వ్యతిరేకత

యోగి సాధనము రెండవ దశలో ఈశ్వరుడే చేపట్టుననుకొంటామి. దీనిని మరి కొంత పరిశీలించుము. ఆధ్యాత్మికయోగి తన ప్రజ్ఞాకేంద్రమును ప్రకృతి సంబంధముగ కర్మోద్రేయ భావోద్రేయ వ్యూహం పంజావముగ అహం (నేను- FALSE EGOT) నుండి దివ్య సంబంధముగ ఆత్మకు మార్చును. అహము పరిమిత శక్తి కలది. అనిత్యమైనది. స్వేయ ప్రయోజన నిర్వాహకములగు పుష్పాలలో సాధకుని చర్యను రూపొందించును. ఆత్మ ఆతనిని పూర్వ స్వరూపకు భిన్నముగ క్రొత్త మార్గములలో నోదించును. సాధకుని ఆత్మకీ ప్రభోరము పరిమాత్మనుండి కలుగును. యోగి సాధనను ఈశ్వరుడే చేపట్టుననుట కర్థమిదియే!

దీని వలన యోగి నమస్కరించుచున్న నొక్కసారిగా పరిష్కారము కావు. ఆతని దేహ ప్రాణ, మనో వ్యాపారములు ప్రాకృతికముగ 'అహమ్' (NATURAL EGOT) ప్రభుత్వమునకు చిరకాలమునుండి అలపడియుండును. అది యోగాభ్యాసము వలన పరిశుద్ధములై విష్ణుతములై, దివ్యీకృతములై ఆత్మకేంద్రమునకు లొంగుటకు చిరకాలము వెట్టును.

ఆధ్యాత్మ జీవనారంభమున యోగి తన పూర్వ చర్యను మార్చుకొని ఒక మాత్రన జీవన విధానము ననుసరించును. విష్ణుచిత్తుడు కాస్త్ర పరవేల్చును పెనర్పించి, జపయోగ, పంచాక్షరము చేపట్టుట ఇందుకురాపారణము. సాధకుడు తా జేపట్టిన మోతన విధానమే ఆత్మకర్తమనుచి తు.చ. తప్పకుండ అనరించవలసినదని గాఢముగా నిశ్చయించి సర్పించును. కాని ఈశ్వరుడెట్లు ఎడిపిన, నట్లు నడువ వలసిన వాదనని గుర్తించెడు. తాను తావతని క్రొత్త సాధన ఆతని రోహింద్రేయ మనోభూమికంకోక క్రొత్త యుగవాటుగా నేర్పడి ఆతని ప్రవృత్తి యందు వాలుకొనును. ఇంతలో ఆతని నూతనాభివేషమునకోక పారాస్పిరోదమేర్పడును. అతడు ప్రయాణించు దిశకు సరిగా వ్యతిరేకముగ దిక్కునకు మళ్ళుచుచి ఈశ్వరుడు ఆదేశించును దాని ప్రయోజనము సాధకుని ప్రజ్ఞాకమగతము కాదు. ఇందువలన వతడు దీని మనోవేదనలో తపించును.

ఈ తాప మతని తీసి నావరించి ఉల్లిపాతలపరి మిగిలియున్న సాత్వికాహంకారమును, సంకమును తొలగించును. అది తొలగిన పిమ్మట వతడు సైవ చెప్పినట్లు భగవంతుని చేతిలోని యువకరణముగా ప్రవర్తించవేర్కును. అతని అంతశ్శేతనలో నిలచియున్న భగవత్ప్రాతికూల్యవాసవలు తొలగి కేవలమానుకూల్య మేర్పడును. భగవంతుని రక్షకత్వమునందనంతరం విశ్వాసము కలుగును. నిర్వ నిమర్మగా తాపమును పూర్ణముగా వ్యాఖ్యించి కలుగును. ఈ పరిపరైన కాలమున పాతకుని అంతరంగమున స్వయం భగవత్సంకల్పములకు మార్గములు కలుగును. విష్ణునిత్తుని తీపితమున నిట్టి తొలి మర్దన అనారోగ్యదేశమువకు వెంటనే కలిగిను. అప్పుడతడు తన కలిమాన ప్రాథమ్యుల శాస్త్ర భానేచ్ఛను విడువవలసి వచ్చెను. కాని పూర్వనానాటలమును ఇయించుట కతనికి దీర్ఘముగ అంతరంగ వితిర్క మవవరమయ్యెను. మరీ మర్దన మున్నవారతనిని దావపదికు పొమ్మని ఆదేశించినపుడు కలిగెను. అప్పుటికి కొంతకాలమునుండి అతడు భగవత్ప్రేరికర్యపాదన చేయుచుందులవలన స్వయాభిమతి ఇయి కొంత పప్పుగిల్లిను. అందుచే కొద్ది సరి మిగువతోనే అతడు భగవదచ్చిమ లొంగెను. కాని ఆ లొంగుటాటు దియము వలన కలిగెను. అది తాత్కాలికము. అది దీర్ఘముగా లొంగుటకు కొంత కాలము పట్టును. దానిని మనమేదన యాశ్చర్యమున దంగినాడుదాముక్త మూల్యదను తన దివ్య తుర్కాంతమున కలుపుకొనినపుడు చూడగలము. అప్పుటి సరిమిగువకు కారణము అయినటు ముమారక యందుగల ప్రేమ. ఇది మొదటి రెండు మర్దనలకప్పు దీప్రపైవది. దానితో వతని వాత్సవంతుకొని యున్న పుత్రేయగా దూపమగు మమకారపు తుది పాత తొలగి అయిన నిర్వ నిమర్మగాయోగము సంపూర్ణమగును.

మొత్తమారు ఆదేశమిట్లు కలిగెను?

మనయుక అసక్తి కరమగు విషయమును వరిశీరించి ఈ మట్టమును ముగింతము. పాండ్యరాజ వరను గూర్చి విష్ణునిత్తుడు స్వమి వంపచే తొలిపారిగా వినినా? ఇయినచో ఆ యాదేశమాయన ప్రజ్ఞయందే కోమయన వమదూతమాయెను?

అమృత కథనమువనవరించి చూచినచో సతాప్యరాంతమును స్వమి వలచే విష్ణునిత్తుడు వినినట్లు కనుపించును. కాని పూర్వోత్తర కథనమును బట్టి ఆ పరి

రాజా నాళ్లుగా అడుగుచున్నట్లు తెలియును. అదేమునకు బూర్వము మత్స్యర్షకాదు కొలువుదీర్చి బహుమతములందు కోపిడులగు వారిని వారి వారి శాస్త్రములలో ఏ వేల్పు మోక్ష మెలయునునో చూచి విశ్వయింపబడిన కోరును. వారిలో నొకడు హరుడని. నొకడు వారియని పలురీతులుగా వారించెనాగిరి. (284-86) ఇట్లు నిత్యము వాదగుటచే ప్రతివారి ముందుగా రాజాకు విధిపై చేయకయే సభలోనికి విష్ణుచిత్తుడనెనని (3-3) ముందు వివరము. వారము అడుగుచున్న మధురకు పలులుత్తరే బరిప్రేక్షణమేమిచ్చిరి. మధుర రాజరాని. ఆ సభ రాజ సభ. రానిని నిమోదేతురచినవాడు రాజ అందుపాల్గొను కోపిడులు బహునిమయములకు తెందిన వారు. సభ రాజానాళ్లుగా పొగుచున్నది. ఏమియునువచ్చు రాజరానిలో రాజేర్పరచిన సభలో కొంతకాలమునుండి అరుగు రథనిమ గూర్చిన వార్త పలులుత్తరుకు వ్యాసించుకుండురా? హేమాలయ పరీతాలయ మార్గమున విష్ణుచిత్తునింటికి వచ్చిపోయిడు నైష్ఠాళి వలనైన (1-79) అరడు ఏనియుండరా? మూలగ్రంథముగు దివ్యసూరి పరితమున సభా వృత్తాంతమున రాజ రేఖుండుల వారించెనని యుచ్చిరి. ఏ విధముగ జాచినను స్వామి ముఖమున విమెటకు ముందే ఇది విష్ణు చిత్తుని నివనిపడి యుండునని తోచును. అట్లు ఏనివచ్చుడు సభావార పరితమును గూర్చి యుతని యంతరాంతరములలో కలవరమేర్పడుట నవలము. వారమున అన్యమతస్సులు గలిచి రాజారదణమును పొందిననో నైష్ఠన నిమోదేతులము? అన్యమత పక్షపాతియగు రాజారలన ఆ కాలమున తక్కిన మతస్సులకు వారి వృత్తులకు, అలయమునకు, కలుగు కడగండ్లు మూడవయాశ్వాసమున చూడగలము. (3-42-47) విష్ణుచిత్తుని కాలమట్టిరి. అతడు నైష్ఠమునందు మిక్కిలి యుదినేతము కంపాడు. అందుచేతనే ద్రావిడ నైష్ఠన పాంధ్రదాయకు లతనిని విష్ణువాచానముగు గిరుదాంశ ఎంధూతుడన పట్టించిరి. శ్రీర్థిక నైష్ఠన బృందములకతడు సభరాష్ట్ర రానము చేయుట, భగవద్వైంకర్యవిమర్శనగల ఇదివరకే చూచితిమి. ఇట్లు, విష్ణు కైంకర్యమందు, నైష్ఠన సమాజ శ్రేయస్సునందు సరమాభినివేతముగల విష్ణుచిత్తునకు రాజసభా పర్యవహానమును గూర్చి కలవరమేర్పడుట నవలము.

ఇది అటుంది. రాజ విదతు పాశును స్వామి అదేశమిప్పుడు కలిగిందో విచారించుట అనువము. విష్ణుచిత్తుడు మూలమెల్లమును జనించుచు తన్మయుడై అతని తులన మిగింది మాల్యమును స్వామి వక్షమున జేర్చుటయిన జాగ్రదవస్థలోనే అతడు స్వామి యారోమును వివేచన అమృత కరుము మూలగ్రంథమున స్వప్నమున చెనెనది కలదు. జాగ్రత్సృష్టములలో నతడే దశలో వివగలిగినను, అంతకుబూర్వమే నభావ్యత్వంతమును రాజ వాదంపునలనను, జవప్రతితి వలనను, తైత్తిక భాగవతుల వలనను విషి, వైష్ణవ మత భావి స్థితిని గూర్చి వ్యాకులచిత్తుడై యుండుట పంభావ్యము. అట్టి వ్యాకుల స్థితిలోని మానవుని మెమ్యులో స్వచ్ఛదశలోగాని, స్వప్న సర్వమును తన్మయవస్థలోగాని, ౬౩ స్వయంభువ మును దూషిమాచిర్చించి, తరుణోపాయము ముద్బోధించుట తటస్థించునని యూన్ [44] అను ప్రసిద్ధ మనో విశ్లేషణ కర్త [Psychic Analysis] గార వరిశోధన వలన గుర్తించెను. ఇటీవలి కాలమున శ్రీ అరచిందు లకు జాగ్రదవస్థలోనే అలీపూరు కాలగారమున కలిగి నానుదేవానుభవము, అ పిమ్మట పొందినదికి పాశుమ అదేశము- ప్రసిద్ధములై గాంధీజీకి నర్వభారత వ్యాప్తమైన పార్వతీమ ప్రాప్తిమముగా నడుపుమని మరరావలో నెలావస్థలో కలిగిన ఉద్బోధయు. తరువాత అయిన జీవితమున ననేక పర్యాయములు కలిగిన అంతర్వగ అదేశములు ముదిరిచియున్నవి.

విలులుక్తూరు నుండి మధురకు

మరల కదిలు వల్లము. మధువారు అవనికి విష్ణుచిత్త "అల్పదు" మారునలుక నలికి ఇయ్యకొమ్మో లేదో ఇందలోనే అయిన పయవమును తూగింపుమని గుడిసెనికి స్వామి యానతిచ్చెను. (2-94) అ యానతి నవిమరించి స్థాపితుడు- స్వామి శ్రీ, దిండారము మండి సెలదలమును (దారిలల్లెమును) పమకూర్చి, తన పాత యుండలమును దోయారను పంపెను. ఆ అందలమెక్కి, విష్ణు చిత్తుడు రాజవిదతు పయవమయ్యెను. పెనువేనని - స్థైర్యము:-

అది నిండు గ్రీష్మము. దిక్కుచిహ్నము తెల్లని ఎండమావులలో జ్వలించెను. మెండుదిండరకు దిబ్బుకములు కంది రాలెను. (2-46) మిడి గొచ్చులు రేపిన దూళి

చక్రములు వింగిలి నేలను పికము చేసెను. ఇడమర ఇడగాలికి మార్కులే వెనుకాడెనా? యుష్మత్తు దినములు దీర్ఘములయ్యెను. (2-49) రాత్రులందు కూడ యామి నుండి ఆవిరులు వెడల. చల్లని తరుచు వెచ్చలను కూడ కారుపట్లు చేసెను. యామి కారునున్న అల్ల పెనమయ్యెను. వెచ్చల ఆ పెనముపైన పలుచగా. విశ్రాంతిగా పోసిన అల్లపిండి వలె నుండెను. యామి నుండి పైకి వచ్చు వేడి. ఆ యల్ల పిండి యిగజిమ్ము కట్టించివలె నుండెను. (2-60).

పలుకుతీర్చు నుండి మరుగ పిలచిపైళ్లు మ్రోలమే కాని. పెనువేనిని విభవము విప్పిరిన (2-71) కాలమున నదికూడ నొక పెద్ద ప్రయోగమే! మరియు విష్ణుచిత్తుడొక్కడే అందరిమెక్కి, వయనించివో బోయాల గునుగు పడుగుల కా వయనమెంతో కాలము ఎట్టును. కాని, అయన ననుచురించి వైష్ణవస్వరమొకటి బయలుపడెను. వీరు కాలినడకారు. కొందరు కాని వస్త్రములు కట్టిన విరక్తులగు పితాంకులు. కొందరు శిఖాయుష్మపవిత్రములుకల సార్థిమరు. కొందరు లేని సార్థిమరు. వీరేమి నడతురు? వీరిలో ఎయవము వెమ్మడిగా కొన్ని రోకాలవరకు పాగుచునే యుండును

మఱి వీరందరికి తాని అన్తిములో? ఏమేమి కాలిను? ఆ వెమ్మడిలలో పది నిషేధముల ననుచురించి ఎవరేమి మోచి లేవచ్చును? విష్ణుచిత్తుడు విష్ణుపరుడేదాక మనస్స. మనస్సయే కాక, కార్యరక్షుడు. అతడి మాక్కు వివరములన్నిటిని ముందుగా నాలోచించి తగినీతి వేర్పరచెను. అయన తర్యంబ్బోసియుండు నీ రెండుగుణములు కనిపించును.

విష్ణు చిత్తుని పాపిష్ట:-

అయన దీపాలనెటిగి ఆ ప్రకారమే ఎమెటన్వర్యు ననుకూలవతి అమె. అమె చక్రిలో దర్శ ఎయనమునకు కాలనిన వింజయమంతయు నర్జెను. (2-97) అముక్త విద్యామెములో ఒక క్షణమిటు తొంగి చూచి అటు అర్చనమగు వ్యక్తులు కొందరున్నారు. విష్ణుచిత్తుని సార్థి అట్టిదే! అమె ఉనికి ముఖ్యముగా తిరుమెనుకమోగి,

అమె నిర్వర్తించు పెనులు విష్ణుచిత్తుని పాదపకు కీంకములు. మరుర ప్రయోగ వన్నావామునకు పూర్వమొకపాటి అమె మనకు కవిసించి కవిసించవట్లు వంటపాఠలో వర్తించును. గగనము నీటి బుగ్గవలె అడి పట్టిన భావములో వంట చెరుకు దుర్లభ్యము. కాని, అమె అతిరులెందఱకో వండి వార్చవలెను. భార్య ఇచ్చందని ముంచుగా గుర్తించి విష్ణుచిత్తుడు కొబ్బర బొండ్లముల నెండబెట్టి యుంచెను. వాని నామె రగిల్చి, కమలలో పాగజారకుండ నేర్చుతో అతిరి బృందములను పరిపాను కంఠాష్టమును, అల్పిన నైపుము, వార్ధిరు పాగినవ గూరలను, పెడియములను, పెరుగులను, వండి వాచికి లోడుగా దధి, మృత, ప్లేయల పమిచ్చును. (1-80) అట్లే శితున, వేపవియందు, శనివారములందు ఎందరు వచ్చి, మి వడిరేయి వరకు వండవలయుని అన్బహుల్లగా నామె పాఠకుల మనసులలో కవియజే కాని కంటికావెదరు. ఇది ముందు కథలో ఈమె మఱి రెండు మారులు క్షణకాలము మనకు కవిసించును శితువగు ఆముక్తమాల్యదను, తులసి వనిము మండి తర్త తెచ్చి "అనురక్తి" లో అమెకిచ్చును. (5-6). ఇప్పటికిని అమె తేద వెనుజే వర్తించును. ఆ శిశువునామె గోముగా పెంచి పెద్దదానిని చేయును, తులకు ఆశ్చర్యతో కంపి రంగవార వరునకు దాదవోయును (7-86). ఈ యిక్క, ఎక్కాయమే మనమామెను తెర వెలువల మోతుము.

(ప్రస్తుతమే పాఠ్య ఈ తర్త మదుర్తి (మదుర) ప్రయోగమునకు తెర వెనుకనుండి తర్తలో చేసిన ఏర్పాటులను చూచుము.

తాళిలో పాపాటు - భర్త:పత్ని ఏర్పాటు:-

విష్ణుచిత్తుడు మందువేపిలో ప్రయోగమారంభించెను. అది పల్లలాటు వేళలందు మోతమే పాగును. మరుర వేరునప్పటికన్నాత్మ పట్టునో త్రోవలో నాగవంపి వచ్చును. వేళకు వెంట అమరదు. అప్పుడువయోగింయలకు కొన్ని పెండి వంటలమరి యుందుట మంచిది. ఇవి నిర్వయున్నామి నెడవిపా నుండవలెను. పురి వెళంగాయి' లిందుకు తెగినవి. (కొబ్బరి, యారుక, శుంకుమ పువ్వు, జీద, మొదలగు వంటారములను వేపుడు బియ్యపు పెండిలో లెల్లపై పాకమున కట్టిన ఉండలు) ఏవిని

వరిచనమునకు పెట్టకుండ అచ్చరొక్కడే అనుభవించెడు గదా! అందుచే అందరికి చాలునట్లుగా పార్వీ పురిచెరిగాయని మూలనే అనుర్చును.

చిటుతిండితో వేమగుమ? అన్నపుటారయపు లేనిది ఎన్నియున్న వేమి? అన్నమునకో మంచి దియ్యమవనము. రానివి వండెడివారో మగవారు. అదైన, ఏ త్రోవలోనో విడిదిలోనో మగవారికిమి తెలియును? తిరిగి ఏది? దారి బడలికలో ఓవిక ఏది? రాను పోను గాక మఱి విడిదితో నా ఎన్నాళ్లునట్లునో? దియ్యమెక్కువే కావలయును. అది నిలువయున్న పురుగునట్లును. అట్లు చెడకుండ వాని వా యిల్లారు తెల్లగా దంపించి, గడ్డలపైయు నేరించి ఎవరి పోకకు పిద్దము చేసెను. మఱి యా దియ్యము కొల్లెవైనచో అచ్చము గొంతుబట్టి ఎవీగా మండదు.

అరవ వారికి కూరయున్నము. లేకున్నము. నంబారములతో కూర్చిన పాంటారుతో గడచును, పాంటారుపాడి మార్గమధ్యమున నెల్లమరును? అందుకు బదులుగా నాయమ్మ చింతపెండులోని గింతలు పీచులు. ఏరించి, తుద్దవరచి, సగము దిల్లముతో కూర్చి మరి కొన్ని దినుసులతో కలిపిదంచి, రమ్మపైన నంబారపు చింతపెండు తయారు చేయించెను.

ఇంటిపద్ధత పురుషులె ల కలపడిన స్వాములకు (1-80) నేయి కారని ముద్ద (మొంగుడు పడరు. మఱి ఇంతమందికి వరిపెడు నేయి ఒక చోట దొరకదు. కమక దీనిని "గడ్డి మొత్తము" అమండి (అలమందల మండి) తప్పించినచెను. అది ప్రయాణపు కుదుపులలో తోగక కుండుటకు అనేక "బడ్డిగల" (పచ్చముల పాత్రలు) కెక్కించుట యవసరము. మఱి ఈ బడ్డిగలను తక్కిన పామానులతో గాక ప్రత్యేకముగా భద్రమగు ప్లావముల మంచవలెను. "లోహండి" (పంకదించెల) కావల్ల కోములకు ప్రేతాదగట్టించినచో నది కాపడి వానికంటెమిదగవే యుండి తోగకకుండ చేరును. ఇట్టి నీటి బడ్డిగల వెచ్చించినో నమకూర్చినదా గృహాగే.

ఇక త్రోవలో కూరగాయలమరునా? అది మండుబండల కాలము గదా! అది దొరకదు. వానికి బదులు పెరుగు వడియారు, వచ్చి వరుగులు, ఉపయోగించెను.

ఎన్నియొప్పు నేమి? బేదలు (ఎవ్వరు) లేవి రోజునయెట్లు? కనుక ఏవిలోన యొక దానిని మరువక అయిత్ర వరచినదా యోగ్యుడనతి.

శ్రీవైష్ణవుల రోజువారు పూజలో నాక భాగము. వీని రెండిటికి ఎడతెగని సంబంధము. అందుచే బోజన సామగ్రితో పాటు, పూజా సామగ్రియు నమర్చవలెను. మఱి ఆళ్వారు పూజ అధికమైనది కదా! అయిన అమృత పూజోపకరణము లెన్నో యుండును. అవి చెక్కు చెదరక లేవలెను. అందుకే వానినామె "ఉదయకర వేటికల రో" పొందుపరచెను. ఆ పది ఆళ్వారు దర్శనార్థమే పెరచేర్చి యుండును.

ఆళ్వారు ఏర్పాట్లు - అర్ధి గుణము

ఈ సంబాధముల సమకూర్పులచో ఆళ్వారు సాధి, వంతు ముగిసినది. ఇదంతయు నెంతలో నుండి చేయుము పది గా " ఆమెయే. ఎంతాశించినది. ఇది ఈ వస్తువులేట్లు లేదును? ఎవరు మోయుదురు? ఇవి ఆళ్వారు చేయులపలసిన ఎదులు. వీనిలో లభ్యమైన సామానులన్నవి వీనిని వరించుము మోయులేదు. ఆ రోజులలో ఎట్టి బహువు మోతలను గుణములుండిడివి. అవి అర్ధిమ గూడ దొరకడివి. అర్ధి గుణములు సోపాన తక్కువగుటవలన బాధము లేక్కువగుట వలన సామాన్యముగా బంహానములై యుండును. ఇట్టి బిచ్చ గుణములు ఆళ్వారు సామానులను మోయులేవు. రోజుకొకటి యోగ్యరాషికిక "బాపుగల అర్ధిగుణమును" తెప్పించెను. దాని వీర తట్టంపైన రెండు వ్రెక్కల బారవేయు పంచులలో (మాత్ర పంచులలో) ఎత్తించి వానినటు నిటు బారవేయించెను (2-96)

ఆళ్వారుని అదార నిష్ఠ -

ఇన్ని సంచులు శ్రోవలో పోయిడి వారి అందరికంట బడలు మంచిదిగాదు. మరియు ఆ గుణము అటునిటు తొలగునేమో! ఈ యొడిగొడుగులు వివారించుట కాళ్వారు తనకు తోడుగా వచ్చు ఏకాంగుల వా గుణమున కీర్తువ్రెక్కల నడుచునట్లు నీడుమించెను. దాజాగారి కప్పించెదలచిన అవకల బాపెట్ల ముతీకొందరు మోయు

చుండిరి. మిగిలిన వారిలో సాత్త్వికులు (శివాభివృద్ధి పితములు గలవారు) సాత్త్వికులు (అవి లేనివారు) పూర్వోపకరణములు, అపార మార్గములు మొదలగు వానిలో తామేమి తాకవచ్చునో కూడదో. విధి వాడవలెనని తిరిగి తిచ్చుచుండిరి. (2-97). విష్ణుచిత్తుడు విష్ణునిది కదా! (1-77-84) వ్యవధి మర్యాదల వల్ల ప్రతిబంధముల కనుమరిసెడు తాను కొలుచు రంగవారుడైనను "మేర" మీరివనో వహించెడు. అతనిని బాగవత పరివర్తన ఎదుట విచారణకు పెట్టును. (7-44-47).

రాజాగారికి అరిపెట్టు:-

విష్ణుచిత్తుడు తాను స్వామి యారామమును శ్రవ్య, శ్రవ్య, చేతులు కాయలు గానిన మోటువాడనని, స్వామి తివనరామమును తప్ప ఇతర మేరుగని వాడనని స్వామితో నెంతగనో మొఱుపెడెను. (2-98-99) అయినను అతడు రాని మర్యాద తిరుగనివాడుకాదు. అలలుమున కూడ స్వామికి రాజోపకారములు చేయువాడే కదా! స్వామి కర్పించిన అతిరసముల (అరిపెట) వైద్యమునే అతడు బహుశా రాజాకు ప్రసాదముగా కొనిపోయి యుండును. రాజ కర్పించెడి ప్రసాదము తీయగా నుండుట విశేష ప్రయోజనకరము కదా! అది వైష్ణవ మాయార్థోపాసనకొక గుర్తు. విశేషించి ఈ యాశ్వులు అందరినీ తీయని మోటంతో నాకర్పించు వాడని వైష్ణవతీరుడు. స్వామి తిచ్చిన కార్యములలో సాల్గేమట కాదున నర్హతనులను ఆవృంభించెను. (పల్లండుగీత) ప్రతి వృద్ధులనైన తీయగా పలుకరించెడి అయిన వేర్వేరు రాజులూ వారారంభమున గుర్తించెదగును. (3-3-4) తనమే జూచి పెండియలు. వాడము లాపిరిట. వారి నతడు "మనమేమి విరాయించా? మోటాడుడో"ని హెచ్చరించెను.

మోగి-లోగి:-

ఈ తిమిలందారముల యమరికము బట్టి విష్ణు చిత్తుడు భావన విషయమున యోగియైనను, సాహిత్య పరిరచయివైన లోగియేయని తెలియును. అతిథులకు వడ్డించిన, తానే వినియోగించిన ఇంటిపర్వతైష, ప్రయాగామిలోనైన, అన్ని లోగములుండ విలసినదే! టులుపునుబట్టి, ఎమయమునుబట్టి ఎవివరముగా అచ్చియు అమర వలసినదే! ఈ యమరికలలో అయిన మతిమిశ్రము, హృదయకృత, పుష్పమగును.

వారి విష్ణుచిత్తుడు

పూర్వకథ - యోగి విష్ణు చిత్తుడు:-

కదారందమున విష్ణు చిత్తుడు అనార్యవరేకమున పరివర్తితుడై జని, యోగి, సంవిత్, హైదిమ వరించి, శాస్త్ర శ్లాష రాజ సభావారేచ్ఛియె చెల్లించి వరమ విశాంగియై తన శ్లాసమితరులకు తెలియచేసి కలసివచ్చాగవతి పూజాలో నిర్వకాలము గడుపుయిందెను. ఇంతలో పాద్యులు ఇదిలో జరుగు పరితర్క నిర్ణయ చర్చలో పాల్గొనుమని, భైరాదేశము కలిగి కొందరేకాంకులు, సాత్త్విక, సాత్త్వికలతో కలసి మధురకు ప్రయాణమయ్యెను. ఇవరియు ప్రభు, ద్వితీయాశ్వాసములందలి కథ, ఇంతటిలో ఈయన జీవితమున వాక మెక్కుము గడవెను. ఈ దశలో యాయనను యోగి విష్ణుచిత్తుడని పిలిచితిమి.

వారి విష్ణుచిత్తుడు:-

రాజ సభా ప్రవేశమునుండి స్వప్నం ప్రవేశము వరకు గల విష్ణు చిత్తుని కథ ఆయన జీవితమున రెండవ మెట్లమని ఎన్నుచు దీనిని వారి విష్ణు చిత్తుడను శీర్షికతో ముచ్చటించెను. దీనిలో రాయలు రాజ సభావారము గూర్చిని స్వయానుభవమును, విశిష్టాద్యైత దర్శన మందాయనకు గల ప్రతిభాయురమగు సూతంకవి, విద్వత్త పాండిత్యమును, శ్రోతమిచ్చులు ఎచ్చుగ" శ్లాష మాత్మలలో కృతి నిర్మించు కోకలమును, (1-13) రాజవిరిల్లతను హృదయంగమముగ ప్రదర్శించెను.

సభా ప్రవేశము:-

విష్ణు చిత్తుడు మధుర ప్రవేశించకముందే - కొన్నాళ్లనుండి పాండ్యరాజ సభలో విశ్వము వారము జరుగుచుండెను. అందుచే ముందుగ విజ్ఞప్తి లేకునే ప్రతివారి ఆయనను లోవికంపెను. విజ్ఞప్తి పూర్వక ప్రవేశము రాజసభా మధ్యది పలి ముగియునప్పటికీ మరికొన్ని ఎలా మధ్యాహ్నము రాయలు గానించెను.

వర్ణనల అంశం:-

విష్ణు చిత్తుచేతయిందరి గాని, ఆయనలోనికి వచ్చుచున్నాడని గాని, రాజుగాని, సభాసదులకుగాని తెలియదు. వారు వాడన్న రంతులలో (గిరిగిరి) నుండిరి. కాని విష్ణుచిత్తుచే తూడబడి భూపతియు, పెద్దవాతము, అంతుతో బ్రహ్మత్వానము చేసి నిర్మిరి. ఆయన పిక్కిలి తేజోవంతుడగుట వలన ("అత్యుద్భవగుణం"- 3-3) వారికి అంతు కలిగినట్లు, మరియు పెద్దమువలె మెండు ఆయన ప్రవృత్తి వదనము గూడ వారివాడైనది యు... సును. (ఇతరు పెద్ద వదనమందు 1-77)

విష్ణు చిత్తుచే తేజస్సు:-

విష్ణు చిత్తుచే తేజస్సును గూర్చి మన మొక యూహనేయవచ్చును. మొదటి చూపులోని ద్వివ్య ప్రభావము (Lharunna) అంతుతో కూడిన ఒక కొత్త వాతావరణమును సృష్టించెను. వారునొకడను- నుమనొకడను- నిర్వాంసుల రంతులు ఎమనెను రాయలిట్టి ఎన్నిచేయుట నెరిగి యున్న వాడు కనుచు ప్రథమ సందర్శనముచే మెలకుతో పెద్దించెను. "విష్ణుచిత్తుడు ఎచలో ప్రవేశించును" అనిన వాటను ఆయన ప్రవేశించుచుండగానే ఆయన పర్వస్సును చూచి భూపతియు, పెద్దవాతము, అంతుతో (అంతుతో) బ్రహ్మత్వానము చేసి, (అయిన పరుగొని లేచి) వెలుచుండిరి. వర్చస్వయే యోగా? అంశేల విష్ణు చిత్తుడు వెలుచుత్తరు సృష్టి వాక్కును విని ఏం గడగడ వెగకిను? ఇతలును అట్టి అర్చుత ఆశ్చర్యధయములే (Mysticism Tremendum) పనిచేసి యుండును. విష్ణుచిత్తుడొక వూనితో వచ్చుచున్నాడు. ఆయన భైరావేశమున దైవకార్య నిర్వహణమునై వచ్చుచున్నానను గాడ బ్రత్యయముతో ఎచలో ప్రవేశించుచున్నాడు. మానసి దేవోనొక మహాకార్యమునకుండుటనై మహానియోజేయుతో వర్ధించునపుడతని ముఖమునొక యపాధారణ వర్చస్సు వెంయుట నెవ్వరివేషో దీనివి చూచినవారు చకితులగుటయు ఎవరావే. విష్ణుచిత్తునిలోని యో యోజేయు ముందు ముందు మఱింత స్పష్టమగును. మఱియు విష్ణుచిత్తుడు అనిశంకరేంద్రియములను జయించి- (అంతి, దాంత వరతంప్ర-1-78) నిరాశాము యోగవిష్ణుతో కాంము గడిపి చిత్తమున

విష్ణుని కట్టి వేసినవాడు. (1-77) ఇది కొంచెము పెనుటిలో వారి ఆయన చేతోగతి నొలయుట చూతుము. ఈ పాదము ఈ పద్ధి ఆయన ముఖద్వైతవిధాన ప్రసన్న గంభీరత విచ్చి యుండును.

రాజ - అతిర్థము:-

తనను చూడగనే రాజ, పద్మిణులు, శంకతో ప్రత్యుత్థానము చేసి నిల్చి ఆయన నిజాస్థలమును ప్రవేశించెను (3-3) ఆయన లేచుచునే ప్రభావముడైన రాజాయనకు బంగారుమయమై, మించి రత్నములు పొదిగిన వీరము నిచ్చెను. అది ఉప్పునై నర్మల కండ్లలో జగిలుమని మెరుయుచుండును. (కృష్ణార్థ ప్రాశస్త్యం రాజరత్న వరరత్న పీఠ 3-3) వీరస్వదైన విష్ణుచిత్తుడా రాజిచ్చు అతిర్థమును స్వీకరించెను. (3-4). ఆయన లేచుచును మెల్ల రత్న పీఠపు ప్రాశస్త్యంనమును మాతనాగింతునకు రాజ చేయు విశేష నిష్కాసమును చూచిన పద్మిణులు తమ వాద విషయమును మరచి-నిశ్చల్లముగ (రంతు సేయుక) యుండిరి. రాజ దీని వాగప్రతిపత్తికి. పరతిర్థము వారుడని, ఉపయని. వారియని, అగ్నియని, అర్చకుని, గణపతియని, చంద్రుడని, బ్రహ్మయని, విష్ణుమండలిగా వారించువారి నొల్లమ్యముగా కట్టుండి రంతు సేయుక నుండిరి. (3-4) రాజాయన కర్మపాద్యుని అతిర్థమిచ్చు వ్యవధిలోనైన వారు లేరుకొనలేదు.

విష్ణుచిత్తుని చాత:-

ఇప్పుడు పరిష్కరి విష్ణుచిత్తుని యరుపులోనున్నది. అందుచే మొదటి చాత ఆయనే తీసుకొనవలెను. ఇంతలో "అవల చేమన్నాడన" (2-93) యని అదయ ప్రతిష్ఠ చేసిన వారి ఆయన విత్తపత్నిని ప్రచరించలేనను. వారి తన చేతోగతి మెలయుగ - (3-4) విష్ణు చిత్తుని పాదన రెండవ రకలో ఆయన వ్యవస్థాపకముడైన ఈశ్వరుడాయన పాదనను తానే చేపట్టి నడుపాగినని తోగడ యుమకన్న తాని కిది యుగ నిదర్శనము.

వారి ప్రవేశించుచుండగా మూలకకుండులిట్లు మరి యుకడెననో అప్పటికే పాడలియున్న విద్యారంబుల వారాటముతో ఎవరించెడివాడే! అట్లుచేసి వారి

నైమిషస్వమును సంపాదించి యుండెడి వాడే కాని వెళ్లు విత్తుడట్లు చేయలేదు. చిరకాల మిత్రులను వెలుకరించినట్లు వారిని రాచి మేరువుక్రమించిన దానిని నిలువైతకు మనమేమి క్రొత్తవారమా? మీ ప్రపంచమును కొనసాగింపు"డని (లాతేలమా తర వాయుడుగ? మాటలాడుడు- 3.4) కలుపుగోరు తనముతో వారిని కదిల తోసెను. ఆశ్వురులందరిలో వెళ్లువిత్తుడు తిప్పురునురు గల ప్రపంచ నాకట్టుకొనేడి కలుపుగోరు తనము కలవాడని ప్రసిద్ధి మరియు సరివారులేమి వెలుకుదురో వారి వారి తాపాతులెట్టివో తెలియుటకీ వెయి తాతుక్యమువెయిగించును.

వారారంభము

వివరితావాయు:-

ఈ చల్లని వెలకరింపుతో పేదదీరిన విద్యాలములు తడునాయి పొగించిరి కలివయ్యాల్లోనే వెళ్లువిత్తువకు వారి బందారము తెరిచిపోయెను. (కలివయ్యాల్లోనే తల్పరిరి తెలిసి-3.5) ఇది అయిన బుద్ధి మాడ్చితకు మరియొక ర్పస్థాంతము. మనమిది చూడగానే వాని తాపాతు వెంచివా వేయగలుగుట వెలుకుతారు వారి ప్రత్యేకతగాలోలు! ఆచటి అట వెందురు (విద్యములులు) తారసిల్లిన మాత్రముననే ఎట్టి మనసినైన కులము తెలియగంచారు గదా! (పొరసివనే యెట్టి ఎరునైన గులము తెలియ వెలుకుల వైర్యములు- 1-60)

విష్ఫుదిత్తుని దియవెళ్ళ:-

విద్యాలముల బందారము నాట్టివంతనే అయిన మొలక నగపుతో రాజ మొగము చూచెను. (విగిఫి దిరుకొత్త రాజ వెమ్మగము తాచి 3-5) ఈ మొలక నగపుతో రెండు భావములువచ్చె. (1) విద్యద్రావము తాపాతు నాకరించుకొని. యింతే గది యమనదో-టి (2) మాటాడుటకు ముందెరిరి వారి నాకట్టు భావము- రెండవది ఈ పీఠత పూర్వార్థి భావము- వెళ్లువిత్తుడు కొలుచు మచ్చవారు. రంగవాడులలో వాళ్ళు విద్యాయములు నాళ్ళ భావములలో / ఎవరించును. (2-62, 4-38, 5-157,

7-48) నైష్ఠువులు తమ యారాధ్యదైవమును ప్రతిష్ఠి స్థిరామృతిగా భావించుదురు. (వార్షికి రాముని స్థిత పుర్యాదీభావగ వర్ణించుట ప్రసిద్ధము) ఇది యిదిరి వాకర్తించి యుత్తచిని నిరస్త్రుని (disarm) చేయును. విష్ణుచిత్తుని ప్రతిష్ఠా స్థితమునకు రాజా ముఖము గూడ స్థిరా ప్రతిష్ఠాప్రసరణ. (రాజా నమ్మకము జాచి - (నితీ+ముగము) ప్రభువు మనోర్థ వరసమును జాచి)

రాజా అమృత:-

అట్లు ప్రానిన్మదయిన రాజాను జాచి విష్ణుచిత్తుడు "ఈవు మార్తస్థమున నున్న నేముగొన్న నోడివెదము మాటలని, తదమృత వదనను"-(35) స్వామి యిది తోటలు త్రవ్వ త్రవ్వ పండులేకుండ చేతులు కాయలు గాచిన మోటువాడవని చెప్పుకొన్నాను. (298) విష్ణుచిత్తుడు రాజాకరిపెలు పద్దించుకొనిపోవుటరోను. (296) మరల ఇనట రాజామమతి కోరుటరోను, రాజుల మర్యాదలను పాటించుట నెరుగజాలేడు. ప్రభువగు శ్రీంధర్త యీ మర్యాదలను వివరించుట మరువనులేడు. మరియు విష్ణుచిత్తుని విష్ణు పద్ధి పటాభిసముతో కూడినది కాదు. "ఏము గొన్న నుడివెదము మాటలు" అనుటరో అయిన పినయశీంము, నిర్దండిము. వెల్లడియగును. ఇది గూడ ఒక వియనాతురయో! రాజా మర్యాదలకు మిన్నవో రెండు ప్రయోజనములు విధించును, (1)తన వాదమున కాయన వలన అడ్డుకలుగదు. యదకు వ్యాయము కలుగును, (2) మరియు ప్రతి గాదులేవ్వరును తనను అక్రమముగ గిరిరింపకాలరు. ఇట్లు తన త్రోవ చక్కచేసుకొని విష్ణుచిత్తుడు ప్రత్యర్థుల నెదుర్కొనెను.

వాదశ్రమము - దాచి వంగువా వర్తమానము.-

రాయలు విష్ణుచిత్తుని వాదమును విన్నించిన పద్ధతిని ముక్తముగ పరిశీలించి వనో రాజుల వాదములను గూర్చిన రాయల వారి స్వామధన పూర్వక పరిశీలన, వాద వివరణయందొక సుపరిష్కృత ప్రమము కనిపించును. దానిని మనము నాలుగు రీతులుగా గుర్తించవచ్చును.

- 1). మొదటి రెండు పద్యములలో (3.6-7) రాయలు ప్రత్యేక ప్రతిపాదనల నెరుకుకొను పద్ధతిని గాక, అందరినూ పట్టించు వారి పరాసమును (accusation) వర్ణించును. (3-6-7).
- 2). తరువాతి పద్యములలో అయన ఆయగురిని ప్రత్యేక ప్రమాణములతో గెలుచుట వర్ణించును. (3.8) ఇంటి మరియొక సూక్ష్మమున్నది. ఏరందరు నిశీశ్వరులు. రెండవవారు అనైతిక నిశీశ్వరులు. ఈశ్వరుడులేడను దీనివారమును మొదట నిర్ణయించిన గాని, ఈశ్వరుడున్నాడనుట పొనగడు, ఏదే మన్ననారు "పొండి దివ్యమున్నాడు నిందిత త్రితడు దుర్మరాండు"ని పేర్కొన్నది. (2.88). విష్ణుచిత్తుడే క్రమమును పాటించుట గమనియము.
- 3). తరువాత పద్యమున విష్ణుచిత్తుడు ఈశ్వరుడున్నాడని నిరూపించును. (3.9) అ తరువాతి మూడు పద్యములలోను ౬౩ వరవములోను-(3-10.11.12.13) ఉన్న ఈశ్వరుడు విష్ణువనియు, తదితరులతోని అంశములని చెప్పి విష్ణుచిత్తుడు విష్ణు పాతవ్యమును సమర్థించును దీనినే మన్ననారు "మచ్చసామముండబొమ్మ"ని (2.88) ఇచ్చిన రెండవ యావతి.
- 4). ఈ యాశ్వాసమునకుల చివరి 76 గర్వపద్యములలో విష్ణుచిత్తుడు శాండిక్యశిష్యులారా వెంపాదము మనస్కరించును. దీని మూలమున రాజ్యపాలన చేయు మత్స్య ద్వజుడు విష్ణుని పొందుటకు ఆనలంబించడగన అష్టాంగిక యోగమును వివరించుట కవకాశము కలుగును. ఈ కథ విష్ణుపురాణ మందలిది. రాజార్జునుగు తిక్తి శ్వాన కలిత అష్టాంగయోగమును వివరించిన ఏమ్యుల విష్ణువదిగాతాంత; కరణుడైన మత్స్యద్వజునికు విష్ణు చిత్తుడు భాగవతదీక్ష విచ్చును. (3.24-89) ఇదియే "వారును రోసివాడినాము, నైష్ఠపుగా నొనరింపు పత్కృతన్" (2.88)అని విష్ణుచిత్తునకు మన్ననారిచ్చిన మూడవ యాదేశము. విష్ణుచిత్తుడిట్లు మన్ననారు ఆదేశములను అచ్యుతమగు సూక్ష్మబుద్ధితో గ్రహించి, వానిని క్రమము తప్పక నిర్వహించుటలో- "మహామతీ" అను మన్ననారు నందోరవ పాఠ్యముగురువుది.

విష్ణుచిత్తుని పాదక్రమము - సవివర పరిశీలన

1. వాద విరామము - సామాన్య రూపము:-

ముదిటి రెండు పర్యములలో రాయలు వాద విరామమై సామాన్య రూపమును కందలకు గట్టివేల్చు పద్ధతినెను. అది అయిన కొలువులో పెరుమారులు గమనించినదై యుండును.

2. విష్ణుచిత్ సాధనము:-

విష్ణుచిత్తుడు ముందుగా నెవరో అనామకమని కోరికపోడు. "అందులో నొక మేటి కలిముఖుడై" అతడనిన పచ్చియు ముందుగ అనువదించును. (అందులో నొక మేటి కలిముఖుడై యాతడనిన పచ్చియును ముచ్చిమవరించి) అట్లుమరదించుటచే- వాదించి ఎలా ఎరుంతును ప్రత్యర్థిచేయు పూర్వ ఎక్షవారము స్పష్టమగును. ప్రత్యర్థి తన వాదమును వాద మెద్యభావమున మార్పుకొనవీలుండదు. మరియు విష్ణు చిత్తుడాయా యంశములను మరువక, గణించి ఎడక, ఒకొక్క దానినే క్రమవిద్వరతిలో శండించుటకు తోడ్పడును. ఇది శ్రీహస్త్యాదివ్యాఖ్యాన గ్రంథములందవలంబించిన తర్కరీతి.

A. తోడ్పాటుక:-

ఇట్లునువదించిన ఏమిట విష్ణుచిత్తుడా పూర్వపక్ష సాధానములన్నిటికి అన్ని దోషములు చెప్పెను. ఆ చెప్పుట వేగవడక వరుసగా చెప్పెను. తాను శండించుటయే గాదు- సదాచారోపపత్తియు గల "వేగవడిన మతి తప్పు తన వారమే చెడును. అన్యంతు తన యందు గురి తప్పును మచ్చర మెచ్చును"- అని మహాపాద్యాయుల వారి వివరణ.

(అమృత మాల్యద - పేజీ 195-1927 పైతి, "తొడిగి యున్నదికన్న దూరంగా బులు వేగవడక తత్పరయియు, ఎడగ చల్చి")

B. పరాకాశు హేతువు:-

ఇట్లు తాను పెరుగుచుండగ నితరులారకుండురా? ఎవరికి తోచినవి వారందురు. కాని అవి ప్రకృత్యాలు. వానిలోనికి దూరినచో వాదము పెడత్రోవ వట్టును. పెండు గొండులు దూరును. దానికంటుండదు. అందుచే విష్ణుచిత్తుడు ప్రకృత్యాలువెన్నక మొదట తాననువదించిన యుక్తుల కొక్కొక్క మాటతోనే పరాకాశు హేతువును జూపెను ఇది ఎదిరివానివి వాచ్యతేయు జోద్ధత్యముతోగాక, అనుగ్రహముతో చూపెను. (ప్రకృత్యాలువెన్న కొక్కొక్క మాటని నిగ్రహస్థానమను గ్రహించి-3.6)

విష్ణుచిత్తుని వాదములో ఇంక రెండు దశలున్నవి. (1) మొదటిది దోషోద్ఘాటన. (2). రెండవది పరాకాశుహేతువును చూపుట.

C. తొమ్మిది వాదము:-

ఈ శ్రోత వాని చేయుగారడిని చూచిన నిర్వాంసులకు కంపరమెత్తును. మేటి నిర్వాంసుని వోరు మూతపడుచున్నది. ఇక తను గతియేమి? అని అందరికీ తొమ్మిది (క్రందుగ) రేగిరట. దానికాయవ- "కలక అందర దీర్చి నిలిపె"నట. వారిని మెరుకుండజేసి "అమ్మిరలి వానికి వెమగిడి" తాను చెప్పవలసినదంతయు చెప్పి వితరుని గావించి దయతో వదిలి పెట్టెను. ఇది విష్ణుచిత్తుని సౌకన్యమును ప్రకటించును. వాదమున విజితుడైనవాడు విష్ణుచిత్తుని సౌకన్యము వలన కంటగింపై లేక యుండును.

D. వ్యవస్థ రాజ్యాంశము:-

వాదములో రయించుటవగా - ఎరుటివారి పూర్వపక్షయుక్తులను ఖండించుట గాదు - వారవ్యయించలేవి విషయమును తాను సమన్వయించి పేర్కొంతము చేయవలెను. అది అవాటి నిరామర్యాద వ్యాఖ్యాన కారుల పద్ధతి. మరియు విష్ణుచిత్తుడు స్వీయ మతమును స్థాపించుటకది యవసరము. అవ్యవస్థ ఖండవయొక కట్టడమును నిర్మాణించుట వంటిది. కట్టడము నిర్మించుటలో ప్రతి రాయియు ఎండులు లేకుండ ఒక దానికొకటి యుంటవలెను. ఎగుడు దిగుడుగానున్న శ్రుతి, స్మృతి, సూత్ర సమాచారము

ఆ రాళ్లు విష్ణుచిత్తుడు వానికైక కంఠము గల్గించి. తననుతము లగమెరుగునట్లు రాద్ధాంతమునర్పించెను. ఈ నిర్మాణ విత్కాములు సభామర్కట నమనరించివనే గాక రాక కోరినది గూడ వాన మత ప్రవర్తకులను నిమోదేనదచివచ్చుచే అయిన (1) వాదమునరించి (2) గలిచి (3) తత్వంబు తలుపుడని విష్ణుర్వ కేసము. (2.85) ఈ రాద్ధాంతముతో మొదల విష్ణుచిత్తుడెదుర్కొన్న "మేటిని" వెతికుని గావించుట పూర్తి అయ్యెను. ప్రక్కమాటలప్పుడారింకను మిగిలియున్నాడు. వారి వొక్కొక్కరిని

"నీవేమంటని రమ్మం

వారలి వారికిని మిగిడి యున్నది నాని

గావించి యున్నదోకాదు రా

వా విన్నాడు వార వరలో వెంటదగిలించి" (2.7)

II. వాద వివాదము - ప్రత్యేక ప్రత్యర్థులు:-

(మన్ననాడు మొదటి యాదము (వేరిడు దుర్మరాంధులన్ బోడిమి మాచ్చి' 2.88)

మొదటి విరోధులు:-

వాదసామాన్య స్వరూపమును ప్రదర్శించిన పిమ్మట కవి ఆరుగురు ప్రత్యేక ప్రత్యర్థులను విష్ణుచిత్తుడు ప్రత్యేక ప్రమాణములతో గలుచుటను వర్ణించును. వీరిందగు వేరితార్థమున ఈశ్వరుడు లేడను వాడు. పాండివి దీవాణమునిండి ప్రేరిడి దుర్మదాంధులని మన్ననాడుప్రేమి చెప్పెనది వీరిని గూర్చియే. వారి పోడిమి మాన్యులుయే విష్ణు చిత్తునకాయన విరించిన మొదటివని. ("పాండిడు దీవాణము మ్మెఱయ నించిన బ్రేరిడు దుర్మరాంధులన్ బోడిమి మాచ్చి 2.88)

ప్రేమి యాత్మ యుటుంచి ఈశ్వరుడువచ్చడని నిరూపించుటకు ముందు. ఈశ్వరుడులేడను వాదమును నిర్మూలించవలెమగదా! అందుచే విష్ణుచిత్తుడు ముందుగా విరోధులందఱుకొనెను వారనే రాయలీకులు (1) ఇక్ష్వాకు (పాంథ్యుడు)(2) మాయామిది (ఉత్తర మీ మాంబితుడు) ఇక్ష్వాకి. (3) ఇహార్య వారి (పూర్వ మీ

మానకుడు), (4) పీటవారి (వ్రేపేరుడు), (5) పొగమడు (బొద్దుడు), (6) ప్రయత్నవారి (చార్చకుడు) అని పేర్కొన్నారు-(3-8).

వైదిక అవైదిక నిరీక్షణము:-

వీరిలో పాంశ్య వైశేషికులు విష్ణుచిత్తుని నాటికొక రీతిగ వేద ప్రామాణ్యము నంగీకరించిన వారే! పూర్వ మీమాంసకులు వేదమందలి అపూర్వ పరిణమగు కర్మకాండను ప్రమాణముగ స్వీకరించి ఈ పరిప్రాప్తికి ఈశ్వరుని విమిత్తము లేదమన్నారు. ఉత్తరమీమాంసకులు వేదముల యంతమందలి జ్ఞాన కాండను ప్రధానముగా నెంచి కర్మకాండను ఈశ్వరుని గొణముగ భావించువారు. బౌద్ధ చార్యులు వేదమును, ఈశ్వరుని అంటే యుద్ధిస్తారు, వైదిక అవైదిక లేదమేగాని, సర్వసానమున వీరందరు నిరీక్షరులే!

విష్ణుచిత్తుడు వేద ప్రామాణ్యము నంగీకరించుచు నిరీక్షరులగు పాంశ్య అద్వైత, మీమాంస, వైశేష వాచులను బ్రహ్మ స్వాత్రముల మదవారించి యోగించెను. వేద ప్రామాణ్యమైచ్చుని బొద్దుని గూడ కరహిషిష్టు మరవారించి గెలిచెనట. అట్లే చార్యులని గూడ బ్రహ్మ స్వాత్రము మదవారిందియే నయించెనట (3-8) ఇంతటితో సాంక్షిని దివాళిముని నేలెడి దుర్మదాండుల పోడిమి హుచ్చుచుని మన్ననారు విష్ణుచిత్తునికేచ్చిన మొదటి యోచేశము నిర్వహించబడెను-(2,88).

ఇక్కడ పాఠకులకొక పంజీహము కలుగవచ్చును. వేదమునొప్పువారిని బ్రహ్మస్వాత్రములను, ఉపనిషత్తులను ఉదవారించి గెలుచుట సరే. వేద ప్రామాణ్య మునంగీకరించని బౌద్ధ, చార్యులను ఉపనిషద్, స్వాత్రములనే గెలుచుటెట్లు?

రాక్షాసుల బ్రష్మము:-

కడలో గలిచెను. ఇది యటుంచి అద్వైదిని గెలుచుటకు రాయలుదవారించిన 'భోగమూత్ర' అను బ్రహ్మ స్వాత్రము (4.4-21) అందుబాటుయోగించెదని శ్రీమేడేపల్లి వెంకట రమణాచార్యులవారు వాదించివారి అముక్తమూల్యరా ప్రతి ఉపాధ్యతమున నిట్లు వివరించిరి.

"ఈ స్వాతంత్ర్య రాజ్యాంగ శ్రీహస్తమున ముద్రవకు (ప్రహ్లాద యాద్యార్థాన్ని ముద్రవహింపు భోగమే గాని జగత్ సృష్ట్యందులందు నిలబడములేదని స్వాతంత్ర్యం చెప్పును. జీవేశ్వరులు భిన్నులని చెప్పువరి కాదు. ఇట్లు చెప్పు స్వాతంత్ర్యము వేరుగా కలదు. ఇది ఇతరుల మరచారించిన స్వాతంత్ర్యము కలన విష్ణుచిత్తుడు మాయావాదీని గిరిచేసముల కనుపెదాడు" అని వారి అభిప్రాయము. ఈ విమర్శ ముంజుముగా మన్నిట్లు తోమును. (వాసిష్ఠవారి ఆముక్తమాల్యదా (నిలి 1914వ పుట.)

ఇంతటితో విష్ణుచిత్తుడు మన్మథులు మొదటి అదేశమును (నిరీశ్వరుల నోడించుట) నిర్వహించుట వారీ చేసెను.

III. వార వివాదము

ఈశ్వరుని నిరూపించుట:-

(మన్మథులు రెండవ అదేశము - మన్మథామములందరికలంపు. 2-88)

ఈశ్వరుడున్నాడు:-

ఈశ్వరుడు లేడు వారి నోడించిన పిమ్మట విష్ణుచిత్తుడు ఈశ్వరుడున్నాడని నిరూపించవలెను. ఆ ఈశ్వరుడు భావావంతాత్మకుడు అందుచే విష్ణుచిత్తుడు ఈ విషయమును ముఖ్యముగా బోధించినవియు, ప్రత్యక్షములును, అనింద్యములునగు ప్రహ్లాదస్వాతంత్ర్యములను, వేదవాక్యములను ప్రమాణములుగా మరచారించి ముందుగా ఈశ్వరుని నిరూపించెను.

II. ఈశ్వరుడు విష్ణుడు:-

ఇక ఆ ఈశ్వరుడెవ్వరో విష్ణుర్త చేయవలెను. విద్యద్వందీతుడగు విష్ణుచిత్తుడు రానివిట్లు పోదించెను. ఈశ్వరుడు విష్ణుర్తము (విద్యవ్యాపకర్తము) కలడు. ఇతర చేయతలందరు అయిన తోనివారీ వారకరి మండి మరకరు భిన్నులు. విష్ణువు తద్విశిష్టాదగుటచే తద్విష్ణుడు. విష్ణుచిత్తుడీ విషయమును ప్రమాణ వాక్యముల ఆధారమున లేట తల్లమగునట్లుచెప్పవలెనెను.

రాయలీచట మొదటి పాఠిగా విష్ణుచిత్తుని "విద్యధ్వందితుడు" అని పేర్కొనెను. దీనికి కారణమింతమంది నైతిక అనైతిక విద్వాంసులతోడించుటను చూచిన ఆచటి విద్వాంసులలో కొందరాయనము ప్రశంసించి యుందురు. వీరు మధ్యస్థులై యుందురు. ఓడివారి తండ్రియగుటకు వాస్తవికత వర్తనను రాయలు సుఖాంతమున వర్ణించెను.

1). ఆచారాధిభోగ్యుడే:-

తండ్రియని విష్ణుత్వము నిల్లు పొంది విష్ణు చిత్తుడా విష్ణునే నారాయణుడని, సమన్తిమునకు మూండాతలమనియు నిరూపించె సాగము (1) ఆచారో నారాయణుడొక్కడే అయినవి "నరేవ నామ్యేరమగ్న అవినో మేవాద్వితీయమ్...." ఇత్యాదిగా రాందోగ్యము (6-2) చెప్పుచున్నది. (ఇరు నారాయణుల పదము లేకుండుట గమనీయము) (2) అప్పుడు బ్రహ్మ మహేశ్వరులు, రోదనీ వక్షత్రములు, మార్కండేయులు, జరాగ్జులు లేవు- (ఏదైన నారాయణ అసీష్ట బ్రహ్మనే శానో నానానాగ్ని వేదో మేద్యా నా పృథివీన వక్షత్రాన మార్కేన వక్షత్రమ్- (మహావినియ్య- అ.వే.వెం.రా. శాస్త్రి)

అప్పుడా యొక్కడైన నారాయణుడు ఏకాంత లీలను తగడు, పెక్కు అయ్యేదను" అనుచు, ఏక (జీవ) అచిత్తుల (పదములు) రిండింటియుండునుచొచ్చి పెక్కు అయ్యెను. " నారమ త్రైక" మైత్రాయణ ఉపనిషత్తు, "న ఏకాక నరమేత " మహావినియ్య -1అ.

ఏకముగానున్న పెక్కుగుడునవి సంకల్పించి ఏదచిత్తులలో ప్రవేశించుట రాందోగ్యమున-

ఏకమేవాద్వితీయమ్ . తద్వైక్షత దహస్యాం ప్రతాయే యతి . (6-2); అనియు అనేనైన జీవోత్కవామ ప్రవిశ్యవామ దూపే న్యకరోత్ (6-3) అనియు కవనగును. (వెం.రా.శాస్త్రి- పుట. 205). కాని లీల ఏకాకత ఏవదనుట ఆ దూపమున

చాందోగ్యమున లేదు. మహావిషిష్టన ఏ ఏకావరమేత (16) అనియు నైత్రాయణీ ఉపనిషత్తున "వారమస్తోకః" (4-2) అనియు కలదు.

2). ఇరట పుండరీకాక్షము:-

ఇట్లొకటయి లీలకై పెత్తైవది వారాయణుడే యమలకు విష్ణుచిత్తుడు తరిగి చాందోగ్యమునే ఉదహరించెను చాందోగ్య ఇంతరారిత్వ విద్యయందు "సూర్యునితో పుండరీకముల వంటి కమ్మలు కలవాడువాడ"ని ఉన్నది.

(“యథా కప్యం పుష్కరీక మేవ మక్షిణీ” - చాందో 1.6 (6-7))

ఇరట "అక్షిణీ" పదముచే రెండుకమ్మలని విధీకరించుచు చాందోగ్యము మార్కమండలాంతర్వర్తయగు పరమేశ్వరుని వింక్షగాత తెలిపెను. బ్రహ్మ, కుండ్ర, ఇంద్రులు ఏవిమిది, మూడు, వయికమ్మలు గలవాడు. ప్రసిద్ధ దేవతలలో వారాయణుడొక్కడే రెండు కమ్మలు గలవాడు.

3). పుండరీకాక్షుడే వారాయణుడు:-

అందుచే ఇరట పుండరీకాక్షుడనిగ వారాయణుడే యని నైషపుల భావన. "యథా కప్యం పుష్కరీకమేవ" - అమృతాక్షమునకు రామానుజుల అద్వైతగురువు యాదవప్రభాకుడు కోటి (32) ముక్త్యంతరి ఎర్రవయిన కమలవి నీచోపమతో వ్యాఖ్యానించుట విని రామానుజాచార్యులతో వ్యాఖ్యలముతో కంట కోట కోట నీరు గార్చినవియు, గుర్వక్షుచే అయిన ఆ పదములకు మార్కరక్కీ అప్పుడే విద్యుమెన్పు పుండరీకములనంటి కమలు కలవాడను యర్థమును పొందిన నైతికా నైతికముతో వ్యాఖ్యానించి చెప్పెననియు నైత్యాత గాత. వివరింపి బీదాభిప్రాయములతోనే రామానుజులు గురువునుండి విడచొయి బ్రహ్మబ్రాహ్మములకు శ్రీహృద్యమును దలిచి విశిష్టావైరిమును స్థాపించెను.

4). ఒక మెలిక:-

ఇక్కడ ఒక మెలికయున్నది. విష్ణుచిత్తుడుదూరించిన చాందోగ్యమంత్రమున వారాయణ శబ్దము లేదు. అందుచే రెండుకమ్మల పుండరీకాక్షుడు వారాయణుడను

తను వాదము అసందిగ్ధముకాదు. కాని విశేషబోధక సావమును. అందుచే విష్ణుచిత్తుడీ
బోధమును వాదాంతమున నవరించును- (3-12). రానివి తుదకు చూతుము.
నారాయణుని వ్యరూప గుణగుణము:-

మరియో నారాయణుడెట్టివాడు? దీనికి గూడ విష్ణుచిత్తుడు తాంబూలమున
యుదాహరించుచు నిట్లనెను. ఆ తాంబూలమున నారాయణుని పాటిలేని (1) దివ్య
వ్యరూపము. (2) దివ్యగుణగళి ఏగ్రహము. (3) అవంత కల్యాణ గుణైశ్వర్యములు
కనపించును. ఆ నారాయణుడే పర్యవహరించుట బోధలను వెలువలను తానే
యుండుట నారాయణీయ యజ్ఞకాపనివిస్త్రు తెలుపుచున్నది. (అవ్యర్థహింసిత వృద్ధం
వ్యాప్య నారాయణః స్థిత- వే వేందా శాస్త్ర).

సామాన్య విశేష వ్యాఖ్యము:-

అందుచే విశేష శబ్దములన్నియు సామాన్యమునే చెప్పినను వ్యాఖ్యముచేత.
పర్యవేశేన శబ్దకాలమును కేవల "నారాయణ" శబ్దమందే పర్యవసరించును. 3.11 దీనికి
ప్రమాణము వేదములందలి అరుణభాగములు.

3). అసందిగ్ధ ప్రమాణము:-

పై వాక్యములెవయు పరిమేశ్కరుడు నారాయణుడే అను విషయమును
వలావదిగా ప్రతిపాదించెను. విష్ణుచిత్తుడీ వాక్యములకు తన యుక్తిని బోధించి
వమర్శించెను. కాని పండితశ్రేణులు ఇంతకన్న అసందిగ్ధమగు ప్రమాణమును
కోరుచురు. అందుచే విష్ణుచిత్తుడు వాదాంతమున తిరుగులేని నారాయణ శాస్త్రము
నొకరానిని ప్రయోగించెను. అతడు ముఖ్యోపనిషత్తు నుండి "అవహత
పాప్మాదిన్యోదేవ....." ఇత్యాది సూక్తి మదహరించి ఆ సూక్తిలో నారాయణశబ్దము
పొదుకొన్నది. ఇతర దేవతలు లేరు - అను విత్యాది శ్రుతులతో వాడు తీర్చెను. (3.12)

(1) పై పర్య మాతావహత్యా (2) అవహత పాపా (3) దిన్యో (4) దేవ.
(5) ఏకో నారాయణః (1) ఈతడు పర్యమాతములలోని యాత్య. (2) పాపాల్లబడిన

పాపములు గలవాడు, (3) స్వర్గ ఆకాశ నిందిరియైన వాడు. (4) ఒక్క దేవుడు, (5) నారాయణుడు")

6) శరీర శరీర భావము:-

అయినచో తక్కిన దేవతలకును నారాయణునికిను గల నిందితమేమి? దీనికి విష్ణుచిత్తుడు (a) ఋషీదామణిలకును కొంతకీ బ్రాహ్మణసేవియ్య నుండి ఇంద్ర-వైవర్తవ నివాసియును (b) చంద్రాసేవియ్యనుండి వామదేవ వ్యక్తాంతయును, ఉదవారిని చిత్ర-అచిత్ర దాసములన్నియు దేవతలతో ననా నారాయణుని శరీరములనియు, శరీరము వచ్చు శబ్దములన్నియు శరీర పరకు పోవుననియు, అందుచే నారాయణుని శరీరములగు ఇంద్రాది పావకములన్నియు, నారాయణునే తెలుపుననియు విశదీకరించెను.

(7) పుండరీకాక్షుడే మోక్షదేవుడు:-

నకల దేవతలు నారాయణుని శరీరములే. అయినచో వారివేల సేవింపరాదు? | వారు విష్ణునకు తల్లితొడ విగ్రహములగుట వలన వారిని సేవింపినచో తాత్కాలికములగు (2) ధర్మార్థ కామములనెడి గ్రహిణులు. వాని ఫలితముగు తాత్కాలిక స్వర్గ ముఖము కలుగును. (3) పునరావృత్తి రహితముగు ముక్తి నా దేవత రీయలేరు. అందుచే మోక్షకాంక్షులకు వారి సేవ అయ్యుక్తము ముముక్షువులు పుండరీకాక్షుని గాక మరియే వైషమునైన మహాసేవింపగదు. మరియు నారాయణుడే చేతమనకు తల్లి, తండ్రి, సోదరుడు, ఇల్లు, రక్షకుడు, ప్రియాయుడు, గమ్యస్థానము అని మరియొక క్రితి. (మహాలోపనిషత్తు) తెలుపుచున్నది. కనుక దీని ఆశనినే ఆశ్రయించవలెను.

ఇవల విష్ణుచిత్తుని వార్యకమము గమనార్హము.

1) మొదట అతడు నిరీశ్వరుల నోడించెను.

2) తరువాత స్నేహితులగు సేవకులను కాచును.

3) తుదకు విష్ణు పాఠమ్యమును విద్వాంసరించెను

రాజకోటిక:-

విష్ణుచిత్తుడిట్లు అపవర్గకాంక్షులకు బ్రహ్మ రుద్రాదులు "విందులు అయ్యుక్తమనియు, వారిపేరి ప్రార్థకులకు మౌనమే (దర్శార్థ కామములను గోరునట్టి వారికి మౌనమే) యగువనియు వాదమునొక కొరికి తీవ్రముల వారి ముఖమైన విషయము. అనితీ వాదమంతయు రాజ్యవైదివ. దోగారి నిపర్థములందు విరక్తిచెందిన మత్స్యధ్వజునిచే నేర్పరచబడినది. ఆతడు "పర్లత్రయ" (దర్శార్థకామ) పరతి వలన మాటి మాటికి స్వర్ణాక్ష రోజముల మధ్యమార్గమున పయగియ్య దుర్లభిని ఇక నే నొల్లను. అటుగాక అపవర్గదుడు (షోడషవిచ్చువాడు) ఏ నేర్వ వాని వెదిగి దక్షింపును-(2.82) అని పంకల్పించి, బహువిద్వాంతులముల మెలగు కోవిదులను కూర్చి వారిని "మీ మీ శాస్త్రంబులలో నెవ్వడు మోక్షం బిలయుంచునో, చూచి, నిశ్చయింపు"డని (2.84) వాద తుల్యమును పదిలో నైలాడ గట్టించెను.

అందుచే విష్ణుచిత్తుడొ రాజ కోట్లానకు పూర్తిగా నిష్క్రమించుటకు వాదమును అపవర్గదుడగు విష్ణుని పర్థ పర్యవసించి జేసెను.

మన్మథాదు మొదటి రెండు అధ్యాయములు:-

ఇంతటితో విష్ణుచిత్తుడు "మన్మథాదులును బ్రకటింపు"మని మన్మథాదు తనకిచ్చిన రెండవ యాదేశమును నిర్వహించెను-(2.88)

స్వామి నిశ్చించిన మొదటి యాదేశము:-

"హిండిని దివ్యానమున్ వెరయువించివా బ్రేలిడి దుర్మదాంధులన్ పోడిమి ముచ్చ"మని, దీనిని విష్ణుచిత్తుడు వారారంభముననే విరీశ్వరుల నోడించు యామున నిర్వహించెనుకొంటిమి. ఈ దుర్మదాంధులెవ్వరయినది స్వామి పేర్కొనలేదు గాని

వారు ఈశ్వరుని తిరుప్పరింటు దుర్భరముచే అందులయున వాని యూహించుట
వలెనము. సందర్భ కుర్తికూడ దీనిని బలపరచుచున్నది. విష్ణుచిత్తుడు నాచారంబును
పోడిమి యుడవివరీ విరక్తరులనే!

మొట్టవారు ముగివన ఆదేశము:-

ఇక రాజును, 'నైష్ఠియగా నొవరింపుమని' స్వామి ఇచ్చిన యాదేశముకంటె
మిగిలియున్నది. ఎంతమంది వెర్వాంమెలవోడింపిన మేమి ఫలము? రానివలన వాద
కుల్కము మాత్రము లభించును. రాజా నైష్ఠియైపోవేగాని. స్వామి యాజ్ఞయు.
విష్ణుచిత్తుని కోర్కెయు. నైష్ఠిని పరిపూర్ణం వృద్ధియు పరింపవలె. రాజా పరిణతాంతః
కరణుడుగానిదే అతనిని నైష్ఠియగా నొవరించుట కుదరదు. అయిన హృదయము
నెట్లాకర్షింపవలెను? ఇంతవరకు విష్ణుచిత్తుడు మేవది విద్యర్థుడము. రానివలన రాజా
మనస్సున కొన్ని తర్క వంజేవాములు చేరి యుండును. అది దీనిబంధంబును
విడచుము. అది హృదయ నంబంబియును బిడ్డగా రూపొందవలెను.

రాజోపిత దీక్ష:-

దీక్షి శుద్ధిచే యునుకొందుము. దానికి తగు అనుష్ఠాన వెతానము చూపవలెను
అది రాజ్యా పాలకుడు మత్స్యధ్వజుని అంతరంగి రుచికుమైనది కావలెను. విష్ణుచిత్తుని
వలె అతడు శాంతి, దాంతి. పరతంత్రతతో వంపైకాంగిట్లు మూలికాకరణ
కైంకర్యమును. భాగవత విమారాదనియ నేయును కాలము గడవబోడు. అతడు
రాజ్యాపాలకుడు. క్షిత్రియుడు. ప్రజాపాలుగా మతవి తర్కము, అశస్త్రుడు కాని అతిదారి.
ఈ స్వతర్కమును పదలుల పాపము. (3.61-62) మరియు రాజ్యమును వదలవలెనను
విరక్తితో మత్స్యధ్వజుడీ వాదముల నేర్పరచలేడు. అది స్వామి యాజ్ఞయు కాదు. దాని
వలన నైష్ఠియకు మేలును కలుగదు.

రాజరంజనము, భాండీకృ శ్రీశిష్యులక కథ:-

1) రాజా రాజగుడే యుండవలెను. అతనికి మోక్షము లభించవలెను. ఇది
సాధ్యమా? ప్రసిద్ధులగు పూర్వరాజులవలెన నెట్లు చేసిరా? అయినచో నా పుత్రాంతమును

అత్యంత దూరముగ జెప్పినచో మత్స్యర్యజాని హృదయమునాకర్షించును. ఇదివరకటి వాచమంతయు వాదింపఁజేయు. ఇందు రాజరంజనము చేయువలెను. వాది భంజన, రాజ రంజన- ఈ పద్ధతిని రాష్ట్ర యువలంఠించినచో నది పునర్జన్మ హేతువగునను. దియమిచ్చుడు విష్ణునిచ్చునను లేదు. అయిత ఇందు స్వామి యాజ్ఞానేనట్లు చేయునున్నాడు. అందుచే నదియొక శైలికర్మము. రాజరంజనమువర్చిలకు -కవి, వైష్ణవులకు ప్రమాణముగ విష్ణు పురాణముమండి శాండిక్య కేళి ర్వచనము రాజరంజనము చెప్పించెను. ఇది ఆముక్తమాల్యదకు మూలగ్రంథముగ దివ్యనారీ చరితమున లేదు. దీని వెన్నుకోనుటలో రాయల శ్రేణులి పురాణోప సంహతులు..... సార సంగ్రహమును "విర్వి మార్పు" (1.13) నేర్పు కవివించును. ఈ కథలో రాజ్యధర్మము, కిష్కిన్య యగు శాండిక్యుడను రాజుకు అతనిని కలువించి ఇచ్చి, రాయల, రాజ్యపాలకుడునగు కేళిర్వచన రాజ్యపాలన, అరాధిభావనములు చేయునుచే (3.62) రాజగువాడు పూర్వపుణ్యములను లోగములచేతను, దురితములను కష్టమతిముచేతను ప్రక్షీణింపజేయును అష్టాంగిక దక్షి యోగాను సంభావము, (3-89) విష్ణు సామ్యమునగుని ముద్దుడు (3-86) మార్గమును చోరించును. ఈ మోక్షసాధన ౬౭ రాజ మోక్ష రాజును చెప్పించుటచే సాంధ్యరాజు మత్స్యర్యజానకు చోరించుటకు, తగిలించు యువాచ రాజు రాయలు విష్ణునిచ్చుని నోట పలికించెను రాయలు కావ్యమంతట విష్ణునిచ్చుని మార్గముల్లిన పోషించును. ఈ కథ నతనిచే మదచారింప జేయుటలో గూడ కవి ఈ మోక్షమును పొందినట్లుగలపించును.

రాజును వైష్ణవునిగా జేయుట:-

(మన్మథుడు మూడవ యాదేశము "వాడును రోపివాడిచాము వైష్ణవుగా నొనరింపు పత్స్యనో" 2-88)

ఇంతటితో మన్మథుడు విష్ణునిచ్చునకిచ్చి, రెండు అదేశములు వెరవేరెను. మొదటిది సాంధ్య దివాగమున ప్రేరితి దుర్మదాంధులను అణచుట. (విరక్తరులను) రెండవది విష్ణునిచ్చు మహిమమును బ్రకటింపట- (2.88) ఇక సాంధ్యరాజును వైష్ణవుగా నొనర్చుచును యాదేశమొకటి మిగిలియున్నది.

విష్ణుచిత్తుడుపరేశించిన వేది వేద్యమగు విష్ణుతత్వమును (45) విమోచనే రాజు పరిణామం: కరణమయ్యను (3-89) అనగా ఆతవికిపుడు మోక్షప్రదుడగు పరమేశ్వరుడెవ్వరో, అతనినిట్లు ర్వానించెనుటో, ఆ ర్వాన పరిమేమా తెలిసి జిజ్ఞాస తీరిను. అంత: కరణము పరిణతమయ్యను. ఈ జ్ఞానము మేరాపంబంది. అది హృదయ సంబంధియును రిక్తిగా పరిణమించి బాలువారివనేగాని నది యుతవి పర్యాంతరాశములందు హెత్తుకొనదు. ఇది శ్రీస్థైర్య సిద్ధాంతమున ముఖ్యము. ఈ మెలకువతోనే కవి విష్ణుచిత్తుని వాద్యమమును రాజులు కలిగిన జ్ఞానము రిక్తిగా పరిణమించుటను ఇట్లు కోడికరించెను. "వేదమైన విష్ణుతత్వందీట్లు వారిగలిచి తెలిసె మునుటికు రిక్తివలంబార్చి, లగిమెత్త పమ్మిగా జేసి, రోహితము పేయుటను" (45), ప్రపమ్మనగా జీయుటిగాక, మూం ముత పూర్వముగా అయవకు ద్వయము ప్రసాదించి-భాగవతి ప్రరామని గావించెటట. (3.89).

ఇటు ప్రకరణముమలట్టి మంత్రార్థములను వివరించుటచే మర్యర్థజాడు రిక్తియందలలాడినవి తోచును. రాజును బాగవతి ప్రరామనిగా చేయుట రోహితముని కవి ప్రశంసించును. దీనిని కూడ ఎందర్యముమలట్టి, బాగవతి రోహితము అని చెప్పుకొనవచ్చును. లేక వే.వేం.రా. శ్రీప్రసాదార నమనిరించి, రాజు స్థైర్యుడైనచో "యదారాజా తదాప్రచా" యను న్యాయమున రోహితిగను స్థైర్యులయి, రాజులరి రాముకూడ హరియు పొందుదురనుకొనవచ్చును. ఏరయినను స్థైర్యహితమే యగును. హితమునగా మేలు అని శ్రీప్రసాద వారి దీక్ష కాని మనము స్థైర్యుడు మొదట తత్వమును తెలిసి, పురుషార్థమును నిర్ణయించుకొని, తర్వాతన కమకూలనుగు స్థై (ఉపాయము) నెచ్చుకొనుటను హితమునుకొనవచ్చును ఇట్లు చెప్పుకొన్నచో విష్ణుచిత్తుడు రోహితము నిరింతరగిన హితమును (మార్గము) కల్పించెను- అని యేర్పడును.

ఇంతటితో మచ్చనారు "వాడును రోహితవాడు. స్థైర్యుగా నొవరింపు నెత్తునో"- అని ఇచ్చిన మూడవ యాదేశమును కూడ విష్ణుచిత్తుడు తు.న. తప్పక మనస్థితతో నిర్వహించుట పూర్తియయ్యెను.

రహస్యత్రయము - శ్రీచైతన్య మంత్రములు

చైతన్య మంత్రములనేకములున్నను రాక్షసాత్మక శ్రీచైతన్యపుంకు మూడు మంత్రములు ముఖ్యములు. వీవిలో శ్రీచైతన్య పర్యంత రహస్య మంత్రయు సంతర్కర్పితమై యున్నందున దీనిని రహస్యత్రయమని యందురు. వీవిలో మొదటిది,

“ఓం నమో నారాయణాయ” అను అష్టాక్షరి. దీనినే మూలమంత్రమని, తిరుమంత్రమని, మంత్రరాజమనియు అందును. ఇది కొన్ని నియత పెనుయములలో వ్యాకృతే జపించునది. ఈ సంప్రదాయమును పాటించియే రాయలు విల్లు పుత్రులులో విష్ణునిత్తుడు తులసీ మాల్యమును మూలమంత్రముతో మహిమగలిగి ఆత్మన (వక్షము) పేర్చిదోయినది చెప్పుట (2-87).

ద్వయము:-

ఇక చైతన్యపుంకు రెండవ మంత్రమును ద్వయమంత్రమందురు. శ్రీమహారాయణ చరణో శరణం ప్రసద్యే: శ్రీమతే నారాయణాయ నమో” అను రెండు ఖండములు గలుగుటచే దీనికి ద్వయమును పేరుగల్గెను. దీనినే మంత్ర రత్నమని యందురు. ఇది శరణాగతిని ఇచ్చునది యగుటచే దీనినివ్యరయన ఎచ్చటిన, ఎచ్చరయిన, తామే స్థితిలో నున్న, ఉచ్చయట్లే జపించగలవది. ఉదా: ఈ మంత్రముతోనే 4వ విష్ణు నిత్తుని వర్ణించునపుడతనిని ద్వయమంత్రము నెలపుగా గల ముఖము గలవాడని చెప్పును (“అందుండున్ ద్వయ వర్ణ వర్ణ పరమందు” 1.77)

“ఓం నమో నారాయణాయ” అనునది నేటి కై. కైల వలె పూర్వము జననిమూహముల యూరేగింపులలో పెద్దగా ఉచ్చరించు యాచారమునొట్లు తోచును. పెద్దాండు మంగళాచారి శాసనమున 4వ పాపములో విష్ణునిత్తుడు ప్రాణము తమ గోళ్తోని కొచ్చాచింది అందరు కూడి నాడు వగరము ఎరుగునట్లు “నమో నారాయణాయ” అని పాడుడని వారి కుద్యోగించును. “నాడు వగరము నవ్వరియ (చక్కగా ఎరుగునట్లు)

వమో నారాయణాయ మేష్టు (అని) వెల్లండు కూరిమివో (పలుకుడు) అని అయిన పంబోదన. ఈ మంత్రార్థమును గ్రహించుటకే శ్రీరామానుజులు యామునా వాయుని శిష్యుడగు తిరుక్కొట్టి యూరు నందిని పరునినిమిది మారు లర్థించి, తుదకు లర్థమవోదమై, "ఏ వెచ్చరివై తెల్లివచో వరక స్రాస్త కలుగువను గురు నిపేదము నుల్లంఘించి, లోక హతమును గోర, పరమ కృపాతువై దేవాలయ గోపురమెక్కి, ప్రలంఘనను వెల్లడించినట్లు సాంప్రదాయిక గార కూడ కలదు.

చరమ శ్లోకము:-

పర్యరథ్యాన్ పరిర్యణ్య, మామేకం శరణం వ్రత.

అపాంతా పర్యహాపేథోక్షయిష్యామి హుళయ

అను గీతా శ్లోకము (18-66) శ్రీ వైష్ణవల మూడవ మంత్రము.

అర్జునకు పర్యపారస మార్గముల నుపదేశించిన క్షుణ్ణకడవట దీనిలో వేదియు నాచరింపవేరకున్నను, పర్యటమలు అవలంబించదగినదిగా శ్రీకృష్ణుడు గీత చరమ భాగమున (18-66) నుపదేశించినది గమక చరమ మనియు, శరణాగతిని తెల్పుటచే శరణాగతి మంత్రమనియు దీనికి వ్యవహారము.

విష్ణుగాయత్రి:-

ఈ మూడు మంత్రములు కాక, "నారాయణాయ విర్యహే నానుదేవాయ దీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాలో" అను మరియొక మంత్రము విష్ణు గాయత్రి యని ప్రసిద్ధము. దీనిలో నారాయణ నానుదేవ, విష్ణు, అనుమూడు నామములు చెప్పబడినవి. ఒక విధముగా ఇది వేదములందలి విష్ణును బ్రాహ్మణములందరి నారాయణుని ఆగమపురాణములందలి నానుదేవుని ఏకీభూతము చేయుమంత్రమవచ్చును.

జాలెతెగుట - విష్ణు చిత్తుని విజయము

మాక్షవివరములు:-

చిష్ణుచిత్తునకు ముష్ణునారిచ్చిన నాటగు అనితులలో శుక్రమును వారింపుమునునది కూడ ఒకటి. రాయలీరి మరువక, దానినలి మాక్షవివరములతో నెద్దులముగ పట్టించును. అరియక చాలి, దామిరాదా టంకపాలముండి నరావరి తెప్పించిన బంగారు నాగిములతోపించి అస్తానలో వ్రేలాడ గట్టించెను. చాలిలోని కొత్త నాగిములు చాలి లల్లప్పుమాళ్ల నందునుండి దీకపువ్వలవలె మెరయుచుండెను. చాలి క్రింది బాగము లాపు. పోను పోను సైన నెమ్మము. అందుచే నది తలక్రిందుగ నైలాదుచు రాను రాను ఎట్టియగు కలనెర్పమువలె నుండెను. (2.85) దాని యందలి యపిక్షచేతనే బహు నమయముల మెలగు కోవిదులుకూడుట (2.84) ఈ చాలిపుట్టుపు రూపునే గాక, దానిని వారింమరిలివిగూడ కవి అనక్షికరమగు వివరములతో పట్టించును.

మొదటి వింత - రాజును స్వైపునిగా చేయుగానే ఆ చాలి దూలమునకు గట్టిన శ్రావీముడిపుటుక్కున తెగి, తటాలున పెద్దకల్లముతో వేలపై పడెను. (మీ. వేం. రాస్త్ర)

(వెలుచన్ గంటు పుటుక్కునందునివి వేప్పొర్పంబడి) (4.3)

ఇక తెగిన సైనము చూతము. అది బరువుచేత తెగుటగాదు. ఎవరో బలమంతయు పూచి తెరిపినట్లుగా తెగను. (బలిమెం తెయబోలె) మరి ఆ శ్రావీ పురియుందునుగదా! ఆ పురిలో ఎవ్వో మూలు పోగులుందును. వాని గతి చూతము. ఆ కలమాళ్లన్నియు పాయలు పడి పర్యాయబంగముగా తెగిరాగా రంటు పోగక్కటిమిగిలెను. కొంతపేపాగి అదిగూడపుటుక్కుమను ద్వనితో తెగి చాలె వేగముగా నేలపైబడెను. శ్రాదు తెగుటలోని మాక్షవివరములన్నిటిని సువిశేషముగా పరిశీలించి పాకకుల కంటికగవెడునట్లు పట్టించుట రాయల మాక్ష దృక్పథ చిత్రణ కలకొక రద్దుల నిదర్శనము [miniature painting] ఇది మూలగ్రంథమున లేదు. (మీ. వేం. ర.-

వాదైక్యవారి(ప్రతి- వీరిక- 1917) వారి తగిన ఏమ్మట గూడ కొంత సేపు క్రింద పడక అంతరాళమున పలికి క్రింద పడెనని వేదము వారు 1917- 4.3)

ఆ తరువాత మెమ్మల మర దుండుదురు (మోగను. పుష్ప వర్తముకురిసెను. ఆ వర్తము సప్తగా వ్యాపించి దుకిసెనెట. వాన కురియుటలోనిది యొక విస్తారము. విష్ణుని మృత యాపిష్కరగానే తాగినపైను విష్ణుచిత్తుని అధిగ్రహియ అంతప్రేతవ్యము వీవ్రించి. దేవదుండులి ద్యమలను వినగలిగెను. వాని పూంవాసనను చూడగలిగెను. ఈ చైతన్యము రాను రాను అయవకు శ్రోత యనుభవములనిచ్చుట ముందు యాతుము. ఇది దీని క్రమోన్మీలవమును తాగిదూకుడై (పరర్పించును.

విశ్వాంశుంశు పారిలోపితములు:-

దేవతలదృశ్య సదస్యము. వారిని మరువవట్టి రాయలు సరలోచి పండితులను గూడ మరువలేదు. వారిని సత్కరించుట మరువదు. అది అయవ విలాపియ్యద. రానిసినట వర్ణించిన తీరుమొట్టి చూడగా గిర్హిస విష్ణుచిత్తుని కన్న మత్స్యదృశాడు తక్కినవారికి యొక్కవముట్ట చెప్పినట్లు తోచును పాండ్యుడు పారిలోపితము దిచ్చుట కిందరో సేవకులను (పేషెవ్రాతము) అంలెలంచెలుగా వంపెను. (అందంచవంపక= దీనికి కృష్ణులవారు అప్పుడప్పుడే అని వ్రాసిరి) వారలుచిలు పరుగిత్తునపుడు (ద్రమలో) మణి స్వర్ణ భూషాపత్రి సమూహములు తారి వేంపై మోకాటి లోతున పేరుకునెను. అది రాజలింహారము మండి సలామందిరము వరకుగల శ్రోవయంతట ఒక మాలవలి వ్యాపించెను. ఆ మాల భూదేవి శిరమున దరించిన రంగు రంగుల మాలయా అనిపించెను. (4.4).

దేవతల మెమ్మ:-

ఆ "దీరాగ్రణి" విదయోద్రేకము సమస్తావాళమునకు వ్యాపించెను. "గెల్పుటుత్పవము"- ఉత్పవమనగా ఉద్రేకమునది. (వే.వేం.రా.శ పుట- 269) దేవతలు "అద్దా" (సరి) యనిరి. పితృదేవతలు "అచో" యనిరి. పితృలు "అచో" యనిరి. విశ్వాధరులమండి "అగ" కలియుగము కృతయుగపైవదమ శ్రీమూక్తి వినిపించెను.

'వృక్షములు' 'మనుష్యుల మనోధైర్యము నాశము పొందెను గదా! యని దీర్ఘరగా వరదించి' ఇటు ఆశ్చర్యోద్రేకము మొదలు పెట్టి వరమాలా బహిష్కరణమయి ప్రశంసా హక్కుముగా పేర్కొనిది తుదకు విభ్రాంతమున పెద్దగా వినదించెను. (ఉష్ణురత్ కిష్కంధి ఉత్త+వరత్+కిష్కరం= దీర్ఘరగా అందుచున్న కిష్కరులు గలది. (వే.వేం రా.శా వారు పుట-270)

ఇది సమూహాపహేతు ట్లనే ము మొదలు మధ్యతప్పే ఏ ఒకరికడవో హితాశ్చగా ఉద్భవించి, ప్రకృతాలలో నల్లముగి బాటువారి. తుదకు సమూహమంతట వ్యాపించి ప్రసహిల్లుల సామూహిక మనో ధైర్యము. ఇంటి నున్నదైకము తారంధ్రియ ప్రవణ శక్తిగల పిష్టచిత్తుని అంత్రప్రతిష్ఠము మిచ్చేది వగది యుండును. ఈ యున్నేల క్రమమున పిష్టచి తుర్త పక్షుల మాన పరిణమము స్ఫూర్త వినకగా (3.85-86) మొదటి మెట్టు దేవరుండుతులను వినుట రెండవ మెట్టు, దేవతం మెచ్చుకోలు యుద్ధేకమునే ఉద్దీప్తియగుట మూడవ మెట్టు ఇష్టదాలిడు దేవగూమును. వారి వాక్కులను, అనురాగి పరిధిలోనికి తెచ్చుకోన గలిగెను. ఈ యునుధూరి పిష్టరణ తుదకు పిష్టసాహిత్యమున సాక్షాత్కరించు కొనగలుగుట, తరువాతి కథనమున విందుము.

ఉదాహరణలు:-

ఈ యుద్ధేకముచే రాక ఇతానా తారీ చేయించెను. సేవకులు దూమిని పించిరి, దేవతలకాశమును ద్వవి పూర్ణము చేసిరి. రానురానిది సామూహిక వ్యాధయమును విస్తారణము కాని ఒకవ ఏర్పాటునుపట్ల ఈ యుగ్మాసము మనోర పరితపన గలదియ్యము సైత్వీప్తిని ప్రశంసించు వారి యుగ్మాసము వీరి గుండెలను మణిత ముడుచుకొనజేసెను. వీరిని రాయలు అను సజీవ చిత్ర ఫలకములలో చిత్రించెను.

1). వీరిలో కొందరు పెదపూలు వాడుచు బయటికి వచ్చిరి. ఆ పరియగుటల మీద నెరురుగనున్న తమ పాశుకావాసాలను చూడకనే ముందుకుపోయి వెడకిరి. వీరి చోరా తారినడకన వచ్చు మోతపులి కయినను వీరికి చెప్పెలను మోయు

వారున్నారు. వీరు వాకరులు కనుపించనపుడు వారికొరకు వెదికిరేగాని మరే యార్పాటము చేయలేదు.

2). మరి కొందరు వీరి కప్పు వోరా కలవాడు. అందరిపు స్త్రీరి వారి గొప్ప వారు తమ యుదుటనే యున్న అంత పెద్ద అందరిమునే కానక, రాటిపోయి, చేయిర్తి పెద్ద గొంతుతో బోయలను కూకలు వేసిరి

3). ఇక, పొడూ వాసాలు, బోయలు లేని పొడారణ విద్మములోకరి వాకరు కలసి వచ్చుట మరిచి, నగరు వెలువడుదాక వెగిపోయి నగరు రావిన ఏమ్మట వైప్తికి వచ్చి, అగి తోదొరికిన కూడుకొనిరి.

4). ఇక వాల్లవ దృష్టింతములోని వారి వోరా యేమో తిరియరు గాని, పరాకులో వారిదే పరాకాష్ఠ. నై యందరిని పలుకరించువారు లేకున్నను వారు కొద్ది దూరములోనే తిరిచి తిచ్చుకొనిరి. ఈ వాల్లవ తరగతి ప్రముఖులు ఏయరయిన తమ వానిని పరాకులోనే గృహభ్యుత్థుడగిరి. వారనునవి కొన్ని చెవికి తప్పెను. కొన్ని ముతికి తప్పెను. అయినను ఈ ఈ యని యూకొట్టిరి. (వాడను నవి తప్ప) = వాడు ఒకటి చెప్పిన మరి యొకటిగా అవి శ్రీ వేదేం రా. 4 పుట-271).

5). కొందరు ప్రాదులకు పరాకుకన్న పీరువము పొచ్చెను. వారివనటి వారు "వారమే చూయి"నని యడుగుగా వారు "ఏమవును? రాజు పెక్షపాతమువలన ఆ రాసిని బ్రతికి పోయెను" అనిరి.

6). ఇంతకన్న యలిమానవంతులు "కొరిండి, ఏమర్చకు దూరమైన (ఏమర్చలేని) వాకిట ఇక వెనడుండును?" అనిరి (4.7).

7). ఇట్లనుకొనుచు పోవువారూ, ఏదూ, శృంగాటకమున (వారస్తా = వెలువేరవము) కలసి కొంత సేపు నగరమై జారుచు గుఱుపలాడి. (మంతనములాడి) ఇండ్లకుబోయిరి. (4.8) ఈ మట్టమున రాయలు వర్ణించిన వారక్రమము, తత్త్వోపన్యాసము, విండిత స్వామము, రాయలు ఏర్పావగర భువన విజయ పెథలలో తాను స్వయముగా చూచినవైయుండును. కాని, ఒడిన వారివైరి నెథ వెలువరిది.

అది రాములు చూచి యుండవలసి అయినను మొదటి దాని కన్న దానిని మరింత సహజముగా వర్ణించుట విశేషము. అయినా వారధిపై అంత విశేషమైతే కాదోయి! అయినా రాం కార్యములను, సహ సహాయములను స్వయంబులవలెను సాయంకాలము వేగుల వారి గోష్ఠి కేటాయించెను. (4 271) (88వారి పూర్వకము నంబ 4 271")

వారధిపైయొకడు వండియును వెలపుడు వాంఛించుట, చేయిస్తే కేయినేయుట, చుట్టూ మోలియు, కొట్టుకుంటుంటే చివ్చివ్చి వూర్చి వెళ్లెద చివ్చుములనెట్లు గ్రహించెనో! అయినను వాంఛము సహజ సుఖముగలదే అది రావ్యము నందుగి వ్యాపారంబున ఒక్కొక్కరి ప్రాధికరణా వ్యావహారిక లెక్కలలో యెట్ల తొంగి చూడగలుగునని తోచును.

విష్ణుచిత్తుని యూరేగింపు - రాముల సత్కార సంప్రదాయము

విష్ణుచిత్తుడు వారిమున గెలిచెను రాజతనని నిత్యరించి వంపెను. అతడింటికి బోయెను. అని ఈ కథాభాగమును ముగింపచెప్పును. కాని, రాములు సదామృదు. వైభవ స్థియుడు. రాజ మెవ్వరలు పోటిండువాడు. అందువలన నితలోని విద్యాంశులందరికి పొందుపని అనేక పారితోషికముల నిస్సించి నిత్యరంపజేసెను. అంతటిలో అయినను తన్ను కలుగదు. అచార్యపురుషునిను యూరేగింపు పూజ చేయవలెను. ఆ యూరేగింపా మహావగడమగు మరుదైలో వారదు. నిలుబుత్తురు వరకు (50 మైళ్లు) పొగవలసిందే. ఆ వివరములను భావతరముల వారి భావవిధిలో వెలయుంచవలసిందే. ఇది రాముల జీవన స్థితివ్యమునకొక విదర్శనము. అది తెలుగు. ఈమిత, కన్నడ దేవములప్పటి యూరార వ్యవహారములను వివరించును

మరుదైలో:-

మత్స్యర్యదాడు భాగవతి ప్రభావమైన పమ్మల అయినను రెండు కర్తవ్యము లీర్చడము.

1). సహ వృత్తాంతమును ప్రభావావశ్యమునకు తెలియజేయుట. సహ వృత్తరము తాటి రాలుకదే రాజ పక్షపాతియని. విమర్శయూచుడని. ఓడిన విద్యాంశులు

చేయు వక్ర ప్రచారమును వింటిమి ఇట్టి యపవారములు వ్యాపించకుండ వాస్తవమును దూరచేయుట సాంకుచి దర్శము. లేచిపో ప్రజలమోక్షార్థమైనట్లుచూడుడు.

2) భాగవత ధర్మ విజయమునకు విష్ణుత ప్రచారము కల్పించుట భాగవత ప్రధానమని విధి.

రాజోద్దేశ్యములు లోకకీడుముల్లినను మోరేగింపులోనది విష్ణు పాక్షాత్కారకావెనుగు అలోకికామభూతిలో పరిణమించును విష్ణుచిత్తుని అతీంద్రియానుభవ వ్యాప్తిలోనది అత్యంత ప్రధానమగు ఘట్టము. దాని ప్రభావము నేటికిని ఎల్లాండు గీత దూషణున వైష్ణవ వ్యావరయములపై ప్రసరించుచున్నది.

విజయప్రదేశము:

ఇట్లు "చూడవై" రాజ విష్ణుచిత్తుని మహాగజామూలమి క్షేమ పురియేగించుడ"ని యాశ్చర్యించెను. పురి యేగించుటయే గాక, "అతీయమైన నగరంబు కీర్తుడ"ని కూడ అయిన అవధి (50 వైపు), ఆ యాజ్ఞ ఉద్దేశ్యములకో, పరివారములకో గాదు. దోరలకు, రాజమూలములకు, జనతీచ్చులే గాదు. అయినను వెంటడించునట్లు పంపెను. (బడిన్

. అమర) వారా విష్ణుచిత్తుని "మహాగజము"న కీర్తుగడల పోయిరి. రావరీవిలో గాక, విష్ణుచిత్తుడొక ప్రభువో లేవూడో అన్నట్లయినను "కల్పి" వారిరుగడలలోయిరి. "మహాగజము" పై విష్ణుచిత్తు "రీత్యగి" రానికీర్తుగడల "దోరలు" రాజమూలములకీ అపూర్వ మహానీయ దృశ్యము. ఇది ప్రజల పయనోద్రియముల నాకర్షించును. ఆ రాజమూలము ముందు నెడను "నిరంతర పండిస్తుతులు" "శూర్యస్థనములు" "గజేంద్రవామింబారావములు" వారి శ్రవణోద్రియము వాకట్టును. ఈ దృశ్య శ్రవ్య, వైభవములకు వెలాకగా "వారకాంతాంప్రమపుర" ద్వసులానందమును చిందించెను. ఈ యావంతికోరావాలము రాజధానియంతట వ్యాపించెను. రాజనిధిలో నారంభించిన విజయోద్దేశమిప్పుడు రాజధాని యంతట వ్యాపించెను.

అకసమున విష్ణుమై:

మధుర "పురియేగింపు" విలుముత్తైరు మోరము బద్ధిను వగర ఏతులలో నారంభించిన యుత్సాహము ఈయర పరిపుష్టమాయును. ఇది విష్ణుచిత్తుని అతీంద్రియ

విష్ణుచింతవకుర్చివనోహతువయ్యెను. మార్గమధ్యమును చేరునప్పటికాయన దనారాకాశమునందలి విష్ణురూపము అయిన మమః ప్రాణేంద్రియ సీమలలోన పొంగి మనోగఠముపైనున్న అయినకు బాహ్యకాశమువనే భగరాణ మూపున శంఖ చక్రాలంకారితుడగు చతుర్భుజ మూర్తిగ సాక్షాత్కరించెను. ఈ మూర్తిస్ఫురణ క్రమమును రాయలు మాష్ట్రేటర్నితో విల్లించెను.

సాక్షాత్కార సందర్భము:-

ధృవికప్పు కాంతి. నానన కప్ప ధృవి, వేగముగా ప్రసరించును సాక్షాత్కార వమయమున మొదటగా గోచరించినది దివిమండి ప్రసరించు కాంతి. ఇది గతుడారూఢుడగు చతుర్భుజుడు ఆకాశమున దూరముననున్నపుడే, మనస్సుని (గతుడుని) మున్నె "గతుత్పరం పరల విగ్న"గ (రెక్కలకాంతి) ప్రసరించుచు వంగిని లేదొగరెక్కించెను. (లేత ఎరుపు)లేదొగరెక్కిన ఏలకాశము ఇంగిలీకపు ఎరుపు ఏట రడిపి పైకెత్తుచున్న నల్లని కంట వేతపద్మమువలె వీలంతాత పల్లముతో భాసించెను.

కాంతి వెనువెరించునది ధృవి, ధృవికూడ ఆకాశ [Ether] సంబంధియై, తోగరు కాయల వెన్నెనుకే ఆకాశము భగరాణ రెక్కల సెను మోతతో నిండెను. యెడ పిమ్మట చేరునవి రెక్కల గొల్పులు. అవి కలకాల్చి (పాల సముద్రము) మిగడల దక్షిణగింను తిమ్మదవముతో వీరియె. ఇదియేమని చూడగా మొదట కప్పించినది విష్ణుపాద స్థానముడగు పెద్దరువడి (నెను+తిరు+వడి= పెద్ద శ్రీపాదము= గతుడుడు-నని నైష్ఠవి పారిలాపకవదము)

అతడు ఎమివీరిమికోలది అతని రెక్కల మరుగు తొంగును అతని మూపునగల కమలేక్షణుడగు చతుర్భుజుడు తోరెను-(4 10)

సాక్షాత్కార క్రమము

విష్ణుచిత్తుని దృష్టి మొదట వెళ్లుది దివ్యాంశులచే నాకర్షింపబడెను. పై మండి ఆవరించు మూర్తిలో మొదటగా పాదములు కనిపించుట సవాలము మరియు

జది విష్ణుని మోయుచు ఇతని అవరణమున ముచ్చ గరుడుని రెండు హస్తేదరములందు అమరియుండెను. అట్లుండుటచేత, ఊర్జ్వలాగ దర్శనమునకు గరుడుని యాకారము అద్భుతము. అందుచే గరుడుని వాస్తవములందున్న పాదములే ప్రథమముగా దర్శితములగుట వెఱచము. గరుడుని చేయిలు చివురు పాల్లములవలె మండెను. అందలి పాదములు ఎట్టగలువల (చెందమ్మలు) వలె ఉండెను. (చివురు కొంచెమెల్లనివి. కలువలు మరింత ఎల్లనివి. అందుచే చివురు వాస్తవములందలి, చెందమ్మిపాదములు మృతముగ గుర్తించదగినట్లుండెను.)

తమిళ అంధ్రదాయమున విష్ణుచిత్తుడే ఎల్లని పాదములనిగాని (శేషడి శివ) లే సమ్మోహితుడే వాని? వలు కోటియొద్దు తుదరక్షగాను (తిరుక్కావు) కోరిను. దీనిని ప్రసిద్ధిమగు ఈ వెల్లందు (వలుయొద్దు) దీవెనలో తరువాత చాతము.

2). పాదరక్తముకు సై భాగమున కమనీంచెనది విష్ణుడు లీలలో తాల్చు నసిడి నేల 'మెరుపు' గరుడుని బంగారురక్కల ఊర్జ్వల్యముతో మిళితమై విష్ణుని ముచ్చ మేని నీలిమధన వ్యాపించెను.

3). మొదట పాదములపై వ్రాలి తరువాత మేమసైకి వ్యాపించిన, విష్ణుచిత్తుని చూపు విష్ణుని వెళ్లెన్దలమునకు ప్రాశ్నెను. అచట వారములాయన శంటికీ విష్ణువ్యాధయమున వ్రాలిన తన పంట యోగి పల్లముల నిర్మలాంతః కరణమున గగములవలె భాసించెను.

4). ఆయువ చూపు మరికొంత సైకి వ్యాపించి స్వామి మకరకుండలములను గమనించెను. వానిలోని మకరాకారములు స్వామిలో నేమో మనవి చేయుటకు వసివించినట్లు తోచెను. చెవివద్ద కేరి మనవి చేయు చమత్త వానికి 'సేరికి పుట్టింటి వెచ్చెలుదొట' చే కలిగను. కారోలు!

5). ఆ చెవుల కిరుప్రక్కలనున్న స్వామి ఊర్జ్వ హస్తములు భక్తజన రక్షకములగు శంఖచక్రములతో ఒప్పెను. శంఖమున్న చేయి తిల్లని పాపవగుంపు

అశ్రయించిన కల్పకావలి మండెను. చక్షముతో మచ్చ లేయి మడిగాలికి రేగిన ముమచరాగ వరయములో ఇంకొక్కతమైన కల్పకావలి మండెను. దిగువమచ్చ బావలపులు వరము తీయటకై ముందుకు పోగిన కల్పవృక్షకాంఠ వలి దీర్ఘముల్లె యుండెను. అయిన నాల్గు చేయిల వారాయులు గదా!

6). వీనినన్నిటిని మించినది అయిన కప్పులు. అది వికసిత కమలములవలె కరుణామధువు నోయికుచుండెను-(4.11)

అశ్రయమున దేవతలు:-

అప్పటికి ముప్పది మూడుకోట్ల అనురులాభమున జేరి విష్ణుచిత్తుని యుల్లసమును జాచుముండిరి. వారిని యాచించునచే విప్రయువ్వువారి గొడుగులు, వాచితోపాటు వారిచేయిలు తలాలున ముమళితములామెను. రాజ ఎమర్జమున వితరులు గొడుగు ధరించరాదు గదా! కాదులే రాని మర్యాదను మరువడు. (4.12)

శ్రీ సత్యావస్థలు:-

ఏ ఉత్సవమును జాచుటకైనా మంచివారే గాదు. ఇతరులు వత్తురు. ఈ ఉత్సవ దర్శనమునకు అమరులతోపాటు రక్షణికుల పుంజములు గూడ ఎమ్మడముతో అభవమునకేరిరి. కాని సావనాలాగ్యము వారికియోసేపు దక్కలేదు. గిరుడుని వెలుత్ర (రక్కల) స్రవంతనములు పోకగనే వారు భయపడి పారిపోయిరి. వారి వలాడునము రావ్యపు కల్గమున చేటల గారి చెల్వకు పెద్ద పాల్లుకట్టు ఎగిరిపోవుటవలె మండెను.

మునుల సామగ్గానము:-

ఇంతలో దివ్యముని బృంతము ఎచ్చి సామగ్గానముతో విష్ణుని సంవైవమునర్పిరి. ఆ నిమయముననే దేవతలు సంకులేకుండ కుసుమాలా వర్ణమును గురిపించుచుండిరి. దివ్యముమీల సామగ్గాన స్తోత్రమా కుసుమములందు సంచరించు తుమ్మెదల అవ్యక్తమౌచు నందుల కుంకారమువలె యొప్పెను. (4.14) ఎంది యార్య న్ననములతో వారంబమైన ద్దవి వేదకవి గానముతో వర్ణనసించుట గమనీయుము.

అది విష్ణుచిత్తుడీకొద్దీ కాళములో చేయబోవు విష్ణుని దశవతారస్మరికి నేవర్యగావమగుడు- (14-15-31).

పాక్షాత్కర్మముడైన తమర్పుణాని చూడగనే విష్ణు చిత్తుడు విష్ణుని దశవతారముల వనర్గళముగ స్మరితరంపరచే నమరిచించెను-4-14.

విష్ణుచిత్తుని (1)పాక్షాత్కారానుభవము, (2) దశవతారస్మరి- ఇవి రెండును విష్ణుచిత్తుని దీపిరమున మిక్కిలి ముఖ్యములు. ఆ స్మరి నేటికిని శ్రీనివాసాల తమిళ వేద అధ్యయనాచారండు వింస్క్రిత వేదాధ్యయనమున అంశారమునలి, ప్రవృత్తమమున వంశీర్తించెనడుచున్నది. ఇంతటి ముఖ్యముగ విష్ణుచిత్తుని పాక్షాత్కారానుభవమునకు పూర్వ రంగమును తాములిట్టి మెంతువతో చిత్రించినో పరిశీరించుట అవశ్యకము. (2) మరయు తాములు పరిశీరించిన స్మరిని తమిళ దీప్య ప్రబంధములోని "సల్లాండు" అశీన్సుతో పోల్చిచూచుట గూడ ఉచితము.

అరిశిద్దియు వైతన్యవికాసము:

విష్ణుచిత్తుని పాక్షాత్కారానుభవమాయన అరిశిద్దియు వైతన్యవికాసములో నొక ఉన్నతార్థాద దళను తెలుపును. ఇది దీపిని కారంధిముసుండియు మెంతువతో గుర్తింపును వచ్చెను.

తొలిదశ - యోగాభ్యాసము:

విష్ణుచిత్తుని ప్రవేశములయిన అయ్యవము ఎడతెగని యోగధ్యానపు గొలుమనే మధునికోరియును నేయగడు చిత్తమున అంధించుటనే నవ్యరూపిలామడచి వర్ణించెను. అది విష్ణు చిత్తుడు అత్యున్నత తత్త్వపాత పురుషార్థములను తెలిపిన తొలిదశ. ఈ దశ సమ్యక్ర దీక్షముమండి చిప్పవడవతో, రోనికి తొమ్మిది కేత్యంతము యుత్తించునాచి తొలియునుభవము వంటిది. ఆ తొలి దశలోని ఎడవ తీరాధిముఖములై పరుగులిడును ఏడుగు అంధ యుద్ధలి వలన మరం మరం సెమకడు వెట్టెనడును. ఇవల విష్ణుచిత్తుడు ఎడతెగని, యోగపు గొలుమంచే విష్ణువను యుమగును.

కట్టినేయుట, విష్ణుచిత్తుని ప్రయత్నముల వరంపరను వాని తీవ్రతను- విష్ణుని అవశ్యమును, విష్ణుచిత్తునాతని బలిమితో సారించుటను, తెలుపును. ఇది నావికుడు వెనుకను వెట్టబడుచునే రోచికి నోయి అచట గాలి సాయముతో వయనించ వేర్చి అశస్త్రాత్ముగ చేలను వెట్టగలుగుటను సోలును.

భృంగవ దశ - ముష్టసారు ఆశయ:-

విష్ణుచిత్తుని నిరంతర యోగపాదమనే ఆయువకు తెలియకుండనే ఆయువరో కొన్ని అతీంద్రియ శక్తులేర్పడును. అవి స్వప్రాయత్నము నపేక్షించకనే సాధకునకి తీంద్రియములగు దూరంప గింప శక్తాది అమరవిముచిమృత యోగ సాధకుల కనుభూతమగు ప్రసిద్ధ విషయము. దీని పరిణమంగా విష్ణుచిత్తుడు ప్రాధమ్యమున విలులుత్తారు మన్యువారు స్వమి గంధీర మయోక్తిని, సాంధ్యరాత్య ఎరుకు సోమ్యను అవలంబి స్వప్రాయత్నము లేకనే వివగరిగను. (వల్లిలుత్తారులో వల్ల విష్ణుచిత్తుడతుల తులసి మగింద మోల్యమును నక్కునెక్కలో మన్యువారులార మయోక్తి . . . నప్పరమానంద్యి-2.87) ఈ అతీంద్రియ శ్రమమువలనను ముష్టసారుని వాడుకలనే విష్ణుచిత్తుడరి వివగనే బియ్యలాంతుడై "పడ పడ పడెను - (2.89). ఆ యతీంద్రియ చైతన్యముతోనే, ఆయువ స్వమికి తన యశక్తిని విస్తరించెను. అందుకా స్వమి "సే యిచ్చయే" "మిచ్చిపాచోయి" యని ఆరంభించెను-2.90-93).

మూడవ దశ - (వాదమున పారి ఆశయము):-

మరల రాజపథలో వాదము నారంభించి ప్రేరేపించును పారి విష్ణుచిత్తుని చిత్తవృత్తిని కదలించును. (అతివ్యముగాని వారి తన చేతోగరి నాలయ 3-4) ఈ దశలో ఆయువకు నిబాకంపముండదు. పారి శక్తి చేతనే అయువ ముచితర తర్కమును, అనర్థబోధనాపమును చేయగలుగును-(3-4-89). ఇచట సాధకుని సాధనను, భివశక్తియే స్వయముగా చేపట్టుట చూతుము. ఇది ప్రపంచమందరి వివిర యోగపాఠకులనుదయకు విషయమే. ఇట్లా విష్ణుచిత్తుడు యోగ లబ్ధమైన అతీంద్రియ శక్తిమూలముని అధ్యామూర్తి యుక్తమున అదేశమును వివగరిగెను. అంతర్యామి ఉర్వరవలన "వారిగలిచి" విష్ణుతత్వంబు తెలుపగలిగె-(34-5).

అయినను ఈ రెండు అనుబంధములలోను విశ్వావర్త్యుని గోచరించు సాక్షాత్కార ప్రసక్తిలేదు. చిత్తమున మధువిరోధిని యోగిగఘా గొలుసుంటే బంధించివది కూడ అంతరంగానుభవమే. ఈ మూడు అనుబంధములు విష్ణుచిత్తమే అతీంద్రియమును అంతఃప్రేతస్వమున విష్ణులక్ష్మి విలీనమును తెలుపును. బాహ్య ప్రకృతిలో అయిన "శుద్ధ స్వరూపము" మూర్తిని రర్పించుటకాదు. అది యోగారూఢులకైన బసారాదామతము.

వార్తవదళ (స్వరూప (తత్త్వ) రూప చింతన)

ఈ యసారాదామతానికి పూర్వరంగమును తాములర్హిత్యతో నిర్మించెను. ఈ రంగకల్పనలో విష్ణుచిత్తమే వోట తాండిక కేత్యుల సంవారమును వినుపించుట చాల ముఖ్యమును అంతము. ఈ యోగ్యానిము విష్ణుచిత్తమే నిర్మితము మూల గ్రంథమును దీప్యనూరి చరితమున లేదు. దీనిని జావలినివియే కవి కైస్సపులకు ప్రమాణగ్రంథమును విష్ణుపురాణములో నొక ముఖ్యమునునుండి గ్రహించి దానిననేక మనోహర కల్పనలతో నింపి అమృతమున మూడవ యోగ్యానిమున స్వతంత్రగ్రంథముగా చిన్న కావ్యముగా రూపొందించెను. ఈ యోగ్యానిమును వివరించునపుడు విష్ణుచిత్తము విష్ణుచిత్తమును స్థూలరూపమును ప్రసవ్యావ్యమునుండి ఎర విల్లవముల ఎరకు ప్రత్యంగ వర్ణనము చేసి దానిని సర్వకాలము వ్యాయుప్థము చేయు యోగి యర్థమును వివరించును.

శక్తివోల తాడులు:

"చేర వేద్యమైన విష్ణుతత్త్వము"ను (4-5) యోగి హృద్యైయమైన అమూర్తరూపమును" (3-82) దానిని అంగకమముగ భావించి మెలికెప్పుడు పాదుకుండుటను(3-86) గూర్చిన ఈ సర్వవిషయములను వివరించునపుడు విష్ణుచిత్తమే సర్వప్రేతస్వము విష్ణుతత్త్వముతోను, శక్తితోను, రూపముతోను

నిందారీయుండును మరియు ఉపన్యాసాంతమున అయిన మత్స్యర్యదాని "ధర్మవీలలాది"వపుడు (4-5) కాలలోపాటు తామ గూఢ ధర్మవీలలాడి యుండును. వీనికి తోడాయిన మనస్సు "ఇతః పురావరిత శిష్టాగ్రంథకాత్యంధ"గు తనకు బహు సమయంబుల మెలగెడు కోసెరుం (2-90-84) పై జయమును సమకూర్చిన మన్మథుడు మహామానుసంతానబగ్గుపైయుండును. మరియు పతిమ వదలగనే గజారోహణ చేయవలసివెందున ఆ యాశ్చర్యమనుమడించి యుండును.

గజారోహణ పుస్తకము:

ఇట్లు గజారోహణ చేయునప్పటికాయిన నిర్వచితవ్యము (1) పిష్ట తియ్యదానముతో ప్రకాశించెను, (2) ఎకం శిష్టాగ్రంథముండెన యుష్టాంతమాత్ముని .. తిద్దంబగు ప్థం, దూ, (3-84) చింతనాతన్వమయమెలు యుండెను. (3 86), (3) ధర్మ తరంగములలో వీలలాడుచుండెను.-(4-5). (4) అద్భుతాశ్చర్యలావణ్యములలో నుత్తేజితమాతును, (5) ఉచ్చివోద్రోములలో మర్రివైమయ్యను. ఈ పిష్టలేతన. నారాయణ స్మృతి, అయిన వారాహంభమున వారి తన చేతోగలి వలసినపుడు చిప్త రాయగ రాయవారిను. ఉపన్యాసమును ప్రవాహమయ్యను గజారోహణలో నుత్తంగ తరంగితమయ్యను.

అంతర్మహాత్మ్య - పిష్టికాండ:

నారాయణ స్మృతిలో నిండిన అయినత తానెక్కిన మహాగణము" ప్రక్కల కోరిన యుండు బోరలు, రాజమహారులు, అన సంకోహము, ఇవిన్నియు నారాయణుని దూపములుగా తాపించి యుండును. "దూ కేటు లెల్ల వచ్చెప్పుని తమరయమె మమ్మని (3-81) ఎకం తరావరములందు" నారాయణుడి తలపై లోపలి దాగియుండునని (3-11)". తాను రాజ ఎభరో ప్రవచించివది తలనుచు, యుత్పాతతోనే తాత్పర్యార్థమున కెదురు చూచి యుండును. ఈ యుత్పాత గజేంద్రవాహు మంలాతార్య వ్రాసె వెంకంఠముచే మర్రివైమయ్యను ఆరుదుర్దైవై" (నాగి ఎక్కవై (3-78) దుర్గస్తానీయుడగు పిష్టని దర్శనమునననెను. ఎదుర్కొను

పూర్వా విధించి అనేక దానములు (3-89)నే యుత్పత్తిన అవతరించునా? యను ఎముత్సుకతో విండెను. "పెన్నకపోవోయి" అని యుచరించి, "అనునెమన్నాడనో" (2-63) అవ్వ మన్ననారు ప్రతిష్ఠాపితము మూర్తిసులతముగనవేసా యని యెరురు చూచెను.

సాక్షాత్కారము - సామూహిక సమ్మోహము:

ఈ యుద్విగ్న ఉత్పత్తి, సీరీక్షాతమ్మయ స్రోతలో విష్ణుచిత్తుని దూరాకామున బాల్యం మానముగి ప్రకాశించు శ్రీ విష్ణువు దిప్తుని కోరికను తృప్తి పరచగోరి, ఆయన చిత్తస్థుని రూపమును తరించి, బాహ్యదాశమున చతుర్ముఖ కమలేక్షణుడుగ మూర్తీభవించి, ఈక్షణ గోచరుడై ఆయనకు తోచెను-(4-11) ఆ మూర్తిని చూడగనే ఆయన ఆ మహా గణమంతములను తాళములుగా జేసి అనర్థశబ్దతి ప్రవాహమును వెల్తురించెను. ప్రజలందరి దృష్టి ఆయనపై మగ్ని సామూహిక సమ్మోహాననే (mass hypnotism) ఆ విష్ణుని చూడగలిగిరి. ఈ యులోకికామతొలికి పూర్వరంగము ఆయన అంతప్రేతస్య శ్రమోన్మీలనము. ఈ యుమెదమొక్కసారి యూడి పడునట్లుగా, రాయలు దాని పుట్టుపరిణామములను జాగరూకుడై నూన్మబుద్ధితో గమనించి సాదర్శించుచు వచ్చెను. సాక్షరల మనః ప్రవృత్తులను విశేషముగ పరిశీలించి, వాని వివ్యాసమును క్షాత్రమముతో వమరించుట ఆయన కావ్య శిల్పమందొక మర్మము.

భాగవతాశ స్మృతి:

సాక్షాత్కారానుభవమునకు పూర్వరంగముగ విమర్శదారగా పర్ణలిని వివరించినట్లే కవి సాక్షాత్కార క్షణమున విష్ణుచిత్తుని నోట వాటపుగా వెడలిన అనర్థ శబ్దతి విధంవిదా ప్రవాహమునకు పూర్వరంగమును జాగరూకుడై సిద్ధపరచెను. భూతలమెప్పుడు గజేంద్రసాయ సుంతారామములతోను తూర్య స్వనములతోను, ధ్వని తరంగితపై యుండెను. ఆ ధ్వనికి మకుటముగా పంచమ్మలులు ప్రవహిల్లెను (4-9). ఇంతలో ఆకుము పుష్ప వక్షమున రరించు పంచరీకములు పండుల యుంకారముతో విండెను. ఈధ్వనులన్నిటి సారమ్యము మేని స్త్రమపంపన సామగనపై యునిగెను.

(4-14). నందిమ్మతులు, సామగానములు, కవుల హృదయోద్గతములు. దాయలీ యూలేగింపున రుచి. దివులను ద్వని తరంగితము జేసి, ఆ ద్వనిని కవి హృదయోద్గత గానముతో పర్యవసరింపజేసెను. ఇట్లు బహిరంతరాకాశములలో విండానిన ద్వని, నంది, వేదికపుల కవితగా పరిణమించి, విష్ణుచిత్తుని తివ్యావేశ పూరిత చైతన్యంత సీమలో ద్వనిని ప్రేరేపించెను అది మాడ్చు జగిత్తుమండి యుప్పొంగి, పర, పశ్యంతి. మధ్యమా స్థానములను దాటి, నైఋతీరశలో శబ్దమై, విష్ణుచిత్తుని తివ్యాగ్రమున అయ పూరిత, స్ఫులికావ్యముగ నర్పించెను. ఆ స్ఫులికి అయగి ఆయన గజమంటలనే చేతులతో తాల్చి తాళము కల్పించెను. ఈమ్యతి మొదటి పద్యములోని అయ విన్యాసమును విందము.

వివరణ-ప్రతిభాతేజము:-

■య అయ! దానె దారగ కారగ తాదవరాంగ గత పితరా
 ■య ■య! వంశ్ర దీవేశ్ర శతాయుత పాంశ్ర శరీర మహా ప్రసరా
 ■య ■య! శీత శీతపూరవ శారి శరణం జాగ్గ పాదీ . (4-16)

ఇది మమ చరిత్రలో లక్ష్మీశ్వర ప్రత్యక్ష సమయమున మమపునోట వెలువడినట్లు గమనించును (4-104)మమ. కాని ఆముక్తమున విష్ణులక్ష్మి స్ఫురి-
 సందర్శించితముగ గమనించును. మమపై వందీయూచితి గొణము.

ఆముక్తము నీ మ్మతి పరువారు ప్రాద పద్యముల హక్కు ఏనిలో అది విష్ణువు దిశావతారములు. రేష్టలు. రీర్తముగా వర్ణింపబడెను. ఈ వర్ణనలోగల అదూలోపమ, ఉత్పేక్ష-(16), పాపహృత్-ప్రేక్ష-(17), పరిణామము-(18), అతిశయోధ్యను ప్రాణిత ఉత్పేక్ష-(21), భ్రాంతిమదమప్రాణితోత్పేక్ష-(22), దూరకామప్రాణితోత్పేక్ష-(24), అర్థాంతరవ్యాసము-(25), మూర్త- (31). ఈ మొదలగు అలంకారములను మహాసాధ్యాయులవారు గుర్తించితి. తమిళమున నీ మ్మతి- "తిరుప్పల్లందు" అనుపేర ప్రఖ్యాతమై ఆపాతమదరమై, ప్రావస్థశలిలో ప్రవహిల్లిన వచ్చెందు పాశురములు (గేయములు)గల మహావర యు క్కురి. దీనిలో పల్ల వ్యసించా. రామ. కృష్ణావతారములు-

(1.7 10) మృత్యు సహాకృతులలో క్షుద్ధముగా మారించబడినది మరియు అమృత స్వరూపంలో లభిస్తున్నట్లు ఆరంభమైంది. యుండి అంతాచేసుకు 25 వ్యవస్థలుంటాయి. దీనిలో అవతారస్థానమును కలిపించుచున్నది. విష్ణుచిత్తు ప్రదిత స్థితిలో విష్ణు వైకుంఠాన్ని మారించబడినది. కృష్ణుడు మూడుసార్లు స్వస్థంగా రామకృష్ణ రోగ్యకృష్ణాది సూచించబడింది. తక్కిన యవతార ప్రాప్తిలేదు. ఉచ్చాసాని కృష్ణ గూడ విష్ణునే తరచుగా కనిపించినది. ఇది విష్ణుచిత్తుని కాలపరిస్థితిని మార్చివేసేవే! ఆశ్చర్యాల సాహిత్యమంతయు పరిశీలించినాని ఇది తెలియదు. హరిగ మారణకమున తాడగా, త్రివిధము, కృష్ణావతార కథలెక్కువ వ్యాప్తిలోనున్నట్లు తోచును.

అమృత ఆయత్తానము - పల్లందు అశీస్సు

అశీస్సు: అమృతమున రహితారవ్యాధిలో మొదటి వ్యవస్థను మూడవ పాదము తమిళమున విష్ణుచిత్తుని పల్లందు అశీస్సులోని వ్రథమ పాతరమందలి నాలుగవ పాదమునకు అవంత్యార్థముగా రాదు. పల్లందులో మీ పల్లవి పాదముల రక్తి మీకు శ్రీ రక్ష కలుగుగాక యను దీవెన గలదు. మొదటి మూడు పాదములలో విష్ణుచిత్తుడు మల్లమర్దనుడును నీలమణి వల్ల వాశీర్వదించును. అయాశీర్వదన వూర్తి పాతమిట్లుంటును.

(1) పల్లెగ్గు పల్లెగ్గు పల్లెయి రత్నెగ్గు!

(2) పలకోడి సూరాయిరమ!

(3) మల్లెగ్గు రిగ్గోక్ మణిపెగ్గు!

(4) ఉన్ శేపడి శర్మ రిదుక్కాచ్చె!

రాని నిట్లు తెనిగించవచ్చును-

1. నలు యేండ్లు! నలుయేండ్లు! నలువేస వేరేండ్లు!

2. నలుకోటి మారేండ్లు!

3. అరి మల్లదమ గెలుమ మణిపెగ్గు!

4. నీ అరుణ చరణ పిరికి తిరుక్కా!

(అనువాదము ఆక్షర గారిది. Page 109. ఎమ్మెల్యే ఆంధ్ర సాహిత్యము Vol 7 1965) ఈ పాట మొదటి పదమును ఎల్లాంబ్బు" అను పేరనే ప్రసిద్ధము. ఈ ఎల్లాంబు ప్రత్యేకత ఆప్రాకృతమగు భగవంతుని కోమల తీందర్యమునకు దుష్టిశక్తులుగల ఈ ప్రకృతి వెంటరియగు రోజుమున వెట్టి అవద్యము కలుగునోయను మాతృ నాత్మల్య దీతిచే కల్పించు మంగళాశాసనమును ఈ నాత్మల్యభావము అముక్తమున జయ జయ శబ్దముచే మృరించరు.

విష్ణులిత్తుడు భగవంతునే ఆశీర్వదించినందున ఈయనకు అవ్యరుణందరిలోను పెద్దయమ అవ్యర్థమైవుడిమ (పరియ్యాళ్ళరు, పరియ = పెద్ద) తమిళమున నీ పేరే ప్రసిద్ధము. ఇది మంగళాశాసనముగుటవలననే దీనిని శ్రీవైష్ణవులు తక్కిన యందరి అవ్యర్థ పాటలన్నిటికీ ముందుగా నమనించుదురు. (1) అవ్యరుణ రక్షిగేయములను శ్రీవైష్ణవులు ద్రావిడ వేదముగ నెంచును. (2) పచ్చిర వేదార్థయనము కింకారముతో ప్రారంభమగునట్లు ద్రావిడ వేదమును వారు (3) విశ్వామ సంధాన, అవ్యయన కాలారుణంబు ఎల్లాంబు (4) దీపితో నారంభించుదురు. దీని మధుర ద్వనులచే నేరినది. సామాన్యులకు కూడ స్వామి వాశీర్వదించు లాభమట్టివది. దామరీ ఆశీర్వాదము నెందుకో పైకి తేరేదు. అయోధివాదముచే రక్షకాశాసనముగ నిలిపెట్టుకొనవచ్చునోమో గాని అది అంత రమ్యముగా నుండదు.

అముక్త వీరము - ఎల్లాంబు నాత్మల్యము:-

అముక్త వీరము: అముక్త మందరి దశావతార స్తుతి (4-16-31=16 పద్యములు) అవగడే కేవలము వీరయము మృరించును. ఒక్క దుష్టావతారమున రక్క, తక్కిన యన్నిటిలోను కొల్లవచ్చినట్లు పల్లెంపలడిన ఆవతార పల్లాకము చేప్తి వీరరసమే సార్వభౌమముగా కనుపించును. ఏకాంతమైన లక్ష్మీయువ్వులో వీరము దానిని ప్రేరికించును. మరియు ఆ పీరమెచ్చియో అలంకారములలో, కవచములలో కప్పబడియుండును. వేంకటరాయ శాస్త్రిల వారి వ్యాఖ్యానమునుపరిచి ఈ పదనారు పద్యములలోని పదపాదు అలంకారములు, అనుప్రాణిత అలంకారములను

లెక్కించవచ్చును. ఈ అలంకార కవచములను చెప్పగా, ఏ రెండు మూడింటిలోనో తప్ప, మిగిలిన వానిలో బావగ్రాతము ప్రాపిత ప్రాణమును చేయుచుండును. ఏని నిర్మాణము అలంకార సంస్కృత పదాని సంధితము, ఒక్కొక్కసారి ఈ పదానములు రెండు పాదములై కలసిండును. దక్షిణి విరిమిన రిప్పలు ప్రాణాపాకమునుకూలము. మరియు అముక్త స్తుతిలో కవి ఒక్కడు చేయు స్తుతియేగాని చెల్లాండులోపలి దిక్కులందరు వాత్సల్యముతో కూడి పాడుదును అవ్యవము లేదు. అట్లు కీర్తించుటకు కీర్తించు వారికి వలయు వ్యవధి పరిపాకముగాని, దాని ప్రయోజనముగాని, చెల్లాండునలి ఈ దశావతార స్తుతియందు వివరింపబడలేదు.

అనుక్త ప్రజంబారంభమందలి శ్లోచేవతాస్తుతిలోకూడ రాయల ప్రతాపార్జునయే ప్రస్తుతముగా ప్రకటితమగును. ఒకటి రెండింటిని వదలిస్తే నష్టియు నిష్ణు ఎరివార చేపతలయు, అయురములయు శిశువు పూర్తియు కనుపించును. మొదటి రెండు పద్యములలో విష్ణుశృంగారలీలంబుండును. శ్లోచేవతాస్తుతి యంతయు రాయల శృంగార, ప్రతాపార్జునలకు పాఠక.

చెల్లాండు - తప్పయులే:-

“చెల్లాండు - చెల్లాండు” అను మధుర ధ్వని అ విన్నది పనుచుండగానే మొదలు స్ఫురించునది విష్ణునిత్తున విద్వదాత్మ్య ద్వావేము. అయిన కూడ సరసంబా, రావు, కృష్ణావతార చేష్టలను (పా: 5,6,7,10), విదర్భిన పాంచజన్య ప్రభావమును (పా: 2) తదవృత్తు. కాని వానిలోని ఏదము అంగముగా నుండి, అంగముగు దక్షి యమును మ్రొంగిదేయుదు. దిక్కులకొర యాశ్వాసమును కల్పించును. దక్షిణి ప్రారబియును. మరియు ఈ ప్రశంస కృతకాలంకారములతో మృలదక్ష, నిపాలోక్తి రూపమున ప్రకాశముగ నుండును. ఇక చెల్లాండు కైలి ప్రవేష్టలలితముగా నుండును. పాఠకుడు దాని భావములోనికి వచ్చుట నిలుపు. సంస్కృత వదము అత్యల్పములు. అవియున్నవ తత్వపు రూపమున నుండవు. (కోటి-కోటి) పదానములు రెండు మూడు పదములకు మించవు. (మగి వర్ణా-మగి వేర్లు) అర్థప్రధానమునకు ప్రయాస పడవక్కలేదు.

అందరకు ఆనందము:-

ఈ ఎల్లాండులను విష్ణుచిత్తుడౌతూ, పాడి యానందించుటతో తృప్తిపడడ, ఆ యానందము నందరకు విందివెంచును. కైంకర్యసాధ్యమున కోరికయున్న యందరును వచ్చిచేరుడని ఆహ్వానించును. (పా-3,4,5) వచ్చివారికి వెంటనే స్వామి కళ్యాణోత్సవమునకు అంకురార్పణ చేయు పనుల వచ్చుచెప్పును. (పా-3) ఇతర కూటములలోని వారు మనసార తమ గోష్ఠిలో చేరిరనిచినచో వెంటనే వచ్చి చేరుడని యాహ్వానించును. పట్టకూటికి బోపిల్లో ఇతర మతముల వాశ్రయించిన వారిని వర్ణమును (పా-3) తమ గోష్ఠిలో చేరినచో గలుగు శ్రేయస్సును వర్ణించును. అత్యాచారవ దూషమూత్రమై రిగవలె న్యదూష దూష గుణమరవారి ఆనందలబ్ధికి కాశ్యతముగా దూరముగ కైవల్యమున విక్యకొనక (శైములు) ముందే వెంటనే వచ్చి తమ గోష్ఠిలో చేరుమనును. అట్లు చేరినచో పరమార్థము చుట్టుకొని వెలుయొండ్లు మంగళమును పొదుచు, నమస్తి గోష్ఠిలో వాచందానుయోతి నమరించుటని చెప్పును. (పా-12).

ఇహపరార్థజ్ఞానము:-

మరియు ఈ యాత్మోత్థేవముతో పాటు రిగవంతుని గూర్చి పాడినచో అయినే రారణ (అన్న) పోషక (క్రీర) బోగ్య (చందిన) వస్తువులను ప్రసాదించి ఆ భక్తుల నివామున కూడ నుత్తేరిన తీయువమును. (పా-8).

విష్ణు చిత్తుని కాలమున కైష్ణవము పర్య క్షేతణ పరివంతు ప్రచారము చేయుచు ప్రజలలో వ్యాపించెను. తమిళనాడులో క్షిరదులను విదేశీయ రాజుల ఆశ్రయమున ప్రజలలో వ్యాపించిన నిరీశ్వరములగు శైవ, బౌద్ధముల నెదురుకొనుచుండెను. కైష్ణవము కూడ ఇవి కైరాగ్యములను బోధించినను, లిగవత్రసాదముచే కైష్ణవుని హిందములందుత్తేవ మార్గములను చూపును. పరమున లిగవత్రసాదము లిట్లమగు ఆనందమును, ఇహమున లిగవత్రసాదిత రారణ పోషకాదులను చూపును. దీనిని విష్ణుచిత్తువానక్తి కరముగా వర్ణించును. సరికి సరి

నేయి తేర్చిన మంచి పాయపము (పోషకము), పట్టిదాకు పక్కలు, చెవులకు కుండలములు, మంచి చందనము (బాగ్యము) (పా-8) స్వామి తరించి విడిచిన పీఠాంబరము, తులసీ మాలలు, ఆయువ అంగింపగా మిగిలిన ప్రసాదము (దారకము) (పా-9), ఇవన్నియు తనవలెనే లిక్కుండరకకు అరించుచు చెప్పును. తాను, తన తండ్రి, ఆయువ తండ్రి, ఆయువ తండ్రి, ఆయువ తండ్రి, ఆయువ తండ్రి తాతయు ఏడు తరములనుండి పరంపరగా సయోజనాంతర రహితులై, లోకవంతుడవతరించిన తుభవక్షత్ర సమయోత్పన్నమున (తిరు ల్లరి తిరు నిశివలీ) దాన్యము చేయుచున్నామని తమ దృష్టాంతమును చూపును. అట్లే మనమందరము బడలిక తీరువట్లు పలుకుచున్న పలువేసవేలిండ్లు అవి పాడుదుమా యని అర్హమింపను. (పా-6) సమస్త జనులు కులభేదములతో విమిర్శము లేకుండ, మమోహరాయణ' అను శ్రీనైస్థి మంత్రమును వాడు పగరము అందరెరుగువట్లు రక్తి పరవశులపై పాడుదము రమ్మనును- (పా-14). మునుపటి కులమును వదలి పలు యేండ్లు పలువేస వేల్లిండ్లు అవి అయ్యారనము చేయుదము రమ్మనును- (పా-5).

రెండవ పాశురము - శ్రీనైస్థి ద్యుతము:-

పరమేశ్వరుని దీపింపట పల్నాడు పరమ విశిష్టత, అది మొదటి పాశురముననే మున్నది. రెండవ పాశురమున తత్పల్లముగు మరియొక విశిష్టమంగళానందము కలదు. దానిని శ్రీనైస్థి ప్రార్థన మనవచ్చును.

అది యిట్లు- (1) దాసులమగు మాకుమ, (2) పీకును, (3) పడలాలు లేకుండ, (4) పలు వేల యేండ్లు (అడియో మోడుమ్) (2) నివ్వడుం (3) సరివిన్ది, (4) యాయరం పల్లార్లు)

(1) అభరణమై (2) మీ కుడి వక్షమున (3) ఎవపెందు (4) నిత్య యోగవ వతికివి (5) పలు యేండ్లు)

(1) పడిరాయ్ (2) విన్వలమార్ ఎనిర్ (3) వాళ్ గిన్ద (4) మత్తయిమ్ (5) పల్లార్లు-

ఈ రెండవ పాత్రమున కాంక్షింపబడినది. (1) పాంశ్యము, ధైర్యము, లక్షించునట్లు ప్రకృతి మండి వేరయిన జీవాత్మ ఏకాగ్రీయై యుండు కేవల స్థితికాదు. (2) మరియు వ్యక్తిత్వమే లేక, ఇట్టి రద్దీదని చెప్పరాని బ్రహ్మానిర్వ్యాగము కాదు.

పరమ పదము:-

అదొక పరమ పదము. దానిలో పల్లండు పాడడి తిత్తుని ముక్తాత్మ విష్ణు సామ్యమును ఆస్రాక్యత దివ్య మంగళ విగ్రహమును దరించి యుండును. అదిని పరి ముక్తులయినవారు అవలనే ఉందురు. మరియు ఎన్నడును ప్రకృతి బంధమెదుగని నిత్య సూరులుందురు. ఏరందరు ప్రేమించి కొలుచునట్టియు, ఏరందరిని ప్రేమించి ఆనవదిక జ్ఞానావంద పొందులను జీయునట్టియు పరమేశ్వరుడుండును, రయామయియై జీవులు మోక్షార్థులగునట్లు సాయపడు శ్రీదేవి యుండును.

ఈ పరమ పదమున పరమేశ్వరి పరమేశ్వరులకును, ముక్తాత్మయును తిత్తునకును తక్కిన అందరకును నిత్య సంక్షేప నిత్యశ్రీ నిత్య మంగళానందములు కలుగును. మానవుడు దిగవంతుని నుండి పడలియరానివాడు. జీవి భగవల్లాభము నట్లు కోడునో, ఈశ్వరుడు జీవలాభము కోరును. జీవి పాండు ముక్తి జీవిశీవాక, పరమేశ్వరునకును ఆనందరాయకముగను. పల్లండులో రెండవ పాత్రమున మొదటి పాదములో పలుయేండ్లు పల్లిలలెనని కోరినది పరస్పర సంక్షేప సుఖానుభూతితో మరియు జీవేశ్వరులను కూర్చునది శ్రీదేవి. ఈవి, పరమేశ్వరునినుండి ఎన్నడును విడదీయరానిది. ఇందు వలననే రెండవ పాదమున ఆమెకును పరమేశ్వరునకును నిత్య సంక్షేపమునకు మంగళాశాసనము చేయబడినది. ఈ దివ్య దంపతులు, నిత్యముముక్తాత్మలు కలిసి యానందించు పరమ పదమునకు విష్ణుని మధర్మన పాంపజన్యాదులు రక్షకులుగా నుందురు. పా-2 పరికి పలుయేండ్లు

త్రివిధ గీతి:-

విష్ణునిత్తుని పల్లండు' మంగళాశాసనమునొక (1) విలయ గీతిగ (2) ప్రచార గీతిగ (3) స్వరక్షణ గీతిగ భావించవచ్చును.

1). విజయగీతి:-

ఇది విష్ణుచిత్తుని సభాపాద విజయావంతరము విష్ణువతు, విష్ణు భక్తులకు, విత్య (1) విత్య విజయమును గోరుచు (2) గెలుపు టూరేగింపున (3) పాడిన పాటయగుటచే (4) దీనిని స్త్రైవ విజయగీతి యనవచ్చును. (5) మరియు నాడు నగరము లేరుగునట్లు నమోవారాయుగాయుని, ఎలుయేండ్లు, ఎలుయేండ్లు అని వినబించెడు ఈ పాట వేటి కామున (6) ఒక నాయకులో (7) పాడీయో (8) గలిపినప్పుడు వారు (9) చిరకాలము (10) మృత్యు వలెనని కోడు జిందాబాద్ లై' అ వంటిదే యనవచ్చును.

2). ప్రవాళగీతి:-

ఇతర పాటములలోని వారికి కేవలమాత్ర దిక్పవము మాత్రమే లభించి నీది ఏకాక్షరై భగవదనుభవాదులకు శాశ్వతముగి దూరుడగును. తమ గోష్ఠిలో భగవదనుభవాది విత్యబోగము. అహికోర్తవన హేతువగు భగవత్ప్రసాదము లభించుననియు, అందుచే ప్రజలు తమ పూర్వకులములను వరలి తమలో చేరి తీరు నాడు మారు మ్రోగునట్లు నమో వారాయుగాయు యని పాడుడనియు, ప్రబోధించుటచే విది ప్రవాళగీత మనవచ్చును.

3). స్వర్ణరగితి:-

శైలుపులను విష్ణుము చేయుచు, శ్యోగిగా వెలుగుచు, భాగామరుని నేయి చేతులనుండి రక్త ప్రవాహమును వ్యాపింపజేయుచు ఎర్రనెకాంతితో ద్రవించు చక్ర చిహ్నముతో (2-7 పాకురములు) స్త్రైపులు కురుములందు అంకితులై యువ్వారని చెప్పుటచే. ఈ పల్లాండు వారికి స్వరక్షణాశ్వాసమును కలిగించుట. కల్పదులను పరరాజుల పాలనలో మూడు వందలేండ్లు (250-550-A C). మత పీఠ ముదనించిన యా వాటి స్త్రైపులకి స్వరక్షణ ముఖ్యము. శ్రవ అర్చితార్చనేక మతస్థుల వలన వారివలినానించు రాజుల వలన కూడ స్త్రైపులకు ఆ కామున దీనముగా వర్తిడి యుండెడిది.

1) దిగవంతువాశీర్వదించుట, 2) శ్రీదేవి మహాతుడగు దిగవంతునితో భక్తులు నిత్య సంశ్లేషమును కోరుట - ఇవి రెండును విష్ణునిత్తుని పల్లండు పాటకు ప్రాణరూపములైన రెండు విషయములు. వీనిని రాయలు దశవతారాష్ట్రలో వీల నదరిన్ తెలియఁడు. రాయల వ్రుతి మేరానిష్ఠము, శ్వానదశలోనిది అగుటయు, విష్ణునిత్తుని పల్లండు హృదయ నందించి ప్రేమరశలోనిది అగుటయు దీనికి కారణము కావచ్చును. మరియు రాయలు ఎండితుడు, పర్యాకమశాలి, విష్ణునిత్తుడు తల్లి, వాత్సల్యజలధి!

రక్ష్య రక్షక భావము - దిగవంతుని నిర్వశికి మత్సమును, రక్షకత్వమును, భావించి భక్తులతనె వలన రక్షణ కోరుట లోక సామాన్యము. కాని పల్లండు గీతమున విష్ణునిత్తుడు తానే రక్షకుడైన దిగవంతునికి రక్ష కల్పించగోరెను. దీనిని సంప్రదాయకు లిట్లు వివరింతురు. (1) శ్వానదశలోని భక్తుడు దిగవంతుని స్వరూపాను సంతానము, నిర్వర్ణత, నిర్వశిమంతత, నిర్వరక్షకత్వాదులను చేయుట వలన - దిగవంతుడు రక్షకుడు. తాను రక్షుడు - అను భావముచేసి యుండు వ్యసైదముగ ముందును. (2) ప్రేమ దశయందలి భక్తుడు దిగవంతుని పౌరందర్య భావణ్య సాకుమార్యదుల పదే పదే యనుసరించి, వాత్సల్యముతో హృదయము ప్రవించి - వీనికేమి చెడుపు వచ్చునోయను ఆరిశంక గల్గి, దిగవంతుని యుండింతకు పూర్వము గల రక్షకత్వా ద్యవసాయము కాలిపోయి, ఇతనిని రక్షించు మార్గము వెదకుచు, తడఁచి, రక్ష్యత్వము, దిగవంతునియందు, రక్షకత్వము తన యందు ఆరంభించుకొనును. ఇట్లు శ్వాన దశలోని రక్ష్య రక్షక భావము ప్రేమదశలో తారుమారగుచున్నది. పీఠికాములను రేయింటనలు కాలిన రక్ష్యులు, శ్రీరంగనాథుని ఉలేగింపులుల్పమునకు సాయుధుడై వదలిన పిల్లయు, దంగావిల్లి, ధమర్దను - ఈ నిర్వరక్షకులకు తామే రక్షకులుగావర్తించిరి.

పెరియార్లకు ప్రత్యేక

అక్కరులలో పెరాంకుళ, పెడుమూల్, వరకాటాదులు (నమ్మక్కరు, కులశేఖరుడు, తిరుమంగై) కూడ మంగళ శాసనమున దునిగింపబడినను, స్వస్థిచిత్తుడు దీనినొక ప్రత్యేక ప్రబంధముగా చేసినందున, ఆయనకు దీనియందేట్కున యభివేషము కలదని యేర్పడుచున్నది. (అర్జుంగరావారి - విరుప్పవారిండు - పెరియార్లకు - తిరుముర్తి 1968)

రాయల రణవతార స్తుతి

రామ బాణములు

రాయల రణవతార స్తుతిలో ఉచ్చైర్వాద్యలంకారముల విశ్కంభన వాడెననుకొంటిమి. వానిలో హృద్యముల్లివని రెండు మూడు, మరలంక వికాశముల్లి వినుగు గోల్పునని యిశ్కంభముల్లివని కొంటిమి. దీనికి కొన్ని దృష్టాంతములను చూతము.

రావణవతారము

రావణవతారము (1) ఒక్కమాట (2) ఒక్క భార్య, (3) ఒక్క బాణముగ ప్రజలలో ప్రసిద్ధము. రాముడు వ్రాతపాఠ్యుడు. రావణవతారవృత్తికి వినియోగించిన రెండు విద్యములలోను రాయలు రామబాణములనే వర్ణించెను.

(1) బుద్ధిమంతమున రామబాణము

రావణుని శరీరమందలి రాక్షసులు (పాప మోహం, అస్థి మచ్చులు, ఏడు), ఇది, ఇంద్రుని వైశ్రామ్యవర్జితము లేదనిన లేచిరి. రాముడు తనబలమును గూర్చి ముగ్ధివుని విమోచించుటకు వెదలిని ఒక్క బాణము పవిత్రతా వృక్షములను తిండించి, తిండిల నిలువక, ముందుకు దూకుకొని పోయెను. ఇది రావణుని పవిత్రరాక్షసులను లేదించుటకు చేసిన పెక్కిముతల నుండిను. ఈ ఉత్పత్తి మాకు పేరులోనగు గాథ (4-26)

అంకామరిలో రామరాజములు

అంకా మహారాజు యోగ్యులతో రామరాజములను బాగాముల లాటి అందరివారము. వాని ధర్మ కర్మలకము. రాములు సీతామాలికతో దట్టించి ప్రయోగించిన శక్తి ధర్మమార్గిత పరకాలము రామరాజములకు తగినట్టిదే! (1) అని రథస్థ రాములు మండి యులుదేరునుచే. వానికి కట్టిన రెక్కల మూర్త్యారములచే సారధికి దిమ్మిర వట్టించెను. (2) ఆ యులుగులు పరమ వేగమున గల్గిన యుద్ధిలో కలిసి, మంయుమున్న రావణ దత్తినను చచ్చి యాత్మాంములు చేసెను. (3) అని యోధ కవచములను, వ్యాధ్యుటములను దూసికొనిపోయి అంకాప్రాకారములకు తగిలి మాటి మాటికి రాత్మారములను కలిగించెను. (4) వాని లాటికి మాలిన దుగ్గ రక్షిః కుబంధ బారముచే భూమిని మోయు వణిండుచి ఎడగలు - అత్యంత ఆర్తి కలిగి - అతడు ధర్మారములతో ములు కొట్టెను (5) ఈయందరవిల్లు వీడించిన ఆ బాగాములు కన్నుల గుల్మములకు విరంతరము చిద విచ్చెను.

ఇట్టి రములకు ప్రియమి, రమావల్లభుని దివ్యకామ్యుకోర్చేరత బాగా పరమాహు పాపములడచు గాన - అని ప్రార్థన-(4-27)

గోపకవోధాశ్రమ

ఇది విశ్వ నిర్వాకముని శ్రవణ సాధ్యమూర్త్యుర, మూర్త్యుర, రాత్మారములతో గాక, లీలాంగురీకృత ఇంద్రకాలముతో సాధకువలించును.

యదుపీరుని కర్మాగమందరి వగించలములు శ్రవ్యమన్న ఇంద్ర కర్మిత వర్ణధారలు, చంద్రకాంతపు ఉద్ధముల వలయుమువలె ఎటుచూచిన కృష్ణుని ప్రతిబింబించి, ఏడు దినములుగా గోపకులను వారాయుణమూర్తి కవచ రత్నముచే ((1) రత్న కవచము (2) మంత్ర కవచము) పరిరక్షించినట్లుండెను. (4-29)

ఈ రామకృష్ణుల చేష్టలు కేవలము రిక్తి స్మారకములు గాకున్నను బాహ్యక రంజకము లనవచ్చును. తక్కినవి అవతార వర్ణనలు.

చెడకురాను మురి

దీనికి శ్రీ వేదము వేంకటాచార్యులవారి దీక్ష వ్యాఖ్యానము దిట్టమైనది.

(1) గంధగద్దరి గలవారి క్షత్రియుల భార్యల నేత్రజలముచే నైన వర్షాకాలముందు, నీ వెఱుకు త్యాగియును వాని క్రొవి ఎవ్వరియునందు వృష్టమయిన నీ భాగముచే కేయలదీసి దండము గుండ పోగా యీచిన వానిలు మనస్సునందు ఆ కీర్తి వాని యొక్క చేష్ట (క్రొవ రంధ్ర గమనమును) పొందుకొని (ప్రకాశింపై) పడలిపోకుండుట చేత, వాని వచ్చినపుడది ఆ దారిచే నేడును పోవుచున్నది. కడుపు నేలనైపు పట్టుకొని పరించునైన వెలపడ్డాది కంటి నమూనాము ముందుపోయిన దాని వెంటదీని పోవునదగును గదా!

ఇది దండవృత్తము దీనివృత్తము చేసికొనుటకు కొన్ని పురాణ కథలను, కవి ఎఱుఱుములను అనుసరించుకొనవలెను. (1) దమర్వద్భర్త తన కన్యకైన పరికిరాముడు, తన సహార్యాయులును సుమార్యుడంతో వెయ్యివ పందెములో క్రొవ పర్వతమునొక్క భాగమున యోజువడచేసిను. ఇది పురాణ కథ. (2) ఆ యోజు వెలప కలిసి కోరంద విద్యాకీర్తి వ్యాపించెను. (i) ఆ కీర్తి తెల్లనిది. (ii) వానినిపొడ తెల్లనిది. అందుచే ఆ కీర్తియు ౬౪ వాని (iii) మరియు వర్షాకాలమున వానిలు మానినవనోపరమునకు బోవును. (iv) అది క్రొవి రంధ్రముగుండా పోవును. ఇది కవి ఎఱుఱుములు, వీనివి పురాణ గాథకు ఎఱుఱుకొనిన పర్వదీని భావము.

క్షత్రియు భార్యల కన్నీటి వర్షాకాలమున, వెంటరాముని ఎర్రకైదు కీర్తివాని. అతనిచే నేదింపబడిన క్రొవ పర్వత రంధ్రము గుండా పోవునది. ఆ వాని వెంటబడినది, అట్టియులవారి పేర్కడి నేటికీని అప మామ పరోపరమునకు క్రొవ రంధ్రము గుండా పోవుచున్నది. దీనిలో రూపకాన్ని ప్రోత్సహించిన హయోత్పక్తయు, సామాన్యముచే విశేష ఎఱుఱువ దూపమున యుద్ధాంతర వ్యాపంబును గలవు. (నే వేం. రా. ౪.)

రామ భాగములు 'ఇం అని మ్రోగి ఇయ్యపులను అంపెను. పర్వదారలో కృష్ణుడు ప్రతిబింబించెను. అనియునట ఇప్పుడప్పు ముప్పపులలో, పల్లు పిపింపెనో, కవిపించెనో భావించబడిను.

ఇక పరశురాముడు విద్యార్థిగా నున్నప్పుడు క్రొవ పర్యవేక్షణను రంధ్రము చేసెను. అప్పుడాయనకు కీర్తి కలిగెను. ఆ కీర్తి తెల్లనిది. కమక వాని. ఆ వాని మామ పరశురామునకు పోవెను. పోవుటకు పనులును రావలెను. అది వర్తా పనులును కావలెను. ఎన్నాళ్ళో ఆ వర్తము వచ్చెను. ఆ వర్తము రాకల భార్యల కన్పిండు. ఆ కన్పిండు పరశురాముల వారి భర్తలను చంపుటచే కలిగిన దుఃఖము వలన కలిగినది.

ఇట్లు కృతకమైన పర్యవేక్షణము రాగానే కృతకమైన పాప క్రొవ రంధ్రములో గుండా మామపరశురామునకు వెళ్ళెను. పాపము వెళ్ళుట మేల కొరకు భవచ్చు. ఈ కీర్తి పాప కలిగి నేమి ప్రయోజనమో మరి!

కవుల యాహు కొన్ని కృతకములే ధ్రియము రమ్యముగ నుండును. అదిలేని ప్రాచీన ప్రాణాధ్యామముల గలిసి, ఈ పరశురాముని పాప రాజవల్లభుల దుఃఖవర్తమును ప్రదర్శించును.

మరి గ్రహణ:-

విష్ణుచిత్త సూరి ఇట్లు వినుతింపగా, పారికాయవస్త్రా చాలి కలిగెను. ఆ భక్తుడు దేనిని కోరెడు. కోండు. నుతిచే వెలమను: కంకాత పంచాలి పుష్పంబాద్యకరుణి'లో మురారి మణింపగా జూచి. రాము నొక్క రహస్యముల్లెరచి కృత్యాదిని వినుతింపబడిన త్వరక సూరులలో నొకడు. (1-10) కాచి. అంతర్యామియును పారి యుగనిది లేడు. (5-157).

పాండుడిచ్చిన ధనము మునిశ్రురుడేమియు జేయకుండ భవద్భాగవత స్మరణములకు సాత్కరించి-అయ్యో! కడువికృత నొందునని స్వామి యుగని. అందుచే విలుముయ్యారులోని విష్ణుచిత్తనింటిని మణిమయముచేసి. వీరులలో వినుతుని విశ్వకర్మ కావతిచ్చెను. అతడట్లు కావెనెను.

రాయల దానసిరి :-

పాక్షాత్కుయ్యుడైన విష్ణునా ముని వల్లదరించి యాపుల కిగోచరుడయ్యెను.
(4-32, 33)

స్వామి యాజ్ఞ విశ్వకర్మ నిర్మాణము - మూలగ్రంథమున లేదు. (మే. వెం.దు.
ఆచార్యులు - వావిళ్లవారి ప్రతి - పీఠిక - 1914)

వదాన్య శ్రీయదు, ప్రతిష్ఠాపను రాయలు పీఠ భూతుడగు యాత్రితు మారక
బోసియునా అట్లు పోసియుట రాచ మర్యాద గాదు. నీతిగాదు. ఇట్టి పెందర్కమున
అయిన దానసిరిని వాల్లన యాశ్వాసమున యాముమున వోట చెప్పించును ఏదియు.

పీఠ భూతు లెప్ప నిరీకించి యుభదడు
గతియు వాడడు సెప్పకయు మునుపుగ
అనెనె పెండ్లి దీగిన పతిగ వ్రప్పము గప్ప
పెటగ వానిగ పెటగు పెటను బొప్ప (4.....274)

రాయల పెటగుపడు దానముచేపుడు స్వామిచే నాక్షాపించకొనెను.

ఇంతకు పూర్వకథలో పాండ్యరాజుచే నిర్మాణములందరకు రాయలు
పారిపోవడములను గుప్పించకేసి. వానిలో కొన్ని సేవకుల చేతుల మండి జారి
దారిపడవున మోచాటి అంటుగ మెరసెనని వర్ణించెను. (4-4) కాని, స్వామిచే నిప్పించిన
సేవకుల నిప్పుజే వర్ణించక ఎమయము వచ్చినప్పుడు "శ్రీకడత్తశ్రీలు (విష్ణునిచ్చు)
గృహమున ద్రవ్య తండలములయ్యో"నని (అయిగిదిపగా నుండెనని) చెప్పును. (5-38)

విష్ణుచిత్తని తీరేగింపు - రాయల శిల్పము

అమృతమున గిరి గర్భ భాగములపైటిలోను, తీరేగింపున గూర్చినది
అత్యంత దీర్ఘము. ఇది వేదము వారి పెద్ద సైదాముద్రిత ప్రతిలో (1927) తొలలది
మోడు పంక్తుల నాకమించినది. ఇందలి వర్ణనమురాయము 37 మత్తేరిములలోని,
ఇక్షరములను మించును. ఇందలి వివిధ దృశ్యములను ప్రదర్శించిన పద్దతిని బట్టి

చూడగా రాయలు వీరిని అత్యంత శ్రద్ధతో అనేక చిన్న నాటికలుగా విర్మించినట్లు తోచును. ఇంద్రాయన దశవా శిల్పము నైదు దృశ్యకావ్యముల మండి నర్మయము లేయవచ్చును.

- (1) ఒక్కొక్క దృశ్యమున గల సంఘటనల క్రమ పరిణామము, వాని పరాకాష్ఠ (climax)
- (2) అందు ప్రాతల మానసిక వాచిక అంశిక వాలనము, వాని క్రమోన్మీలన.
- (3) నాటకమున కవసరమగు మోక్షి చరణముల తాహాళ్యము - వానిని గూర్చిన రాయల సోత పరిశీలన.
- (4) నమకాలిక వాస్తవిక లేవన ప్రాతల - వివిధ వ్యక్తులకు చెందిన వ్యక్తుల తీరులు.
- (5) రాయల వాగ్యనియత - లేవన వివరము

ప్రజల పాత్ర - స్థానికత ప్రస్థావనము

విష్ణుచిత్తుని విజయోత్సవమును చూచుటకు పర్యాటకురాజుమనసిన గరుడ వాహనరూపుడై సత్యజ్ఞప్రై విష్ణుచిత్తుని దశావతార విమలకి సీరిరింది, అతని నాదరించి, మోపుల జీవనమడయ్యెను. అంతవరకు నిలిచిపోయిన యూరేగింపు మరల పోగెను. మధురలోనే జీరిగింపును చేరిన మధుర పాదులు ప్రోవలో వెమలకు తగ్గక మునిని రిజింపును, వెంటరాగా మోరిగింపు విలులుత్తారును సమీపించెను. (4-33)

విలులుత్తారు రేవాలయ స్థానికులు. ప్రజలు - ఆ మునిని చూడవలెనను క్రొత్త యుత్సాహముతో పండిపోయిరి. ఆ ముని తామెప్పుడెరిగిన ఏకాంగియే తులసి వెనము శ్రవ్యచున్న కృషి పండితుడే గాని శాస్త్ర పండితుడు కాదు. రేవలయో, ఇట్లే తప్పి, తీరు తాటి యురుగడు. అట్టివాడు రానరావెట్లు పోయినో రావలదలో వెట్లు మెరిగినో విర్మించుల వెట్లు గలిచెనో జాలి తానంతలది యెట్లు తగినో తీరిగింపు వెమయమున అకవిమున రేవునే జాచెవట! అదిట్లే మహిమో మత్స్యధ్వజ మహారాజే

అయినను తన మహాగణము నెక్కించి పెంపుచున్నాడట! దొరలను, రాకుమారులను పంపెనట! నాయనను కొలిచి వచ్చుచున్నాడట! ఏమిదింత! ఏమి వైభవము! అని తలచిన కొలది ప్రజల కాయనను చూచుకోరిక పెరిగెను. రానితోపాటు వారి ఉత్సాహము పొంగిమె. ఆ పొంగుతో వగరము నంంకరించిరి. ఆ పిమ్మట స్థానికులు ముందు నడచిరి ప్రజలు వారి కూడ నడచిరి. ఉభయులు కలసి వాద్యములు మోయుచుండగా వేశ్యల మేళముతో గూడ విష్ణునిచ్చని కడుదీగిరి. ఊరుదాటి చాల దూరముననే అయిన ను కలిసిరి.

ముందుగ అలయ స్థానికుల మునికి అలయ మర్యదలు నడసిరి. దైవ సాధితమగు వెట్టు పొర వట్టము (పరివట్టము) వాయన తలకు అట్టిరి. సాష్టాంగ ప్రణామము లాచరించిరి. లేచి, ప్రాంజలులైరి. ఇంకాదు కవచాలంకృతిమగు బ్రహ్మరథమున (బ్రాహ్మణులు మోయు వాహనము) ఆ లాగిత వరంపము నుంచి మోయుసాగిరి, అప్పటి ఊరేగింపులో మదుర పాదలు, విలులువ్వుడు వారి గాక, పరివర "కానపద జనములు" కూడ వెచ్చి నేరిరి వీరందరు కలసి మెలసి నడచిరి.

ఊరేగింపు క్రమము

ఊరేగింపున రాయలు ప్రదర్శించిన వివిధ దృశ్యములను వివరముగా చూచుటకు ముందు, వాని విధాన క్రమమును గుర్తించుట యుక్తము.

(1) ఊరేగింపులో వందరికన్నా వెనుక విష్ణునిచ్చులవారి బ్రహ్మ రథముండును. (2) దానిముందు పట్టణము నుండి ఎచ్చిన గొప్ప యేనుగులపైన హోబ్బా దేశాధ్యక్షులపైన నెక్కివచ్చెడు సామంత చూకాంత శుభాచారులుండురు. (3) వారిముందు అశ్వ, గజ, ఏనుగుల కన్నప్రాసలైన మంజు మంజీర ద్వయంతో ముందుకు వెడరురు. మరల వెనుదిరుగుచు నృద్యము లేయు విధానములుండురు, వీరి ముందు, అనగా ఊరేగింపు అగ్రమున అసంఖ్యాక వార్యగ్రతయు వరంపరలు వాయింతు వార్య విద్యోపి జీవులుండురు. ఈ యూరేగింపు క్రమములో రాయుండేక నమకాలిన దృశ్యములను ప్రదర్శించును.

భూమి గణములు - రాక్షసులు

ఆ యూరేగింపంతటికీ కోదమ కల్గించునది రాగరాని నుండి వచ్చిన అడమగ, యేమగుల గుంపులు, ఇవియుద్ధ గణములు, ఇవి తమసైన అలంకార కవచములుగా వడచివి రత్న కంఠులు చిత్ర వర్ణవములతో ప్రకాశించెను.

ఈ రాచ యేమగుల గుంపుల మెడలపై నెందరో సామంత ధూళాంతకుమారులుండిరి. వారు తళతళ మెరుయు బంగారు అంకుములను చేతులలో పూచి, విష్ణుచిత్తుని నేవించును వచ్చుచుండిరి. ఏమగులపై వచ్చెడు రావరాని జాతుటకు జానపద నైజ తెగటడి వచ్చిరి. వారివి పదే పదే చూచిరి. ఒకరికప్పు నోకరు ముందుకు బోవుటకు సంభ్రమించిరి. చేయలిత్తి నిక్క మొక్కిరి వెనుకమున్న వారు శ్రోయుటచే మెల్లిగిరి. ముందుకు సాగుచునే వెనుకకు మరల మరల మొగిములను త్రొప్పి మగిడి, మగిడి రాకుమారులను సొగడచు, చలించి కమసాదులు వెళ్ళుకొని వచ్చునట్లు చూచును వడచిరి. రత్న కంఠులు, కవచాంకుములు నిక్క మొక్కుటలు కమసాదులు - ఈ మోక్షవివరములు కవి నిశిత విశీలనకు దృష్టాంతములు. జానపదుల సంభ్రమము - ఏమగులపై వారికి హాస్యాపురముగ మండి యుండును. ఇది రాయల గుప్త హాస్యమున కొక మచ్చు.

రాక్షసులు - నటి విలాసినులు :-

ఏమగులపై నానీమలిన సామంత రాకుమారులు తమముందు నాట్యము చేయు విలాసినులపై విచ్చలవిడిగా పువ్వలను, పండ్లను విడువ కోడెగము - రాయల వీరి శృంగారము నొక చిన్నవాటికగా ప్రదర్శించును. ఇది ఊరేగింపులోని మొత్తము ఎనిమిది దృశ్యములలోను పెద్దది. ఊరేగింపును వర్ణించు లోంబది మూడు పంక్తులలో ముప్పది యొక్క పంక్తుల వాక్రమించును. దీనిలో రాయలు కేశ్యల హావభావములను, శృంగారపు చేష్టలను, అలంకార విశేషములను మోక్ష వివరములతో వివరించును.

గది కంఠరములపైన కూర్చుండి, పదర్పముగి కవళాంకుశములను పూచి అశ్వమును 'పిపించి' వచ్చెడు రాకుమారులను పిపించుటకు - ఇంతకుముందు చెప్పిన తాపవదులవలె గాక, వారికరిపించుటకు గ్రామ గ్రామములు వచ్చిరి. వారు తాపవదులవలె మగిడి మగిడి చూపులతోను, పొగడ్తలతోను గాక, రాకుమారులను వారంగి, మాతులుంగి యింటికి పంపియులతోను, మొల్ల పూలంతులతోను సత్కరించిరి.

కళావతులపై పూలంతులు

కాని, రాకుమారుల యాదీ గ్రామములపై లేనేలేదు. తమముందున్న వాగవానిములపై మన్నది. వారిలో తమకు పూర్వానుభుక్తులగు చంద్రముఖులు కనుపించగానే వారిలో నొక శ్రోత్ర సరదా రేకిత్తిమ. అంతకు కొంచెము ముందు వారికి నన్నాన పూర్వకముగా గ్రామములందరినీన పంపువచ్చుములు వారి పరదామ వెల్లడించుటకుపయోగపడెను. వానిని వారు తమ పూర్వానుభుక్తులపైకి వేయ మత్సహించిరి కాని నిరాసరి వారిపై వేసివో తమ రహస్యమందరికి తెలిసి పోవును. అందుచే, వారా పుష్పిదులను మేళపూ వాయుకురాండ్రు కళావతులపైకి నైచివచ్చు చినది. ఆ కళావతులు వయసునెల్లివారు. మరియు ఏర్పావతులు - మేలమోడినను, పిరులు సంబోధించుకొని వారు కాదు. విజయవళా కళావతుల రాజకుమారులు తమ యూరు వచ్చినపుడెల్ల ఆ పడయకలను వారికి కొర్రు తార్చుడు కత్తెలు.

పెడయకల దానిని పూలంతులు

ఆ పుష్పిసలారులు వేసివది కళావతులపైవనే అయినను అవి పెడివది పూర్వానుభుక్తులయిన చంద్రాప్యల సైవనే. వానిని తప్పించుకోవలసివది వారే! వారిదుండగమున కాశ్చర్యము వదించిరి. కాని, మొగములందరి మొలక నవ్వులు వారి సంతోషమును వెల్లడించెను. అది ఇతరులకు కనుపించవీయక వారు మొగములు త్రిప్పుకొనిరి. గుంపులో కలిసిపోవు మద్దెలవారి మూపుల మరుగున చలుక్కున దాగబోయిరి. ఆ గమన వేగమువకు వారి చెవి కమ్మలు కదలాడి దళదళత్తరళము

మురి వేళ్ళు మురుపు-

రామమారుల వేమలకందరి వారిండులు. పాగుత్తులు, పెరిసియ కొంత తెరచి గల్గెను. ఆ వెంట చూచుకొని, ఎదురోడ్డి వాళాలుంగు వృద్ధవేళ్ళలా రామమారులు మ్రొక్కిరి. కాని, చెండు చెప్పులుచచ్చి ఎరులులు మ్రొక్కడం దక్కించుకొని ఓడమోపిడి ఆ మురి లామల ద్రావి, ద్రావిల వదిలిరి. తమకును, ఆ రామమారులకును "తొంటియంటు" కలంపి. తలవారిరి. "వాడు మ్రొక్కకుండు "వెంచెను" రామమారులోకకంట జాచిరి. వారికా తరుణులచే "యొక్కనక్కెమువకు మ్రొక్కించుకొను వేళ్ళు" బుద్ధిమ. ఇంతవరకు వెళ్ళిపోయియుచు కిరి, సామాన్యపు నవ్వులాటగా తమ యాగడములను పోగించిరి. ఇప్పుటి మ్రొక్కులుల్లి వేడుకలను, వారి ముహూళము (ఉత్సాహము) కాగన, అందరికీ బుద్ధిలయందొక్కను. అయినవేమి? అక్కడ పుడమి తీడు కనంకువ వారు సామాన్య మానవులను గ్రహించు. "పేమేమి! ఏద్యా వయోవృద్ధులను మీరు మ్రొక్కగా వారు మ్రొక్కుమియిల్లు? మ్రొక్కింపుడు!" అని గర్జించురు.

మొదటికొక్క మూలి నిరుపేయ

ఈ కళ్ళ గర్జింపులను విన్న యా నిలాపిమల మోము రమ్మలందు మొలక నగివులు గ్రక్కన బొడమ, వానికి వేరొక్క ఎంత తెలిపి యుక్తిమ. అంతట వారు మ్రొక్కచే మరొక ప్రక్కన గుమిమోడి వడను తోడి చేడియల వర్తకు పోయి, ఎట్లని పెదవులు మలచి, రోలోవ వెళ్ళి వెళ్ళగా "ఉమికో" అను అనారద శబ్దము చేసిరి. ఈ మూలి నిరుపేయ రారంభము, తమమను వెంట పొందుకలదను పెద్దరికమును తోటి వారికియక పెరుముట!

రెండో ప్రాము దక్కించుకొనుట

వెంటనే యా 'కిరికిరి' లాట్రి వాళులైన మునిది జాదలు పాము దక్కినవారు ఆ వయసుకత్తెలను ముంతటికి మాకీ, అక్కక్క! మ్రొక్కచే మన

పాలివేలుపు! అని బుడ్డిగించిరి. ఎట్టకేల కొడబడచిరి. ఇప్పుడా తరుణులు ("త్రపాత రళనయనల్లి" బడ్డచేత చింతలములయిన వేత్రములు గంపార్చి) "కక్కపాన" (బలవంతముగా) విరళాంగుళాంతరి" బంధముతో మ్రొక్కిరి. అవగా. అంటే, అంటుని వ్రేళ్ళతో (మొక్కు, బట్ట గావించిరి. ఇట్లు కక్కపాన మ్రొక్కించిన ముదుసల్లు, చేలదీగి "సెయ్యట్ల యేడపడక యుండు" కూతలు పెట్టిరి. అప్పుడా మురి భామలు వక్షంయను పట్టుటకు జేగురుపూని పేర్చిన కొయ్యల వలె ఆ యువతుల యెట్లునట్లుకొనిరి. వారి నా తరుణులు కల్ల కోపముతో కొట్టుదురు. తమ చింతజేపించందుకు రాణ సంఘమును కనదు చూపుటతో చూచుచు వారి కగపడకుండ చాటుచు జేగుదురు. ఆ వినురు వడకకు వారి కంకణములు చరించి క్రిం-క్రిం అను నింతుల ధ్వని కలిగెను.

ఈ నగివు వెల్లు చుడుకు చూపులు, చాటుజేసుటతో నాటికలోని శృంగారము తరమ స్థాయికి జేరును. ఈ చేష్టలన్నియు రాణరాని వాసులగు రాకుమారులను, విరీటుత్తారు వారగు పడతుకలనొక చోట ప్రక్కప్రక్కనే కూర్చుటచే కలిగినవి. ఈ సర్వచర్యయు వారికి వారికి ఎవర కారణమునుటలో సందేహములేదు. తానపదుల మ్రొక్కుటల్లో అంతర్యాసానిగాను... హన్యమిచు "కొమరి వారిలోచల" మ్రొక్కింపులో శృంగారరస నిమ్మిరితమై మామ్యలకును వేద్యమై వెల్లడిగ ప్రవహించును.

రాయల స్వీకృతవహా?

ఇంతటితో రాయలీ వీరి శృంగార నాటికను ముగించును. ఈ నాటికయంతయు అయిన ఎనుకాలిక తీవ్రమును గూర్చిన సూక్ష్మ పరిశీలన, పరిశ్లాపమునకు నొక చక్కని యుదాహరణము. ఈ బహిరంగ శృంగార ప్రదర్శనకు కారణము చెప్పాయ కది - ఊరేగింపున పుడమిరేడు లేనందున రాచకోడెకాండ్రు సామాన్య మానవులను తిక్కచేయక, పిచ్చటిల్లి విచ్చలవిడిగా తమ చిత్తార్పణము వందరకు వెల్లడించెదని వ్యాఖ్యానించును. రాయలు స్వయముగ పుడమి రేడయిన

పెన్నుల ఆయన యీదుట పట్టి విజయవాడ నుండి యీ కంటి కదలికలు పెదవి పెరుపుట వంటి సూక్ష్మ వివరములను తిరివిజమలోపలి సూక్ష్మముగా నెల్లు ప్రదర్శింపగలిగెను? ఆయన తండ్రియగు వరసానాయకుడు విజయవాడ దండ నాయకులలో ముఖ్యుడగు పాశున వరసింగరాయని పేనానాయకుడు. ఆ దశలో ఆయన తండ్రితోపాటు దక్షిణగొల్లూరు జిల్లా ఆరణి గ్రామానికి పుర గ్రామమునను, తిరువెలి సమీపమున చంద్రగిరియందును మండెను. రాయల బాంధ్య యోవము లీ ప్రదేశములందు పామంత రాజుమారుల రీపితో గడచెను. విష్ణుచిత్తుని ఉద్యోగింపున నర్జునులడిన "పామంత భూకాంత కుమారి ధర్మముల" రాజుమారుల కృంగార చేష్టలు రాయల విష్ణునాటి స్పృహలయి యుండును. కమకవీ నావినింత సూక్ష్మ వివరములతో ప్రదర్శింప గలిగినట్లు తోచును.

వార్యకారులు

కళానకుల మేళమువిశు ముందు లోగమున వార్యకారుల మేళములు ప్రోగుచుండెను. ఆ వార్యములు జాతీయిట్టి మూడు విధములు. అవి వరుసలు పరుసలుగా తీరి అనంత్యాముగా ముచ్చెరి. వానిలో కొన్ని -

(1) మర్జల (2) మిరిపోయులిత్తి (3) దుంధ (4) తంబుర (5) కంచు తాళములు (6) ఉరుము (౭) విరమాగు వర్ణకళ్యము (7) కప్పుర (8) కర్ణాక (9) వీణ (10) ముఖ వీణ (11) పిల్లపగ్గోవి (12) దోలు (13) నాగవృత్తము (14) లేరి (15) పెద్ద బాక (16) కుండ వార్యము (17) దమ్మి (18) దుప్ప, (19) దక్క, (20) చక్క, (21) తాళములు - ఈ వార్యపరంపరలు ప్రోగుచు ముందు ప్రోవ తీయు చుండెను. ఉద్యోగింపవలసిన వాగుచుండెను. అప్పుడు వార్యకర్తలు పెనుదీరిగి చేయు వార్యములతో ఉద్యోగింపు మొనెర్చిగ పోగెను. ఇతల పేర్కొనబడిన వివిధ వార్య విధములు పనుకారిన వార్యపదపురము గూర్చిన రాయల కులంకమి పరిష్కారమును తెలుపును.

అంధ గంధకారులు

హిరేగంధు అన ముద్దుమున నెలరేగు సామూహికాభిప్రాయ పాఠశాల వ్యక్తులు తమకు సాధారణముగ విశ్వాసమును కోర్కెయి సామాన్య ప్రవర్తనను మరచి విచలించిగా ప్రవర్తించును. రాయల సామూహిక మనస్థితిమును (Afah Psychology) రాకుమారుల ఉత్పాదములో, వీరి శృంగారములలో ప్రదర్శించి, తన దృష్టిని హిరేగంధులోని మరొక భాగమునకు త్రిప్పును.

ఇప్పుడాయన దృష్టి వాక్యించువారు నగరి యునుగులపై మారేగు ఆ దేశపు కొమరు ప్రాయపు రాచవారు కారు. గంధకార వ్యక్తితో జీవనము వెళ్ళుచున్న అంధదేశీయులగు ముదువళ్ళు స్వస్థితిములు ప్రమాదములకు లోనగుటచే వ్యర్థవ్యయన విలులుతురుకు వెలసి పచ్చివారు. అచట రెవకుల బాంధవ్యము వెలస జండు వియోగమును మరచినవారు. పేరున కండ్లులైనను, పరిమళ ద్రవ్యములను, పూలమాలలను, మార్పులు - మొదలగు వస్తువులందు ఆంద్యము లేనివారు, వారు అన్యదేశీయులగు నాగిరికులతో నెంత సహవాసము చేసినను, తమ వేస బాధలెంత మొరటువెయినను, అవి వ్యవహారములగుటచే వానిని మానలేదు. వారి కొంకి పిగలు, చివుల నంకులు, వాల్చివ్యముచే వంగిన దుకములు, వాని దుప్పట్లు - వారిని పట్టి యుచ్చును.

ఈ యంధ గంధ కారులకు తమ పిచ్చము, దిక్కిని, దిశకాలము నుండి అణగారిన యుత్పాదమును - ప్రకటించుటకు ప్రజలలో కలసి మెలసి రిడుగులకు, ఈ యూరేగింపాక అపూర్వవకాశమును కల్పించెను. వారు కూడ - ముందటి దృశ్యములోని పాత జానపద జనములవలెనే - రాచయేమగులపైన, పోట్లగా పోట్లముల పైన మారేగు రాకుమారులకు తమ బాదలో, పాటి పాటి (చిన్ని, చిన్ని) పట్టెపు మ్రొక్కులతో వెట్టి మెట్టి హిరేగములు చేసిరి, ఒకరు తెలియని యాచారములో ఒకచోట పిచ్చక రాచవారిపైన, అడువారిపైన, పిచ్చక లేకుండ పరిమళ నెమ్మద్రుమగు చల్లని ఋక్కమును పరిచిగా చల్లిరి. అది దట్టముగ యెంతో సైకిరి పట్టినంతము

గుప్పటబట్టి, వచ్చు భేదములను అవ్వచ్చుము చేసెను. అందుమున కొక రాందివియై నందకడ కిరణములను మాటు పెరచెను.

పెద్దయ్య

ఈ అంధ్ర గిరికారుల పెద్దా ప్రార్థనము అజుమును టుక్కాముతో వింపుటతో పూర్తిచాలెను. ఇంకను ఎన్నటి పెద్ద మిగిలియున్నది. రాసిని ప్రార్థించుటకై వారు ఎన్నడు నిండిన తోలు తిత్తులనొత్తిరి. ఆ తుంపుడు లాకనమున కిది వంపు తిరిగిన దారలుగా క్రిందికి దిగెను. ఈ దారల వెనక ఆ యూరేగింపు అగ్రభాగమున నున్న వాడ్య పెద్దోని జీవుల వాడ్యములను పెచ్చులయలకు అగ్గిని వెలుకబోయిరి. వాడ్యములు భేదండున యూరేగింపులు మొత్తచూ నిమియమున విలాసిమల వ్యర్థము జూచును. వ్యర్థమును రాడ వెలచి మెల్లగా నడుచు చుండెను. పాటి పాటి పెద్దపు మ్రొక్కులతో, వెళ్లి వెళ్లి కైవారములతో, టుక్కాము ఎన్నెడలతో అటువారు నుండి అడువారి సకు పడుపురిడును. దూష్యాకాముల బోలు కొరిసి, యూరేగింపు వానిచే అంధుల ఆ యూరేగింపుగలేదు! ఇందలి రాములవారి హృదయముతో, అన్యచేతయ వేమోషా వ్యభావములను గూర్చిన పరిశీలన - సుద్ధిపరగినది.

మిశ్రమతలములు

రాముల దృష్టిలో రాజుమారులు, విలాసిమలు, వారి శృంగార చేష్టలు, పట్టణవాని పంజరంపైవని, వీరికి ప్రతిగా ... ని ప్రజల మోకలో "అప్పిండున" నడచు మిందలందములను, వారి శృంగారకావ్యాలను, యూరేగింపు నుండి విడదీసి ప్రార్థించును. వీరు శ్రామిణులు. వానిరూపములు వీరి ప్రవర్తన అందుకు తగ్గలే! ఊరేగింపు నిలచిన యువకాములతో గుంపులోని తమ శృంగారకావ్యాలతో కలిపి చలిదియన్నపు భోగమునకై బాట ప్రక్కకు రోయిరి. ఆ బాటకిరుప్రక్కల అతి హృద్యమగు సుద్యానములు క్రమ్ముకొని యుండియు, అందలి చెట్లకు నీరుపారు కాలువలు పట్టు కలువలతో గూడి సుమనోహరముగనుండిను. అందలి వీరు రెట్లుపూల ప్రతిబింబముచే మెల్లగా మిలమిలలాడుచుండియు, చలిది యున్నపు పరమరా కాలువలు దిగి, యుద్ధులందు హుక్కులచే, చలిది మూటలు ఎప్పరి.

చరిత్ర భోగములు

ఆ చరిత్ర భోగములు గెదె పెరుగు మిగడలతో చెక్కగా పిసికి యుంచినవి. ఆంధ్రెట్టిన వారించు. ఇల్లపు మొక్కలు దానికి నజాబ్బు దానిని నాడు పోకపోతుంలో పెట్టుకొని తినవారించించిరి. రాకుమారుల పం పుష్పముల శృంగారపు సయ్యాటకీ చరిత్ర యన్నపు శృంగారము వికృతి. పీచి పెరురెదురుగ ప్రదర్శించుటలో రాయలు మరల చెప్పి చెప్పి వాస్యమును కల్పించును. ఇది రాయల వ్యంగ్య గర్భిత వాస్యము.

కావల గోపాల రిక్ష

కథారంతమున రాయలు చిలులుయ్యారును లలితోర్వానె ఎరంఎరలు, సువర్ణ సీతములతో మెలిగ్గెమగు పాండ్యనగరోర్వ రత్న సీమంతముగా వర్ణించును. అప్పుడు మన కలలు ఆకలిచే మాడు వారివరు కనుపించరు. వారి నా సందర్శమున పేర్కొనుటలో నాదితి యుండదు. కాని ఎవ్వగ రిక్షగల రాయల సందర్శమున సుందరందములతో బాటు దిచ్చగార్ద్రమ ప్రదర్శించెను.

అంతవరకు నాడు పట్టాభిషేకములకై తిరిగి తిరిగి వేపారి, అకలిచే కృశించి, ఒక ప్రక్కన మోపరిలి యుండిరి. వారికి చరిత్ర యన్నములను చూడగనే ప్రాణము లేచివచ్చెను. దాని నాగగింను మిందరందములను వమీపించి గోపాల రిక్ష యాచించిరి. తమకు పెట్టెడు మిగడ పెరుగుల చలురులు దధినవసిత ప్రయుడు. సర్వంతర్యామి యగు బాలగోపాల దేవునకు ప్రతికరములని వారి విజ్ఞప్తి.

ఇట్లే - శ్వేత ద్విపమును బోలి సకల చెంచువైచే శ్రీరంగమున గూడ రాయలు యాచకులను ప్రదర్శించును. కాని ఆ యాచకులు విరిక్తులగు బాగవతులు వారు భరతదాసగు వలయు రాస్యమును మించి మనోమి పెట్టినను నానివెక్కడే క్రుమ్మరించి పోవుదురు. రిక్షింపబోయిన యింద్లమండి పెడలు దేవతార్చనా భిక్ష్యముల నానవలనైన పిల్వక శ్వాస యుడుపుదుర్గు. ఆ యింద్ల మండి న్నైరగీతములతో బయల్పడదు గౌరి స్తుతినైన చిలుకల, గోరువెంకల ద్వమలను చెప్పట్లు ఉపేక్షా బావముతో పొందురు.

ఇట్లు లిక్కుపులలో గూడ ముముక్షువులను గుర్తించి రాయలు గౌరవించును.

వాద్యముల దీపి దీపి

ఈ భక్తదా లిక్కుములిట్లు పాగుమించగా అగ్గివి వెదుకబోయిన వాద్యకారుల కాయన యొద్దలకి వచ్చిరి. ఆ యొద్దలందెన్నో లావుపాటి ప్రతిమలపై నమర్చిన దీపగోళికలతో రేయింబగళ్లు వెలుగు జగజ్జ్వలములయ్యెను. వావి జ్వాలలు దగ్గ దగ్గ మందుచు, దీపగోళికల రంధ్రముల నుండి పైకిలేచుచుండెను. జగజ్జ్వలియనగా వర్షికి బదులు వస్త్రశుభ్రములతో వెలుగు దీపము. అనటనే విప్రు శోకకలుషు ధూపకుండిక బుండెను. అగ్గికి వెదకు వాద్యకారుల రెండు పెగిలపై వాద్యముల విరాడునట్లు కాచిరి. వావి వారు పరికించుటకై వాయింపిరి.

ఆ దీపి దీపి వ్యావములకా బాట రెండు నైపులమచ్చు తోటలోమచ్చు చిలుకలు బెరియెను. ఈవలి తోటలోవి వావలి తోటకు; ఆవలి తోటలోవి ఏవలి తోటకు బాగులు బాగులుగా వెగిరి వేరుమండెను. ఆ పెచ్చెని చిలుకల బాగులా రెండు తోటలకు కట్టని దట్టపు తోరణములై మనోహరముగా కనుపించెను. ఈ వివరములన్నటవి రాయలకి విన్న వాద్యమున ప్రతిర్థించెను. ఇది అయిన వ్యవలోమ, తనవలోమ గణ ఇమిడిక కొక చిన్న దృష్టాంతము. అంద్ర గింధకారుల యావోమిచ్చి పోష్యాపుర పర్యవసానములకు వారణమయ్యెను.

ఊరేగింపు బాగవతులు

ఈ విన్నత పోష్య ప్రహేళిక ఎంతటితో ముగించి, రాయలు వెంటనే, మరియొక బృందము వారి యావోక దృశ్యమును మిగులవార పోష్యముతో ప్రదర్శించును. రాచవారి కోడిగములతో మొదలయి వాద్యకారుల దీపి దీపముల దెరుగు చిలుకలతో పర్యవసించిన యూరేగింపున కోలాహలము మిక్కుటమయ్యెను. ఊరేగింపున ఎంకీర్తనపరులగు భాగవతబృందముల రణగణలో తమ పాట యీపాటియు

వివరానందకు పాటచూచి, మూక గట్టి చల వివరులు, వోరు తిరుచును, కేలు పరచును, నడచిరట! ఇది రాయల మకుమార వాస్యమున కొక తక్కిన దృశ్యంతము. తలలు వివరులు ప్రాప్త్య భూకామును, వోరు దెరులు అశ్విర్యానందములను, కేలు పరచుట తాళమునైరులును సూచించుచుచి మహా మహాసాధ్యాయుల వారి వ్యాఖ్య

రాయల వాస్యవాసాది

మూగ బాగవతుల తలత్రిప్పిలతో నిశ్శబ్దముగ బయలుదేరిన రాయల మకుమార వాస్యము తరువారి దృశ్యమున పరాకాష్ఠావందుకొనును. అప్పుడది గిరికల 'గేలి'తోను 'కోహో'లతోను, చచ్చుట్లతోను ప్రక్కనున్న తోటలను మార్మోగించును. రాచవారి యొక్క సక్యములతో, ముమాళములతో, వైదివోర్నావాములతో నారించినై న సూరేగింపునకీ నూతన పరిణామముల వలన పూర్వముకన్న తగ్గని విభవము చిగురొత్తును. రాయల వాస్యప్రియత్యమూరేగింపు ఆదిమర్యాదంతములతో సంకల్పాహవిగ సాగుచువేయుండును. ఈ యూరేగింపునవే గాక, రాయల వాస్యప్రియత కావ్యమంతట నచ్చలచ్చల లోంగి చూచుచువే యుండును.

సాత్ర కోమరుల ప్రవాసము

బాగవతుల పిమ్మట వాస్య కోలాహలమువలన పాత్రులైన అభాగ్యులాయూరి చిల్లర బాతుల యుపకులు, ఏమ తక్కిన యుపరివేలి రంగమెక్కరు. ఊరేగింపు నిమాప్తమగునపుడు వత్తిరు. వీరు తమ పెద్దల పంతువరుకులను మోయుటకు పంతురించిన యాడు గుఱ్ఱములకు పుట్టిన పిల్ల గుఱ్ఱములనెక్కి ఊరేగింపు వేడుక బాచుట కెదురు వచ్చిరి. ఇవట రాయలు వారి వారి కులములను, వాచావములను, అలంకారములను, అగవాట్లను- నగుటాట్లను గూర్చి ఎన్నో పూజ్ఞ వివరముల నాసక్తికరముగ (వదర్శించును. వీరాయూరి సాలె, యగపాలె, పల్లు సాలె, వానె, వైతాలె, సాయ (గోనల వేయువారు) ఏతుల (వాచలవల్లువారు) బాతులలో మేములగు వారి కొమరులు. వీరందరు చిల్లర బాతులవారని స్ఫురింపజేయుటకు, కవి వీరందరిని మూకుమ్మడిగా పేర్కొనును. వీరి తండ్రులకు మేటి యను బిరుదు తగిలించుటలో

వాడ విడమగు రాచరికపు పాద్యము తొంగిచూచును. ఇందుకు దివ్యముగా రాయలు రాజరావి నుండి యేనుగులపైన, గుఱ్ఱములపైన, రాజరీపిలో వచ్చి, విలులుత్తారు యూలేగింపులో పీఠి కృంగారములకు దిగిన వారిని. "సామంత భూకాంత ద్వింబు" అని 'రాజవింపుంబు' అని, దొరలు - రాజకుమారులు" అని నమ్మావములో పేర్కొనబడి గమనియును. వారు చిల్లరకులముల వార్తలను ఆ పీఠి మేటి వారి కొమరులనును అరికాత్యము గలవారు. వారు కాలినడకను రాక, తమ గుర్రపు పిల్లలపై వెళ్ళి, వచ్చురు. ఈ మేటి సాలి యగసాలి - కొమరుల కాంత గోడిగల వెంతావమే బాగ్యము, మురిపెము, అందునే వాని వెన్నె పరముల నలంకరించిరి. వాని కాలి పాదపున ద్రేలాడుకుంచెను (పిల్లకుచ్చులను) కీరించిన గవ్వదండలతోను, గంటలతోను నలంకరించిరి. పీఠిపై నమర్చిన కీమలంబిచ్చును వెంతయైవది. అది వారి ముగ్గుములలో మిగిలిపోయిన గుడ్డపీఠికలతో చేసెను. ఈ పీఠికలను వారు వర్ణమాలగు చెక్క, కాయిన చెక్కని మట్టిలో వచ్చి వర్ణని రంగు పట్టించిరి. పీఠిని తినకాకటి, మూరకాకటిగా చేర్చి పాదపుగా కుట్టించిరి. తమ గుఱ్ఱపు పిల్లల పీఠాలపై నటు నిటు ద్రేలాడు కాలర్ల కీసులుగా కోలిల్లునల్లు పన్నిరి.

కవి - వారి గుఱ్ఱములు బలిపి, నిగ నిగలాడుచున్నవని చెప్పుచునే, అవి వెంత గుఱ్ఱముల వెంతావనువి, ఎగలు కాయగట్టి ఎదువగా - తారి వోరంబోకుల గరిక మేయునని, రేయి వజ్ర చాగా తిమివని, పిడుకలలో గౌరవములలో తోమబడినవని, వాని అండారమును బయలుజేయును. అవి అలంకృతములని చెప్పుచునే వానిపై కీమలు గుడ్డపీఠికలతో గుట్టిన దొంతలని చెప్పి వచ్చును. ఈ కుర్ర గుఱ్ఱముల గుంపు ఏ కట్టి కంఠి పీఠికను తూచినను బిరుదునట! విలులుత్తారు యువకులు తమ వాటు గుఱ్ఱపు పిల్లల నలంకరించిన అమాయిక గ్రామీణ పద్ధతిలోనే. తమను గూడ వెంగారిండుకొనిరి. వారు తమ వస్త్రములను బాగుగా యుతికి తెల్లబరచుకొనిరి. వానికి కుంచెలతో ఇందున గింజల నూనె వ్రాసి వానిన పట్టించిరి. ఉతికి తెల్లబరచుకొన్న పల్లిటి వానివగల వస్త్రములే వారి రవణములు (అలంకారములు)

ఇట్లు తమ సంత గుఱ్ఱపు పిల్లలను, తమను దవలించుకొని, అమాత్యులగు ఆ "మేటి" యగపాలె తాగపాలె కొమరు చూరేగింపు వేడుకను చూచుటకెదురు వచ్చిరి. కాని వీరూరేగింపు కొంత గడచిన తరువాత వచ్చుటచేతను, గుఱ్ఱములనెక్కి వచ్చుట చేతను, చూరేగింపు మొదటి దశలోనే వచ్చి వెచ్చార ఎమెతుకై కలపిమెలసి నడచుచున్న పాత జానపదులతో కలియలేకపోయిరి. అట్లు కలియుట వారి యుద్దేశము కాదు. ఊరేగింపు వేడుక జాయటయే వారికి స్రవణమగుటచే అలంకృతులయి, అలంకృతములయిన గుఱ్ఱముల నెక్కివచ్చిరి. వీరిని వర్ణించుటలో కవి - వారికి తమ తండ్రులను గూర్చి, తమనుగూర్చి - తమ గుఱ్ఱపు పిల్లలను గూర్చి కం స్పృశిమానమును దృఢింపజేయును. దానిని శృంగారంగము చేయుటకీ బాధలు వారిని హాస్యాన్నిదనైన దుష్టరికీ చేయును.

ఆ గుఱ్ఱపు పిల్ల చూరేగింపున కెదురు వచ్చుచునే ఊరేగింపు తొలిలాగమున గుమిగూడి వచ్చు యుద్ధ గజముల యుద్ధరిని జూచెను. అవి గంగడి వీరికను జూచినను, తమ వీడను జూచినను దెదురు నృతావము గలవి గదా! ఇదేమి! యీన్నాడెదుగురి కొండంత యుద్ధ గజములను, వాని రంగు రంగుల రత్నకంబళములను చూడగానే ఆ పిల్ల గుఱ్ఱముల కెక్కిదలేచి రయము పుట్టి ఉత్సాహ ప్రబల వర్ణదిద్దముగా శ్రోక్కి పారినాసెగను.

అనుభవములేని ఆ కొమరు గొతులు వాని వదుపులో పెట్టుటకు వెంటనే వాటిపై కెక్కి, రెండు చేతుల ఎగ్గములను బురియ లట్టిరి. కచ్చెముల యదుపెడుగని ఆ కుఱ్ఱ గుఱ్ఱములు మరలం రెచ్చినాయి ప్రలలమ కంపించు శ్రోక్కును ప్రక్కకు పోయెను. పువ్వులు, ప్రిలు, రోగులు - వారిని తిట్టసాగిరి. ఆ తిట్టులకు వారు ఇట్టు, అట్టు, అనలేకపోయిరి. గుఱ్ఱములు వెళ్లేగా దూకుమందుట వలన స్రాగములు పిడికిట బట్టుకొని పోయిరి. వానినా పిల్ల గుఱ్ఱములు చేయవలసినంత చేసెను. అవి యాలట ప్రక్కన శ్రాతగా, మెత్తగా లోతుగా రమ్ముచేపియున్న పరి పాలముల లోనికి దుమికి,

పెరుచుల వరకు దీగలడెను. ఆ బురద మంటి వారు పైకి రాలేక, దిగువోటు లేక, వ్యధపడుచు వెలుదెసల జాచిరి. ఏదైనా సాయము వచ్చునని వారి యాశ

గుజ్జములతోపాటు యిరువదే ఖారుకొని సాయమువస్తే ఎరురుచూచు ఆ మేటి సోలె కొమరులకు వచ్చిన సాయమా యూరేగింపులోని గిరికా కదంబముల గిరి! ఆ విలాపినులు నేయలు చనిచి చచ్చెట్లు కొట్టుచు కోహోయని పెద్దగా కూతలు పెట్టిరి. వారి చచ్చెట్లుచటి యుద్ధానమందలి దట్టమయిన చెట్ల గుంపులలో ప్రతిధ్వనించెను.

ఈ కోలాహలముతో పని యూరేగింపు వ్యధనను ముగించును. దానికి మొదటి కంటి తక్కువగాని పరివమును చిగురొత్తించును. రాతవారి యుక్తసౌమ్యములతో, వైరవోర్నాహములతో నాంబంధపైవ మారేగింపునకి మోతన పరిణామముల వలన మరింత హన్యహూర్తి పట్టించును. తమ గుజ్జముల దిమరుతో ఐమలతిట్లతో బురచిరో కూరి యా రొక్కాగ్నిలు వెళ్లి మొగములు వేయుటతో రాయల హన్యము వ్యర్థమై పైకిబేరును. దానికి గిరికల గిరి, కోహోలు, చచ్చెట్లు, హంగుదారులు, ఉరేగింపు ప్రథమ దృశ్యమున - చతురోక్తి వాచాటలగు ప్రియవేశ్యల వస్త్రలతోను, ఏవరి దృశ్యమున తిరుగు వేశ్యల కూతలు, చచ్చెట్లతోను అంతమగుట గమనీయము. వేశ్యలు రాకుమారులకు హన్యహూర్తిలు, ఏవరి సాలెకొమరులు వేశ్యలకు హన్యహూర్తిలు, కావ్య నాటకాలంకార మర్మజ్ఞుడగు రాయలు విష్ణుచిత్తుని యూరేగింపు వైదాను రంగములతో కూడిన చిన్న హన్యమయ జీవన్మూలకగా ప్రదర్శించును.

యోమునాచార్యుని కథ

దీనిగింపు ముగింపైన విష్ణునిత్తుదాయూరి మున్నవారు స్వామిని సేవించి, రాజకుమారులనెదిసి, అల్మీయభవనమున ప్రవేశించి, "తొంటిదండి తతి గుణంబుగా బాగవత పూజా ప్రవణుండ్ల యుండె నమచు -రాయలు విష్ణునిత్తుని కథాపును. అది విష్ణునిత్తుని యుల్లుగుటచే బి - అచట పూర్వము మండి నయగు బాగవతపూజను మౌనము చెప్పును. అందుములో నిత్యమతడు చేయు మాతా కైంకర్యము విచిత్ర చెప్పుడు. దాని వాయన కథ యతుకుటకు తరువాత ప్రస్తావించుము. ఈ మధ్యలో మధుర మండి వచ్చిన ప్రభువులను, వెలులుత్తురు వేశ్యలను మోసాన పూర్వముగా వాచుటకు బంపవలసి చెప్పును. అది రాయల రానుమర్కాద పాటంపువలె మరొక దృష్టాంతము. ఆ మర్కాదల వాయన "మధుర ప్రభువులు తమకు కామకల పెద్దనవారి యుండలో స్వస్థార్థ ఉదార స్థాన భోజన క్రియలచే ఉల్లూలల్లి; అక్కలి వారి కొలువున- వివిధ వ్యాధి వ్యర్థలగు స్త్రీ స్త్రీ వేదాదుల వారులు పరిలేర్చి వంటి. ఏమృత స్వామికి మఱి వస్త్ర దాహాముల పెట్టటో, స్నానో నమర్చించి వేటుచే తిరిగి పొంద్య నగికి బోయి" అని చెప్పును. ఇటు విష్ణునిత్తుని కథ తునిగి పోయెను. (4.36-37)

భువిగింప కథ - భువిగింప వాచునను అర్థము:

ఇంతటితో విష్ణునిత్తుని చరిత్రలో రెండవరగు వారి దశ ముగిసెను. ఇక అయిన ఆముక్తమాల్యదను పెంను మోడన దశలో ప్రవేశించవలసి యున్నది. అందుకు శిశువుల ఆముక్తమాల్యద విష్ణునిత్తునకు తులసి వనమున లభించుట చెప్పవలెను. ఎలా వినియము తరువాత విష్ణునిత్తుని చరిత్రలో చెప్పదగిన మొదటి మిటన అదియే. అది మొదలుగ వారిదుపురి కథ యారంభించుము. కాని కవి- ఆ కథను అయిదవ యాశ్వాసము వరకు అని. విష్ణునిత్తుని కథతో సంబంధములేని యోమునా చార్య చరిత్ర వారంభించును. యోమునా చార్యుడు మోడ రాజవల్లిలో వాదించి వైష్ణవ దర్శనముద్దరించెను. ఇంతకు మిగిలి విష్ణునిత్తు యోమున కథలకి పోయెను లేదు. ఇట్లు సంబంధము లేని కథ వచుకుంటిల్లు? ఈయతుకుకై కవి-

హిరణింపు చివర విష్ణుచిత్తుడు తన యిల్లు ప్రవేశించి బాగవత పూజా ప్రణామకైయుండెను మృత దానిని పూజ ప్రార్థించి, అటు చెప్పక వదిలివ విష్ణుచిత్తుని యింటదామ కైంకర్యమును దానికి తోడ్పరచును.

ప్రభువుచరిగిరి క్రమ్మః బాంధ్య పగరి

కమ్ముచెయునట్లు నైష్ఠాభ్యర్థనయు

తన చిరంతన యినికిరాదు కరణ

దాన్యమును కేసికొనుచు దభ్యురతమంది- (4.37)

ఈ యాశుకుచే 20 నియమములు స్వప్నికి యింట మార్గశైంకర్యము చేయు నిష్కరిచ్చున మనకండ్ల యిరుటికి తెచ్చును. ఈ దృశ్యము రెండవ యాశ్వాసమున విష్ణుచిత్తుడు విడిచిడు పాత్రలు ముందు పాఠముడు చూచి దృశ్యమును ద్విజ్ఞీ తేచ్చును. ఆ దృశ్యమున విల్లిలుత్తురులో "విష్ణుచిత్తుడయిల యింట మిగిలెరి మార్గమును మూలమంతమున మెచ్చునారు నమ్మి పేర్కబోవును. మచ్చునారు ఆయనను మెదుర కరణమున కొచ్చి పొందెని రివాగామున నిండి వేలికి దుర్గతాండుల పొడిమి ముచ్చి తన మహిమను ప్రబలింపి రాజాను నైష్ఠాభిగా కేయుమనును స్వప్ని మూలలు విను యనుదివము క్రోత్తయగుటచే విష్ణుచిత్తు డుడు వడ వడ వడకి సలావాదమునకు రానిల్తుడనని వివృతించును. స్వప్ని మొలక నగవచ్చు క్రీడచే మొము చారి. "హరి గనిచేరి గలిపెంటు నాడు మహిమ మువిద కమ"మని "ప్రార్థన" మొచ్చుటచే - విష్ణుచిత్తుని సంజూచి - "చి యిచ్చయె- మెన్నకపోవోయి" అని యాశ్చర్యించును.

కైంకర్య మాల- స్వాప్నా ప్రతి:-

మరి యిప్పుడు స్వప్ని తన కార్యము ఇయ్యవలయుగా నిర్వహించి వచ్చిన విష్ణుచిత్తునాదరింప వలెను. ఆ మెచ్చు నాయన ౬౭ కద చెప్పులచే పెల్లడించును. ఆ కదయే డామువా రామ్యని నిశిత్ర అతడు కూడ విష్ణుచిత్తుని వలెనే దర్శన మొనర్పరించెవాడు. ఈ కదను స్వప్ని తన ప్రాప్తిమిచ్చు క్రీడచేసి, మూలార్పణము కావించి, ఇంటికి పోచోవు విష్ణుచిత్తునను. వికాంత కుటుంబాగ్నిలో వలె వినిపించును.

ప్రతి మూలకమునకు కవి అయ్యెను నిర్ణయముగా నుండు నమయము నెమ్మొకనును. మరియు విష్ణురత్నము మూలముల వార్యముగా మూలము నమయించు వేళ నెమ్మొకనును. మూలముల కవిత్వము విష్ణురత్నము నిర్ణయము అయిన అలీలీయ ప్రాంత శక్తి కాగ్యునై యుండును వార్యము కూడా అయిన అట్టి సందర్భమున ప్రామి యానతిని వివరిగిను.

కవి విష్ణురత్నము కథయందు యామున కథవేరీతిగా వ్రాసెనెనో వివరిము. "ఒక్కనాడు మధ్యాహ్నమున మూలము మూలమునందును మూలమునకు దోపు నదిని ప్రాంత ముండునై నుండు కవిత్వమున కవిత్వమున విష్ణురత్నము కేరముండు ముందరిక వివరిన కవిత్వము."

మరల ఆ ప్రామియో మరల ఆ ప్రామి మరల ఆమెను చూచెను! మరల ఆ ముండునై మే! కాని వార్యము ప్రామి విష్ణురత్నము 'దక్షిణమెచ్చి యు- వెలుపలికి' 'వి' యుచ్చియు మిచ్చి క 'వోయి' అని అందించెను. అప్పుడా తామును మూలమున వరిగెను. అప్పు. "నిన్ను నొప్పించును (ని) దూరమున వరి" అప్పు ప్రామి ప్రతిష్ఠ వెరవేరినది. ఆ గిరిమండు అయినది ఇంద్రము ప్రామి మహిమ అందుచే అది అయినకు తప్పి. అందుచే అయిన విష్ణురత్నము పంక ప్రాంతముండునై ముండు" "ఒక్కమున విష్ణురత్న, ఆ మహిమ్యునివలెనే ఆన ప్రాంతముమున నెల్ల దక్షిణ ముద్దరించిన యామునని కథను చెప్ప నారంభించెను.

ఆ చెప్పులు- శ్రీదేవి, విష్ణురత్నము, కుటుంబ గోపీంద్ చేర్చి చెప్పులచే విష్ణురత్నము విన్నవించినిల్లెను. ఆ ప్రాంతమునాయన శ్రీదేవితో - యామునా తాముదొక్కడు- నీ మహిమ్యుదొక్కడును గాని చచ్చునందులదెంచి దుర్గదేవు ప్రాంత కథమున"- అమెను వారించెను. అది వినినదే- "ఇది కథయేలగినిది కా యితరేమి యున్నది" నని యడుగును. తానె ప్రాంతముగా ప్రామి యామునా తాముని కథ చెప్పును.

జనమపర్యవ - రాజవీరి - తామర ఇంద్ర

కథ విన్నవే గాన... కవి రాసినట్లు కథలును పుణ్యమే దీర్ఘముగ పర్ణించును. అట్లే దీర్ఘముగ యామునునిచే రాజవీరి ముసంగింప జేయును. విష్ణుచిత్తుని కవితని ఉపయోగించునట్లు తోచదు. ఇది రామలక్ష్మణులు చెప్పిన రాజవీరిలంపిపాదముగ కోర్కెను దీర్చుట కోర్కెపెట్టు తోయెను. ఇదే కాలమున లయన రెండవ యాశ్వాసమున మత్స్యధ్వజుడు భోగినీ సంగతికి దోహదపుడు సెను వేయి విధముల వర్ణించెను. అయిదవ యాశ్వాసమున గోదా కన్య భగవద్వికాసమునకు వాచ్యరింగముగా వనితమును లలితవీరి పర్ణించెను. మూడవ యాశ్వాసమున భారతీధ్వజుడు శిశిధ్వజనేను చేయవలెనని మంత్రులతో మంతములాడునపుడా మంత్రుల ముఖమున రాజవీరి ముసంగింపజేసెను. మరియు రామలు యాముని చరిత్ర నవికాశముగ దీపికాని వెల్లి క్రెము మురిసిన యొక పాండ్యరాజు దుగ్రహిలనను. అతని వాస్తవ్యుని మూలమును వెళ్ళిపొరియైన అతని సత్రలో పరితప్తవాడన కవళాశము లభించుట కష్టపాత్యమను విషయమును వివరించెను.

కాళ వృత్తాంతము

రాని అవలీ యామునుడు విష్ణుచిత్తునకు రెండు పెంచెలెండ్ల పిమ్మటవాడు. రామసుజారు ముప్పది యేండ్ల వాఱు యువప్రవాణుని మరణించెను. విష్ణుచిత్తునికి ఇంది పిమ్మటి కథ నెప్పయో మార్పులు చేసి విష్ణుచిత్తుని కష్ట వాస్తవ లాగలుని చెప్పించుటకు కాళము రామల మరాధిచేకమును. టుయ. రాజవీరి వర్ణన సీరిని. రామల మర దురభిమానమున ప్రకారకు కలుగు బాధలను, వారి వాస్తవ్యుని వాస్తవము పేర్కొనేయు కోర్కెయు. అయి యుండును.

విష్ణుచిత్తుని కడకీ కథ ఉపయోగించునపుడు, రానిని పేర్కొనాముగి జామటవలన అమృత నిమగ్న దహనమున ముఱయోగించును. మరియు ఇది వర్ణించిన గీతనే విజయని మన మనుకురించినచో ఎది విష్ణుచిత్తు, భైరవ్య వికాసమునో, ముఖ్య అట్టముగ గుర్తించగలుగుదుము.

యామనా చార్యుని చరిత్ర

పట్టి కైపుని పాఠశ్ర (కడ అంతయు చెప్పవది ముప్పహరు - శ్రోతలు శ్రీదేవి - విష్ణువిక్రమ)

మన్వర్షులని వూర్వపంక్తిగను పాండ్యరాజుడు పట్టికైవము ముదిరి, చారుడ వరతర్పమని, నా (విష్ణు)నుచి వెనక, నా ప్రతిమలకు వతియ్యవచ్చుక, నా అలయములకు ఉత్పాదములకు ఉలుకుచు, తెంపు లేకుండ అంగములను పూజించుచు, వేద విద్యలను పూజను పేజి గలిపి, గృహదేవతలను నివృష్టుచే నిగుడెట్టి బొమవారపు వీరబ్బడ పెళ్ళదముల ఎదుచు, ఎంకరి రావమయ్యల గుంపులకు వెంట్రాగి లొంగదీయారు శ్రాద్ధ పయములు పెట్టుచు, ఆర్యములైన రేవాయములు పూజా సైవేద్యములు లేక పడిపోగా రాజ్యమంతట అంగముల విరాళమరముల నిలిపి, వైవమరిమున సై మెట్టుకుచేరి (ఉత్తర కైవంటులెంది), అంతెము త్రొంచి, పరిశుభ్రనను లింగరాని గురుపులే కుట్రాపార్వలమను, ఉపవిషయ్యలు వారిచే మట్టి వినుచు, ఏ అంగము చెప్పినను ఆశ్చర్యపడుచు, కిలలింగము దాల్చిన మూలలు కేయనిదే పాపముగా - తామ అపును కారు అనక వారి యాచారము అపునను ఏప్రల క్షిప్రము లిచ్చుచుండిను. అతడు రాజ్యము పాలించునపుడు తనకు వశమైన రామపర్తిలో తప్ప మరి యింకల పుట్టని (పుట్టదాని) ముక్కామణి సంపదయెల్ల మాహాత్మ్యుల దొం తలకే తీరెను. అప్పుడు బ్రాహ్మణులు కొందరు అన్యధామిని విడువలేక యిచ్చుకులయి, మరుటి విధూరిని గడ్డముల కామవరకు పెట్టుకొని, రుదురాకలు దణించిన నందిలేలో వైవమాత సంహిత విరికించి, ఆ రాజు సభలో దూరకొప్పరి.

అంగమోచారమును స్వీకరించెయు (కలము బట్టియు) రహస్యముగా గంచాయి. సారాంశము సేవించు పదములకు ఆ రాజు ల్లిట వేయవలక, విప్రస్థానిత్యములను సభలో బయలుపేసి, వైవలకు కమ్మ గీచిడివాడు.

వైష్ణవి యుగము తాళి

కాని, ఆ రాజ మహాసి విస్తారమున పరాధులుగాలు. వైష్ణవారములను పాలించెడిది. రక్త విష్ణులంబుడు గావించుటచే ఆమె దరి కావని దుర్యోధ వ్యరకు పాలయ్యెను. కాని ఆమెలో విష్ణులక్ష్మి వర్ణము, పరిరక్త విష్ణున క్రిష్ణముగలచే, రక్తయందు రక్తి చెడదు.

ఈ చెప్పుచు విష్ణుచెప్పుట తన వాసుదేవ తత్వమువల్లు వివరించును.

వాసుదేవతత్వము

“బ్రహ్మదక్షిణాదులు నా తమవారి. వారిని పూజించుట నితముగ నన్ను పూజించుట! ఆ యుపాసకుల యాస్పద పరిమొచిచ్చువాడను నేనే! ఇట్లయినను తరతమ వృద్ధులున్నా. కేవలము తర తర ద్వయ్యతో ఆ రేవతలను నాకప్పు రిమ్మలని తలచు మూర్ఖులు పవించుట ఆమె వా నామోహితా స్థితిని తాపించె! చేయు పూజ అకాశ్యత పరిమొకంధై మరల మొదలకే గ్రచ్చును”

మరియు ఈ దూష్యము నెఱుగి, ఆ రాజ తామముడై కృతమోహ తామసస్థ వదీ రీతములో ‘తరచయి’ యున్న నా రిష్టలను సామాన్య బుద్ధితో జూచుచు వారి పృథ్వులకు కలుగు ముద్రచముల ముసేక్షించి, రక్షా విముఖుడై యుండిను. ఇది చూచి నేను - ఆ దేశమున కరాణీ విరిజయగుటయు, రక్షణ శిక్షణములు రాజ ముఖమున గాక నేనే సాక్షాత్కరించి చేయవలయునను. హింద్యరాజుకు ప్రజాదక్షిణన్య వాయోలిముఖ్యమున గాని పుట్టమెయు తలచి, చిరుత నాడె అచార్య కులమున వేర కాస్త్ర ముఖ్య విద్యలభ్యసించుననువు యోముమడను నైస్థి ననుచికి రాజాస్థానమెక్కి వారిణయము చేయవలెనని పుట్టించిరిని.

కొలువెడలకీ క్షారము

యోముముడు మరుత చేరిను. కాని అచ్చిన మెక్కరిల్లు? తానా నైస్థుడు. విడిచిని పలుకుడు. రాజా - విష్ణులక్ష్మి వినుతుడు. శైవము ముదిరిన వాడు, ఆయన

సభలో ప్రెక్షనలకు బోలెడేరు ఈ సభలో ఒక ప్రెక్షనను, అందులోను ఒక పలుపు - రాజమండ్రి నుండి వెళ్ళేటప్పుడు వాడించినట్లున్నది రాజమండ్రి చెప్పగలవారినను? రాజీ ప్రెక్షన ఎలా ప్రవేశమున కుమారుని ఎంపాడించుటకు అను గాక మరొక గరితము, యాముమిట్టలోంచి, కోల ఎడమటి ద్వారా మునగానా దేశాగత రీతి వచ్చే యానుర బుటుగలములకు. మెద్యాదూరకులకు కానీయ కొనస రాతగా మాత్రమున . వ్యాసులు? చెట్లబడియను పొద్దు ప్రెక్షన నివ్యాసులకు, బ్రహ్మచారులకు గాన గొప్ప ప్రకారములతో రాజీనాపము ఎంత ద్రవ్యమును తెచ్చియున్న పుచ్చువర్ణుని వారకులలో వాని ద్వారా పుచ్చువారి దివని, కర్మాకుల పుచ్చుయగు రాజీకి బక్త్యనాకృతలతో పాటొక విన్నమును జిప్పించెను.

రాజీకి విప్లవము

నేను వైరికముండము ప్రెక్షన పలుకను. వారి యుప్పుయెడల ఎప్పుడెప్పుడో ఎరిగియున్నది వానిని గెలిచెను. మురాముడు విప్లవక్తి విముఖుడు గనుక ప్రెక్షనని మనవి విన్నవించుకొన్నదియునీ తయివడుదురు. సభ విప్లవక్తి పరాధులుగాను, పతిహారాదారిగా ముంద సేరు పెచ్చుపించి ఎంపిరివి. ఏ వెడుడు సేరు విధేయుడు. నీవాయువు విచ్చెరించి నెప్పు రిప్పించి వాడము పేయించుకొనిన యెడల, వాడించి గెల్చి, నీ దెర్రకు రంగుచ్చి మట్టించి బృతాక్షుని గావించెను."

ఇదివని రాజీ గ్రీష్మమున విరుత్తాహ యగు వెమలి కోమలి (జీకిరమణి) నెవమేమిర్వసికీ అలయచందమున నంది ఏకాంతమందాదాత్రి వర్ణగోష్ఠిలో తన ప్రాణీకువకు యామునుని విధ మెణిగించెను. ఆతడరి విమయనే ఇట్లట్లు వరుడు "ఎట్లట్లు ఆతడు వాడముచేసి శివమతమును జయించుటకు వచ్చెనో చూతముగా! రావించుము!" అనినా.

రాత్రి గడచెను. ప్రభాతమయ్యెను. రాజా పరిమిత జనముతో వాస్తావిమున కొలువయ్యెను. దిగ్గ యెదుట ఎంతోమిత్రులు, చంద్రునివలె కంకంరాడు ముఖముతో నున్న రాజీ ఆతని యుమయతనంపాడించి, ప్రతిహరించేత నా బ్రాహ్మణ కుమారుని పలుకు బనిచెను.

అతడు ద్వారము తోచి, యంతట గతుచు వచ్చుచు వరదిన నేలపై వ్రల వేదిక యందు విపురాకాశులతో శ్రుతి అందముగనున్న ఒక రాచిత్యము చూచి, వారమునకు పాక్షిగా నుండుమని రావీటి ప్రాక్షిణము జేసి, పరిమి సరిలో ముచ్చరాకాశు చాచుచు ముందుకు పోగెను.

పక్ష రాజు పక్ష

ఆ సరి మూడు మెట్ల ను మెట్టన విశాలముగ నిర్మింపబడెను, గోడలు నిశ్చితముల్లి యుండెను నేల వనీః చూచో నెమరిను. అందొక మహా రత్న కంబళముపైనున్న పిడుగవృక్ష రాక హాద్యుండి యుండెను. అదిచో గుండ్రుచి దిండుపై నొచ్చేటవానించి, పంచి ముద్రగించ యుంగలవు ముందేట చిక్కిలి తీర్పు ఆగమములు ఎనువొందెను. ఆయన చుట్టు లివాదపై పుచ్చమోహిత్యములు గూర్చుండి యుండిరి. వారు బటారాదులు, శార్దూల చిర్క, జండాచిరులు రాక తరించిన ముక్కలు వార నందులలో గూడ ఎన్నో కుట్రాశ్చర్యములను నొనరి పిఛాచి పంచామరల గాద్యులకు రాలుచుండెను. విశాల వియవము లడగాముల్లి యుండెను చెవి జల్లులలో బంగారము పోడిన చిన్న కుట్రాశ్చర్యల గుర్తులు మెదయుచుండెను తలపై పోగి రానొచ్చి పిచ్చునట్లు దువ్వలున గిచ్చియుండెను శ్రుతి నొక స్త్రీ శాంబూల కరండమును (అడవిము), వాడి కర్తని పట్టుకొని యుండెను. రాగి తిల్ల రామరమును వీచుచుండెను.

ఇట్లెప్పుడున్న పారద్యున జూచి, యామున పలువు, వినియెడై విమీలించి, యుక్తపవీతమును కానుక యుచ్చ హాద్యుండెను. ఆ విశ్వంతరా దిద్ది అతని నాదరింపక నిరంబియై

పరిగతి మిమోము యుమమంత తింగరావు

తత్వ నిర్ణయ వాదము తదను పీఠ?

చోడి లేవయు బట్టి మొట్టోయదగ

తింగమును గట్టకుడగ, వెళింది నాడువు

వాడుం ముటుంచు జెప్పించి పత్త, రోట

మైన దయవీధి మేమైనవని విశ్వా
జాటుదనమున పడలెక్క చొరవకాదు
పాపవారణ ముద్ది పెప్పందేం

అని కటువుగ పలికిమె. కాని దేని వంక బాగునవుడట్టి పంపించియగు ఆ
గాఢ దీపహాసితదే అయ్యెను. మరియు అమెతో ముందుగ అనుకొనని పందెముక్షెను.

"అవ్వవ్వతమ్మదోడిన
భవ్యము భుక్తాక్షములును బాసె యిరువే
వెప్పెయ్యముగ దప్పపు ముద
పువ్వు రచనాంకితుండ గాగనవాడన్."

"ఉచిత! యీ పీఠ విద్వాంసుడోడవేని పీఠ విఠనికీ ఎవ్వ పూనికయ -
అనిమె, అందుకామె

ఉప్పరిమి చేపరావతి దప్పకుచ్చ
జాలు ముటి పంచభూతముల్పాక్షిగాగ

అని భర్త నవాలు నంగీకరించెను.

యోమున పలువా యిరువురి ప్రతిష్ఠలు విని, తాను ధరించిన జీంక చర్మము
పఠ పఠలాదగా - అర్థముకొనెనుడై, వెనుపు పీఠిగట్టి చేతమచ్చ మాయగ రోలతో
చేసిన ఆషాఢదండముపై కలయగా ప్రాంజలితో, విసితుడై, ధృతితో విస్మయము
అనుచునెట్లు పలికిమె.

దేవా! యిట్లని యావతి
యీ వంతు - ఏ గడువు గూటికెయిరా, వాడ
వే వారి భ్రోవ భక్త
జీవక కర్మకని పరి వృణించెనెగాదే!

“వివృజే వర్తమాతమ్మడివైరంను
వరుమః క్షేరేణి వరవి యావతి యే తచ్చ
వేణిగవని వాం వాడువ వర్ణిని తిన్న
యతడ బొంకిన వేమి నేయంగా పెచ్చు”

రాజా! వంతమీ అయినవో కానిమ్ము! నా ఉద్దలతో వరాచయ సేతువు
కలిగినవో, నన్ను అమ్మ తల్లివ పిచ్చాంనాడవిని కనికరించవద్ద ఎట్లు
కావించవలయునో అట్లట్లే నేయుము.”

యోమునుడిట్లు “ఉలుకు పెడిచి పలికి” మరల కూర్చుండి రాజానుమరిచి
పొంది, వారిమునకు తిరిగివెను.

ఇటు ఆయన వాడ వరగిని పర్లంతులుకు ఇది పీష్టానిత్తుని వారాకంబియును
పర్లంతు రెండు పర్లంతులును మరల ఉదహరించును. అది ఆ వాటి పితావాడములచ్చిటి
తీరు (prachinayee) అయ్యుండును.

యోమునుడు మొదలు ఒక మేటి కలిమునుడయి, పిమ్మట తన వారిమును
మొదలిడి, అప్పటికి అచ్చి యాషాములు, వేగివడక, పది యొడలడునెట్లు పలికి,
నైక్క మూల నచ్చి, ఒక్కొక్క మూలతోనే వరాచయ సేతువు వచ్చునానని, అందరు
దొమ్మి రేగగా కలగక, అందరిను ఉద్రేకము కలుంచునెట్లు తీర్చి వెలిపి, మరల ఆ
మొదలి వానికి తిరిగి క్రుతి ఎత్తుని ఎగ్రత విమానమువకు నైక్క కంఠము కల్పించి,
స్వయ మెతము జగమెరుగునెట్లు రాక్షాంతుముడేసి, అతనిని విజితుని గావించి, రయతో
పడిచిపెట్టెను.

నీ వేమంటివి తమ్మం
వావలి వానికివి ముగియట్లుచి వానిం
గావించి, యొకడొకడురా
నా ఎత్తుడు వాడ వరగి వందల గెలిచెనే!

పన్నవేపుడే పరతత్వమనియు, పోస్తాన్వేతమే మతమనియు ప్రతిష్ఠించెను. అప్పుడెదురుగ మెప్పు రావించెట్లున-

ఒహో! ఖది విజము, దాహా నారాయణుడే ఎరతత్వము, అతనిని కొలువునుని ఒక పలుకు వివనయ్యెను.

అది సవి అబట హదీసే కేవల బావ్యులగు గుంపులు (ప్రామెడ ఎండలు) తిలపించుకొనిరి. ఆ రాహు మహాత్మ్యమునకు హర్షాద్భుత రహస్యదంగి తాంతరంగి ధై భిజగితమన నది ఎచ్చములందు తక్కి పోవను పృథర్థులను పొంది, పొంద్య మండలమునకు నోదిరీ ప్లూకుడే పట్టచ్చుడు కావెన, బ్రహ్మచారియగు యామునునకు తన కడగొట్టు చెలియొక నరిగయము లేసి, అరిగముగ నా మహాత్మునకు దాదా పూర్వముగా పర్థరాజ్యమిచ్చి యుపరాజును లేసి, పొంగ కేద పిడుడగు నతనికి అధిర్వేద మిద్దన్నమని యిరిగి, రానిలో దిక్పావ్త మంత్రములుండుటయు తెలిసె, అతనిని హచ్చరించి, దుస్ప్రకృంబగు పరోధియూడమును పాధింపుమని దండయ్యుత్రుని పవలెను అందుకా యాముమచె సన్నిహిదగు సమయమున అతని పురోహిత బ్రాహ్మ మంత్రపల్లము, వెన్నాదిపములు పమీరిందినవని, అది గడిపి, శరత్పమయమున పరోధి ఎంజారమునకు విజయము సేయుమనియు లేప్పరి ఆ రిరువలడు రాజునకు తెలిసె, అతని వెమ్మరితో నిలనెను

ఆ నిలుమట నిలుముట - అరువది యొక్క మహాల్కరినంతో గూడిన వర్త యుతువును (4-76-136) నలుబది యేడు ఎచ్చిరాలంకారములతో శరత్పమవును (4-137 183) సంపాదక క్షుణ్ణతేహాయ దుహాని వెర్లిందలు కవనాశమిచ్చెను.

ఇట్లు శరత్పమయము ప్రవర్తిల్లగా, క్షుతియ దర్శము స్వీకరించిన వాడు గుంక యాముమచె దిగ్విజయయ్యుత్ర దర్శమని అరు పదములైన అలములను లోడ్చిని, పామంత రాజులూహిద్దించి, కల్పరముల యూచించు క్షవ ర్తన వెన్నములు వెళువలాడగా, వాధ్యర్థములు మిరగా, ఆ ద్విజరామ్మడు దిగ్విజయయ్యుత్రును కావించెను (4-185)

నాట మనసుచి వర్ణనలతో పెద్దా శత్రులపై కనువరచిన రాయలు శ్రీరథాశ్రయ నౌక పర్యయని మించెను. ఇది దత్తి ప్రధాన కార్యముగలదే గావచ్చును.

ఏమృత యాముస ప్రతిభ యజ్ఞములు చేసి, రానములతో నానాదేశ ఏప్రాలను తమభయ నింపెనైతో, పల్లవకు "బహుభోగోపైతుడై" అశంకతో అదిపెరచి యుండెను.

అందఱుండుటకు ఇతని ఏతామహుడగు నాతముని శిష్యుడైన శ్రీ పుండరీకాధినయ అనుగు శిష్యుడగు శ్రీరామ మిత్రుడు దుఃఖించి ఇట్లు తెలిపెను. "పరమ గురు పాత్రుడగు నీతనికిట్టి బంధువుల్లో ఇతడు యోగ సామ్రాజ్యము మరిచి, సామ్రాజ్యమున నావత్సరణ్యము ఇతని ఏతామహుడు మహిమలలపు సెలయేటి నీట మూడు వేళల స్పృహము కావించి, సంర్యాపందనాచులు వీర్చి, ఆ కొండ దరుల నేకాంత గుహలో దర్శనమును మించి, లక్ష్మీ నారాయణుని అంధ్రు పుండరీకమును తన వ్యాకృతపుండరీకముని భావించి, ఉచ్యులక హర్షాట్యుడై, ప్రాప్త్య పరుగిగా యుక్తపవీతముతోను, రామర పూరిత రావణముతోను, యోగ (దాత్యుగుల వట్టు) పట్టముతోను రోము ప్రకాశించెనుండగా, ఆ కొండ యందున్న మందరబాహు వారిని సేవించి, ఇంట ఎత్తెత్తయిన భార్య ముండ్ల ముప్పహార (అలర్య శకము) నండగా, ఇటు ముందున బ్రాంచి అగ్నిదోలమును వీర్చి, తనయ్యలను నడపెదవాడు (4-190)

విషయాతురుడని, నానిచి ఏమవుమని తొలుపడి యనుటకంటే వేరే ఎగయున్నదా! నేర్పుతో, కథామల నొక వెంటడి అతనికే తోచుచుట్లు పలికి, విషయమైత్రని పాపట యుప్పును, రోకములో బ్రాతండ్రికి సైతము తన పుత్రాదుల దుర్వైననము వారింపి ఎకపడదట రాజ్యప్రసనమును వారిందుట శిష్యుడైనను ఎంతవాడు? కనుక, రక్తపు వంటపిచ్చి, నల్లగోలపిచ్చి (రక్తమును త్రొగిపిచ్చి) మిల్లగ పిచ్చుంగి నోటి కింకను లాగునట్టి నేర్పుగల పేటగాడువలె విషయాంశుని చ్చిన్నమ తీరనిచ్చి త్రెప్పులు మలచిది. అల్లద్యుల మందిరియనము ఎతని వెంక మపక్షింకతాడు. ఉపాయమున చొరబడి ఏదో ఒక్క రీతిని ప్రదానెను. రోకములో ఆహార దోషము నిజ్ఞున నాశనమునకు మూలకాచము" (4-194)

అని ఇట్లు శ్రీరామ మిత్రుడు తర్కించి, నవజ్ఞు విగురులతోను, పుష్పలతోను అందమైన, ముల్లు యేర్పడని అంధ, శాకము నడుగుగ నమకూర్చి తెచ్చి - "ఒక నైపుడు కాసుకీచ్చె" ననుచు యాముసుని వంట బ్రాహ్మణులచేత పెంపెను. అతడు స్రీయవడి వండించి యారగించెను. రామమిత్రుడు కొన్నాళ్ళిట్లు ప్రతిదినము చెప్పియుచ్చుచుండెను. (4-196)

ఒకనాడు యాముమడు భోజన సమయమున నకల శాకములను రుచికారులు, అయలర్ల శాకమును వంజుచు "దీనిని తెచ్చి లాగవలసిని భోజనమైన వెంటనే మాకు కనిపింపుడని పాణి పాద ప్రక్షాళనా తమనములు కాగానే అతనిని కల్పించుకొని వసుష్కరించి, వచ్చిన ప్రయోజన మడిగెను.

అతనికి రామమిత్రుడిట్లు చెప్పెను.

"రాజా! మీ పెద్దలు కూర్చిన నిష్ఠామొకటి కొనేరీ పరీ జలాంతర్జ్వలమున మున్నది, అది నీకు దావచ్చుతిని. నాకేటికి నిష్ఠామొ అవవద్దు. నిరియు, గవియు నరనారూల పొమ్ము కనుక దాని విరమంతయు విస్తరించెద నాకర్ణింపుము (శ్రీరంగనాదుడే ఆ నిరియుని భోజికము)

ఒ రాజా! ఆ నిరిని శాంతిపై, శ్రేయస్సై, పడగలపై మణులు ప్రకాశించు శ్రావసానముకంటే చుట్టియబండును పూర్వమావిధి యొక దాక్షిణ్యనిరే స్వకరింపబడివదను ప్రసీద్ధి యుండెను. ఆ రక్షింపు దానిని యేదాదికో, అరు నెలలకో గాని చేరదు.

ఆ నిరి నెలుగు విట్టి అంతనము లేని దృష్టిజ్ఞానము ఆగువెడును. అయినను అది ఇంత అంతకాదు. (విరంజనుడు - పరమాత్ముడు దృష్టి అతనియందు బుద్ధి)

ఆ నిరిపై వెంటని రత్నమొకటి మెరయును. (కొన్నుదము) ఆ నిరిలో పెద్దొకంఠ సంఖ్యల కొలది రవమున్నది. (వాలిపద్మము - పాంచజన్యము) ఇన్ని పెలుకులేటికి? అది అక్షయము. అనంతము. అద్యము. నీకొక్కవికే గాని యావరాదు. (వికాంత యాహ్వాన రేఖము) (4-200)

అని శ్రీరామ మిత్రుడు వెచ్చించగా, పంతులని, ఆశకు ముందు శ్రోత
 బీభత్సగా, యామునుడు సేవా సమేతుడై, శ్రీరంగమునకుపోయి కావేరి
 చంద్రపుష్పరీటుల దీర్ఘమాది, రంగనాథుని సేవించి, పార్వీప్రాయముగా మిత్రుని వంక
 జాచెను. ఆశకు-

మీ పెద్దలు గూర్చిన వి

క్షేపమ్మిది గొమ్మటంచు శ్రీ రంగవతి

శ్రీ వడయుగ్మము జూపిన

వా వృద్ధీవతి వాతావపాత్ర శ్రుముడై (4-202)

శ్రీమృని తన వూర్వరశి తలంచి - యివ్వాళ్ళి తన ప్రమాదంబునకుంబరమ
 విర్యదన నొంది, 'పేదవ్రంద?' వనులయు, రామమిత్రుడు 'నేమీ పితామహుండగు
 నాథముని ప్రతిమ్యంద, వయ్యోగి వరుండు భావి భవజ్ఞన్యంబిరింగి. భాగవత
 వతంసంబగు నీవేత నివృత్తిస్తాడైతంబు పకం దూతంహితముగా తెంయంగిందీయని
 విశ్రయించి సేమ ద్వయంబునచేకింపుమని తన శిష్యులకు పుండరీకాక్షుని 'ఇదేకిందిన
 నెలందు లోగాపవ్యవసైవ నిమ్మ పాయంబున తెరిసి నీకుపదేకింపుమనుటయు బని
 చింటి'ననెను.

అది వివి యామునుడు రామమిత్రునకు పాశ్చాంగముగా ప్రాణమిల్లి అతనిచేత
 పెంచసంస్కార సంస్కృతుండై, అంత నిలువక నన్యాపాశ్రమమునకు రారలచి, తన
 స్కింధావారమునకు తిరిగి వచ్చి, కుమారునందు రాజ్యభారము పెట్టి
 బంధుమిత్రామాత్య సమేతమగు నాం చతుష్టయమును బ్రక్కలి వర్ణమును, నీతని
 కొప్పగించి అతనికి రాజనీతిని నన్వితముగ స్వయామదివిభూత్యముగ మనస్వసించి,
 పర్యజగములు,దర్శ ప్రతిష్ఠితములు గావున, దర్శమాచరించుచు, దేవ పితృ ఋషి
 ఋషిగములను దీర్చి, సమామలలో సుధ్రుడు శ్లేకుడై రాజ్యంరిపాలనము చేయుచుని
 అతని నలిపిత్తుడేనను. (4-286)

ఈ కథ యంతయు మున్నవారు స్వయం ఒకానొక మర్యాదగా సమయమున విష్ణుచిత్తవకుమ, శ్రీదేవీదేవి, కుటుంబ గోళ్లలోవలె ప్రసాద మందుకుతుడై ఆనతిచ్చినది.

చరిత్రలో యాముమడు

యాముమడు రంగనాథమొని పిల్లడు. రంగనాథమొని రాష్ట్రదాత్య శ్రీవైష్ణవ ప్రభుమారాధ్యుడు. రంగనాథమొని తమిళ వైష్ణవ భక్తుల గీతములను (ఆర్యరుల దివ్యధాటందములను) విష్ణుతీ పథము నుండి యుద్ధరించి, వానిని శ్రీ రంగాది వైష్ణవ క్షేత్రములలో పంపిస్తూనే వేదములతోపాటు పాడుటకర్పాటుజేసి, విశిష్టాద్వైత దర్శనమును విర్మించుటకు యత్నించెను.

ఈయన పేర్కొన యాముమడు శ్రీరంగమున ఆరాధ్య స్థానము వహించి, వాముని నమసరించి దివ్యైకాంశాధ్యయనమును, వైష్ణవ గోష్ఠిని వ్యర్థము పట్టితయూచి విశిష్టాద్వైత దర్శన శ్రావణములను, చైత్ర దర్శనమును రుంచెను. ఆయన నెను కాలమున రామానుజులను తన పేర్కొన ఆరాధ్యునిగా వియమించెదలచి కంచి నుండి పోయెనెను గాని ఆయన పెచ్చులోపలనే మరణించెను. (1017-1137) రామానుజులు పెచ్చి ఆయన చేతి ప్రశ్న మూడు ముడిచి యుండటచూచి, అని ఆయన కోర్కెయు గుర్తుగా భ్రాించి, తాని నమసరించి బ్రహ్మసూత్రముయొక్క శ్రీ వాక్యమును మహావ్యాఖ్యానమును విర్మించి, విశిష్టాద్వైతమునను సువ్యవస్థిత దర్శనమును స్థాపించి శ్రీరంగము కేంద్రముగా శ్రీ వైష్ణవ గోష్ఠిని అలరచి విస్తరించినెను. గురు పరంపరా ప్రధానమున యాముమ చరిత్ర వర్ణయముగా నున్నది.

ఆముక్తమున యాముమ చరిత్ర

ఆముక్తమున యాముమ చరిత్ర చిన్నదే. అది వర్ణన యాశ్వాసమున గల 286 గద్య పద్యముల ఏటడి యేటింట నిమిడినది. కాని కొ మధ్యమున కుి వెర్నా తర్రుకులెలను, రాచుగిరిని విస్తరించుటచే ఈ యాశ్వాసము తక్కిన యుద్దేశికత్వాని పెద్దదయినది.

ప్రస్తుతిత్తుచి వైతన్య సాహసము

ఓచేగింపె పేర్కొన విష్ణుచిత్తడు తన యుంటికి వేయెను. కాని, ఆ యర్థాధునకు "పుంచరీకాక్ష మహామాయలక్ష్మి వైతన్యములో, 'వానాలంకార సహితము'గను, రత్నకాంచన

సమయంబుగను గనుపించెను. పూర్వము యోగీశ్వరుడు వ్యాయాసిత విత్తమున వైర్విక
లాగవతులకు అప్పుము పెట్టుచుండెను. ఇప్పుడుతునికి తన గృహమున 'శ్రీశి దత్తశ్రీయ'
(ద్రవ్యతందములుగ) గనుపించెను నానితో నతడు బొంట్రికంటె కతగుణంబుగా లాగవతి
పూజా ప్రసాదై యుండిమి. మరియు ఈయన వైష్ణాధ్యక్షనమున, తన విరంధన
తులసికారామకరణ దావ్యమును జేపింపెను, తత్పరచో మండెను. ఈ తత్పరతయే
ఇతటి మండి ఈయన ప్రవర్తనకు కేంక మ్మాతము, అనగా ఈయన జగత్తున
అంతర్వహారములందు చూడబడు వివేకము నందును నారాయణ వ్యాప్తి
సనుభవించుచుండినది లేదును.

పూర్వమీయన "శాంతి దాంతి వరతంత్రత అరమైకాంగిగా మండి,
అదధరతునివలె, తన జ్ఞాన మితరులనుగని రీతిని వర్తించు (దుర్విలాస్య బోధుడై 1-78)
లాగవతి మూలాదనంలో "సప్తి శివ బహులా కృపయా బోధ్యమను" ఉపదేశ వాక్యములు
పలుకుచు "ఇతర మెరుగక కాలము గడుపుచుండెను. అప్పుడతడు "ఇతి: పురావరితి
కాస్త్రగ్రంథ జాత్యండుడు", అప్పుడతని ప్రజ్ఞ అంతయ్యికము.

రాజ నటావదము మొదలుగ నది బహుశుకపై రాజనితి నుండి ఇంటికి
చేసిన ఏమ్యుట అయిన ప్రజ్ఞ ప్రైవ ఫిలాగా వింహిత వ్యాఖ్యారచన" (బ్రద్ధు గదపుచుండును
(5-38)

పైన వివరించిన విష్ణునర్తన పాదన, అతీంద్రియ వైతన్య వికాసము, రాజులకు
పూర్వము జనుమోగదామగు స్వశక్తి స్వధైర్యములనుచే నిర్వహించుచుండెను. ఇది
మొదటి మెట్టు. ఈ దశలో ఈయన అంతర్ముఖుడు. మన్మథుడు యారేకమును వినుటతో
నిది అధైర్యుల్ని దశను చేయును. ఈ రెండవ మెట్టులో ఈయన పాదన నిభలోను,
నటానంతరము వైవశక్తిచే నిర్వహము జాపాగును. మరియు ఈయన భారము
అంతర్వహారములందు నారాయణుని చూడసాగును. ఈ దశలో ఈయన ప్రజ్ఞ
బహుశుకము కూడ అగును.

ఈ పరిణామమెంకను పోగి ఆయన "వదలిన, ఉన్న, మానక, యిద్దీయిని జేయుచున్నాను, "మది బాయక అయి (విష్ణుని) సామ్యముని" పానికి తనకు భేదము లేని స్థితికి జేర్చునాను. (3-86)

ఈ పరిణామ క్రమములో యాముమని కద వినుట ఒక ముఖ్య దశ. ఇది ఆయన శ్రీదేవితోపాటు విష్ణు కుటుంబ గోష్ఠిలో చేరి వివగలిగిను. అంతకు పూర్వము విష్ణుచిత్తుడు తన చిత్తమున విష్ణుని జుంధించినను, విష్ణునే తనను సంబోధించినను, విష్ణువుతో తాను మాట్లాడినను, విష్ణువు తనకు సాక్షాత్కరించినను, తానాయనను స్తుతించినను, తన యిట్లు విష్ణు కన్ననే మణిమయమయినను ఆయన కనుదూరములైనవి - విష్ణుని బ్రదుక్కు విధుత్వములే. విష్ణుని సాన్నిధ్య, సామీప్య సౌంధ్యములాయనకు యామున జుమ శ్రీదేవితోపాటు వినుటలో వసుదూరికి రాపాగిను.

ఈ కుటుంబ సంబంధమే ఇక ముందు విష్ణుచిత్తుని కథకు కీలకము. ఆ సంబంధము వలననే ఆయనకు "శిశువగు ఆముద్గ మోల్యద" లభించెను. మరల ఆ సంబంధమును పురస్కరించుకొనియో - ఆయన ఆనెను దంగవాధునకిచ్చి పెండ్లిజేసెను.

అమృత మూర్త్యులు

నారాయణ ఆధ్యాత్మిక సమాజం
కొత్త కంప్యూటరైజ్డ్